

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича

НА ШЛЯХУ ДО НАУКОВОГО ВИЗНАННЯ

ДІЯЛЬНІСТЬ
спеціалізованої вченої ради зі спеціальностей
10.02.01 – „Українська мова” та
10.02.04 – „Германські мови”
у Чернівецькому національному університеті
імені Юрія Федьковича
за період з 2004 р. до 2013 р.

Видавничий дім РОДОВІД
Чернівці
2013

УДК [378.4.014.621:81](477.85-25), „2004/2013”
ББК 74.580.41+74.584(4укр)738.1ЧНУ
Д 509

Друкується за ухвалою редакційно-видавничої ради
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича

Рецензенти: *Грещук В. В.*, доктор філол. наук, професор;
Помірко Р. С., доктор філол. наук, професор.

Д 509 **Діяльність** спеціалізованої вченої ради зі спеціальностей 10.02.01 – „Українська мова” та 10.02.04 – „Германські мови” в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича за період з 2004 р. до 2013 р. [Текст] / укл.: Н. Гуйванюк, В. Кушнерик, О. Кульбабська. – Чернівці: Видавничий дім „Родовід”, 2013. – 280 с.; ілюстр.

ISBN 978-617-7105-03-8

У науковому виданні-довіднику подано інформацію про діяльність спеціалізованої вченої ради в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича з присудження наукових ступенів доктора й кандидата філологічних наук зі спеціальностей 10.02.01 – „Українська мова” та 10.02.04 – „Германські мови” впродовж 2004–2013 рр.

Посібник охоплює три частини й додатки. У першій – подано історію створення спецради; у другій – вміщено короткі біографічні відомості про провідних мовознавців, членів спецради, їхню наукову та громадську діяльність. Третя частина репрезентує результати наукової роботи пошукувачів, що відбивають сучасні напрямки філологічних досліджень, містить короткий бібліографічний покажчик. У Додатках подано найважливіші організаційно-розпорядчі документи і статистичні дані щодо захищених дисертацій.

Для широкого кола користувачів – докторантів, аспірантів, магістрантів, а також студентів, які вивчають навчальну дисципліну „Основи мовознавчих досліджень”.

УДК [378.4.014.621:81](477.85-25), „2004/2013”
ББК 74.580.41+74.584(4укр)738.1ЧНУ

Упорядники висловлюють щирю подяку всім, хто надав необхідні матеріали і тим самим сприяв виходу цього видання.

ISBN 978-617-7105-03-8

© Чернівецький національний
університет, 2013

ПЕРЕДМОВА

Інформація, що її охоплює пропоноване видання, відтворює результати плідної 8-річної роботи спеціалізованої вченої ради в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича як основної ланки в системі атестації наукових і науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації за спец. 10.02.01 – „Українська мова” та 10.02.04 – „Германські мови”, виявляє опрацювання науковцями планової тематики як певного структурного підрозділу ВНЗ, так і індивідуальних тем, зокрема докторських і кандидатських дисертаційних досліджень, відбиває участь у міжнародних наукових проєктах, розроблення навчальних курсів та створення науково-навчальної, довідкової літератури для навчальних закладів різних типів тощо.

Матеріали довідково-інформативного видання структуровано за розділами: **1.** З історії створення спецради в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича з присудження наукових ступенів доктора й кандидата філологічних наук зі спеціальностей 10.02.01 – „Українська мова” та 0.02.04 – „Германські мови”; **2.** Члени спеціалізованої вченої ради для захисту дисертацій зі спеціальностей 10.02.01 – „Українська мова” та 10.02.04 – „Германські мови” Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (2004–2013 рр.); **3.** Відомості про захисти кандидатських дисертацій зі спеціальності 10.02.01 – „Українська мова”, захищені у спеціалізованій вченій раді К 76.051.07 Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича у 2005–2010 рр.; **4.** Відомості про захисти докторських та кандидатських дисертацій зі спеціальності 10.02.01 – „Українська мова”, захищені у спеціалізованій вченій раді Д 76.051.07 Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича у 2011–2013 рр.; **5.** Відомості про захисти кандидатських дисертацій зі спеціальності 10.02.04 – „Германські мови”, захищені у спеціалізованій вченій раді К 76.051.07 Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича у 2006–2010 рр.; **6.** Відомості про захисти докторських та кандидатських дисертацій зі спеціальності 10.02.04 – „Германські мови”, захищені у спеціалізованій вченій раді Д 76.051.07 Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича у 2011–2013 рр.; **7.** Додатки.

Зауважимо, що Розділ 2 укладено за результатами анкетування. Питальник охоплював такі рубрики:

1. Прізвище, ім'я, по батькові члена спецради.
2. Дата і місце народження.
3. Дані про освіту (назва ВНЗ, час навчання та спеціальність).

4. Науковий ступінь; теми кандидатської та докторської дисертацій, місце їх написання, науковий керівник / консультант; де, коли захищено роботи.

5. Наукове звання, коли присуджене.

6. Участь у роботі інших спеціалізованих рад із захисту дисертацій, експертних комісіях ВАК / ДАК тощо.

7. Підготовлені доктори і кандидати наук (кількість).

8. Коло наукових інтересів.

9. Основні наукові праці (кількісні показники та список 5-ти найвагоміших, оформлений за вимогами бібліографічного опису).

10. Основні науково-методичні праці (кількісні показники та список 5-ти найвагоміших, оформлений за вимогами бібліографічного опису).

11. Науково-видавнича діяльність.

12. Громадська робота.

13. Нагороди та почесні звання.

14. Література, у якій наявна інформація про науковця.

Бібліографічний опис літератури (п. 9, 10, 14) подано за типовими правилами.

Відомості про членів спеціалізованої вченої ради підтверджують, що до її складу входять провідні високопрофесійні мовознавці з різних вищих навчальних закладів України.

Засідання ради відбуваються в діловій атмосфері. Перед захистом дисертацій обов'язково проводять попередні обговорення на відповідних кафедрах філологічного факультету та факультету іноземних мов. Результативність діяльності спецради досить висока – за 8 років захищено 4 докторські та 87 кандидатських дисертацій.

У відомостях про захисти дисертацій вказано тему, наукового керівника чи консультанта, офіційних опонентів, відображено актуальність теми, наукову новизну, мету та завдання, структуру роботи та основні праці дисертантів.

Сподіваємося, що пропоноване видання, у якому узагальнено відомості про стан вивчення важливих теоретичних і прикладних питань різних галузей україністики та германістики, буде потрібним і корисним як для фахівців, так і для всіх, хто у своїй роботі має справу зі Словом.

В. І. Кушнерик

**З ІСТОРІЇ СТВОРЕННЯ СПЕЦРАДИ
в Чернівецькому національному університеті
імені Юрія Федьковича з присудження наукових ступенів
доктора й кандидата філологічних наук
зі спеціальностей 10.02.01 – „Українська мова” та
0.02.04 – „Германські мови”**

Спеціалізована вчена рада зі спеціальності 10.02.01 – „Українська мова” в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки України з присудження наукових ступенів кандидатів філологічних наук була відкрита у **2004 р.** (голова спецради – д.ф.н., проф. Гуйванюк Н. В.; заступник голови – д.ф.н., проф. Скаб М. С.). Перед тим спеціалізована вчена рада на філологічному факультеті функціонувала тридцять років тому, очолювана професором Іларіоном Іларіоновичем Слинком.

На філологічному факультеті того часу – **6 кафедр**, у т. ч. **2** пов’язані з українським мовознавством (сучасної української мови – завідувач проф. Н.В. Гуйванюк, історії та культури української мови – завідувач проф. М.С. Скаб).

У 70-х рр. ХХ ст. на філологічному факультеті було створено **школу із синтаксису української мови** „Структура та семантика синтаксичних одиниць” (започатковану проф. Слинком І. І. та продовжену проф. Гуйванюк Н. В.) Захищено **5** докторських та понад **30** кандидатських дисертацій зі спеціальності 10.02.01 – „Українська мова”. Викладачі видавали монографії, підручники, навчальні посібники (з грифом МОН України) та збірники наукових праць, як в Україні, так і за її межами (у Румунії, Польщі, Чехії, Росії, Молдові, Білорусі). Науковці факультету мали досвід роботи в спецрадах для захисту дисертацій в Ужгороді, Івано-Франківську, Тернополі, Львові.

В ґрунтуванні необхідності відкриття спеціалізованої вченої ради в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича зі спеціальності 10.02.01 – „Українська мова” на ім’я Голови ВАК членкор. НАН України Мачуліна В.Ф. та Міністра освіти і науки Кременя В.Г. ректор проф. Мельничук С. В. зазначав, що на філологічному факультеті у 2004 р. працювало **70** штатних викладачів, серед яких **10** докторів філологічних наук, професорів, у т. ч. **4** доктори зі спеціальності 10.02.01 – „Українська мова”. Факультет щорічно виступає організатором міжнародних, всеукраїнських та регіональних наукових конференцій. Зокрема, у 2002 р. ЧНУ був організатором V Міжнародного конгресу українців, у якому активну участь взяли і науковці філологічного факультету.

Необхідність створення в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича спецради для захисту кандидатських дисертацій зі спеціальності 10.02.01 – „Українська мова” зумовлювали і такі чинники: 1) прикордонний статус міста й університету (з огляду на багатонаціональний склад його викладачів та студентів; до того ж в аспірантурі при кафедрах сучасної української мови й історії та культури української мови навчаються громадяни Молдови та Румунії); 2) Чернівецький національний університет розташований поблизу низки університетів, педагогічних та інших інститутів, а отже, створена рада мала б допомогти в підготовці дипломованих науково-педагогічних кадрів для помежових областей, а також зарубіжних держав. Окрім того, на філологічному факультеті Чернівецького університету успішно діє аспірантура, у якій навчається щорічно 6–10 аспірантів-філологів.

До запропонованої спеціалізованої ради для захисту кандидатських дисертацій увійшли доктори філологічних наук, штатні працівники Чернівецького університету, – проф. Гуїванюк Н.В., проф. Скаб М.С., проф. Герман К.Ф., проф. Шинкарук В.Д., а також запрошені вчені: д. філол. н., проф. Сологуб Н. М. (Інститут української мови НАН України, м. Київ), д. філол. н., проф. Голянич М.І. (Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, м. Івано-Франківськ), д. філол. н., проф. Статєєва В.І (Ужгородський національний університет, м. Ужгород). Отже, спецрада складалася з 7 докторів наук та 6 кандидатів наук – проф. Бабич Н.Д., доц. Ткач Л.О., доц. Кульбаської О.В., доц. Гуцуляк Т.Є., доц. Колесник Н.С. і доц. Редьки Я.П.

На посаду голови спецради запропоновано завідувача кафедри сучасної української мови, доктора філологічних наук, професора Н.В. Гуїванюк. Ніна Василівна – відомий фахівець з українського мовознавства, автор багатьох праць, з-поміж яких чимало монографій із проблем синтаксису української мови, вона співавтор багатьох колективних наукових досліджень, член редколегій низки наукових і науково-методичних видань в Україні і за кордоном автор кількох колективних підручників з української мови. На той час вона вже мала значний досвід роботи як член спецрад для захисту дисертацій у м. Тернополі та м. Івано-Франківськ. Багато разів виступала офіційним опонентом на захистах докторських і кандидатських дисертацій. Заступником голови спеціалізованої вченої ради рекомендовано доктора філологічних наук, професора Скаба Мар'яна Стефановича.

Ректорат Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича гарантував організаційне та матеріальне забезпечення діяльності спеціалізованої вченої ради для захисту кандидатських дисертацій із спеціальності 10.02.01 – „Українська мова”.

Отже, наказом ВАК України від 05. 07. 2004 р. № 483 та наказом про часткові зміни у складі спеціалізованої вченої ради від 29. 08. 2005 року № 454 у Чернівецькому університеті затверджено склад спеціалізованої вченої ради К 76.051.07 для захисту кандидатських дисертацій зі спеціальності 10.02.01 – „Українська мова” (Додаток А, Додаток Б) із терміном повноваження два роки.

У результаті діяльності ради за період із 2004 р. до 2006 р. на спеціалізованій вченій раді К 76.051.07 для захисту кандидатських дисертацій зі спеціальності 10.02.01 – „Українська мова” було захищено **10** дисертаційних досліджень – аспірантами з Чернівців (8), Ужгорода (1) і Тернополя (1). Це були дисертанти О.М. Мельничук, Ю.М. Пацаранюк, О.В. Максим'юк (науковий керівник – проф. Гуйванюк Н. В.), І.С. Грималовський, О.Л. Даскалюк (науковий керівник – проф. Скаб М.С.), Т.С. Бичкова, І.Г. Гуцуляк, О.В. Криштанович (науковий керівник – проф. Бабич Н. Д.), М.І. Романюк (науковий керівник – проф. Белей Л.О.), Н.О. Свистун (науковий керівник – доц. Панцьо С.С.).

У **2006 р.** ректор розв'язує питання із Західним науковим центром НАН України (Голова – акад. Долішній М. І.), МОН України (Міністр – Ніколаєнко С. М.) та ВАК України (Голова – акад. Мачулін В.Ф.) про створення в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки України спеціалізованої вченої ради з правом прийняття до розгляду та проведення захистів дисертацій на здобуття наукових ступенів кандидата філологічних наук із двох спеціальностей: 10.02.01 – „Українська мова” та 10.02.04 – „Германські мови”. Зміни, що відбулися у структурі університету, зумовили потребу підготовки кадрів вищої кваліфікації зі спеціальності 10.02.04 – „Германські мови”.

В обґрунтуванні доцільності такої ради ректор С. В. Мельничук відзначав, що філологічний факультет і факультет іноземних мов є розвинутими навчально-науковими підрозділами Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (IV рівень акредитації).

Зокрема, філологічний факультет має великий досвід науково-педагогічної діяльності. Кафедри сучасної української мови й історії та культури української мови здійснюють фундаментальні та прикладні наукові дослідження в галузі мовознавства. Напрями дисертаційних досліджень докторантів, аспірантів та співробітників кафедри сучасної української мови пов'язані з комплексною науковою темою „Соціокультурні та комунікативні аспекти функціонування мовних одиниць” (0102U006599); дослідження кафедри історії та культури української мови пов'язані з плановою науковою темою „Теорія і практика українського мовлення в історичному і сучасному освітленні” (0102U006598).

Обидві кафедри успішно працюють над спільною держбюджетною темою Міносвіти і науки України „Функціонування сучасної української мови на тлі взаємодії локальних чинників та загальноєвропейських тенденцій” (УДК 811.161.2*06’28).

Член спецради доц. Редьква Я. П. отримав гранд Євросоюзу під назвою „INTAS Fellowship Grant for Post Doctoral Fellowship INTAS (Ref.Nr.05-109-5467)”.

На факультеті іноземних мов працює **111** штатних працівників, зокрема **4** доктори наук, професори та **28** кандидатів наук, доцентів. Колективи кафедри германського, загального та порівняльного мовознавства, а також кафедри англійської мови працюють у контексті спільної науково-дослідної теми „Функція і семантика мовних одиниць різних рівнів” (010U4006612).

Школа з германської філології „Семантика різнорівневих одиниць у германських мовах” започаткована у 80-х рр. ХХ ст. д. філол. н., проф. Левицьким Віктором Васильовичем. Підготовлено **2** доктори та понад **30** кандидатів наук зі спеціальності 10.02.04 – „Германські мови”. Викладачі факультету видали монографічні дослідження й опублікували наукові статті в збірниках наукових праць, що мають теоретичну та практичну цінність як в Україні, так і за кордоном (Росія, Англія, Німеччина, Австрія, Канада).

Окрім того, на кафедрах сучасної української мови й історії та культури української мови філологічного факультету діє докторантура й аспірантура, у якій навчається 5 докторантів і 10 аспірантів зі спеціальності 10.02.01 – „Українська мова” (станом на 1.05.2006 р.); на факультеті іноземних мов за спеціальністю 10.02.04 – „Германські мови” – відповідно 1 докторант і 14 аспірантів.

Отже, наказом ВАК України від 20.12.2006 р. № 703 у Чернівецькому університеті затверджено склад спеціалізованої вченої ради К 76.051.07 для захисту кандидатських дисертацій зі спеціальностей 10.02.01 – „Українська мова” та 10.02.04 – „Германські мови” (17 членів спецради) терміном повноваження на два роки, тобто до 2008 р. До спецради увійшли штатні працівники Чернівецького університету (Додаток В), а також запрошені провідні вчені: доктори філологічних наук (10.02.01) – проф. Голянич М. І. з Івано-Франківська, проф. Статєєва В.І. з УжНУ; доктори філологічних наук (10.02.04) – проф. Стеріополо О.І. (Київський національний лінгвістичний університет), проф. Полюжин М.М. (Ужгородський національний університет), проф. Козловський В.В. (Київський національний університет імені Т. Г. Шевченка).

Головою спецради затверджено проф. Гуйванюк Н.В., а заступником голови ради – проф. Левицького В.В. (10.02.15 – „Загальне мово-

знавство”), який 1975 року захистив кандидатську дисертацію „Проблеми експериментальної семасіології” зі спеціальності 10.02.04 – „Германські мови”. Із 1974 р. обіймав посаду завідувача кафедри германського, загального та порівняльного мовознавства. З того часу підготував **2** доктори та понад **30** кандидатів філологічних наук за спеціальністю 10.02.04 – „Германські мови”. В.В. Левицький – автор багатьох вагомих наукових досліджень з проблем германського мовознавства, серед яких: „Zur germanischen Etymologie. Germ. „Sunþ „Süden” (Klagenfurter Beiträge zur Sprachwissenschaft, 28–29, Klagenfurt 2005, S. 65–67); „Основы сравнительной морфологии германских языков” (Черновцы : Рута, 2004. – 127 с.); „Аномальный аблаут в индоевропейском и германском языкознании” (Вопросы языкознания. – 2004. – № 3. – С. 36–50) тощо.

Проф. Левицький В.В. неодноразово виступав офіційним опонентом на захистах докторських та кандидатських дисертацій за спеціальністю 10.02.04 – „Германські мови”.

Упродовж 2006–2008 рр. у спецраді захищено **24** кандидатські дисертації (Додаток Ж): **7** дисертацій зі спеціальності 10.02.01 – „Українська мова” (з них **5** – аспірантами та здобувачами ЧНУ, **1** – Ужгородського національного університету; **1** – Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка); **16** дисертацій зі спеціальності 10.02.04 – „Германські мови” (з них **12** – аспірантами та здобувачами ЧНУ, **1** – Львівського національного університету імені Івана Франка; **1** – Волинського державного університету імені Лесі Українки; **1** – Закарпатського державного університету; **1** – Житомирського національного університету імені Івана Франка).

До того ж було організовано та проведено **разовий захист** кандидатської дисертації Г. М. Загайської зі спеціальності 10.02.14 – „Класичні мови, окрім індоєвропейські мови”.

На момент перереєстрації Ради було прийнято до захисту **8** кандидатських дисертацій, більшість яких підготовлена в Західному регіоні України (Чернівцях, Ужгороді, Луцьку). Тематика досліджень актуальна й охоплює питання теорії українського мовознавства, лексичної семантики, інтонології, ономастики, синтаксису, історії мови та стилістики, лінгвістики тексту української мови та германських мов.

Станом на 1.09.2008 р. у докторантурі й аспірантурі при кафедрах сучасної української мови й історії та культури української мови філологічного факультету навчалася **2** докторанти і **12** аспірантів та здобувачів; на факультеті іноземних мов за спеціальністю 10.02.04 – „Германські мови” – відповідно **3** докторанти і **19** аспірантів. Окрім того, на 2008–2009 рр. заплановано вступ в аспірантуру: зі спеціаль-

ності 10.02.04 – „Германські мови” – 8 осіб та зі спеціальності 10.02.01 – „Українська мова” – 2 особи.

По завершенні терміну повноваження було підготовлено необхідні документи до МОНУ (на ім'я Міністра – проф. Вакарчука І.О.) та ВАК України (на ім'я голови – акад. Мачуліна В.Ф.) для поновлення роботи спеціалізованої вченої ради К 76.051.07.

Варто відзначити, що в 2008 р. філологічний факультет і факультет іноземних мов ЧНУ відзначалися високим кадровим забезпеченням.

Зокрема, на філологічному факультеті в 2008 р. на 7 кафедрах працювало 89 штатних викладачів, серед яких 8 докторів наук, професорів (зокрема 5 докторів зі спеціальності 10.02.01 – „Українська мова”). Дві кафедри (сучасної української мови й історії та культури української мови) здійснювали фундаментальні та прикладні наукові дослідження в галузі українського мовознавства. Наукова проблематика дисертаційних досліджень докторантів, аспірантів та співробітників кафедри сучасної української мови пов'язані з комплексною науковою темою „Лінгвокогнітивні та комунікативно-функціональні параметри мовних одиниць у літературних та діалектних текстах” (0102U006599, УДК 811.161.2:[1+39]); дослідження кафедри історії та культури української мови виконані в межах планової наукової теми „Комунікативна поведінка українця: ретроспекція, сучасність, перспективи” (0106U003624).

Починаючи з 2008 року, обидві українознавчі кафедри філологічного факультету ЧНУ успішно працюють над спільною держбюджетною темою „Вербальні і невербальні ресурси української мови: історичний і сучасний аспекти комунікації” (0108U001435) із обсягом фінансування в 2008 р. – 74.349 грн. Окрім того, кафедра сучасної української мови здійснювала науково-дослідні роботи: „Синтаксичний словник: репертуар співвідносних синтаксем” (УДК 811.161.2*367(038)), фінансовану Міністерством освіти і науки України в обсязі 20000 грн. на рік (керівник проекту – проф. Гуїванюк Н.В.); „Наукова та епістолярна спадщина випускників та професорів Чернівецького університету”, фінансовану Управлінням освіти і науки України Чернівецької обласної державної адміністрації в обсязі 117200 грн. (керівник проекту – доц. Ткач Л.О.).

На факультеті іноземних мов працювало понад 130 штатних працівників, зокрема 3 доктори наук, професори та 39 кандидатів наук, доцентів. Колективи кафедри германського, загального та порівняльного мовознавства, а також кафедри англійської мови працювали в контексті спільної науково-дослідної теми „Синхронічне та діахронічне дослідження функціонально-семантичних характеристик різнорівневих одиниць германських мов” (0106U003618).

Факультет підписав угоди з Німеччиною, Австрією про стажування викладачів і найкращих студентів.

Отже, наказом ВАК України № 774 від 12.12.2008 р. було затверджено спеціалізовану вчену раду К 76.051.07 у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича з правом прийняття до розгляду та проведення захистів кандидатських дисертацій зі спеціальностей 10.02.01 – „Українська мова” та 10.02.04 – „Германські мови”. Термін повноваження Ради закінчувався 10 грудня 2010 року (Додаток В).

Головою спеціалізованої вченої ради призначено д.філол.н., проф. Гуйванюк Ніну Василівну, завідувача кафедри сучасної української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (10.02.01); заступником голови – д.філол.н., проф. Левицького Віктора Васильовича, завідувача кафедри германського, загального та порівняльного мовознавства Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (10.02.04); ученим секретарем спеціалізованої вченої ради – к.філол.н. Кульбабську Олену Валентинівну, доц. кафедри сучасної української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (10.02.01).

Наказом ВАК затверджено персональний склад спеціалізованої вченої ради Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича:

– к.філол.н. Бабич Надія Денисівна, проф. кафедри історії та культури української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (10.02.01);

– к.філол.н. Бялик Василь Дмитрович, завідувач кафедри ТПП Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (10.02.04);

– д.філол.н., проф. Васько Роман Володимирович, завідувач кафедри германської і фінської філології Київського національного лінгвістичного університету (10.02.04);

– д.філол.н. Герман Костянтин Федорович, проф. кафедри сучасної української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (0,5 ставки), спец. 10.02.01;

– д.філол.н. Голянич Марія Іванівна, проф. кафедри української мови Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (10.02.01);

– д.філол.н. Козловський Віктор Володимирович, професор кафедри германського, загального і порівняльного мовознавства Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (0,5 ставки), спец. 10.02.04;

– к.філол.н., доц. Кушнерик Володимир Іванович, завідувач кафедри іноземних мов для природознавчих факультетів Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (10.02.04);

– д.філол.н. Мартинюк Алла Петрівна, професор кафедри ТПП англійської мови Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна (10.02.04);

– д.філол.н., проф. Огуй Олександр Дмитрович, завідувач кафедри англійської мови для неспеціальних факультетів Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (10.02.04);

– д.філол.н. Полужин Михайло Михайлович, проф. кафедри англійської мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (0,5 ставки), спец. 10.02.04;

– к.філол.н. Редьква Ярослав Петрович, доцент кафедри історії та культури української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (10.02.01);

– д.філол.н., проф. Скаб Мар'ян Стефанович, завідувач кафедри історії та культури української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (10.02.01);

– к.філол.н. Скаб Марія Василівна, доцент кафедри історії та культури української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (10.02.01);

– д.філол.н. Статєєва Валентина Іванівна, проф. кафедри української мови Ужгородського національного університету (10.02.01);

– д.філол.н. Стеріополо Олена Іванівна, проф. кафедри німецької філології Київського національного лінгвістичного університету (10.02.04);

– д.філол.н. Ткач Людмила Олександрівна, доц. кафедри сучасної української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (10.02.01).

За цей період діяльності Ради захищено 22 кандидатські дисертації: 6 дисертацій зі спеціальності 10.02.01 – „Українська мова” (з них 5 – аспірантами та здобувачами ЧНУ, 1 – Національного університету „КиєвоМогилянська академія”); 16 дисертацій зі спеціальності 10.02.04 – „Германські мови” (з них 10 – аспірантами та здобувачами ЧНУ, 2 – Волинського державного університету імені Лесі Українки; 1 – Львівського національного університету імені Івана Франка; 1 – Закарпатського державного університету; 1 – Київського лінгвістичного університету; 1 – Київського міжнародного університету).

У цей час постала нагальна необхідність створення в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича спецради для захисту докторських дисертацій зі спеціальностей 10.02.01 – „Українська мова” та 10.02.04 – „Германські мови”, що було зумовлено низкою чинників. Серед них найважливішим було те, що на кафедрах сучасної української мови й історії та культури української мови філологічного факультету діє докторантура, у якій навчалоя станом на 1.09.2010 р. зі

спеціальності 10.02.01 – „Українська мова” 4 докторанти; на факультеті іноземних мов за спеціальністю 10.02.04 – „Германські мови” – відповідно 2 докторанти.

У 2010 році С. В. Мельничук у поданні на ім'я Міністра освіти Д. В. Табачника просить сприяння щодо створення в Чернівецькому університеті спеціалізованої вченої ради з правом захисту докторських і кандидатських дисертацій із зазначених вище спеціальностей. Ректорат Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича гарантував організаційне і матеріально-технічне забезпечення діяльності спеціалізованої вченої ради нового формату.

У листі-клопотанні Голови Західного наукового центру НАН України і МОН України академіка З.Т. Назарчука також йшлося про те, що „Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, якому виповнюється 135 років, – один із найбільших наукових центрів у західному регіоні, який має давні та плідні традиції в підготовці філологів вищої кваліфікації. Від першопочатків успішно функціонують в університеті кафедри української мови та іноземної філології: на них працюють досвідчені науковці, які зробили вагомий внесок у розвиток мовознавчої науки, доктори філологічних наук (Гуйванюк Н.В., Герман К.Ф., Скаб М.С., Скаб М.В., Ткач Л.О., Левицький В.В., Козловський В.В., Огуй О.Д., Кушнерик В.І.). Під їх керівництвом успішно захистили дисертації десятки випускників Чернівецького університету та інших навчальних закладів України (Тернополя, Ужгорода, Львова, Кам'янець-Подільського, Києва, Кіровограда, Луганська). За останні два роки (2009–2010 рр.) спеціалізована вчена рада в Чернівецькому університеті рада розглянула більше 20-ти кандидатських дисертацій, що розв'язують актуальні питання концептології, діалектології, фоносемантики, лексичної семантики, історії мови та стилістики, лінгвістики тексту української мови та германських мов”.

На цей час члени спецради успішно захистили докторські дисертації: з германських мов – декан факультету В. І. Кушнерик, з української мови – доценти М. В. Скаб та Н. О. Руснак. Активно працювала над завершенням докторської дисертації доц. Кульбабська О.В., яка з 2005 р. виконувала обов'язки вченого секретаря спеціалізованої вченої ради. Отже, кадровий потенціал майбутньої Ради засвідчив, що вона буде цілком спроможна приймати до захисту докторські та кандидатські дисертації зі спеціальностей 10.02.01 – „Українська мова” та 10.02.04 – „Германські мови”.

Наказом №202 від 1 березня 2011 р. на виконання постанови президії ВАК України від „7” лютого 2011 р. № 6-06/2 Вища Атестаційна Комісія України створила в Чернівецькому національному уні-

верситеті імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки України спеціалізовану вчену раду Д 76.051.07 з правом прийняття до розгляду та проведення захистів дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата філологічних наук за спеціальностями: 10.02.01 – „Українська мова” та 10.02.04 – „Германські мови” (Додаток Е).

Головою спеціалізованої вченої ради призначено доктора філологічних наук, професора Гуйванюк Ніну Василівну, завідувача кафедри сучасної української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки України, спеціальність 10.02.01 – українська мова; заступником голови спеціалізованої вченої ради – доктора філологічних наук, доцента Кушнерика Володимира Івановича, завідувача кафедри іноземних мов для природничих факультетів, декана факультету іноземних мов Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки України, спеціальність 10.02.04 – германські мови; вченим секретарем спеціалізованої вченої ради – кандидата філологічних наук, доцента Кульбабську Олену Валентинівну, доцента кафедри сучасної української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки України, спеціальність 10.02.01 – українська мова.

Було затверджено персональний склад спеціалізованої вченої ради Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки України в кількості 17 осіб:

– д.філол.н., доц. Бехта Іван Антонович, проф. кафедри англійської філології Львівського національного університету імені Івана Франка (10.02.04);

– д.філол.н., проф. Васько Роман Володимирович, завідувач кафедри германської і фінської філології, ректор Київського національного лінгвістичного університету Міністерства освіти і науки України (10.02.04);

– д.філол.н. Герман Костянтин Федорович, проф. кафедри сучасної української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (10.02.01);

– д.філол.н. Голянич Марія Іванівна, проф. кафедри української мови Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (10.02.01);

– д.філол.н. Козловський Віктор Володимирович, проф. кафедри іноземних мов для природничих факультетів Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (10.02.04);

– д.філол.н., проф. Левицький Віктор Васильович, завідувач кафедри германського, загального та порівняльного мовознавства Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (10.02.04);

– д.філол.н. Мартинюк Алла Петрівна, професор кафедри іноземних мов для природничих факультетів Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (10.02.04);

– д.філол.н., проф. Марчук Людмила Миколаївна, завідувач кафедри української мови Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (10.02.01);

– д.філол.н. Морозова Ірина Борисівна, доц. кафедри граматики англійської мови Одеського національного університету імені І.І. Мечникова (10.02.04);

– д.філол.н., проф. Огуй Олександр Дмитрович, завідувач кафедри іноземних мов для гуманітарних факультетів Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (10.02.04);

– д.філол.н., доц. Скаб Марія Василівна, проф. кафедри історії та культури української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (10.02.01);

– д.філол.н., проф. Скаб Мар'ян Стефанович, завідувач кафедри історії та культури української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (10.02.01);

– д.філол.н. Статєєва Валентина Іванівна, проф. кафедри української мови Ужгородського національного університету (10.02.01);

– д.філол.н. Стеріополо Олена Іванівна, професор кафедри германського, загального та порівняльного мовознавства, Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (10.02.04).

За час четвертої каденції спецради було проведено захисти: **4** докторських (**2** – зі спеціальності 10.02.01 – „Українська мова”; **2** – зі спеціальності 10.02.04 – „Германські мови”). До того ж **2** дисертації успішно захистили докторанти ЧНУ – Кульбабська О. В. та Єсипенко Н. Г., а також **2** – здобувачі з інших ВНЗ України, зокрема: Дудок Р. І. (Львівський національний університет імені Івана Франка), Попова І. С. (Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара); **31** кандидатську (**12** – зі спеціальності 10.02.01 – „Українська мова”; **19** – зі спеціальності 10.02.04 – „Германські мови”).

Важливо, що з них **7** здобувачів-україністів та **12** здобувачів-германістів навчалися в аспірантурі або були прикріплені до відповідних кафедр Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

У результаті плідної роботи ради в 2011–2013 рр. здобули науковий ступінь кандидата філологічних наук **4** здобувачі Львівського національного університету імені Івана Франка; **2** – Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка; **2** – Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка; **1** – ДВНЗ „Ужгородський національний університет”; **1** –

Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова; **1** – Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара; **1** – Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Крім того, на засіданнях спецради розглянуто **2** кандидатські роботи, надіслані ДАК України для додаткового розгляду (колективного рецензування).

Отже, починаючи з 2004 року й донині, на спецраді у Чернівецькому університеті захищено **4** докторських дисертації (**2** – зі спец. 10.02.01 та **2** – зі спец. 10.02.04) та **87** кандидатських дисертацій (**33** – зі спец. 10.02.01; **51** – зі спец. 10.02.04; **1** – зі спец. 10.02.14 – класичні мови, окремі індоєвропейські мови).

До того ж **26** (зі спец. 10.02.01) і **35** (зі спец. 10.02.04) – дисертації, виконані в межах докторантури й аспірантури Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (Додаток З), що засвідчує високу результативність та належний професіоналізм спецради.

Н.В. Гуйванюк, О.В. Кульбабська

ЧЛЕНИ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ ВЧЕНОЇ РАДИ
для захисту дисертацій зі спеціальностей
10.02.01 – „Українська мова” та 10.02.04 – „Германські мови”
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
(2004–2013 рр.)

1. ГУЙВАНЮК Ніна Василівна.

2. Народилася 18 листопада 1949 р., с. Волиця Славутського р-ну Хмельницької обл., Україна.

3. Закінчила в 1972 р. Чернівецький державний університет за фахом „Філолог. Викладач української мови і літератури”.

4. Доктор філологічних наук.

Кандидатську дисертацію на тему „Засоби вираження присвійності в українській мові (на матеріалі творів письменників XIX–XX ст.” за спец. 10.02.01 – „Українська мова” захищено у спецраді Ужгородського державного університету 1978 р. (наук. керівник – д.ф.н., проф. Слинко І. І.).

Дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора філологічних наук за спец. 10.02.01 – „Українська мова” захистила 1994 р. у спецраді Інституту мовознавства імені О.О.Потебні НАН України. Тема дослідження – „Формально-семантичні співвідношення в системі синтаксичних одиниць” (науковий консультант – д.ф.н., проф. Русанівський В. М.).

5. Професор, 1996 р. Обіймає посаду завідувача кафедри сучасної української мови ЧНУ імені Юрія Федьковича з лютого 1994 р.

6. Із 2004 р. і до нині – голова спеціалізованої вченої ради К 76.051.07 зі спеціальності 10.02.01 – *українська мова* (2004–2006), зі спеціальностей 10.02.01 – *українська мова* і 10.02.04 – *германські мови* (2006–2011) та Д 76.051.07 із захисту докторських і кандидатських дисертацій зі спеціальностей 10.02.01 – *українська мова* та 10.02.04 – *германські мови* в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (2011–2013); член спеціалізованої вченої ради в Тернопільському національному університеті імені Володимира Гнатюка (1996–2000) та спецради К 20.051.02 у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (1996 – по нині).

7. Підготувала 2 докторів та 14 кандидатів філологічних наук.

8. Коло наукових зацікавлень – актуальні проблеми семантики, функційної граматики, синтаксичної номінації та лінгвостилістики (експресивного синтаксису).

9. Автор понад 300 наукових праць, з-поміж яких 7 монографій та ін. :

Слово – Речення – Текст [Текст]: вибрані праці / Ніна Гуйванюк. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2009. – 664 с.

Нерозкладні компоненти у структурі речення [Текст]: монографія / Н. В. Гуйванюк, О. В. Максим'юк. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2010. – 224 с.

Функціональна транспозиція в синтаксисі [Текст] / Н. В. Гуйванюк // Загнітко А. П. Український синтаксис: навч.-метод. комплекс для студ. денної та безвідривної ф-м навч. спец. „Українська мова та література”, „Прикладна лінгвістика”: [в 2 ч.] / А. П. Загнітко, М. О. Внтонів, Л. В. Сегін. [Рекомендовано МОН України як навч. посібник для студентів філологічних спеціальностей вищих навчальних закладів (Лист від 28.10.09 № 1/11-8817)]. – Донецьк-Слов’янськ: Дон НУ, 2010. – С. 373–380.

Лексичні й синтаксичні експресиви як засіб суб’єктивізації висловлення (на матеріалі творів буковинських письменників) [Текст] / Н. В. Гуйванюк // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова: зб. наук. праць / відп. ред. М. Я. Плющ. – К.: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. – Вип. 7. – С. 90–96. – (Серія 10: Проблеми граматики і лексикології української мови).

Новітні тенденції і проблеми авторської пунктуації (на матеріалі поезії Емми Андіївської) // *Studia Ruthenica Cracoviensia* 5: *Ukraina Irredenta. Literatura i jezyk Ukrainy XX wieku* / pod red. Jaroslawa Poliszuka, Oksany Baraniwskiej, Tomasza Hodany. – Krakow: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellonskiego, 2011. – С. 175–185.

Словарь синтаксисом украинского языка в свете современной славянской лексикографии // *Езикът и културата в съвременния свят: материали от Международната научна конференция, проведена в Университет «Проф. Д-р Асен Златаров»*. – Бургас (Болгария) (22–23 юни 2012 г.). – Бургас: Университет «Проф. д-р Асен Златаров», 2012. – С. 133–142.

10. Підготувала 20 підручників та навчальних посібників із грифом МОН України (у співавторстві), 38 навчальних і навчально-методичних посібників для студентів філологічних факультетів ВНЗ, з-поміж яких:

Українська мова: 9 кл. [Текст]: підручник для загальноосв. навч. закладів із навчанням румунською та молдовською мовами / Н. В. Гуйванюк. – Львів: Світ, 2009. – 295 с.

Українська мова. Тести. 5–11 кл. [Текст] / укл.: В. С. Бузинська, Н. В. Гуйванюк, О. В. Кардашук, О. В. Кульбабська, Л. М. Томусяк, Н. О. Руснак / за ред. Н. В. Гуйванюк. – К.: Академія, 2012 (з грифом МОНмолодьспортуУкраїни).

Державна підсумкова атестація з української мови та методики викладання української мови [Текст]: навч.-метод. посібн. / Н. В. Гуйванюк, О. В. Кульбабська, О. В. Кардашук. – Чернівці: ЧНУ, 2009. – 304 с.

Буковинські говірки [Текст]: бібліографічний покажчик / Н. В. Гуйванюк, Н. О. Руснак. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2012. – 139 с.

Асистентська практика магістрів філології [Текст]: навч.-метод. посібн. у 2-х ч. / укл.: Н. В. Гуйванюк, О. В. Кульбабська. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2011. – Ч. 1. – 48 с.; Ч. 2: щоденник-звіт. – 120 с.

11. Заступник редактора „Наукового вісника Чернівецького університету: Слов’янська філологія, член редколегії журналу „Українська мова”, науковий редактор Буковинського журналу”, наукового збірника „Українське мовознавство”(Київський університет) та ін.

12. Член Громадської ради при Чернівецькій обласній адміністрації, член вченої ради університету, член науково-технічної ради університету, член журі – Всеукраїнської олімпіади з української мови та літератури (за наказом МОН України), Міжнародного конкурсу української мови імені Петра Яцика (2002–2013) та Міжнародного конкурсу з української мови та літератури імені Т. Г. Шевченка (2011–2013).

13. Відмінник освіти України (1995), Заслужений працівник освіти України (2009).

14. Див. про Гуйванюк Н. В. :

Кульбабська О. В. Гуйванюк Ніна Василівна // Енциклопедія сучасної України. – Т. 6. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2006. – С. 598.

Городенська К. Г. Гуйванюк Ніна Василівна / К. Г. Городенська // Українська мова : енциклопедія / редкол. : Русанівський В. М. [та ін.]. – 3-є вид. зі змінами і доп. – К. : Вид-во „Українська енциклопедія” ім. М.П. Бажана, 2007. – С. 128.

Бузинська В. С. Гуйванюк Ніна Василівна / В. С. Бузинська // Кочан І., Захлопана Н. Українські лінгводидакти крізь призму часу : словник-довідник / Ірина Кочан, Ніна Захлопана. – Львів : ПАІС, 2009. – С. 102–104.

Oculus vitae sapientia : Біобібліографія до 60-річчя професора Ніни Гуйванюк / упорядн. : О. В. Кульбабська, Ю. М. Пацаранок; автор вступ. статті О. В. Кульбабська. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2009. – 86 с.; порт., ілюстр. – (Бібліографія видатних учених України).

* * *

1. КУШНЕРИК Володимир Іванович

2. Народився 23 березня 1957 р., м. Чернівці, Україна.

3. Закінчив у 1979 р. Чернівецький державний університет, факультет романо-германської філології (спец. „Німецька філологія”) за фахом „Філолог, викладач німецької мови та літератури, перекладач”.

4. Доктор філологічних наук.

Кандидатську дисертацію на тему „Фонетичне значення та фонетична мотивованість у сучасній німецькій мові” за спец. 10.02.04 – „Германські мови” захищено у спецраді Одеського державного університету ім. І.І. Мечникова 1987 р. (наук. керівник – д.ф.н., проф. Левицький В. В.).

Дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора філологічних наук за спец. 10.02.17 – „Порівняльно-історичне і типологічне мовознавство” захистив 2009 р. у спецраді Київського національного лінгвістичного університету. Тема дослідження – „Фоносемантизм у германських і слов’янських мовах: діахронія та синхронія” (науковий консультант – д.ф.н., проф. Левицький В.В.).

5. Професор, 2011 р. Обіймає посаду завідувача кафедри германського, загального та порівняльного мовознавства, декана факультету іноземних мов ЧНУ імені Юрія Федьковича.

6. Член спеціалізованої вченої ради К 76.051.07 зі спеціальності 10.02.01 – *українська мова* та 10.02.04 – *германські мови* в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (2006–2010), член спеціалізованої ради Д 26.054.02 Київського національного лінгвістичного університету за спеціальності 10.02.17 порівняльно-історичне мовознавство (2011-2013).

Із 2011 р. і до нині – заступник голови спеціалізованої вченої ради Д 76.051.07 із захисту докторських і кандидатських дисертацій зі спеціальностей 10.02.01 – *українська мова* та 10.02.04 – *германські*

мови в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (2006–2013).

7. Підготував 7 кандидатів філологічних наук.

8. Коло наукових зацікавлень – фонетика, лексикологія, фразеологія, фоносемантика, звуко символізм та психолінгвістика.

9. Автор понад 60 наукових праць, з-поміж яких 2 монографії, 25 закордонних публікацій.

Фоносемантизм у германських і слов'янських мовах [Текст]: [монографія] / В. І. Кушнерик. – Чернівці: Рута, 2004. 369 с.

Фоносемантизм: гіпотези і факти [Текст]: монографія / В. І. Кушнерик. – Чернівці: Книги – XXI, 2008. – 420 с.

Фоносемантичні явища при номінації птахів у німецькій мові [Текст] / В. І. Кушнерик // Вісник Київського національного лінгвістичного університету: зб. наук. праць / наук. ред. Кочерган М. П. – К.: КНУ, 2004. – Т. 7. – № 1. – С. 197–202. – (Серія „Філологія”).

До проблеми фоносемантичних явищ та універсалій у германських та слов'янських мовах [Текст] / В. І. Кушнерик // Мовознавство: наук.-теор. журнал / головн. ред.: Склярєнко В. Г. – 2008. – № 4–5. – С. 119–126.

Sprache als System und Prozess Festschrift für Günter Lipold zum Geburtstag Hrsg. von Christine M. Pabst Edition Praesens Verlag für Literatur – und Sprachwissenschaft. – Wien, 2005. – 525 s.

The problem of the relation of sound with colour associations in language and literature [Text] / Volodymyr Kushneryk. – S. 332–343.

Phonetischer Semantismus: Realität oder Mythe? [Text] / Kushneryk W.I. // Науковий вісник Чернівецького університету: зб. наук. праць. – Чернівці: ЧДУ, 1996. – Вип. 1: Германська філологія. – С. 3–14.

Функціонування фонестем у системі взаємозв'язку „звук – значення” у сучасних германських та слов'янських мовах [Текст] / В. І. Кушнерик // Буковинський журнал. – Чернівці: МБ, 2008. – С. 241–244.

10. Підготував 3 підручники та навчальні посібники із грифом МОН України (у співавторстві), навчальні та навчально-методичні посібники для студентів філологічних факультетів вищих навчальних закладів, з-поміж них:

Німецько-український теологічний словник / Я.В. Басняк, А.М. Євчук, В.І. Кушнерик. – Чернівці: ЧНУ, 2001. – 128 с.

Німецька мова: підручник / Н.П. Щербань, Г.А. Лабовкіна, Я.В. Бачинський, В.І. Кушнерик. – Чернівці: Рута, 2005. – 500 с. (з грифом МОНУ).

Praktisches Deutsch для аспірантів / Н.П. Щербань, В.І. Кушнерик. – Чернівці: Книги – XXI, 2005. – 200 с. (з грифом МОНУ).

Практичний курс німецької мови: посібник / Н.П. Щербань, В.І. Кушнерик. – Чернівці: Книги – XXI. – 2005. – 200 с.

Німецько-україно-англійський словник із синонімами і антонімами / В.І. Кушнерик, Л.В. Гіков, О.В. Найдеш, Г.С. Палига. – Чернівці: Рута, ЧНУ, 1996. – 250 с.

11. Редактор журналу „Актуальні проблеми романо-германської філології та прикладної лінгвістики” та ін.

12. Член вченої ради університету, голова комісії університету по закордонному співробітництву.

13. Відмінник освіти України (1998). Знак МОНУ „Петро Могила” (2007). Знак МОНУ „Василь Сухомлинський” (2008). Орден УПЦ „Кирила та Мефодія” (2009). Медаль УПЦ „Кирила та Мефодія” (2010), Грамота Кабінету Міністрів України та „Знак за наукові досягнення” (2011). Знак МВС України „За сприяння органам внутрішніх справ” (2012).

14. Див. про Кушнерика В. І. :

Історія лінгвістичних учень : Провідні германісти України [Текст] : навч. посібн.-довідник / укл. : О. Д. Огуй. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2011. – С. 59–60.

* * *

1. КУЛЬБАБСЬКА Олена Валентинівна.

2. Народилася 30 березня 1963 р., м. Нижній Тагіл Єкатеринбурзької обл. (тепер – Російська Федерація).

3. Закінчила в 1985 р. Чернівецький державний університет за фахом „Філолог. Викладач російської мови і літератури”, а в 1996 р. – за фахом „Філолог. Викладач української мови і літератури”.

4. Доктор філологічних наук.

Кандидатську дисертацію на тему „Напівпредикативні конструкції в сучасній українській мові” за спец. 10.02.01 – „Українська мова” було захищено в Прикарпатському університеті імені Василя Стефаника 1998 р. (науковий керівник – д.ф.н., проф. Гуйванюк Н. В.).

Дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора філологічних наук за спец. 10.02.01 – „Українська мова” захистила 2011 р. у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича. Тема дослідження – „Вторинна предикація: семантична та морфолого-синтаксична типологія” (науковий консультант – д.ф.н., проф. Гуйванюк Н. В.).

5. Доцент, 2001 р. Обіймає посаду професора кафедри сучасної української мови ЧНУ імені Юрія Федьковича (за конкурсом), 2012 р.

6. Із 2004 р. і до нині – вчений секретар спеціалізованої вченої ради К 76.051.07 зі спеціальності 10.02.01 – *українська мова* (2004–2006); зі спеціальностей 10.02.01 – *українська мова* і 10.02.04 – *германські мови* (2006–2011) та Д 76.051.07 із захисту докторських і кандидатських дисертацій зі спеціальностей 10.02.01 – *українська мова* та 10.02.04 – *германські мови* в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (2011–2013).

7. Підготувала 1 кандидата філологічних наук.

8. Коло наукових зацікавлень – актуальні проблеми функційної граматики.

9. Автор понад 150 наукових праць, з-поміж яких:

Прагматичні функції вторинних предикатних синтаксем адвербіального типу (на матеріалі мови творів письменників Буковини) [Текст] / Олена Кульбабська // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. Б. І. Бунчук. – Чернівці :

Чернівецький нац. ун-т, 2011. – Вип. 545–546 : Слов'янська філологія. – С. 272–280.

Типологія наукових підходів к изучению категорин вторичной предикации [Текст] / Елена Кульбабская // Език и культура та в современнени свят : междунар. науч. конф. (Бургас, Болгария, 22–23 юни 2012 г.). – Бургас : Ун-т „Проф. д-р Асен Златаров”, 2012. – С. 260–270.

Розвиток поглядів Степана Смаль-Стоцького на вторинну предикацію в працях 20–30-х років ХХ століття [Текст] / Олена Кульбабська // Miejsce Stefana Smal-Stockiego w slawistyce europejskiej / pod red. W. Hojsak, A. Falowskiego. – Krakow : Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2012. – S. 87–96. – (Studia Ruthenica Cracoviensia : 6).

„Пишу, як серце диктує...” (Роль Сидора Воробкевича в історії української літературної мови на Буковині в другій половині ХІХ ст.) [Текст] / Олена Кульбабська, Наталя Шатілова // Українська мова. – 2012. – № 1. – С. 116–130.

Мовна експресія прозової мініатюри В. Стефаніка „Городчик до бога ридав...” [Текст] / Олена Кульбабська // Вісник Прикарпатського національного університету / ред. рада : В. Грещук (голова ради) та ін. – Івано-Франківськ : Прикарпатський нац. ун-т ім. Василя Стефаніка, 2012. – Вип. 34–35. – С. 142–147. – (Філологія : мовознавство).

10. Підготувала 5 навчальних посібників із грифом МОН України (у співавторстві), 17 навчальних і навчально-методичних посібників для студентів філологічних факультетів ВНЗ, з-поміж яких:

Складні ускладнені речення : Теоретично-практичний блок [Текст] : навч. посібн. для студ. вищих навчальних закладів / Н. Гуйванюк, О. Кульбабська. – Чернівці : Рута, 2003. – 145 с. (з грифом МОН України).

Сучасна українська мова : Схеми та зразки мовних розборів. Лінгвометодичні коментарі. Тренувальні вправи та контрольні завдання. Система орієнтирів для самостійної роботи [Текст] : [навч.-метод. посібн.] / Н. В. Гуйванюк, О. В. Кульбабська. – Чернівці : Рута, 2004. – 168 с.

Українська мова : Схеми, таблиці, тести : навчальний посібник [для студентів вищих навчальних закладів] / Н. Гуйванюк, О. Кульбабська, О. Кардашук. — Львів : Світ, 2005. — 304 с. (з грифом МОН України).

Орфоепія сучасної української мови: модульний курс [Текст] : [навч. посібн.] / О. В. Кульбабська, Ю. М. Пацаранюк. – Чернівці : Рута, 2007. – 168 с.

Категорійна структура вторинної предикації: модульний курс [Текст] : навч. посібн. / О. В. Кульбабська. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2010. – 268 с.

11. Член редколегії наукового збірника „Традиція і новаторство у світовій літературі”, „Матеріали студентської наукової конференції” (Секція „Філологічні науки”, 2000–2006 рр.).

12. Упродовж 2004–2006 рр. – заступник декана філологічного факультету з питань науки; член Громадської ради при Чернівецькій міській раді (2005–2007); голова журі обласного туру Міжнародного конкурсу української мови імені Петра Яцика (2003–2006), член журі Міжнародного мовно-літературного конкурсу учнівської та студентської молоді імені Тараса Шевченка (2011–2013), обласної олімпіади з української мови та літератури.

13. Нагороджена 5 грамотами Чернівецької обласної адміністрації та численними грамотами Чернівецького національного університету.

* * *

1. БАБИЧ Надія Денисівна.

2. Народилася 29 грудня 1943 р. м. Чернівці, Україна.

3. Закінчила в 1966 р. Чернівецький національний (тоді державний) університет імені Юрія Федьковича, спеціальність „Українська мова та література”.

4. Кандидат філологічних наук.

Кандидатська дисертація на тему „Співвідношення загальнонаціонального та вузьколокального у фразеології української мови” виконана на кафедрі української мови Чернівецького державного університету. Захист відбувся в Одеському державному університеті імені І. Мечникова 1973 р. (науковий керівник – д.ф.н., проф. Слинько І. І.).

5. Професор (з 1994 року). Обіймала посаду завідувача кафедри історії та культури української мови ЧНУ (до 2003 р.).

6. Член спеціалізованої вченої ради К 76.051.07 зі спеціальності 10.02.01 – *українська мова* (2004–2006); зі спеціальностей 10.02.01 – *українська мова* і 10.02.04 – *германські мови* (2006–2011).

З жовтня 2012 р. – член спеціалізованої вченої ради Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

7. Підготувала 9 кандидатів філологічних наук.

8. Коло наукових інтересів: фразеологія, історія мови, культура мовлення, соціальна комунікація, стилістика, журналістика, риторика, переклад.

9. Автор понад 200 наукових праць, з-поміж яких:

Фразеологія української мови [Текст] / Н. Д. Бабич. – Чернівці, 1970. – Ч. I. – 63 с.; Чернівці, 1971. – Ч. II. – 90 с.

Богословський стиль української мови в контексті сучасної стилістичної науки [Текст] : монографія / Н.Д. Бабич. – Чернівці : Букрек, 2009. – 216 с.

15 не останніх із могикан: педагоги і вчені Буковини II пол. XIX – поч. XX ст. [Текст] / Н.Д. Бабич. – Чернівці : Букрек, 2010. – 320 с.

Магія слова для всього живого: Мовно-народознавчі студії [Текст] / Н.Д. Бабич. – Чернівці : Букрек, 2012. – 382 с.

Особливості мовленнєвих жанрів усної форми функціональних стилів [Текст] / Н.Д. Бабич // Незгасимий словосвіт : зб. наук. праць на пошану В. С. Калашника. – Харків : ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2011. – С. 547–558.

10. Підготувала понад 130 науково-методичних праць, з-поміж яких:

Основи культури мовлення [Текст] / Н.Д. Бабич. – Львів : Світ, 1990. – 232 с. (з грифом МОН України).

Історія літературної мови : практичний курс [Текст] / Н. Д. Бабич. – Львів : Світ, 1993. – 480 с. (з грифом МОН України).

Практична стилістика і культура української мови [Текст] / Н. Д. Бабич. – Львів : Світ, 2003. – 432 с. (з грифом МОН України).

Культура фахового мовлення [Текст] / Н. Д. Бабич. – Чернівці : Книги–XXI, 2005. – 572 с.; Чернівці : Книги–XXI, 2006. – 496 с.; Чернівці : Книги–XXI, 2010. – 528 с. (з грифом МОН України).

Українська мова [Текст] : підручник для X–XI кл. шкіл України з румунською мовою

навчання / Н. Д. Бабич. – Львів : Світ, 1992, 2000, 2006, 2011, з угорською мовою навчання. – Львів : Світ, 1999, 2000, з польською мовою навчання. – Львів : Світ, 2000. (з грифом МОН України).

Культура спілкування у журналістській практиці / Н. Д. Бабич. – Чернівці : Букрек, 2012. – 162 с.

11. Науково-видавнича діяльність (редагування і підготовка до друку):

Словник прізвищ (на матеріалі Чернівеччини). – Чернівці : Букрек, 2002. – 424 с.

Юрій Федькович. Словопоказчик мови творів письменника. – Чернівці : Місто, 2004. – 200 с.

Культура фахового мовлення : навч. посібн. – Чернівці : Книги–XXI, 2005. – 572 с. / 2006. – 496 с. / 2010. – 528 с.

Культура писемного мовлення : навч. посібн. – Чернівці : Рута, 200. – 96 с.

Ділова українська мова : навч. посібн. – Чернівці, 1996. – 276 с.

Культура ділового мовлення : навч. посібн. – Чернівці, 1997. – 232 с.

Герман К. Ф. : бібліографічний показник. – Чернівці : Рута, 2003. – 20 с.

Українська мова. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів України з румунською мовою навчання. – Львів : Світ, 2003. – 97 с. / Чернівці : Букрек, 2005. / 2010 / 2012.

12. Член правління обласного осередку Всеукраїнського товариства „Просвіта”; член кіноклубу „Співрозмовник”; член експертної ради облдержадміністрації з підтримки книговидання; заступник голови комісії з журналістської етики; член обласної Спільки журналістів; ведуча телепередачі „Зав’язь”, авторської радіопередачі „Мова, людина, час”.

13. Нагороди та почесні звання: обласна педагогічна премія ім. О. Поповича, медаль святих Кирила і Мефодія, орден княгині Ольги III ст., Відмінник народної освіти України, Відмінник освіти України.

14. Див. про Бабич Н. Д. :

Українська мова : енциклопедія / редкол. : Русанівський В. М. [та ін.]. – 3-є вид. зі змінами і доп. – К. : Вид-во „Українська енциклопедія” ім. М. П. Бажана, 2007. – С. 40.

Кочан І., Захлопана Н. Українські лінгводидакти крізь призму часу : словник-довідник / Ірина Кочан, Ніна Захлопана. – Львів : ПАІС, 2009. – С. 89.

Енциклопедія сучасної України. – Т. 2. – К. : Ін-т енциклопед. досліджень НАН України, 2003. – С. 26.

Серцем з Буковиною: імена славних сучасників. – К. : „Світ успіху”, 2001. – С. 124.

Сорока П. Дерево над водним потоком: Денникова проза. – Тернопіль : Астон, 2012. – С. 112.

* * *

1. БЕХТА Іван Антонович.

2. Народився 01 червня 1957 р., с. Борятини Мостиського р-ну Львівської обл., Україна.

3. Закінчив у 1983 р. Львівський державний університет за фахом „Філолог. Викладач. Перекладач” (спец.: „Романо-германські мови та література”).

4. Кандидат філологічних наук (1993). Дисертацію на тему „Невласне-пряма мова в структурі жанру малих форм (на матеріалі американського "short story" XIX–XX століть” за спец. 10.02.04 – „Германські мови” було захищено в Львівському державному універ-

ситеті імені Івана Франка (науковий керівник – д.ф.н. проф. Кусько К.Я.).

Дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора філологічних наук за спец. 10.02.04 – „Германські мови” захистив 2010 р. у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка. Тема дослідження – „Оповідний дискурс в англомовній художній прозі: типологія та динаміка мовленнєвих форм” (науковий консультант – д.ф.н. проф. Кусько К.Я.).

5. Доцент, 1996 р. Обіймає посаду професора кафедри англійської філології ЛНУ імені Івана Франка (за конкурсом), 2012 р.

6. Із 2012 і до нині – член спеціалізованої вченої ради К 35.051.15 із присвоєння наукового ступеня кандидата філологічних наук з германських мов у Львівському національному університеті імені Івана Франка.

Із 2011 – по теперішній час – член спеціалізованої вченої ради Д 76.051.07 із захисту докторських і кандидатських дисертацій зі спеціальностей 10.02.01 – *українська мова* та 10.02.04 – *германські мови* в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича.

7. Підготував б кандидатів філологічних наук.

8. Коло наукових інтересів – текстолінгвістика, дискурсознавство, жанрологія, нарративна поетика, когнітивна наратологія.

9. Автор понад 90 наукових праць, з-поміж яких:

Дискурс наратора в англомовній прозі [Текст] : [монографія] / І.А. Бехта. – К. : Грамота, 2004. – 304 с.

Авторське експериментаторство в англомовній прозі ХХ століття [Текст] : [монографія] / І.А. Бехта. – Львів : ПАІС, 2013. – 268 с.

Літературно-художній твір у концепції Р. Ингардена: схематизація та об'єктивізація [Текст] / Іван Бехта // Вісник Львівського національного університету імені Івана Франка : зб. наук. праць. – Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2012. – Вип. 19. – С. 24–28. – (Серія „Іноземні мови”).

Теоретичні засади дискурсної стилістики [Текст] / І.А. Бехта // Нова філологія : зб. наук. праць. – Запоріжжя : ЗНУ, 2012. – № 64. – С. 14–20.

Сучасні напрями вивчення художнього дискурсу [Текст] / І.А. Бехта // Наукові записки Луганського національного університету : зб. наук. праць. – Луганськ : Вид-во ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка”, 2011. – № 1(33). – С. 244–255. – (Серія „Філологічні науки”).

10. Підготував 2 навчальних посібники із грифом МОН України, 3 навчальних і навчально-методичних посібників для студентів-філологів вищих навчальних закладів (у співавторстві), з-поміж яких:

Велика Британія [Текст] : [навч. посібн.] / Іван Бехта. – Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2012. – 158 с.

Мовознавча хрестоматія [Текст] : [навч. посібн., рекомендований МОНмолодьспорту України №1/11-20028 від 25.12.2012] / І.А. Бехта. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2012. – 298 с.

Теоретична фонетика англійської мови [Текст] : [навч. посібн.] / І. Бехта, Л. Бабійчук. – Львів : ПП „ІНТЕРПРИНТ”, 2009. – 207 с.

Англо-український словник з деревообробної промисловості [Текст] : [словник] / І.А. Бехта, П. А. Бехта. – Львів : СВІТ, 2005. – 352 с.

Англо-український, українсько-англійський словник з деревообробної промисловості [Текст] : [словник] / І. А. Бехта, П. А. Бехта. – К. : ОСНОВА, 2003. – 634 с.

11. Член редколегії – Міжнародні відносини: теорія і практика : зб. наук. праць Львівського національного університету імені Івана Франка.

12. Науковий керівник лінгвістичних семінарів: „Текст. Культура. Соціум” у ЛНУ імені Івана Франка; „Наративні студії у вимірах когніції та дискурсу” в ЧНУ імені Юрія Федьковича.

14. *Див.* про Бехту І. А.:

Кочан І. Українське термінознавство в іменах. [наукове видання] / Ірина Кочан. – Львів : Літопис, 2012. – С. 66.

* * *

1. **БЯЛИК Василь Дмитрович.**

2. Народився 05 січня 1953 р., с. Мислів, Калуського р-ну, Івано-Франківської обл., Україна.

3. Закінчив у 1975 р. Чернівецький державний університет (факультет іноземних мов, спеціальність „Англійська мова і література”).

4. Кандидат філологічних наук (1986 р.). Тема кандидатської дисертації „Структурно-семантичні особливості та умотивованість науково-технічних термінів у сучасній англійській мові (на матеріалі термінології обчислювальної техніки)”. Захист відбувся в Київському державному університеті імені Тараса Шевченка в 1986 р. (наук. керівник – д.філол.н., проф. Скороходько Е. Ф).

5. Доцент, 1990 р. Обіймає посаду завідувача кафедри теорії та практики перекладу Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

6. Член спеціалізованої вченої ради К 76.051.07 із захисту кандидатських дисертацій зі спеціальностей 10.02.01 – *українська мова* та 10.02.04 – *германські мови* в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (2008–2011).

8. Коло наукових інтересів – когнітивна лексична семантика, концептологія, термінологія, переклад.

9. Автор близько 100 наукових праць, з-поміж яких:

Епістемологія лексичного квантора [Текст]: монографія / Василь Бялик. – Чернівці : Золоті литаври, 2012. – 425 с.

Лексичний квантор як лінгвістичний термін [Текст] / Василь Бялик // Наукові праці Кам'янець-Подільського університету імені Івана Огієнка. – Кам'янець-Подільський : ПП „Медобори-2006”, 2011. – Ви. 26 : Філологічні науки. – С. 47–51.

Лексичний квантор: шляхи дослідження в когнітивній парадигмі мови [Текст] / Василь Бялик // Наукові записки. – Випуск 105 (1). – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2012. – С. 21–24. – (Серія : Філологічні науки (мовознавство) : у 2 ч.).

Linguistic Discourse and a Lexical Quantor [Text] // Disputationes Scientifcae. Universitatis Catholicae in Ružomberok. – Ružomberok : Verbum, 2012. – роčník 12. – číslo 1. – Р. 148–156.

Аксіологічні засади формування значення англійського неологізму [Текст] / Василь Бялик // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. : Левіцький В.В. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2010. – Вип. 531 : Германська філологія. – С. 61–68.

Особливості термінотворення до проблеми утворення лінгвістичного терміна [Текст] / Василь Бялик // Буковинський журнал. – № 3. – Чернівці : Видавничий дім БукРек, – 2011. – С. 246–251.

13. Відмінник освіти України (2008 р.).

14. Див. Бялика В. Д. :

Contemporary Who's Who of Professionals. – Raleigh : ABI, 2004. – P. 73.

* * *

1. ВАСЬКО Роман Володимирович.

2. Народився 21 травня 1959 р., с. Остап'є Підволочиського р-ну Тернопільської обл., Україна.

3. Закінчив у 1982 р. Київський державний педагогічний інститут іноземних мов, факультет англійської мови. Спеціальність „Іноземні мови (англійська і іспанська)”.

4. Доктор філологічних наук.

Кандидатську дисертацію на тему „Лінійна синтагматика кінакем у консонантних групах готської мови” виконано на кафедрі теоретичної і експериментальної фонетики германських і романських мов Київського державного лінгвістичного університету. Захист відбувся в 1997 р. у спецраді Київського державного лінгвістичного університету (науковий керівник – д.ф.н., проф. Почепцов Г. Г.).

Дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора філологічних наук (Київський національний лінгвістичний університет, кафедра граматики та історії англійської мови – Санкт-Петербурзький державний університет, кафедра скандинавської філології) захистив 2007 р. у Київському національному лінгвістичному університеті. Тема дослідження – „Первинні фонологічні одиниці в системі консонантизму давньо-германських мов” (науковий консультант – д.ф.н., проф. Белова А.Д.).

5. Професор, 2008 р. Обіймає посаду ректора Київського національного лінгвістичного університету (з 2010 р.); завідувач кафедри германської і фіно-угорської філології.

6. Голова спеціалізованої вченої ради Д 26.054.02 (спеціальності: 10.02.04 – германські мови; 10.02.05 – романські мови; 10.02.17 – порівняльно-історичне і типологічне мовознавство).

Член спеціалізованої вченої ради К 76.051.07 зі спеціальності 10.02.01 – українська мова (2008–2011) та Д 76.051.07 із захисту докторських і кандидатських дисертацій зі спеціальностей 10.02.01 – українська мова та 10.02.04 – германські мови в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (2011–2013).

7. Підготував 1 доктора філологічних наук.

8. Коло наукових інтересів: загальне, германське і романське, порів-

няльно-історичне і типологічне мовознавство, асиріологія, арабістика.

9. Автор 56 наукових праць, з-поміж яких:

Давньогерманський консонантизм: парадигматика і синтагматика [Текст]: [монографія] / Роман Володимирович Васько. – К.: Видавничий центр КНЛУ, 2006. – 304 с.

Первичные фонологические единицы в системе древнегерманского консонантизма [Текст] / Р. В. Васько // Материалы IV Международных Бодуэновских чтений (Казань, 25–28 сентября 2009 г.) / Казанский государственный университет. – Казань: Изд-во Казанского ун-та, 2009. – Т. I. – С. 27–29.

Бінарність як фундаментальний принцип організації кінакемних систем [Текст] / Р. В. Васько // Проблеми зіставної семантики: зб. наук. праць. – К.: Видавничий центр КНЛУ, 2011. – Вип. 10, ч. I. – С. 8–14.

Енантіосемічні елементи латинського походження у романських мовах [Текст] / Р. В. Васько // Вісник Київського національного лінгвістичного університету. – 2011. – Т. 14. – № 2. – С. 47–52. – (Серія „Філологія”).

Латинська менталізація аспектуальних значень дієслівної дії у сучасних романських мовах [Текст] / Р. В. Васько // Вісник Київського національного лінгвістичного університету. – 2012. – Т. 15. – № 2. – С. 18–29. – (Серія „Філологія”).

10. Підготував 3 науково-методичні праці, з-поміж яких:

Roman Vasko. A Grammar of the Gothic Language [Text]: навч.-метод. посібн. для магістрантів, аспірантів і здобувачів наукових ступенів з фаху 10.02.04 – германські мови / Роман Володимирович Васько. – К.: Видавничий центр КНЛУ, 2008. – 220 с. (з грифом МОН України).

11. Член редколегії декількох наукових фахових періодичних видань.

12. Член науково-методичної ради Державної інспекції навчальних закладів України.

13. Заслужений працівник освіти України.

* * *

ГЕРМАН Костянтин Федорович

2. (* 15 червня 1928 р., с. Розтоки Путильського р-ну Чернівецької обл. – † 8 квітня 2011 р., Чернівці).

3. Навчався спочатку в початковій семирічній школі с. Розтоки. У 1947 р. вступив до Вижницького училища прикладного мистецтва, яке закінчив із відзнакою в 1951 р., одержавши спеціальність художника-різьбяря по дереву. Упродовж 1952–1957 рр. – студент філологічного факультету Чернівецького державного університету (спец. „Українська мова і література”).

4. Доктор філологічних наук.

Кандидатську дисертацію на тему „Складні речення в буковинських говірках” було захищено в 1968 р. під науковим керівництвом д.ф.н., проф. Чередниченко І. Г.

Дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора філологічних наук за спец. 10.02.01 – „Українська мова” захистив 1997 р. в Інституті

української мови НАН України. Тема дослідження – „Українські говірки Північної Буковини в історичному та лінгвогеографічному аспекті: фонетика, фонологія”.

5. Професор кафедри історії та культури української мови ЧНУ імені Юрія Федьковича, 2001 р.

6. Член спеціалізованої вченої ради К 61.051.06 в Ужгородському національному університеті (зі спеціальності 10 02 01 – *українська мова*), до 2008 р.

Член спеціалізованої вченої ради К 76.051.07 зі спеціальності 10.02.01 – *українська мова* (2004–2006), зі спеціальностей 10.02.01 – *українська мова* і 10.02.04 – *германські мови* (2006–2011) та Д 76.051.07 із захисту докторських і кандидатських дисертацій зі спеціальностей 10.02.01 – *українська мова* та 10.02.04 – *германські мови* в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (2011).

7. Підготував 2 кандидати філологічних наук.

8. Коло наукових зацікавлень – лінгвогеографія, діалектологія, граматики, стилістика, історія української мови.

9. Автор понад 200 наукових праць, з-поміж яких:

Українські говірки Північної Буковини в історичному та лінгвогеографічному аспекті. Фонетика, фонологія / Костянтин Федорович Герман. – Чернівці : Рута, 1995. – 391 с.

Атлас українських говірок Північної Буковини. Словозміна. Службові слова / К.Ф. Герман. – Чернівці : Прут, 1998. – Т. II. – 216 с.

Словник буковинських говірок : Словникові статті (літера С) / К.Ф. Герман. – Чернівці : Рута, 2005. – С. 472–536.

Буковинсько-молдавські грамоти XIV – XVII ст. – пам’ятки староукраїнської мови / К.Ф. Герман // До витоків назви краю Буковина : тези доп. істор.-краєзн. конф. – Чернівці, 1992. – С. 100–101.

Взаємозв’язки між антропонімією та етнімією в українських говірках Буковини / К.Ф. Герман // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. Б.І. Бунчук. – Чернівці : Рута, 2007. – Вип. 346–357 : Слов’янська філологія. – С. 25–30.

10. Підготував навчальні та навчально-методичні посібники для студентів філологічних факультетів вищих начальних закладів, яких:

Структурно-семантичний аналіз складносурядних речень сучасної української літературної мови. – Чернівці: Вид-во Чернівецьк. ун-ту, 1973.

Взаємодія української літературної мови з територіальними діалектами / К.Ф. Герман. – Чернівці, 1983. – 74 с.

Історія української мови. Вступ до вивчення курсу [Текст] : Підручник для філол. ф-тів ун-тів / К.Ф. Герман ; Чернівецький національний ун-т ім. Юрія Федьковича. – Чернівці : Рута, 2001. – 122 с.: карти

Культура фахового мовлення: Навчальний посібник / Укл. Бабич Н.Д., Скаб М.С., Скаб М.В., Лук’янюк К.М., Герман К.Ф., Рутьова Н.І. – Чернівці: Книги – XXI, 2005. – 572 с.

Культура фахового мовлення: Навчальний посібник / Укл. Бабич Н.Д., Скаб М.С., Скаб М.В., Лук’янюк К.М., Герман К.Ф., Рутьова Н.І., Ковтун А.А. – Чернівці: Книги – XXI, 2011. – 548 с.

11. Член редколегії „Наукового вісника Чернівецького університету : Слов’янська філологія” (1996–2011), наукового збірника „Українська

діалектологія” (Львів), історико-філологічного наукового збірника „Галицько-буковинський хронограф” (90-ті рр. ХХ ст., Івано-Франківськ).

12. З 1963 по 1994 рр. щорічно виїздив у наукові діалектологічні експедиції (усього 156 наукових експедицій), під час яких збирав діалектні матеріали для „Атласу буковинських говірок” і „Лексичного атласу української мови”. Упродовж 1969–2001 рр. – член Міжнародної комісії з укладання „Загальнослов’янського лінгвістичного атласу” (зокрема 16 карт опубліковано в 7 томах ЗЛА, ще 10 карт уміщено в наступних 3-х томах). 20 років працював відповідальним секретарем Товариства україно-румунської дружби. Був активним членом „Просвіти”.

13. Лауреат обласної премії імені Юрія Федьковича, 1995 р.

14. *Див. про Германа К. Ф.:*

Герман Костянтин Федорович // Українська мова : енциклопедія. — К. : Українська енциклопедія, 2000. — С. 95.

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича : Імена славних сучасників. — К. : Світ успіху, 2005. — 288 с.

Герман Костянтин Федорович // Микола Богатчук. Література і мистецтво Буковини в іменах [Текст] : словник-довідник. — Чернівці : Букрек, 2008. — С. 64–65.

Костянтин Федорович Герман: учений – педагог – громадський діяч [Текст] : бібліографічний довідник / укл. : Н.Д. Бабич. — Чернівці : Рута, 2008. — 24 с.

Гуйванок Н. Син Буковини (80 років професорові Костянтину Герману) // Українська мова. — 2008. — № 4. — С. 112–116.

Гриценко П. Пам’яті професора Костянтина Федоровича Германа / Павло Гриценко, Ніна Гуйванок // Українська мова – 2011. — № 2. — С. 147–149.

* * *

1. ГОЛЯНИЧ Марія Іванівна.

2. Народилася 25 січня 1951 р. в с. Тюдів Косівського р-ну Івано-Франківської обл., Україна.

3. Закінчила в 1973 р. Івано-Франківський державний педагогічний інститут імені Василя Стефаника за спеціальністю „Українська мова і література”.

4. Доктор філологічних наук.

Після завершення навчання в аспірантурі при кафедрі української мови Київського державного педагогічного інституту імені М. Горького (1976–1979 рр.) захистила кандидатську дисертацію на тему „Словотвірні поля коренів із значенням говоріння у сучасній українській мові”, за спец. 10.02.01 – „Українська мова” (науковий керівник – д.ф.н., проф. Удовиченко Г. М.).

За час навчання в докторантурі (1994–1997 рр.) підготувала докторську дисертацію „Внутрішня форма слова в художньому тексті” й успішно її захистила в Інституті української мови НАН України (1998 р.). Науковий консультант – д.ф.н., проф. Кононенко В. І.

5. Професор кафедри української мови Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2002 р.

6. Член спеціалізованої вченої ради для захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук зі спеціальності 10.02.01 – *українська мова* у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника.

Член спеціалізованої вченої ради К 76.051.07 зі спеціальності 10.02.01 – *українська мова* (2004–2006), зі спеціальностей 10.02.01 – *українська мова* і 10.02.04 – *германські мови* (2006–2011) та Д 76.051.07 із захисту докторських і кандидатських дисертацій зі спеціальностей 10.02.01 – *українська мова* та 10.02.04 – *германські мови* в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (2011–2013).

7. Підготувала 8 кандидатів філологічних наук.

8. Коло наукових зацікавлень – дериватологія, зокрема структурно-семантична характеристика словотвірних гнізд, внутрішня валентність слова; семантика слова і тексту, внутрішня форма слова, лінгвістичний аналіз художнього тексту, етнолінгвістика.

9. Автор понад 100 наукових праць, з-поміж яких:

Внутрішня форма слова в образній системі [Текст] / Марія Голянич // Василь Стефаник – художник слова : зб. наук. праць. – Івано-Франківськ : Плай, 1996. – С. 101–107.

Внутрішня форма слова і художній текст [Текст]: монографія / Марія Голянич. – Івано-Франківськ : Плай, 1997. – 178с.

Внутрішня форма слова і дискурс [Текст]: монографія / Марія Голянич. – Івано-Франківськ : Видавничо-дизайнерський відділ ЦІТ Прикарпатського нац. ун-ту імені Василя Стефаника, 2008. – 296 с.

Особливості розвитку лексики української мови на початку XXI століття [Текст] / Марія Голянич // Прикарпатський вісник НТШ. – Слово. – 2008. – 2(2). – С. 9–25.

Художній текст – слово – образ: лінгвостилістичний аналіз [Текст]: монографія // [М.І. Голянич, І.О. Бабій, Н.Я. Іванишин та ін.]: за ред. М.І. Голянич. – Івано-Франківськ : Вид-во Прикарпатського нац. ун-ту імені Василя Стефаника. 2010. – 408 с.

10. Підготувала 15 навчально-методичних посібників для студентів філологічних факультетів вищих навчальних закладів, з-поміж яких:

Виховання мовної культури учнів в умовах діалектного оточення [Текст]: методичні рекомендації / Л. І. Батюк, М.І. Голянич. – Івано-Франківськ : Галичина, 1992. – 24 с.

Курс лінгвістичного аналізу тексту в світлі сучасних наукових парадигм [Текст] / М.І. Голянич // Українська мова в освіті: зб. матер. Всеукр. наук. конф. – Івано-Франківськ : Плай, 2000. – С. 154–173.

Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія. Будова слова. Словотвір [Текст] / М.І. Голянич, Р. І. Стефурак // Українська мова : зб. тестів для вступників. – Ч. І. – Івано-Франківськ : ЦІТ, 2006. – С. 63–113.

Словник лінгвістичних термінів: лексикологія, фразеологія, лексикографія [Текст] / [М.І. Голянич, Р.І. Стефурак, І.О. Бабій] / за ред. : М.І. Голянич. – Івано-Франківськ : Сімік, 2011. – 272 с.

Лінгвістичний аналіз тексту: словник термінів [Текст] / М.І. Голянич, Н.Я. Іванишин, Р.М. Ріжко, Р.І. Стефурак / за ред. : М.І. Голянич. – Івано-Франківськ : Сімік, 2012. – 392 с.

11. Член редколегії „Вісника Прикарпатського національного університету”.

13. Відмінник освіти України.

14. Див. про Голянич М. І.:

Наукова еліта Івано-Франківщини. Доктори наук, професори Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника [Текст]: довідник. – Івано-Франківськ: Нова зоря, 2007. – 124 с.

* * *

1. ГУЦУЛЯК Тетяна Євгенівна.

2. Народилася 07 червня 1973 р. у с. Золотники Терехівського району Тернопільської обл., Україна.

3. Закінчила в 1995 р. Чернівецький державний університет імені Юрія Федьковича (з відзнакою).

4. Кандидат філологічних наук.

Кандидатську дисертацію на тему „Еволюція художньої метафори: лінгвокультурний аспект” за спец. 10.02.01 – „Українська мова” було захищено в Інституті мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України 2002 р. (науковий керівник – д.ф.н., проф. Ткач Л. О.).

5. Доцент кафедри сучасної української мови ЧНУ, 2008 р.

6. Член спеціалізованої вченої ради К 76.051.07 зі спеціальності 10.02.01 – *українська мова* (2004–2006).

8. Коло наукових інтересів: лексична семантика, проблеми метарології, мова письменника, образні засоби української мови та ін.

9. Основні наукові праці:

Текстовірна роль метафори в організації образно-змістової структури новел Ольги Кобилянської (на матеріалі новели „Битва”) [Текст] / Тетяна Гуцуляк // Науковий вісник Чернівецького університету: зб. наук. праць / [наук. ред. Б. І. Бунчук]. — Чернівці: Рута, 2009. – Вип. 475–477: Слов’янська філологія. – С. 399–404.

Метафоричний розвиток дієслівної лексики на позначення господарських понять у мовній картині світу українців [Текст] / Тетяна Гуцуляк // Функціональна лінгвістика: сб. науч. работ / Крымский республи. ин-т последипл. пед. образования; науч. ред. А. Н. Рудяков. – Т. № 1. – Симферополь, 2010. – С. 173–176.

Образні засоби української мови в політичному дискурсі кінця XIX – початку XX століть (на матеріалі газети „Буковина”) [Текст] / Тетяна Гуцуляк // Слов’янський збірник: зб. наук. праць / [відп. ред. М. І. Зубов]. – Вип. XIV–XV. – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2011. – С. 111–120.

Асоціативно-образний компонент у семантиці відіменникових дієслів української і російської мов [Текст] / Тетяна Гуцуляк // Исследования по языкознанию, литературе и методике: матер. Междунар. симпоз. „Актуальные тенденции в исследовании славянских языков, литератур и культур”, Клуз-Напока, 19–20 июня 2008 г. / научн. ред. Каталин Балаж. – Клуз-Напока: Напока Стар, 2010. – С. 133–143.

Метафорика Б.-І. Антонича як один із виявів мовної особистості поета [Текст] / Тетяна Гуцуляк // Лінгвістика: зб. наук. праць / [головн. ред. К. Г. Глуховцева]. – № 1 (22), ч. І. – Луганськ: ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка”, 2011. – С. 172–180.

10. Основні науково-методичні праці:

Фонетика і фонологія сучасної української літературної мови: практичні завдання для студ. спец. „Переклад” (українсько-російський) [Текст] / Тетяна Гуцуляк. – Чернівці: Рута, 2007. – 51 с.

Фонетика і фонологія сучасної української літературної мови : контрольні завдання для студ. спец. „Переклад” (українсько-російський) [Текст]/ Тетяна Гуцуляк. – Чернівці : Рута, 2007. – 40 с.

Морфеміка і словотвір сучасної української літературної мови : контрольні завдання для студентів 2 курсу спеціальності „Українська мова і література” [Текст]/ Тетяна Гуцуляк. – Чернівці : Рута, 2007. – 44 с.

11. Науково-видавнича діяльність (редагування і підготовка до друку):

Сімович В. Праці у 2-х т. – Чернівці : Книги–XXI, 2005. – Т. 1.– 520 с.; Т. 2. – 904 с.

12. Керівник наукового гуртка з української мови, член журі ІІІ етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з української мови і літератури для учнів 11 класів.

* * *

1. КОЗЛОВСЬКИЙ Віктор Володимирович.

2. Народився 05 листопада 1946 р., м. Іркутськ (тепер – Російська Федерація).

3. Закінчив у 1970 р. Чернівецький державний університет (спец. „Німецька мова і література”.

4. Доктор філологічних наук.

Кандидатську дисертацію на тему „Свободная косвенная речь в современном немецком языке” за спец. 10.02.04 – „Германські мови” було захищено в Київському педагогічному інституті іноземних мов 1977 р. (науковий керівник – д.ф.н., проф. Жеребков В. О.).

Дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора філологічних наук за спец. 10.02.04 – „Германські мови” виконано в Чернівецькому державному університеті імені Юрія Федьковича. Захист відбувся 1998 р. у Київському педагогічному інституті іноземних мов. Тема дослідження – „Структурно-семантическая организация и коммуникативно-прагматическая направленность предложений с конъюнктивом в современном немецком языке”.

5. Професор кафедри германської філології, 2003 р.

6. Член спеціалізованої вченої ради Д 26.001.11 із захисту докторських і кандидатських дисертацій у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка.

Член спеціалізованої вченої ради К 76.051.07 зі спеціальностей 10.02.01 – *українська мова* і 10.02.04 – *германські мови* (2006–2011) та Д 76.051.07 із захисту докторських і кандидатських дисертацій зі спеціальностей 10.02.01 – *українська мова* та 10.02.04 – *германські мови* в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (2011–2013).

7. Підготував 14 кандидатів філологічних наук.

8. Коло наукових інтересів – граматики сучасної німецької мови, лінгвістична прагматика, когнітивна лінгвістика, лінгвокультурологія.

9. Автор понад 150 наукових і науково-методичних праць, опублікованих в Україні, Росії, Республіці Білорусь, з-поміж яких:

Семантичний і прагматичний аспект в граматиці (на матеріалі сучасної німецької мови) [Текст]/ В. В. Козловський // Функциональная лингвистика : сб. науч. работ / Крымский республиканский институт последипломного педагогического образования / науч. ред. : А. Н. Рудяков. – Т. № 1. – Симферополь, 2010. – С. 318–320.

Когнитивно-прагматический аспект грамматики (на материале современного немецкого языка) [Текст]/ В.В. Козловский // Когниция, коммуникация, дискурс. – 2010. – № 2. – С. 18–23.

Тактика дослідження прагматичного аспекту граматичної форми (на матеріалі сучасної німецької мови) [Текст]/ В. В. Козловський. – Ювілейний збірник на пошану професора Богдана Васильовича Мельничука. – Львів : ВЦ Львівського нац. ун-ту імені Івана Франка, 2011. – С. 148–156.

Немецкий конъюнктив и модальное значение ирреальности (на материале простого предложения) [Текст]/ В. В. Козловский // Функциональная лингвистика : сб. науч. работ / Крымский республиканский институт последипломного педагогического образования / науч. ред. : А. Н. Рудяков. – Т. 1. – Симферополь, 2011. – С. 318–320.

Теоретичний аспект моделювання у мові та мовленні (на матеріалі сучасної німецької мови) [Текст]/ В. В. Козловський // Мовні та концептуальні картини світу : зб. наук. праць / Київський національний університет імені Тараса Шевченка. – К. : ВПЦ „Київський університет”, 2012. – Вип. 38, ч. 1. – С. 118–121.

13. Медаль „Ветеран праці”; знак „Відмінник освіти України.

* * *

1. КОЛЕСНИК Наталія Степанівна.

2. Народилася 22 червня 1962 р., м. Чернівці, Україна

3. Закінчила 1984 р. Чернівецький національний (тоді державний) університет імені Юрія Федьковича, філологічний факультет (спец. „Українська мова та література”) за фахом „Філолог, викладач української мови та літератури”.

4. Кандидат філологічних наук.

Кандидатську дисертацію на тему „Особові імена в українських народних обрядових піснях” за спец. 10.02.01 – „Українська мова” захищено у спецраді Тернопільського державного університету ім. В. Гнатюка 1998 р. (науковий керівник – к.ф.н., проф. Бабич Н. Д.).

5. Доцент кафедри історії та культури української мови ЧНУ імені Юрія Федьковича (з 2001 року).

6. Член спеціалізованої вченої ради К 76.051.07 зі спеціальності 10.02.01 – *українська мова* в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (2004–2006).

7. Підготувала 1 кандидата філологічних наук.

8. Коло наукових інтересів: лексикологія, ономастика, лінгвофольклористика, лінгвокультурологія, славістика.

9. Автор понад 70 наукових праць, з-поміж яких 10 закордонних публікацій, зокрема:

Фольклорна антропонімія як джерело найглибших пластів національної історії та культури [Текст] / Н. С. Колесник // Матеріали V конгресу Міжнародної асоціації україністів. Мовознавство : зб. наук. ст. — Чернівці : Рута, 2003. — С. 354–357.

Фольклорний антропонімікон радянської доби як вияв процесів профанації та перекручення в українській системі називання цього періоду [Текст] / Н. С. Колесник // UKRAINICA I Současná ukrainistika. Problémy jazyka, literatury a kultury. — Olomouc : UP, 2004. — S. 126–31.

Буковинська фольклорна топонімія в лінгвокультурному аспекті [Текст] / Н. Колесник // Bukowiska toponimika folklorystyczna w aspekcie lingwistyczno-kulturowym [w:] Bukowina. Integracja społeczno-kulturowa na pograniczu, redaktor naukowy Helena Krasowska, Eugeniusz Kłosek, Magdalena Pokrzyńska, Zbigniew Kowalski, Warszawa-Wrocław-Zielona Góra-Piła 2010, s. 119–129.

Дунай як елемент національної концептосфери (на матеріалі українського пісенного фольклору) [Текст] / Н. С. Колесник // Компаративні дослідження слов'янських мов і літератур : Пам'яті академіка Л. Булаховського : зб. наук. праць. — Вип. 11. — Київ, 2010. — С. 77–84.

Дунайський народнопісенний цикл: до проблеми прабатьківщини слов'ян [Текст] / Н. Колесник // Състояние и проблеми българската на ономастика : материали от Международна научна конференция „Славянска и балканска ономастика”, посветена на 70-годишнината от рождението на проф. д-р Людвиг Селимски (Велико Търново, 25–26 септември 2009 г.). — Велико Търново : Университетско издателство „Св. св. Кирил и Методий”. — 2010. — С. 423–433.

10. Підготувала навчальні, навчально-методичні посібники для студентів філологічних факультетів ВНЗ, з-поміж яких:

Українська фольклорна ономастика у загальнослов'янському контексті : конспект лекцій до спецкурсу / Н. С. Колесник — Чернівці : Рута, 2000 — 39 с.

Фольклорна ономастика : конспект лекцій до спецкурсу / Н. С. Колесник. — Чернівці : Рута, 2000. — Вип. 1 : Теоретичний аспект. — 40 с.

Ономастика художнього твору : методичні вказівки до спецкурсу / укл. : Колесник Н. С. — Чернівці : ЧНУ, 2001. — 39 с.

Чеська мова : навчальний посібник / укл. : Скаб М., Везузуб Л., Колесник Н., Ленделова В. — Чернівці : ЧНУ, 2003. — 76 с.

Словник прізвищ : практичний словозмінно-орфографічний (на матеріалі Чернівецьчини) / за ред. К. М. Лук'янюка / укл. : Бабич Н. Д., Колесник Н. С., Лук'янюка К. М., Скаб М. В., Редька Я. П. — Чернівці : Букрек, 2002. — 424 с.

Словник звертань української мови / відп. ред. М. С. Скаб / укл. : Колесник Н. С., Скаб М. С. — Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2010. — Частина : Імена. — 56 с.

* * *

ЛЕВИЦЬКИЙ Віктор Васильович

2. (* 2 квітня 1938 р., м. Ленінакані (Вірменія) – † 6 вересня 2012 р., м. Чернівці).

3. Закінчив Чернівецький державний університет, факультет романо-германської філології (1960 р., диплом з відзнакою) та аспірантуру 1-го Московського педагогічного інституту іноземних мов ім. М. Тореза (1966 р.), спец. „Німецька мова і література”.

4. Доктор філологічних наук.

Кандидатську дисертацію на тему „Историко-семасиологическое исследование некоторых групп прилагательных в немецком языке (в сравнении с английским)” зі спеціальності 10.02.01 – „Германські мови” було захищено у спецраді 1-го Московського педагогічного інституту імені М. Тореца 1966 р. (науковий керівник – проф. Москальська О.І.).

Дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора філологічних наук за спеціальністю 10.02.19 – „Загальне мовознавство” захистив 1975 р. в Київському університеті ім. Т. Шевченка. Тема дослідження – „Проблеми експериментальної семасіології”.

5. Професор, 1977 р. Обіймав посаду завідувача кафедри німецької мови, перейменованої згодом на кафедру германського, загального і порівняльного мовознавства ЧНУ (1974–2012), декана факультету іноземних мов (1982–1993).

6. Заступник голови спеціалізованої вченої ради К 76.051.07 із захисту кандидатських дисертацій зі спеціальностей 10.02.01 – *українська мова* та 10.02.04 – *германські мови* в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (2006–2011); упродовж 2011–2012 рр. – член спеціалізованої вченої ради Д 76.051.07 із захисту докторських і кандидатських дисертацій зі спеціальностей 10.02.01 – *українська мова* та 10.02.04 – *германські мови* в ЧНУ імені Юрія Федьковича.

7. Підготував 3 доктори філологічних наук та 42 кандидати філологічних наук.

8. Коло наукових зацікавлень – методи дослідження мови, квантитативна лінгвістика, психолінгвістика, порівняльно-історичне мовознавство, семасіологія.

9. Автор понад 263 публікації, з-поміж яких – численні книги, в тому числі розширені і перероблені видання (всього – 36), різнотипні статті (всього 157), матеріали конференцій (центральної та міжнародних: 33; регіональних: 10), інші публікації (методичні посібники, депоновані рукописи, реферати: 28). Основні праці:

Квантитативне методи в лінгвістике [Текст]: монографія / В.В. Левицкий. – Черновцы : Рута, 2004. – 190 с.

Основы сравнительной морфологии германских языков [Текст]: монографія / В.В. Левицкий. – Черновцы : Рута, 2004. – 127 с.

Германские языки и древние германцы [Текст]: монографія / В.В. Левицкий. – Черновцы : Рута, 2004. – 208 с.

Семасиология [Текст]: монографія / В.В. Левицкий. – Винница : Нова книга, 2006. – 508 с.

Основы германистики [Текст] / В.В. Левицкий. – Винница : Нова книга, 2006. – 527 с.

Звуковой символизм. Мифы и реальность [Текст]: монографія / В.В. Левицкий. – Черновцы, 2009. – 264 с.

Лексикология немецкого языка [Текст] / В. В. Левицкий. – Черновцы : Книги–XXI, 2010. – 376 с.

10. Підготував навчальні та навчально-методичні посібники для

студентів філологічних факультетів ВНЗ, з-поміж яких:

Основи мовознавства : навч. посібн. [Текст] / В.В. Левицький, Р.В. Іваницький, М.Л. Іваницька. – Чернівці : Рута, 2000. – 144 с..

Основы сравнительной фонетики германских языков [Текст] / В.В. Левицький. – Черновцы : Рута, 2003. – 125 с.

Вступ до германського мовознавства [Текст] : практикум до курсу / В.В. Левицький, С.В. Кійко. – Вінниця : Нова книга, 2003. – 192 с.

История немецкого языка [Текст] / В. В. Левицький. – Вінниця : Нова книга, 2008. – 300 с.

Этимологический словарь [Текст] / В. В. Левицький. – Вінниця : Нова книга, 2008. – 900 с.

11. Головний редактор „Наукового вісника Чернівецького університету : Германська філологія” (1996–2011); член редколегій „Проблеми квантитативної та типологічної лінгвістики” (з 2005 р.) та ще чотирьох наукових збірників.

13. Численні грамоти (серед них – Почесна грамота Міністерства освіти України, 1995) та пам’ятні відзнаки: „За отличные успехи в работе” (1983), „Відмінник народної освіти УРСР” (1984); свідоцтво „За досягнуті високі виробничі показники”;

медалі „За трудовую доблесть” (1986), „The 20th Century Award for Achievement” – International Biographical Centre, Cambridge, England (1995); „International Man of the Year 1996–1997” – International Biographical Centre, Cambridge, England (1997).

Подяка Президента України Л. Кучми „За сумлінну працю, значний особистий внесок у духовний розвиток Української держави” (3 жовтня 2000 р.).

Звання Почесного професора ЧНУ імені Юрія Федьковитча (2008 р.).

14. Див. про Левицького В. В.:

Five Thousand Personalities of the World. Edition Five. – The American Biographical Institute. Inc. Raleigh, North Carolina, USA, 1999. – P. 169.

Капатрук М., Кантемір С. Левицький Віктор Васильович. До 65-річчя з дня народження // Науковий вісник Чернівецького університету. – Чернівці : Рута, 2003. Вип. 165–166 : Германська філологія. – С. 3–25

Огуй О. Д. Per aspera ad astra: Науковий шлях провідного германіста України В.В. Левицького (до 70-річчя від дня народження) // Studia Germanica et Romanica. Іноземні мови.

Професор Левицький Віктор Васильович : біографічний та бібліографічний нарис (наукове видання). – Чернівці : Золоті литаври, 2012. – 88 с.

Історія лінгвістичних учень : Провідні германісти України [Текст] : навч. посібн.-довідник / укл. : О. Д. Огуй.. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2011. – С. 61–65.

Пам’яті Віктора Васильовича Левицького / В. І. Кушнерик, О. Д. Огуй // Іноземна філологія. – 2012. – Вип. 124. – С. 313–318.

* * *

1. МАРТИНЮК Алла Петрівна.

2. Народилася 27 листопада 1956 р., Волинська обл., Україна.

3. Закінчила в 1978 р. Харківський державний університет імені

О.М. Горького за спеціальністю „Англійська мова та література”.

4. Доктор філологічних наук.

Кандидатська дисертація на тему „Варіативність морфологічних засобів вираження вищо-часових значень у сучасній англійській мові” була написана на кафедрі перекладу та англійської мови ХДУ імені О.М. Горького (наук. керівник – д.ф.н., проф. Дородних А.Г.); захищена в Київському державному університеті в 1984 р.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філологічних наук за спец. 10.02.04 – „Германські мови” виконана на кафедрі теорії та практики перекладу англійської мови Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Захист відбувся в 2006 р. у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка. Тема дослідження – „Регулятивна функція гендерно маркованих одиниць мови (на матеріалі сучасного англійського публіцистичного дискурсу)” (науковий консультант – д.ф.н., проф. Карабан В. І.).

5. Професор кафедри теорії та практики перекладу англійської мови, 2008 р.

6. Заступник голови спеціалізованої вченої ради К 64.051.16 у Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна.

Член спеціалізованої вченої ради К 76.051.07 із захисту кандидатських дисертацій зі спеціальностей 10.02.01 – *українська мова* та 10.02.04 – *германські мови* в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (2006–2011); упродовж 2011–2013 рр. – член спеціалізованої вченої ради Д 76.051.07 із захисту докторських і кандидатських дисертацій зі спеціальностей 10.02.01 – *українська мова* та 10.02.04 – *германські мови* в ЧНУ імені Юрія Федьковича.

7. Підготувала 13 кандидатів філологічних наук.

8. Коло наукових зацікавлень – когнітивна лінгвістика, дискурсологія, гендерна лінгвістика, теорія комунікації, стилістика англійської мови.

9. Автор понад 115 наукових праць, з-поміж яких:

Конструювання гендеру в англійському дискурсі [Текст] : монографія / А.П. Мартинюк. – Харків : Константа, 2004. – 292 с.

Гендер як конструкт дискурсу [Текст] / А.П. Мартинюк // Дискурс як когнітивно-комунікативний феномен : монографія / [під ред. І. С. Шевченко]. – Харків : Константа, 2005. – С. 295–318.

Словник основних термінів когнітивно-дискурсивної лінгвістики [Текст] / А. П. Мартинюк. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2012. – 194 с.

Social relations and sex stereotyping in language [Text] / A. Martynuk // Papers and Studies in Constructive Linguistics. – 1990. – Vol. 26. – P. 103–110.

Опыт модульного моделирования концепта (на примере концепта ЗНАМЕНИТОСТЬ) [Текст] / А.П. Мартинюк // Когніція. Комунікація. Дискурс : міжнар. зб. наук. пр. [під ред. : В.І. Карасика, І.С. Шевченко]. – Харків : ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2010. – № 1. – С. 93–101.

10. Підготувала 10 навчальних і навчально-методичних посібників

для студентів філологічних факультетів ВНЗ, з-поміж яких:

Порівняльна морфологія англійської та української мов (семинарські заняття) [Текст] : навч.-метод. посібн. / А.П. Мартинюк. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2007. – 64 с.

Основи наукових досліджень у лінгвістиці [Текст] : навч.-метод. посібн. / А.П. Мартинюк. – Харків : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2007. – 40 с.

Англійська мова : Повний курс підготовки до ДПА і ЗНО [Текст] / А.П. Мартинюк, І.О. Свєрдлова, І.Ю. Набокова. – Харків : Факт, 2011. – 469с.

Англійська мова : Грунтова підготовка до ЗНО та ДПА за 50 тижнів [Текст] / А.П. Мартинюк, І.О. Свєрдлова, І.Ю. Набокова. – Київ-Харків : Веста, 2012. – Ч. 1. – 206 с; Ч. 2. – 174 с.

11. Член редколегії „Вісника Харківського національного університету імені В.Н.Каразіна” (Серія : „Романо-германська філологія. Методика викладання іноземних мов”), „Вісника Сумського державного університету”, Міжнародної електронної збірки наукових праць „Когніція. Комунікація. Дискурс” (<http://sites.com/site/cognitiondiscourse/>).

13. Нагороджена грамотою обласної держадміністрації (2001 р.).

14. Див. про Мартинюк А. П. :

Професори Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна [Текст] : бібліографічний довідник / за ред. В.С. Багірова. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2008. – 372 с.

* * *

1. МАРЧУК Людмила Миколаївна.

2. Народилася 14 жовтня 1960 р., м. Дунаївці Хмельницької обл., Україна.

3. Закінчила в 1981 р. Кам'янець-Подільський державний педагогічний інститут імені В. П. Затонського, спеціальність „Російська мова і література”.

4. Доктор філологічних наук.

Кандидатську дисертацію „Явище надлишковості в багатокомпонентному складному реченні” захищено у спеціалізованій вченій раді Харківського державного університету 1994 р. (науковий керівник – д.ф.н., проф. Калашникова Г. Ф.).

Дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора філологічних наук за спец. 10.02.01 – „Українська мова” захистила 2008 р. у спецраді Інституту української мови НАН України. Тема дослідження – „Категорія градації в сучасній українській літературній мові” (науковий консультант – Н. М. Сологуб).

5. Професор, 2010 р. Обіймає посаду завідувача кафедри української мови Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка.

6. Член спеціалізованої вченої ради Д 76.051.07 із захисту докторських і кандидатських дисертацій зі спеціальностей 10.02.01 – *українська мова* та 10.02.04 – *германські мови* в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (2011–2013).

7. Підготувала 2 кандидати філологічних наук.

8. Коло наукових інтересів – категорійна граматика, стилістика, когнітивна лінгвістика.

9. Автор 150 наукових праць, 3-поміж яких:

Функціонально-семантичний аспект градації в українській мові [Текст] / Л.М. Марчук : монографія. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2007 – 298 с.

Микроконцептосфера „избыточная информация” в современном русском и украинском языках на уровне МСП [Текст] / Л.М. Марчук // Восточнославянские языки и литературы в историческом и культурном контекстах: когнитивная лингвистика и концептуальные исследования : сб. научн. ст., отв. ред. М. В. Пименова. – К. : Изд. Дом Дм. Бураго, 2012. – 648 с. – (Серия „Концептуальные исследования”. – Вып. 13).

Явление избыточности и экономии в многокомпонентном сложном предложении [Текст] / Л. М. Марчук / Развитие теории полипредикативных сложных предложений в русле традиции Харьковской лингвистической школы : коллективная монография. – Харьков : ХНПУ им. Г. С. Сковороды, 2012. – Вып. III. – 226 с. – С. 104–111.

Вербалізація поняття війни в прозі Марії Матіос та у щоденнику-хроніці буковинського педагога та письменника І.М. Бажанського „Війна”: ментальний аспект [Текст] / Л.М. Марчук // Українська культура та ментальність: самотність в умовах глобалізації // Матеріали III Всеукраїнської наук.-практич. конф. 26–28 січня 2012 р. – Сімферополь : Кримський інститут УЕУ, 2012. – 236 с. – С. 45–48.

Метафора як засіб вербалізації лінгвокультурами „війна” в книзі „Чотири пори життя” Марії Матіос [Текст] / Л.М. Марчук // Ученые записки Таврического национального университета имени В.И. Вернадского. – Симферополь : Тавр. нац. ун-т им. В. И. Вернадского, 2012. – Т. 25 (64). – № 1, ч. 2. – С. 148–152. – (Серия „Филология. Социальные коммуникации”).

10. Підготувала 10 підручників та навчальних посібників, 5 з них із грифом МОН України для студентів філологічних факультетів вищих начальних закладів, 3-поміж яких:

Вступ до мовознавства [Текст] : навч. посібн. / Н.М. Сологуб, Л.М. Марчук, А.С. Попович. – Кам'янець-Подільський : ПП Буйницький О. А., 2007. – 144 с. (гриф МОН).

Марчук Л.М. Словник градаційної лексики сучасної української літературної мови [Текст] / Л. М. Марчук. – Кам'янець-Подільський : ПП Буйницький О. А., 2007. – 94 с. (гриф МОН).

Сучасна українська мова. Морфологія : електронний посібник. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський нац. ун-т імені Івана Огієнка, 2009. – 50 с.

Основи термінознавства [Текст] : навч. посібн. / Л.М. Марчук, О.А. Копусь, А.С. Попович. – Кам'янець-Подільський : ПП Буйницький О. А., 2011. – 300 с. (гриф МОН).

Українська мова в засобах масової комунікації [Текст] : навч. посібн. / А. С. Попович, Л. М. Марчук. – Кам'янець-Подільський : ПП Буйницький О. А., 2011. – 400с. (гриф МОН).

11. Відповідальний редактор збірника „Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Філологічні науки”; член редколегії збірника „Іван Огієнко і сучасна наука та освіта: науковий збірник: серія історична та філологічна” (м. Кам'янець-Подільський).

12. Член генеральної президії асоціації вчителів української мови та літератури.

13. Нагороджена Грамотою МОН України (2009 р.).

* * *

1. МИХАЙЛЕНКО Валерій Васильович.

2. Народився 03 серпня 1944 р., м. Ровеньки Луганської обл., Україна.

3. Закінчив у 1968 р. П'ятигорський державний педагогічний інститут іноземних мов за фахом „Вчитель англійської та німецької мови”.

4. Доктор філологічних наук.

Кандидатську дисертацію на тему „Вираження спонукальної модальності в давньоанглійському реченні” за спец. 10.02.04 – „Германські мови” було захищено в Московському державному педагогічному інституті (Росія) в 1973 р.

Дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора філологічних наук за спец. 10.02.04 – „Германські мови” захистив 2002 р. у П'ятигорському державному лінгвістичному університеті (Росія); нострифікація – Київ, Україна (Київський національний університет ім. Т.Г. Шевченка), 2002. Тема – „Парадигма імперативов в древнегерманских языках”.

5. Доцент, 1975 р. Обіймає посаду професора кафедри сучасних європейських мов Буковинського державного фінансово-економічного університету (м. Чернівці).

6. Із 2006 до 2008 рр. – член спеціалізованої вченої ради К 76.051.07 із захисту докторських і кандидатських дисертацій зі спеціальностей 10.02.01 – *українська мова* та 10.02.04 – *германські мови* в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича.

7. Підготував 15 кандидатів філологічних наук.

8. Коло наукових зацікавлень – історична граматики, когнітивна семантика, переклад.

9. Автор понад 400 наукових праць, з-поміж яких:

Парадигма імператива (на прикладі давньоанглійської та інших давньогерманських мов) [Текст] / В.В. Михайленко. – Чернівці : Рута, 2001. – 302 с.

Концептосфера «Clergy» у міжкультурній комунікації [Текст] / В. В. Михайленко // Наукові записки. – Кіровоград, 2011. – Вип. 19. – С. 92–96. – (Серія „Філологічна”).

On Semanticizing “Economy” in the English Word View [Text] / V. Mykhailenko // Европейская ментальность сквозь призму языка : международ. сб. науч. трудов по лингвокультурологии / отв. ред. : Е.Е. Стефанский. – Самара : Самар. гуманитарн. акад., 2010. – С. 47–51.

Sociolinguistic dimensions of vocatives [Text] / В. В. Михайленко // Новые идеи в лингвистике XXI века. – Пятигорск : Пятигорский гос. лингв. ун-т, 2009. – Ч. 1. – С. 48–52.

HISTORICAL SEMANTICS OF MONETARY IDIOM [Text] / В. В. Михайленко // Матеріали Міжнародного наукового симпозиума [„Літературна і діалектна фразеологія: історія і розвиток (П'яте Жуковське читання)”. – Великий Новгород, 2011. – Т. 1. – С. 179–184.

10. Основні навчально-методичні посібники для студентів філологічних факультетів вищих начальних закладів:

Paradigmatics in the Evolution of English [Text] / V. Mykhailenko. – Chernivtsi : Ruta, 1999. – 210 p.

Linguistic Analysis [Text] / В.В. Михайленко, М. Г. Божеску. – Чернівці : Зелена Буковина, 2011. – 197 с.

Англійсько-український та українсько-англійський словник термінів комерційного права [Текст] / В.В. Михайленко, І.В. Сапожнік. – Чернівці : Місто, 2010. – 215 с.

English Workbook : Accounting & Auditing [Text] / В.В. Михайленко, Ю. В. Ковалюк. –

Чернівці : Букрек, 2012. – 322 с.

English Workbook: Finance & Banking [Text]/ В.В. Михайленко, Ю.В. Ковалюк. – Чернівці : Букрек, 2012. – 238 с.

11. Член редколегії „Наукового вісника Чернівецького університету” (Вип. : Германська філологія); „Международного сборника научных трудов по лингвокультуре” Самарской гуманитарной академии (Россия); „Наукового вісника Буковинського державного фінансово-економічного університету” (Серія : „Гуманітарні науки”).

12. Член Вченої Ради Буковинського державного фінансово-економічного університету; член журі обласної олімпіади з іноземних мов.

13. Відмінник освіти України (1998 Р.); Почесний громадянин м. Лок-Хейвен, США; Почесні грамоти Міністерств освіти та фінансів; Людина року 2009 (Американський біографічний інститут).

14. Див. про Михайленка В. В.:

Contemporary Who's Who. The American Biographical Institute [Text]. – Raleigh, NC : ABI, 2003. – 503 p.; газета „Версії”, серпень 2009.

* * *

1. МОРОЗОВА Ірина Борисівна.

2. Народилася 05 червня 1962 р., м. Одеса, Україна.

3. Закінчила 1984 р. Одеський державний університет ім. І.І. Мечникова, факультет романо-германської філології, відділення „Англійська мова та література”, отримавши диплом із відзнакою зі спеціальності „Філолог, викладач, перекладач англійської та німецької мов”.

4. Доктор філологічних наук.

Кандидатську дисертацію на тему „Граматична структура і семантика простого речення і його конститuentів (в англійському діалогічному мовленні)” було захищено в Одеському державному університеті ім. І. І. Мечникова після закінчення аспірантури, 1986 р., спец. 10.02.04 – „Германські мови” (наук. керівник – д.ф.н., проф. Корсаков А. К.).

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філологічних наук за спец. 10.02.04 – „Германські мови” виконана в Одеському національному університеті ім. І.І. Мечникова. Тема дослідження – „Таксономія елементарних комунікативних одиниць в сучасній англійській мові” (наук. консультант – д.ф.н., проф. Корсаков А.К.). Захист відбувся в 2010 р.

5. Професор кафедри граматики англійської мови ОНУ, 1994. Професор кафедри англійської мови ЧНУ.

6. Упродовж 2011–2013 рр. – член спеціалізованої вченої ради Д 76.051.07 із захисту докторських і кандидатських дисертацій зі спеціальностей 10.02.01 – *українська мова* та 10.02.04 – *германські мови* в ЧНУ імені Юрія Федьковича.

7. Керує кандидатськими дисертаціями 3 аспірантів і 3 пошукачів.

8. Коло наукових зацікавлень – теоретична граматики (особливо синтаксис); соціолінгвістика; психолінгвістика; когнітивна, комунікативна, прикладна лінгвістика; германістика; загальне мовознавство; теорія та практика перекладу; міжкультурна комунікація; дидактика та методика викладання іноземних мов.

9. Автор понад 130 наукових праць (3 монографій), з-поміж яких:

Структурно-організуюча роль простого предложения в различных функциональных стилях и формах общения (на материале современного английского языка) [Текст]: монографія / И. Б. Морозова. – [2-е изд., доп. и расш.]. – Одесса: АО БАХВА, 1998. – 192 с.

Парадигматичний аналіз структури і семантики елементарних комунікативних одиниць у світлі гештальт-теорії в сучасній англійській мові [Текст]: монографія / І.Б. Морозова. – Одеса: Друкарський дім, 2009. – 384 с.

Предикативность и предикация в когнитивно-коммуникативной парадигме [Текст] / И. Б. Морозова // Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. – № 973. – Вип. 68: Романо-германська філологія. Методика викладання іноземних мов. – Харків: Харківський нац. ун-т імені В.Н. Каразіна, 2011. – С. 165–173.

Явление речевой мимики в английском художественном диалоге [Текст] / И.Б. Морозова // Науковий вісник Чернівецького університету: зб. наук. праць / наук. ред. Левіцький В.В. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2011. – Вип. 551–552: Германська філологія. – С. 115–127.

Речевое поведение персонажной личности сквозь призму ее социальной принадлежности (на материале современного английского романа) [Текст] / И.Б. Морозова // Наукові записки. – Острого: Вид-во Національного університету „Острозька академія”, 2012. – Вип. 26. – С. 224–229. – (Серія „Філологічна”).

10. Основні науково-методичні праці:

Конституирующий состав простого предложения немецкого языка [Текст]: [метод. указания по синтаксису нем. языка для студ. дневн. и заочн. ф-мы обуч.] / И.Б. Морозова, А.Н. Чумаков. – Одесса: Одесский гос. ун-т им. И. И. Мечникова, 1988. – 18 с.

Конструктивный анализ простого усеченного предложения в современном английском языке [Текст]: [метод. указания по синтаксису англ. языка для студ. дневн. и заочн. ф-мы обуч.] / И.Б. Морозова, А. Н. Чумаков. – Одесса: Одесский гос. ун-т им. И.И. Мечникова, 1988. – 20 с.

Основні морфолого-синтаксичні моделі простого структурно-предикатного речення [Текст]: [метод. вказівки з теор. граматики англ. мови для студ. заочн. ф-ии навч.] / І.Б. Морозова, В.Г. Александрова, Л.С. Ткаченко. – Одеса: Одеський держ. ун-т ім. І.І. Мечникова, 2003. – 27 с.

The Use of Modal Verbs [Text]: [навч. посіб. для студ. пед. ін.-тів та ун-тів за спец. № 2103 „Іноземна мова”; 10.02.04 „Германські мови”] / І.Б. Морозова, І. Ф. Чайковська. – [2-ге вид., переробл. та доповн.]. – Одеса: Друкарський дім, 2008. – 128 с. (із грифом МОН України).

The Use of the Non-Finites [Text]: [навч. посібн. для вузів] / Morozova I., Stepanenko O. – Одеса: Освіта України, 2012. – 235 с. (із грифом МОНмолодьспорту України).

11. Співорганізатор наукової конференції „Філологія та освітній процес: 21 століття” та член редколегії збірника матеріалів конференції (Одеський державний університет ім. І.І. Мечникова, 2010); член редколегії наукового журналу „Актуальні проблеми романо-германської філології та прикладної лінгвістики” (ЧНУ імені Юрія Федьковича); рецензент численних науково-методичних посібників.

Керівник наукової міжкафедральної теми „Дослідження граматичної структури, семантики і функціонування різнорівневих мовних одиниць германських мов” (номер держреєстрації 0101V005302, тема 258) факультету романо-германської філології Одеського державного університету ім. І.І. Мечникова.

12. Організатор та президент лінгвістичного гуртка для студентів „*Grammar Club*”, Одеський національний університет імені І.І. Мечникова; член загальноуніверситетської Ради Інноваційних Технологій, Одеський національний університет імені І.І. Мечникова; член міжнародних організацій BAAL та Gestalt International Society.

13. Нагороджена численними грамотами Одеського державного університету імені І.І. Мечникова та факультету романо-германської філології, грамотою облдержадміністрації Одеської області.

* * *

1. ОГУЙ Олександр Дмитрович.

2. Народився 21 грудня 1956 р., с. Снячів-Думанецький Чернівецької обл., Україна.

3. Закінчив 1979 р. Чернівецький державний університет за фахом „Філолог. Викладач німецької мови та літератури” (германіст: 1974–1979); Військовий перекладач при Інституті військових перекладачів у Москві (1984); Чернівецький держуніверситет: „Філолог. Викладач англійської мови та літератури” (1990–1991); Педагог і практичний психолог (1995–1996). Вивчав всесвітню історію та історію економіки в Боннському університеті (Бонн, ФРН: 1995–1997) та при Інституті історії грошей (Відень, 2005; 2009) та ін.

4. Доктор філологічних наук.

Кандидатську дисертацію на тему „Историко-семасиологическое исследование прилагательных со значением „смелый, храбрый”” було захищено в Одесі 1988 р. (наук. керівник – д.ф.н., проф. Левицький В.В.).

Дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора філологічних наук за спец. 10.02.04 – *германські мови* захистив 2000 р. у Київському національному університеті імені Т. Г. Шевченка. Тема дослідження – „Системно-квантитативні аспекти полісемії в німецькій мові (синхронія, діахронія та панхронія) (наук. консультант – д.ф.н., проф. Левицький В.В.).

5. Професор кафедри германського, загального та порівняльного мовознавства ЧНУ імені Юрія Федьковича, 2003 р.

6. Член 4 спеціалізованих вчених рад: К 35.051.15 у Львівському національному університеті імені Івана Франка (2001–2011 рр.); К 11.051.04 у Донецькому національному університеті (2001– 2006 рр.); К 76.051.07 у ЧНУ імені Юрія Федьковича (2006–2011 рр.; з 1.03.2011 р. поновлено як

докторську Д 76.051.07); К 11.01.04 у Південноукраїнському державному університеті імені К.Д. Ушинського.

7. Підготував 15 кандидатів філологічних наук.

8. Коло наукових інтересів: лінгвістика, англістика / германістика, лексикологія, історія німецької та англійської мов, медієвістика; історичне термінознавство; методологія наукових досліджень; літературо- і перекладознавство; історія педагогіки та викладання іноземних мов; економічна історія Буковини.

9. Автор понад 690 наукових праць 10 мовами в 21 країні світу (у т. ч. 27 видань 18 книг), з-поміж яких:

Монетно-лічильні найменування на Буковині та в Молдові в кінці 14–першій третині 19 ст.: Проблема поліномінацій в адаптивних термінологічних системах [Текст] / О.Д. Огуй. – Чернівці : Рута, 1997. – 225 с.

Полісемія в синхронії, діахронії та панхронії. Системно-квантитативні аспекти полісемії в німецькій мові та мовах Європи [Текст] / О.Д. Огуй. – Чернівці : Золоті литаври, 1998. – 370 с.

Актуальні проблеми німецько-українського перекладу [Текст] : монографія / О.Д. Огуй. – Чернівці : Рута, 2004. – 256 с.

Історія обігу грошових одиниць та їх найменувань на Буковині. Австрійський період (1774–1918/21) [Текст] / О.Д. Огуй. – Чернівці : Зелена Буковина, 2005. – 578 с. (гриф НАН України).

Ю. Федькович та його епоха: Історико-психологічні штрихи до національного формування творчої особистості (1834–1863) [Текст] / О.Д. Огуй // Буковинський журнал. – 2006. – № 1. – С. 181–200.

10. Підготував 30 науково-методичних посібників і підручників (книг – 20, у т. ч. 3 – з грифом МОН України) для студентів філологічних факультетів вищих начальних закладів, з-поміж яких:

Апроксимативні методи вивчення лексичного складу [Текст] : навч. посібн. – Чернівці : Рута, 2000. – 136 с. (співавт. : Левицький В.В., Кійко С.В., Кійко Ю.С.).

Lecture Notes on Theory and History of English as a Second Language: Теорія та історія англійської мови як другої іноземної [Текст] : навч. посібн. – Чернівці, 2002. – 164 с. (співавт. : А. В. Кушнірик, Г. Я. Семен).

Lexikologie der deutschen Sprache [Text]. – Winnyts'a : Nowa knyha, 2003.–416 s. (гриф МОНУ).

Теорія і практика перекладу (німецька мова) [Текст] : підручн. для студ. вищих навчальних закладів. – Вінниця : Нова книга, 2006. – 592 с. (гриф МОНУ) (співавт. : Кияк Т. Р., Науменко А. М.).

Перекладознавство (німецько-український напрям) [Текст] : підручн. для студ. вищих навчальних закладів. – Київ : КНУ імені Т. Г. Шевченка, 2009. – 543 с. (співав. : Кияк Т. Р., Науменко А.М.) (гриф МОНУ).

11. Редактор „Наукового вісника Чернівецького університету” (Чернівці), а також участь у роботі 25 збірників, у т. ч. 4 зарубіжні (Молдавія – 1; Румунія – 3; Хорватія – 1).

12. Громадська робота: лекційна діяльність; виступи на ТБ в освітніх програмах; організація діяльності Клубу колекціонерів.

13. Відмінник освіти України (2005 р.), лауреат літературної премії ім. І. М. Бажанського (2007 р.), лауреат знаку МОН України „За наукові досягнення” (2007 р.).

14. Див. про Огуй О. Д.:

Історія лінгвістичних учень : Провідні германісти України [Текст] : навч. посібн.-довідник / укл. : О. Д. Огуй. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2011. – С. 72–79.

* * *

1. ПОЛЮЖИН Михайло Михайлович.

2. Народився 22 січня 1945 р. в с. Літиня Дрогобицького району Львівської обл., Україна.

3. Закінчив (з відзнакою) 1966 р. факультет іноземних мов Дрогобицького державного педагогічного університету ім. Івана Франка, отримавши кваліфікацію „Вчитель англійської мови середньої школи”.

4. Доктор філологічних наук.

Кандидатську дисертацію на тему „Особливості функціонування префіксації в сучасній англійській мові” (10.02.04) захистив у 1976 р. у Москві.

Дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора філологічних наук за спец. 10.02.04 – *германські мови* захистив 1993 р. в Інституті мовознавства РАН (Москва). Тема дослідження – „Діахронно-семантичний аспект префіксального словообрання в англійском языкe” (науковий консультант – д.ф.н., проф. Дубрякова О. С.). Нострифіковано в Україні 1998 р.

5. Професор кафедри англійської філології, Ужгородський національний університет, 2001. Обіймає посади проректора з науково-методичної роботи та завідувача кафедри ділової іноземної мови та перекладу в Закарпатському державному університеті.

6. Член 2 спеціалізованих вчених рад з присвоєння наукового ступеня кандидата філологічних наук: зі спеціальності 10.02.04 – *германські мови* в Львівському національному університеті імені Івана Франка (з 2000 р.); зі спеціальностей 10.02.01 – *українська мова* та 10.02.04 – *германські мови* в ЧНУ імені Юрія Федьковича (2006–2008 рр.).

7. Підготував 14 кандидатів філологічних наук (за 2001–2012 рр.).

8. Коло наукових інтересів: історична лексикологія та лексикографія, когнітивна лінгвістика.

9. Основні наукові праці:

Діахронно-семантичний аспект префіксального словообрання в англійском языке [Текст] : монографія / М. М. Полужин. – М. : Ин-т языкознания РАН, 1992. – 263 с.

Функціональний і когнітивний аспекти англійського словотворення [Текст] : монографія / Михайло Михайлович Полужин. – Ужгород : Закарпаття, 1999. – 237 с.

Про теоретичні засади когнітивного підходу до дискурсивного аналізу [Текст] / М. М. Полужин // *Studia Germanica et Romanica* : Іноземна мова. Зарубіжна література. Методика викладання : науковий журнал. – Донецьк : ДонНУ, 2004. – Т. I, № 3. – С. 32–41.

Концептуальна система як базове поняття когнітивної семантики й теорії мовної особистості [Текст] / М. М. Полужин // *Проблеми романо-германської філології* : зб. наук. праць / ред. кол. : М. М. Полужин [та ін.]. – Ужгород : Ліра, 2005. – С. 5–19.

Основні завдання й етапи лінгвоконцептуальних досліджень [Текст] / М.М. Полложин // Проблеми романо-германської філології : зб. наук. праць / ред. кол. : М. М. Полложин [та ін.]. – Ужгород : Ліра, 2011. – С. 5–14.

10. Основні навчально-методичні праці:

Теория и практика перевода с английского языка на украинский : [Учеб. пособие для техн. вузов] / М. М. Полложин, Н. Н. Максимчук, Л. Ф. Омельченко ; М-во высш. и сред. спец. образования УССР, Учеб.-метод. каб. по высш. образованию, Хмельниц. технол. ин-т. – К. : УМКВО, 1991. – 94 с.

Бахуврихи у сучасній англійській мові [Текст] : навч. посіб. / М. М. Полложин, Л.Ф. Омельченко. – Ужгород : [б. и.], 2004. – 57 с.

Lecture Notes on Historiography of Linguistics [Text] / М. М. Полложин. – Вінниця : Фоліант, 2004. – 271 с.

Полложин М.М. Курс лекцій з лінгвістичної історіографії: Навчальний посібник для студентів філологічних спеціальностей. – Вінниця: ПП Видавництво „Фоліант”, 2004. – 272 с.

Курс лекцій з методики викладання іноземних мов [Text] / М. Полложин, І. Андрусак. – Ужгород : Ліра, 2004. – 237 с.

11. Редактор збірника наукових праць „Проблеми романо-германської філології” (Ужгород) та член ще 3-х редколегій наукових збірників.

12. Громадська робота: член ДАК при Міністерстві освіти і науки України (у 2003 р.); член Української асоціації когнітивної лінгвістики і поетики; співорганізатор щорічної міжнародної конференції за межами України „Актуальні проблеми вищої школи у світлі Болонського процесу”, зокрема „Перспективні шляхи й напрями вдосконалення освітньої системи у світлі Болонського процесу” (2010 р., Україна-Словаччина-Угорщина), „Модернізація європейської вищої освіти в контексті Болонського процесу” (2011 р., Україна-Словаччина-Угорщина).

13. Почесна відзнака Ужгородської міської ради у номінації „За вагомий особистий внесок у розвиток національної освіти і науки, плідну організаторську та творчу роботу з удосконалення навчально-виховного процесу, розробку та активне впровадження інноваційних технологій в освітню практику” (2011).

14. Див. про Полложина М. М. :

Бібліографічний покажчик до 15-річчя від дня заснування Закарпатського державного університету. – Ужгород : Редакційно-видавничий відділ Закду, 2010.

* * *

1. РЕДЬКВА Ярослав Петрович.

2. Народився 15 січня 1971 р., в смт. Козлів Козівського району Тернопільської обл., Україна.

3. Закінчив (з відзнакою) 1994 р. філологічний факультет Чернівецького державного університету (спец. „Українська мова та література”) за фахом „Філолог, викладач української мови та літератури”.

У 2011 р. отримав Свідоцтво про підвищення кваліфікації за програмою: „Українська мова як іноземна” (Інститут перепідготовки і

підвищення кваліфікації Національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, м. Київ) та Свідоцтво про закінчення „Курсу мовного та методичного вдосконалення для лекторів польської мови в закордонних академічних установах” (Центр польської мови та культури в світі Ягеллонського університету; м. Краків, Польща), а в 2012 р. – Сертифікат про знання польської мови на рівні С 1 (Центр польської мови та культури в світі Ягеллонського університету; м. Краків, Польща).

4. Кандидат філологічних наук.

Кандидатську дисертацію на тему „Гідронімія Західного Поділля” (спец. 10.02.01 – „Українська мова”) захистив у 1998 р. в спецраді Тернопільського державного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (науковий керівник – к.ф.н., проф. Бабич Н. Д.).

5. Доцент кафедри історії та культури української мови ЧНУ імені Юрія Федьковича, 2001 р.

6. Член спеціалізованої вченої ради К 76.051.07 зі спеціальності 10.02.01 – *українська мова* (2004–2006), зі спеціальностей 10.02.01 – *українська мова* і 10.02.04 – *германські мови* (2006–2011) у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича.

7. Підготував 1 кандидата філологічних наук.

8. Коло наукових інтересів: ономастика, етимологія, слов’янське мовознавство.

9. Автор понад 70 наукових статей (вийшли друком у вітчизняних і закордонних виданнях), з-поміж яких:

Сліди праслов’янської топонімічної лексики в українсько-польсько-інослов’янських міжмовних зв’язках [Текст] / Ярослав Редька // *Ukraina między językiem a kulturą / Pod redakcją Bożeny Zinkiewicz-Tomanek, Adama Fałowskiego.* – Kraków, 2003. – S. 85-100.

Ойконіми Львівської та Галицької земель із формантами **-išče* / **-isko* в історичному аспекті [Текст] / Ярослав Редька // *Мовознавство.* – 2006. – № 4. – С. 66–79.

Onomastic terminology: an international survey / Terminologia onomastica: un’inchiesta internazionale [Text] / Yaroslav Redkva // *Rivista Italiana di Onomastica.* – Primo semester 2007. – vol. XIII. – № 1. – P. 181–220.

Мовні зв’язки та впливи античного світу на галиційські ойконіми утворення [Текст] / Ярослав Редька // *Studia Slovakistica.* Випуск 10: Ономастика. Топоніміка: Зб. наук. праць. – Ужгород: Видавництво Олександра Гаркуші, 2009. – С. 277–287.

Регіональна ойконімія в історико-етимологічному висвітленні [Text] / J. Redkva // *Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis.* – Studia Historiolitteraria XII : Literatura – Kultura – Edukacja. – 114. – Krakow, 2012. – С. 352–358.

Теребовля етнічно-антропогенна vs. ребовлі антропонімічної та „жертвовної” [Текст] / Ярослав Редька // *Problems of modern philology, pedagogics and psychology.* – London : IASHE, 2012. – P. 144–149.

10. Підготував науково-методичні посібники для студентів філологічних факультетів вищих начальних закладів, з-поміж яких:

Редька Я. Праслов’янська апелятивна реконструкція в ареальній гідронімії // *Науково-методичний посібник.* – Чернівці, 2001. – 36 с.

Редьква Я. Польська мова. Морфологія // Науково-методичний посібник. – Чернівці, 2000. – 68 с.

11. Член редколегій італійського наукового ономастичного часопису „Rivista Italiana di Onomastica” (м. Рим, Італія) та всеукраїнського ономастичного часопису „Λογος ονομαστικη / „Логос ономастики” (м. Донецьк); є членом Міжнародної Асоціації Ономастичних наук – ICOS (м. Брюссель, Бельгія), почесним членом „Research Support Scheme” фонду Дж. Сороса (м. Прага, Чехія) та Міжнародної школи гуманітарних наук Центральної та Східної Європи (м. Варшава, Польща).

У 2012 р. був координатором українсько-польського проекту „Центр кар’єри як спосіб активізації чоловіків і жінок напередодні їх входження на ринок праці”, який завершився створенням „Центру кар’єри ЧНУ”.

12. Заступник декана філологічного факультету з питань науки та комп’ютеризації (з 2006 . і до нині). Створив і очолює „Центр славістичних студій”, метою якого є розвиток нових наукових, освітніх та культурних зв’язків ЧНУ з вищими навчальними закладами країн Центрально-Східної Європи (з 2010 р.),

13. Диплом Міжнародної школи гуманітарних наук Східної і Центральної Європи за результати власної наукової діяльності та участь у Варшавській сесії „Нові методології досліджень і навчання” (Варшавський університет, 1999); Диплом Міжнародної школи гуманітарних наук Східної і Центральної Європи за участь у сесії „Історична та порівняльна граматики” (Варшавський університет, 2002).

Неодноразово отримував наукові стипендії від Польської Академії Наук (стипендія Фонду ім. Й. М’яновського: 1999, 2002, 2005), мав науковий грант Фонду ім. Джорджа Сороса (1995–1997). У листопаді 2005 року отримав науковий грант (#05-109-5467) від фонду Євросоюзу INTAS “YS Fellowship” – єдино визнаний науковий проект у сфері філологічних дисциплін серед країн колишнього Радянського Союзу.

Нагороджений Грамотою ЧНУ „За багаторічну сумлінну працю і активну участь у громадському житті університету...” (жовтень, 2010 р.) та Почесною грамотою „За вагомі досягнення у підготовці висококваліфікованих фахівців...” Чернівецької міської ради (жовтень, 2011 р.).

У 2012 р. став стипендіатом 10-місячної європейської програми мобільності науковців і викладачів (post-doctoral) „Erasmus Mundus scholarship”.

* * *

1. РУСНАК Наталія Олександрівна.

2. Народилася 16 серпня 1959 р., с. Веренчанка Заставнівського р-ну Чернівецької обл., Україна.

3. Закінчила в 1986 р. Чернівецький державний університет за фахом

„Філолог. Викладач російської мови і літератури”, а в 1994 р. – за фахом „Філолог. Викладач української мови і літератури”.

4. Доктор філологічних наук.

Кандидатську дисертацію на тему „Структурно-семантичні особливості російських «острівних» говірок Чернівецької області” за спец. 10.02.02 – „Російська мова” було захищено в Київському університеті імені Тараса Шевченка 1996 р. (наук. керівник – д.ф.н., проф. Біла О.С.).

Дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора філологічних наук за спец. 10.02.01 – „Українська мова” захистила 2011 р. в Інституті української мови НАН України. Тема роботи – „Діалектний текст: лінгвокогнітивний та прагматичний аспекти” (науковий консультант – д.ф.н., проф. Гуйванюк Н. В.).

5. Доцент, 1997 р. Обіймає посаду професора кафедри сучасної української мови ЧНУ імені Юрія Федьковича (за конкурсом), 2012 р.

6. Із 2012 р. і до нині – член спеціалізованої вченої ради Д 76.051.07 із захисту докторських і кандидатських дисертацій зі спеціальностей 10.02.01 – *українська мова* та 10.02.04 – *германські мови* в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича.

8. Коло наукових зацікавлень – етнолінгвістика, діалектологія, текстологія.

9. Автор понад 70 наукових праць, з-поміж яких:

Магічне мислення носіїв буковинських говірок [Текст] / Н. О. Руснак // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць. – Чернівці : Рута, 2008. – Вип. 428–439. – С. 180–185.

Гуцульські загадки про знаряддя праці [Текст] / Н. О. Руснак // Вісник Прикарпатського університету : зб. наук. праць. /наук. ред. : В. В. Грещук. – Івано-Франківськ : Вид-во Прикарпат. нац. ун-ту ім. Василя Стефаника, 2010. — С. 154–158.

Категорія заперечення в буковинському діалектному дискурсі [Текст] / Н. О. Руснак // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць. – Чернівці : Рута, 2010. – Вип. 496–497. – С. 73–79.

Категорія невизначеності у діалектному мовленні буковинців [Текст] / Наталія Руснак // Мовознавчий вісник : зб. наук. праць / наук. ред. Г. І. Мартинова. – Черкаси : 2012. – Вип. 14–15. – С. 105–111.

Типологія діалектних текстів [Текст] / Наталія Руснак // Вісник Прикарпатського університету : зб. наук. праць. /наук. ред. : В. В. Грещук. – Івано-Франківськ : Вид-во Прикарпат. нац. ун-ту ім. Василя Стефаника, 2012. – Вип. 36–37 : Філологія. – С. 49–53.

10. Підготувала 2 навчальних посібники з грифом МОН України (у співавторстві), 7 навчальних і навчально-методичних посібників для студентів філологічних факультетів ВНЗ, з-поміж яких:

Практичні завдання з морфології української мови : модульний курс [Текст] / укл. : Н. О. Руснак, Л. М. Томусяк, О. В. Максим'юк. – Чернівці : Рута, 2008. – Ч. 2. – 88 с.

Практичні завдання з морфології української мови : модульний курс [Текст] / укл. : Н. О. Руснак, Л. М. Томусяк, О. В. Максим'юк. – Чернівці : Чернівецький національний університет, 2010. – Ч. 1. – 120 с.

Українська мова. Тести. 5–11 кл. [Текст] / укл. : В.Є. Бузинська, Н.В. Гуйванюк, О.В. Кардашук, О.В. Кульбабська, Л. М. Томусяк, Н. О. Руснак / за ред. Н. В. Гуйванюк. – К. : Академія, 2012 (з грифом МОНмолодьспортуУкраїни).

Буковинські говірки : хрестоматія діалектних текстів [Текст] / укл. : Н. Руснак, Н. Гуйванюк, В. Бузинська – Чернівці : Рута, 2006. – 383 с.

Говірки Буковини : бібліографічний покажчик / уклад. : Н.В. Гуйванюк, Н. О. Руснак. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2011. – 144 с.

12. Голова конкурсу Учитель року (2012 р.); голова Міжнародного мовно-літературного конкурсу учнівської та студентської молоді імені Тараса Шевченка (обласний тур, 2013 р.).

* * *

1. СКАБ Марія Василівна.

2. Народилася 30 липня 1958 року в с. Полноват Березівського району Тюменської області (тепер – Російська Федерація).

3. Вищу освіту за спеціальністю „Філолог. Викладач української мови та літератури” здобула в Чернівецькому державному університеті (1975–1980).

4. Доктор філологічних наук.

Кандидатську дисертацію на тему „Структура семантичного поля діяча в українській мові” захистила 1987 року в спецраді при Інституті мовознавства ім. О.О. Потебні АН УРСР (науковий керівник – д.філол.н., проф. Пешак М. М.).

Дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора філологічних наук за спец. 10.02.01 – „Українська мова” захистила 2009 р. в Інституті української мови НАН України. Тема роботи – „Концептуалізація сакральної сфери в українській мові” (науковий консультант – д. філол.н., проф. А.П. Загнітко).

5. Професор кафедри історії та культури української мови ЧНУ імені Юрія Федьковича, 2010 р.

6. Член спеціалізованої вченої ради К 76.051.07 зі спеціальностей 10.02.01 – *українська мова* і 10.02.04 – *германські мови* (2008–2011) та Д 76.051.07 із захисту докторських і кандидатських дисертацій зі спеціальностей 10.02.01 – *українська мова* та 10.02.04 – *германські мови* в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (2011–2013).

7. Підготувала 2 кандидатів філологічних наук.

8. Коло наукових зацікавлень – лексична та словотвірна семантика, лінгвоконцептологія української мови, старослов'янська та церковнослов'янська мови, етимологія української мови, лінгводидактика.

9. Автор понад 130 наукових праць, з-поміж яких:

Закономірності концептуалізації та мовної категоризації сакральної сфери [Текст] / Марія Скаб : монографія. – Чернівці : Рута, 2008. – 560 с.

Міжчастиномовні лексико-семантичні відношення українських агентивів [Текст] / М. В. Скаб // Мовознавство. – 1987. – № 6. – С. 56–58.

Динаміка семантики концепту *душа* в українській мові [Текст] / М. В. Скаб // Українська мова. – 2007. – № 3. – С. 80–89.

Біблія як лексикографічне джерело [Текст] / М. В. Скаб // Біблія і культура : зб. наук. статей / упоряд. і відп. ред. А. Є. Нямцу. – Чернівці : Рута, 2000. – Вип. 1. – С. 238–240.

Функціонування релігійної та церковної лексики в радянський час: ситуація та наслідки (на матеріалі української лексики *душа*) [Текст] / М. В. Скаб // *Ucrainica 1 : Současná ukrajinistika problému jazyka, literatury a kultury : Sborník článků. – Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2004. – S. 121–125.*

10. Основні науково-методичні праці:

Українська мова : 5 кл. [Текст] : підручник для загальноосв. навч. закладів із навчанням:
– румунською мовою / М. С. Скаб, М. В. Скаб. – Львів : Світ, 1997. – 174 с.; 2005. – 236 с. (з грифом МОН України).
– молдовською мовою / М. С. Скаб, М. В. Скаб. – Львів : Світ, 2005. – 236 с. (з грифом МОН України).
– польською мовою / М. С. Скаб, М. В. Скаб. – Львів : Світ, 1999. – 208 с. (з грифом МОН України).
– угорською мовою / М. С. Скаб, М. В. Скаб, М. П. Фабіан. – Львів : Світ, 1999. – 208 с. (з грифом МОНУ).

Літери *I, Ж, З, О, П, Р, С* / М. В. Скаб // *Словник прізвищ : практичний словозмінно-орфографічний (на матеріалі Чернівеччини). – Чернівці : Букрек, 2002. – 424 с.*

Букви *Ц, Ч* / М. В. Скаб // *Словник буковинських говірок / за заг. ред. Н. В. Гуиванюк. – Чернівці : Рута, 2005. – С. 617–654.*

Співавтор навчальних посібників для вищої школи:

Ділова українська мова : посіб. для студентів вузів / за ред. Н. Д. Бабич. – Чернівці : Рута, 1996. – 276 с.

Культура ділового мовлення. Практикум [Текст] : навч. посібн / за ред. Н. Д. Бабич. – Чернівці : Рута, 1997. – 232 с.

Культура фахового мовлення [Текст] : навч. посібн / за ред. Н. Д. Бабич. – Чернівці : Книги–ХХІ, 2005. – 572 с.; Чернівці : Книги–ХХІ, 2010. – 528 с. (з грифом МОН України).

12. Член Чернівецького осередку Всеукраїнської асоціації викладачів української мови та літератури.

13. За заслуги з відродження духовності в Україні та утвердження Помісної Української Православної Церкви Патріарх Київський і всієї Руси-України Філарет нагородив М.В. Скаб Медаллю святих Кирила і Мефодія.

14. Див. про Скаб М. В. :

Українська мова : енциклопедія / редкол. : Русанівський В. М. [та ін.]. – 4-е вид. зі змінами і доп. – К. : Вид-во „Українська енциклопедія” ім. М. П. Бажана, 2011.

* * *

1. СКАБ Мар'ян Стефанович.

2. Народився 20 травня 1958 року в Чернівцях, Україна.

3. Вищу освіту за спеціальністю „Філолог. Викладач української мови та літератури” здобув у Чернівецькому державному університеті (1975–1980).

4. Доктор філологічних наук.

Кандидатську дисертацію на тему „Семантично-граматична структура українського вокатива” захистив 1988 р. в спецрадї при Інституті мовознавства ім. О.О. Потебні АН УРСР (науковий керівник – д. філол. н., проф. І. Р. Вихованець).

Дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора філологічних

наук за спец. 10.02.01 – „Українська мова” захистив 2002 р. в Інституті української мови НАН України. Тема дослідження – „Функціональна сфера апеляції в українській мові (семантика, граматики, прагматика, стилістика)” (науковий консультант – д. філол. н., проф., чл.-кор. НАН України І.Р. Вихованець).

5. Професор, 2005 р. Обіймає посаду завідувача кафедри історії та культури української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (з 2003 р.).

6. Із 2004 р. і до 2006 р. – заступник голови спеціалізованої вченої ради К 76.051.07 зі спеціальності 10.02.01 – *українська мова* в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (2004–2006). Член спеціалізованої вченої ради К 76.051.07 зі спеціальностей 10.02.01 – *українська мова* і 10.02.04 – *германські мови* (2006–2011) та Д 76.051.07 із захисту докторських і кандидатських дисертацій зі спеціальностей 10.02.01 – *українська мова* та 10.02.04 – *германські мови* в ЧНУ (2011–2013).

Член спеціалізованої вченої ради К 20.051.02 у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (2003–2006); упродовж 2006–2010 рр. працював в експертній раді з мовознавства ВАК України.

7. Підготував 6 кандидатів філологічних наук.

8. Коло наукових зацікавлень – функційна граматики, прагматика, мовний етикет, культура мови та стилістика української мови, славістика та лінгводидактика української мови як іноземної.

9. Автор понад 160 наукових праць, з-поміж яких:

Граматики апеляції в українській мові [Текст]: монографія / Мар'ян Скаб. – Чернівці: Місто, 2002. – 272 с.; Прагматика апеляції в українській мові [Текст] / М. С. Скаб. – Чернівці: Рута, 2003. – 80 с.

Функціональна сфера апеляції (стилістичний аспект) [Текст] / М. С. Скаб // *Gatunki mowy i ich ewolucja. T. I. Mowy piękno wielorakie* / pod. ped. D. Ostaszewskiej. – Katowice: Wyd-woUŚ, 2000. – S. 32–44.

Národní specifika apelace v češtině [Text] / M. Skab // *Bohemistika*. – 2001. – Č. 4. – S. 327–332.

Subgramatika apelace jako způsob popisu gramatického systému ukrajinštiny [Text] / M. Skab // *Slavia*. – R. 72. – Praha, 2003. – S. 275–278.

Система українських найменувань адресата мовлення та її лексикографічне опрацювання [Текст] / М. С. Скаб // *Українська лексикографія в загальнослов'янському контексті: теорія, практика, типологія* (м. Київ, Інститут української мови, 12–13 травня 2011 р.) / відпов. ред. І. С. Гнатюк. – К., 2011. – С. 476–484.

10. Основні науково-методичні роботи:

Польська мова [Текст]: навч. посібн. / Н. Д. Бабич, Д. Г. Бучко, М. С. Скаб, І. Г. Чеховський – Чернівці, 1998. – 72с.

Чеська мова [Текст]: навч. посібн. / М. Скаб, Л. Везуб, Н. Колесник, В. Ленделова. – Чернівці: ЧНУ, 2003. – 76 с.

Вступ до слов'янської філології [Текст]: навч. посібн. / М. С. Скаб. – Чернівці: Рута, 2003. – 32 с.

Збірник завдань II етапу Всеукраїнської студентської олімпіади з дисципліни

„Українська мова” / гол. ред. Скаб М. С. – Чернівці, 2011. – 114 с.

Загальне мовознавство : Тести / М. С. Скаб. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2012. – 88 с.

11. Член редколегії низки наукових видань: „Біблія і культура” (Чернівці); „Слово і текст” (Чернівці); „Науковий вісник Чернівецького університету.Слов’янська філологія”; Науковий вісник Чернівецького університету. Романо-слов’янський дискурс” (Чернівці); „Теорія і практика викладання української мови як іноземної” (Чернівці); „Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis: Studia Linguistica” (Краків, Польща).

З активною авторською участю та за редакцією М. С. Скаба вийшли колективні праці: „Українська система найменувань адресата мовлення”, 2008 (відп. редактор та автор розділів); „Розмаїття думки і слова. Актуальні проблеми розвитку та функціонування української мови”, 2009; „Українська система найменувань адресата мовлення. Анотований бібліографічний покажчик і загальна бібліографія”, 2009.

12. Член Генеральної ради та голова Чернівецького осередку Всеукраїнської асоціації викладачів української мови та літератури.

13. Відмінник освіти України (2005 р.).

14. Див. про Скаба М. С.:

Вихованець І.Р. Скаб Мар’ян Стефанович / І.Р. Вихованець // Українська мова : енциклопедія / редкол. : Русанівський В. М. [та ін.]. – 2-е вид. зі змінами і доп. – К. : „Українська енциклопедія” ім. М.П. Бажана, 2004. – С. 598. (а також третє, четверте видання).

* * *

1. СОЛОГУБ Надія Миколаївна.

2. Народилася 30 березня 1935 р., м. Павлоград Дніпропетровської обл., Україна.

3. Закінчила в 1958 р. Дніпропетровський державний університет імені 300-річчя возз’єднання України з Росією (тепер – Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара) за спец. „Українська мова і література”.

4. Доктор філологічних наук.

Кандидатську дисертацію на тему „Варіантні флексії місцевого відмінка в сучасній українській літературній мові” за спец. 10.02.01 – „Українська мова” захищено 1975 р. (науковий керівник — академік НАН України, д. ф. н., проф. В. М. Русанівський).

Дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора філологічних наук за спец. 10.02.01 – „Українська мова” захистила 1994 р. Тема дослідження – „Індивідуальний стиль Олеся Гончара (мовний аспект)”.

5. Професор, 1997 р. Обіймає посаду провідного наукового співробітника відділу стилістики та культури мови Інституту української мови НАН України з 1994 р.

6. Із 2004 р. і до 2006 р. – член спеціалізованої вченої ради К 76.051.07 зі спеціальності 10.02.01 – *українська мова* в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича; член спеціалізованої вченої ради Д 26.173.01 при Інституті української мови НАН України зі спеціальностей 10.02.01 – *українська мова*, 10.02.15 – *загальне мовознавство*.

7. Підготувала 3 докторів та 15 кандидатів філологічних наук.

8. Коло наукових зацікавлень – питання стилістики, лінгвокультурології, граматики.

9. Автор понад 300 наукових праць, з-поміж яких 7 монографій та ін.:

Мовний портрет Яра Славутича [Текст] : монографія / Н. М. Сологуб ; Українська академія наук. – К. : Дніпро; Вінніпег, 1999. – 152 с.

Мовний світ Олеся Гончара [Текст] : монографія / Н. М. Сологуб. – К., 1991. – 140 с.

Морфологічна будова сучасної української мови [Текст] : монографія / АН УРСР, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. – К. : Наукова думка, 1975. – 208 с. (у співавт.).

Взаємодія усних і писемних стилів мови [Текст] : монографія / ред. М. М. Пилинський. – К. : Наук. думка, 1982. (у співавт.).

Мова сучасної масово-політичної інформації [Текст] : монографія. – К., 1979. – 252 с. (співуклад. : І. К. Білодід, М. М. Пилинський та ін.).

10. Співатор багатьох довідкових та навчально-методичних посібників для студентів філологічних факультетів ВНЗ, з-поміж яких:

Довідник з культури мови [Текст] : [посібник / С.Я. Єрмоленко, С.П. Бирик, Н.М. Сологуб та ін.]; за ред. : С.Я. Єрмоленко. – К. : Вища школа, 2005. – 399 с.;

Орфографічний та пунктуаційний тренінг з української мови [Текст] : навч. посіб. / Н.М. Сологуб, Л.М. Марчук, А.В. Лупійчук. – Кам'янець-Подільський : Абетка, 2006. – 99 с.

Культура української мови : довідник. – К., 1990. – 304 с. (співавт.: С. Я. Єрмоленко, Н. Я. Дзюбишина-Мельник).

Українська літературна вимова та наголос. – К., 1973. – 724 с. (співуклад. : І.Р. Вихованець, С. Я. Єрмоленко та ін.).

Вступ до мовознавства [Текст] : навч. посіб. для студ. спец. 6.010100 „Педагогіка і методика серед. освіти : Укр. мова та л-ра” / Н. М. Сологуб, Л. М. Марчук, А. С. Попович ; Кам'янець-Поділ. держ. ун-т, Ф-т укр. філол. та журналістики, Каф. укр. мови. – Кам'янець-Подільський : Буйницький, 2007. – 143 с.

11. З 1998 року член редколегії та один з авторів збірника „Культура слова”; автор статей в енциклопедії „Українська мова”.

12. З 1978 року постійний науковий коментатор популярного радіожурналу „Слово”.

13. Лауреат премії імені Івана Огієнка; лауреат Всеукраїнської премії імені І.Я. Франка.

14. Див. про Сологуб Н.М. :

Ткаченко В.А. Сологуб Надія Миколаївна / В.А. Ткаченко // Українська мова : енциклопедія / редкол. : Русанівський В. М. [та ін.]. – 3-є вид. зі змінами і доп. – К. : Вид-во „Українська енциклопедія” ім. М. П. Бажана, 2007. – С. 630.

* * *

1. СТАТЄВА Валентина Іванівна.

2. Народилася 06 листопада 1949 р., с. Смідин Ковельського (тепер Старовижівського) р-ну Волинської обл., Україна.

3. Закінчила 1971 р. філологічний факультет Ужгородського державного університету за спеціальністю „Українська мова і література” (з відзнакою).

4. Доктор філологічних наук.

Кандидатську дисертацію на тему „Дедемінутивація в українській мові” виконала на кафедрі української мови Ужгородського державного університету і захистила 25 березня 1982 року в спеціалізованій раді Д-068071 із захисту докторських дисертацій в Ужгородському державному університеті зі спеціальності „Українська мова” (науковий керівник – д.філол.н., проф. Дзєндзелівський Й. О.).

Докторську дисертацію на тему „Світоглядно-мовна концепція українських письменників кінця ХІХ – початку ХХ ст. (На матеріалах спадщини М. Коцюбинського, Лесі Українки, Б. Грінченка)” виконала на кафедрі української мови Ужгородського державного університету і захистила 7 квітня 1998 року на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.173.01 в Інституті української мови НАН України зі спеціальності 10.02.01 – „Українська мова”.

5. Професор кафедри української мови, 1999 р.

6. Упродовж 1994–1995 рр. була вченим секретарем спеціалізованої вченої ради із захисту докторських дисертацій зі спеціальності „Українська мова” в Ужгородському державному університеті; член спеціалізованої вченої ради із захисту докторських дисертацій в Ужгородському національному університеті зі спеціальності 10.02.01 – „Українська мова” (2001–2009).

Член спеціалізованої вченої ради К 76.051.07 зі спеціальності 10.02.01 – *українська мова* (2004–2006), зі спеціальностей 10.02.01 – *українська мова* і 10.02.04 – *германські мови* (2006–2011) та Д 76.051.07 із захисту докторських і кандидатських дисертацій зі спеціальностей 10.02.01 – *українська мова* та 10.02.04 – *германські мови* в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (2011–2013).

7. Підготувала 1 кандидата філологічних наук.

8. Коло наукових зацікавлень. Досліджує проблеми історії української літературної мови, історії українського мовознавства ХІХ – поч. ХХ ст., питання історичної соціолінгвістики, зокрема мовну ситуацію в Україні ХІХ – поч. ХХ ст., історію української літературної мови та історію мовознавства на Закарпатті.

9. Автор понад 130 наукових праць, з-поміж яких:

Українські письменники про проблеми літературної мови та мовознавства кінця XIX – початку XX ст. (На матеріалі спадщини М. Коцюбинського, Лесі Українки, Б. Грінченка та ін.) [Текст] : монографія / Валентина Статєєва. – Ужгород : Патент, 1997. – 408 с.

Виступи письменників М. Левицького та С. Черкасенка з питань унормування української мови початку XX ст. [Текст] / В. І. Статєєва // Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства : зб. наук. праць. – Ужгород, 1999. – С. 168-180.

Внесок Пилипа Морачевського в розвиток біблійного стилю української літературної мови. Цензурна історія його перекладів [Текст] / Валентина Статєєва // Волинь-Житомирщина : історико-філол. зб. з регіональних проблем. – Житомир, 2003. – Вип. 10 : Збірник на честь 70-річчя професора Василя Васильовича Німчука. – С. 230-249.

Українська мова та український театр у другій половині XIX ст. / Валентина Статєєва // Дивослово. – 2005. – № 4. – С. 60-62; № 5. – С. 66-69.

Західноєвропейські видання другої половини XIX ст. про правове становище української мови в підросійській Україні [Текст] / Валентина Статєєва // Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства : зб. наук. праць. – Ужгород : Вид-во УжНУ „Говерла”, 2009. – Вип. 13. – С. 122-132.

Євген Чикаленко – визначна постать в історії української літературної мови [Текст] / Валентина Статєєва // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / відп. ред. Бунчук Б. І. – Чернівці : ЧНУ, 2009. – Вип. 475-477: Слов'янська філологія. – С. 506-515.

10. Основні науково-методичні праці:

Українські письменники дожовтневого періоду про мову [Текст] / Валентина Статєєва // Українська мова і література в школі. – 1990. – № 11. – С. 35-39 (рубрика „Мова – душа народу”).

Назви метеорології українських говорів Закарпаття, зібрані М. А. Грицаком [Текст] : Джерельно-метод. матеріали для науково-дослідної роботи викл., асп., курсових та дипломних робіт студ., а також для навч. роботи – проведення студент. діалектологічної практики, практ. занять із курсу „Українська діалектологія” для студ. філол. ф-тів вузів / упоряд., авт. передм. В. Статєєва. – Ужгород, 1999. – 32 с.

3. Історія української літературної мови [Текст] : навч.-метод. посібн. для студ. філол. ф-тів університетів / Валентина Статєєва. – Ужгород, 2001. – Частина перша. – 74 с.

4. Історія української літературної мови [Текст] : Методичні розробки до практичних занять, самостійної роботи, НДРС, курсових, бакалаврських, дипломних і магістерських робіт студ. філол. ф-ту ун-ту (спец. „Українська мова і література”) / Валентина Статєєва. – Ужгород, 2001. – Частина друга. – 121 с.

5. Роль Тараса Шевченка в історії української літературної мови : текст лекцій / В. І. Статєєва, Н. Є. Прозор. – Ужгород, 2001. – 51 с.

11. Член редколегії трьох наукових видань в Ужгородському національному університеті: „Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія”, „Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства”, „Studia slovakistica”.

Написала низку видавничих рецензій на наукові та науково-методичні видання викладачів УжНУ та інших ВНЗ України.

Опубліковано ряд статей в енциклопедії „Українська мова”: вид. 1-е (К., 2000) – нариси про М. Коцюбинського, Панаса Мирного, Ю.Федьковича; вид. 2-е, випр. і доповн. (К., 2004) та вид. 3-є, зі змінами і доповн. (К., 2007) – про М. Коцюбинського, Панаса Мирного, Ю.Федьковича, І.Нечуя-Левицького, М.Старицького, Лесю Українку, Б.Грінченка.

14. Див. про Статєєву В. І. :

Муромцева Ольга. Письменник як мовна особистість. Рец. на: Статєєва В. Українські письменники про проблеми літературної мови та мовознавства кінця XIX – початку XX ст. – Ужгород : Патент, 1997. – 408 с. // Збірник Харківського історико-філологічного товариства / Харківський державний педагогічний університет; Харківське історико-філологічне товариство. – Харків, 1999. – Т. 8. – С. 229-235. – (Нова серія).

Полюга Лев. Нові джерела української національно-мовної історії [Рец. на: Статєєва Валентина. Українські письменники про проблеми літературної мови та мовознавства кінця XIX – початку XX ст. – Ужгород : Патент, 1997. – 408 с.] // Аудиторія: Освітньо-науковий і студентський тижневик Державного університету „Львівська політехніка”. – 1999. – 6-12 лютого. – С. 6.

Янцо Мирослава. Нові дослідження української національно-мовної історії [Про монографію В. Статєєвої „Українські письменники про проблеми літературної мови та мовознавства кінця XIX – початку XX ст. – Ужгород : Патент, 1997. – 408 с.] // Вісті Свалявщини. – 1998. – 7 липня. – С. 3.

Висицька Таміла. Жіночі постаті в історії Закарпаття. Книга перша. – Ужгород, 2004. – С. 303-309.

Єрмоленко С. Я. Статєєва Валентина Іванівна // Українська мова: Енциклопедія. – Вид. 2-е, випр. і доповн. – К. : вид-во „Українська енциклопедія” ім. М. П. Бажана, 2004. – С. 644.

Єрмоленко С. Я. Статєєва Валентина Іванівна // Українська мова: Енциклопедія. – Вид. 3-є, зі змінами і доповн. – К. : вид-во „Українська енциклопедія” ім. М. П. Бажана, 2007. – С. 667.

Статєєва Валентина Іванівна // Наукова еліта Закарпаття: Доктори наук, професори Ужгородського національного університету. – Ужгород : вид-во „Гражда”, 2005. – С. 120-122.

Статєєва Валентина Іванівна // Вікіпедія. Вільна енциклопедія [Режим доступу: http://uk.wikipedia.org/wiki/Статєєва_Валентина_Іванівна].

Шульга Олена. Добірним зерном колосилась мова. Мовний портрет Ліни Костенко // Слово Просвіти. – 2010. – 25-31 березня. – С. 6.

Дроздовський Дмитро. Річка Геракліта біля берегів Ужгорода // Слово Просвіти. – 2011. – 30 червня – 6 липня. – С. 11.

* * *

1. СТЕРІОПОЛО Олена Іванівна.

2. Народилася 20 червня 1946 р., м. Ізмаїл Одеської обл., Україна.

3. Закінчила в 1971 р. Київський державний університет імені Т. Г. Шевченка за фахом „Філолог. Викладач німецької мови”.

4. Доктор філологічних наук.

Кандидатську дисертацію на тему „Редукція ключевих гласних німецького язика” за спец. 10.02.04 – „Германські мови” було захищено в Київському державному педагогічному інституті іноземних мов 1979 р. (науковий керівник – д.ф.н., проф. Прокопова Л. І.).

Дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора філологічних наук (10.02.15) захистила 1995 р. у Санкт-Петербурзькому державному університеті (1997 р. – переатестація в Київському національному університеті імені Т.Г. Шевченка). Тема дослідження – „Система гласних і ее реалізація в речі” (наук. консультант – д.ф.н., проф. Зіндер Л. Р.).

5. Професор кафедри німецької філології – 1997 р.

6. Член спеціалізованої вченої ради Д 26.054.02, Київський національний лінгвістичний університет.

Член спеціалізованої вченої ради К 76.051.07 зі спеціальностей 10.02.01 – *українська мова* і 10.02.04 – *германські мови* (2006–2011) та Д 76.051.07 із захисту докторських і кандидатських дисертацій зі спеціальностей 10.02.01 – *українська мова* та 10.02.04 – *германські мови* в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (2011–2013).

7. Підготувала 1 доктора і 13 кандидатів філологічних наук.

8. Коло наукових зацікавлень – загальне мовознавство, фонологія, фонетика, акустична фонетика, компаративна лінгвістика, соціолінгвістика, психолінгвістика.

9. Автор понад 150 наукових праць, з-поміж яких:

Комунікативно-прагматичні категорії усного мовлення [Текст] / Олена Стеріополо // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. Левицький В.В. – Чернівці: Рута, 2008. – Вип. 407 : Германська філологія. – С. 136–146.

Фоностилістика у структурі речення: взаємодія сегментного складу та інтонації (3. Teil) [Текст] / Олена Стеріополо // Germanistik in der Ukraine. – Jh. 3. – Kujiv, 2008. – С. 109–123.

Мова, мовлення, комунікація [Текст] / Олена Стеріополо // Науковий вісник кафедри ЮНЕСКО : зб. наук. праць. – К. : ВЦ КНЛУ, 2008. – Вип. 17. – С. 68–78.

Вариативність гласних фонем німецького і українського мовленнєв у речі [Текст] / Олена Стеріополо // Проблеми зіставної семантики : зб. наук. праць / відп. ред.: Тараненко О.О. – К. : ВЦ КНЛУ, 2001. – Вип. 10, ч. 1. – С. 189–197.

Українська фонетична система у парадигмі Міжнародної фонетичної асоціації (МФА) [Текст] / Олена Стеріополо // Науковий вісник Ужгородського університету : зб. наук. праць. – Ужгород : Говерла, 2012. – С. 51–58.

10. Підготувала 35 навчальних посібників і навчально-методичних праць для студентів філологічних факультетів ВНЗ, з-поміж яких:

Методичні рекомендації до семінарських занять із теоретичної фонетики сучасної німецької мови [Текст] / Олена Стеріополо. – К. : КНЛУ, 2003. – 2 др. арк. (нім. м.).

Theoretische Phonetik des modernen Deutschen [Text]. – Ismail : ІДГУ, 2003. – 2 др. арк.

Статистична обробка експериментально-фонетичних даних [Текст] / Олена Стеріополо // Вісник Київського лінгвістичного університету : зб. наук. праць. – К. : ВЦ КНЛУ, 2003. – Т. 6, № 2. – С. 93–97. – (Серія „Філологія“).

Theoretische Grundlagen der deutschen Phonetik (Основні засади теоретичної фонетики німецької мови) [Text] / Олена Стеріополо : підручник нім. мовою. – Winnysja : Nowa knuha, 2004. – 20 ум. др. арк.

Фонетична варіативність німецьких, українських та російських голосних у спонтанному мовленні [Текст] / Олена Стеріополо // Germanistik in der Ukraine. – Jh. 1. – Kujiv, 2007. – S 49–63; Jh.21. – Kujiv, 2008. – S 100–115.

11. Головний редактор наукового журналу „Germanistik in der Ukraine” (Германістика в Україні); член редколегій 4 наукових видань.

12. Президент Української спілки германістів вищої школи; член Міжнародної спілки викладачів німецької мови (Німеччина).

13. Відмінник народної освіти України, Заслужений працівник освіти.

14. *Див.* про Стеріополо О. І. :

Історія лінгвістичних учень : Провідні германісти України [Текст] : навч. посібн.-довідник / укл. : О. Д. Огуй. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2011. – С. 109–111.
Germanistik in der Ukraine. – Jh. 6. – Kyjiw, 2011. – S 7–11.

* * *

1. ТКАЧ (Тарновецька) Людмила Олександрівна.

2. Народилася 04 серпня 1962 р., місто Чернівці, Україна.

3. Закінчила в 1984 р. Чернівецький державний університет (нині Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича); спец. „Українська мова і література”.

4. Доктор філологічних наук.

Кандидатську дисертацію на тему „Становлення українських прізвищ Буковинської Наддністрянщини (на матеріалі ревізьких сказок першої половини XIX ст.)” за спец. 10.02.02. – мови народів СРСР (українська мова) виконано на кафедрі української мови ЧДУ (науковий керівник – к.ф.н., доц. Лук’янюк К.М.). Захист відбувся в Інституті мовознавства ім. О.О. Потебні АН Української РСР, 1990 р.

Дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора філологічних наук (спец. 10.02.01 – „Українська мова”) виконала й захистила в Інституті мовознавства ім. О.О. Потебні НАН України (2008 р.). Тема– „Мовна ситуація на Буковині в кінці XIX – на початку XX ст. і розвиток української літературної мови” (наук. консультант – д.ф.н., акад. Русанівський В. М.).

5. Професор, 2010 р.

6. Член спеціалізованої вченої ради К 76.051.07 зі спеціальності 10.02.01 – *українська мова* (2004–2006), зі спеціальностей 10.02.01 – *українська мова* і 10.02.04 – *германські мови* (2006–2011).

7. Підготувала 7 кандидатів філологічних наук.

8. Коло наукових зацікавлень – історія та стилістика української літературної мови; соціолінгвістика; міжмовні та міжкультурні зв’язки; лексикологія, фразеологія, словотвір; лексикографія; історія українського мовознавства; методика викладання української мови у вищій школі.

9. Автор 155 наукових праць, 3-поміж яких:

Українська літературна мова на Буковині в кінці XIX – на початку XX ст. [Текст] : монографія / Людмила Ткач / Чернівецький національний ун-т ім. Ю. Федьковича :

Частина 1 : Матеріали до словника. – Чернівці : Рута, 2000. — 408 с.

Частина 2 : Джерела і соціокультурні чинники розвитку. – Чернівці : Рута, 2007. – 704 с.

Частина 3 : Буковинська фразеологія у міжмовних зв’язках та в загальноукраїнському контексті. – Чернівці : Книги–XXI, 2007. – 252 с.

„Словар чужих слів” Zenona Кузелі і Миколи Чайковського як пам’ятка української лексикографії (до сторіччя першого видання) [Текст] / Л. О. Ткач // Лінгвістика : зб. наук. праць. – № 1(19). – Луганськ, 2010. – С. 40–54.

Лексичні зв'язки української та румунської мов: Соціолінгвістичні аспекти дослідження [Текст] / Людмила Ткач // *Cultura ucraïneană contemporană între canonul tradițional și noile paradigme de afirmare* / Judit Bartalis-Ban, Mihailo Kondor. – Cluj-Napoca: Echinox, 2010 // *Сучасна українська культура: традиції і нові парадигми відновлення та розвитку: матеріали наук. симпозіуму (Клуж-Напока, 18–19 жовтня 2007 р.)* / ред. М. Кондор, Ю. Барталіш-Бан. – Echinox, Cluj, 2010. – С. 185–194.

Koncepcje i stereotypy badań nad historią ukraińskiego języka literackiego [Text] / Luydmyła Tkacz // *Studia Interkulturowe Europy Środkowo-Wschodniej*. – Tom 5. – Warszawa: Wydawnictwa UW, 2010. – S. 27–40.

10. Основні науково-методичні праці:

Українська література XI–XVIII ст. [Текст]: хрестоматія з коментарями. – Чернівці: Прут. – 368 с. (у співавт. з Є. Карпіловською).

Юрій Шевельов [Текст] // *Дивослово*. – 2008. – Ч. 12. – С. 24–29.

Академік Степан Смаль-Стоцький. До 150-річчя від дня народження [Текст] // *Дивослово*. – 2009. – Ч. 1. – С. 33–39.

11. Участь у роботі редколегій (журнал „Дивослово”, „Науковий вісник Чернівецького університету: Слов'янська філологія” (у 1996–2009 рр. – відпов. секретар редколегії; з 2010 р. – член редколегії).

Науково-видавнича діяльність (редагування і підготовка до друку):

Сімович В. Праці у двох томах:

Том 1: *Мовознавство / упоряд. і передмова Людмили Ткач*. – Чернівці: Книги–XXI, 2005. – 520 с.

Том 2: *Літературознавство. Культура / упоряд. Людмили Ткач, Оксани Івасюк за участю Ростислава Пилипчука, Ярослави Погребенник; передмова Федора Погребенника*. – Чернівці: Книги – XXI, 2005. – 904 с.

Повернутися до свого материка // Масенко Лариса Терентіївна: біобібліографічний показник [уклад.: Т. О. Пагрушева; авт.вступ. ст. Л. Ткач, Н. Трач]; НаУКМА. – К., 2012. – С. 5–78.

12. Участь у роботі оргкомітетів міжнародних наукових конференцій (V конгрес Міжнародної асоціації українців (Чернівці, 2002 р.); „Творчість Юрія Федьковича в контексті української та світової літератури” (Чернівці, 2004 р.) та ін.); голова журі обласного туру Всеукраїнського конкурсу з української мови ім. П. Яцика (2002 р.); участь у роботі журі щорічного Форуму видавців у Львові (2011, 2012).

13. 2001 р. – Почесна грамота ім. Президента НТШ Михайлі Грушевського (Наукове Товариство ім. Шевченка, Нью-Йорк);

2002 р. – відмінник освіти України;

2008 р. – лауреат Премії ім. О. Поповича – почесної відзнаки Чернівецької обласної державної адміністрації;

2011 р. – Подяка Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України за участь у проведенні Всеукраїн. конкурсу рукописів підручників для 11 кл. загальноосвітніх шкіл.

14. Див. про Ткач Л. О.:

Ткач Людмила Олександрівна // *Серцем з Буковиною: довідково-біографічне видання*. – К.: Світ успіху, 2011. – С. 132–133 (Серія „Імена славних сучасників”).

1. ШИНКАРУК Василь Дмитрович.

2. Народився 25 березня 1961, с. Серафинці Городенківського р-ну Івано-Франківської обл., Україна.

3. Вищу освіту за спеціальністю „Філолог. Викладач української мови та літератури” здобув у Чернівецькому державному університеті (1979–1984).

4. Доктор філологічних наук.

Кандидатську дисертацію „Дискурсивні висловлення в сучасній українській мові” захистив 1988 р. у спецраді при Інституті української мови НАН України (наук. керівник – д. філол. н., проф. Н.В. Гуйванюк).

Дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора філологічних наук за спец. 10.02.01 – „Українська мова” захистив 2003 р. в Інституті української мови НАН України. Тема дослідження – „Диктум і модус у структурі речення” (науковий консультант – д. філол. н., проф., чл-кор. НАН України І. Р. Вихованець).

5. Професор, 2005 р. Заступник Міністра освіти і науки України (2007–2009). У 2009–2010 рр. обіймав посаду директора Інституту повітряного і космічного права та масових комунікацій Національного авіаційного університету (м. Київ). Проректор з наукової роботи та міжнародних зв’язків Національної академії керівних кадрів культури і мистецтва.

6. Член спеціалізованої вченої ради К 76.051.07 зі спеціальності 10.02.01 – *українська мова* в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (2004–2006) та зі спеціальностей 10.02.01 – *українська мова* і 10.02.04 – *германські мови* (2006–2008).

Голова спеціалізованої вченої ради К.26.062.14 по захисту кандидатських дисертацій в Інституті повітряного і космічного права та масових комунікацій Національного авіаційного університету (м. Київ).

Член спеціалізованої вченої ради Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Працював в експертній раді з мовознавства ВАК України.

7. Підготував 9 кандидатів філологічних наук.

8. Коло наукових зацікавлень – функційно-категорійної граматики, прагматики, лінгводидактики української мови.

9. У науковому доробку понад 150 наукових праць, зокрема 7 наукових монографій:

Категорії модусу і диктуму у структурі речення [Текст]: [монографія] / Василь Шинкарук. – Чернівці : Рута, 2002. – 217 с.

Ступені фразеологізації речень [Текст]: монографія / М. І. Личук, В. Д. Шинкарук. – Чернівці : Рута, 2001. – 136 с.

Словотвірна категоризація суб’єктивної оцінки [Текст]: монографія / Лариса Шутак, Василь Шинкарук. – Чернівці : Рута, 2002. – 128 с.

Формально-синтаксичні та функціонально-семантичні особливості окличних речень [Текст]: монографія / Галина Навчук, Василь Шинкарук. – Тернопіль: Астон, 2007. – 200 с.

Синтаксична структура речень з числівниковим компонентом в українській мові [Текст]: монографія / Наталя Попович, Василь Шинкарук. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2011. – 135 с.

10. Основні науково-методичні роботи – 5 навчальних посібників та 2 підручники з грифом Міністерства освіти і науки України для вищих навчальних закладів України, з-поміж яких:

Lingua Latina [Текст]: посібн. для самостійної роботи з латинської мови : медична термінологія / Василь Шинкарук. – Чернівці, 1999. – 118 с.

Грамматика української мови [Текст]: навч. посібн. / О. Б. Олійник, В. Д. Шинкарук, Г.М. Гребницький. – К.: Кондор, 2008. – 261 с.

Ділове мовлення [Текст]: навч. посібн. / Ольга Олійник, Василь Шинкарук, Григорій Гребницький; [ред. Барандич С.П. та ін.]. – К.: Кондор, 2009. – 261 с.

Культура мовлення [Текст]: навч. посібн. / Ольга Олійник, Василь Шинкарук.– Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2008. – 291 с.

Lingua Latina iuridicialis: Латинська мова для юристів [Текст]: підручник / В.Д. Шинкарук. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2011. – 576 с.

11. Головний редактор Наукового вісника Національного авіаційного університету „Гуманітарна освіта” (Київ).

12. Член ректорату і вченої ради ЧНУ (2000–2003 р.). Членом колегії МОН та заступник Голови Державної акредитаційної комісії (2007–2009). 2008 року Указом Президента України був призначений членом Центру з питань безпеки та правопорядку.

13. Відмінник освіти України (1998 р.). Почесна грамота Міністерства освіти і науки України (1997 р.), Почесна грамота Кабінету Міністрів України (2007 р.).

* * *

ВІДОМОСТІ
про захисти кандидатських дисертацій
зі спеціальності 10.02.01 – „Українська мова”,
захищені у спеціалізованій вченій раді К 76.051.07
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
у 2005–2010 рр.

Спеціалізована вчена рада Д 76.051.07
у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича
вул. Коцюбинського, 2, V корпус., ауд. 230, м. Чернівці, 58012, Україна,
тел. (0372) 584832, email: ksum-dpr@chnu.edu.ua
тел. (0372) 584735, email: clg-mel@chnu.edu.ua

Оксана МЕЛЬНИЧУК. Український мовленнєвий етикет: синтаксично-стилістичний аспект. – Рукопис.

Роботу виконано на кафедрі сучасної української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник – доктор філологічних наук, професор **Гуйванюк Ніна Василівна**, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, завідувач кафедри сучасної української мови.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор **Сологуб Надія Миколаївна**, Інститут української мови НАН України, провідний науковий співробітник, м. Київ; кандидат філологічних наук, доцент **Богдан Світлана Калениківна**, Волинський державний університет імені Лесі Українки, завідувач кафедри історії та культури української мови, м. Луцьк. **Провідна установа:** Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна Міністерства освіти і науки України.

Захист відбувся 7 жовтня 2005 року. Затверджено: 11 травня 2006 р. Із дисертацією можна ознайомитися в Науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича за адресою: 58000, м. Чернівці, вул. Лесі Українки, 23.

Актуальність дослідження. Питання про синтаксичну природу так званих „формул ввічливості” остаточно не з’ясовано в українському мовознавстві. Найпоширеніший погляд, що склався у граматичній традиції, стосується зарахування їх до *вигуків*, до окремого функціонально-семантичного розряду цієї частини мови (В. Виноградов, М. Івченко, І. Вихованець, К. Городенська, А. Грищенко, В. Горпинич, М. Плющ, Л. Мацько та ін.).

Однією із спроб розглянути граматичну природу конструкцій мовленнєвого етикету в синтаксичному плані є їх зарахування до так званих „*слів-речень*”, що в загально-теоретичному і в практично-методичному плані має вже свою історію (О. Шахматов, Д. Овсянко-Куликовський, П. Фортунатов, Л. Щерба, В. Виноградов, О. Мельничук, В. Федосєєва, Г. Валімова, М. Івченко, Г. Галкіна-Федорук, А. Гвоздев, І. Сухомлин, Б. Кулик, І. Вихованець, П. Дудик та ін.). Ще інші мовознавці (Лі. Булаховський, І. Попова, Є. Кротевич та ін.) зараховують конструкції мовленнєвого етикету до *еквівалентів речення*. О. Пешковський уважає їх *неповними реченнями*. В. Кіпріанов, М. Каранська пропонують термін „*нечленоване речення*”. Н. Шведова називає конструкції мовленнєвого етикету „*словотформами із функцією етикету*”. Дехто з мовознавців зараховує їх до *еліптичних структур* (П. Лекант, А. Загнітко, В. Литовченко) чи називає *комунікатами* (І. Слинько, Н. Гуйванюк, М. Кобилянська).

Вибір **теми** зумовлений тим, що в останні роки зріс інтерес до проблеми функціонування мовних одиниць у безпосередньому процесі комунікації, що дає змогу

комплексно дослідити параметри синтаксичних одиниць (формально-граматичні, семантико-синтаксичні, функціональні та лінгвостилістичні).

Мета роботи полягла в комплексному дослідженні та систематизації формально-граматичних, семантико-функціональних та стилістичних особливостей у здійсненні синтаксичної типології конструкцій мовленнєвого етикету, які зафіксовані в художній творчості українських письменників та в епістолярії культурних діячів XIX–XX ст.

Реалізація поставленої мети передбачала розв'язання таких **завдань**:

1. Висвітлити основні аспекти вивчення етикетних конструкцій у сучасному мовознавстві.

2. З'ясувати формально-граматичні особливості та функціонально-семантичні різновиди конструкцій ввічливості як особливого типу етикетних висловлень.

3. Характеризувати вияви модальності, яка виражає ввічливі стосунки між комунікантами.

4. Дослідити комунікативно-прагматичні реалізації етикетних конструкцій у світлі теорії мовленнєвих актів.

5. Здійснити структурно-семантичну типологію конструкцій мовленнєвого етикету, які виражають привітання, подяку, люб'язність, вибачення, побажання, прощання тощо з урахуванням синтаксичної позиції та функції.

6. Простежити явища фразеологізації та еліптизації структури етикетних висловлень.

7. Проаналізувати систему етикетних конструкцій з позицій лінгвостилістики.

Об'єктом дослідження послужили конструкції мовленнєвого етикету української мови.

Предметом дослідження постають структурно-синтаксичні, семантико-функціональні, стилістичні та комунікативні особливості етикетних висловлень в сучасній українській мові.

Наукова новизна дослідження полягала в тому, що в ньому запропоновано новий підхід до аналізу й систематизації синтаксичних одиниць, об'єднаних поняттям „мовленнєвий етикет”. Комплексний аналіз структури та семантики конструкцій мовленнєвого етикету дав змогу переглянути деякі традиційні положення синтаксису, зокрема уточнити такі поняття, як „слова-речення”, „нечленовані речення”, „нерозчленовані речення”, „прагматичні ідіоми”, „комунікати” та ін., зреалізувати новий погляд на структуру та семантику досліджуваних синтаксичних одиниць з урахуванням функціональних аспектів мовленнєвої діяльності. Вперше в українському мовознавстві у дисертації запропоновано синтаксичну типологію етикетних висловлень.

Структура дослідження. Дисертаційна праця складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури, що нараховує 333 найменування, списку використаних джерел (99 одиниць) та списку лексикографічних праць (14 позицій), переліку умовних скорочень.

Повний обсяг дисертації складає 222 сторінки, з яких теоретична частина викладена на 188 сторінках.

Основні положення дисертації викладено в таких наукових працях:

1. Особливості конструкцій мовленнєвого етикету у творчості Марка Черемшини / О.М. Мельничук // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. пр. – Чернівці : ЧДУ, 1997. – Вип. 13. – С. 157–161.

2. Етикетні вислови в художніх творах та епістолярній спадщині О.Кобилянської / О.М. Мельничук // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. пр. / О.М. Мельничук. – Чернівці : Рута, 1999. – Вип. 58–59 : Слов'янська філологія. – С. 199–203.

3. Особливості конструкцій мовленнєвого етикету у творчості Лесі Українки / О.М. Мельничук // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. пр. – Чернівці : Рута, 1999. – Вип. 52–53 : Слов'янська філологія. – С. 222–225.

4. Синтаксична природа конструкцій мовленнєвого етикету у творчій спадщині Юрія Федьковича / О.М. Мельничук // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. пр. – Чернівці : Рута, 2000. – Вип. 83 : Слов'янська філологія. – С. 270–274.

5. Християнсько-релігійні елементи у формулах ввічливості українського народу / О.М. Мельничук // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. пр. – Чернівці : Рута, 2000. – Вип. 87 : Слов'янська філологія. – С. 101–103.

6. Традиційне та специфічне у системі „формул ввічливості” в сучасній українській мові / О.М. Мельничук // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. пр. – Чернівці : Рута, 2001. – Вип. 116 : Слов’янська філологія. – С. 128–132.
7. Синтаксична природа формул подяки / О.М. Мельничук // Лінгвістичні студії : зб. наук. пр. – Донецьк : ДонДУ, 2001. – Вип. 7. – С. 97–100.
8. Регіональні формули ввічливості у мовленні українців / О.М. Мельничук // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. пр. – Чернівці : Рута, 2003. – Вип. 170–171 : Слов’янська філологія. – С. 71–76.
9. Мовленнєвий етикет у системі гуманітарних знань / О.М. Мельничук // Гуманітарна освіта: фактор світової інтеграції : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. – Ч. II. – Чернівці : Рута-Митець, 1997. – С. 222–226.
10. Синтаксична природа конструкцій мовленнєвого етикету / О.М. Мельничук // Актуальні проблеми синтаксису : матеріали Всеукраїнської наукової конференції, присвяченої 85-річчю проф. П. Слинька. – Чернівці : ЧДУ, 1997. – С. 109–110.
11. Мовні засоби ввічливості у творах Михайла Івасюка / О.М. Мельничук // Українська мова на Буковині: минуле і сучасне : матеріали II Всеукраїнської наукової конференції, присвяченої 200-річчю нової української літератури і літературної мови. – Чернівці : Місто, 1998. – С. 184–188.
12. Загальнонародне і специфічне в системі „формул ввічливості” у мові творів І.П.Котляревського / О.М. Мельничук // Українська мова: з минулого в майбутнє : матеріали наукової конференції „Українська мова: з минулого в майбутнє”, на відзначення 200-річчя виходу в світ „Енеїди” І. Котляревського. – Київ, 1998. – С. 20–21.
13. Формули ввічливості як етикетно-психологічні каталізатори людських взаємин (на матеріалі листів до В. Гнатюка) / О.М. Мельничук // Українська мова і література: історія, сучасний стан, перспективи розвитку: Науковий збірник. – Тернопіль: Збруч, 1999. – С. 59–62.
14. Етнопсихологічні особливості формул ввічливості у поезії В. Пачовського / О.М. Мельничук // Василь Пачовський у контексті історії та культури України : науковий збірник. – Ужгород : Вид-во Ужгород. нац. ун-ту, 2001. – С. 223–226.

* * *

Тетяна БИЧКОВА. Фонетичні і словозмінні особливості рукописних апокрифічних збірників XVII–XVIII ст. у контексті становлення української літературної мови. – Рукопис.

Робота виконана на кафедрі історії та культури української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, професор **Бабич Надія Денисівна**, професор кафедри історії та культури української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор **Бучко Дмитро Григорович**, завідувач кафедри української мови і загального мовознавства Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка; кандидат філологічних наук, доцент **Стрельчук Галина Петрівна**, доцент кафедри історії української мови Київського національного університету імені Тараса Шевченка. **Провідна установа** – Рівненський державний гуманітарний університет, МОН України, м. Рівне.

Захист відбувся 7 жовтня 2005 р. Затверджено: 9 березня 2006 р. Із дисертацією можна ознайомитися у Науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича за адресою: 58000, м. Чернівці, вул. Лесі Українки, 23.

Актуальність теми продиктована відсутністю в мовознавстві праць, присвячених системному аналізу західноукраїнських апокрифічних текстів XVII–XVIII ст., значну частку складають рукописні збірники апокрифічних творів (апокрифи – релігійні твори, не включені церквою до канонічного тексту Біблії), які були надзвичайно популярними серед народу протягом багатьох віків. Отож цілком закономірно, що ці твори зазнавали численних літературних і народних обробок. До того ж апокрифи стали джерелом таких творів, як „Акафісти” та „Четъї-Миней”, їх відображення є також в Учительних Євангеліях, проповідях тощо.

Апокрифічні твори цікавили вчених передусім із літературознавчого погляду, а також, – зважаючи на вагомий вплив цих пам'яток на усну народну творчість, – ще й як об'єкти фольклористичних досліджень (праці Ф. Буслаєва, І. Срезневського, Г. Булашева, І. Франка, В. Гнатюка, Ю. Яворського, Я. Гординського, М. Гриця та ін.).

Грунтовного мовознавчого дослідження цих пам'яток здійснено не було, хоча в них яскраво відображено процес формування української літературної мови XVII–XVIII ст.

Мета роботи – лінгвістичний аналіз рукописних апокрифічних збірників XVII–XVIII ст. у контексті української мови цього періоду та відповідно до історичних процесів становлення норм літературної мови.

Реалізація поставленої мети передбачала розв'язання таких **завдань**:

1. Схарактеризувати мовну ситуацію на Буковині, Галичині, Закарпатті у XVII–XVIII ст.
2. Висвітлити історію виникнення й обсяг апокрифічної літератури в Україні та її вплив на розвиток української словесності.
3. Проаналізувати праці мовознавців на предмет встановлення обсягу з'ясованих у них проблем мови окремих рукописних апокрифічних збірників, а також інших релігійних творів.
4. Охарактеризувати фонетичні особливості української мови, виявлені в досліджуваних текстах, у контексті розвитку фонетичної системи української літературної мови.
5. Проаналізувати за морфологічними формами словозмінних частин мови динаміку формування морфологічної системи української мови за взаємодією книжних та народнорозмовних елементів у мові пам'яток.
6. Виявити вузькодialeктні явища, властиві народнорозмовній мові на тих територіях, де виникли досліджувані тексти, та їх історичну долю.

Об'єктом дослідження послужили рукописні апокрифічні збірники XVII–XVIII ст., створені на території Буковини, Галичини, Закарпаття.

Предмет дослідження – мова (фонетика і словозміна) західноукраїнських рукописних апокрифічних збірників XVII – XVIII ст.

Наукова новизна дисертаційного дослідження полягала в тому, що в ньому було проведено повний фонетичний і словозмінний лінгвістичний аналіз малодосліджених текстів рукописних апокрифічних збірників – специфічного жанру конфесійного стилю української мови, якому належить важлива роль у процесах зближення книжної та народнорозмовної мови в передісторії нової літературної мови.

Структура роботи. Дисертаційне дослідження складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку джерел і їх умовних скорочень та списку використаної літератури (203 позиції). Загальний обсяг дисертації становить 206 с., з них 184 с. основного тексту.

Основні положення дисертації викладено в таких наукових працях:

1. Іспаський рукопис як джерело вивчення історії фонетичної будови української мови // Науковий вісник Чернівецького університету : збірник наук. праць. – Вип. 107 : Слов'янська філологія. – Чернівці : Рута, 2001. – С. 94–99.
2. Український живомовний вплив у мові конфесійного письменства початку XVIII ст. (на матеріалі Іспаського рукопису) // Науковий вісник Чернівецького університету : збірник наук. праць. – Вип. 117–118 : Слов'янська філологія. – Чернівці : Рута, 2001. – С. 233–240.
3. Діалектні фонетичні особливості мови буковинських рукописних збірників XVIII ст. // Науковий вісник Чернівецького університету : збірник наук. праць. – Вип. 170–171 : Слов'янська філологія. – Чернівці : Рута, 2003. – С. 77–81.
4. Граматична організація південно-західних апокрифічних текстів XVII–XVIII ст. (традиція і народнорозмовні впливи у системі іменника) // Південний архів. Філологічні науки : збірник наук. праць. – Вип. XXIV. – Херсон : Вид-во ХДУ, 2004. – С. 205–210.
5. Неперервність пошуків джерел становлення української літературної мови (за рукописними пам'ятками південно-західного регіону) // Вісник Львівського університету. – Вип. 34. – Частина II. – Львів : Вид-во ЛНУ, 2004. – С. 67–73. – (Серія філологічна).
6. Південно-західні діалектні риси в апокрифах у контексті становлення української літературної мови // Діалектологічні студії-5: Фонетика, морфологія, словотвір. – Львів : Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАНУ, 2005. – С. 39–48.

Ірина ГУЦУЛЯК. Мовостиль українського поетичного бароко. – Рукопис.

Робота виконана на кафедрі історії та культури української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, професор **Бабич Надія Денисівна**, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, професор кафедри історії та культури української мови.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор **Белей Любомир Омелян**ович, Ужгородський національний університет, професор кафедри української мови; кандидат філологічних наук, доцент **Передріско Віталій Аркадійович**, Київський славистичний університет, доцент кафедри української філології. **Провідна установа** – кафедра української мови Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, Міністерство освіти і науки України, м. Івано-Франківськ.

Захист відбувся 4 листопада 2005 р. Затверджено: 11 травня 2006 р. Із дисертацією можна ознайомитись у Науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича за адресою: 58000, Чернівці, вул. Лесі Українки, 23.

Актуальність теми зумовлена відсутністю спеціальних праць, присвячених лінгвостилістичному дослідженню системи тропів і стилістичних фігур української барокової поезії (лише у спеціальних етико-естетичних, літературно- і мистецтвознавчих працях можна натрапити на принагідні характеристики мовних барокових засобів художнього відображення дійсності). Останнім часом поквавилось вивчення окремих стилістичних явищ українського бароко, як-от: метафори (К. Гулий, Л. Андрієнко), символики (А. Виговська), композитних утворень у ролі епітетів (А. Дем'янюк). Здійснення ж комплексного аналізу необхідне, оскільки допомагає з'ясувати своєрідність мовних одиниць художніх текстів як вияву здатності поетів доби Бароко до вираження нетрадиційності й неповторності асоціативних зв'язків у сприйнятті дійсності, сприяє виявленню тих мовних засобів, за допомогою яких висловлюється ідейний і пов'язаний із ним емоційний зміст поетичних творів, і є, нарешті, необхідним для того, щоб зрозуміти себе у своїй культурній спадщині.

Мета дослідження – вивчення мовностилістичних засобів української барокової поезії (кінець XVI–середина XVII ст.) як стилеутворювальних, конструктивних компонентів тексту, зокрема, з'ясування лінгвальної природи тропів і стилістичних фігур, їхньої семантики і структури, а також особливостей стилістичного використання в барокових текстах з метою підтвердити національну мовну специфіку творів українського бароко, традиції і новаторство поетичних жанрів цього стилю.

Досягнення поставленої мети передбачало розв'язання таких **завдань**:

1. Проаналізувати та систематизувати досвід українського мово- і літературознавства в дослідженні явищ українського бароко у контексті загальнослов'янського.

2. Виокремити у мові творів української барокової поезії найхарактерніші барокові засоби художнього відтворення дійсності.

3. Здійснити структурно-семантичний аналіз тропів як одного із способів творення словесної образності у поезії доби Бароко.

4. Дослідити синтаксичні стилістичні фігури як засоби оформлення специфіки художнього мислення у барокових текстах.

5. Укласти словники порівняльних конструкцій і основних лексичних протиставлень, у яких реалізувалися найвизначальніші принципи поетики бароко: порівняння і контраст.

Об'єктом дослідження є українська барокова поезія кінця XVI–середини XVII ст. – періодів раннього і зрілого бароко, тобто періодів становлення поезії бароко та її розквіту в найцікавіших формах.

Предмет дослідження – мовностилістичні засоби української барокової поезії кінця XVI – середини XVII ст.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що в дисертаційній роботі вперше на широкому фактичному матеріалі проаналізовано використані і створені поетами бароко тропи і стилістичні фігури. Підтверджено спростування ідеологічно заангажованої у попередній часи тези про неоригінальність українського бароко; досліджено мовні риси його національної специфіки. Створено словник порівнянь за реєстровим словом – агентом порівняння і систематизований реєстр основних семантичних протиставлень – за парами антонімів.

Структура і обсяг дисертації. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури (317 позицій) та використаних джерел (7 позицій), двох додатків (115 сторінок). Загальний обсяг дисертації становить 353 сторінки, з них 210 сторінок основного тексту.

Основні положення дисертації викладено в таких наукових працях:

1. Тропи і фігури в поетичному стилі бароко // Науковий вісник Чернівецького університету. – Вип. 9 : Слов'янська філологія. – Чернівці : Рута, 1996. – С. 76–80 (у співавторстві з Н.Д. Бабич).
2. Стилiстичні фігури в поезії бароко // Науковий вісник Чернівецького університету. – Вип. 13 : Слов'янська філологія. – Чернівці : Рута, 1997. – С. 152–156.
3. Алгорити та метафоричність у мові творів бароко // Актуальні проблеми металінгвістики : наук. зб. – Київ–Черкаси : Брама, 1999. – С. 244–247.
4. Творче використання Ольгою Кобилянською гіперболи й ліготи у романах „Царівна” і „Земля” // Науковий вісник Чернівецького університету. – Вип. 58–59 : Слов'янська філологія. – Чернівці : Рута, 1999. – С. 193–195.
5. Біблійна символіка в українській бароковій поезії // Біблія і культура : зб. наук. статей / за ред. А.С. Нямуш. – Вип. 2. – Чернівці : Рута, 2000. – С. 138–140.
6. Фрагмент мовної картини світу в українській бароковій поезії (антитеза „життя” – „смерть”) // Семантика мови і тексту : зб. статей VI Міжнародної наукової конференції. – Івано-Франківськ : Плай, 2000. – С. 134–138.
7. Мовні засоби вираження емоційності українців у бароковій поезії // Науковий вісник Чернівецького університету. – Вип. 119 : Слов'янська філологія. – Чернівці : Рута, 2001. – С. 67–76.
8. Ретроспекція і перспективи вивчення українського мовного бароко // Науковий вісник Чернівецького університету. – Вип. 170–171 : Слов'янська філологія. – Чернівці : Рута, 2003. – С. 65–70.
9. Мовна реалізація принципу контрасту в українській бароковій поезії // Південний архів. Філологічні науки : зб. наук. праць. – Вип. XXIV. – Херсон : Вид-во ХДУ, 2004. – С. 214–217.
10. Прийоми словесної орнаментативності в українській бароковій поезії // Вісник Львівського університету. – Вип. 34. – Ч. II. – Львів, 2004. – С. 266–271. Серія: Філологічна.
11. Мовні засоби реалізації поетичного стилю бароко // Проблеми історії та культури української мови : зб. наук. праць. – Чернівці : Рута, 1995. – С. 109–117 (у співавторстві з Н.Д. Бабич).
12. Метафоричність як традиційна ознака барокового стилю в історичних романах М.Івасюка // Творча індивідуальність і мовистиль Михайла Івасюка : До 80-річчя від дня народження письменника : зб. статей. – Чернівці : Молодий буковинець, 1997. – С. 49–51.
13. Поетичний синтаксис бароко // Актуальні проблеми синтаксису : матеріали всеукраїнської наукової конференції, присвяченої 85-річчю проф. І.І. Слинька. – Чернівці : ЧДУ, 1997. – С. 140–141.

* * *

Марія РОМАНЮК. Соціально зумовлені інновації в ономастиконі Закарпаття кін. XX–поч. XXI ст. – Рукопис.

Роботу виконано на кафедрі української мови Ужгородського національного університету Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник – доктор філологічних наук, професор **Белей Любомир Омелянович**, Ужгородський національний університет, проректор з навчально-виховної роботи.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор **Гудманян Артур Грантович**, директор Гуманітарного інституту Національного авіаційного університету,

м. Київ; кандидат філологічних наук, доцент **Колесник Наталія Степанівна**, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, доцент кафедри історії та культури української мови. **Провідна установа** – кафедра українського та загального мовознавства Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, Міністерство освіти і науки України, м. Тернопіль.

Захист відбувся 4 листопада 2005 р. Затверджено: 11 травня 2006 р. Із дисертацією можна ознайомитись у Науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича за адресою: 58000, м. Чернівці, вул. Лесі Українки, 23.

Актуальність дослідження. Українські ономасти завжди говорили про важливість впливу соціальних чинників на склад, структуру та особливості функціонування національного ономастикону. Так, наприклад, ці проблеми на антропонімному матеріалі порушують М.Л. Худаш, П.П. Чучка, Л.О. Белей, Р.Й. Керста; на топонімному – Ю.О. Карпенко, В.В. Лобода, Є.С. Отін, К.Й. Галас, О.В. Горпинич, В.П. Шульгач, І.М. Железняк, О.П. Карпенко, В.В. Лучик; на зоонімному – М.І. Суюско; на ергонімному – О.О. Белей, Н.В. Кутуза, С.О. Шестакова та ін. Однак у сучасному українському мовознавстві відсутні дослідження, які комплексно та системно вивчали б соціально зумовлені інновації на всьому українському онімійному просторі, що дало б змогу детальніше окреслити не лише склад, структурно-семантичні та функціональні параметри ономастикону певного історичного періоду, а й виявити екстралінгвальні джерела його розвитку, зокрема адекватно оцінити роль соціальних чинників.

Мета дисертації – вивчення кількісних параметрів та якісних особливостей соціально вмотивованих інновацій у сфері закарпатоукраїнського ономастикону кін. ХХ–поч. ХХІ ст.

Реалізація окресленої мети передбачала розв’язання таких **завдань**:

1. Зібрати та систематизувати закарпатоукраїнські оніми-неологізми кін. ХХ–поч. ХХІ ст.

2. З’ясувати характер впливу церкви, моди, традицій та законодавства на зміни у сфері закарпатоукраїнської онімії.

3. Простежити специфіку впливу соціальних чинників на різні субсистеми закарпатоукраїнського ономастикону кін. ХХ–поч. ХХІ ст.

4. Окреслити джерельну базу соціально зумовлених закарпатоукраїнських онімів-неологізмів.

5. Проаналізувати основні принципи номінації у сфері сучасного українського ономастикону Закарпаття.

6. Розробити конкретні пропозиції, спрямовані на підвищення мовної культури новітніх українських власних назв.

Об’єктом дослідження є сучасний закарпатоукраїнський ономастикон.

Предмет дослідження – соціально зумовлені інновації у сфері закарпатоукраїнського ономастикону кін. ХХ – поч. ХХІ ст.

Наукова новизна дисертації полягала в тому, що вперше в українській ономастиці здійснено комплексний аналіз соціально вмотивованих інновацій в українському ономастиконі одного з регіонів України. У науковий обіг уведено і проаналізовано новий онімійний матеріал, ідентифіковано конкретні релевантні соціальні чинники, що спроможні суттєво вплинути на якісний та кількісний склад ономастикону, а також запропоновано окремі рекомендації щодо стандартизації українських онімів-неологізмів.

Структура і обсяг дисертації. Робота складається зі вступу, трьох розділів („Сутність взаємовпливів онама і суспільства: питання теорії”, „Соціально зумовлені інновації в закарпатоукраїнській антропогенній онімії”, „Соціально вмотивовані трансформації у сфері закарпатоукраїнської неантропогенної онімії”), висновків, списків умовних скорочень та використаної літератури, що містить 232 позиції, а також додатків: „Законодавчі акти України, що врегульовують творення та функціонування власних назв на території України” та „Індекс закарпатоукраїнських онімів”.

Повний обсяг дисертації – 247 с., із них 180 сторінок основного тексту.

Основні положення дисертації викладено в таких публікаціях:

1. Закарпатоукраїнська урбонімія у призмі соціально-політичних перетворень кінця XX ст. // Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету імені В. Гнатюка. – Тернопіль, 2003. – Вип. I. – С. 153–156. – (Серія : Мовознавство).

2. Мода як соціальний чинник розвитку закарпатоукраїнського ономастикону // Урок української. – № 11–12. – 2003. – С. 15–16.

3. До питання про джерельну базу новітньої закарпатоукраїнської віртуальної онімії / Науковий вісник Ужгородського університету : збірник наукових праць. – Ужгород, 2004. – Вип. 9. – С. 56–59. – (Серія: Філологія).

3. Угорськомовні онімі-неологізми у закарпатському ономастиконі кінця 90-х рр. XX ст. // Науковий вісник Ужгородського університету : збірник наукових праць. – Ужгород, 2004. – Вип. 10. – С. 50–53. – (Серія: Філологія).

4. Закарпатоукраїнська зоонімія у призмі соціально-політичних змін 90-х рр. XX ст. // Вісник Харківського університету ім. В.Н. Каразіна : збірник наукових праць. – Харків, 2004. – Вип. 41. – С. 53–55. – (Серія: Філологія).

* * *

Оксана МАКСИМ'ЮК. Кореферентність нерозкладних компонентів у структурі речення. – Рукопис.

Роботу виконано на кафедрі сучасної української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – доктор філологічних наук, професор **Гуйванюк Ніна Василівна**, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, завідувач кафедри сучасної української мови.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор **Загнітко Анатолій Пана-сович**, Донецький національний університет, завідувач кафедри української мови; кандидат філологічних наук, доцент **Тишківська Надія Яківна**, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, доцент кафедри української мови, м. Івано-Франківськ. **Провідна установа:** Кіровоградський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка, кафедра української мови, Міністерство освіти і науки України.

Захист відбувся 3 березня 2006 року. Затверджено: 4 липня 2006 р. Із дисертацією можна ознайомитися у науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича за адресою: 58000, м. Чернівці, вул. Лесі Українки, 23.

Актуальність дисертаційного дослідження. У сучасному мовознавстві залишаються нез'ясованими проблеми трансформації прислівних зв'язків та видозміни семантико-синтаксичних відношень в умовах речення, проблеми типології нерозкладних словосполучень, зокрема субстантивного типу, з урахуванням ономасіологічних характеристик та репрезентативного потенціалу слів, що входять до їхнього складу. У цьому аспекті особливої ваги набуває системний аналіз кореферентних співвідношень нерозкладних компонентів у структурі речення. Мовознавчі аспекти кореферентності закладено у працях зарубіжних учених Дж. Серля, П. Адамця, А. Вежицької, К. Доннелана, Б. Рассела, Б. Палека, Ж. Фоконьє та ін., у науковому доробку російських учених Н.Д. Арутюнової, Т.В. Булигіної, В.Г. Гака, М. Нікітіна, Т. Ніколасової, О.В. Падучевої та ін., а також у деяких працях українських мовознавців. Поняття кореферентності синтаксичних одиниць, що ґрунтується передусім на функціональній еквівалентності мовних засобів, розкриває нові аспекти їх ізофункціональності та омосемічності. Дослідження кореферентних співвідношень нерозкладних словосполучень дає змогу глибше пізнати їх номінативну природу та репрезентативну функцію, з'ясувати суть особливого синтаксичного зв'язку – стійкої позиційної зв'язаності, здійснити відповідну типологію нерозкладних компонентів.

Мета дисертаційної роботи – комплексний аналіз кореферентних співвідношень синтаксично зв'язаних словосполучень, ізофункціональних з однослівними та неоднослівними компонентами у структурі речення.

Мета передбачала розв'язання таких **завдань**:

1. Актуалізувати важливість дослідження нерозкладних словосполучень у світлі теорії синтаксичної номінації та референції, семантичного й функціонального синтаксису, репрезентативної функції мовних знаків.

2. Схарактеризувати особливий тип позиційно стійкого синтаксичного зв'язку, характерного для нерозкладних словосполук, які є особливими знаками номінації і займають у реченні позицію одного члена речення, – *стійкої позиційної зв'язаності*.

3. З'ясувати поняття інформативної достатності/недостатності членів речення у змістовій структурі висловлення на основі їх кореферентних співвідношень.

4. Проаналізувати причини трансформації синтаксичних зв'язків та семантично-синтаксичних відношень, умови використання їх у ролі нерозкладних компонентів з іменником послабленої номінативності.

5. Виділити та характеризувати групи синсемантичних іменників, які формують синтаксично неподільні та семантично неподільні словосполучення.

6. Розглянути фактори, які зумовлюють позиційно стійкий синтаксичний зв'язок в умовах функціонально-семантичної тавтології та метафоризації компонентів.

7. Здійснити типологію субстантивних позиційно стійких словосполучень, враховуючи граматичну спеціалізацію слова в реченні, ономасіологічні характеристики та категорійні значення нерозкладних компонентів реченнєвої структури, видозміну синтаксичного зв'язку та трансформацію семантики, а також кореферентні співвідношення з іншими синтаксичними одиницями.

8. Системно описати синтаксично неподільні й семантично неподільні словосполучення.

Об'єктом дослідження є синтаксична природа обов'язкової синтаксичної сполучуваності слів, кореферентні співвідношення нерозкладних компонентів.

Предмет дослідження складають синтаксично нерозкладні (синтаксично неподільні та семантично неподільні) словосполучення у структурі речення.

Наукова новизна одержаних результатів дисертаційного дослідження полягає в тому, що в ньому вперше в українському мовознавстві на широкому фактичному матеріалі уточнено поняття особливого синтаксичного зв'язку – *стійкої позиційної зв'язаності*, проаналізовано умови і фактори формування нерозкладних компонентів з синсемантичним іменником у структурі речення, здійснено типологію нерозкладних компонентів та системний опис кореферентних співвідношень ізофункціональних мовних засобів.

Структура та обсяг дослідження. Дисертаційна праця складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку умовних скорочень використаних джерел та списку використаної літератури, в якому налічується 298 найменувань. Загальний обсяг роботи – 217 с., із них – 190 сторінок основного тексту.

Основні положення дисертації викладено в таких публікаціях:

1. Особливості синтаксичної сполучуваності слів у мові творів Осипа Маковea // Філологічні обрії : зб. матер. студ. підсумкової наук. конф. / О.В. Максимюк. – Вип. 2. – Ужгород, 1998. – С. 20–22.

2. Позиційно стійкі словосполучення у мові творів Т.Шевченка / О.В. Максимюк // Тарас Шевченко і українська культура XXI ст. : наук. зб. за матер. Всеукр. наук. симпозіуму. – Кам'янець-Подільський, 2000. – С. 130–142.

3. Позиційно стійка синтаксична сполучуваність слів у структурі речення / О.В. Максимюк // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. пр. / О.В. Максимюк. – Вип. 83 : Слов'янська філологія. – Чернівці : Рута, 2000. – С. 209–213.

4. До питання про позиційно стійкі словосполучення / О.В. Максимюк // Лінгвістичні студії : зб. наук. праць. – Вип. 7 / укл. : Анатолій Загнітко (наук. ред.) та ін. – Донецьк : ДонДУ, 2001. – С. 110–116.

5. Позиційно стійка сполучуваність слів у мові творів Ірини Вільде // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. пр. / О.В. Максимюк. – Вип. 107 : Слов'янська філологія. – Чернівці : Рута, 2001. – С. 122–132.

6. Кореферентність прикметникових композитів в атрибутивно-предикативній функції // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. пр. / О.В. Максимюк. – Вип. 146–147 : Слов'янська філологія. – Чернівці : Рута, 2002. – С. 118–125.

7. Семантично неподільні синтаксичні словосполучення / О.В. Максимюк // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету ім. Михайла Коцюбинського : зб. наук. пр. – Вип. 6. – Вінниця, 2003. – С. 298–303. – (Серія : Філологія).

8. Синтаксис метафоричних словосполучень та їх кореферентність / Н.В. Гуїванюк, О.В. Максимюк // Наукові записки Луганського національного педагогічного університету : зб. наук. праць. – Вип.4. – Т. 2. – Луганськ : ЛНПУ, 2003. – С. 68–77. – (Серія : Філологічні науки).

9. Семантико-синтаксичні єдності як одиниці номінації у мові творів О.Кобилянської / О.В. Максимюк // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. пр. – Вип. 216–217 : Слов'янська філологія. – Чернівці : Рута, 2004. – С. 250–257.

10. Синтаксично-неподільні та семантично-неподільні позиційно стійкі словосполучення з займенниковим компонентом / О.В. Максимюк // Лінгвістичні студії : зб. наук. праць. – Вип. 13 / укл. : А. Загнітко (наук. ред.) та ін. – Донецьк : ДонНУ, 2005. – С. 184–189.

11. Позиційно стійкі словосполучення з темпоральним значенням у мові творів Юрія Федьковича / О.В. Максимюк // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. пр. – Вип. 274–275 : Слов'янська філологія. – Чернівці : Рута, 2005. – С. 410–417.

12. Максим'юк О.В. Інноваційні реалізації семантико-синтаксичної сполучуваності слів у структурі речення / О.В. Максимюк // Лексико-граматичні інновації в сучасних слов'янських мовах : матер. II Міжнар. наук. конф. – Дніпропетровськ : Пороги, 2005. – С. 251–254.

13. Нерозкладні словосполучення з іменниками послабленої номінативності та їх кореферентність / Оксана Максимюк // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. пр. – Вип. 276–277 : Слов'янська філологія. – Чернівці : Рута, 2005. – С. 276–277.

* * *

Ігор ГРИМАЛОВСЬКИЙ. Мова української духовної поезії XVIII – початку XIX століть. – Рукопис.

Робота виконана на кафедрі історії та культури української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – доктор філологічних наук, професор **Скаб Мар'ян Стефанович**, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, завідувач кафедри історії та культури української мови.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор **Полога Лев Михайлович**, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, провідний науковий співробітник відділу української мови; кандидат філологічних наук **Пуряєва Наталія Володимирівна**, Інститут української мови НАН України, науковий співробітник відділу історії української мови. **Провідна установа** – Запорізький державний університет Міністерства освіти і науки України.

Захист відбувся 3 березня 2006 р. Затверджено: 4 липня 2006 р. Із дисертацією можна ознайомитись у науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (58000, Чернівці, вул. Лесі Українки, 23).

Актуальність теми зумовлена відсутністю мовознавчих праць, присвячених системному аналізу текстів української духовної поезії XVIII–поч. XIX ст. Найбільша заслуга в опублікуванні та вивченні духовної поезії належить М. Вознякові, який опрацював цілу низку рукописних співаників. Духовні вірші також були об'єктом глибоких наукових зацікавлень І. Франка; співаники, що побутували на території Закарпаття, опублікував та прокоментував у збірці „Угро-руські духовні вірші” В. Гнатюк.

Науковий інтерес до духовної поезії у XIX та на початку XX століть виявляли також П. Житецький, В. Щурат, В. Лелекач, Н. Миревич та російські дослідники В. Перетц і В. Безсонов. Із кінця 80-х років XX ст. знову поживався інтерес учених до духовної поезії. Ця тема привертає увагу літературознавців (Б. Криса, О. Гнатюк), музикознавців

(Ю. Медведик, О. Зосім), але немає жодної спроби лінгвістичного чи стилістичного аналізу.

Мета роботи – лінгвостилістичний аналіз текстів української духовної поезії XVIII – поч. XIX ст.

Поставлена мета передбачала розв’язання таких **завдань**:

1. Охарактеризувати мовну ситуацію в східній та західній частинах України в аналізований період.

2. Описати церковно-релігійну ситуацію, визначити міру її впливу на виникнення і розвиток духовної поезії.

3. Висвітлити історію виникнення аналізованого жанру і з’ясувати його роль у становленні нової української літературної мови.

4. Розглянути особливості мови української духовної поезії XVIII–поч. XIX ст., у тому числі звернутися до питання функціонування іншомовних елементів та церковнослов’янізмів в аналізованих текстах.

5. Обґрунтувати стильову приналежність духовних віршів XVIII–початку XIX ст.

6. З’ясувати реєстр і роль стилістичних засобів, що їх використовували автори досліджуваної поезії.

7. Установити, як у мові духовних віршів XVIII–поч. XIX ст. виявляються риси психології тогочасних українців.

Об’єктом дослідження обрано мову української духовної поезії XVIII–початку XIX ст.

Предмет дослідження – специфіка мови духовних віршів XVIII – початку XIX ст.

Наукова новизна дисертаційного дослідження. У роботі здійснено лінгвістичний аналіз духовних віршів і доведено їхній важливий вплив на становлення і розвиток нової української літературної мови.

Структура роботи. Дисертаційне дослідження складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку джерел і їх умовних скорочень та списку використаної літератури (227 позицій). Загальний обсяг дисертації становить 197 сторінок.

Основні положення дисертації висвітлено в таких публікаціях:

1. Словесні формули для найменування Богородиці (на матеріалі української духовної поезії XVIII ст.) // Науковий вісник Чернівецького університету. – Вип. 146–147 : Слов’янська філологія. – Чернівці : Рута, 2002. – С. 231–237.

2. Біблійні сюжети і мовно-стилістичні особливості їх відтворення в закарпатських духовних віршах, опублікованих В. Гнатюком // Біблія і культура : зб. наук. статей. – Вип. 2. – Чернівці : Рута, 2000. – С. 145–147.

3. Мовистиль Василя Ферлеєвича // Науковий вісник Чернівецького університету. – Вип. 119 : Слов’янська філологія. – Чернівці : Рута, 2001. – С. 169–176.

4. Мовні засоби вираження національного характеру українців у поезії XVIII століття (акровіршеві твори) // Актуальні проблеми менталінгвістики. – Київ-Черкаси : Брама, 1999. – С. 155–158.

5. Семантико-стилістичні функції лексем „сонце” і „небо” в поетичній творчості Михайла Івасюка // Творча індивідуальність та мовистиль письменника М.Г. Івасюка : збірник статей. – Чернівці : Молодий буковинець, 1997. – С. 41–45.

6. Релігійно-філософські шукання мовними засобами в поезії Б.-І. Антонича // Гуманітарна освіта: фактор світової інтеграції // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. – Частина II. – Чернівці : Рута-Митець, 1997. – С. 233–236.

7. „Наука, альбо Спосіб зложення казання” І. Галятювського і становлення української релігійної терміносистеми // Сучасна українська богословська термінологія: від історичних традицій до нових концепцій : матеріали Всеукраїнської наукової конференції (Львів, 13–15 травня 1998 р.). – Львів, 1998. – С. 191–196.

8. Молитва „Отче наш...” в інтерпретації Юрія Федьковича // Українська мова на Буковині: її минуле і сучасне : матеріали II Всеукраїнської наукової конференції, присвяченої 200-річчю нової української літератури і літературної мови (Чернівці, 24–26 вересня 1996 р.). – Чернівці : Місто, 1996. – С. 159–162.

* * *

Юлія ПАЦАРАНІЮК. Способи реалізації іронії у структурі речення. – Рукопис.

Роботу виконано на кафедрі сучасної української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – доктор філологічних наук, професор **Гуйванюк Ніна Василівна**, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, завідувач кафедри сучасної української мови.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор **Голянич Марія Іванівна**, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, професор кафедри української мови, м. Івано-Франківськ; кандидат філологічних наук, доцент **Баган Мирослава Петрівна**, Київський національний лінгвістичний університет, доцент кафедри загального та українського мовознавства. **Провідна установа** – Одеський національний університет імені І.І. Мечникова, кафедра української мови, МОН України, м. Одеса.

Захист відбувся 22 червня 2006 р. Затверджено: 18 січня 2007 р. Із дисертацією можна ознайомитись у Науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича за адресою: 58000, м. Чернівці, вул. Лесі Українки, 23.

Актуальність теми дисертації зумовлена відсутністю комплексного аналізу синтаксичних способів реалізації іронії в сучасній українській мові. Необхідність поглибленого розгляду функціонування категорії іронії на рівні синтаксису тісно пов'язана з природою створення іронічного ефекту у структурі висловлення, адже іронічність досягається не тільки через використання лексики у протилежному до буквального значенні, але й у граматичних зв'язках компонентів, в інтонаційному оформленні.

Мета дисертаційного дослідження – розглянути мовні способи вираження іронії на синтаксичному рівні, схарактеризувати різні варіанти реалізації антифразисних семантико-синтаксичних відношень у структурі різних типів речень, а також у межах дискурсивного висловлення та надфразної єдності, обґрунтувати необхідність виокремлення особливої синтаксичної одиниці – *антифразисного висловлення*.

Досягнення мети передбачало виконання таких **завдань**:

1. Висвітлити різноманітні аспекти дослідження іронії в лінгвістиці.
2. Визначити лінгвістичний статус *іронічного висловлення* та його аксіологічні параметри через зв'язок з категоріями емоційності та експресивності.
3. Простежити зв'язок категорій *комічного* та *іронічного* з категорією *суб'єктивно-оцінної авторської модальності* речення.
4. Проаналізувати особливості функціонування енантіосемічних та антифразисних перетворень у семантичній структурі речення.
5. Виокремити основні структурно-семантичні типи простих та складних речень з іронічним значенням.
6. З'ясувати умови реалізації іронічного значення внаслідок сегментації та парцеляції у структурі дискурсивного висловлення.
7. Схарактеризувати основні вияви іронії на рівні надфразної єдності.

Об'єктом дослідження є категорія іронії як універсальне поняття, субкатегорія комічного у реченнєвій реалізації іронічного висловлення з суб'єктивною модальністю, особливою формально-граматичною організацією та прагматикою.

Предметом дослідження є різні способи реалізації іронії у структурі речення, будова, семантика та прагматика іронічних висловлень.

Наукова новизна роботи полягає в поглибленій кваліфікації лінгвістичної сутності категорії іронії з урахуванням найновіших досягнень семантичного, функціонального та комунікативного синтаксису, а також текстолінгвістики, у системному описі способів реалізації іронічних значень у структурі речення та з'ясуванні синтаксичної природи антифразисного висловлення.

Обсяг і структура роботи. Дисертація складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел, списку використаної літератури, в якому налічується 257 найменувань. Загальний обсяг роботи становить 203 сторінки, з яких основний текст становить 179 сторінок.

Основні положення дисертації висвітлено в таких публікаціях:

1. Мовні засоби комічного у творах Леся Мартовича // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць. – Вип. 106 : Слов'янська філологія. – Чернівці : Рута, 2001. – С.210–216.
2. Антифразисні висловлювання як засіб вираження іронічних значень у мовленні // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць. – Вип. 146–147 : Слов'янська філологія. – Чернівці : Рута, 2002. – С. 125–130.
3. Іронія як категорія комічного та її вираження на синтаксичному рівні (на матеріалі творів В. Стефаніка) // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць. – Вип. 140 : Слов'янська філологія. – Чернівці : Рута, 2002. – С. 162–169.
4. Фразеологізми з іронічним значенням у мові перекладів Миколи Лукаша // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського : зб. наук. праць. – Вип. 6. – Вінниця, 2003. – С. 445–449. – (Серія : Філологія).
5. Синтаксичні способи реалізації іронічного значення в українських фольклорних жанрах // Вісник Львівського університету. – Львів, 2004. – Вип. 34. – Ч. I. – С. 24–31. – (Серія філологічна). (у співавторстві з Гуйванюк Н.В.).
6. Парцеляція як спосіб реалізації іронії у структурі речення (на матеріалі творів О. Черногуза) // Лінгвістичні студії : зб. наук. праць. – Вип. 13. – Донецьк : Дон НУ, 2005. – С. 339–343.
7. Вставлені компоненти як носії іронічного значення у структурі речення // Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства : зб. наук. праць. – Вип. 8. – Ужгород, 2005. – С. 428–436.
8. Транспозиція синтаксичних структур як спосіб реалізації іронії у мові творів Юрія Федьковича // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць. – Вип. 274–275 : Слов'янська філологія. – Чернівці : Рута, 2005. – С. 417–422.

* * *

Оксана КРИШТАНОВИЧ. Мовленнєва структура образу автора у творчості Юрія Федьковича. – Рукопис.

Робота виконана на кафедрі історії та культури української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, професор **Бабич Надія Денисівна**, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, професор кафедри історії та культури української мови.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор **Статсєва Валентина Іванівна**, Ужгородський національний університет, професор кафедри української мови; кандидат філологічних наук, доцент **Крупа Марія Петрівна**, Тернопільський національний університет імені Володимира Гнатюка, доцент кафедри методики української мови і культури мовлення. **Провідна установа** – Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, кафедра української мови, Міністерство освіти і науки України, м. Харків.

Захист відбувся 23 червня 2006 р. Затверджено: 18 січня 2007 р. Із дисертацією можна ознайомитися у Науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (58000. Чернівці, вул. Лесі Українки, 23).

Актуальність теми полягає в тому, що цілісного і комплексного аналізу мови усєї творчої та епістолярної спадщини Юрія Федьковича ще немає; не виписані джерела формування цієї непересічної мовної особистості, критерії відбору ним ресурсів цих джерел задля утвердження функціональної потужності української мови в різних сферах бездержавного суспільного життя тогочасної Західної України.

Специфіку стилю Юрія Федьковича розглядали лише літературознавці. Мовознавці торкалися цієї проблеми принагідно, досліджуючи окремі питання його словесної

творчості. Комплексний аналіз творчості Юрія Федьковича дав змогу показати розвиток художнього мовомислення як загальноукраїнського цілісного історичного мовного процесу, оскільки письменник уперше на Буковині заговорив до свого народу рідною мовою, ставши, по суті, зачинателем українського письменства на західноукраїнських землях.

Мета дослідження – розкрити мовленнєву структуру образу автора як стрижневу одиницю ідіостилю Ю.Федьковича, довести специфіку цього самотубного стилю в контексті загальноукраїнських тенденцій утвердження багатоглибкого функціонального потенціалу української літературної мови.

Досягнення поставленої мети передбачало розв'язання таких **завдань**:

1. Проаналізувати та систематизувати теоретичні засади категорії образу автора.
2. Розглянути чинники та джерела формування Юрія Федьковича як мовленнєвої особистості.
3. З'ясувати національну специфіку образу автора у творчості Соловія Буковини.
4. Дослідити лексико-стилістичний аспект образу автора у творчості Ю.Федьковича.
5. Проаналізувати прийоми мовленнєвої організації тексту з погляду категорії образу автора у творчості письменника.

Об'єктом дослідження є категорія образу автора у художній спадщині та епістолярії Юрія Федьковича.

Предметом дослідження є структура образу автора та його формування у творчості Ю.Федьковича.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що на широкому фактичному матеріалі вперше проаналізовано мовленнєву структуру образу автора у творчості Ю. Федьковича, з'ясовано специфіку лексико-стилістичної та композиційно-мовленнєвої структури його поетичних, прозових, драматичних та епістолярних текстів.

Основні положення дисертації висвітлено в таких публікаціях:

1. Релігія і світогляд Юрія Федьковича // Біблія і культура : зб. наук. статей / за ред. А.С. Нямцу. – Вип. 2. – Чернівці : Рута, 2000. – С. 36–39.
2. Юрій Федькович – фольклорист // Українська мова та література. – 2001. – Ч. 12 (220). – С. 21.
3. Формування мовної особистості Юрія Федьковича // Актуальні проблеми літературознавства : зб. наук. праць. – Т. 12. – Дніпропетровськ : Навчальна книга, 2002. – С. 25–31.
4. Мовностилістичні особливості образу автора у поезії Юрія Федьковича // Південний архів. Філологічні науки : зб. наук. праць. – Вип. XXI. – Херсон : Вид-во ХДУ, 2003. – С. 174–177.
5. Категорія образу автора в дослідженні мови художнього твору // Наукові записки. – Вип. 6. – Вінниця : Вид-во Вінницького держ. пед. ун-ту, 2003. – С. 424–428. – (Серія : Філологія).
6. Національність образу автора через релігійне світосприйняття (на матеріалі мови творів Ю. Федьковича) // Південний архів. Філологічні науки : зб. наук. праць. – Вип. XXVI. – Херсон : Вид-во ХДУ, 2004. – С. 118–122.
7. Концепт „рідний край” у творчості Ю. Федьковича // Вісник Львівського університету. – Вип. 34–41. – Львів : Вид-во Львівського університету, 2004. – С. 398–405. – (Серія філологічна).
8. Роль особистого чинника у висвітленні образу автора (творчість Ю. Федьковича) // Літературознавчі обрії : праці молодих учених України. – Вип. 5. – К., 2004. – С. 37–42.
9. Образ автора у драмі Ю. Федьковича „Хмельницький” // Південний архів. Філологічні науки : зб. наук. праць. – Вип. XXX. – Херсон : Вид-во ХДУ, 2005. – С. 76–80.

* * *

Оксана ДАСКАЛЮК. Семантико-граматична характеристика імператива сучасної української мови. – Рукопис.

Робота виконана на кафедрі історії та культури української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – доктор філологічних наук, професор **Скаб Мар'ян Стефанович**, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, завідувач кафедри історії та культури української мови.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук **Соколова Світлана Олегівна**, Інститут української мови НАН України, провідний науковий співробітник відділу граматики та фонетики; кандидат філологічних наук, доцент **Терлак Зеновій Михайлович**, Львівський національний університет імені Івана Франка, завідувач кафедри української мови. **Провідна установа** – Донецький національний університет, кафедра української мови, Міністерство освіти і науки України, м. Донецьк.

Захист відбувся 22 червня 2006 р. Затверджено: 15 лютого 2007 р. Із дисертацією можна ознайомитись у Науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (58000, Чернівці, вул. Лесі Українки, 23).

Актуальність теми зумовлена відсутністю в сучасному мовознавстві однозначного вирішення проблеми семантико-граматичних особливостей наказового способу, дискусійністю існуючих підходів до побудови парадигми імператива, відсутністю досліджень взаємодії семантико-граматичної категорії модальності та імператива, категорії часу та імперативності. Не дослідженою досі залишається й проблема вираження імперативом семантики реальності / ірреальності. Поза увагою мовознавців перебуває й питання семантико-синтаксичної характеристики предиката-імператива.

Мета роботи – визначення статусу імператива у граматичній системі української мови з урахуванням функціонально-семантичних особливостей наказового способу: з'ясування специфіки семантики імператива, особливостей побудови парадигми наказового способу, своєрідності семантико-синтаксичної структури імперативного речення.

Реалізація поставленої мети передбачала розв'язання таких **завдань**:

1. З'ясувати місце імператива в граматичному ладі української мови з урахуванням взаємодії його форм із граматичними категоріями модальності, часу, специфіки вираження семантики реальності / ірреальності.

2. Визначити складники семантичної структури імператива, особливості їх вираження в прямому та транспозиційному вживанні форм наказового способу дієслова.

3. Аргументувати склад парадигми дієслівних форм наказового способу.

4. Дослідити особливості функціонування морфолого-синтаксичних форм, пристосованих мовною системою для передавання адресованого волевиявлення.

5. Установити власне-семантичну, семантико- та формально-синтаксичну своєрідність речень із предикатами-імперативами.

6. Описати семантичні типи предикатів-імперативів, а також особливості вияву їхньої семантико-синтаксичної валентності.

Об'єкт дослідження стали імперативні речення сучасної української мови як комунікативні одиниці, за допомогою яких адресант передає адресоване волевиявлення з метою залучити адресата мовлення до внесення змін у позамовну дійсність.

Предметом дослідження є граматичні форми наказового способу, їх семантичні та формальні, парадигматичні та синтагматичні характеристики.

Наукова новизна дисертаційного дослідження полягає в тому, що вперше в українському мовознавстві здійснено спробу: розв'язання проблеми взаємодії категорій модальності, часу та імператива, специфіки передавання реальності / ірреальності наказовими реченнями; побудови парадигми дієслівних форм наказового способу з урахуванням функціонально-семантичної специфіки ситуації вольового впливу на адресата – потенційного виконавця спонукання; вивчено й описано особливості семантико-синтаксичного рівня імперативного речення, зокрема типи та валентність його предикатів.

Структура та обсяг роботи. Дисертаційне дослідження складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаної літератури (292 позиції) та списку джерел (47 позицій). Обсяг текстової частини – 180 сторінок.

Основні положення дисертації висвітлено в таких публікаціях:

1. Специфіка семантико-синтаксичної валентності предиката імперативного речення // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць. – Вип. 97 : Слов'янська філологія. – Чернівці : Рута, 2000. – С. 178–181.

2. Семантико-стилістична роль імперативних речень у поезії Галини Тарасюк // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць. – Вип. 107 : Слов'янська філологія. – Чернівці : Рута, 2001. – С. 169–173.
3. Функціонально-семантичне поле категорії імперативності // Південний архів : Філологічні науки. – Вип. XIV. – Херсон : Айлант, 2002. – С. 142–143.
4. Даскалюк О. Специфіка імперативної парадигми // Лінгвістичні студії : зб. наук. праць. – Вип. 11. – Ч. 1. – Донецьк : ДонНУ, 2003. – С. 38–43.
5. Імператив як важливий семантико-граматичний складник тексту молитви // Південний архів : зб. наук. праць : Філологічні науки. – Вип. XXIV. – Херсон : Вид-во ХДУ, 2004. – С. 217–221.
6. Соціолінгвальні особливості мовленнєвої ситуації волевиявлення // Вісник Львівського університету. – Вип. 34. – Ч. II. – Львів : ЛНУ, 2004. – С. 414–418. – (Серія філологічна).
7. Взаємодія граматичних категорій способу та часу // Лінгвістичні студії : зб. наук. праць. – Вип. 13. – Донецьк : ДонНУ, 2003. – С. 45–49.
8. Функціонально-семантична та культурно-мовленнєва характеристика конструкцій з лексично десемантизованим дієсловом „давай” // Лінгвістичні дослідження : зб. наук. праць. – Вип. 18. – Харків : ХНПУ, 2006. – С. 105–109.
9. Семантичне наповнення імперативних граем та їх роль у поезії Юрія Федьковича // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць. – Вип. 274–275 : Слов'янська філологія. – Чернівці : Рута, 2005. – С. 422–426.

* * *

Ніна СВИСТУН. Динаміка антропонімікону м. Тернополя XIX–XX століть. – Рукопис.

Роботу виконано на кафедрі української мови Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, доцент **Панцьо Стефанія Єлисеївна**, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, завідувач кафедри української мови.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор **Желєзняк Ірина Михайлівна**, Інститут української мови НАН України, головний науковий співробітник відділу термінології та ономастики, м. Київ; кандидат філологічних наук, доцент **Поляруш Тамара Іванівна**, Кіровоградський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка, доцент кафедри української мови. **Провідна установа** – Дніпропетровський національний університет, кафедра української мови, Міністерство освіти і науки України, м. Дніпропетровськ.

Захист відбувся 23 червня 2006 р. Затверджено: 18 січня 2007 р. Із дисертацією можна ознайомитися у науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича за адресою: 58000, Чернівці, вул. Лесі Українки, 23.

Актуальність дослідження. Прикладом фундаментального дослідження особливих імен та іменників окремих регіонів України є праці П.П. Чучки „Антропонімія Закарпаття”, О.Ю. Карпенка „Особові імена російського населення Півдня України”, О.Ю. Касім „Особові імена Одещини”, Л.В. Кракалії „Антропонімія Буковини”, С.С. Панцьо „Антропонімія Лемківщини”, І.Д. Сухомлина „Антропонімія Нижнього Дніпра і деякі питання заселення степової України”. Попри те, власні особові імена людей м. Тернополя як одного з історичних і культурних центрів України ще не були предметом глибокого наукового дослідження. Відсутність всебічного вивчення іменника цього регіону, яке б ґрунтувалося на аналізі відповідного історичного та сучасного матеріалу й виявляло динаміку розвитку системи іменування, зумовлює актуальність обраної теми.

Мета роботи полягає в тому, щоб виявити склад чоловічих та жіночих імен тернополян XIX–XX століть, систематизувати й проаналізувати їх динаміку протягом досліджуваного періоду.

Зазначена мета передбачала виконання таких **завдань**:

1. З'ясувати склад і статистичну організацію українського та польського іменників XIX століття.
2. Виявити загальні закономірності розвитку іменника м. Тернополя у XIX столітті.
3. Охарактеризувати склад українського іменника XX століття (інваріанти і варіанти імен).
4. Визначити статистичну організацію іменника XX століття, здійснити його аналіз.
5. Простежити динамічні зміни іменника XIX–другої половини XX ст.

Об'єктом дослідження є чоловічі та жіночі імена новонароджених м. Тернополя XIX–XX століть.

Предмет дослідження. Якісний та кількісний склад антропонімікону м. Тернополя XIX–XX ст. Термін „антропонімікон” вживається на означення, по-перше, словника або списку антропонімів, який зазвичай складається окремо для особових імен (по батькові від них), для прізвищ, прізвицьк, застарілих неканонічних імен; по-друге, репертуару імен певного народу чи соціуму у визначений період. Те саме, що іменнък. У нашій роботі ми керуємося другим визначенням.

Наукова новизна дисертації полягає в тому, що в ній уперше здійснено аналіз складу чоловічого і жіночого іменника м. Тернополя протягом значного часового проміжку – XIX–XX століть, охарактеризовано його динаміку. Вивчення антропонімікону, за даними актових записів та журналів видачі свідоцтв про народження, дав змогу вперше виявити організацію іменника м. Тернополя, його статистичну структуру, темпи та причини оновлення, особливості функціонування імен. У науковий обіг уведено значний обсяг не дослідженого раніше антропонімного матеріалу, запропоновано окремі рекомендації щодо застосування подібних наукових розвідок.

Структура та обсяг роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів основної частини, висновків, списку використаної літератури (197 позицій), списку використаних джерел (8 позицій) та додатків (одиночні, подвійні, потрійні та інші імена XIX століття, статистична організація іменника XIX століття, деякі зразки прізвищ, записаних разом з іменами, чоловічі та жіночі особові імена XX століття). У роботі вміщено 20 таблиць, 4 рисунки. Загальний обсяг роботи – 249 с., з яких основний текст становить 180 с.

Основні результати дисертації викладено в таких публікаціях:

1. Іменник м. Тернополя (за даними загсу 1999 року) // Наукові записки. – Вип. 2. – Тернопіль : ТДПУ, 2000. – С. 116–119. – (Серія : Мовознавство).
2. Іменник м. Тернополя в діахронії // Наукові записки : до 130-річчя від дня народження В. Гнатюка. – Вип. 5. – Тернопіль : ТДПУ, 2001. – С. 50–53. – (Серія : Мовознавство).
3. Динаміка особових імен м. Тернополя // Наукові записки. – Вип. 37. – Кіровоград : РВЦ КДПУ ім. В. Винниченка, 2001. – С. 69–72. – (Серія : Філологічні науки (мовознавство)).
4. До питання про варіанти імен (на матеріалі метричних книг та журналу видачі свідоцтв про народження Тернопільського міського загсу) // Наукові записки. – Ч. 2 : Ономастика. – Тернопіль : ТДПУ, 2003. – Вип. 1. – С. 98–102. – (Серія: Мовознавство).
5. Одиночні особові імена новонароджених м. Тернополя XIX століття (на матеріалі метричних книг Парафіяльного управління та римо-католицького деканату) // Записки з загальної лінгвістики : зб. наук. праць / відп. ред. М.І. Зубов. – Вип. 6. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2005. – С. 204–217.
6. Чоловічий іменник міста Тернополя другої половини XX століття (найуживаніші імена) // Мандрівець. – 2005. – № 5. – С. 62–66.
7. Подвійні українські та польські чоловічі особові імена жителів м. Тернополя (на матеріалі метричних книг XIX століття Тернопільського обласного архіву) // Лінгводидактичні аспекти викладання іноземних мов у вищих навчальних закладах : матеріали міжнародної науково-практичної конференції. – Тернопіль : ТАНГ, 2004. – С. 133–138.
8. Niektóre problemy antroponomiki oraz ich wartość z punktu widzenia lingwistyki i dydaktyki // Materiały konferencyjne „Język, kultura, nauczanie i wychowanie”. – Rzeszyw, 2004. – S. 270–277.

* * *

Тетяна МОРОЗ. Лексика перекладів книг Святого Письма у контексті розвитку української літературної мови в другій половині XIX – на початку XX століття. – Рукопис.

Роботу виконано на кафедрі сучасної української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, доцент **Ткач Людмила Олександрівна**, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, доцент кафедри сучасної української мови.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор **Статсєва Валентина Іванівна**, Ужгородський національний університет, професор кафедри української мови; кандидат філологічних наук, доцент **Дзюбишина-Мельник Наталія Яківна**, Національний університет „Києво-Могилянська академія”, доцент кафедри української мови. **Провідна установа** – Інститут української мови Національної академії наук України, м. Київ.

Захист відбувся 11 травня 2007 р. Затверджено: 13 грудня 2007 р. Із дисертацією можна ознайомитись у науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича за адресою: вул. Лесі Українки, 23, м. Чернівці, 58000.

Актуальність дисертаційної роботи зумовлена необхідністю комплексного історико-культурного та мовознавчого аналізу текстів перекладів Біблії українською мовою від середини XIX – до середини XX ст., що послужить основою для подальших узагальнювальних праць. Адже в сучасному українському мовознавстві гостро відчутним є брак монографічних праць, що були б спеціально присвячені аналізу семантичних та стилістичних ознак лексики тих стилів, що їх формування в українській мові активізувалося у названий період. Важливість досліджень такого роду підсилюється ще й тим, що переклади Біблії мають давню традицію в українській культурі.

Окремо варто вказати й на те, що сучасному українському мовознавству бракує й спеціальних досліджень мовостилю П. Куліша, мова якого – це унікальний досвід видатного письменника-реформатора, що виступив творцем нових жанрів і стилів і своєю творчістю охопив майже все XIX ст., відповідаючи на виклики свого часу. Вибір перекладу книг Біблії, який здійснили П. Куліш та І. Пулюй, за текстову основу дисертаційного дослідження, актуалізує потребу вивчення лексики і фразеології конфесійного стилю української літературної мови у його становленні, динаміці та зв'язках з іншими стилями української мови.

Мета роботи полягала в тому, щоб подати семантико-стилістичну характеристику лексики перекладів книг Святого Письма, виконаних П. Кулішем та І. Пулюєм, у контексті формування лексичного складу української літературної мови в другій половині XIX – на початку XX ст., у зв'язках із нормотворчими настановами перекладачів та їх орієнтацією на дві форми історичного існування української мови – народнорозмовну та писемно-книжну, а також у зіставленні з нормами сучасної української літературної мови.

Досягнення мети передбачало спробу розв'язання таких основних **завдань**:

1. Виявити зв'язок лексики перекладів із культурно-писемною традицією української мови, здійснивши аналіз лексичних одиниць щодо їх представленості в українських лексикографічних джерелах кінця XVI – першої половини XVII ст., у сучасних лексикографічних джерелах та творах української літератури XIX – XX ст. (за ілюстративними контекстами „Словаря української мови” за редакцією Б. Грінченка та „Словника української мови” в 11-ти томах).

2. Дослідити роль церковнослов'янізмів як окремої стилістичної групи лексики, що безпосередньо впливала на формування конфесійного стилю української мови й становила одну із його специфічних рис.

3. Установити, в якій мірі П. Куліш та І. Пулюй залучали староукраїнську лексичну спадщину до мови своїх перекладів книг Святого Письма.

4. Простежити вплив народнорозмовної лексики, в тому числі й діалектної, на мову перекладів.

5. На матеріалі окремих книг Святого Письма (*Євангеліє від Матвія, Книга пророка Єремії, Книга „Плач Єремії”, Псалтир*) дослідити семантичні, структурні та стильові властивості лексичних одиниць, що їх ужито в текстах українських перекладів П. Морачевського, П. Куліша, І. Пулюя, І. Огієнка.

6. Здійснити порівняльний аналіз лексичних засобів, використаних різними перекладачами у тих самих контекстах біблійних книг, схарактеризувавши при цьому індивідуальні підходи перекладачів до залучення лексичних джерел української мови для створення текстів перекладу та вплив цих індивідуальних підходів на загальну стилістику текстів.

7. Установити набір лексичних засобів, що формували специфіку конфесійного стилю другої половини XIX – початку XX ст., а в сучасній українській літературній мові належать до пасивного фонду лексики й мають як спеціальне стилістичне маркування – *церковнослов'янське, книжне, релігійне*, так і обмежувальне – *застаріле, розмовне, діалектне, рідкоживане*.

Об'єктом дослідження є семантико-стилістичні особливості лексики українських перекладів книг Святого Письма другої половини XIX – початку XX ст. у зіставленні з нормами сучасної української літературної мови та нормотворчими настановами перекладачів.

Предмет дослідження становлять семантичні, структурні та стильові властивості окремих тематичних груп лексики, що її використали у своєму перекладі книг Святого Письма П. Куліш та І. Пулюй, у зв'язку з культурно-писемною традицією української мови та тенденціями розвитку лексики і стилістики в другій половині XIX – на початку XX ст.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що: 1) вперше в сучасній українській лінгвістиці здійснено системний відбір лексики українських перекладів книг Святого Письма П. Куліша та І. Пулюя з погляду історичної та стильової специфіки цих мовних одиниць; 2) уперше на матеріалі перекладів *Євангелія від Матвія* П. Морачевського, П. Куліша та І. Пулюя, І. Огієнка виконано зіставлювально-порівняльний аналіз лексики, обраної різними перекладачами, щодо її органічності в книжній традиції української літературної мови старої доби та в літературній мові нового періоду; 3) вперше представлено спробу дослідження цих одиниць у контексті стильового розвитку української мови та становлення її лексичних норм; 4) вперше таке завдання здійснюється на мовному матеріалі тривалого часового зрізу – від середини XIX – до середини XX ст.; 5) корпус лексики, характерної для конфесійного стилю української мови кінця XIX – початку XX ст., подано у вигляді словника – додатка до дисертації.

Структура і обсяг роботи. Дисертація складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаної літератури (242 позиції). Загальний обсяг дослідження – 216 с., з яких основний текст становить 190 сторінок. Додатки до роботи оформлено як окремий том дисертації, що охоплює: *Додаток А.* „Перекладачі книг Святого писма українською мовою: історико-біографічні відомості”; *Додаток Б.* „Фактична база дослідження”.

Основні положення дисертації викладено в таких публікаціях:

1. Українська народнорозмовна лексика у перекладах книг Святого Письма, здійснених П. Кулішем, І. Пулюєм, І. Огієнком (зіставлення, спостереження, міркування) / Л.О. Ткач, Т.В. Мороз // Біблія і культура : зб. наук. статей / відп. ред. А.Є. Нячму. – Чернівці : Рута, 2003. – Вип. 5. – С. 280–293.

2. Актуальність мовного досвіду П. Куліша та І. Пулюя у творенні лексики високого стилю української мови / Л.О. Ткач, Т.В. Мороз // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету ім. Михайла Коцюбинського : зб. наук. праць. – Вінниця: Вид-во Вінницького держ. пед. ун-ту, 2003. – Вип. 6. – С. 122–133. – (Серія : Філологія).

3. Фразеологічні скарби української мови в перекладах книг Святого Письма (за текстами П. Куліша, І. Пулюя, І. Огієнка) / Л.О. Ткач, Т.В. Мороз // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць. – Чернівці : Рута, 2004. – Вип. 214–215 : Слов'янська філологія. – С. 115–125.

4. Мова творів М. Коцюбинського і книг Святого Письма в українських перекладах Пантелеймона Куліша та Івана Пулюя: спільні джерела лексики і фразеології / Л.О. Ткач, Т.В. Мороз // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету ім. Михайла Коцюбинського : зб. наук. праць. – Вінниця : Вид-во Вінницького держ. пед. ун-ту, 2005. – Вип. 7. – С. 176–185. – (Серія : Філологія).

5. Церковнослов'янська лексика в мові Юрія Федьковича та історичні аспекти її стилістики / Т.В. Мороз // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць. – Чернівці : Рута, 2005. – Вип. 274–275 : Слов'янська філологія. – С. 221–228.

6. Маловідомі сторінки історії перекладів українською мовою книг Святого Письма від середини XIX – до середини XX століть / Т.В. Мороз // Науковий вісник Чернівецького університету. – Вип. 276–277: Слов'янська філологія. – Чернівці: Рута, 2006. – С. 240–251.

7. До індивідуальної характеристики перекладачів Євангелія у залученні лексичних джерел української мови (Пилип Морачевський, Пантелеймон Куліш, Іван Огієнко) / Л.О. Ткач, Т.В. Мороз // Наукові записки НАУКМА. – Т. 60: Філологічні науки. – К.: Видавничий дім „Києво-Могилянська академія”, 2006. – С. 22–36.

8. Синтаксична варіантність у текстах книг Святого Письма (на матеріалі перекладів П. Морачевського, П. Куліша, І. Огієнка) / Т.В. Мороз // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць. – Чернівці : Рута, 2007. – Вип. 321–322 : Слов'янська філологія. – С. 413–421.

9. Іменники-новотвори П. Куліша в його перекладі Біблії / Т.В. Мороз // Урок української. – 2007. – № 2–3. – С. 28–31.

10. Явища паралельного слововживання у творах Лесі Українки та в текстах українських перекладів книг Біблії другої половини XIX – початку XX століття / Л.О. Ткач, Т.В. Мороз // Леся Українка і сучасність : зб. наук. праць. – Т. 2. – Луцьк : Волинська обласна друкарня, 2005. – С. 362–372.

11. Переклади Біблії українською мовою: текстова варіантність на синтаксичному рівні (на матеріалі перекладів П. Морачевського, П. Куліша, І. Огієнка) / Т.В. Мороз // Актуальні проблеми синтаксису : матеріали Міжнар. наук. конф.(Чернівці, 19–21 жовтня 2006 р.). – Чернівці, Рута, 2006. – С. 250–255.

* * *

Анна ЛИСЕНКО. Ойконімія Полтавської області. – Рукопис.

Роботу виконано на кафедрі української мови Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор філологічних наук, професор **Лучик Василь Вікторович**, Національний університет „Києво-Могилянська академія”, завідувач кафедри загального і слов'янського мовознавства.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор **Бучко Дмитро Григорович**, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, завідувач кафедри української мови і загального мовознавства; кандидат філологічних наук, доцент **Редька Ярослав Петрович**, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, доцент кафедри історії та культури української мови.

Захист відбувся 14 червня 2007 р. Затверджено: 13 лютого 2008 р. Із дисертацією можна ознайомитися в науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича за адресою: 58000, м. Чернівці, вул. Лесі Українки, 23.

Актуальність теми визначається як значенням і обсягом лінгвістичної інформації, яку несуть у собі назви поселень і яка нерідко втрачена в системі інших розрядів слів, так і необхідністю здійснити науковий аналіз ойконімії краю у процесі її розвитку та функціонування, окреслити місце досліджуваних одиниць у системі назв поселень України, показати їхній зв'язок із фізико-географічними й суспільно-історичними умовами території.

Мета дисертаційної роботи – проаналізувати назви поселень Полтавської області, визначити основні принципи й мотиви номінації та найпродуктивніші словотвірні типи ойконімії цього регіону.

Для досягнення поставленої мети передбачало розв'язання таких **завдань**:

1. Виявити у писемних джерелах, картографічних й архівних матеріалах назви поселень Полтавської області та інвентаризувати їх.

2. З'ясувати лексико-семантичну базу й мотиваційні зв'язки в структурі назв поселень; встановити взаємовідношення між ойконімами та іншими одиницями на основі різних принципів їхньої номінації та семантичної класифікації.

3. Дослідити способи й засоби творення зібраних назв населених пунктів; визначити словотвірну структуру й продуктивність моделей досліджуваного регіону.

4. Здійснити семантичний, словотвірний та, принагідно, етимологічний аналіз назв поселень обраного регіону.

5. Охарактеризувати процеси перейменування поселень Полтавщини.

6. Укласти словник ойконімів Полтавської області.

Об'єктом дослідження є ойконімія Полтавської області.

Предметом вивчення є мотиваційні зв'язки, лексико-семантичні особливості та словотвірна будова ойконімів Полтавщини.

Наукова новизна роботи полягає передусім у тому, що вперше у вітчизняному мовознавстві проведено системний аналіз ойконімічної лексики Полтавської області: удосконалено й визначено принципи й мотиви номінації, лексико-семантичну базу й словотвірну структуру назв поселень; набуло подальшого розвитку впровадження результатів дослідження до видання ономастичних атласів.

Структура і обсяг роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох основних розділів із висновками до них, загальних висновків, списку використаної літератури, що нараховує 228 позицій, списку лексикографічних джерел (42 наменування). Повний обсяг роботи 205 сторінок, з них текстова частина з таблицею „Співвідношення продуктивності способів і типів творення ойконімів” становить 180 сторінок. У Додатку подано історико-етимологічний словник ойконімів (загальна кількість сторінок – 257).

Основні положення дисертації висвітлено в таких публікаціях:

1. Структурно-семантична своєрідність ойконімії сучасної Полтавщини / А.В. Лисенко // Наукові записки. – Кіровоград : РВЦ КДПУ ім. В. Винниченка, 2001. – Вип. 37. – С. 127–129. – (Серія : Філологічні науки (мовознавство)).

2. Принципи і мотиви номінації давньоукраїнських ойконімів Оржицько-Орільського межириччя (до XIV ст.) / А.В. Лисенко // Наукові записки. – Кіровоград : РВЦ КДПУ ім. В. Винниченка, 2004. – Вип. 53. – С. 274–284. – (Серія : Філологічні науки (мовознавство)).

3. Формування ойконімів Полтавщини / А.В. Лисенко // Наукові записки. – Кіровоград : РВЦ КДПУ ім. В. Винниченка, 2005. – Вип. 59. – С. 287–300. – (Серія : Філологічні науки (мовознавство)).

4. Ойконімія Полтавщини як джерело пізнання історії краю / А.В. Лисенко // Ономастика і апелятиви : зб. наук. праць / за ред. проф. В.О. Горпинича. – Дніпропетровськ : Пороги, 2005. – Вип. 24. – С. 92–102.

5. Умови формування ойконімів Полтавщини / А.В. Лисенко // Записки з загальної лінгвістики : зб. наук. праць / відп. ред. М.І. Зубов. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2005. – Вип. 6. – С. 132–144.

6. Формування назв населених пунктів Полтавської області у давньоукраїнській мові (до XIV ст.) / А.В. Лисенко // Рідний край : науковий, публіцистичний, художньо-літературний альманах. – 2004. – № 2 (11). – С. 54–60.

7. Словотвірні моделі ойконімів Полтавської області староукраїнського періоду / А.В. Лисенко // Слов'яни: історія, мова, культура : матеріали III Всеукраїнської наук.-практ. конф. / за заг. ред. Шепеля Ю.О. – Дніпропетровськ : Наука і освіта, 2005. – Т. I. – С. 44–46.

* * *

Ярослава ШЕБЕШТЯН. Сучасна українська літературно-художня зоонімія: функції, склад та структура. – Рукопис.

Роботу виконано на кафедрі журналістики філологічного факультету Ужгородського національного університету, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – доктор філологічних наук, професор кафедри української мови **Белей Любомир Омелянович**, Ужгородський національний університет, директор Науково-дослідницького інституту україністики імені Михайла Мольнара.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор **Полюга Лев Михайлович**, Інститут українознавства імені Івана Крип'якевича НАН України (м. Львів), провідний науковий співробітник; кандидат філологічних наук, доцент кафедри історії та культури української мови **Колесник Наталія Степанівна**, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича.

Захист відбувся „15” травня 2008 року. Затверджено: 28 квітня 2009 р. Із дисертацією можна ознайомитися в науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича за адресою: вул. Лесі Українки, 23, Чернівці, 58000.

Актуальність дослідження визначається потребою всебічного та ґрунтовного опрацювання сучасної української літературно-художньої зоонімії як важливої, цікавої та дотепер ще належно не вивченої частини української літературно-художньої ономастики.

Сучасний стан науки про художнє функціонування онімів позначений процесом диференціації, виокремленням нових галузей та особливим інтересом до літературно-художніх антропонімів, які, хоч і справді є найвагомішою групою пропріальних онімів у художньому тексті, однак не вичерпують усього потенціалу онімних засобів. У дисертації доведено, що вивчення літературно-художньої онімії не може обмежуватися лише цим розрядом власних назв. Зокрема, літературно-художня зоонімія є також суттєвою ланкою в організації художнього тексту та як спосіб номінації персонажа має значні стилістичні ресурси.

Мета дослідження полягала в комплексному вивченні сучасної української літературно-художньої зоонімії (далі – ЛХЗ) і передбачала вирішення таких завдань:

- 1) уточнити основні терміни ЛХЗ, обґрунтувавши доцільність власних пропозицій;
- 2) визначити статус ЛХЗ в українській національній онімосистемі та зв'язок з іншими розділами (класами) літературно-художньої ономастики;
- 3) з'ясувати склад та структуру ЛХЗ, зокрема, лексичну наповненість моделей різної конфігурації, дозування ономаформ у конкретних текстових фрагментах, активність гіпокористик та інших дериваційних зоонімоформул, динаміку їх розвитку та стабілізацію, діалекту однуменності, тезоіменності та „безіменності” як засобу групової індивідуалізації;
- 4) подати опис різних способів деривації у сфері ЛХЗ;
- 5) окреслити художньо-образний потенціал ЛХЗ, зокрема те, як відбувається формування семантики „промовистих” імен, а ширше, яке навантаження конотативно значущих авторських новотворів;
- 6) на функціональному рівні здійснити класифікацію ЛХЗ, з'ясувати продуктивність кожної виокремленої рубрики та визначити шляхи розвитку сучасної системи українського літературно-художнього зоонімікону.

Об'єктом дослідження послужив український літературно-художній зоонімікон.

Предмет аналізу – склад, структура та особливості функціонування українських літературно-художніх зоонімів.

Наукова новизна. Виконана дисертація стала першою спробою комплексного монографічного опрацювання сучасного українського літературно-художнього зоонімікону як системного утворення. До наукового обігу введено емпіричний матеріал, який ще не був предметом лінгвістичних досліджень, а на його ґрунті вперше сформовано повний індивідуально-авторський зоонімікон як художню єдність, що її виявляємо в системності використання та багатоаспектності функціонування в процесі художньо-естетичної комунікації. Отримано мовознавчу аргументацію щодо становлення та розвитку, складу та структури ЛХЗ, ономасіологічної природи зооніма-персонажа. Уточнено основні терміни і поняття літературно-художньої зооніміки.

Структура роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів із висновками до них, загальних висновків, списку використаної літератури (258 позицій), переліку джерел (678 найменувань). Як додаток подано повний список (індекс) зоонімів, дібраних із тексту роботи. Загальний обсяг дисертації – 322 с., з яких 201 с. основного тексту.

Основні положення дисертації викладено в таких наукових працях:

1. Структурні особливості літературно-художніх зоонімів // Питання сучасної ономастики. Статті та тези VII Всеукраїнської ономастичної конференції. – Дніпропетровськ: Вид-во ДДУ, 1997. – С. 195.
2. Місце української літературно-художньої зоонімії в онімичній системі // Українська ономастика. Матеріали наукового семінару, присвяченого 90-річчю Кирила Кузьмича Цілуйка. – К.: Тираж, 1998. – С. 179–183.
3. Літературно-художні зооніми як засіб творення об'єктно-вікової характеристики денотатів-персонажів // Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства. – Ужгород: Ліра, 2000. – Вип. 3. – С. 239–244.
4. Українська літературно-художня зоонімія як засіб творення національного колориту // Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства. – Ужгород: Ліра, 2000. – Вип. 2. – С. 235–239.
5. Літературно-художня ономастика: соціально значущі зооніми та їх навантаження // Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства. – Ужгород: Ліра, 2002. – Вип. 5. – С. 285–287.
6. Склад та структура літературно-художньої зоонімії // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія. – Ужгород: Ліра, 2002. – № 6. – С. 74–77.
7. Теоретичні проблеми літературно-художньої ономастики: питання термінології // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія. – Ужгород: Ліра, 2003. – № 7. – С. 37–39.
8. Виразальні можливості літературно-художньої зоонімії // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія. – Ужгород: Ліра, 2005. – № 12. – С. 71–73.
9. Специфіка номінації у сфері літературно-художньої зоонімії // Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства. – Ужгород: ПП „Повч Р.М.”, 2005. – Вип. 8: Збірник пам'яті професора Василя Добоша. – С. 308–316.

* * *

Інна ЧЕРКЕЗ. Українська мова в епістолярних текстах кінця XIX – початку XX ст. – Рукопис.

Роботу виконано на кафедрі сучасної української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, доцент **Ткач Людмила Олександрівна**, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, доцент кафедри сучасної української мови.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української мови **Масенко Лариса Терентіївна**, Національний університет „Києво-Могилянська академія” (м. Київ); кандидат філологічних наук, професор кафедри історії та культури української мови **Бабич Надія Денисівна**, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича.

Захист відбувся 15 травня 2008 р. Затверджено: 28 квітня 2009 р. Із дисертацією можна ознайомитися у науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича за адресою: вул. Лесі Українки, 23, Чернівці, 58000.

Актуальність дисертації зумовлена дедалі нагальнішою потребою вдосконалення норм сучасної української літературної мови на підставі тих тенденцій її розвитку, що були характерні для періоду кінця XIX – початку XX ст. – часу найбільш активної нормотворчої діяльності української інтелігенції, в якій поєдналися наукові зусилля вихідців з усіх українських земель. Важливу аргументаційну базу для перегляду та обґрунтування тих чи інших правописних, стилістичних, граматицих норм можуть надати саме епістолярні тексти цього періоду, оскільки вони відображають тогочасне розмовне мовлення представників української інтелігентної верстви.

Актуальність дисертаційного дослідження підсилена ще й тим, що в сучасному українському мовознавстві бракує комплексних соціолінгвістичних праць, присвячених мовленню української інтелігенції кінця XIX – початку XX ст. Використання епістолярних текстів цієї соціальної верстви дає змогу виявити ті специфічні мовні риси, які виторилися у співпраці східноукраїнської та західноукраїнської інтелігенції й були

характерні для інтелігентського соціолекту. Такий підхід став продуктивним для висвітлення багатьох проблемних моментів, пов'язаних із взаємодією двох варіантів української літературної мови кінця XIX – початку XX ст., що виявлялася саме на рівні усного та писемно-листового спілкування представників надніпрянської та галицько-буковинської інтелігенції.

Мета роботи – встановити джерела формування лексики й одиниць інших рівнів мови, що були характерні для мовлення української інтелігенції кінця XIX – початку XX ст. й зумовлювалися специфікою професійної та громадської діяльності цієї соціальної верстви, а також загальнокультурним і політичним контекстом того часу.

Досягнення названої мети передбачало розв'язання таких **завдань**:

1) висвітлити різноаспектність дослідження епістолярної спадщини української інтелігенції кінця XIX – початку XX ст., проаналізувавши докладніше специфічно мовознавчу проблематику;

2) здійснити відбір та аналіз лексичних одиниць, які за своїм написанням в епістолярних текстах кінця XIX – початку XX ст. відбігають від норм сучасного українського правопису;

3) здійснити відбір лексичних та інших текстових одиниць, що в українському епістолярії кінця XIX – початку XX ст. можуть бути потрактовані як специфічні для мовлення інтелігентної верстви і визначені як інтелігентські *соціолектизми*;

4) дослідити вплив на мову епістолярних текстів обізнаності їх авторів з іншомовними джерелами та володіння іншими мовами;

5) з'ясувати стилістичний статус соціолектизмів, властивих для інтелігентського мовлення кінця XIX – початку XX ст., в сучасній українській літературній мові (згідно з нормами, що їх подає „Словник української мови” в 11 т.);

6) виявити такі одиниці інтелігентського соціолекту, що, перебуваючи в складі пасивного фонду лексики української мови, зберігають потенційні можливості активізуватися в сучасному українському мовленні;

7) подати загальну характеристику видань епістолярної спадщини українських письменників, науковців, культурних та громадських діячів, що були здійснені впродовж XX – початку XXI ст. й у яких зrealізовано різні засади упорядників щодо їх публікації за автографами.

Об'єктом дослідження послужила мова епістолярію представників української інтелігенції кінця XIX – початку XX ст.

Предметом аналізу виступають такі лексико-семантичні, стилістичні та граматичні особливості мовних одиниць та їх графічне відтворення в українському епістолярії кінця XIX – початку XX ст., що можуть бути потрактовані як соціолектизми інтелігентської верстви і виявляють головні тенденції та джерела формування соціолекту української інтелігенції зазначеного періоду.

Наукова новизна одержаних результатів полягала в тому, що вперше в українському мовознавстві: 1) лексику, вживану в листах представників української інтелігенції кінця XIX – початку XX ст., розглянуто під кутом різнобічної культурної та громадсько-політичної діяльності цієї соціальної верстви; 2) здійснено комплексний аналіз епістолярних текстів представників української інтелігенції кінця XIX – початку XX ст. в соціолінгвістичному та нормативно-стилістичному аспектах; 3) соціолінгвістичний аспект дослідження епістолярію української інтелігенції дав змогу розширити лінгвістичні поняття *соціолекту* та *соціолектизму* й виділити такий тип мовного утворення, як *інтелігентський соціолект*; 4) у науковий обіг уведено епістолярні тексти, що досі не були об'єктом дослідження.

Структура роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів із висновками до них, загальних висновків, списку використаної літератури (263 позиції), списку умовних позначень, текстових та лексикографічних джерел (52 найменування). Загальний обсяг дисертації – 241 сторінка, з яких 200 – основного тексту. Додатки до роботи

оформлено як окремих том дисертації, що вклячає *Додаток А*. “Лінгвотекстологічні засади публікації українських епістолярних джерел кінця XIX – початку XX ст.”; *Додаток Б*. “Фактична база дослідження”. Обсяг додатків – 273 с.

Основні положення дисертації викладено в таких публікаціях:

1. Діалектна лексика в українських епістолярних текстах першої половини XX ст. (за архівом проф. В. Сімовича) / Л. Тарновецька, Н. Булега, І. Шепетюк // *Наука і сучасність* : зб. наук. праць. Ч. 1. – К. : ІЗМН, 1998. – С. 230–238.
2. Культурологічний аспект українського епістолярію в працях Ю. Шевельова і сучасні проблеми дослідження епістолярних текстів / І. Б. Шепетюк // *Вісник Харківського університету*. № 426 : Творчий доробок Юрія Шевельова і сучасні гуманітарні науки. – К. : Лівий Берег, 1999. – С. 94–99.
3. Мовні одиниці розмовного стилю української мови в історичному та сучасному аспектах (за листуванням М. Коцюбинського) / І. Б. Шепетюк // *Наука і сучасність* : зб. наук. праць. – Вип. 2, Ч. III. – К. : Логос, 1999. – С. 239–247.
4. Стилистика офіційного та товариського спілкування в епістолярних текстах і сучасні потреби розмовного стилю української мови (за листами Ю. Федьковича) / Л. О. Тарновецька-Ткач, І. Б. Шепетюк // *Науковий вісник Чернівецького університету*. – Вип. 52–53 : *Слов'янська філологія*. – Чернівці : Рута, 1999. – С. 100–112.
5. До проблеми галицьких елементів в українській літературній мові кінця XIX – початку XX ст. (за листуванням Володимира Гнатюка) / Л. Тарновецька, І. Шепетюк, Н. Булега // *Українська мова і література: історія, сучасний стан, перспективи розвитку* : науковий щорічник. – Тернопіль : Збруч, 1999. – С. 31–46.
6. Євангелійні мотиви в українській народній фразеології та в дискурсі української мемуаристики початку XX ст. (за щоденниками С. Єфремова) / Л. Ткач, І. Шепетюк // *Науковий вісник Чернівецького університету*. – Вип. 87 : *Слов'янська філологія*. – Чернівці : Рута, 2000. – С. 109–127.
7. Діалектна лексика в реєстрі „Словника української мови” з погляду функціонально-історичної вмотивованості розвитку літературної мови в кінці XIX – на початку XX ст. / І. Шепетюк // *Волинь – Житомирщина* : історико-філологічний зб. з регіональних проблем. – № 6. – Житомир : РВВ Житомирського держпедуніверситету ім. І. Франка, 2001. – С. 308–329.
8. Ольга Кобилянська і західноукраїнський варіант літературної мови (за матеріалами листування письменниці) / Л. Ткач, І. Черкез // *Науковий вісник Чернівецького університету*. – Вип. 216–217 : *Слов'янська філологія*. Ольга Кобилянська – письменниця і громадянка: національне і загальнолюдське. – Чернівці : Книги – XXI, 2004. – С. 179–195.
9. Багатомовне середовище Буковини крізь призму епістолярію Юрія Федьковича / І. Черкез // *Науковий вісник Чернівецького університету*. – Вип. 274–275 : *Слов'янська філологія*. Творчість Юрія Федьковича в контексті української та світової літератури. – Чернівці : Рута, 2005. – С. 252–265.
10. Черкез І. До характеристики соціолекту західноукраїнської інтелігенції (на матеріалі листів М. Павлика до М. Драгоманова) / І. Черкез // *Науковий вісник Чернівецького університету*. – Вип. 276–277 : *Слов'янська філологія*. До 130-річчя заснування Чернівецького університету. – Чернівці : Рута, 2006. – С. 272–287.
11. Іншомовна лексика латинського походження в українському епістолярії кінця XIX – початку XX ст. (до проблеми дослідження соціолекту) / І. Черкез // *Наукові записки НаУКМА. Філологічні науки*. – Том 60. – К. : Видавничий дім „Києво-Могилянська академія”, 2006. – С. 42–49.
12. Синтаксична позиція іншомовних вкраплень у листах українських письменників кінця XIX – початку XX ст. / І. Черкез // *Науковий вісник Чернівецького університету*. – Вип. 321–322 : *Слов'янська філологія*. – Чернівці : Рута, 2007. – С. 455–465.

Інші публікації:

1. До історії культурних взаємин української інтелігенції Буковини / Л. Тарновецька, І. Шепетюк // *Національні та етносоціальні процеси в Україні* : матеріали II Всеукр. науково-практ. конф. молодих науковців. – Чернівці : ЧДУ, 1997. – С. 159–162.
2. Буковинець Агенор Артимович – видатний діяч української науки та культури / Н. Булега, Л. Тарновецька, І. Шепетюк // *Буковина – мій рідний край* : матеріали II Історико-краєзнавчої конф. молодих дослідників, студентів та науковців. – Чернівці : ЧДУ, 1997. – С. 96–99.
3. Проблема полонизмів в східнослов'янських літературних мовних системах в контексті західноукраїнської мовної практики к. XIX — начало XX в. / Л. А. Тарновецькая, И. Б. Шепетюк // *Беларуска-руська-польська супастаўляльнае мовназнаўства і літаратуразнаўства* : матэрыялы IV Міжнар. навук. канф. (Віцебск, 22–24 красавіка 1997 р.). – Ч. 3. – Віцебск : Выдавецтва Віцебскага дзяржаўнага ўніверсітэта, 1997. – С. 457–461.
4. Епістолярні тексти першої половини XX ст. і проблема відтворення та формування

нормативних одиниць української мови / Л. Тарновецька, Н. Булега, І. Шпетюк // Проблеми утвердження і функціонування державної мови в Україні : матеріали Міжнар. наук. конф. (Київ, 28–29 листопада 1996 р.). – К. : Вид. дім „КМ Academia”, 1998. – С. 51–53.

5. Семантична та стилістична характеристика іменникової лексики в листуванні буковинських культурних діячів (за епістолярним архівом проф. В. Сімовича) / Л. Тарновецька, Н. Булега, І. Шпетюк // Українська мова на Буковині: минуле і сучасне : матеріали II Всеукр. наук. конф. (Чернівці, 24–26 вересня 1998 р.). – Чернівці : Місто, 1998. – С. 191–196.

6. Приватне листування як автентичне джерело висвітлення проблеми „людина – суспільство” / Л. Тарновецька, І. Шпетюк // Гуманітарна освіта – фактор світової інтеграції : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. – Ч. III. – Чернівці, 1998. – С. 58–63.

7. Українська фразеологія в листуванні Т. Г. Шевченка / І. Шпетюк // Тарас Шевченко і українська культура XXI століття : науковий зб. за матеріалами Всеукр. наук. симпозіуму (Кам'янець-Подільський, 19–20 травня 2000 р.). – Кам'янець-Подільський : Інф.-видавн. відділ Кам'янець-Подільського пед. ун-ту, 2000. – С. 200–208.

* * *

Галина ЗАГАЙСЬКА. Лінгвостилістичні засоби творення поетичних образів в одах Горация. – Рукопис.

Робота виконана на кафедрі класичної філології Львівського національного університету імені Івана Франка, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, професор кафедри класичної філології, **Содомора Андрій Олександрович**, Львівський національний університет імені Івана Франка.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор **Шарипкін Сергій Якович**, Львівський медичний університет імені Данила Галицького, професор кафедри латинської мови; кандидат філологічних наук, доцент кафедри загального, порівняльного і китайського мовознавства **Петришин Марта Йосипівна**, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника.

Захист відбувся 16 травня 2008 року. Затверджено: 28 квітня 2009 р. Із дисертацією можна ознайомитися в науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича за адресою: вул. Лесі Українки, 23, Чернівці, 58000.

Актуальність теми. Шукаючи шляхів розвитку національної літератури, кожна генерація українських письменників по-своєму сприймала поетичну спадщину Горация (Г. Сковорода, П. Гулак-Артемівський, Л. Боровиковський). Твори Горация перекладали К. Блонський, О. Духнович, І. Франко, В. Щурат, Т. Франко, М. Зеров, О. Білецький, М. Білик, Г. Кочур, Б. Тен, А. Содомора та інші. Однак, незважаючи на певні здобутки у дослідженні творчості Горация, актуальність проблематики не вичерпана. До цього часу немає праці, в якій би комплексно було досліджено лінгвістичні засоби творення текстів од Горация і його поетичних образів зокрема. Отже, актуальність теми дисертації зумовлена:

1) відсутністю наукових досліджень мовистило Горация, у той час як значення творчості поета для європейської літератури і української зокрема є незаперечним;

2) необхідністю системного дослідження ідіостило письменника на основі комплексного аналізу всіх мовних рівнів з використанням сучасних методів дослідження для вивчення лінгвостилістичних засобів творення поетичних образів.

Метою дисертації було дослідити лінгвістичні та стилістичні засоби всіх мовних рівнів, що творять ідіостиль Горация.

Окреслена мета передбачала розв'язання таких **завдань**:

1) дослідити теорію стило поета у контексті естетико-стилістичних детермінантів доби Августа на ґрунті творів Горация, присвячених літературним питанням;

2) визначити корпус лінгвостилістичних засобів од Горация;

3) проаналізувати типи звукових повторів в одах як способу передачі змістової „інформації в образах”;

4) розглянути стилістичне використання системних явищ у лексичі, вивчити лексичні засоби творення образності мови й окреслити стилістичні ресурси морфології од;

5) виявити використання стилістичних фігур синтаксису в одах та з'ясувати архі-тектоніко-мовні структури;

6) довести, що деклароване в теорії стилю поет здійснював на практиці;

7) упорядкувати авторський словник лінгвостилістичних засобів од Горация.

Об'єкт дисертаційного дослідження – лінгвостилістичні засоби од Горация.

Предметом дослідження послужили лінгвостилістичні засоби творення поетичних образів в одах Горация.

Наукова новизна зумовлена не тільки відсутністю спеціальної роботи із задекларованої теми, але й тим, що це перше українське комплексне вивчення ролі мовних засобів у творенні поетичних образів Горация, здійснене на основі його од. Вперше зроблено спробу дослідити теорію стилю Горация на основі його творів, з огляду на постулати античної стилістики, а також естетико-стилістичні детермінанти доби Августа. Дослідження проведено в контексті сучасних критеріїв визначення категорії ідіостилію.

Структура й обсяг роботи. Мета і завдання дисертації обумовили структуру роботи, яка складається зі вступу, чотирьох розділів з висновками до них, загальних висновків, списку використаної літератури, що нараховує 386 найменувань, двох додатків (Додаток 1 – діаграми, які ілюструють частотність вживання тропів і фігур; Додаток 2 – словник лінгвостилістичних засобів од поета). Повний обсяг дисертації складає (без додатків) 210 сторінок, із них 184 сторінки основного тексту.

Основні положення дисертації висвітлено в публікаціях:

1. Нова зустріч з античністю. – Рец. на кн. : Твори. Гораций К.Ф. – К. : Дніпро, 1982 // Всесвіт. – К. : Рад. письм., 1983. – № 12. – С. 129–130.

2. Твори Горация у перекладах Івана Франка / Галина Загайська // Іноземна філологія : респ. міжвідомч. наук. зб. – Львів : Вища шк., 1988. – Вип. 91. – С. 72–77.

3. Гораций і європейська література / Галина Загайська // Буковинський журнал. – Чернівці, 2001. – № 1–2. – С. 189–192.

4. Лінгвостилістичні особливості творення міфологічних образів в одах Горация / Галина Загайська // Біблія і культура : зб. наук. ст. – Чернівці : Рута, 2001. – Вип. 3. – С. 304–305.

5. Гораций і українська література / Галина Загайська // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць. – Чернівці : Рута, 2001. – Вип. 106 : Слов'янська філологія. – С. 76–80.

6. Поет і влада: на прикладі стосунків Горация і Мешената / Галина Загайська // Питання літературознавства : зб. наук. пр. – Чернівці : Рута, 2003. – Вип. 10 (67). – С. 177–178.

7. Андрій Содомора як перекладач і майстер слова / Галина Загайська // Буковинський журнал. – Чернівці, 2006. – № 4. – С. 239–242.

8. Метафора як засіб творення поетичних образів в одах Горация / Галина Загайська // Буковинський журнал. – Чернівці, 2007. – № 2–3. – С. 165–172.

9. Теорія стилю Горация / Галина Загайська // Limbaje ei comunicare. – Suceava : Ed. Universităţii, 2007. – Part. I. – Ed. IX. – P. 323–337.

* * *

Марина ІВАСЮТА. Мовні символи у творчості письменників Буковини кінця XIX – початку XX ст. – Рукопис.

Робота виконана на кафедрі історії та культури української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – доктор філологічних наук, професор **Скаб Мар'ян Стефанович**, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, завідувач кафедри історії та культури української мови.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор кафедри української мови **Голянич Марія Іванівна**, Прикарпатський національний університет імені Василя

Стефаніка; кандидат філологічних наук **Сімович Оксана Ігорівна**, Інститут українознавства імені Івана Крип'якевича НАН України, старший науковий співробітник відділу української мови.

Захист відбувся 5 грудня 2008 р. Затверджено: 8 липня 2009 р. Із дисертацією можна ознайомитися в Науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (вул. Лесі Українки, 23, м. Чернівці, 58000).

Актуальність дисертаційного дослідження зумовлена недостатністю теоретичного вивчення мовних символів, відсутністю в сучасній українській лінгвістиці такого розуміння символу, яке містило б опис механізмів його витворення, у тому числі і з погляду взаємодії загальнонаціональних, регіональних та індивідуально-авторських складників, що стало б важливим етапом у вирішенні проблеми функціонування мовних символів.

Мета дисертаційної роботи – дослідити інвентар та функціонування мовних символів у творчості українських письменників Буковини кінця XIX – початку XX ст., вивчити регіональну специфіку використання символів, що передбачало виконання таких **завдань**:

1. Описати шляхи встановлення поняття символу, з'ясувавши його філософське підґрунтя, найважливіші ознаки.
2. Висвітлити історію дослідження мовних символів у працях українських та зарубіжних учених.
3. Установити динаміку класифікацій мовних символів у напрямку до вдосконалення, розширення й поглиблення типологій.
4. Проаналізувати лексичні та граматичні засоби вираження мовних символів.
5. Схарактеризувати загальнонаціональні та регіональні вияви українських мовних символів у художніх текстах буковинських письменників кінця XIX – початку XX ст.
6. Визначити роль письменників Буковини у створенні нових українських символічних позначень явищ.
7. Дослідити особливості функціонування мовних символів у поетичних, прозових і драматичних творах письменників Буковини, виявити їх специфіку залежно від літературного роду.

Об'єктом дослідження послужили поетичні, прозові та драматичні твори письменників Буковини кінця XIX – початку XX століття.

Предмет дослідження – українські мовні символи у творах буковинських письменників окресленого періоду.

Наукова новизна роботи полягає в тому, що вперше системно досліджено функціонування традиційних мовних символів у творах письменників Буковини кінця XIX – початку XX ст., при цьому з'ясовано регіональні риси українських мовних символів на тлі загальнонаціональних їх характеристик.

Структура й обсяг роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів з висновками до них, загальних висновків, списку використаної літератури та трьох додатків. Повний обсяг дисертації складає 235 с., із них 194 сторінки основного тексту.

Основні положення дисертації висвітлено в таких публікаціях:

1. Твори Юрія Федьковича як джерело лінгвокультурологічних студій / Марина Івасюта // Творчість Юрія Федьковича в контексті української та світової літератури. Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. статей / наук. ред. Б. І. Бунчук. – Чернівці : Рута, 2005. – Вип. 274–275. Слов'янська філологія. – С. 487–491.
2. Лінгвокультурологічний аспект дослідження творчості Уласа Самчука (на матеріалі роману „Гори говорять!“) / Марина Івасюта // Наукові записки. Серія „Літературознавство“ : зб. наук. праць за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної конференції „Творчість Уласа Самчука в контексті сучасної культури“, Тернопіль, 21 – 22 лютого 2005 р. / відп. ред. М. Ткачук. – Тернопіль : ТНПУ, 2005. – Вип. XVII. – С. 290–296.
3. Лінгвокультурологічний аспект дослідження мовних символів / Марина Івасюта // Лінгвалізація світу: теоретичний і методичний аспекти : зб. матеріалів Міжнар. наук. конф., 25 – 26 трав. 2006 р. / Міністерство освіти і науки України, Черкаський національний університет імені Б. Хмельницького ; відп. ред. Г.І. Мартинова. – Черкаси : Брама – Україна, 2007. – С. 48–54.

4. Лінгвістичні студії українських мовних символів / Марина Івасюта // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. статей / наук. ред. Б. І. Бунчук. – Чернівці : Рута, 2007. – Вип. 321–322. Слов'янська філологія. – С. 155–159.

5. Рослинна мовна символіка у творах письменників Буковини кінця XIX – початку XX ст. / Івасюта М. І. // Наукові праці : науково-методичний журнал / гол. ред. Л. П. Клименко. – Миколаїв : Видавництво МДГУ імені Петра Могили, 2007. – Т. 67. – Вип. 54. Філологія. – С. 35–38.

6. Загальнонаціональні та регіональні особливості функціонування українських мовних символів у творчості С. Яричевського / Марина Івасюта // Вісник Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Філологія : зб. наук. статей / гол. ред. В. Г. Матвіїшин / Міністерство освіти і науки України. – Івано-Франківськ : Видавничо-дизайнерський відділ ЦІТ, 2007. – Вип. XV – XVIII. – С. 589–592.

7. Символізація власних назв у творах українських письменників Буковини кінця XIX – початку XX ст. / Марина Івасюта // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. статей / наук. ред. Б. І. Бунчук. – Чернівці : Рута, 2007. – Вип. 356–357. Слов'янська філологія. – С. 112–116.

* * *

Руслана ДЗІСЬ. Пуристичні тенденції в процесі унормування української літературної мови. – Рукопис.

Робота виконана на кафедрі історії та культури української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – доктор філологічних наук, професор **Скаб Мар'ян Стефанович**, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, завідувач кафедри історії та культури української мови.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор кафедри української мови **Статсва Валентина Іванівна**, Ужгородський національний університет; кандидат філологічних наук, доцент **Терлак Зеновій Михайлович**, Львівський національний університет імені Івана Франка, завідувач кафедри української мови.

Захист відбувся 5 грудня 2008 р. Затверджено: 8 липня 2009 р. Із дисертацією можна ознайомитися в Науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (вул. Лесі Українки, 23, м. Чернівці, 58000).

Актуальність дисертаційної роботи й вибір її теми зумовлені необхідністю перегляду норм сучасної української літературної мови в умовах активного поповнення її іншомовними елементами, зацікавленістю сучасного мовознавства потенціалом питомого українського ресурсу та відсутністю монографічного дослідження, присвяченого комплексному вивченню теоретичних та практичних проблем українського мовного пуризму.

Мета роботи – дослідити явище українського мовного пуризму в синхронійному та діахронійному аспектах.

Реалізація мети передбачала розв'язання таких **завдань**:

1. Установити характерні ознаки пуризму як соціально-мовної категорії.
2. Визначити роль суспільних (зовнішніх) і мовних (внутрішніх) чинників на формування пуристичних тенденцій.
3. Описати вияви пуризму на різних етапах розвитку української мови, зокрема його вплив на формування норм літературної мови.
4. Здійснити класифікацію пуристичних виявів на всіх рівнях структури мови.
5. Установити готовність сучасних мовців сприйняти пуристично спрямовані заходи щодо вдосконалення норм сучасної української мови.
6. Зробити висновки про здобутки та перспективи сучасного українського мовного пуризму.

Об'єкт дослідження – процес змін на різних рівнях сучасної української мовної системи з характерними ознаками протиставлення запозичених і власне українських мовних одиниць, які відбулися під впливом соціальних і лінгвістичних чинників кінця XX – початку XXI ст.

Предметом дослідження є нові й усталені запозичення з інших мов та їх українські відповідники (нові слова, утворені питомо українськими морфемами; нові значення українських слів; маркована лексика, що розширила діапазон використання), які увійшли до активного вжитку сучасної української літературної мови протягом останніх десятиліть ХХ ст. – на початку ХХІ ст.

Наукова новизна дисертації полягає в тлумаченні пуризму як специфічної норми, у комплексному дослідженні пуристичних виявів на визначальних етапах розвитку української мови, у формулюванні критеріїв класифікації виявів пуризму.

Структура й обсяг роботи. Робота складається зі вступу, чотирьох розділів з висновками до них, загальних висновків, списку використаних джерел (42 позиції), списку використаної літератури (316 позицій), додатків у вигляді таблиць. Повний обсяг дисертації становить 360 сторінок, текстова частина – 186 сторінок.

Основні положення дисертації висвітлено в таких публікаціях:

1. Вияви пуризму в лексичі сучасної української мови / Р.П. Яковець // Вісник Дніпропетровського університету. Мовознавство : зб. наук. статей / відп. ред. Л. П. Столярова. – Дніпропетровськ : Вид-во Дніпр. ун-ту, 2003. – Вип. 9. – С. 342–346.

2. Вияви пуризму в сучасному українському словотворенні / Руслана Яковець // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. Б. І. Бунчук. – Чернівці : Рута, 2004. – Вип. 214–215 : Слов'янська філологія. – С. 143–147.

3. Український мовний пуризм на європейському тлі / Руслана Яковець // Вісник Львівського університету : зб. наук. праць / відп. ред. Т. Ю. Салига. – Львів : ЛНУ, 2004. – Вип. 34. Ч. II. – С. 526–531. – (Серія філологічна).

4. Вияви пуризму у звуковій системі української мови / Руслана Яковець // Лінгвістичні студії : зб. наук. праць / наук. ред. А. Загнітко. – Донецьк : ДонДУ, 2005. – Вип. 13. – С. 387–391.

5. Пуристичні тенденції в контексті когнітивної лінгвістики / Руслана Яковець // Науковий вісник Херсонського державного університету : зб. наук. праць / ред. : В. Олексенко. – Херсон : Вид-во ХДУ, 2006. – Вип. 4. – С. 312–315. – (Серія „Лінгвістика”).

6. Пуристичні вияви в синтаксисі сучасної української мови / Руслана Яковець // Актуальні проблеми синтаксису : зб. матеріалів Міжнар. наук. конф., 19–21 жовт. 2006 р. / М-во освіти і науки України, Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича; наук. ред. Н. В. Гуїванок. – Чернівці : Рута, 2006. – С. 117–119.

7. Особливості українського лінгвопуризму (синтаксичний аспект) / Руслана Яковець // Лінгвістичні студії : зб. наук. праць / наук. ред. А. Загнітко. – Донецьк : ДонДУ, 2007. – Вип. 15. – С. 86–90.

8. Проблема культури мовлення у працях В. Сімовича (з історії українського лінгвопуризму) / Руслана Дзись // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. Б. І. Бунчук. – Чернівці : Рута, 2008. – Вип. 312–313 : Слов'янська філологія. – С. 197–201.

* * *

Оксана ФЕДУНОВИЧ-ШВЕД. Лексика перекладів Миколи Лукаша у зв'язках із культурно-писемною традицією української мови. – Рукопис.

Роботу виконано на кафедрі сучасної української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – доктор філологічних наук, професор **Ткач Людмила Олександрівна**, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, професор кафедри сучасної української мови.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор **Мойсієнко Анатолій Кирилович**, Інститут філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка, завідувач кафедри сучасної української мови; кандидат філологічних наук, старший науковий співробітник, завідувач відділу української мови **Хобзей Наталія Василівна**, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України (м. Львів).

Захист відбувся 6 грудня 2008 р. Затверджено: 8 липня 2009 р. Із дисертацією можна ознайомитися у науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені

Юрія Федьковича за адресою: вул. Лесі Українки, 23, м. Чернівці, 58000.

Актуальність дисертаційної роботи випливає з недостатньої зреалізованості багатьох мовознавчих аспектів дослідження перекладацької практики М. Лукаша, зокрема – у висвітленні зв'язків лексики, використовуваної М. Лукашем, з традиціями формування лексичного фонду української літературної мови. Вивчення конкретних лексичних одиниць, функціонування яких пов'язане з різними хронологічними рівнями або ж із новаторськими тенденціями, що їх прищеплювали такі талановиті українські письменники-перекладачі, як П. Куліш, І. Франко, А. Кримський, дасть змогу значно повніше й переконливіше розкрити мовну лабораторію Лукаша-перекладача й схарактеризувати роль і місце його творчості в історії літературної мови й загалом – в історії української культури.

Мета роботи полягала в тому, щоб розкрити й проаналізувати зв'язки лексики, використаної М. Лукашем у перекладах монументальних творів світової класики, з традиціями формування лексичного фонду української літературної мови та чинниками розвитку її лексико-семантичної системи від кінця XIX й упродовж XX ст., дослідивши й описавши такі факти слововживання, які підтверджують унікальну роль М. Лукаша в історії української літературної мови та збагаченні її стилістичних надбань.

Для досягнення цієї мети у ході дослідження виконано такі основні **завдання**:

1) систематизовано та проаналізовано праці українських мовознавців, присвячені творчості М. Лукаша в історії українського перекладу та перекладознавства;

2) з'ясовано роль М. Лукаша у відновленні й поверненні до активного вжитку лексичних одиниць, засвідчених староукраїнськими пам'ятками, „Словарем української мови” за ред. Б. Грінченка (далі – Словник Грінченка) та іншими джерелами української мови на підставі аналізу представленості таких лексичних одиниць в українських лексикографічних джерелах кінця XVI – першої половини XVII ст., в бароковій поезії, у творах класичної літератури від кінця XVIII ст. до початку XX ст., у творчості поетів-неокласиків тощо;

3) проаналізовано використання в перекладах М. Лукаша загальноживаної народнорозмовної експресивної та діалектної лексики;

4) здійснено порівняльний аналіз лексичних одиниць, використаних М. Лукашем, з погляду вмотивованості їх стильового маркування в „Словнику української мови” в 11-ти томах (далі – „Словник української мови”);

5) встановлено й проаналізовано випадки використання перекладів М. Лукаша для формування реєстрової та ілюстративної частин „Словника української мови”;

6) виявлено спільні риси художнього лексикону М. Лукаша та творів інших українських письменників-перекладачів (П. Куліша, І. Франка, А. Кримського).

Об'єктом дослідження послужила лексика пасивного фонду української мови, використана в перекладах М. Лукаша.

Предмет дослідження становлять такі семантичні, морфолого-словотвірні та стильові властивості окремих тематичних груп лексики, використаної у перекладах М. Лукаша, що пов'язані з особливостями історії української літературної мови.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що вперше в сучасному українському мовознавстві: 1) здійснено спробу комплексного дослідження лексичної лабораторії М. Лукаша як видатного знавця української мови і перекладача; 2) для зіставлення обрано лексичний матеріал староукраїнської мови кінця XVI – першої половини XVII ст., українських перекладів Біблії, здійснених П. Кулішем, І. Пулюєм, І. Нечусь-Левицьким, західноукраїнського варіанта літературної мови кінця XIX – початку XX ст.; 3) аналіз лексичних одиниць перекладів М. Лукаша виконано з погляду перспективи стилістичного розвитку української літературної мови.

Структура й обсяг дисертації. Робота складається зі списку умовних позначень, назв джерел, вступу, чотирьох розділів з висновками до них, загальних висновків, списку використаних джерел (51 позиція), списку використаної літератури (271 позиція). Загальний обсяг дисертації становить 262 сторінки, текстова частина – 196 сторінок. Додатки

до роботи оформлено як окремий том дисертації, що вкладає: *Додаток А.* „Словотвірні особливості лексичних одиниць, ужитих у перекладах М. Лукаша” (38 с.); „Представленість лексики перекладів М. Лукаша у „Словнику української мови” в 11-ти томах” (10 с.); *Додаток В.* “Фактична база дослідження” (301 с.). Обсяг додатків – 352 с.

Основні положення дисертації викладено в таких публікаціях:

1. Юрій Федькович і Микола Лукаш: спільний історико-культурний контекст до однієї лексичної паралелі / Людмила Ткач, Оксана Федунівич-Швед // Науковий вісник Чернівецького національного університету [„Творчість Юрія Федьковича в контексті української та світової літератури”] : зб. наук. пр. / наук. ред. Бунчук Б. І. – Чернівці : Рута, 2005. – Вип. 274–275 : Слов’янська філологія. – С. 266–280.

2. Фразеологія перекладів Миколи Лукаша у її зв’язках із традиціями західноукраїнського слововжитку / Людмила Ткач, Оксана Федунівич-Швед // Науковий вісник Чернівецького національного університету [до 130-річчя заснування Чернівецького університету] : зб. наук. пр. / наук. ред. Бунчук Б. І. – Чернівці : Рута, – 2006. – Вип. 276–277 : Слов’янська філологія. – С. 324–336.

3. Агатагел Кримський і Микола Лукаш: спільні риси художнього лексикону / Людмила Ткач, Оксана Федунівич-Швед // Дивослово. – 2006. – № 12 (597). – С. 33–39.

4. Лексика перекладів Миколи Лукаша в одинадцятитомному „Словнику української мови” / О. Т. Федунівич-Швед // Наукові записки НАУКМА / Національний університет „Кієво-Могилянська академія”; гол. ред. Моренєць В. П. – К.: Видавничий дім „Кієво-Могилянська академія”, 2006. – Т. 60 : Філологічні науки. – С. 36–42.

5. Синоніми і пароніми як композиційний засіб тексту в перекладах Миколи Лукаша (на матеріалі Лукашевих перекладів) / Оксана Федунівич-Швед // Урок Української. – 2007. – № 6 (100). – С. 25–29.

6. Відтворення та збагачення у перекладах Миколи Лукаша українсько-німецьких зв’язків у лексиці та фразеології / О. Т. Федунівич-Швед // Матеріали V Міжвузівської конференції молодих учених „Сучасні проблеми та перспективи дослідження романських і германських мов і літератур”, (Донецьк, 29–31 січня 2007 р.) / М-во освіти і науки України, Донецький національний університет, ф-т іноземних мов; відп. ред. Калішченко В. Д. – Донецьк, 2007. – С. 110–111.

7. Перекладацька практика М. Лукаша і відновлення староукраїнської лексичної спадщини в сучасній українській літературній мові / О. Т. Федунівич-Швед // Актуальні проблеми філології та перекладознавства : у 2 ч. : зб. наук. пр. / М-во освіти і науки України, Хмельницький національний університет, ф-т міжнарод. відносин, гуманітар.-педагог. ф-т; ред. кол.: В. В. Левицький, Л. І. Бєлєхов, В. В. Михайленко та ін. – Хмельницький, 2007. – Ч. II, вип. 3. – С. 243 – 249.

8. Внесок П. Куліша у розвиток української літературної мови та продовження започаткованих ним традицій у перекладацькій практиці М. Лукаша / Оксана Федунівич-Швед // Науковий вісник Чернівецького національного університету: зб. наук. пр. / наук. ред. Бунчук Б. І. – Чернівці : Рута, 2008. – Вип. 312–313: Слов’янська філологія. – С. 297–308.

* * *

Надія ТРАЧ. Українська правнича термінологія у ХХ ст. – Рукопис.

Роботу виконано на кафедрі української мови Національного університету „Кієво-Могилянська академія”, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – доктор філологічних наук, професор **Масенко Лариса Терентіївна**, Національний університет „Кієво-Могилянська академія”, завідувач кафедри української мови.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, доцент **Ткач Людмила Олександрівна**, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, професор кафедри сучасної української мови; кандидат філологічних наук **Селігей Пилип Олександрович**, Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України, старший науковий співробітник відділу загальнославистичної проблематики та східнослов’янських мов.

Захист відбувся 26 червня 2009 р. Затверджено: 8 листопада 2009 р. Із дисертацією можна ознайомитися в Науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича за адресою: вул. Лесі Українки, 23, м. Чернівці, 58000.

Актуальність дослідження полягає в необхідності відтворення цілісної картини історії формування української правничої термінології в ХХ ст., виявлення основних

тенденцій її розвитку, а також у практичній потребі формування нових термінів у сучасній правничій терміносистемі та заміни невдалих термінів та терміносполучень, у т. ч. скалькованих у радянські часи з відповідних російських термінів, питомими українськими відповідниками.

Мета дослідження – встановити джерела розвитку української правничої термінології в ХХ ст., виявити основні тенденції її формування.

Відповідно до мети визначено такі основні завдання роботи:

1) дослідити юридичну лексику законодавства України в ХХ ст. з погляду джерел походження (питома національна лексика, кальки, запозичення);

2) розкрити зміст дискусій щодо правничої термінології на шпальтах фахових та наукових видань упродовж ХХ ст.;

3) проаналізувати мовне законодавство, зокрема – законодавчі документи щодо мовної політики у сфері судочинства;

4) виявити причини появи інтерферованих конструкцій у текстах законодавчих актів сучасної України;

5) укласти словник термінів, пропонованих для заміни росіянізмів у текстах законодавчих актів сучасної України.

Об'єкт дослідження – правничі термінологічна система української мови з огляду на історію її становлення у ХХ ст., сучасний стан, джерела та тенденції формування і розвитку. Правничі термінологію розглянуто в широкому розумінні цього поняття, залучаючи до неї не тільки власне правничі терміни, а й терміни різних – економічної, культурної, медичної галузей, використовувани в законодавчих текстах.

Предметом дослідження є історія, джерела та тенденції формування української правничої термінології, термінотворчі особливості української правничої термінології, принципи добору мовних одиниць на позначення відповідних термінів у різні періоди розвитку української літературної мови та відповідність термінів її нормам.

Наукова новизна роботи полягає в тому, що вперше в українському мовознавстві:

1) здійснено комплексний аналіз української правничої термінології в ХХ ст. на базі широкої джерельної та документальної бази (українське законодавство ХХ ст., правничі періодика, словники юридичної термінології); 2) у науковий обіг уведено термінографічні праці, що досі не були об'єктом детального дослідження термінологів; 3) досліджено галицькі впливи на формування загальнонаціональної юридичної терміносистеми, 4) висвітлено взаємозв'язки між мовною політикою та формуванням юридичної термінології в різні періоди ХХ ст., 5) детально проаналізовано механізми русифікації юридичної термінології в 30-80-тих рр. ХХ ст.; 6) створено короткий словник правничих термінів, пропонований для заміни термінів-росіянізмів, наявних у сучасних законодавчих текстах України. На відміну від попередніх досліджень, у яких українську правничу термінологію аналізовано в зіставленні з терміносистемами інших мов (російської, польської, німецької, англійської), у роботі подано комплексний аналіз української правничої термінології ХХ ст. з огляду на історичні чинники її формування. У здійснених раніше дослідженнях (зокрема у дисертації М. Вербенця) історія формування правничої терміносистеми у ХХ ст. не була основним предметом розгляду, оскільки більше уваги було приділено виробленню принципів укладання двомовного українсько-польського словника. Натомість у нашій роботі поєднано діахронічний та синхронічний підходи задля виявлення тенденцій та джерел формування української правничої термінології у ХХ ст. Значна увага зосереджена на аналізі юридичних термінографічних джерел різних періодів ХХ ст.

Структура і обсяг дисертації. Робота складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (300 позицій). Загальний обсяг дослідження – 270 с., з яких основний текст становить 185 с. До роботи долучено 16 додатків: 15 порівняльних таблиць та короткий словник термінів, пропонованих на заміну росіянізмів у сучасному законодавстві України. Обсяг додатків – 56 с.

Основні положення дисертації викладено в таких публікаціях:

1. Без права на правничу лінгвістику (до 80-річчя „Російсько-українського словника правничої термінології” за ред. А. Кримського) / Надія Трач // Урок української. – 2006. – № 1–2. – С. 12–14.
2. Внесок української діаспори в процес розбудови української правничої термінології / Надія Трач // Діаспора як чинник утвердження держави Україна в міжнародній спільноті : І Міжнар. наук. конф. (Львів, 8–10 березня 2006 р.) : тези доповідей. – Львів, 2006. – С. 306–309.
3. З історії української правничої термінології: 20-30-ті роки ХХ століття / Н. С. Трач // Наукові записки НАУКМА. – Т. 60. – К. : Видавничий дім „Києво-Могилянська академія”, 2006. – С. 49–57. – (Серія : Філологічні науки).
4. Лінгвістична антропологія та юридична лінгвістика: на перетині гуманітарних та соціальних наук / Н. Трач // Антропологія права: філософський та юридичний виміри : ІІ Всеукр. „кругл. стіл” (Львів, 1–2 грудня 2007 р.) : статті учасників. – Львів, 2007. – С. 266–271.
5. Мовна політика та мовна ситуація у сфері судочинства та діловодства в Україні / Надія Трач // Мовна політика та мовна ситуація в Україні. Аналіз і рекомендації / за ред. Ю. Бестерс-Дільгер – К. : Видавничий дім „Києво-Могилянська академія”, 2008. – С. 278 – 316.
6. Ратифікація чи русифікація? (Європейська хартія: нюанси термінології) / Надія Трач // Урок української. – 2006. – № 7. – С. 51–52.
7. Словники галицької правничої термінології II половини ХІХ – початку ХХ століття / Надія Трач // Українське мовознавство : міжвідомчий науковий збірник. – Вип. 38. – К., 2008. – С. 248–251.
8. Термінологія сучасного законодавства України (лексичний аспект) / Н. С. Трач // Наукові записки НАУКМА. – Т. 22. : Гуманітарні науки. – К. : Видавничий дім „Києво-Могилянська академія”, 2003. – С. 23–27.
9. Українська правничка термінологія в період русифікації (30-80-ті роки ХХ століття) / Н. С. Трач // Наукові записки НАУКМА. – Т. 85. – К. : Видавничий дім „Києво-Могилянська академія”, 2008. – С. 21–27. – (Серія : Філологічні науки).
10. Trach N. (2008) “Language Policy and Language Situation in the Sphere of Legal Proceedings and Office Administration in Ukraine” / In Besters-Dilger, Juliane (ed.) Language Policy and Language Situation in Ukraine. Analysis and Recommendations. Frankfurt/Main: Publisher Peter Lang, pp. 287–326.

* * *

Лілія ГАЖУК-КОТИК. Словозміна іменних частин мови в українських говірках Північної Буковини. – Рукопис.

Робота виконана на кафедрі історії та культури української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – доктор філологічних наук, професор **Герман Костянтин Федорович**, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, кафедра сучасної української мови.

Офіційні опоненти – доктор філологічних наук, професор **Аркушин Григорій Львович**, Волинський державний університет імені Лесі Українки, професор кафедри історії та культури української мови; кандидат філологічних наук, **Ястремська Тетяна Олександрівна**, старший науковий співробітник відділу української мови Інституту українознавства імені Івана Крип'якевича НАН України (м. Львів).

Захист відбувся 11 грудня 2009 р. Затверджено: 26 травня 2010 р. Із дисертацією можна ознайомитися в Науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (58000, м. Чернівці, вул. Лесі Українки, 23).

Актуальність теми дисертаційного дослідження визначається відсутністю системних досліджень діалектної словозміни іменних частин мови українських говірок Північної Буковини.

Мета дисертації – здійснити системний опис словозміни іменника, прикметника та числівника українських говірок території Північної Буковини на сучасному етапі.

Пропонована кандидатська дисертація мала на меті комплексний аналіз регіональних особливостей функціонування словоформ іменних частин мови, їхніх варіантів і передбачає виконання таких **завдань**:

1. Здійснити територіальну класифікацію типів словозміни іменних частин мови українських говірок Північної Буковини.

2. Зіставити і проаналізувати територіальні особливості словозміни іменних частин мови з іншими суміжними діалектними групами.

3. Установити словозмінні типи іменників, прикметників та числівників у досліджуваних говірках.

4. Визначити ареали поширення типів словозміни.

5. З'ясувати напрями міжпарадигматичної взаємодії у словозміні іменних частин мови.

6. Простежити міждіалектні контакти українських говірок Північної Буковини та інших говірок української мови на морфологічному (словозмінному) рівні.

Об'єктом дослідження є українські говірки Північної Буковини.

Предмет дослідження – словозміна іменника, прикметника та числівника в українських говірках Північної Буковини.

Новизна роботи полягає в тому, що вперше досліджено і системно описано словозміну іменних частин мови українських говірок Північної Буковини в зіставленні з морфологічними явищами інших українських говірок. Визначено словозмінні типи іменника, прикметника та числівника в говірках на підставі низки формальних ознак. З'ясовано релевантні ознаки словозміни цих частин мови за зіставного й ареалогічного вивчення говірок.

Структура й обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, чотирьох розділів із висновками до кожного з них, загальних висновків, списку використаної літератури (362 позиції) та додатків (тексти фонетичною транскрипцією). Загальний обсяг роботи становить 245 сторінок, текстова частина – 184 сторінки.

Основні положення дисертації висвітлено в таких публікаціях:

1. Спостереження над прикметниковою парадигмою українських говірок Північної Буковини / Лілія Котик // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. Н. В. Гуйванюк. – Чернівці : Рута, 2000. – Вип. 83 : Слов'янська філологія. – С. 180–184.

2. Діалектні особливості числівникових форм українських говірок Північної Буковини (на матеріалі „Атласу українських говірок Північної Буковини. Словозміна. Службові слова” К.Ф. Германа) / Лілія Котик // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. Н.В. Гуйванюк. – Чернівці : Рута, 2001. – Вип. 116 : Слов'янська філологія. – С. 60–63.

3. Усне діалектне мовлення Північної Буковини (словозміна іменників II відміни м'якої та мішаної груп) / Лілія Котик // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. Н. В. Гуйванюк. – Чернівці : Рута, 2001. – Вип. 117–118 : Слов'янська філологія. – С. 180–186.

4. Словозміна іменників II відміни твердої групи в українських говірках Північної Буковини (на матеріалі праці: Герман, К. Ф. Атлас українських говірок Північної Буковини. Словозміна. Службові слова. – Чернівці : Рута, 1998. – Т. 2. – 215 с.) / Лілія Котик // Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства : зб. наук. праць / відп. ред. М. І. Сюсько. – Ужгород, 2002. – Вип. 6. – С. 271–275.

5. Словозміна іменників III та IV відмін у буковинських говірках / Лілія Гажук-Котик // Лінгвістичні студії : зб. наук. праць / наук. ред. А. Загнітко. – Донецьк : ДонНУ, 2007. – Вип. 15. – С. 495–499.

6. Діалектна специфіка простих числівників буковинських говірок (лінгвогеографічний аспект) / Л. Г. Гажук-Котик // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова : зб. наук. праць / відп. ред. М. Я. Плющ. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2008. – Вип. 4. – С. 225–230. – Серія 10. Проблеми граматики і лексикології української мови.

7. До історії вивчення іменної системи словозміни говірок української мови / Лілія Гажук-Котик // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. Б. І. Бунчук. – Чернівці : Рута, 2008. – Вип. 428–429 : Слов'янська філологія. – С. 73–77.

8. Українсько-румунські лексичні паралелі в діалектному мовленні мешканців с. Маморниця Герцаївського району Чернівецької області / Л. Г. Котик // Українська мова на Буковині: минуле і сучасне : матеріали II Всеукраїнської наукової конференції (24–26 вересня 1998, Чернівці) / відп. ред. Н. Д. Бабич. – Чернівці : Місто, 1998. – С. 150–152.

9. Ступені порівняння прикметників як комплексна категорія в системі словозміни буковинських говірок / Лілія Гажук-Котик // Діалектна мова: сучасний стан і динаміка в часі. До 100-річчя професора Ф. Т. Жилка: тези доповідей міжнародної наукової конференції (5–7 березня 2008 р., Київ) / відп. ред. П. Ю. Гриценко. – К. : Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2008. – С. 52–53.

Ольга КАЦІМОН. Теоретичні і практичні аспекти діяльності українських мовознавців на Буковині в кінці XIX – на початку XX ст. – Рукопис.

Роботу виконано на кафедрі сучасної української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор філологічних наук, доцент **Ткач Людмила Олександрівна**, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, професор кафедри сучасної української мови.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор **Мойсієнко Віктор Михайлович**, Житомирський державний університет імені Івана Франка, директор Інституту філології та журналістики; кандидат філологічних наук, доцент **Гузар Олена Володимирівна**, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, завідувач кафедри рідної мови та методики її викладання.

Захист відбувся 12 березня 2010 р. Затверджено: 10 листопада 2010 р. Із дисертацією можна ознайомитись у Науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича за адресою: вул. Лесі Українки, 23, м. Чернівці, 58000.

Актуальність дисертації зумовлена необхідністю комплексного аналізу праць у галузі українського мовознавства, авторами яких виступили громадсько-політичні й культурно-освітні діячі Буковини кінця XIX – початку XX ст., як певного етапу в історії української мовознавчої думки та в історії української літературної мови, а також у контексті тих дискусійних питань, що їх розв'язують сучасні українські лінгвісти (як-от: реформування правопису й методики викладання рідної мови; перегляд й удосконалення стилістичного маркування лексики літературної мови; лексикографічна практика; подолання наслідків процесів русифікації й уніфікації, що призвели в радянський період до системного вилучення з української мови багатьох питомих одиниць різного рівня тощо). Вивчення практичного досвіду буковинських мовознавців у розширенні сфер функціонування української мови в багатомовному середовищі Буковини кінця XIX – початку XX ст. сприятиме формуванню науково обґрунтованих, аргументованих оцінок тих типологічних явищ, які перешкоджають повноправному утвердженню української мови в усіх сферах життя сучасної України.

Мета роботи – висвітлити практичні аспекти діяльності українських мовознавців та громадсько-культурних діячів на Буковині в кінці XIX – на початку XX ст. та їхні теоретичні здобутки, що мали загальноукраїнське значення, у контексті актуальних проблем сучасного українського мовознавства.

Для реалізації поставленої мети потрібно було розв'язати такі **завдання**:

1) узагальнити погляди буковинських учених – С. Смаль-Стоцького, В. Сімовича та ін. – на систему української мови; докладніше проаналізувати роль праць згаданих учених у правописній дискусії початку XX ст., а також у створенні української мовознавчої термінології;

2) описати практику граматичної кодифікації української мови за кількома виданнями граматики української мови С. Смаль-Стоцького і Ф. Гартнера;

3) дослідити особливості теоретичних підходів до укладання словників української мови, що вийшли друком на Буковині в досліджуваній період, та схарактеризувати внесок О. Поповича, Ю. Кобилянського в історію української лексикографії;

4) подати загальну характеристику „Словаря чужих слів” (1910) З. Кузєлі та М. Чайковського щодо структури реєстру та стилістичних особливостей тлумачної частини;

5) проаналізувати динаміку представленості окремих груп запозиченої лексики української мови (грецизмів, латинізмів, германізмів, румунізмів) у „Словарі чужих слів” (1910) З. Кузєлі та М. Чайковського та в реєстрах словників іншомовних слів української мови, виданих у 1932 р. та 1951 рр.;

б) узагальнити внесок буковинських діячів, особливо В. Сімовича з огляду на його редакторську та перекладацьку діяльність, в історію українського художнього перекладу та унормування мови буковинських видань кінця XIX – початку XX ст.;

7) систематизувати й доповнити факти історико-біографічного та мовознавчого характеру, наявні в науковій, довідковій, мемуарній літературі з досліджуваної проблематики;

8) з'ясувати й обґрунтувати роль і значення результатів дослідження для історії української літературної мови та історії українського мовознавства.

Об'єкт дослідження – історія українського мовознавства на Буковині в кінці XIX – на початку XX ст.

Предметом дослідження є теоретичні погляди та практичні заходи щодо нормування й лексикографічного опису української літературної мови, а також структурно-семантичні та функціональні особливості одиниць української мови, представлених у мовознавчій спадщині культурно-освітніх діячів Буковини кінця XIX – початку XX ст.

Наукова новизна результатів дослідження зумовлена тим, що вперше в українському мовознавстві: 1) здійснено комплексний аналіз праць буковинських громадсько-культурних діячів Буковини кінця XIX – початку XX ст, що належать до загальноукраїнської мовознавчої спадщини, проте досі залишалися переважно за межами наукового обігу; 2) систематизовано факти, що дозволяють розглядати розвиток мовознавства на Буковині в кінці XIX – на початку XX ст як важливий етап розвитку української лінгвістики; 3) висвітлено традиції граматичного опису української мови, започатковані на Буковині працями С. Смаль-Стоцького і Ф. Гартнера; 4) проаналізовано структуру українсько-іншомовних словників та „Словаря чужих слів” З. Кузелі та М. Чайковського; 5) з'ясовано роль перекладів українською мовою класичних творів європейської літератури у стилістичному збагаченні української мови.

Структура дисертації. Робота складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (55 позицій), списку використаної літератури (366 позицій), списку умовних позначень текстових та лексикографічних джерел, додатків. Загальний обсяг дисертації – 296 с., із яких основний текст становить 192 с. Додатки до роботи оформлено як окремий том дисертації, що включає: *Додаток 1.* Біографічні відомості про культурних діячів Буковини кінця XIX – початку XX ст., що працювали в галузі українського мовознавства; *Додаток 2.* Мовознавчі терміни в граматиках кінця XIX – початку XX ст. та в сучасній українській мові; *Додаток 3.* Зіставлення лексики з реєстру „Словника чужих слів” З. Кузелі і М. Чайковського (1910) з іншими словниками української мови. Обсяг додатків – 485 с.

Основні положення дисертації викладено в таких публікаціях:

1. Василь Сімович – дослідник мови Юрія Федьковича / Людмила Ткач, Ольга Кацімон // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. Б. І. Бунчук. – Чернівці : Рута, 2005. – Вип. 274 – 275 : Слов'янська філологія. – С. 211 – 220 (зібрано фактичний матеріал, обґрунтовано висновки).

2. Дискусійні питання українського правопису в контексті поглядів Василя Сімовича / Людмила Ткач, Ольга Кацімон // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. Б. І. Бунчук. – Чернівці : Рута, 2006. – Вип. 276 – 277 : Слов'янська філологія. – С. 296 – 307 (здійснено вибір фактичного матеріалу, обґрунтовано висновки).

3. Специфіка синтаксису української мови (за працями проф. Василя Сімовича) / Ольга Кацімон // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. Б. І. Бунчук. – Чернівці : Рута, 2007. – Вип. 321 – 322 : Слов'янська філологія. – С. 320 – 325.

4. Словотвірна проблематика у працях Василя Сімовича / Ольга Кацімон, Людмила Ткач // Вісник Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника / ред. кол. : В. Г. Матвішин [та ін.]. – Івано-Франківськ: Видавничо-дизайнерський відділ ЦІТ, 2007. – Вип. XV – XVIII. – Філологія. – С. 236 – 242 (зібрано фактичний матеріал, обґрунтовано висновки).

5. Василь Сімович учений і особистість в оцінці Юрія Шевельова / Ольга Кацімон // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. Б. І. Бунчук. – Чернівці : Рута, 2008. – Вип. 312 – 313 : Слов'янська філологія. – С. 65 – 69.

6. Внесок Б. Грінченка у розвиток української літературної мови в контексті культурних зв'язків Буковини і Наддніпрянщини в кінці XIX – на поч. XX ст. / О.А. Кацімон // Лінгвістика : зб. наук. пр./ Луганський національний університет імені Тараса Шевченка. – 2008. – № 3 (15). – С. 194 – 200.
7. Опис особливостей гуцульських говірок у мовознавчих працях В. Сімовича / Ольга Кацімон // Науковий вісник Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича : зб. наук. пр. / наук. ред. Б. І. Бунчук. – Чернівці : Рута, 2008. – Вип. 428 – 429 : Слов'янська філологія. – С. 78 – 82.
8. Дискусійні питання українського правопису в ділянці морфології української літературної мови (3 окремими увагами на погляди Василя Сімовича) / Ольга Кацімон // Дивослово. – 2009. – № 3. – С. 27 – 33.
9. Дискусійні питання українського правопису в ділянці морфології української літературної мови (3 окремими увагами на погляди Василя Сімовича) / Ольга Кацімон // Дивослово. – 2009. – № 6. – С. 45 – 48.
10. Переклад українською мовою п'єси М. Горького „Мишани” як одна зі сторінок культурного життя Буковини початку XX ст. / Кацімон О. А. // Культура народів Причорномор'я : научний журнал / Крымский научный центр национальной академии наук и министерства образования и науки Украины, Таврический национальный университет им. В. И. Вернадского, Межвузовский центр „Крым” / гл. ред. Катунин Ю. А. – Симферополь. – 2009. – № 168. – Т. 1. – С. 345 – 348.
11. Перекладацька діяльність Василя Сімовича у культурному контексті Буковини кінця XIX – початку XX ст. / Ольга Кацімон, Людмила Ткач // Актуальні проблеми філології та перекладознавства : зб. наук. праць. Ч. 1. / ред. кол. : В. В. Левицький, Л. І. Белєхова [та ін.]. – Хмельницький : ХНУ, 2007. – Вип. 3. – С. 247 – 251 (опрацьовано історико-документальні джерела, обґрунтовано висновки).
12. Специфіка синтаксису української мови (за працями проф. В. Сімовича) / Ольга Кацімон // Актуальні проблеми синтаксису : матеріали наукової конференції / (Чернівці, 19 – 21 жовт. 2006 р.) / укл. : Ніна Гуйванюк (наук. ред.) та ін. – Чернівці : Рута, 2006. – С. 241 – 246.
13. Лексичні румунізми в „Словарі чужих слів” З. Кузєлі і М. Чайковського / Ніколетта Головач, Ольга Кацімон // Міжнародна наукова конференція за результатами фундаментальних досліджень за 2006 рік в рамках транскордонного співробітництва, 17 – 18 квітн. 2007 р. : тези доп. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2007. – С. 8 – 12 (здійснено вибірку фактичного матеріалу, проаналізовано опрацювання лексичних румунізмів в українській лексикографії, обґрунтовано висновки).
14. „Руска граматика” (1893) С. Смаль-Стоцького і Ф. Гартнера як джерело вивчення історії нормування української літературної мови / Ольга Кацімон // Постать Степана Смаль-Стоцького в національно-культурному житті Буковини кінця XIX – початку XX ст. і сучасна рецепція його доби: міжнар. наук. конф., 19 – 21 лют. 2009 р. : тези доп. – Чернівці : Місто, 2009. – С. 67 – 69.
15. Поезія в прозі В. Короленка „Вогники” в перекладі Василя Сімовича / Ольга Кацімон // Науковий вісник Чернівецького національного університету : зб. наук. праць / наук. ред. Б. І. Бунчук. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2009. – Вип. 475 – 477 : Слов'янська філологія. – С. 661 – 665.

* * *

Вероніка ЗАЙЦЬ. Мовна картина світу гуцула другої половини XIX століття (за художньою та епістолярною спадщиною Юрія Федьковича). – Рукопис.

Роботу виконано на кафедрі історії та культури української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, професор **Бабич Надія Денисівна**, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, професор кафедри історії та культури української мови.

Офіційні опоненти – доктор філологічних наук, доцент **Вокальчук Галина Миколаївна**, Національний університет „Острозька академія”, професор кафедри української мови; кандидат філологічних наук, доцент **Богдан Світлана Калениківна**, Інститут філології та журналістики Волинського національного університету імені Лесі Українки, професор, завідувач кафедри історії та культури української мови.

Захист відбувся 5 червня 2010 р. Затверджено: 22 грудня 2010 р. Із дисертацією можна ознайомитися в Науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (58000, м. Чернівці, вул. Лесі Українки, 23).

Актуальність дисертаційного дослідження полягає в тому, що мовна картина світу

буковинських гуцулів XIX ст. є фрагментом загальноукраїнської мовної картини світу, без знання якого неможливо цілісна характеристика останньої ані в діяхронії, ані в синхронії. У своїх творах Ю. Федькович зафіксував елементи мовної картини гуцула, проте спадщину письменника досліджували здебільшого літературознавці, які розглядали її під відповідним кутом зору, пропонуючи нові погляди на специфіку стилю письменника. Мовознавці звертали увагу лише на окремі аспекти словесної творчості поета: особливості словотвору і словозміни, ономастики і фразеології, синтаксису і лексичних ресурсів текстів тощо. Проте поза увагою дослідників залишались такі важливі для оцінки внеску письменника в українську культуру і літературну мову аспекти, як співвідношення загальномовного та локального, загальнолюдовського та особистісного, як специфіка рівнів мовної картини світу в ідіостилі Федьковича-письменника і Федьковича-мовця, носія української мови XIX ст. у співвідношенні із загальнонаціональною мовною практикою свого часу; внесок Юрія Федьковича в соціально-психологічну, менталінгвальну характеристику такої самобутньої етнічної групи українського народу, як гуцули; реалізація залежності концептуальної картини світу від особливостей усіх рівнів картини світу мовної.

Мета дисертаційного дослідження – схарактеризувати етнотип та психотип гуцула за мовною картиною світу, репрезентованою творчістю Юрія Федьковича.

Реалізація поставленої мети передбачала розв'язання таких **завдань**:

1) проаналізувати різні підходи до поняття „мовна картина світу”; узгодити наукові бачення основної одиниці мовної картини світу; описати рівні мовної картини світу та охарактеризувати національно-етнічну картину світу українців-гуцулів у співвідношенні з загальнонародною;

2) виявити та покласифікувати за лексико-семантичними групами назви предметів та явищ реальної дійсності як змістових та емоційних компонентів тексту, з'ясувати стилістичні функції назв предметного побутового світу буковинців у художній мові Ю. Федьковича;

3) визначити вербальне наповнення лексико-тематичної групи „емоційність”, з'ясувати причини саме такого складу лексем, який передає діапазон гуцульської емоційності, з'ясувати особливості оцінності лінгвістичних одиниць, які відтворюють специфіку менталітету буковинських гуцулів;

4) виявити лексеми, що репрезентують морально-етичний аспект картини світу гуцула другої половини XIX ст., проаналізувати їх семантику та стилістичні функції;

5) схарактеризувати через мову автора і його персонажів інтелектуальне сприйняття ними світу предметів і світу людини;

6) визначити характер співвіднесеності локальної гуцульської картини світу із загальноукраїнською.

Об'єктом дослідження є мова художніх творів та епістолярію Юрія Федьковича. Історико-етнографічним тлом дослідження обрані монографія Р. Кайндля „Гуцули: їх життя, звичаї та народні перекази” (Відень, 1894 – Чернівці, 2000), п'ятитомна монографія В. Шухевича „Гуцулщина” (Ч. 1-2, Львів, 1889 – Верховина, 1997 – Ч. 5, Львів, 1908 – Верховина, 2000) та історико-етнографічна праця „Буковина. Загальне краєзнавство” (переклад з нім. Ф. Андрійця, А. Квасецького; Чернівці, 1899 – Чернівці, 2004).

Предметом дослідження є засоби творення мовної картини світу художника слова Юрія Федьковича як віддзеркалення мовної картини світу буковинських українців-гуцулів другої половини XIX ст., зокрема лексеми на позначення предметного, емоційного, морально-етичного та інтелектуального світу в контексті загальноукраїнської мовної картини світу.

Наукова новизна дисертаційного дослідження полягає в тому, що в ньому вперше проаналізовано теоретичні засади наукового вивчення проблем загальнонародної та індивідуально-авторської мовної картини світу; виявлено основні лексичні засоби творення мовної картини світу гуцулів XIX ст. як самобутньої етнографічної групи

українського народу у зіставленні із засобами загальнонародної мовної картини світу; вперше на широкому фактичному матеріалі здійснено системне дослідження предметного, емоційного, інтелектуального та морально-етичного аспектів мовної картини світу гуцулів та авторської художньої й епістолярної мови Юрія Федьковича, визначено його внесок у розбудову загальнонародної літературної мови, зокрема за народнорозмовними джерелами в умовах становлення нової літературної мови на Буковині.

Структура роботи. Дисертаційне дослідження складається зі вступу, основної частини, яка має 5 розділів з висновками до кожного з них, загальних висновків та списку використаної літератури (285 позицій). Повний обсяг роботи становить 229 сторінок, текстова частина – 198 сторінок.

Основні положення дисертації викладено в таких публікаціях:

1. Предметний світ українця-гуцула в поетичній мові Юрія Федьковича / Надія Бабич, Вероніка Берегеч // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. статей / наук. ред. Бунчук Б. І. – Чернівці : Рута, 2005. – Вип. 274–275: Слов'янська філологія. – С. 439–444 (дисертантові належить аналіз матеріалу і висновки).

2. Мовний образ лісу у творчості Ольги Кобилянської та Юрія Федьковича / В. Берегеч // Ольга Кобилянська. Сторінками життя і творчості : зб. статей аспірантів і студентів Сучавського університету „Штефан чел Марє” (Румунія) та Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (Україна). – Гура Гуморулуй, 2005. – С. 50–58.

3. Морально-філософське трактування лексеми „розум” мовою творів Юрія Федьковича / Вероніка Берегеч // Філософія гуманітарних наук: актуальність і перспективи розвитку : матеріали наук. конф., 5–6 жовт. 2006 р. / М-во освіти і науки України, Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича ; наук. ред. Марчук М. Г. – Чернівці : Рута, 2006. – С. 67–71.

4. Власні назви як змістотворчий компонент художнього тексту (на матеріалі поетичної творчості Юрія Федьковича та Міхая Емінеску) / Вероніка Берегеч // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. Бунчук Б. І. – Чернівці : Рута, 2007. – Вип. 356–359: Слов'янська філологія. – С. 62–66.

5. Потенціал Федьковича / Берегеч Вероніка // Українська мова та література в школі. – 2007. – № 13–14 (квітень). – С. 10–11.

6. Берегеч В. Концепти романтизму поетичних текстів Юрія Федьковича та Міхая Емінеску / Вероніка Берегеч // Буковинський журнал / гол. ред. Лазарук М. – 2008. – № 1. – С. 169–172.

7. Менталітет та емоційний світ українця-гуцула засобами діалекту у творах Юрія Федьковича / Вероніка Берегеч // Вісник Прикарпатського університету / гол. ред. Матвішин В. Г. – Івано-Франківськ : Вид.-дизайнерський відділ ЦІТ Прикарпатського національного університету імені В. Стефаника, 2008. – Вип. XIX–XX. Філологія (мовознавство). – С. 138–142.

8. Морально-етичний аспект мовної картини світу буковинця-гуцула середини XIX століття / Вероніка Берегеч // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка / відп. ред. Марчук Л. М. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2009. – Вип. 20 : Філологічні науки. – С. 48–51.

* * *

Ірина МАРКО. Становлення офіційно-ділового стилю західноукраїнського варіанта літературної мови кінця XIX – початку XX ст. – Рукопис.

Роботу виконано на кафедрі сучасної української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор філологічних наук, доцент **Ткач Людмила Олександрівна**, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, професор кафедри сучасної української мови.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор **Голянич Марія Іванівна**, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, професор кафедри української мови; кандидат філологічних наук, доцент **Гнатюк Лідія Павлівна**, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, доцент кафедри історії та стилістики української мови.

Захист відбувся 5 листопада 2010 р. Затверджено: 23 лютого 2011 р. Із дисертацією можна ознайомитися у Науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича за адресою: вул. Лесі Українки, 23, м. Чернівці, 58000.

Актуальність дисертації полягає в тому, що вивчення західноукраїнських видань кінця XIX – початку XX ст., у яких відображено функціонування української мови у сфері офіційно-ділових стосунків, сприятиме об'єктивному з'ясуванню ролі галицько-буковинського культурного середовища кінця XIX – початку XX ст. у стильовому розвитку української літературної мови, а також забезпечить введення до сучасного мовознавчого обігу багатшого фактичного матеріалу з досліджуваних джерел, що становить необхідну аргументаційну основу для вироблення досконалішої періодизації української літературної мови.

Мета роботи – встановити вплив історичної традиції та суспільно-політичних умов функціонування української мови в Галичині й на Буковині кінця XIX – початку XX ст. на розвиток офіційно-ділового стилю західноукраїнського варіанта літературної мови цього періоду та сучасної української літературної мови. Для досягнення названої мети передбачено виконати такі **завдання**:

1) подати тематичну, структурну та жанрово-стилістичну характеристику західноукраїнських видань кінця XIX – початку XX ст. в контексті суспільно-історичних обставин функціонування української мови у сфері офіційно-ділових стосунків на землях Галичини і Буковини за часів Австро-Угорщини;

2) установити корпус лексичних та фразеологічних одиниць, що їх можна кваліфікувати як стилістично марковані засоби офіційно-ділового стилю;

3) виявити зв'язок таких засобів із культурно-писемною традицією української мови;

4) висвітлити вплив соціокультурних чинників (контактування української мови з польською та німецькою мовами у комунікативному середовищі Галичини і Буковини кінця XIX – початку XX ст., вплив мов культурної орієнтації – церковнослов'янської, російської) на формування корпусу стилістично маркованих засобів, уживаних у сфері офіційно-ділових стосунків;

5) проаналізувати засоби офіційно-ділового стилю західноукраїнського варіанта літературної мови кінця XIX – початку XX ст. з погляду норм сучасної української літературної мови.

Об'єктом дослідження є офіційно-діловий стиль західноукраїнського варіанта літературної мови кінця XIX – початку XX ст.

Предметом аналізу стали лексичні та фразеологічні засоби цього стилю, представлені у збірниках законів; у статутах українських громадсько-культурних товариств Буковини, у періодичних та популярних виданнях на теми громадського життя; у художній та епістолярній спадщині письменників.

Наукова новизна результатів дослідження зумовлена тим, що завдяки залученню західноукраїнських видань кінця XIX – початку XX ст. уперше в українському мовознавстві: 1) розширено межі дослідження історії офіційно-ділового стилю української літературної мови; 2) у науковий обіг уведено значний перелік і обсяг джерел, що досі не були об'єктом спеціального мовознавчого аналізу; 3) здійснено їх комплексний аналіз у соціолінгвістичному та стилістичному аспектах; 4) виявлено традиційно-історичний ґрунт лексичних засобів офіційно-ділового стилю, ступінь їх синхронного проникнення в мову періодики та художніх творів західноукраїнських письменників, що може служити показником засвоєння цих лексичних засобів у щоденній мовній практиці якнайширших верств населення.

Структура дисертації. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (33 позиції), списку використаної літератури (406 позиції), списку умовних позначень текстових та лексикографічних джерел, додатків. Загальний обсяг дисертації – 238 с., з яких основний текст

становить 190 с. Додатки до роботи оформлено як окремі том дисертації, що включає: *Додаток А*. Тематичний огляд джерел дослідження офіційно-ділового стилю західно-українського варіанта літературної мови кінця XIX – початку XX ст.; *Додаток Б*. Алфавітно-гніздовий показчик засобів офіційно-ділового стилю української мови (за галицькими та буковинськими джерелами кінця XIX – початку XX ст.) включає понад 2000 словникових статей; *Додаток В*. Зіставні таблиці лексичних засобів офіційно-ділового стилю в староукраїнських пам'ятках, у західноукраїнському варіанті літературної мови кінця XIX – початку XX ст. і в сучасній українській літературній мові. Обсяг додатків – 482 с.

Основні положення дисертації викладено в таких публікаціях:

1. Стильові особливості статутів буковинських громадських товариств кінця XIX – початку XX століття / Людмила Ткач, Ірина Марко // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. Н. В. Гуйванюк. – Чернівці : Рута, 2003. – Вип. 170–171 : Слов'янська філологія. – С. 35–41 (зібрано фактичний матеріал, обгрунтовано висновки).

2. Традиційно-історичний ґрунт становлення засобів офіційно-ділового стилю в західному варіанті української літературної мови кінця XIX – початку XX століття / Людмила Ткач, Ірина Марко // Українська історична та діалектна лексика : зб. наук. праць / ред. Г. В. Войтів, О. В. Кривицька. – Львів : Інститут українознавства ім. Крип'якевича НАН України, 2003. – Вип. 4. – С. 166–181 (зібрано фактичний матеріал, виконано його лексикографічне зіставлення, обгрунтовано висновки).

3. Засоби офіційно-ділового стилю української мови к. XIX – поч. XX ст. на матеріалі листів М. Коцюбинського / Ірина Марко, Людмила Ткач // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського : зб. наук. праць / відп. ред. Н. Л. Іваницька. – Вінниця : Вид-во Вінницького держ. пед. ун-ту, 2005. – Вип. 7. – С. 245–254. – (Філологія) (на конкретному фактичному матеріалі розроблено загальну проблематику дослідження епістолярію українських письменників як джерела вивчення історії офіційно-ділового стилю, обгрунтовано висновки).

4. Лексичні засоби офіційно-ділового спілкування в листах Юрія Федьковича / Ірина Марко // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. Б. І. Бунчук. – Чернівці : Рута, 2005. – Вип. 274–275 : Слов'янська філологія. – С. 205–210.

5. Комунікативні функції української мови на Буковині в кінці XIX – на початку XX століття і формування тематичних груп спеціальної лексики / Ірина Марко // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. Б. І. Бунчук. – Чернівці : Рута, 2006. – Вип. 276–277 : Слов'янська філологія. – С. 288–295.

6. Синтаксичні особливості мови статутів українських національно-культурних товариств на Буковині в кінці XIX – на початку XX століття / Ірина Марко // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. Б. І. Бунчук. – Чернівці : Рута, 2007. – Вип. 321–322 : Слов'янська філологія. – С. 334–339.

7. Василь Сімович : початки мовознавчої праці у чернівецький період його життя / Ірина Марко // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. Б. І. Бунчук. – Чернівці : Рута, 2008. – Вип. 312–313 : Слов'янська філологія. – С. 120–123.

8. Лексико-стилістичні засоби офіційно-ділового стилю в мові творів І. Франка / Ірина Марко // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. Б. І. Бунчук. – Чернівці : Рута, 2008. – Вип. 428–429 : Слов'янська філологія. – С. 100–106.

9. Внесок С. Смаль-Стоцького у розвиток офіційно-ділового стилю української літературної мови кінця XIX – початку XX ст. (на матеріалі популярних видань 1900 р. „Громада” і „Порядник”) / Ірина Марко // Постать Степана Смаль-Стоцького в національно-культурному житті Буковини кінця XIX – початку XX ст. і сучасна рецепція його доби : міжнар. наук. конф., Чернівці, 19–21 лют. 2009 р. : тези доп. – Чернівці : Місто, 2009. – С. 87–89.

10. До історії офіційно-ділового стилю української мови на західноукраїнських землях к. XIX – поч. XX ст. / І. В. Марко // Культура народів Причорномор'я : научний журнал / Кримський научний центр національної академії наук і міністерства освіти і науки України, Таврійський національний університет ім. В. І. Вернадського, Межувозовський центр „Крым” / гл. ред. Катунин Ю. А. – Симферополь. – 2009. – № 168. – Т. 2. – С. 62–64.

11. Слов'яно-молдавські грамати в історії української літературної мови: результати і перспективи дослідження / Ірина Марко // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. Б. І. Бунчук. – Чернівці : Рута, 2009. – Вип. 475–477 : Слов'янська філологія. – С. 415–420.

12. Джерела і аспекти дослідження офіційно-ділового стилю в сучасному українському мовознавстві / І. В. Марко // Лінгвістика : зб. наук. праць / гол. ред. К. Д. Глуховцева. — Луганськ : Луганський національний університет імені Тараса Шевченка, 2010. — № 1 (19). — С. 182–194.

* * *

Юлія РУСНАК. Лексика родинних обрядів у буковинському діалекті. – Рукопис.

Робота виконана на кафедрі сучасної української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор філологічних наук, професор **Гуйванюк Ніна Василівна**, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, завідувач кафедри сучасної української мови.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор **Аркушин Григорій Львович**, Волинський національний університет імені Лесі Українки, професор кафедри історії та культури української мови; кандидат філологічних наук, доцент **Бігусяк Михайло Васильович**, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, директор Наукової бібліотеки.

Захист дисертації відбувся 5 листопада 2010 р. Затверджено: 3 березня 2011 р. Із дисертацією можна ознайомитися в Науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (58000, м. Чернівці, вул. Лесі Українки, 23).

Актуальність дисертаційного дослідження зумовлена необхідністю ґрунтовного вивчення говіркового мовлення, створення *Словника українських народних говірів*, Лексичного атласу української мови, тематичних діалектних словників, монографічних описів лексичних систем говірів, нагальністю розширення джерельної бази української, ширше – слов'янської діалектної та історико-етимологічної лексикографії, потребою вичерпних описів окремих діалектів, зокрема буковинського, а також необхідністю комплексного етнокультурного, етнолінгвістичного дослідження Буковини.

Мета кандидатської дисертації – системно проаналізувати лексику родинної обрядовості буковинського діалекту з урахуванням шляхів її формування, специфіки функціонування у просторовому континуумі, структурно-семантичних та етнолінгвістичних параметрів.

Реалізація поставленої мети передбачала виконання таких **завдань**:

1) зафіксувати лексику на позначення обрядових понять на території Чернівецької області (Північної Буковини) та укласти відповідний словник;

2) проаналізувати лексико-тематичну сітку (ЛТС) весільної обрядовості та ЛТС межових обрядів (родильного і поховального) у буковинському діалекті;

3) схарактеризувати когнітивні, структурно-семантичні та етнолінгвістичні особливості буковинської обрядової лексики;

4) з'ясувати семантику та етимологію архаїчних і запозичених слів у складі лексики буковинської обрядовості;

5) виокремити основні мотиваційні моделі і схарактеризувати способи номінації обрядової лексики;

6) виявити міждіалектні та міжмовні зв'язки лексики родинної обрядовості буковинського діалекту.

Об'єктом дослідження є лексична система буковинського діалекту, репрезентована в діалектних словниках, відтворена в діалектних текстах про родинну обрядовість і зафіксована в живому діалектному мовленні.

Предмет дослідження – когнітивні, етнолінгвістичні та структурно-семантичні особливості лексики родинної обрядовості в буковинському діалекті.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що пропонуване дослідження є першим в українському мовознавстві монографічним описом лексики традицій-

них родинних обрядів буковинських говірок у тісному зв'язку з культурою буковинців на тлі інших українських діалектів і культурно-етнографічних зон. Дисертація максимально повно представляє репертуар лексики буковинського говору, пов'язаної з обрядами весілля, народження і хрещення дитини, поховання людини; розширює дотеперішню ареалогічну інформацію про внутрішнє членування буковинського діалекту, його структурно-семантичну організацію та географічну диференціацію.

Структура та обсяг роботи. Дисертаційне дослідження складається зі вступу, основної частини, яка має чотири розділи з висновками до кожного з них, загальних висновків, списків використаних джерел (90) та літератури (270 позицій), назв обстежених пунктів і їх скорочень та додатків (*Додаток А.* „Словник лексики родинної обрядовості буковинського діалекту”; *Додаток Б.* „Діалектні тексти про родинну обрядовість”). Загальний обсяг роботи становить 376 с., текстова частина – 194 с., додатки до роботи – 142 с.

Основні положення дисертації викладено в таких публікаціях:

1. Структура діалектного обрядового тексту: комунікативно-прагматичний аспект / Ніна Гуїванюк, Юлія Руснак // Актуальні проблеми синтаксису: матеріали Міжнарод. наук. конф. (Чернівці, 19–21 жовтня 2006 р.) / уклад. : Н. Гуїванюк. – Чернівці: Рута, 2006. – С. 228–232 (виконано конкретну розробку проблеми, вибір фактичного матеріалу, обґрунтування висновків).

2. Архетип „калач” у буковинській весільній обрядовості та його відтворення у діалектних текстах / Юлія Руснак // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. пр. / наук. ред. Б.І. Бунчук. – Чернівці: Рута, 2008. – Вип. 382–384 : Слов'янська філологія. – С. 244–250.

3. Архетипные предметы-символы в свадебных обрядах Северной Буковины / Ніна Гуїванюк, Юлія Руснак // Международный научный симпозиум [„Актуальные тенденции в исследовании славянских языков, литератур и культур”], (Клуж-Напока, Румінія, 19–20 червня 2008 г.): тезиси докл. – Клуж-Напока: Universitatea Babeş-Bolyai Cluj-Napoca, 2008. – С. 31–32 (виконано відбір і опрацювання фактичного матеріалу, обґрунтування висновків).

4. Післявесільні обрядодії першої половини ХХ ст. на Буковині / Юлія Руснак // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. пр. / наук. ред. Б.І. Бунчук. – Чернівці: Рута, 2008. – Вип. 428–429 : Слов'янська філологія. – С. 83–88.

5. Категорія інтертекстуальності у діалектних текстах про весільну обрядовість / Юлія Руснак // Науковий вісник Чернівецького національного університету : зб. наук. пр. / наук. ред. Б.І. Бунчук. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2009. – Вип. 475–477: Слов'янська філологія. – С. 622–629.

6. Лексика гуцульського поховального обряду / Юлія Руснак // Вісник Прикарпатського національного університету : зб. наук. пр. / наук. ред. В. В. Грещук. – Івано-Франківськ: Вид-во Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2010. – Вип. XXV–XXVI : Філологія. – С. 254–258.

7. Назви головних уборів нареченої у буковинських говірках / Юлія Руснак // Науковий вісник Чернівецького національного університету : зб. наук. пр. / наук. ред. Б.І. Бунчук. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2010. – Вип. 496–497: Слов'янська філологія. – С. 101–107.

8. Номінації весільних обрядодій говірок Північної Буковини у культурологічному аспекті / Юлія Руснак // Буковинський журнал. – 2010. – № 2. – С. 164–169.

* * *

ВІДОМОСТІ
про захисти докторських та кандидатських дисертацій
зі спеціальності 10.02.01 – „Українська мова”,
захищені у спеціалізованій вченій раді Д 76.051.07
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
у 2011–2013 рр.

Спеціалізована вчена рада Д 76.051.07
у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича
вул. Коцюбинського, 2, V корп., ауд. 230, м. Чернівці, 58012, Україна,
тел. (0372) 584832, email: ksum-dpt@chnu.edu.ua
тел. (0372) 584735, email: clg-mel@chnu.edu.ua

Наталія ШАТІЛОВА. Ідіостиль Сидора Воробкевича. – Рукопис.

Роботу виконано на кафедрі сучасної української мови філологічного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України.

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, доцент **Кульбабська Олена Валентинівна**, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, доцент кафедри сучасної української мови.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор **Статєєва Валентина Іванівна**, ДВНЗ „Ужгородський національний університет”, професор кафедри української мови; кандидат філологічних наук, **Бибик Світлана Павлівна**, Інститут української мови НАН України, старший науковий співробітник відділу стилістики та культури мови.

Захист відбувся 23 червня 2011 р. Затверджено: 11 листопада 2011 р. Із дисертацією можна ознайомитися в Науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (58000, м. Чернівці, вул. Лесі Українки, 23).

Актуальність теми кандидатської дисертації зумовлена потребою комплексного аналізу ідіостилу С. Воробкевича, основу якого становить народнорозмовне, діалектне мовлення, що дасть змогу показати розвиток української мови як загальноукраїнського цілісного історичного мовного процесу. Особливо актуальним є дослідження співвідношення загальномовного та специфічного (локального, індивідуального) в мові Воробкевичевих творів з погляду взаємозв'язку індивідуального стилю з авторським світобаченням. У контексті багатоаспектного аналізу мовостилу письменника актуальності набуло й питання про вплив народнорозмовних і фольклорних джерел на лексичний, фраземний і граматичний рівні художніх творів С. Воробкевича.

Мета дисертації – визначити домінантні риси ідіостилу С. Воробкевича на лексичному, фраземному, граматичному рівнях через системний аналіз мови художніх творів письменника.

Досягнення мети передбачало розв'язання таких завдань:

- 1) уточнити сутність та обсяг понять „ідіостиль” та „ідіолект”;
- 2) з'ясувати мовні та позамовні чинники формування індивідуального стилю С. Воробкевича та роль письменника в утвердженні статусу нової української літературної мови на народній основі на Буковині в другій половині XIX ст.;
- 3) схарактеризувати тематичні групи діалектної лексики, що репрезентують мовну картину світу буковинців другої половини XIX ст. у творчості С. Воробкевича;
- 4) описати на основі аналізу співвідношення загальномовного та індивідуального фраземне багатство мови письменника, способи авторської трансформації фразем;

- 5) дослідити константні стилетвірні риси мови С. Воробкевича на граматичному рівні, простежити вплив народнорозмовної мови та фольклорних джерел на структурування речень;
- 6) упорядкувати за дослідженими текстами словник діалектної лексики мови творів С. Воробкевича.

Об'єктом дослідження є мова художніх творів С. Воробкевича.

Предмет аналізу – лексичні, фраземні та граматичні одиниці як складники індивідуального стилю С. Воробкевича.

Наукова новизна одержаних результатів. Дисертація є першим в українському мовознавстві комплексним дослідженням оригінального стилю письменника-буковинця С. Воробкевича у зв'язку з його світоглядною позицією. Уперше на широкому фактичному матеріалі визначено мовні домінанти художньої мови митця на лексичному, фраземному та граматичному рівнях. Дослідження проведено в контексті сучасних критеріїв визначення категорії ідіостилу, зокрема, з'ясовано індивідуальні та регіональні ознаки стилю С. Воробкевича на тлі загальнонаціональних, упорядковано словник діалектної лексики мови його творів. Уперше окреслено внесок письменника в розбудову національної літературної мови в умовах становлення нової літературної мови на Буковині в другій половині XIX ст.

Структура роботи. Дисертація складається з переліку умовних скорочень, вступу, основної частини, яка має чотири розділи з висновками до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел (324 позиції) та додатків (*Додаток А.* Хроніка життя і творчості С. Воробкевича; *Додаток Б.* Тематичні групи діалектних лексем в ідіостилі С. Воробкевича; *Додаток В.* Словник діалектної лексики мови творів С. Воробкевича; *Додаток Д.* Фіксація діалектної лексики мови творів С. Воробкевича в лексикографічних працях). Повний обсяг роботи становить 353 с., текстова частина – 194 с., додатки до роботи – 122 с.

Основні положення дисертації викладено в таких наукових працях:

1. Світосприйняття буковинців через призму мови творів С. Воробкевича / Наталія Шатілова // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. Б. І. Бунчук. – Чернівці : Рута, 2006. – Вип. 276–277 : Слов'янська філологія. – С. 378–382.
2. Складнопідрядні речення міри і ступеня (на матеріалі творів Сидора Воробкевича) / Наталія Шатілова // Актуальні проблеми синтаксису : матеріали міжнар. наук. конф. (Чернівці, 19–21 жовтня 2006 р.) / наук. ред. Н. В. Гуйванюк. – Чернівці : Рута, 2006. – С. 112–116.
3. Синтаксичний почерк Сидора Воробкевича / Наталія Шатілова // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. Б. І. Бунчук. – Чернівці : Рута, 2007. – Вип. 321–322 : Слов'янська філологія. – С. 364–368.
4. Семантична конденсація як особливість синтаксичного малюнка художнього твору (на матеріалі прози Сидора Воробкевича) / Н. О. Шатілова // Лексико-граматичні інновації у сучасних східнослов'янських мовах : матеріали III міжнар. наук. конф. (Дніпропетровськ, 19–20 квітня 2007 р.) / упор. Т. С. Пристайко. – Дніпропетровськ : Пороги, 2007. – С. 328–330.
5. Порівняльні конструкції в мові прозових творів Сидора Воробкевича / Наталія Шатілова // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. Б. І. Бунчук. – Чернівці : Рута, 2008. – Вип. 382–384 : Слов'янська філологія. – С. 208–212.
6. Шатілова Н. О. Фонетичні діалектизми у художній мові Сидора Воробкевича / Наталія Шатілова // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. Б. І. Бунчук. – Чернівці : Рута, 2008. – Вип. 428–429 : Слов'янська філологія. – С. 138–142.
7. Синтаксичні особливості діалогічного мовлення у драматичних творах Сидора Воробкевича / Наталія Шатілова // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. Б. І. Бунчук. – Чернівці : Рута, 2008. – Вип. 394–398 : Слов'янська філологія. – С. 435–439.
8. Лексичні діалектизми як домінантна ознака художньої мови Сидора Воробкевича / Наталія Шатілова // Українська мова вчора, сьогодні, завтра в Україні та світі : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. молодих учених і студентів (12 листопада 2008 р.) / відп. ред. О. О. Кабиш. – Київ, 2009. – С. 128–131.
9. Етнографізми как характерная черта языковой личности Сидора Воробкевича / Наталія Шатілова // Актуальные тенденции в исследовании славянских языков, литератур и культур: материалы междунар. науч. симпозиума (Румыния, Клуж-Напока, 19-20 июня 2008 г.). – Клуж-Напока, 2008. – С. 76–77.

10. Мовні і позовні чинники формування ідіостилю Сидора Воробкевича / Наталія Шатілова // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. Б. І. Бунчук. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2009. – Вип. 475–477 : Слов'янська філологія. – С. 589–593.

11. Синтаксичні фольклоризми як виразники ідіостилю Сидора Воробкевича / Наталія Шатілова // Семантика мови і тексту : Матеріали X Міжнар. наук.-практ. конф. – Івано-Франківськ : Видавець Третяк І Я., 2009. – С. 293–396.

12. Конструкції розмовного мовлення в синтаксичній структурі художніх текстів Сидора Воробкевича / Наталія Шатілова // Наукові записки : зб. наук. праць / відп. ред. О. Семенюк. – Кіровоград : РВВ КДПУ, 2010. – Вип. 89 (5). – С. 103–107. – (Філологічні науки : мовознавство).

13. Слова з національно-культурним компонентом як маркери ідіостилю Сидора Воробкевича / Наталія Шатілова // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. Б. І. Бунчук. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2010. – Вип. 496–497 : Слов'янська філологія. – С. 168–174.

14. Ідіостиль письменника в концепції О. Потебні та в сучасних інтерпретаціях / Наталія Шатілова // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна : зб. наук. праць / відп. ред. Ю. М. Безхутрий. – № 910. – Ч. 1. – Харків, 2010. – С. 693–697. – (Філологія).

15. Елементи фольклорної традиції в ідіостилі Сидора Воробкевича / Н. О. Шатілова // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка : зб. наук. праць / наук. ред. М. Г. Кудрявцев. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2010. – Вип. 23. – С. 317–323. – (Філологічні науки).

* * *

Ольга ЯЦУК. Речення з напівпредикативними апозитивними одиницями в українській прозі кінця ХХ – початку ХХІ століть. – Рукопис.

Роботу виконано на кафедрі рідної мови та методики її викладання Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України.

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, доцент **Гузар Олена Володимирівна**, завідувач кафедри рідної мови та методики її викладання Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор **Мойсієнко Анатолій Кирилович**, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, завідувач кафедри сучасної української мови; кандидат філологічних наук, доцент **Карпалюк Валентина Семенівна**, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, завідувач кафедри мовознавчих дисциплін.

Захист відбувся 23 червня 2011 р. Затверджено: 19 січня 2012 р. Із дисертацією можна ознайомитися в Науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (58000, м. Чернівці, вул. Лесі Українки, 23).

Актуальність теми кандидатської дисертації зумовлена, по-перше, відсутністю в україністиці комплексного вивчення семантико-синтаксичних параметрів та лінгвістичного потенціалу напівпредикативних субстантивних одиниць, синтаксична природа яких вивчена ще не достатньо. По-друге, недослідженим є питання граматичного вираження та семантико-функціонального навантаження апозитивами, яку витлумачуємо як стрижневий субстантивний компонент, що утворює напівпредикативну апозитивну одиницю. По-третє, системно не описані граматико-кореляційні співвідношення між напівпредикативною апозитивною одиницею й означуваним компонентом у структурі речення. По-четверте, вагомим аргументом обраної проблематики є й те, що напівпредикативні апозитивні одиниці завдяки своїй семантико-функціональній природі відзначаються особливою лінгвістичною оригінальністю та частотністю вживання в текстах зазначеного періоду. Ці риси напівпредикативних апозитивних одиниць зумовили визначення їхніх семантичних та граматичних ознак як таких, що продукують ідіолектні особливості функціонування української мови періоду межі ХХ–ХХІ століть. По-п'яте, напівпредикативні апозитивні одиниці як носії лексичних, граматичних та образно-

стилістичних засобів вираження, а не лише як власне-синтаксичні одиниці, ще не були предметом спеціального розгляду. По-шосте, важливо дослідити співвідношення означуваного компонента та напівпредикативної апозитивної одиниці з урахуванням їхніх власне-граматичних значень у лінгвостилістичній парадигмі, а також виявити засоби функціонально-семантичної реалізації цих синтаксичних одиниць у тексті.

Мета дисертації – визначити семантико-синтаксичну природу та стилістичний потенціал напівпредикативних апозитивних одиниць у співвідношенні із означуваними компонентами, з’ясувати лінгвостилістичні засоби вираження цих одиниць речення на матеріалі української прози кінця XX – початку XXI століть.

Досягнення мети передбачало розв’язання таких завдань:

1) окреслити основні етапи дослідження відокремлених компонентів речення в синтаксичній парадигмі;

2) з’ясувати синтаксичну природу семантико-синтаксичних відношень між означуваним компонентом та напівпредикативною апозитивною одиницею;

3) виявити та описати граматичні типи функціонування досліджуваних компонентів речення;

4) випрацювати критерії та здійснити семантичну типологію напівпредикативних апозитивних одиниць;

5) охарактеризувати засоби художнього вираження означуваного та відокремленого компонентів реченнєвої структури в досліджуваних художніх текстах;

6) установити частотність уживання напівпредикативних апозитивних одиниць за такими показниками, як „граматичний тип/ напівпредикативна апозитивна одиниця”, „автор тексту/ напівпредикативна апозитивна одиниця”, „денотативне поле/ напівпредикативна апозитивна одиниця”.

Об’єктом дослідження є напівпредикативні апозитивні одиниці, що функціонують в українських художніх прозових текстах кінця XX – початку XXI століть.

Предмет дослідження – граматико-семантичні різновиди напівпредикативних апозитивних одиниць та означуваних компонентів, тип семантико-синтаксичних відношень між цими компонентами реченнєвої структури, засоби їхнього стилістичного вираження в художніх текстах.

Наукова новизна роботи зумовлена тим, що вперше об’єктом лінгвістичного дослідження в граматичній, семантичній та стилістичній парадигмах стали напівпредикативні апозитивні одиниці в корелятивній парі із означуваними компонентами як носії мовного колориту епохи кінця XX – початку XXI століть. Зокрема, обґрунтовано тип семантико-синтаксичних відношень, що функціонують між напівпредикативною субстантивною апозитивною одиницею та означуваним компонентом; описано семантичні значення досліджуваних одиниць; визначено їхні стилістичні функції з урахуванням експресивного забарвлення та ступеня поширеності в художніх текстах.

Структура й обсяг роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного із них, загальних висновків, списку використаної літератури, що налічує 229 позицій, і списку художніх джерел – 55 позицій. Повний обсяг дисертації 207 сторінок, основного тексту – 179 сторінок.

Основні положення дисертації викладено в таких публікаціях:

1. Об’єктивні та суб’єктивні значення відокремленої субстантивної конструкції, представленої прикладкою (на матеріалі української прози кінця XX – початку XXI ст.) / Ольга Яцук // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету : зб. наук. праць / наук. ред. Д.Г. Бучко. – Тернопіль : ТНПУ, 2004. – Вип. 1 (11) : Мовознавство. – С. 46–49.

2. Інваріанти відокремлених прикладок та їх синтаксична модифікація (на матеріалі романів В.Кожелянка „Дефіляда в Москві” та О. Ульяненка „Сталінка”) / Ольга Яцук // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету : зб. наук. праць / наук. ред. Д. Г. Бучко. – Тернопіль : ТНПУ, 2004. – Вип. 2 (12) : Мовознавство. – С. 277–285.

3. Статус відокремленої прикладки в семантичній парадигмі (на матеріалі української прози кінця XX – початку XXI століть) / Ольга Яцук // Мовознавчий вісник : зб. наук. праць / відп. ред.

Г.І. Мартинова. – Черкаси : Брама-Україна, 2006. – Вип. 3. – С. 123–128.

4. Семантико-синтаксичний аспект реалізації відокремлених прикладок в українській прозі кінця ХХ – початку ХХІ століть / Ольга Яцук // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. Б. І. Бунчук. – Чернівці : Рута, 2007. – Вип. 321–322 : Слов'янська філологія. – С. 111–114.

5. Власне семантичний та семантико-синтаксичний аспекти відокремлених прикладок (на матеріалі української прози зламу ХХ – ХХІ століть) / Ольга Яцук // Вісник Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника : зб. наук. праць / наук. ред. В. В. Грещук. – Івано-Франківськ : Видавничо-дизайнерський відділ ЦІТ, 2007. – Вип. XV–XVIII : Філологія. – С. 167–171.

6. Семантико-синтаксичні відношення у структурі відокремлених прикладок (на матеріалі української прози к. ХХ – п. ХХІ ст.) / Ольга Яцук // Мовознавчий вісник : зб. наук. праць / відп. ред. Г. І. Мартинова. – Черкаси : Брама-Україна, 2009. – Вип. 9. – С. 200–208.

* * *

Олена КУЛЬБАБСЬКА. Вторинна предикація: семантична та морфолого-синтаксична типологія. – Рукопис.

Роботу виконано на кафедрі сучасної української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України.

Науковий консультант – доктор філологічних наук, професор **Гуйванюк Ніна Василівна**, завідувач кафедри сучасної української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор **Іваницька Ніна Лаврентівна**, Інститут філології й журналістики Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, завідувач кафедри германської і слов'янської філології; доктор філологічних наук, професор **Загнітко Анатолій Панасович**, Донецький національний університет, завідувач кафедри української мови та прикладної лінгвістики; доктор філологічних наук, професор **Степаненко Микола Іванович**, Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка, ректор, завідувач кафедри української мови.

Захист відбувся „25” листопада 2011 року. Затверджено: 17 травня 2012 р. Із дисертацією можна ознайомитися в Науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (58000, м. Чернівці, вул. Лесі Українки, 23).

Актуальність теми докторської дисертації зумовлена відсутністю комплексного аналізу неелементарного простого речення в аспекті комунікативної діяльності й інформативної структури, зважаючи на динамічні процеси редукції, компресії, модифікації, транспозиції тощо. На часі системний розгляд семантичних та морфолого-синтаксичних варіантів вторинних предикатних і складних субстанціальних синтаксем як засобів оформлення, контамінації та введення додаткової інформації економічними ресурсами вторинної предикації в межах того самого речення. Сучасна синтаксична наука потребує нової дефініції поняття предикації в аспекті когнітивної та мовленнєвої діяльності, оскільки інформація про позамовну дійсність невіддільна від свідомості, волі й комунікативних інтенцій мовця, від прагматичної спрямованості висловлення.

Актуальними залишаються також проблеми визначення місця та ролі явищ, що імплікують семантично достатні одиниці, установлення їхньої типології та наукової інтерпретації з позицій новітнього синтаксису.

Мета роботи – обґрунтування лінгвальної природи вторинної предикації, семантична та морфолого-синтаксична типологія, комплексний опис варіантів вторинних предикатних і складних субстанціальних синтаксем, а також неелементарних синтаксем, що виражають семантико-синтаксичні відношення перехідного типу.

Реалізація поставленої мети передбачає розв'язання таких **завдань**:

1) з'ясувати лінгвальний статус вторинної предикації як маркера асиметричності простого речення і вирацювати предикаційну концепцію ускладненого простого речення;

2) обґрунтувати поняття „елементарне / неелементарне” просте речення у стосунку до предикації;

3) запропонувати методику наукового аналізу для об'єктивного розгляду специфіки неелементарних простих речень, зважаючи на механізми предикації;

4) окреслити поняття предикатами, розглянути основні критерії розмежування її типів у поліпропозитивному простому реченні;

5) виокремити диференційні ознаки та моделі репрезентації основних і вторинних предикатом як складників макропредикатами в неелементарних простих реченнях;

6) умотивувати роль вторинних предикатних синтаксем у семантико-синтаксичній структурі поліпропозитивного простого речення; описати їхні релевантні ознаки та варіантні вияви;

7) схарактеризувати семантичні, морфологічні та морфолого-синтаксичні варіанти вторинних субстанціальних синтаксем у неелементарному простому реченні;

8) визначити специфіку семантичного наповнення та морфолого-синтаксичної диференціації вторинних синтаксем перехідного типу.

Об'єкт дослідження – вторинна предикація, що виражає вторинні семантико-синтаксичні відношення в неелементарному простому реченні.

Предмет дослідження – кваліфікативні характеристики, семантична та морфолого-синтаксична типологія вторинних синтаксем як маркерів вторинних семантико-синтаксичних відношень між вихідним і модифікованим елементарним простим реченням, а також потенційних суб'єктно-предикатних відношень у вторинній предикатемі.

Наукова новизна одержаних результатів дослідження полягає в тому, що в ньому *вперше* запропоновано предикаційну концепцію ускладненого простого речення, апробовано оригінальну методику аналізу його семантико-синтаксичної структури, на основі якої описано ієрархію та моделі предикатом, окреслено типологію вторинних предикатних і субстанціальних синтаксем із синкретичним значенням.

Витлумачення семантично неелементарного простого речення як синтаксичної конструкції в одному ряду з простим елементарним і складним реченнями дає змогу комплексно характеризувати механізми формального та семантичного ускладнення реченнєвої структури засобами вторинної предикації, що її репрезентують численні семантичні, морфологічні та морфолого-синтаксичні варіанти неелементарних синтаксем. Запропонований підхід до витлумачення ускладненого простого речення виходить за межі традиційного й охоплює всі вияви поліпропозитивності монопредикативних одиниць.

Зіставний аналіз типів предикації уможливив з'ясування лінгвального статусу вторинної предикації у взаємодії її формальних і семантичних параметрів, з огляду на специфіку функціональної динаміки, що розширює можливості семантико-синтаксичного моделювання простого речення. *Новим* у роботі є системний опис та семантична й морфолого-синтаксична типологія мінімальних функціональних одиниць – вторинних синтаксем, установлення їх кореляцій із первинними (базовими) предикатними і суб'єктивними синтаксемами в макропредикатах; *уперше* запропоновано класифікації синтаксем, утворених унаслідок різноманітних формально-семантичних співвідношень і трансформацій вихідних семантично елементарних простих речень.

Структура й обсяг дисертації. Дослідження складається з переліку умовних позначень, вступу, чотирьох розділів із висновками до кожного з них, загальних висновків, списку використаної літератури (607 позицій), основних лексикографічних праць та їх умовних скорочень (12 позицій) і списку джерел (108 найменувань). У

чотирьох додатках до дисертації (14 сторінок) наведено порівняльні таблиці релевантних ознак первинних і вторинних предикатних синтаксем у неелементарному простому реченні, узагальнено кваліфікативні параметри основної та вторинної предикатем, схематично унаочнено їхню типологію.

Повний обсяг реферованої роботи – 472 сторінки, із них 374 основного тексту.

Основні положення дисертації викладено в таких публікаціях:

1. Вторинна предикація у простому реченні: монографія / Олена Кульбабська. – Чернівці: Чернів. нац. ун-т, 2011. – 672 с.

Рец.: Мірченко М. *Вторинна предикація у плані національної специфіки українського синтаксису* / Микола Мірченко // Науковий вісник Чернівецького університету: зб. наук. праць / наук. ред. Б.І. Бунчук. – Чернівці: Чернів. нац. ун-т, 2011. – Вип. 547–548: Слов'янська філологія. – С. 311–313.

2. Семантична валентність вторинного предиката у структурі простого ускладненого речення / Олена Кульбабська // Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка / В.М. Ожоган (відп. ред.) та ін. – Кіровоград: РВЦ КДПУ, 2000. – Вип. 23. – С. 144–149.

3. Типи предикації в сучасній українській мові / Олена Кульбабська // Лінгвістичні студії: зб. наук. пр. / укл.: Анатолій Загнітко [та ін.]. – Донецьк: ДонНУ, 2001. – Вип. 7. – С. 81–85.

4. Кульбабська О. Семантичні та синтаксичні особливості суб'єкта вторинної предикації / Олена Кульбабська // Науковий вісник Чернівецького університету: зб. наук. пр. / наук. ред. Н.В. Гуївчанок. – Чернівці: Рута, 2003. – Вип. 170–171: Слов'янська філологія. – С. 113–118.

5. Поліпропозитивні прості речення в сучасній українській мові / О. Кульбабська // Лінгвістичні студії: зб. наук. пр.: у 2-х ч. / укл.: Анатолій Загнітко [та ін.]. – Донецьк: ДонНУ, 2003. – Вип. 11, ч. I. – С. 158–163.

6. Відокремлення як формальний засіб вираження вторинної предикації / Олена Кульбабська // Науковий вісник Чернівецького університету: зб. наук. пр. / наук. ред. Б.І. Бунчук. – Чернівці: Рута, 2006. – Вип. 276–277: Слов'янська філологія. – С. 396–402.

7. Вторинна предикація та засоби її вираження у простому реченні / О. В. Кульбабська // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка: зб. наук. пр. – Житомир: ЖДУ, 2006. – Вип. 27. – С. 108–111.

8. Прикметник як вторинний предикат у структурі українських паремій / О.В. Кульбабська // Філологічні науки: зб. наук. пр. / відп. ред. В.В. Герман. – Суми: СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2006. – С. 63–68.

9. Девербативи в акті предикації / Олена Кульбабська // Науковий вісник Чернівецького університету: зб. наук. пр. / наук. ред. Б.І. Бунчук. – Чернівці: Рута, 2007. – Вип. 321–322: Слов'янська філологія. – С. 160–166.

10. Функціональні параметри вторинної предикатем у простому поліпропозитивному реченні / Олена Кульбабська // Науковий вісник Чернівецького університету: зб. наук. пр. / наук. ред. Б.І. Бунчук. – Чернівці: Рута, 2007. – Вип. 356–359: Слов'янська філологія. – С. 310–314.

11. „Уживати без порушення духа мови...” (Погляди М. Равлюка на додаткову предикацію в реченнях із партиципними формами) / О. В. Кульбабська // Лінгвістичні студії: зб. наук. пр. / укл.: Анатолій Загнітко (наук. ред.) та ін. – Донецьк: ДонНУ, 2007. – Вип. 15 – С. 277–282.

12. Співвідношення номінації та предикації у складному слові / О. В. Кульбабська // Вісник Черкаського університету / В. П. Мусієнко (відп. ред.) та ін. – Черкаси: Черкас. нац. ун-т, 2007. – Вип. 116. – С. 27–34.

13. Девербативи в простому неелементарному реченні: функціонально-лінгвістичний аспект / Олена Кульбабська // Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства: зб. наук. пр. / ред. кол.: Сабодаш І. В. (відп. ред.) та ін. – Ужгород: Вид-во УжНУ „Говерла”, 2007. – Вип. 11. – С. 219–224.

14. Актуалізований епітет як засіб вторинної предикації в поетичному тексті / Олена Кульбабська // Лінгвістичні дослідження: зб. наук. пр. / за ред. проф. Л.А. Лисиченко. – Харків: ХНПУ, 2007. – С. 106–113.

15. Вторинна предикація в концепції І. Огієнка та в сучасних інтерпретаціях / О.В. Кульбабська // Іван Огієнко і сучасна наука та освіта: наук. зб. / ред. кол.: М. С. Тимошик [та ін.]. – Кам'янець-Подільський: РВВ КПДУ, 2007. – Вип. IV. – С. 215–220. – (Серія історична та філологічна).

16. Атрибутивні конструкції як засіб вторинної предикації в поліпропозитивному простому реченні / О. В. Кульбабська // Шевченкознавчі студії: зб. наук. пр. / ред. кол.: Г. Ф. Семенюк (голова) та ін. – К.: ВПЦ „Київський університет”, 2007. – Вип. 10. – С. 188–195.

17. „Дієслівна енергія” засобів вторинної предикації в синтаксичній концепції О.О. Потебні / О.В. Кульбабська // Вісник Одеського національного університету / ред. кол. вип.: Т. Ю. Ковалевська

(наук. ред.) та ін. – Вип. 3 : Філологія (мовознавство), т. 12. – Одеса : ОНУ, 2007. – С. 97–104.

18. Інфінітив як засіб предикації у структурі простого речення / О. В. Кульбабська // Вісник Дніпропетровського університету / гол. ред. М.В. Поляков. – Дніпропетровськ : ДНУ, 2007. – Вип. 13, т. 2. – № 4/2. – С. 129–135.

19. Вчення про скорочені речення в синтаксичній концепції Василя Сімовича / Олена Кульбабська // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. пр. / наук. ред. Б. І. Бунчук. – Чернівці : Рута, 2008. – Вип. 312–313 : Слов'янська філологія. – С. 228–232.

20. Дихотомія термінів „предикація / предикативність” у сучасному мовознавстві / Олена Кульбабська // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. пр. / наук. ред. Б. І. Бунчук. – Чернівці : Рута, 2008. – Вип. 382–384 : Слов'янська філологія. – С. 73–78.

21. Класифікаційні критерії предикатних синтаксем у мовознавчій літературі (теоретичні засади) / Олена Кульбабська // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. пр. / наук. ред. Б. І. Бунчук. – Чернівці : Рута, 2008. – Вип. 428–429 : Слов'янська філологія. – С. 208–214.

22. „Коротке прислів'я – багатомовне” (Вторинні предикати як засіб „згущення думки” у паремійних висловленнях) / Олена Кульбабська // Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка / В. Ожоган (відп. ред.) та ін. – Кіровоград : РВВ КДПУ, 2008. – Вип. 75 (3). – С. 119–122. – (Філологічні науки. Мовознавство).

23. Предикація як критерій розмежування елементарності / неелементарності простого речення / О. В. Кульбабська // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова / відп. ред. М.Я. Плющ. – К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2008. – Вип. 4. – С. 66–77. – (Серія 10 : Проблеми граматики та лексикології української мови).

24. Внутрішньотекстовий зміст крізь призму предикації / О.В. Кульбабська // Мовознавчий вісник / МОН України; Черкаський нац. ун-т ім. Б. Хмельницького; відп. ред. Г. Мартинова. – Черкаси, 2008. – Вип. 6. – С. 276–281.

25. Типологія наукових підходів до вивчення категорії предикації / Н.В. Гуїванюк, О.В. Кульбабська // Мовознавство. – 2008. – № 4–5. – С. 55–63.

26. Динамізм системи вторинної предикації / О. В. Кульбабська // Система і структура східнослов'янських мов : зб. наук. пр. / ред. кол. : В. І. Гончаров (відп. ред.) та ін. – К. : Знання України, 2008. – С. 23–28.

27. Асиметрія простого речення / О.В. Кульбабська // Культура народів Причорномор'я : научн. журнал / ред. совет : Толочко П.П. (председатель) и др. – 2008. – № 142. – Т. 1. – С. 421–423.

28. Сучасні інтерпретації категорії предикації в мовознавстві / Олена Кульбабська // Українська мова. – 2009. – № 1. – С. 61–73.

29. Критерій більшої / меншої складності речень як інструмент розмежування первинної та вторинної предикації / Олена Кульбабська // Мовознавчий вісник : зб. наук. пр. на пошану проф. Катерини Городенської з нагоди її 60-річчя / МОН України; Черкаський нац. ун-т ім. Богдана Хмельницького; відп. ред. Г. І. Мартинова. – Черкаси, 2009. – Вип. 8. – С. 276–286.

30. Вторинні предикати: лінгвальний статус, класифікація і репрезентація в сучасній українській мові / Олена Кульбабська // Лінгвістичні студії : зб. наук. пр. / укл. : Анатолій Загнітко (наук. ред.) та ін. – Донецьк : ДонНУ, 2009. – Вип. 18. – С. 70–75.

31. Основна предикатема як репрезентант первинної предикації в елементарному простому реченні / Олена Кульбабська // Вісник Прикарпатського національного університету / ред. рада : В. Грещук (голова) та ін. – Івано-Франківськ : Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника, 2009. – Вип. XXI–XXII. – С. 92–96. – (Філологія. Мовознавство).

32. Семантичні та морфологічні варіанти темпоральних синтаксем у простому неелементарному реченні / О. В. Кульбабська // Наукові праці : наук.-метод. журнал / Чорноморський держ. ун-т ім. Петра Могили: Дубова О. А. (голова) та ін. – Вип. 92, т. 105. – Миколаїв : ЧДУ, 2009. – С. 62–67.

33. Атрибутивні синтаксеми в лінгвістичному трактуванні Н. В. Гуїванюк / Олена Кульбабська // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. пр. / наук. ред. Б. І. Бунчук. – Чернівці : Чернів. нац. ун-т, 2010. – Вип. 475–477 : Слов'янська філологія. – С. 16–24.

34. Складні субстанціальні синтаксеми як маркери неелементарності простого речення / Олена Кульбабська // Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка / ред. кол. : О. Семенюк (відп. ред.) та ін. – Кіровоград : РВВ КДПУ, 2010. – Вип. 89 (4). – С. 164–168. – (Філологічні науки. Мовознавство).

35. Поняття „суб'єкт” у науковій лінгвістичній парадигмі / Олена Кульбабська // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. пр. / наук. ред. Б. І. Бунчук. – Чернівці : Чернів. нац. ун-т, 2010. – Вип. 496–497 : Слов'янська філологія. – С. 115–122.

36. Класифікаційні параметри простого неелементарного речення у синтаксичній концепції К. Ф. Шульжука / О. В. Кульбабська // Наукові записки Рівненського державного гуманітарного

університету : Актуальні проблеми сучасної філології : зб. наук. пр. / наук. ред. К.Ф. Шульжук. – Рівне : РДГУ, 2010. – Вип. 18 : Мовознавчі студії. – С. 11–15.

37. Учення О. Потебні про інфінітив як „другорядний присудок у ділянці додатка” в аспекті категорійного синтаксису / О. В. Кульбаська // Вісник Харківського національного університету : зб. наук. пр. / ред. кол. : Безухрий Ю.М. (відп. ред.) та ін. – Харків : ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2010. – № 910. – Ч. 1. – С. 27–31. – (Мовознавство. Літературознавство).

38. Напівпредикативні конструкції як засіб компресії / О. В. Кульбаська // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова : зб. наук. пр. / відп. ред. М.Я. Плющ. – К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2011. – Вип. 7. – С. 191–195. – (Серія 10 : Проблеми граматики та лексикології української мови).

39. Інваріантність та варіантність: модель дослідження ситуації та її елементів / О. В. Кульбаська // Актуальні проблеми менталінгвістики : наук. зб. / відп. ред. В. Т. Скларенко. – К.–Черкаси : Брама, 1999. – С. 268–269.

40. Напівпредикативність як синтаксична категорія простого ускладненого речення / Олена Кульбаська // Матеріали V конгресу Міжнародної асоціації українців (Чернівці, 25–29 серпня 2002 р.): зб. наук. ст. : ред. рада: М. Жулинський та ін. – Чернівці : Рута, 2003. – С. 285–289. – (Мовознавство).

41. Вторинна предикація у структурі простого двоскладного речення / О. Кульбаська // Актуальні проблеми менталінгвістики : матеріали IV Міжнар. наук. конф. (Черкаси, 20–22 травня 2005 р.) / Черкас. нац. ун-т імені Б. Хмельницького / відп. за вип. Корновенко Л. – Черкаси, 2005. – С. 48–51.

42. Імпліцитна предикація в поетичному тексті / О. В. Кульбаська // Актуальні проблеми дослідження граматики та лексикології : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (4–5 жовтня 2006 р.) / МОН України; Вінницький держ. пед. ун-т ім. Михайла Коцюбинського; ред. кол. : П. С. Дудик та ін. – Вінниця : ВДПУ ім. Михайла Коцюбинського, 2006. – С. 47–51.

43. Ситуація як денотат речення-висловлення / Ніна Гуїванюк, Олена Кульбаська // Семантика мови і тексту : матеріали IX Міжнар. наук.-практ. конф. (26–28 вересня 2006 р.); ред. кол. : В. І. Кононенко (голова) та ін. – Івано-Франківськ : ВДВЦТ, 2006. – С. 60–63.

44. Вторинна предикація як вияв принципу економії в мові / О. Кульбаська // Актуальні проблеми синтаксису : матеріали міжнар. наук. конф. (19–21 жовтня 2006 р.) : відп. за вип. Н. Гуїванюк. – Чернівці : Рута, 2006. – С. 93–99.

45. Номіналізація як згортання предикації в позиції імені / О. Кульбаська // Актуальні проблеми філології та перекладознавства : зб. пр. / Бойко Ю. [та ін.]. – Вип. 3 : у 2-х ч. – Ч. 1. – Хмельницький : ХНУ, 2007. – С. 291–295.

46. Стилистический компонент в семантике предложений, осложненных средствами вторичной предикации / Елена Кульбаская // Вопросы славянской филологии : материалы междунар. научн. симп. (Клуж-Напока, Румыния, 15–16 июня 2007 г.) : тезисы докл. – Клуж-Напока, 2007. – С. 29–30.

47. Метафора як семантична основа „прихованої” предикації у художньому тексті / О. В. Кульбаська // *Ucrainica III. Současná ukrajínistika. Problémy jazyka, literatury a kultury*. – 1. část. – Sborník článků. IV Olomoucké symposium ukrajínistů (28.–30. srpna 2008). – Olomouc : Univerzita Palackého, 2008. – P. 95–100.

48. Функции объектного инфинитива в простом семантически неэлементарном предложении / Елена Кульбаская // Актуальные тенденции в исследовании славянских языков, литератур и культур : материалы междунар. научн. симп. (Клуж-Напока, Румыния 19–20 июня 2008 г.). – Клуж-Напока, 2008. – С. 45–46.

49. Причинові синтаксиси в семантичній структурі простого речення (на матеріалі творів Б. Грінченка) / Олена Кульбаська // Творча спадщина Бориса Грінченка й українська національна ідея : матеріали Всеукр. наук. конф. (9–10 грудня 2008 р.) / Луганський нац. ун-т імені Тараса Шевченка. – Луганськ, 2008. – С. 73–79.

50. Вторинні предикатні синтаксиси модального типу у структурі простого поліпропозитивного речення української мови / Олена Кульбаська // Мово рідна, слово рідне : Prace naukowe ofiarowane Doktor Bożenae Zinkiewicz-Tomanek / pod red. O. Baraniwskiej. A. Falowskiego. – Krakow : Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2009. – S. 131–136. – (Studia Ruthenica Cracoviensia : 3).

51. Теорія скорочених речень у трактуванні С. Смаль-Стоцького і Ф. Гартнера: погляд крізь призму сучасності / Олена Кульбаська // Українська мова серед інших слов'янських: етнологічні та граматичні параметри : матеріали Міжнар. наук. конф. (Кривий Ріг, 5–6 листопада 2009 р.) / МОН України; Криворізький держ. пед. ун-т. – Кривий Ріг, 2009. – С. 437–443.

52. Стилистический компонент в семантике предложений, осложненных средствами вторичной предикации / Elena V. Kulbabska // *Studia Universitatis Babeş-Bolyai / editor coordinator : prof. dr. Ioana Borth. – Cluj-Napoca, 2009. – № 1. – S. 15–22. – (Philologia).*

53. Інформативний обсяг простих речень з вторинною предикацією (на матеріалі мови творів

Івана Франка) / Олена Кульбабська // Іван Франко: дух, наука, думка, воля : матеріали Міжнар. наук. конгресу, присв. 150-річчю від дня народж. І. Франка (Львів, 27 вересня–1 жовтня 2006 р.) / відп. ред. І. Вакарчук. – Львів : ВЦ ЛНУ імені Івана Франка, 2010. – Т. 2. – С. 414–424.

54. Синтаксемний склад простого речення у синтаксичній концепції Івана Вихованця / Олена Кульбабська // Проблеми сучасної функційно-категорійної граматики : зб. наук. пр. на пошану чл.-кор. НАН України І. Вихованця / А. Загнітко (наук. ред.) та ін. – Донецьк : Ноулідж, 2010. – С. 154–166.

55. Адвербіальні синтаксеми зі значенням зумовленості у граматичній концепції К.Ф. Шульжука / О.В. Кульбабська // Динамічні процеси в граматиці і лексичному складі сучасних слов'янських мов : матеріали Міжнар. науч. конф., присв. пам'яті проф. К. Шульжука (Рівне, 19–20 травня 2011 р.) : відп. ред. Г. М. Вокальчук. – Рівне, Оломоуц : ВЦ „Острозька академія”, 2011. – С. 33–37.

* * *

Наталія ГУДИМА. Семантика та стилістичні функції запозичень у мові української постмодерністської прози – Рукопис.

Роботу виконано на кафедрі української мови Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – доктор філологічних наук, професор **Марчук Людмила Миколаївна**, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, завідувач кафедри української мови.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор **Струганець Любов Василівна**, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, завідувач кафедри методики викладання української мови і культури мовлення; кандидат філологічних наук, доцент **Кондратенко Наталія Василівна**, Одеський національний університет імені І.І.Мечникова, завідувач кафедри прикладної лінгвістики.

Захист відбувся 25 листопада 2011 р. Затверджено: 29 березня 2012 р. Із дисертацією можна ознайомитися в Науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича за адресою: вул. Лесі Українки, 23, м. Чернівці, 58000.

Актуальність дослідження зумовлена посиленою увагою науковців до запозиченої лексики як складника словникового запасу української мови та антропоцентричною спрямованістю сучасних лінгвістичних досліджень, потребою систематизації іншомовних лексичних одиниць у сучасній українській прозі на семантичному та функціональному рівнях. Дослідження запозичень у цих аспектах відповідає сформованам сучасним категорійним підходам до вивчення мовних явищ, оскільки поєднує параметри як традиційної, так і нової лінгвістичної парадигми.

Вивчення мовного вираження запозичених лексем уможливило створення словника запозичень новітньої іншомовної лексики, яка функціонує в постмодерністській прозі, випрацювання єдиної методології дослідження запозичених лексем, визначення соціальної функції іншомовізмів у ментальному та вербальному світі членів певного мовного колективу.

Мета дослідження – подати комплексний аналіз запозичень у мові української постмодерністської прози (з погляду джерел і шляхів запозичень, частотності вживання, семантики та стилістичних функцій).

Досягнення зазначеної мети передбачає розв'язання таких **завдань**:

- 1) простежити теоретичні засади вивчення запозичень у працях українських і зарубіжних лінгвістів та філософів;
- 2) проаналізувати іншомовізми, використані в українській постмодерністській прозі за джерелами та шляхами запозичень;
- 3) дослідити частотність уживання іншомовізмів в українських постмодерністських текстах;
- 4) змоделювати тематичні та лексико-семантичні групи запозиченої лексики, що функціонує в українській постмодерністській прозі;

5) простежити типи семантичної адаптації слів іншомовного походження в українській постмодерністській прозі;

6) окреслити основні стилістичні функції іншомовної лексики в мові українських постмодерністів; зацентувати увагу на соціальній функції іншомовізмів в українській постмодерністській прозі;

7) на основі проаналізованих текстів української постмодерністської прози укласти словник іншомовізмів, що функціонують у мові художніх творів. Завдання словника – а) з'ясувати джерела походження іншомовних слів; б) окреслити семантичний обсяг іншомовізмів в українській постмодерністській прозі (вказати саме ті значення іншомовних слів, з якими ці слова функціонують в українській постмодерністській прозі).

Об'єкт дослідження – запозичена лексика в мові української постмодерністської прози.

Предметом аналізу є семантичні та стилістичні параметри лексичних запозичень у мові української постмодерністської прози.

Наукова новизна роботи полягає в тому, що вперше проаналізовано іншомовну лексику в семантичному та стилістичному аспектах на матеріалі української постмодерністської прози початку XXI ст., що дало змогу визначити відсоток уходження запозиченої лексики в мову сучасних українських письменників і ступінь адаптації іншомовних лексем в українській постмодерністській прозі. Укладено словник іншомовізмів української постмодерністської прози, у якому тлумачення іншомовних лексичних одиниць ілюстровано задекларованим матеріалом.

Обсяг і структура дослідження. Дисертація складається зі вступу, якому передують перелік умовних скорочень, основної частини, що має чотири розділи з висновками до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел (225 позицій), джерел художньої літератури (24 позиції) та додатків (*Додаток А.* (12 таблиць і 2 діаграми – 52 с.); *Додаток Б.* Словник іншомовізмів української постмодерністської прози, поданий окремим томом – 257 с.). Повний обсяг роботи становить 257 с., текстова частина – 180 с.

Основні положення дисертації викладено в таких публікаціях:

1. Функціонування романо-германських запозичень у творах сучасних українських прозаїків (на матеріалі твору С. Жадана „Біг Мак“) / Н. В. Бойко // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського : зб. наук. праць / головн. ред. Н. Л. Іванницька. – Вінниця, 2009. – Вип. 11. – С. 141–144. – (Серія : Філологія).

2. Мовні причини запозичень у творах сучасних українських постмодерністських прозаїків (на матеріалі творів С. Жадана та Л. Дереша) / Н. В. Гудима // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка / відп. ред. Ю. О. Маркінтанов. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2009. – Вип. 18. – С. 20–24. – (Серія : Філологічні науки).

3. Лексичні запозичення у прозі українських постмодерністів / Н. В. Гудима // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка : зб. за підсумками звітної наук. конф. викладачів, докторантів і аспірантів : вип. 8, у 5 т. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський нац. ун-т ім. Івана Огієнка, 2009. – Т. 2. – С. 19–20.

4. Квантитативний аспект функціонування запозичень як один із способів поповнення лексичного складу української мови (на матеріалі творів українських постмодерністів) / Н. В. Гудима // Ученые записки Таврического национального университета имени В.И. Вернадского / главн. ред. Н. В. Багров. – Симферополь : Таврический нац. ун-т им. В.И. Вернадского, 2009. – №2. – Том 22 (61). – С. 288–292. – (Серія : Филология. Социальные коммуникации).

5. Лексико-семантичні групи слів іншомовного походження (на матеріалі української постмодерністської прози) / Н. В. Гудима // Семантика мови і тексту : Матеріали X Міжнар. наук.-практ. конф. / головн. ред. В. І. Кононенко. – Івано-Франківськ : Видавець Третяк І.Я., 2009. – С. 62–65.

6. Вплив мовних та позамовних чинників на збагачення словникового складу сучасної української літературної мови / Н. В. Гудима // Актуальні проблеми слов'янської філології : міжвиш. зб. наук. ст. / головн. ред. В. А. Зарва. – Бердянськ : БДПУ, 2010. – Вип. XXIII. – Ч. IV. – С. 308–316. – (Серія : Лінгвістика і літературознавство).

7. Класифікація основних типів запозичень у сучасній українській літературній мові / Н. В. Гудима // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка / відп. ред. Л. М. Марчук. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2009. – Вип. 20. – С. 147–151. – (Серія : Філологічні науки).

8. Критерії визначення запозичень у сучасному українському дискурсі / Н. В. Гудима // Українська мова у XXI ст. : традиції і новаторство : тези доповідей Всеукраїнського лінгвістичного форуму молодих учених (Київ, 21–23 квітня 2010 р.) / наук. ред. П. Ю. Грищенко. – К. : ІАЦ „Спейс-Інформ”; ФОП Гудименко, 2010. – С. 179–81.

9. Лінгвістичний аспект термінів „іншомовне слово” й „запозичення” в зарубіжному та українському мовознавстві / Н. В. Гудима // Мовознавчий вісник : зб. наук. праць / МОН України, Черкаський нац. ун-т ім. Б. Хмельницького, 2010. – вип. ред. Г.І. Мартинова. – Черкаси : Видавець Чабаненко Ю. – 2010. – Вип. 10. – С. 284–288.

10. Роль запозичень в українській постмодерністській прозі / Н. В. Гудима // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка : зб. за підсумками звітної наук. конф. викладачів, докторантів і аспірантів. Вип. 9, у 5 т. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський нац. ун-т ім. Івана Огієнка, 2010. – Т. 3. – С. 14–15.

11. Музичні терміни-інновації у сучасному українському дискурсі / Н. В. Гудима // Збірник наукових праць молодих вчених Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка / головн. ред. О. М. Завальнюк. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський нац. ун-т ім. Івана Огієнка, 2010. – Вип. 2. – С. 43.

12. Функціонування іншомовних назв осіб у лексичній системі сучасної української мови / Н. В. Гудима // Ученые записки Таврического национального университета имени В. И. Вернадского / главн. ред. Н. В. Багров. – Симферополь : Таврический нац. ун-т им. В. И. Вернадского, 2011. – № 2. – Том 24 (63). – С. 389–394. – (Серия : Филология. Социальные коммуникации).

13. Походження й функціонування літературно-місцевих термінів-запозичень у сучасній українській мові / Н. В. Гудима // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка : зб. за підсумками звітної наук. конф. викладачів, докторантів і аспірантів. Вип. 10, у 5 т. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський нац. ун-т ім. Івана Огієнка, 2011. – Т. 3. – С. 18–19.

14. Словник іншомовнізмів української постмодерної прози / Н. В. Гудима. – Кам'янець-Подільський : ПП Буйницький О. А., 2011. – 208 с. (Рекомендовано МОН України, лист № 1/11 – 628 від 25.01.2011 р.).

* * *

Наталія БИЦКО. Мікрогідронімія Тернопільщини (назви непротічних вод). – Рукопис.

Роботу виконано на кафедрі історії та культури української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України.

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, доцент кафедри історії та культури української мови **Редькwa Ярослав Петрович**, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української філології **Торчинський Михайло Миколайович**, Хмельницький національний університет; кандидат філологічних наук, старший науковий співробітник **Вербич Святослав Олексійович**, Інститут української мови НАН України.

Захист відбувся 7 травня 2012 р. Із дисертацією можна ознайомитися в Науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (58000, м. Чернівці, вул. Лесі Українки, 23).

Актуальність теми дослідження зумовлена тими невідкладними завданнями, які нині стоять перед українською ономастичною наукою, де провідне місце й далі продовжує посідати проблема аналізу мікротопонімії як особливого мовного шару, в якому законсервовано релікти праслов'янської лексики та відбито ментальні регіональні особливості людського світосприйняття в процесі номінації різного типу географічних об'єктів, зокрема мікро- (топонімів, оронімів, гідронімів).

Незважаючи на значні успіхи в теоретико-методологічних підходах до цього проблемного питання (праці Т. Марусенко, Є. Черепанової, М. Толстого, В. Шульгача, В. Лучика, С. Вербича, О. Данилюк, Т. Громко), його розв'язання ще потребує значних

теоретичних розвідок і практичного дослідження онімного матеріалу окремих ареалів мікрогідронімів у межах ономастичних систем. Проблема вивчення мікрогідронімії кожного окремо взятого слов'янського регіону в етимологічному, хронологічному та порівняльному аспектах залишається в ономастичній науці й дотепер актуальною.

Повною мірою сказане стосується вивчення мікрогідронімії Тернопільської області, адже аналіз мікрогідронімії лексики недосліджених ареалів України з їхнім подальшим залученням у всеслов'янській ономастичний простір – це одна з найагальніших ономастичних проблем, які потребують свого вирішення вже сьогодні.

Метою дисертації є лінгвістичний (ономасемасіологічний, словотвірний та етимологічний) аналіз базових назв мікрогідрооб'єктів Тернопільщини з урахуванням топонімного контексту та з подальшим розкриттям природи їхньої номінації, визначенням міжмовних та міждіалектних зв'язків із потенційною вказівкою на праслов'янський характер іменування.

Для реалізації мети визначено такі **завдання**:

- 1) укласти реєстр мікрогідрооб'єктів із території Тернопільської області;
- 2) визначити характер мікрогідронімів щодо їхнього локативного (місцезнаходження об'єкта, його фізико-географічні особливості) чи посесивного типів (належність гідрооб'єкта особі);
- 3) дослідити передумови появи та простежити основні етапи формування мікрогідронімних одиниць;
- 4) установити співвідношення між словотвірною будовою мікрогідронімів й суміжних ойконімів із погляду первинності / вторинності походження;
- 5) погрупувати мікрогідронімні назви з погляду їхньої архаїчності та продуктивності, а також окреслити поширення назв водоїм у досліджуваному регіоні;
- 6) отримати інформацію про походження мікрогідронімів.

Об'єктом дисертаційного дослідження є мікрогідронімний кадастр (мікрогідроніми, лімоніми, гелоніми) верхньо-середнього Дністра з території Тернопільської області.

Предмет дослідження – структурно-семантичні та онома-семасіологічні особливості формування регіональної мікрогідронімії та закономірності її становлення й розвитку.

Наукова новизна пропонованої роботи полягає в тому, що:

а) вперше зроблено спробу системного аналізу гідронімів верхньо-середнього Дністра з урахуванням комплексного підходу; б) проаналізовано міжмовні й міждіалектні зв'язки та їхнє відбиття в означеному гідронімічному; в) отримало подальший розвиток положення про взаємодію між мікрогідронімією та суміжною (контактною) з нею ойконімією; г) аналіз первинних і вторинних за походженням мікрогідронімів зведено до етимологізації не тільки самих онімів, але і їхніх етимонів (ойконімів, антропонімів, апелятивів); д) монографічне дослідження покласифікованих назв мікрогідрооб'єктів включено в систему структурних типів і моделей та подано у формі окремої розвідки (словникової статті).

Структура та обсяг дисертації. Робота складається з переліку умовних скорочень; вступу; трьох розділів (із висновками до кожного з них); загальних висновків; списку використаної літератури (325 позицій) та 12 додатків, в яких унаочнено висновкові положення. Повний обсяг роботи – 211 сторінок, із них – 171 сторінка основного тексту.

Основні положення дисертації викладено в таких публікаціях:

1. Мікрогідроніми (назви ярів) Тернопільщини (лексико-семантичний аспект) / Н.І. Бицко // Науковий вісник Чернівецького університету: зб. наук. пр. / відп. ред.: Б.І. Бунчук та ін. – Вип. 354–355 : Слов'янська філологія. – Чернівці, 2007. – С. 95–99.
2. Гідронімія України й суміжних територій (історія становлення й розвитку) / Н.І. Бицко // Науковий вісник Чернівецького університету: зб. наук. пр. / відп. ред.: Б.І. Бунчук та ін. – Вип. 475–477 : Слов'янська філологія. – Чернівці, 2009. – С. 472–475.
3. Назви гідрооб'єктів Тернопільщини (інтерпретація за генетичними гніздами) / Н.І. Бицко // Studia Slavistica: зб. наук. пр. / відп. ред.: С.М. Пахомова та ін. – Вип. 10 : Ономастика. Топоніміка. – Ужгород : Вид-во Олександри Гаркуші, 2009. – С. 404–410.

4. Мікрополе „стоячі води” у складі мікротопонімів Тернопільщини / Н.І. Бицько // Науковий вісник Чернівецького університету / відп. ред.: М.М. Попович та ін. – Вип. 521 : Романо-слов’янський дискурс. – Чернівці, 2010. – С. 83–87.

5. Ономастикон Тернопільщини (мікрогідронімно-ойконімні паралелі) / Н.І. Бицько // Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету / відп. ред.: О. Семенюк та ін. – Вип. 100 : Філологічні науки (мовознавство). – Кіровоград, 2011. – С. 13–16.

6. Теоретико-методологічні засади дослідження мікрогідронімів Тернопільщини / Н.І. Бицько // Науковий вісник Чернівецького університету / відп. ред.: М.М. Попович та ін. – Вип. 598 : Романо-слов’янський дискурс. – Чернівці, 2012. – С. 46–50.

7. Метафоричні утворення у мікрогідронімії Тернопільщини / Н.І. Бицько // Вісник Львівського університету. / відп. ред.: П.Ю. Салига. – Вип. 56. – Ч. 1. – Львів, 2012. – С. 282–289. – (Серія філологічна).

8. Назви стоячих водойм (криниць) Тернопільщини із лексико-семантичного та словотвірного погляду / Я.П. Редька, Н.І. Бицько // Мово рідна, слово рідне: Prace naukowe ofiarowane Doktor Bożenie Zinkiewicz-Tomanek / pod redakcją Oksany Baraniwskiej, Adama Fałowskiego. – Kraków : Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2009. – С. 221–226.

* * *

Василь ШАРКАНЬ. Формування наукового стилю нової української літературної мови в середині XIX століття. – Рукопис.

Робота виконана на кафедрі української мови Державного вищого навчального закладу „Ужгородський національний університет”, Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України.

Науковий керівник – доктор філологічних наук, професор **Статєєва Валентина Іванівна**, Державний вищий навчальний заклад „Ужгородський національний університет”, професор кафедри української мови.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор, член-кореспондент НАН України **Німчук Василь Васильович**, Інститут української мови НАН України, завідувач відділу історії української мови; кандидат філологічних наук, професор **Бабич Надія Денисівна**, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, професор кафедри історії та культури української мови.

Захист відбувся 7 травня 2012 р. Затверджено: 26 вересня 2012 р. З дисертацією можна ознайомитися в Науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (58000, м. Чернівці, вул. Лесі Українки, 23).

Актуальність теми. Історія української літературної мови належить до пріоритетних напрямів сучасного українського мовознавства, що зумовлює актуальність і важливість наукових досліджень у цій галузі. Історія української літературної мови – „це складна структура, у якій... мають знайти своє місце й історія мовного узусу, й історія мовної норми, й історія українського мовознавства, й історія окремих функціональних стилів” (В. Німчук). Віднісши історію мовної норми та історію окремих функціональних стилів до ключових структурних компонентів історії української літературної мови, провідний учений у галузі історії української мови В. Німчук наголосив тим самим на першочерговості досліджень у цьому напрямі.

Актуальність теми нашої дисертації зумовлена ще такими чинниками: 1) необхідністю якнайглибшого дослідження історії українського наукового стилю у всіх регіонах України з огляду на його важливість у стильовій системі національної мови; у цьому плані важливе міркування Василя Мови: „Поки інтелігенція наша буде без літературної наукової мови, доти зневажатимуть нас по праву”; 2) невивченістю питання: хоча науковий стиль нової української літературної мови середини XIX ст. в підросійській Україні був у полі зору дослідників (І. Білодід, М. Жовтобрюх, М. Пилинський, К. Ленець, І. Гнатюк, С. Нахлік, Т. Панько, І. Кочан, Г. Мацюк, Н. Зелінська, І. Курабцева, С. Чавдаров, В. Білан, В. Статєєва та ін.), проте інформація про нього має переважно фрагментарний

характер; в історії цього стилю залишається немало питань, які потребують чи повнішого викладу, уточнення, конкретизації, чи переоцінки раніше відомих явищ і фактів, чи заповнення „білих плям”; 3) культурологічним значенням праці. Важливість роботи в зазначеному напрямі зумовлена: а) потребою корекції наукових положень, застарілих сьогодні з різних причин, зокрема й ідеологічної; б) доцільністю ґрунтовної характеристики екстралінгвальних чинників формування української наукової мови на всіх історичних етапах, зокрема й у середині XIX ст.; в) недостатнім висвітленням ролі ключових суб'єктів розвитку української наукової мови середини XIX ст. – українських громад, журналу „Основа”, П. Куліша, М. Костомарова та ін.; г) необхідністю виявлення якнайповнішого корпусу наукових праць українською мовою середини XIX ст. та дослідження мови цих пам'яток у різних аспектах (з погляду шляхів розбудови мовних засобів, джерел збагачення термінів, критеріїв і тенденцій унормування наукової мови на різних рівнях) тощо.

Мета дослідження – подати різноаспектний аналіз наукового стилю української мови в підросійській Україні середини XIX ст. в контексті історичної доби, з окресленням ролі українських діячів культури й науки в утвердженні, розбудові, унормуванні та поширенні цього стилю.

Реалізація мети дослідження передбачає розв'язання таких **завдань**:

1) простежити суспільно-політичні умови формування та поширення наукового стилю української мови в підросійській Україні 40 – початку 60-х років XIX століття та охарактеризувати діяльність представників культури і науки України, спрямовану на забезпечення поліфункційності української мови в цей період;

2) виявити якнайповнішу автентичну джерельну базу дослідження – тексти наукового характеру, написані в підросійській Україні в 40 – на початку 60-х років XIX ст. українською мовою, подавши їх тематичну та жанрову кваліфікацію;

3) охарактеризувати роль журналу „Основа” (1861–1862) у визначенні актуальних завдань розбудови української наукової мови, шляхів формування її засобів, джерел збагачення та критеріїв унормування термінів;

4) проаналізувати терміносистему шкільних підручників 1857–1863 років, написаних українською мовою, окресливши: а) тематичні групи термінів і номенклатурних назв, б) джерела поповнення цих номінів, в) тенденції унормування термінів і номенклатури в перспективі;

7) виявити проблемні ділянки кодифікації нетермінової лексики шкільних підручників 1857–1863 років.

Об'єктом дослідження є науковий стиль нової української літературної мови в підросійській Україні 40 – початку 60-х років XIX століття в контексті епохи. Акцентуємо увагу на розвитку наукової української мови тільки в підросійській Україні з огляду на те, що а) у цьому регіоні через урядову політику русифікації простежуємо значно складніші суспільно-політичні умови функціонування української мови, ніж у Західній Україні; б) саме на цій землі ще в середньоукраїнську добу була велика шкільна практика (братські школи, колеї тощо), традиції якої не могли не відбитися на східноукраїнських діячах культури, науки середини XIX ст. Хронологічні рамки дослідження – 40 – початок 60-х років XIX ст. (до Валуєвського циркуляра 1863 р.) – обумовлюємо тим, що а) у цей період, за діяльності Кирило-Мефодіївського братства (1845–1847 рр.) та українських громад (кінець 50 – початок 60-х рр.), простежувалося національно-культурне піднесення в Україні, у руслі якого актуалізувалася мовна програма українців, ключовим завданням якої стало забезпечення поліфункційності української мови; б) авторитетні дослідники виокремлюють в історії нової української літературної мови період 40 – початку 60-х років XIX ст. як добу Шевченка і Куліша (Ю. Шевельов) чи період Шевченка (В. Русанівський).

Предметом дослідження визначено позамовні чинники формування української наукової мови в підросійській Україні середини XIX ст.; її галузеве й жанрове

збагачення; терміни й номенклатуру шкільних підручників 1857–1863 рр. з погляду тематичного збагачення, джерел поповнення й тенденцій унормування в проспекції; проблемні ділянки кодифікації мови підручників на лексичному рівні.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що це перше в українському мовознавстві комплексне монографічне дослідження особливостей формування української наукової мови середини XIX ст. в підросійській Україні. Зокрема, у роботі: 1) ширше і глибше, ніж у наявній літературі, простежено позамовні чинники цього процесу; 2) уточнено, розширено та поглиблено відомості із зовнішньої історії східно-українського наукового стилю нової української літературної мови середини XIX ст. (про початок його формування, кількісний та якісний вияви – наукові галузі, жанри, автори, час появи пам'яток, рукопис чи друк тощо); 3) виявлено близько 90 текстів українською мовою (рукописних чи опублікованих), створених у підросійській Україні в 40 – на початку 60-х років XIX ст., та подано їх характеристику щодо галузевої і жанрової репрезентації; 4) повніше охарактеризовано роль журналу „Основа” в окресленні основних завдань, шляхів розвитку української наукової мови, джерел збагачення та критеріїв унормування її засобів, зокрема термінів; 5) уперше проаналізовано терміни та номенклатурні назви шкільних підручників 1857–1863 рр. за галузями науки, з погляду джерел збагачення і тенденцій унормування у проспекції; 6) виявлено проблемні ділянки кодифікації на лексичному рівні (терміни й номенклатура та нетерміни назви).

Структура дисертації. Робота складається з умовних позначень текстових та лексикографічних джерел, вступу, чотирьох розділів з висновками до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел (400 позицій), у тому числі списку лексикографічних джерел (69 позицій) та списку аналізованих джерел (136 позицій), додатка А „Терміни та номенклатура шкільних підручників 1857–1863 років у часовому й територіальному виявах”. Загальний обсяг роботи – 512 с., з них основного тексту – 201 с.

Основні положення дисертації викладено в таких публікаціях:

1. Граматка” П. Куліша – перший буквар українською мовою в Східній Україні: збірна характеристика першого (1857) та другого (1861) видань / Василь Шаркань // Науковий вісник Чернівецького університету: збірник наукових праць / [наук. ред. Бунчук Б. І.]. – Чернівці: Рута, 2008. – Вип. 382-384 : Слов'янська філологія. – С. 48–52.

2. Графіка і правопис східноукраїнських підручників 1857–1863 років / Василь Шаркань // Науковий вісник Ужгородського університету.– Ужгород : Вид-во УжНУ „Говерла”, 2009. – Вип. 21. – С. 32–37. – (Серія : Філологія).

3. Запровадження української сакральної мови в шкільництво підросійської України на початку 60-х років XIX ст. / Василь Шаркань // Науковий вісник Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича : збірник наукових праць / [наук. ред. Бунчук Б. І.]. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2010. – Вип. 506–508 : Слов'янська філологія. – С. 191–199.

4. Лексика на позначення спеціальних понять у східноукраїнських підручниках 1857–1863 років / Василь Шаркань // Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства : збірник наукових праць / [відп. ред. І. В. Сабадош].– Ужгород : Вид-во УжНУ „Говерла”, 2010. – Вип. 14. – С. 120–124.

5. Лексика першого видання букваря П. Куліша (1857) у зіставленні з нормами сучасної української літературної мови / Шаркань В. В. // Мова і культура. – К. : Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2009. – Вип. 11. – Т. VII (119). – С. 109–115.

6. Лексичні особливості підручника з природознавства „Де-що про світ Божий” (Київ, 1863) / Василь Шаркань // Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства : збірник наукових праць / [відп. ред. І. В. Сабадош]. – Ужгород : Вид-во УжНУ „Говерла”, 2009. – Вип. 13. – С. 143–146.

7. Шаркань В. В. Мова і правопис букваря Тараса Шевченка (1861) / В. В. Шаркань // Шевченкознавчі студії : збірник наукових праць. – К. : ВПЦ „Київський університет”, 2009. – Вип. 12. – С. 265–277.

8. Морфологічні та словотвірні особливості мови букваря Пантелеймона Куліша (1857) з погляду сучасних норм / Шаркань Василь Васильович // Наукові праці : науково-методичний журнал. – Миколаїв : Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2008. – Т. 92. Вип. 79 : Філологія. Мовознавство. – С. 78–83.

9. Наукова функція української мови в Східній Україні в середині XIX століття / В. В. Шаркань // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. – 2010. – № 2. – С. 126–132. – (Серія : Філологічні науки. Мовознавство).

10. Питання про джерела та критерії унормування української наукової терміносистеми в публікаціях журналу „Основа” (СПб., 1861–1862) / Василь Шаркань // Наукові записки. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2011. – Вип. 100. – С. 489–494. – (Серія : Філологічні науки. Мовознавство).

11. Синтаксичні особливості наукової мови Пантелеймона Куліша / Василь Шаркань // Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства : збірник наукових праць / [відп. ред. І.В. Сабадош]. – Ужгород, 2006. – Вип. 10. – С. 199–206.

12. Букварі Пантелеймона Куліша та Бориса Грінченка в зіставному плані: зміст і мова / В.В. Шаркань // Творча спадщина Бориса Грінченка й українська національна ідея : матеріали Всеукр. наук. конф. до 145-ої річниці з дня народження Бориса Грінченка. – Луганськ : СПД Резніков В. С., 2008. – С. 146–153.

13. Лексична семантика українських шкільних підручників середини XIX століття в історичній перспективі / Василь Шаркань // Семантика мови і тексту : матеріали X Міжнародної науково-практичної конференції (Івано-Франківськ, 21–23 вересня 2009 р.). – Ч. II. – Івано-Франківськ : Видавець Третяк І. Я., 2009. – С. 390–393.

* * *

Ніколетта Головач. Лексичні румунізми в українській мові на діалектному та літературнонормативному рівнях – Рукопис.

Роботу виконано на кафедрі сучасної української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України.

Науковий керівник – доктор філологічних наук, професор **Ткач Людмила Олександрівна**, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор **Масенко Лариса Терентіївна**, Національний університет „Києво-Могилянська академія”, професор кафедри української мови; кандидат філологічних наук **Ястремська Тетяна Олександрівна**, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, старший науковий співробітник відділу української мови.

Захист відбувся 15 червня 2012 р. Затверджено: 30 листопада 2012 р. Із дисертацією можна ознайомитися в Науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича за адресою: вул. Лесі Українки, 23, м. Чернівці, 58000.

Актуальність дисертації випливає з потреби комплексного і всебічного аналізу румунізмів як однієї з груп запозиченої лексики української мови, що відбиває особливості перебігу політичної історії українського народу та його контактування з народами-сусідами і представлена у творах української літератури та фольклорних текстах з різних територій. Актуальність цієї проблематики в сучасному українському мовознавстві зумовлена не лише недостатнім її висвітленням і певною фрагментарністю досягнутих результатів, а й тим, що, крім суто мовознавчих та історико-культурних аспектів, вона має й певну реабілітаційну спрямованість.

Мета дослідження – схарактеризувати структурно-семантичні особливості, фразеологічні зв'язки та стилістичні функції румунізмів як такої специфічної групи слів української мови, що здавна засвоїлися в говірках південно-західного наріччя, зафіксовані в українських писемних пам'ятках і зберігають свій номінативний та стилістичний потенціал у сучасній українській мові. Для реалізації поставленої мети потрібно було розв'язати такі **завдання**:

1) вивчити й описати стан та проблематику досліджень українсько-румунських мовних взаємин у працях українських та зарубіжних мовознавців;

2) дослідити представленість румунізмів у говірках південно-західного наріччя (за словниками діалектної лексики української мови);

3) вивчити й описати фонетичну, граматичну, словотвірну та семантичну адаптацію, дериваційну продуктивність румунізмів у говірках південно-західного наріччя;

4) схарактеризувати лексичну семантику румунізмів за тематичними принципом;
5) проаналізувати реєстри українських словників кінця XIX – поч. XX ст. щодо представленості в них лексем румунського походження;

б) подати зіставний аналіз списків румунізмів, що їх фіксують досліджувані словники, з реєстрами „Словника української мови” та „Етимологічного словника української мови” для виявлення стану відображення румунізмів у реєстрах цих академічних словників та для уточнення їх семантики;

7) розкрити особливості функціонування румунізмів у текстах художнього стилю.

Об’єктом дослідження є лексичні запозичення, що засвоїлися в українську мову з румунської мови або через посередництво румунської мови з угорської, турецької, південнослов’янських мов.

Предмет дослідження – склад та семантична структура румунізмів, засвідчених у словниках української мови (діалектної лексики, іншомовних слів, перекладних, етимологічному, тлумачному), а також у текстах художнього стилю.

Наукова новизна дисертації полягає в тому, що в ній уперше в українському мовознавстві: 1) узагальнено теоретичні та практичні здобутки дослідження румунізмів української мови в працях румунських та українських науковців; 2) здійснено комплексний аналіз семантики, структури, стилістичних функцій румунізмів української мови; 3) проаналізовано лексикографічну практику щодо фіксації та опису румунізмів у словниках української мови, що виходили впродовж XIX – XX ст., а також у діалектних словниках, що з’явилися друком упродовж останнього десятиліття. Новим аспектом дослідження румунізмів в українській мові є й застосування соціолінгвістичного підходу до вивчення шляхів міжетнічних та міжмовних взаємин, які відбувалися на помезж’ї українських етнічних земель з територіями інших народів – західних сусідів українців. Аналіз румунізмів у соціолінгвістичному аспекті забезпечив достатній ступінь вірогідності у висвітленні того історико-культурного контексту, в якому відбувалося їх засвоєння в українську мову.

Практична цінність дослідження зумовлена тим, що його результати можна використати для підготовки навчальних курсів з історії української й румунської мов, історичної та діалектної лексикології української мови, спецкурсів та спецсеминарів з українсько-румунських та румунсько-українських мовних контактів; для удосконалення практики укладання словників іншомовних слів української мови та словників спеціальної лексики; для доповнення реєстрів етимологічних та тлумачних словників української мови; для укладання словників мови українських письменників тощо.

Структура та обсяг дисертації. Робота складається зі вступу, чотирьох розділів, загальних висновків, списку використаної літератури (256 позицій), списку текстових та лексикографічних джерел (44 позиції), списку умовних скорочень, додатків. Додатки до роботи оформлено у вигляді таблиць як окремий том (*Додаток А.* „Лексика української мови, запозичена з румунської мови чи завдяки посередництву румунської з інших мов”; *Додаток Б.* „Представленість румунізмів у словниках, що відображають діалектну лексику південно-західного наріччя української мови”; *Додаток В.* „Румунізми в словниках української мови кінця XIX – початку XX ст.”). Обсяг додатків – 179 сторінок. Загальний обсяг дисертації – 396 сторінок, з яких основний текст становить 180 сторінок.

Основні положення дисертації викладено в таких публікаціях:

1. Функціонально-семантичний аспект порівняльних зворотів у новелах О. Кобилянської / Ніколетта Головач // Науковий вісник Чернівецького університету: зб. наук. праць / наук. ред. Бунчук Б. І. – Чернівці: Рута, Книги – XXI, 2004. – Вип. 216–217: Слов’янська філологія. – С. 300–303.

2. Лексичні румунізми в сучасній українській літературній мові та в творах Юрія Федьковича / Людмила Ткач, Ніколетта Головач // Науковий вісник Чернівецького університету: зб. наук. праць / наук. ред. Б. І. Бунчук. – Чернівці: Рута, Книги – XXI, 2005. – Вип. 274–275: Слов’янська філологія. Творчість Юрія Федьковича в контексті української та світової літератури. – С. 229–251 (зібрано фактичний матеріал, обгрунтовано висновки).

3. Твори Михайла Коцюбинського як джерело до вивчення українсько-молдавських та українсько-румунських лексичних зв’язків / Ніколетта Головач // Науковий вісник Чернівецького

університету : зб. наук. праць / наук. ред. Б. І. Бунчук. – Чернівці : Рута, 2006. – Вип. 276–277 : Слов'янська філологія. – С. 314–318.

4. Румунізми як особлива група лексичних запозичень в українській мові та їх відображення в „Словарі української мови” Б. Грінченка / Ніколетта Головач // Лінгвістика : зб. наук. праць / гол. ред. К. Д. Глуховцева. – Луганськ : Луганський національний університет імені Тараса Шевченка, 2008. – № 3 (15). – С. 180–188.

5. Лексичні запозичення з румунської мови в новелах Василя Стефаника та проблема їх перекладу російською мовою / Ніколетта Головач // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. Б. І. Бунчук. – Чернівці : Рута, 2008. – Вип. 312–313 : Слов'янська філологія. – С. 325–330.

6. Відтворення лексичного значення румунізмів української мови у двомовних українсько-російських словниках та перекладах творів української класичної літератури / Ніколетта Головач // Культура народів Причорномор'я : научный журнал / Крымский научный центр Национальной академии наук и Министерства образования и науки Украины, Таврический национальный университет имени В. И. Вернадского, Межвузовский центр „Крым” / гл. ред. Ю. А. Катунин – Симферополь, 2009. – № 168. – Т. 1. – С. 167–169.

7. Лексичні румунізми в реєстрі „Словника буковинських говірок” / Ніколетта Головач // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. Б. І. Бунчук. – Чернівці : Рута, 2009. – Вип. 475–477 : Слов'янська філологія. – С. 409–414.

8. Семантичні й стилістичні особливості лексеми *vampa / vatra* в українській та румунській мовах / Людмила Ткач, Ніколетта Головач // Науковий вісник Чернівецького національного університету імені Ю. Федьковича : зб. наук. праць / наук. ред. М. М. Попович. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2009. – Вип. 484 : Романо-слов'янський дискурс. – С. 44–48 (зібрано фактичний матеріал, виконано його лексикографічне зіставлення, обгрунтовано висновки).

9. Лексичні Румунізми в „Словарі чужих слів” З. Кузелі і М. Чайковського / Ніколетта Головач, Ольга Кацімон // Studii de limbă, literatură și metodică : lucrările simpozionului internațional „Tendințe actuale în studierea limbilor, literaturilor și culturilor slave”, 19–20 iunie 2008, Ediția XIII. – Cluj-Napoca, Editura Napoca-Star, 2010. – P. 117–132 (зібрано фактичний матеріал, виконано його лексикографічне зіставлення, обгрунтовано висновки).

10. Лексичні румунізми в сучасній українській мові (на матеріалі словників) / Ніколетта Головач // Матеріали V Міжвузівської конференції молодих учених: зб. наук. ст. / ред. колегія В. Д. Калущенко (відп. ред.), М. Г. Сенів, Ш. Р. Басиров, Л. М. Ягупова, Л. Б. Ніколаєва (заст. відп. ред.). – Донецьк, ДонГУ, 2007. – С. 71–73.

11. Лексические заимствования из румынского языка в украинском литературном языке и проблема их употребления в переводах произведений украинских писателей на русский язык / Ніколетта Головач // Tendințe actuale în studierea limbilor, literaturilor și culturilor slave : lucrările simpozionului internațional, 19–20 iunie 2008. – Cluj-Napoca, 2008. – С. 28–30.

12. Румунізми як характерний елемент мовлення буковинських українців (від часів С. Смаль-Стоцького і дотепер) / Ніколетта Головач // Постаць Степана Смаль-Стоцького в національно-культурному житті Буковини кінця XIX – початку XX ст. і сучасна рецепція його доби : міжнар. наук. конф., 19 – 21 лют. 2009 р. : тези доп. – Чернівці : Місто, 2009. – С. 89–91.

13. Образні засоби в мові українського та румунського перекладів Псалтиря: до постановки проблеми / Тетяна Гуцуляк, Ніколетта Головач // Науковий вісник Чернівецького національного університету імені Ю. Федьковича: зб. наук. пр. / наук. ред. Бунчук Б. І. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2010. – Вип. 506-508: Слов'янська філологія. – С. 55–62 (зібрано фактичний матеріал, виконано зіставлення контекстів з румунського та українського перекладів Псалтиря щодо еквівалентості їх змісту).

14. В. А. Прокопенко як дослідник українсько-східнороманських мовних взаємин / Ніколетта Головач // Діалектна мова: сучасний стан і перспективи дослідження: прогн., матер. та тези доп. всеукр. наук. читань, присвяч. пам'яті діалектолога Валентини Прокопенко / Відп. за випуск Н. В. Гуїванюк. – Чернівці: Чернівецький національний університет, 2011. – С. 89–91.

15. Стилістичні функції румунізмів в українській літературній мові / Ніколетта Головач // Григорій Бостан – 70: Актуальні проблеми румунської філології: міжнар. наук. конф., 10 – 12 жовтня 2011 р. : матер. конф. – Чернівці : Місто, 2011. – С. 426–434.

16. Румунізми в публікаціях газети „Буковина” / Ніколетта Головач // Dialogul slaviștilor la începutul secolului al XXI : lucrările simpozionului internațional, 8–9 aprilie 2008. – Cluj-Napoca, 2011. – С. 28–30.

Грина ПОПОВА. Фундаментальні категорії синтаксису української мови у формально-граматичному та метамовному аспектах. – Рукопис.

Роботу виконано на кафедрі української мови Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара, Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України.

Науковий консультант – доктор філологічних наук, професор **Баранник Дмитро Харитонович**.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор **Городенська Катерина Григорівна**, Інститут української мови НАН України, завідувач відділу граматики, член-кореспондент НАН України, доктор філологічних наук, професор **Загітко Анатолій Панасович**, Донецький національний університет, завідувач кафедри української мови та прикладної лінгвістики; доктор філологічних наук, професор **Мірченко Микола Васильович**, Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, завідувач кафедри української мови.

Захист відбувся „29” листопада 2012 року. Затверджено: 01 березня 2013 р. Із дисертацією можна ознайомитися в Науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (58000, м. Чернівці, вул. Лесі Українки, 23).

Визначальною особливістю синтаксичних досліджень останніх десятиріч в українському мовознавстві є системний підхід до осмислення синтаксичного рівня мови з оперттям на різні його аспекти – формально-синтаксичний, семантико-синтаксичний, функціонально-комунікативний, що дає змогу пояснити реальні умови функціонування багатьох синтаксичних явищ, установити закономірності побудови синтаксичних структур. Попри це сучасний синтаксис усе ще потребує коректнішого витлумачення його основних категорій, передусім таких фундаментальних понять, як **синтаксична одиниця, синтаксичний зв'язок і синтаксична модель**. Це пов'язано з низкою об'єктивних чинників. Очевидна, з одного боку, лінгвістична значущість названих категорій та їхнє постійне фігурування в дослідній і педагогічній практиці і водночас відсутність єдиного загальноприйнятого трактування їх навіть в енциклопедичних і спеціальних довідкових виданнях, що спричинює значні розбіжності в тлумаченні власне синтаксичної природи окремих конструкцій. З іншого боку, ці фундаментальні категорії синтаксису є підгрунтям, або тлом, основою, для формування багатьох інших синтаксичних категорій як у разі переходу від загального до окремого, так і на рівні будь-якої прийнятної для синтаксису як розділу граматики абстракції. Поглибленню теоретичних засад названих синтаксичних категорій, обґрунтуванню їхньої природи, побудові докладніших та послідовніших класифікацій цих категорій сприятиме їх цілісне дослідження на перетині двох логічно пов'язаних площин – формально-синтаксичної та метамовної.

Актуальність пропонованого дослідження зумовлена потребою впорядкувати метамову сучасного українського синтаксису, передусім обґрунтувати категорійний статус таких його понять, як синтаксична одиниця, синтаксичний зв'язок, синтаксична модель – понять найбільш використовуваних і функціонально значущих як під час вивчення й навчання мови, так і в процесі її використання.

Мета пропонованої дисертаційної праці – цілісно дослідити у взаємозв'язку формально-граматичного та метамовного аспектів три фундаментальні синтаксичні категорії української літературної мови – синтаксичну одиницю, синтаксичний зв'язок та синтаксичну модель.

Мета дослідження передбачає розв'язання таких **завдань**:

- 1) узагальнити стан вивчення фундаментальних синтаксичних категорій в українському та зарубіжному мовознавстві;
- 2) оцінити наявне трактування лінгвістичної сутності синтаксичної одиниці, синтаксичного зв'язку та синтаксичної моделі як фундаментальних категорій синтаксису, уточнити їх дефініції;
- 3) сформулювати критерії надання статусу основним синтаксичним одиницям;

4) систематизувати синтаксичні одиниці сучасної української літературної мови як ієрархічну послідовність базових, основних, похідних, аналітичних та аналітико-пошукових конструктів;

5) узагальнити дефініції поняття „синтаксичний зв'язок”, протиставити системні й позасистемні синтаксичні зв'язки на основі диференційних ознак цих мовних явищ;

6) запропонувати номенклатуру семантико-граматичних відношень позасистемного характеру, а також відношень, пов'язаних із синтаксичною омонімією;

7) визначити загальні принципи побудови лінгвістичних моделей та процедуру моделювання основних синтаксичних одиниць української мови на основі операцій відображення та контамінування образів;

8) побудувати зразки моделей основних синтаксичних одиниць української літературної мови: словоформи, словосполучення, словоз'єднання, речення, надфразної єдності й тексту, кваліфікувати відповідні аналітичні вирази як метамовні побудови та лінгвістичні одиниці.

Об'єктом дослідження є синтаксична одиниця, синтаксичний зв'язок, синтаксична модель.

Предмет дослідження – дефініції, статус та взаємодія синтаксичної одиниці, синтаксичного зв'язку та синтаксичної моделі як фундаментальних категорій українського синтаксису у двох аспектах – формально-граматичному та метамовному.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що вперше в українському мовознавстві розроблено концепцію про фундаментальні синтаксичні категорії, на рівень яких виведено три основні поняття сучасного українського синтаксису: **синтаксична одиниця, синтаксичний зв'язок, синтаксична модель** як найбільш функціонально й комунікативно значущі конструкти цього рівня мови. Проведено комплексний аналіз фундаментальних категорій у формально-граматичній і метамовній площинах, запропоновано принципово нову стратифікацію компонентів зазначеної тріади. Систематизовано синтаксичні одиниці як ієрархічну послідовність базових, основних, похідних, аналітичних та аналітико-пошукових конструктів; розроблено загальні принципи виокремлення основної синтаксичної одиниці; уведено та дефінійовано поняття „словоз'єднання”. Сформульовано критерії кваліфікації синтаксичних зв'язків як системних і позасистемних; подано номенклатуру позасистемних зв'язків сучасної української мови; окреслено позиційні різновиди синтаксичної омонімії як похідної від поняття „синтаксичний зв'язок”. Визначено специфіку лінгвістичного моделювання на основі операцій відображення та контамінування образів; вибудовано моделі основних синтаксичних одиниць. Уперше запропоновано моделі надфразної єдності й тексту.

Структура й обсяг роботи зумовлені її метою та завданнями. Дисертація складається з переліку умовних позначень, вступу, чотирьох розділів, висновків, списків використаної літератури (446 позицій) і джерел фактичного та ілюстративного матеріалу (29 позицій). Загальний обсяг роботи становить 405 с., обсяг основного тексту – 359 сторінок.

Основні положення дисертації викладено в таких публікаціях:

1. Фундаментальні категорії метамови українського синтаксису (одиниця, зв'язок, модель): монографія / І. С. Попова. – Дніпропетровськ : Вид-во ДНУ, 2009. – 432 с.

Рец.: Колоїз Ж. В. Рецензія на монографію І. С. Попової „Фундаментальні категорії метамови українського синтаксису (одиниця, зв'язок, модель)” / Ж. В. Колоїз // Вісник Дніпропетровського університету. Мовознавство. – Дніпропетровськ : Вид-во Дніпропетр. нац. ун-ту, 2010. – Вип. 16. – № 11. – С. 396–400; **Поповський А. М.** До проблематики метамови українського синтаксису / А. М. Поповський // Лінгвістичні дослідження : зб. наук. пр. / за ред. Л. А. Лисиченко. – Х. : ХНПУ ім. Г. Сковороди, 2010. – Вип. 30. – С. 228–231; **Шепель Ю. О.** Рецензія на монографію: Попова І. С. *Фундаментальні категорії метамови українського синтаксису (одиниця, зв'язок, модель): монографія.* – Дніпропетровськ : Вид-во ДНУ, 2009. – 432 с. / Ю. О. Шепель // Східнослов'янська філологія : зб. наук. пр. / редкол. : С. О. Кочетова та ін. – Горлівка : Вид-во ГДПШМ, 2011. – Вип. 20. Мовознавство. – С. 190–196.

2. Принцип економії А. Мартіне в аспекті синтаксичної омонімії / І. С. Попова // Мова, культура,

література та філософія Франції. Досвід вищої школи України та інших країн СНД : тези доповідей 1-ої Міжнар. конф. (Дніпропетровськ, 26–28 травня). – Дніпропетровськ, 1994. – С. 71–72.

3. Проблема елімінації синтаксичної омонімії при вивченні української мови студентами інженерно-технічних вузів / І.С. Попова // Українознавство у технічному вузі: методологія, методика, перспективи : тези доповідей Всеукр. наук.-метод. конф. (Київ, 12–14 жовтня). – К. : УДУХТ, 1994. – С. 155–156.

4. Різномірні члени речення й граматична однорідність / І.С. Попова // Функціональна граMATика : тези допов. Міжнар. наук.-теор. конф. – Донецьк : Вид-во Донецьк. ун-ту, 1994. – С. 170–171.

5. Деякі проблеми стилістики українських перекладів з французької мови / І.С. Попова // Франція та Україна, науково-практичний досвід у контексті діалогу національних культур : тези доповідей 2-ої Міжнар. конф. (Дніпропетровськ, 22–25 травня). – Дніпропетровськ, 1995. – Ч. 1. – С. 39.

6. Синтаксическая омонимия как дидактическая проблема / І.С. Попова // Теория и практика лингвистической подготовки иностранных студентов, аспирантов и стажеров : тезисы докл. Междунар. научн.-метод. конф. (Днепрпетровск, 26–28 сентября). – Днепрпетровск : ДДУ, 1995. – С. 71–72.

7. Організація дефініцій спеціалізованих словників як гуманітарна проблема (синтаксична омонімія) / І.С. Попова // Дослідження з мовознавства : зб. наук. пр. / наук. ред. В. О. Горпинич. – Дніпропетровськ : Вид-во „Навчальна книга”, 1996. – Т. 3. – С. 113–118.

8. Прагматические аспекты проблемы элиминации синтаксической омонимии / І.С. Попова // Франція та Україна, науково-практичний досвід у контексті діалогу національних культур : тези доповідей 3-ої Міжнар. конф. (Дніпропетровськ, 14–16 травня). – Дніпропетровськ, 1996. – Т.1. – Ч. 1. – С. 108–109.

9. Про один аспект використання підрядного речення зі сполучником *що* в лексикографічній практиці / І.С. Попова // Лексикографічні та методичні концепції викладання чужоземних мов у вищому навчальному закладі : тези доповідей 2-ї Міжнар. конф. (Львів, 24–27 січня). – Львів, 1996. – С. 72–73.

10. Про один із факторів виникнення синтаксичної омонімії / І.С. Попова // Придніпровський науковий вісник. – Дніпропетровськ, 1996. – № 3 (3). – С. 16.

11. Дієслівно-субстантивний ряд як фактор, який обумовлює виникнення синтаксичної омонімії / І.С. Попова // Вісник Дніпропетровського університету. Мовознавство. – Дніпропетровськ : Вид-во Дніпропетр. держ. ун-ту, 1997. – Вип. 2. – С. 158–162.

12. Принципи формалізації аналізу структури речення з синтаксичною омонімією / І.С. Попова // Франція та Україна, науково-практичний досвід у контексті діалогу національних культур : матеріали IV Міжнар. конф. – Дніпропетровськ : Поліграфіст, 1997. – Т. 1. – Ч. 1. – С. 144–145.

13. Семантичні зрушення в конструкціях з детермінантами до однорідних членів речення / І.С. Попова // Функціональний аспект семантики мовних одиниць : матеріали VIII Междунар. научн. конф. по актуальним проблемам семантических исследований. – Х. : ХГПУ, 1997. – Ч. 1. – С. 130–131.

14. Синтаксична омонімія в українській топонімії / І.С. Попова // Питання сучасної ономастики : статті та тези за матеріалами VII Всеукр. ономастичної конф. (Дніпропетровськ, 1–3 жовтня). – Дніпропетровськ, 1997. – С. 154–156.

15. Мовна норма та синтаксична омонімія (методичний і прагматичний аспекти елімінації) / І.С. Попова // Ономастика і апелативы : зб. наук. праць / за ред. В. О. Горпинича. – Дніпропетровськ : ДДУ, 1998. – Вип. 4. – С. 95–101.

16. Питання культури мови та синтаксична омонімія / І.С. Попова // Українська мова – державна мова України : статті та тези за матеріалами Всеукр. наук. конф. (Дніпропетровськ, 24–25 лютого). – Дніпропетровськ : ДДУ, 1998. – С. 191–192.

17. Система трансформ мінімальних моделей з синтаксичною омонімією / І.С. Попова // Франція та Україна, науково-практичний досвід у контексті діалогу національних культур : тези доповідей V Міжнар. конф. – Дніпропетровськ : Арт-Прес, 1998. – Т. 2. – Ч. 1. – С. 89–90.

18. Синтаксична природа узагальнюючих слів / І.С. Попова // Дослідження з лексикології і граматики української мови : зб. наук. праць / наук. ред. Д. Х. Баранник. – Дніпропетровськ : Вид-во „Навчальна книга”, 1999. – Т. 1. – С. 124–130.

19. Семантика і стилістика сполучників *і* (*ma*) у сучасній українській мові / І.С. Попова // Франція та Україна, науково-практичний досвід у контексті діалогу національних культур : матеріали IX Міжнар. конф. – Дніпропетровськ : Пороги, 2003. – С. 200–201.

20. Синтонімія на рівні словосполучення в сучасній українській мові / І.С. Попова // Франція та Україна, науково-практичний досвід у контексті діалогу національних культур : матеріали XI Міжнар. конф. – Дніпропетровськ : Пороги, 2006. – С. 130–131.

21. Дефініція речення як основної синтаксичної категорії / І.С. Попова // Вісник Дніпропетровського університету. Мовознавство. – Дніпропетровськ : Вид-во Дніпропетр. нац. ун-ту, 2007. –

Вип. 13. – Т. 1. – № 4 / 1. – С. 244–252.

22. Синтаксична омонімія на рівні речення в українській мові / І. С. Попова // Франція та Україна, науково-практичний досвід у контексті діалогу національних культур : матеріали XII Міжнар. конф. – Дніпропетровськ : Пороги, 2007. – С. 106–107.

23. Синтаксичний зв'язок як граматична категорія / І. С. Попова // Ономастика і апелятиви : зб. наук. пр. / за ред. В. О. Горпинича. – Дніпропетровськ : ДНУ, 2007. – Вип. 30. – С. 357–364.

24. Словоз'єднання як синтаксична одиниця / І. С. Попова // Лексико-грамматические инновации в современных восточнославянских языках : материалы III Международ. научн. конф. (Днепропетровск, 19–20 апреля). – Дніпропетровськ : Пороги, 2007. – С. 275–276.

25. Специфіка синтаксису як граматичного рівня мови / І. С. Попова // Дослідження з лексикології і граматики української мови : зб. наук. праць / за ред. Д. Х. Баранника. – Дніпропетровськ : Пороги, 2007. – Вип. 6. – С. 122–138.

26. Діапазон основних синтаксичних одиниць сучасної української мови / І. С. Попова // Лінгвістичні дослідження : зб. наук. праць / за ред. Л. А. Лисиченко. – Х. : ХНПУ імені Г. Сковороди, 2008. – Вип. 26. – С. 140–147.

27. Небінарність у системі ієрархічних синтаксичних зв'язків / І. С. Попова // Східнослов'янська філологія. Мовознавство : зб. наук. праць. – Горлівка : Вид-во ГДПШМ, 2008. – Вип. 15. – С. 298–308.

28. Омнімія мовних елементів в аспекті культури спілкування / І. С. Попова // Український смисл. – 2008. – С. 93–97.

29. Принципи формування системи основних синтаксичних одиниць української мови / І. С. Попова // Дослідження з лексикології і граматики української мови : зб. наук. праць / за ред. Д. Х. Баранника. – Дніпропетровськ : Пороги, 2008. – Вип. 7. – С. 123–131.

30. Синтаксична одиниця як складник предмета синтаксису / І. С. Попова // Вісник Дніпропетровського університету. Мовознавство. – Дніпропетровськ : Вид-во Дніпропетр. нац. ун-ту, 2008. – Т. 16. – Вип. 14. – № 11. – С. 258–264.

31. Аналітичні й аналітико-пошукові одиниці в системі синтаксичних категорій / І. С. Попова // Лінгвістичні дослідження : зб. наук. праць / за ред. Л. А. Лисиченко. – Х. : ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2009. – Вип. 27. – С. 224–231.

32. Дві групи внесень у речення в сучасній українській літературній мові / І. С. Попова // Лексико-грамматические инновации в современных славянских языках : материалы IV Международ. научн. конф. (Днепропетровск, 9–10 апреля). – Дніпропетровськ : Пороги, 2009. – С. 400–401.

33. Деривати від словосполучень у сучасній українській мові / І. С. Попова // Вісник Дніпропетровського університету. Мовознавство. – Дніпропетровськ : Вид-во Дніпропетр. нац. ун-ту, 2009. – Вип. 15. – Т. 1. – С. 245–252.

34. Досвід загальної типології синтаксичної омонімії / І. С. Попова // Лінгвістичні студії : зб. наук. пр. / за ред. А. П. Загнітка. – Донецьк : ДонНУ, 2009. – Вип. 18. – С. 86–92.

35. Загальні зауваження до формування похідних синтаксичних одиниць української мови / І. С. Попова // Наукові записки. Філологічні науки (мовознавство). – Кіровоград : РВВ КДПУ імені В. Винниченка, 2009. – Вип. 86. – С. 62–67.

36. Основні параметри системних синтаксичних зв'язків у сучасній українській мові / І. С. Попова // Науковий вісник Чернівецького університету. Слов'янська філологія. – Чернівці : Чернів. нац. ун-т, 2009. – Вип. 475–477. – С. 68–74.

37. План змісту основних синтаксичних одиниць української мови / І. С. Попова // Франція та Україна, науково-практичний досвід у контексті національних культур : матеріали XIII Міжнар. конф. – Дніпропетровськ, 2009. – С. 96–98.

38. Синтаксичні параметри тексту як лінгвістичного явища / І. С. Попова // Науковий вісник Херсонського державного університету. Лінгвістика. – Херсон : Вид-во ХДУ, 2009. – Вип. 9. – С. 47–50.

39. Словоз'єднання та його похідні в системі синтаксичних одиниць / І. С. Попова // Дослідження з лексикології і граматики української мови : зб. наук. праць / за ред. А. М. Поповського. – Дніпропетровськ : Пороги, 2009. – Вип. 8. – С. 164–173.

40. Структурні моделі тексту як синтаксичної одиниці / І. С. Попова // Наукові праці : науково-методичний журнал. Філологія. Мовознавство. – Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2009. – Т. 98. – Вип. 85. – С. 68–71.

41. Чи потрібна індексація структурної схеми складного речення як синтаксичної категорії / І. С. Попова // Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского. Филология. Социальные коммуникации. – Симферополь, 2009. – Т. 22 (16). – № 2. – С. 208–213.

42. До питання про моделювання в українському синтаксисі (теоретичний аспект) / І. С. Попова // Франція та Україна : науково-практичний досвід у контексті діалогу національних культур : матеріали XIV Міжнар. конф. – Дніпропетровськ : Пороги, 2010. – С. 131–136.

43. Деякі міркування щодо дефініції речення в сучасному синтаксисі (нормативно-довідковий видання) / І. С. Попова // Дослідження з лексикології і граматики української мови : зб. наук. прац. / за ред. А. М. Поповського. – Дніпропетровськ : Вид-во ДНУ, 2011. – С. 217–225.

44. До проблеми стратифікації лінгвістичних категорій / І. С. Попова // Лексико-грамматические инновации в современных славянских языках : материалы V Междунар. конф. (Днепрпетровск, 7–8 апреля). – Дніпропетровськ : Нова ідеологія, 2011. – С. 307–308.

45. Словосполучення в системі синтаксичного аналізу мовленнєвих ланцюгів / І. С. Попова // Франція та Україна : науково-практичний досвід у контексті діалогу національних культур. XV Міжнародна конференція (Дніпропетровськ, 24–25 квітня) : Матеріали. – Дніпропетровськ : Пороги, 2012. – С. 116–120.

46. Структура словосполучення в сучасній українській літературній мові / І. І. Меншиков, І. С. Попова. – Дніпропетровськ : РВВ ДДУ, 2000. – 36 с. (з грифом Міносвіти).

47. Синтаксичні зв'язки слів у сучасній українській літературній мові / І. І. Меншиков, І. С. Попова. – Дніпропетровськ : РВВ ДНУ, 2001. – 90 с. (з грифом Міносвіти).

48. Речення як предикативна, комунікативна та функціональна одиниця мовлення / І. І. Меншиков, І. С. Попова. – Дніпропетровськ : ДНУ, 2002. – 48 с. (з грифом Міносвіти).

49. Структура простого речення в сучасній українській літературній мові / І. І. Меншиков, І. С. Попова. – Дніпропетровськ : РВВ ДНУ, 2004. – 64 с.

* * *

Тетяна НОВІКОВА. Церковнослов'янізми в сучасній українській мові. – Рукопис.

Роботу виконано на кафедрі історії та культури української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України.

Науковий керівник – доктор філологічних наук, професор **Скаб Марія Василівна**, професор кафедри історії та культури української мови Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича.

Офіційні опоненти: член-кореспондент НАН України, доктор філологічних наук, професор **Німчук Василь Васильович**, Інститут української мови НАН України, завідувач відділу історії української мови; кандидат філологічних наук, доцент **Ципердюк Оксана Дмитрівна**, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, доцент кафедри української мови.

Захист відбувся 29 листопада 2013 р. Із дисертацією можна ознайомитися в Науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича за адресою: вул. Лесі Українки, 23, м. Чернівці, 58000.

Актуальність теми дисертації випливає з потреби комплексного і всебічного аналізу церковнослов'янізмів як органічного складника сучасної української мови, що вимагає спеціального дослідження – повнішого викладу, уточнення, конкретизації або переосінки раніше відомих явищ і фактів. У роботі висвітлено питання про місце і статус церковнослов'янізмів у лексичній, словотвірній та стилістичній системах сучасної української мови, а цей аспект дослідження, тісно пов'язаний із проблемою взаємодії церковнослов'янських і власне українських елементів в українській мові нового часу, дотепер залишається дискусійним.

Мета дослідження – здійснити комплексний аналіз церковнослов'янізмів у сучасній українській мові з погляду джерел і шляхів запозичення, семантики, формально-структурних ознак та стилістичних функцій.

Досягнення поставленої мети передбачає виконати такі **завдання**:

1) проаналізувати погляди вчених на історію розвитку церковнослов'янської мови, її контактів з українською мовою, входження церковнослов'янізмів в українську мову та особливості їх використання в різних функціональних стилях;

2) зібрати та систематизувати церковнослов'янськи, використовувани в сучасній українській мові, охарактеризувати їх репрезентацію в основних її словниках;

3) описати джерела та шляхи запозичення церковнослов'янськи мову за етимологічними словниками;

4) виокремити лексико-семантичні групи досліджуваної лексики;

5) уточнити фонетичні особливості церковнослов'янськи в українській мові;

6) проаналізувати специфіку використання афіксів та коренів церковнослов'янського походження в лексичних одиницях сучасної української мови;

7) окреслити основні стилістичні функції церковнослов'янської лексики в сучасній українській мові та простежити їх стилістичну диференціацію за словниками української мови.

Об'єктом дослідження є лексеми, засвоєні з церковнослов'янської мови або за її посередництва з інших (грецької, латинської, гебрайської тощо) мов, а також лексеми з церковнослов'янськими морфемами, утворені вже в українській мові.

Предметом розгляду є семантичні, фонетико-словотвірні, стилістичні особливості церковнослов'янськи та вплив церковнослов'янської книжної традиції на формування лексичної, фонетико-словотвірної та стилістичної систем української мови.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що вперше в українському мовознавстві здійснено комплексний лексико-семантичний, фонетико-словотвірний та стилістичний аналіз церковнослов'янськи в сучасній українській мові, що дає змогу визначити місце церковнослов'янської лексики в системі сучасної української мови та вплив церковнослов'янської мови на українську. Уперше системно описано мовні та позамовні чинники появи церковнослов'янськи запозичень у сучасній українській мові, основні шляхи входження церковнослов'янськи в українську мову, лексико-семантичні групи церковнослов'янськи, фонетичні та словотвірні ознаки церковнослов'янської мови в лексичних одиницях української мови та стилістичне маркування їх у сучасних тлумачних словниках української мови. Робота містить оригінальні визначення та класифікацію церковнослов'янськи; уперше в українському мовознавстві обліковано й значно розширено перелік морфем церковнослов'янського походження, показано вплив церковнослов'янської мови на розвиток словотвірної системи української мови.

Обсяг і структура дослідження. Дисертація складається зі вступу, якому передують перелік умовних позначень, основної частини, що має чотири розділи з висновками до кожного з них, загальних висновків, списку використаної літератури (296 найменувань) та 18 додатків. Загальний обсяг роботи з додатками становить 414 с., загальний обсяг тексту – 231 с., основна частина – 199 с., додатки – 183 с.

Основні положення дисертації викладено в таких публікаціях:

1. Церковнослов'янськи у складі українськи фразеологічних одиниць / Т. В. Новікова // Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского : науч. журнал / председатель Н. В. Багров ; ред. серии В. П. Казарин. – Симферополь : Таврический нац. ун-т им. В. И. Вернадского, 2009. – Т. 22 (61). – № 4 (2) : Филология. Социальные коммуникации. – С. 132–139.

2. Взаємини церковнослов'янської та української мов : погляд крізь століття / Т. В. Новікова // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету ім. Івана Огієнка / відп. ред. Л. М. Марчук. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2009. – Вип. 20 : Філологічні науки. – С. 464–468.

3. Церковнослов'янськи у „Словнику української мови” / Т. В. Новікова // Мовознавчий вісник : зб. наук. праць / відп. ред. Г. І. Мартинова. – Черкаси : Видавець Чабаненко Ю., 2010. – Вип. 10. – С. 136–140.

4. Опозиція повноголосся / неповноголосся в сучасній українській мові (семантико-функціональний аспект) / Т. В. Новікова // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. Б. І. Бунчук. – Чернівці : ЧНУ, 2010. – Вип. 506–508 : Слов'янська філологія. – С. 110–120.

5. Опозиція повноголосся / неповноголосся в сучасній українській мові (структурний аспект) / Т. В. Новікова // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. Б. І. Бунчук. – Чернівці : ЧНУ, 2010. – Вип. 509–511 : Слов'янська філологія. – С. 108–116.

6. Церковнослов'янська лексика в українській мові / Т. В. Новікова // Науковий вісник

Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. Б. І. Бунчук. – Чернівці : ЧНУ, 2011. – Вип. 547–548 : Слов'янська філологія. – С. 108–112.

7. До питання про класифікацію церковнослов'янців у сучасній українській мові / Т. В. Новікова // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. Б. І. Бунчук. – Чернівці : ЧНУ, 2012. – Вип. 585–586 : Слов'янська філологія. – С. 310–314.

* * *

Інна СТРИЛЕЦЬ. Комуникативна детермінованість особової семантики у зверненому мовленні українців. – Рукопис.

Роботу виконано на кафедрі історії та культури української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України.

Науковий керівник – доктор філологічних наук, професор **Скаб Мар'ян Стефанович**, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, завідувач кафедри історії та культури української мови.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор **Голянич Марія Іванівна**, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, професор кафедри української мови; кандидат філологічних наук **Пуряєва Наталія Володимирівна**, Інститут української мови НАН України, старший науковий співробітник відділу історії української мови.

Захист відбувся 21 грудня 2012 р. Із дисертацією можна ознайомитися в Науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича за адресою: вул. Лесі Українки, 23, м. Чернівці, 58000.

Актуальність реферованого комплексного вивчення виразників персонального дейксису полягає в тому, що воно здійснено в руслі антропоцентричного функційно-прагматичного напрямку і поєднує теорії та інструменти з різних галузей лінгвістики (морфології, синтаксису, прагматики, психо- етно-, соціо- та когнітивної лінгвістики). Перспективність саме таких студій особової семантики обумовлена інтегративним потенціалом прагматики, здатної акумулювати результати, отримані в інших галузях мовознавства, та інтерпретувати їх у комунікаційному аспекті на широкому типологічному тлі: студіюючи факти української мови, епізодично залучаємо для зіставлення відомості з інших (як слов'янських, так і неслов'янських) мов, акцентуючи не на описі мовних виявів, а на їх інтерпретації в аспекті універсальних закономірностей функціонування мови і реалізації цих закономірностей в конкретній мові – українській.

Мета роботи – дослідити в синхронічному та діахронічному аспектах апеляційний складник комуникативної поведінки українців загалом і вираження в ній значення особи зокрема.

Реалізація мети передбачає розв'язання таких **завдань**:

- 1) упорядкувати й узагальнити наявні в науковій літературі інтерпретації значення і функцій апеляції, зокрема її складників;
- 2) визначити первинні і вторинні прагматичні функції показників особової семантики;
- 3) систематизувати умови, у яких показники особової семантики отримують додаткові прагматичні функції;
- 4) розглянути найновіші зміни в системі функціонування особових займенників у соціальному і комуникативному аспектах;
- 5) проаналізувати різноманітні типи транспозиції особових форм і виявити її прагматичний потенціал;
- 6) зробити висновки про перспективи використання українцями сучасних способів апеляції.

Об'єкт дослідження – діалогічні фрагменти текстів із займенково-іменниковими номінаціями на позначення мовця та адресата мовлення.

Предметом дослідження є семантичні, стилістичні, прагмалінгвістичні та соціолін-

гвістичні функції показників особової семантики як їх вторинні прагматичні функції.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що в ній уперше:

– системно розглянуто всі випадки актуалізації первинних і вторинних прагматичних функцій показників особи;

– проаналізовано функціонування займенникових інновацій останніх років у комунікативному і типологічному аспектах;

– виявлено й всебічно проаналізовано синтаксичні, семантичні та прагматичні характеристики конструкцій з особовими і присвійними займенниками;

– побудовано комунікативну модель транспозиції особових форм.

Структура й обсяг дисертації. Робота складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків до них, загальних висновків, списку використаних джерел (34 позиції), списку використаної літератури (437 позицій), додатків (А, Б). Повний обсяг роботи становить 264 сторінки, текстова частина – 199 сторінок.

Основні положення дисертації викладено в таких публікаціях:

1. Взаємодія загальнонаціональних і локальних рис вираження способів апеляції у творчості Юрія Федьковича / Інна Стрілець // Науковий вісник Чернівецького національного університету : зб. наук. праць / [наук. ред. : Бунчук Б. І.] – Чернівці : Рута, 2005. – Вип. 274–275 : Слов'янська філологія. – С. 433–437.

2. Динаміка способів апеляції в українській мові (на матеріалі драматичних творів Лесі Українки) / Інна Стрілець // Науковий вісник Чернівецького національного університету : зб. наук. праць / [наук. ред. % Бунчук Б. І.] – Чернівці : Рута, 2006. – Вип. 276–277 : Слов'янська філологія. До 130-річчя заснування Чернівецького університету. – С. 231–235.

3. Динаміка способів апеляції у мовленні міських та сільських жителів Західної України / Інна Стрілець // Семантика мови і тексту : зб. статей IX Міжнар. конф. / [наук. ред. : Кононенко В. І.] – Івано-Франківськ : Видавничо-дизайнерський відділ ЦІТ, 2006. – С. 417–421.

4. Прагматична зумовленість вибору найменування особи та способу апеляції (на матеріалі українських письменників I половини XIX століття) / Інна Стрілець // Науковий вісник Чернівецького національного університету : зб. наук. праць / [наук. ред. : Бунчук Б. І.] – Чернівці : Рута, 2007. – Вип. 356–359 : Слов'янська філологія. – С. 438–443.

5. Вплив прагматично-соціальних чинників на особливості способів апеляції в гуцульських говорах (на матеріалі творів Ю. Федьковича, М. Коцюбинського, Г. Хоткевича) / Інна Стрілець // Вісник Прикарпатського університету / [голова редколегії Матвійшин В. Г.] – Івано-Франківськ : Видавничо-дизайнерський відділ ЦІТ Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2008. – Вип. XIX–XX : Філологія (мовознавство). – С. 151–155.

6. Вікові особливості застосування способів апеляції українцями у сім'ї / Інна Стрілець // Současná ukrajinistika: problémy jazyka, literatury a kultury : sborník článků. – Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2008. – S. 659–662.

7. Особливості способів апеляції в гуцульських говорах (на матеріалі творів Ю. Федьковича, М. Коцюбинського і Г. Хоткевича) / Інна Стрілець // Розмаїття думки і слова. Актуальні проблеми розвитку та функціонування української мови : збірник статей / [відпов. ред. Скаб М. С.]. – Чернівці : Видавництво Чернівецького національного університету, 2009. – С. 155–165.

8. Strilets I. Grzecznościowe formy adresatywne we współczesnej rodzinie bukowskińskiej / Інна Стрілець // Bukowińskie spotkania naukowe. Integracja społeczno-kulturowa na pograniczu. – Warszawa – Wrocław – Zielona Góra – Piła : SOW, 2010. – S. 109 – 117.

9. Способи апеляції в етикеті української і польської мов / Інна Стрілець // Теорія і практика викладання української мови як іноземної : зб. наук. праць. – Львів : Видавництво ЛНУ ім. І. Франка, 2010. – Вип. 4. – С. 273–283.

10. Засоби номінації ієрарха в міжмовних контактах (на матеріалі листів російських греко-католиків до українського митрополита Андрея Шептицького) / Інна Стрілець // Науковий вісник Чернівецького національного університету : зб. наук. праць / [наук. ред. Бунчук Б. І.] – Чернівці : Рута, 2010. – Вип. 506–508 : Слов'янська філологія. – С. 247–253.

11. Українсько-німецькі паралелі при вивченні мовленнєвого етикету / Інна Стрілець, Мелані Фойк // Теорія і практика викладання української мови як іноземної : зб. наук. праць. – Львів : Видавництво ЛНУ ім. І. Франка, 2011. – Вип. 6. – С. 217–225.

12. Теоретичні засади формування етикету в загальнокультурному аспекті / І. В. Стрілець // Культура народів Причорномор'я. – Симферополь, 2011. – Вип. 199. – Т. 2. – С. 156–159.

13. Детермінація способів апеляції в українській і польській мовах / Інна Стрілець // Вісник

* * *

Марта МАКСИМЮК. Онімний простір постмодерністського тексту (на матеріалі романів Василя Кожелянка). – Рукопис.

Роботу виконано на кафедрі історії та культури української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України.

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, доцент **Колесник Наталія Степанівна**, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, доцент кафедри історії та культури української мови.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор **Белей Любомир Омелянович**, Ужгородський національний університет, професор кафедри української мови, директор НДІ україністики імені Михайла Мольнара; кандидат філологічних наук, доцент **Бияк Наталія Яремівна**, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, доцент кафедри німецької мови.

Захист відбувся 21 грудня 2012 р. Із дисертацією можна ознайомитися в Науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича за адресою: вул. Лесі Українки, 23, м. Чернівці, 58000.

Актуальність дослідження полягає в необхідності вивчення онімії сучасної української постмодерної літератури (і особливо прози), яка усе ще мало досліджена; ономавторчість чималої кількості авторів посттоталітарного періоду або взагалі перебуває поза увагою дослідників літературно-художньої ономастики, або розглянута принагідно чи фрагментарно і не стала об'єктом комплексного аналізу. Зокрема, це стосується й творчості визначного українського письменника Василя Кожелянка, романи якого належать до кращих зразків сучасної української постмодерної прози, а специфіка використання В. Кожелянком пропріальної лексики, на нашу думку, репрезентує особливості вживання онімії в українській постмодерністській прозі загалом і насамперед у жанрі „альтернативна історія”. Тому комплексний функціонально-стилістичний аналіз ономастикону його романів сприятиме глибшому розумінню особливостей ономавторчості як у сучасній українській постмодерній прозі, так і в новітній літературі загалом.

Мета дослідження – здійснити комплексний функціонально-стилістичний аналіз літературної онімії в сучасній українській постмодерністській прозі; виявити лінгвальні особливості літературно-художніх власних назв як особливого структурно-функціонального компонента мови творів письменника; визначити типологічні риси у функціонуванні онімів у постмодерністському тексті.

Досягнення зазначеної мети передбачає розв'язання таких **завдань**:

1) розглянути стан вивчення літературно-художньої ономастики в Україні і місце дослідження онімії постмодерністської літератури в цих студіях;

2) описати поетонімосферу „дефілядного” циклу буковинського письменника;

3) з'ясувати конотативне та функціональне наповнення онімії романів і простежити взаємодію між різними розрядами та класами власних назв у межах онімного простору кожного твору;

4) простежити, як жанр „альтернативної історії” та індивідуально-стильові уподобання письменника впливають на якісний і кількісний склад його літературно-художнього ономастикону;

5) виявити особливості постмодерністського твору та їх вплив на використання В. Кожелянком онімії в романах.

Об'єкт дослідження – онімія романів „дефілядного циклу” В. Кожелянка („Дефіляда в

Москві”, „Конотоп”, „Людинець пана Бога”), а **предметом** – функціонально-стилістична специфіка онімів в аналізованих романах.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що в дисертації вперше: до наукового обігу введено новий емпіричний матеріал, який у такому обсязі ще не був предметом лінгвістичних студій; на основі зібраного матеріалу здійснено комплексне монографічне опрацювання онімного простору сучасної української постмодерністської прози на прикладі романів В. Кожелянка; сформовано повний індивідуально-авторський ономастикон представника постмодерністської літератури як самобутню художню єдність, що виявляється в системності використання та багатоаспектності функціонування онімів у процесі художньо-естетичної комунікації; зроблено спробу поєднати вивчення індивідуально-авторської специфіки літературних найменувань В. Кожелянка як важливого чинника формування ідіолекту письменника із з’ясуванням їх традиційності та новаторства в розвитку української літературно-художньої онімії.

Структура і обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, чотирьох розділів із висновками до них, загальних висновків, списку використаної літератури (258 позицій) та додатків (індексу онімів аналізованих романів). Загальний обсяг роботи – 268 сторінок, з них 195 сторінок основного тексту.

Основні положення дисертації викладено в таких публікаціях:

1. Онімна периферія роману В. Кожелянка „Дефіляда в Москві” як важливий елемент ідіостилію письменника / М. Максимюк // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. Б. І. Бунчук. – Чернівці : Рута, 2006. – Вип. 276-277. Слов’янська філологія. (До 130-річчя заснування Чернівецького університету). – С. 500 – 505.

2. Особливості функціонування топонімів у романі В. Кожелянка „Дефіляда в Москві” / М. В. Максимюк // Логос ономастики: науковий журнал / відп. ред. Є. Отін. – Донецьк, 2006. – № 1 (1), 2006. – С. 97 – 103.

3. Топонімія роману В. Кожелянка „Котигорошко” / М. Максимюк // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. Б. І. Бунчук. – Чернівці : Рута, 2007. – Вип. 356 – 359: Слов’янська філологія. – С. 169 – 174.

4. Специфіка антропонімії роману В. Кожелянка „Котигорошко” / М. Максимюк // Науковий вісник Чернівецького університету: зб. наук. праць / наук. ред. Б. І. Бунчук. – Чернівці : Рута, 2008. – Вип. 394 – 398. Слов’янська філологія. – С. 480 – 485.

5. Специфіка використання власних назв у сучасній українській постмодерній прозі (на матеріалі романів В. Кожелянка) / М. В. Максимюк // *Studia Slavistica*: зб. наук. ст.; [упоряд. і відп. ред.: С. Пахомова, Я. Джоганик]. – Ужгород : Видавництво Олександри Гаркуші, 2009. – Вип. 9: Ономастика. Антропоніміка. – С. 280 – 285.

6. Топоніми на позначення України в романі В. Кожелянка „Конотоп” / М. Максимюк // Вісник Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. – Івано-Франківськ : Видавництво Прикарпатського національного університету, 2011. – Вип. XXIX – XXXI : Філологія. – С. 437 – 441.

* * *

Надія ВІТРУК. Односкладні іменні речення в сучасній українській літературній мові: структура і функціонування. – Рукопис.

Роботу виконано на кафедрі історії та культури української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України.

Науковий керівник – доктор філологічних наук, професор **Скаб Мар’ян Стефанович**, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, завідувач кафедри історії та культури української мови.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор **Завальнюк Інна Яківна**, Інститут філології і журналістики Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, професор кафедри української мови; кандидат

філологічних наук, доцент **Харченко Світлана Василівна**, Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв, завідувач кафедри документознавства та управління соціальними комунікаціями.

Захист відбувся 22 січня 2013 р. Із дисертацією можна ознайомитися в Науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича за адресою: вул. Лесі Українки, 23, м. Чернівці, 58000.

Актуальність запропонованого дослідження й вибір його теми зумовлено, по-перше, відсутністю у мовознавстві комплексного підходу до вивчення односкладних іменних речень загалом, а номінативних і вокативних як їх різновидів, зокрема; по-друге, необхідністю уточнити синтаксичний статус цих конструкцій у системі простого речення.

Мета роботи – системно описати односкладні номінативні та вокативні речення сучасної української літературної мови, зіставляючи та інтерпретуючи їх сутність з погляду функційної граматики. Реалізація поставленої мети передбачає розв’язання таких завдань:

- 1) з’ясувати основні підходи до вивчення односкладних іменних речень та їх різновидів;
- 2) установити взаємозв’язок – односкладні іменні речення і функційні сфери мови, визначити синтаксичну сутність головних членів номінативних та вокативних конструкцій;
- 3) конкретизувати значення понять „підметові речення”, „номінативні речення” та „односкладні речення репрезентації”, „вокативні речення” й „односкладні речення апеляції”;
- 4) описати функційно-семантичні різновиди односкладних іменних речень репрезентації та апеляції в сучасній українській літературній мові;
- 5) охарактеризувати формально-синтаксичні та семантично-граматичні особливості односкладних речень підметового типу в функційних сферах репрезентації та апеляції: окреслити варіативність структурних моделей, установити лексико-семантичну наповненість головного члена, визначити особливості вираження граматичного значення;
- 6) виявити спільні та відмінні ознаки односкладних іменних речень репрезентації та апеляції;
- 7) подати систематизований опис номінативних і вокативних конструкцій як засобів представлення відповідних функційних сфер мови.

Предмет вивчення – іменні односкладні речення підметового типу, що представляють різні функційні сфери української мови – сферу репрезентації та сферу апеляції.

Об’єктом дослідження є синтаксичні характеристики та семантичні особливості наповнення односкладних іменних речень репрезентації та апеляції в сучасній українській літературній мові.

Наукова новизна одержаних результатів дисертації полягає в тому, що вперше в українському мовознавстві здійснено аналіз особливостей побудови односкладних речень підметового типу, функційно-семантичної різноманітності та специфіки вираження граматичного значення з урахуванням принципів функційної граматики; проведено різнобічну порівняльну характеристику односкладних речень репрезентації та апеляції для виявлення спільних та відмінних ознак.

Структура та обсяг роботи. Дисертацію – загальним обсягом 222 сторінки (основний текст становить 182 сторінки) – складають перелік умовних позначень, вступ, чотири розділи та висновки до кожного з них, загальні висновки, список використаної літератури (299 позицій) та список джерел фактичного матеріалу (50 позицій). Робота містить 2 порівняльні таблиці структурно-функційних моделей та різновидів аналізованих речень репрезентації та апеляції.

Основні положення дисертації викладено в таких публікаціях:

1. Специфіка функціонування субстантивно-оцінних речень у творчості Уласа Самчука / Надія Вітрук // Наукові записки : зб. наук. праць за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної конференції „Творчість Уласа Самчука в контексті сучасної культури”, 21–22 лютого 2005 р. – Тернопіль : ТНПУ, 2005. – Вип. XVII. – С. 270–277. – (Серія : Літературознавство).

2. Функції часток у структурі субстантивно-оцінних речень / Надія Вітрук // Науковий вісник

Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича : зб. наук. праць / [наук. ред. Бунчук Б. І.]. – Чернівці : Рута, 2007. – Вип. 321–322 : Слов'янська філологія. – С. 246–250.

3. Проблема сутності та типології односкладних речень в лінгвістиці / Надія Вітрук // Науковий вісник Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича : зб. наук. праць / [наук. ред. Бунчук Б. І.]. – Чернівці : Рута, 2010. – Вип. 496–497 : Слов'янська філологія. – С. 140–145.

4. Типи односкладних іменних речень та принципи їх класифікації / Надія Вітрук // Гуманітарна освіта в технічних вищих закладах : зб. наук. праць Інституту повітряного і космічного права та масових комунікацій Національного авіаційного університету / [відп. ред. Шинкарук В. Д.]. – К. : Вид-во Європейського університету, 2010. – Вип. 20. – С. 47–59.

5. Стилистичні параметри використання односкладних речень репрезентації та апеляції у біблійних текстах / Надія Вітрук // Науковий вісник Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича : зб. наук. праць / [наук. ред. Бунчук Б. І.]. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2010. – Вип. 506–508 : Слов'янська філологія. – С. 90–96.

6. Різновиди односкладних речень репрезентації у сучасній українській літературній мові / Надія Вітрук // Лінгвістичні студії : зб. наук. праць / Донецький нац. ун-т ; наук. ред. А. П. Загнітко. – Донецьк : ДонУН, 2011. – Вип. 22. – С. 155–161.

7. Односкладні іменні речення і функціональні сфери української мови / Надія Вітрук // Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені В. Винниченка : зб. наук. праць / [відп. ред. О. Семенюк]. – Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2011. – Вип. 100. – С. 240–243. – (Серія : Філологічні науки (мовознавство)).

8. Структурно-семантичні особливості поширених односкладних речень репрезентації / Надія Вітрук // Гуманітарна освіта в технічних вищих навчальних закладах : зб. наук. праць / [відп. ред. Гудманян А. Г.]. – К. : Університет „Україна”, 2012. – Вип. 24. – С. 167–177.

9. Структурно-семантичні особливості односкладних речень репрезентації / Надія Вітрук // Діалектна мова: сучасний стан і перспективи дослідження : програма, матеріали та тези доповідей всеукраїнських наукових читань, присвячених пам'яті діалектолога Валентини Прокопенко / [відп. ред. Н. В. Гуйванюк]. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2011. – С. 176–178.

* * *

Алла СІРАНТ. Концепти ГРІХ та СПОКУТА в українській прозі другої половини ХХ століття. – Рукопис.

Роботу виконано на кафедрі української мови Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України.

Науковий керівник – доктор філологічних наук, професор кафедри української мови **Марчук Людмила Миколаївна**, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор кафедри історії та культури української мови **Скаб Марія Василівна**, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича; кандидат філологічних наук, доцент кафедри української словесності та культури **Сукаленко Тетяна Миколаївна**, Національний університет державної податкової служби України (м. Ірпін'я).

Захист відбувся 26 лютого 2013 р. Із дисертацією можна ознайомитися в науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича за адресою: вул. Лесі Українки, 23, м. Чернівці, 58000.

Актуальність дослідження зумовлена потребою всебічного вивчення концептів як ментальних утворень, що є значущим усвідомленням типізованого фрагменту досвіду, що зберігається в пам'яті людини. Концепти ГРІХ та СПОКУТА не були об'єктом вивчення дисертаційних досліджень у дихотомічному аспекті. Щоправда, В. Кононенко у монографії „Концепти українського дискурсу” виділяє такі концепти, класифікуючи їх як абстрактно-емоційні концепти та описує, аналізуючи мовно-стилістичні аспекти культурологічного дискурсу Тараса Шевченка, Лесі Українки, Панаса Мирного, Івана Франка, Михайла Коцюбинського, Василя Стефаника. Крім того, описуючи ці концепти,

В. Кононенко основну увагу звертає на концепт ГРІХ, а концепт СПОКУТА згадує лише в контексті новели „Гріх” В. Стефаника. У роботі висвітлено питання про вербалізацію концептів ГРІХ та СПОКУТА у мові художньої прози другої половини ХХ ст., статус і місце лексем, що ословлюють досліджувані концепти у художніх творах, а також властивість взаємодіяти з іншими лексемами, які вербалізують національну концептосферу

Мета і завдання дослідження. У дисертації здійснено комплексний аналіз концептів ГРІХ та СПОКУТА, а також з'ясовано особливості їх вербалізації в текстах творів українських прозаїків другої половини ХХ століття.

Досягнення цієї мети передбачало розв'язання таких завдань:

1) проаналізувати теоретичні положення про вивчення особливостей вербалізації концептів, викладені у працях українських і зарубіжних лінгвістів та філософів, проаналізувати художньо-образну картину світу, у якій вербалізуються концепти, установити мовні категорії, поняття, ідеї, з якими вони корелюють;

2) виявити мовні засоби експлікації концептів ГРІХ та СПОКУТА у мові художньої прози другої половини ХХ ст.;

3) визначити обсяг концептів ГРІХ та СПОКУТА, зафіксований у мові та зреалізований у конкретних досліджуваних текстах;

4) з'ясувати особливості сполучуваності лексем, що вербалізують концепти ГРІХ та СПОКУТА;

5) проаналізувати похідні від лексем, що вербалізують концепти ГРІХ та СПОКУТА і з'ясувати частотність їх вживання;

6) дослідити особливості експлікації національної концептосфери в аспекті концептів ГРІХ та СПОКУТА.

Об'єктом дослідження є мова прозових творів українських письменників другої половини ХХ століття Р. Андріяшика, О. Гончара, Є. Гуцала, В. Дрозда, П. Загребельного, Р. Іваничука, В. Малика, В. Міняйла, Ю. Мушкетика, М. Стельмаха, Р. Федоріва, Вал. Шевчука.

Предметом вивчення слугували лінгвістичні засоби експлікації уявлень про „грїх” та „спокуту” в українській прозі другої половини ХХ століття.

Наукова новизна дисертації полягала у тому, що в ній уперше в українській мові системно і всебічно проаналізовано особливості лінгвальної репрезентації концептів ГРІХ та СПОКУТА на матеріалі української прози II половини ХХ ст. Поняття грїха та спокути є одними з найважливіших чинників духовного життя людини, тому важливим є з'ясування лінгвокультурної специфіки цих концептів та механізмів їх мовної концептуалізації в художніх текстах. Крім того, проза II половини ХХ ст. вперше стала об'єктом дисертаційного дослідження, у якому виявлено специфіку функціонування лінгвістичних засобів омовлення концептів ГРІХ та СПОКУТА. Робота містить оригінальне визначення поняття концептуальної дихотомії.

Структура і обсяг роботи. Дисертація загальним обсягом 203 сторінки (обсяг основного тексту дисертації становить 174 сторінки) складається зі вступу, чотирьох розділів з висновками до кожного з них, загальних висновків, списку використаної наукової літератури (254 позиції), списку лексикографічних джерел (16 позицій) та списку художніх текстів (39 позицій).

Основні положення дисертації викладено в таких наукових працях:

1. Концепт „грїх” в художньому дискурсі (на матеріалі історичних романів П. Загребельного, Р. Іваничука, Ю. Мушкетика) / А. М. Яворська // Наукові праці Кам'янець-Подільського державного університету. Філологічні науки / [відп. ред. Ю. О. Маркітантов]. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський державний університет, 2007. – Вип. 15. – С. 252–254.

2. Особливості реалізації концептуальної дихотомії „грїх – спокута” на тлі художньо-образної картини світу роману Р. Іваничука „Орда” / А. М. Яворська // Наукові записки : збірник наукових праць : вип. 10, у 2 т. / [наук. ред. Н. Л. Іваницька]. – Вінниця : Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, 2008. – Т. 2. – С. 167–171. – (Серія : Філологія).

3. Функціонування концепту „грїх” у художньо-образній картині світу роману П. Загребельного “Тисячолїтній Миколай” / А. М. Яворська // Наукові праці Кам’янець-Подільського державного університету : за підсумками звітної наукової конференції викладачів, докторантів і аспірантів : вип. 6, у 3 т. / [відп. ред. Ю. О. Маркітантов] – Кам’янець-Подільський : Кам’янець-Подільський державний університет, 2007. – Т. 2. – С. 29–30.

4. Аналіз структури концепту „грїх” / А. М. Сірант // Наукові праці Кам’янець-Подільського державного університету. Філологічні науки / [відп. ред. Ю. О. Маркітантов] – Кам’янець-Подільський : Аксіома, 2008. – Вип. 16, Т. 1. – С. 485–489.

5. Вербалізація концепту „грїх” (на матеріалі історичної прози другої половини ХХст.) / А. М. Сірант // Наукові праці Кам’янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка: збірник за підсумками звітної наукової конференції викладачів, докторантів і аспірантів, присвяченої 90-річчю Кам’янець-Подільського національного університету / [голова ред. колегії О. М. Завальнюк]: вип. 7, у 5 т. – Кам’янець-Подільський : Кам’янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2008. – Т. 3. – С. 131–132.

6. Вербальний спосіб репрезентації концепту „спокута” у творчості письменників II половини ХХ ст. / А. М. Сірант // Наукові записки : збірник наукових праць / [наук. ред. Н. Л. Іваницька]. – Вінниця : Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, 2009. – Вип. 11. – С. 322–326. – (Серія : Філологія).

7. Концептосфера художньої картини світу та концепт як її основний елемент / А. М. Сірант // Семантика мови і тексту : Матеріали Х Міжнародної конференції (Івано-Франківськ, 21–23 вересня 2009 р.) / [голова ред. Колегії В. І. Кононенко]. – Івано-Франківськ : Видавель Третяк І. Я., 2009. – С. 312–314.

8. Концептуальна дихотомія „грїх – спокута”: лінгвофілософський аспект / А. М. Сірант // Наукові праці Кам’янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Філологічні науки / [відп. ред. Л. М. Марчук]. – Кам’янець-Подільський : Аксіома, 2011. – Вип. 28. – С. 435–438.

9. Концептуальна та мовна картини світу у сучасних лінгвістичних дослідженнях / А. М. Сірант // Ученые записки Таврического национального университета имени В. И. Вернадского / [научн. ред. Н. В. Багров]. – Симферополь : Таврический национальный университет имени В. И. Вернадского, 2009. – Том 22 (61). – С. 94–97.

10. Розробка теорії „концепту” в сучасній лінгвістиці / А. М. Сірант // Українська культура та ментальність: самобутність в умовах глобалізації / Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції (Сімферополь, 26–28 січня 2012 р.) / [редкол. В. І. Тарасов, В. В. Трофимова, Д. А. Сінца]. – Сімферополь: Кримський інститут бізнесу УЕУ, 2012. – С. 99–101.

11. Вербалізація зв’язків концептів ГРІХ, СПОКУТА та БОГ у національній концептосфері (на матеріалі прози другої половини ХХ століття) / А. М. Сірант // Perspektywy rozwoju nauki. Zbiór raportów naukowych (28.11.2012 – 30.11.2012). – Gdansk : Wydawca: Sp. z o.o. „Diamond trading tour”, 2012. – S. 62 – 64.

* * *

Юрій ПЕТРАШИК. Ергономія Тернопільщини кінця ХХ – початку ХХІ ст. – Рукопис.

Роботу виконано на кафедрі українського та загального мовознавства Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – доктор філологічних наук, професор кафедри українського та загального мовознавства **Бучко Дмитро Григорович**, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка. Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор кафедри української мови **Масенко Лариса Терентівна**, Національний університет „Кієво-Могилянська академія”; кандидат філологічних наук, доцент кафедри прикладної лінгвістики **Кутуза Наталя Валеріївна**, Одеський національний університет імені І. І. Мечникова.

Захист відбувся 26 лютого 2013 р. Із дисертацією можна ознайомитися в науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича за адресою: вул. Лесі Українки, 23, м. Чернівці, 58000.

Актуальність дослідження зумовлена зростанням кількості ергонімів та значними якісними змінами в українському ергоніміконі, що спричинені пожвавленням економічних відносин після проголошення незалежності України. Ергонімія – це ономастичний розряд, який впродовж останніх десятиліть активно поповнюється та функціонує; у ньому відбуваються суттєві зміни, виникають нові тенденції, які вимагають нагального дослідження. Особливістю ергонімів є те, що вони утворюються в народному середовищі та відображають ознаки часу, в якому функціонують. Творення цих назв мотивоване суспільними, економічними й політичними потребами та цінностями, актуальними для їх просторових і часових координат, тому цей розряд онімів багатий цінним матеріалом для ономастичних студій. Ергоніми розвиваються за принципом лавинності, з часом мотив їх походження забувається, навіть якщо фірма продовжує функціонувати. Саме тому критерії ергонімотворення слід вивчати за „живими” номінаціями.

Ергоніми Тернопільщини, що є важливою частиною українського ергонімікону, до сьогодні не були об'єктом детального дослідження науковців. Крім цього, у сучасному українському мовознавстві проблема функцій ергонімів та лексичних, стилістичних і графічних засобів реалізації цих функцій ще не вивчена достатньо глибоко.

Метою дослідження є аналіз ергонімії Тернопільщини кінця ХХ – початку ХХІ ст. з урахуванням найактуальніших функцій ергонімів та лексичних, стилістичних і графічних засобів реалізації цих функцій. Для досягнення поставленої мети необхідно виконати такі основні завдання:

- 1) проаналізувати сучасний стан дослідження ергонімії взагалі та ергонімікону України зокрема, думки вчених щодо актуальних функцій ергонімів та засобів їх реалізації;
- 2) встановити максимально повний склад і походження ергонімікону, вживаного сьогодні на території Тернополя та області;
- 3) вивчити лексичні, стилістичні та графічні засоби і моделі реалізації рекламної функції ергонімів, дослідити онімі й апелятивні джерела творення ергонімів як рекламних назв;
- 4) виявити основні типи інформації, носіями якої є ергоніми Тернопільщини, та лінгвістичні засоби і моделі, що їх застосовують в ергонімії для реалізації інформативної функції;
- 5) з'ясувати поширеність виявлених засобів реалізації рекламної та інформативної функцій ергонімів, а також моделей їх застосування, висвітлити галузеву специфіку застосування цих засобів і моделей.

Об'єктом дисертаційного дослідження стала ергонімія Тернопільщини періоду кінця ХХ – початку ХХІ ст., а його **предметом** – функціональні та структурно-семантичні особливості ергонімікону названої території.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що ергонімія Тернопільщини кінця ХХ – початку ХХІ ст. ніколи досі не була об'єктом спеціального ономастичного дослідження. На фактичному матеріалі обсягом понад 8,5 тисяч ергонімів, зібраних на території Тернопільської області, уперше розроблено детальну класифікацію лексичних, стилістичних і графічних засобів реалізації найактуальніших нині функцій ергонімів – рекламної та інформативної, а також здійснено лексико-семантичний і структурний аналіз ергонімів названого регіону.

Структура і обсяг роботи. Дисертація складається із вступу, чотирьох розділів, висновків до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел (361 найменування) і додатків, у яких унаочнено висновкові положення. Повний обсяг роботи – 235 с., із них основного тексту – 184 с. У дисертації представлено 4 таблиці та 6 діаграм.

Основні положення дисертації викладено в таких наукових працях:

1. Деремеда Ю.М. Асоціативний компонент у відміфонімічних та відтеонімічних ергонімах Тернопільщини / Ю. М. Деремеда // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка / ред. кол. : П. Ю. Саюх (гол. ред.) [та ін.]. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. – Вип. 58. – С. 108–111.
2. Деремеда Ю.М. Засоби реалізації рекламної функції ергонімів (на матеріалі ергонімікону Тернопільщини) / Ю. М. Деремеда // Науковий вісник кафедри ЮНЕСКО КНЛУ. – Серія „Філологія,

педагогіка, психологія” / ред. кол. : В. П. Мусієнко (гол. ред.) [та ін.]. – К : Видавничий центр КНЛУ, 2011. – Вип. 23. – С. 183–191.

3. Деремєнда Ю.М. Інформативна і рекламна функції ергонімів, що містять спеціалізовані слова і терміни (на матеріалі ергонімікону Тернопільщини) / Ю. М. Деремєнда // Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції „Актуальні проблеми філології: мовознавство, перекладознавство та методика викладання філологічних дисциплін” (Маріуполь, 2011) / ред. кол. : Л. С. Піхтовнікова, Г. В. Висоцька [та ін.]. – Маріуполь : ДВНЗ „ПДТУ”, 2011. – С. 96–101.

4. Деремєнда Ю.М. Іншомовні засоби в ергонімії (на матеріалі ергонімікону Тернопілля) / Ю. М. Деремєнда // Філологічні трактати : Науковий журнал. Сумський державний університет, Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна / ред. кол. : О. Г. Ткаченко (гол. ред.) [та ін.]. – Суми : Друкарня СумДУ, 2011. – Том 3. – № 4. – С. 107–114.

5. Деремєнда Ю.М. Метонімічна онімізація як засіб творення рекламної назви / Ю. М. Деремєнда // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. – Серія „Філологічні науки” / ред. кол. : Л. М. Марчук (відп. ред.) [та ін.]. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2011. – Вип. 28. – С. 119–122.

6. Деремєнда Ю. М. Мовна гра як засіб атракції у рекламних назвах (на матеріалі ергонімії Тернопільщини) / Ю. М. Деремєнда // Філологічні студії : Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету : зб. наук. праць / ред. кол. : Ж. В. Колозів (відп. ред.) [та ін.]. – Кривий Ріг : КДПУ, 2011. – Вип. 6. – Ч.2 – С. 164–168.

7. Деремєнда Ю.М. Назви абрєвіатурного типу як структурно-морфологічний різновид ергонімів / Ю. М. Деремєнда // Рідне слово в етнокультурному вимірі : матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції, Дрогобич, 2011 / упор. М. Федурко, В. Котович, Г. Філь. – Дрогобич : Посвіт, 2011. – С. 110–116.

8. Деремєнда Ю.М. Назви з рослинного і тваринного світу як етимони ергонімів / Ю. М. Деремєнда // Записки з ономастики : зб. наук. праць / ред. кол. : О. Ю. Карпенко (відп. ред.) [та ін.]. – Одеса : Астропринт, 2012. – Вип. 15. – С. 22–30.

9. Деремєнда Ю. М. Прецедентні топоніми як засіб рекламної експресивності в ергонімії / Ю. М. Деремєнда // Актуальні проблеми слов'янської філології. Серія: лінгвістика і літературознавство : міжвуз. зб. наук. ст. / гол. ред. В. А. Зарва. – Бердянськ : БДПУ, 2011. – Вип. XXIV. – Ч.4. – С. 454–461.

* * *

ВІДОМОСТІ
про захисти кандидатських дисертацій
зі спеціальності 10.02.04 – „Германські мови”,
захищені у спеціалізованій вченій раді К 76.051.07
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
у 2006–2010 рр.

Спеціалізована вчена рада Д 76.051.07
у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича
вул. Коцюбинського, 2, V корп., ауд. 230, м. Чернівці, 58012, Україна,
тел. (0372) 584832, email: ksum-dpr@chnu.edu.ua
тел. (0372) 584735, email: clg-mel@chnu.edu.ua

Тетяна БУХІНСЬКА. Розмір та частота вживання різних типів речень у німецькій мові (на матеріалі художньої прози та публіцистики). – Рукопис.

Роботу виконано на кафедрі германського, загального та порівняльного мовознавства факультету іноземних мов Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – доктор філологічних наук, професор **Левицький Віктор Васильович**, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, завідувач кафедри германського, загального та порівняльного мовознавства.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор кафедри германської філології **Козловський Віктор Володимирович**, Інститут філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка; кандидат філологічних наук, доцент кафедри німецької філології **Паславська Алла Йосипівна**, Львівський національний університет імені Івана Франка.

Захист відбувся 10 травня 2007 року. 17 січня 2008 р із дисертацією можна ознайомитися в науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича за адресою: вул. Лесі Українки, 23, м. Чернівці, 58000.

Актуальність дослідження полягала в тому, що за різноманітності наукових пошуків мало дослідженим залишається питання статистичного вивчення текстів через особливості функціонування в них різних синтаксичних структур, що допомагає визначити специфічні ознаки текстів різних функціональних та індивідуально-авторських стилів. Проблема розміру, довжини та структури речення – надзвичайно своєчасна, особливо в умовах зростання значення функціонального підходу до вивчення мовних явищ і відсутності зіставних даних щодо цих параметрів.

Мета і завдання дослідження. У дисертації встановлено розмір і частоту вживання речень різних типів у художньому та публіцистичному стилях німецької мови ХХ століття; узагальнено ознаки, характерні для конкретного автора, тексту і стилю.

Реалізація поставленої мети передбачала розв'язання таких **завдань**:

1) отримати дані про частоту вживання та розмір різних типів речень у двох функціональних стилях, у кожному з 13 індивідуально-авторських стилів, у компонентах тексту, в різних композиційно-мовленневих формах тексту та проаналізувати їх стилістико-синтаксичні особливості (у тому числі за гендерним показником);

2) порівняти авторські стилі на кожному синхронному зрізі з метою отримання даних для теоретичних узагальнень та виділення для кожного синхронного зрізу характерних стилетворювальних ознак, до яких належить і довжина речення;

3) дослідити тенденції розвитку німецької літературної мови, здійснивши зіставний аналіз у рамках двох часових зрізів;

4) порівняти художній стиль із публіцистичним за отриманими частотними показниками розподілу синтаксичних структур у тексті та їхньою довжиною;

5) простежити міру впливу екстралінгвальних, текстових, супертекстових і субтекстових чинників на розподіл різних синтаксичних одиниць у тексті та їх довжину.

Об'єктом дослідження виступила частота вживання та розмір різнотипних синтаксичних структур у романах та оповіданнях німецькомовних письменників початку та кінця XX століття і в публіцистичних статтях із журналів „Der Spiegel” та газетних публікаціях.

Предметом аналізу в роботі слугували дві провідні характеристики речення – довжина (розмір) та структура, які розглянуто на основі їх частот у різних типах та композиційно-мовленнєвих формах для кількох жанрів художніх і публіцистичних текстів. Окрім того, проаналізовано вплив гендерного та хронологічного чинників на частоту вживання різних структурних типів речень і їх довжину.

Наукова новизна дисертації полягала в тому, що в ній уперше з допомогою точних методів визначено частоту вживання різних типів речень, а також їх довжину в різних жанрах сучасної німецької художньої літератури та в публіцистиці; до об'єкта дослідження застосовано новий підхід, який поєднує в собі методику статистичного та лінгвостилістичного аналізів; встановлено середній розмір речень різних синтаксичних структур та їх варіативність у тексті; визначено залежність між довжиною речень та їх типом на рівні авторського та функціонального стилів; уперше на матеріалі німецької мови проведено аналіз індивідуально-авторських стилів на синтаксичному рівні з урахуванням отриманих кількісних даних; подано кількісну характеристику різних типів речень, що виділяються за традиційною класифікацією у творах досліджуваних авторів; підтверджено вплив гендерного та інших чинників на деякі характеристики синтаксичної структури творів.

Структура і обсяг роботи. Дисертаційне дослідження складається зі вступу, трьох розділів, висновків до них, загальних висновків, списку використаної літератури (380 позицій), джерел ілюстративного матеріалу (59 одиниць) і 269 сторінок додатків. Повний обсяг дисертації 219 сторінок, із них 183 сторінки основного тексту.

Основні положення дисертації викладено в таких наукових працях:

1. Характеристика довжини речення у творах М. Вальзера / Т. В. Джурик // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць. – Вип. 114 : Германська філологія. – Чернівці : Рута, 2001. – С. 175–179.

2. Характеристика частоти вживання різних типів та довжини речень у німецькій публіцистиці / Т. В. Джурик // Науковий вісник Чернівецького університету: зб. наук. праць. – Вип. 156 : Германська філологія. – Чернівці : Рута, 2003. – С. 52–61.

3. Порівняльна характеристика частоти вживання різних типів та розміру речень у німецькій художній прозі та публіцистиці / Т. В. Джурик // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць. – Вип. 188–189 : Германська філологія. – Чернівці : Рута, 2004. – С. 346–353.

4. Частота вживання різних типів речень як одна з характеристик індивідуально-авторських стилів німецькомовних письменників початку XX століття (К. Тухольського, Т. Манна, Ф. Кафки, І. Койн) / Т. В. Джурик // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць. – Вип. 232 : Германська філологія. – Чернівці : Рута, 2005. – С. 136–148.

5. Довжина речення та його структурний тип / Т. В. Джурик // Нова філологія : зб. наук. праць. – Запоріжжя : ЗНУ, 2005. – № 1 (21). – С. 12–19.

6. Розподіл різних структурних типів речень у публіцистичних текстах / Т. В. Джурик // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць. – Вип. 267 : Германська філологія. – Чернівці : Рута, 2005. – С. 96–108.

7. Розмір речень у різних рубриках публіцистичних текстів у журналі „Der Spiegel” / Т. В. Джурик // Сучасні дослідження з іноземної філології : зб. наук. праць. – Вип. 4. – Ужгород : ПП Підголіцин П.Ю., 2006. – С. 31–37.

8. Чинники, що впливають на частоту вживання та розмір синтаксичних одиниць у тексті / Т. В. Джурик // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць. – Вип. 290 : Германська філологія. – Чернівці : Рута, 2006. – С. 127–136.

9. *Dshurjuk, T.V., Levickij, V.W. Satztypen unci Satzlangen im Funktional- und Autorenstil // Altmann, G., Best, K.-H. (Hg.), Glottomelriks 6, Ludenscheid : RAM-Verlag, 2003. – S. 40–51.*

10. Довжина та частота вживання різних типів речень у журналі „SPIEGEL” / Т. В. Джурук // Матеріали міжвузів. наук. конф. молодих учених „Актуальні дослідження іноземних мов і літератур” (13–14 лютого 2003 р.). – Донецьк : ДонНУ, 2003. – С. 97–99.

11. Розмір речення в німецькій мові як одна з характеристик авторського стилю / Т. В. Джурук // Матеріали II Міжвузів. конф. молодих вчених „Сучасні проблеми та перспективи дослідження романських і германських мов і літератур” (12–13 лютого 2004 р.). – Донецьк : ДонНУ, 2004. – С. 110–111.

12. Довжина речення в авторському стилі / Т. В. Джурук // Матеріали VII Міжнар. науково-практ. конф. „Наука і освіта 2004” (10–25 лютого 2004 р.). – Т. 22 : Проблеми дослідження мови. – Дніпропетровськ : Наука і освіта, 2004. – С. 32–34.

13. Дослідження залежності довжини речення від його структурного типу / Т. В. Джурук // Матеріали першої Міжнар. науково-практ. конф. „Загальні питання філології” (18–19 березня 2004 р.). – Т. II. – Дніпропетровськ : Наука і освіта, 2004. – С. 81–82.

14. Розподіл різних типів речень у творах Г.Бюля / Т. В. Джурук // Матеріали III Міжнар. науково-практ. конф. „Динаміка наукових досліджень 2004” (21–30 червня 2004 р.). – Т. 19 : Проблеми дослідження мови. – Дніпропетровськ : Наука і освіта, 2004. – С. 18–19.

15. Довжина та частота вживання різних типів речень як один з параметрів характеристики індивідуально-авторського стилю К. Тухольського / Т. В. Джурук // Матеріали міжнар. наук. конф. „Актуальні проблеми романо-германської філології в Україні та Болонський процес” (24–25 листопада 2004 р.). – Чернівці : Рута, 2004. – С. 77–79.

16. Размер предложения как один из параметров характеристики индивидуально-авторских стилей немецкоязычных писателей начала XX столетия (на материале произведений Ф. Кафки, И. Койна, Т. Манна, К. Тухольского) / Т. В. Джурук // Материалы Всероссийской науч. конф. „Квантитативная лингвистика: исследования и модели” (КЛИМ–2005) НГПУ, 6-го июня 2005 года. – Новосибирск, 2005. – С. 182–193.

17. *Dzurjuk T. Sentence length as a feature of style (applied to works of German writers)* // Altmann, G., Best, K.–H. (Hg.), *Glottometrik* 12, Udenscheid: RAM–Verlag, 2006. – S. 55–62.

* * *

Галина ГІКОВА. Синтагматичні та парадигматичні властивості прислівників у сполученні з дієсловами в сучасній німецькій мові (на матеріалі художніх і публіцистичних текстів). – Рукопис.

Роботу виконано на кафедрі германського, загального та порівняльного мовознавства Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник — доктор філологічних наук, професор **Левицький Віктор Васильович**, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, завідувач кафедри германського, загального та порівняльного мовознавства.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор **Іщенко Ніна Григорівна**, Київський національний лінгвістичний університет, завідувач кафедри німецької філології; кандидат філологічних наук, доцент **Максимчук Богдан Васильович**, Львівський національний університет імені Івана Франка, завідувач кафедри німецької філології.

Захист відбувся 10 травня 2007 року. Затверджено: 17 січня 2008 р. Із дисертацією можна ознайомитися у науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича за адресою: вул. Лесі Українки, 23, Чернівці, 58000.

Дисертація присвячена аналізу синтагматичних та парадигматичних властивостей прислівників у сполученні з дієсловами. Вибір теми зумовлений, по-перше, тим, що недостатньо вивченою залишається залежність семантичних зв'язків між словами від частоти їх реалізації в текстах різних функціональних стилів; по-друге, функціонування прислівників у німецькій мові, зокрема їх сполучуваність на лексичному, семантичному та граматичному рівнях у різностильових текстах, не було об'єктом системного і всебічного вивчення лінгвістів.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження стало виявлення синтагматичних та парадигматичних властивостей прислівників у сполученні з дієсловами в

сучасних німецьких художніх і публіцистичних текстах та встановлення особливостей їх стильової реалізації.

Досягнення поставленої мети передбачало розв'язання таких завдань:

1) здійснити інвентаризацію лексико-семантичних груп прислівників і дієслів; встановити частотні характеристики і виконати порівняльний аналіз реалізації підкласів прислівників у художньому та публіцистичному стилях з урахуванням частоти вживання, об'єму підкласу та вживаності;

2) виявити «нульові» сполучення і з'ясувати сумісність / несумісність компонентів семантики їх складників на рівні підкласів; з'ясувати наявність / відсутність синтагматичних зв'язків підкласів прислівників та встановити їх силу;

3) проаналізувати на парадигматичному рівні зв'язки між підкласами прислівників на основі семантичної сполучуваності з дієсловами та графічно зобразити їх моделі;

4) виокремити високочастотні прислівники кожного семантичного підкласу; встановити особливості їх сполучуваності і вживання в кожному з функціональних стилів на лексичному рівні;

5) дослідити парадигматичні зв'язки між лексемами окремих підкласів на основі семантичної сполучуваності з дієсловами та графічно зобразити їх моделі;

6) кількісно проаналізувати вживання часових форм дієслів і реалізацію їх семантичних значень на ґрунті сполучень з прислівниками; виявити закономірності сполучуваності прислівників з дієсловами за моделлю [підклас прислівника] + [значення часової форми дієслова].

Об'єктом дослідження є прислівники сучасної німецької мови.

Предмет дослідження – синтагматичні та парадигматичні властивості прислівників у сполученні з дієсловами, їх функціонування в художньому і публіцистичному стилях німецької мови.

Наукова новизна одержаних результатів полягала в тому, що: 1) уперше здійснено комплексний, багатоспектний аналіз синтагматичних та парадигматичних властивостей прислівників у сполученні з дієсловами в сучасній німецькій мові на матеріалі художньої прози та публіцистики; 2) всебічно розкрито специфіку взаємодії сполучувальних одиниць на семантичному, лексичному та граматичному рівнях у текстах художнього і публіцистичного стилів; 3) доведено наявність парадигматичних зв'язків між прислівниками з протилежним значенням; 4) з'ясовано взаємовплив семантичних ознак у моделях сполучень [слово] + [слово] та [слово] + [підклас слів]; 5) обґрунтовано вплив семантики часових форм на сполучуваність прислівників з дієсловами.

Структура й обсяг роботи. Дисертація складається зі вступу, чотирьох розділів з висновками до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел (277 позицій), переліку джерел довідкової літератури та ілюстративного матеріалу (19 позицій), додатків (70 с.). Загальний обсяг роботи становить 278 с., з яких основний текст – 180 с.

Основні положення дисертації викладено в таких наукових працях:

1. Вплив семантичного фактора на сполучуваність прислівників з дієсловами / Г. В. Гикова // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць. – Вип. 135 : Германська філологія. – Чернівці : Рута, 2002. – С. 63–69.

2. Семантична сполучуваність прислівників із дієсловами в сучасних німецьких публіцистичних текстах / Г. В. Гикова // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць. – Вип. 231 : Германська філологія. – Чернівці : Рута, 2005. – С. 41–47.

3. Сполучуваність прислівників із дієсловами в художньому та публіцистичному стилях / Г. В. Гикова // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць. – Вип. 266 : Германська філологія. – Чернівці : Рута, 2005. – С. 56–68.

4. Вплив фактора „час” на сполучуваність прислівників з дієсловами / Г. В. Гикова // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць. – Вип. 290 : Германська філологія. – Чернівці : Рута, 2006. – С. 77–87.

5. Лексична сполучуваність прислівників з дієсловами в художньому дискурсі (на матеріалі сучасної німецької мови) / Г. В. Гикова // Наукові записки Тернопільського національного педагогіч-

ного університету імені Володимира Гнатюка : зб. наук. праць. – Вип. 2 (14) – 1 (15). – Тернопіль : ТИПУ, 2006. – С. 15–29. – (Серія : Мовознавство).

6. Особливості вживання найчастотніших прислівників у художньому і публіцистичному стилях (на матеріалі сучасної німецької мови) / Г. В. Гикова // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць. – Вип. 319 – 320 : Германська філологія. – Чернівці : Рута, 2006. – С. 144–157.

7. Залежність сполучуваності прислівників з дієсловами від фактора „час” у сучасній німецькій прозі / Г. В. Гикова // Актуальні дослідження іноземних мов і літератур : матеріали міжвузів. наук. конф. молодих учених. – Донецьк : ДонНУ, 2003. – С. 65–67.

8. Прислівник як частина мови. Класифікація німецьких прислівників / Г. В. Гикова // Матеріали 11 Міжнар. науково-практ. конф. „Динаміка наукових досліджень ”2003“. – Т. 19 : Філологічні науки / під заг. ред. Ю.О. Шепеля. – Дніпропетровськ : Наука і освіта, 2003. – С. 3–5.

9. Семантична сполучуваність прислівників з дієсловами у німецькій мові / Г. В. Гикова // Матеріали Всеукр. наук. конф. „Другі Каразинські читання: Два століття Харківської лінгвістичної школи“. – Харків : Харківський нац. ун-т ім. В.Н. Каразіна. – 2003. – С. 39–40.

10. Про особливості семантичної сполучуваності прислівників з дієсловами в сучасних німецьких публіцистичних текстах / Г. В. Гикова // Актуальні проблеми романо-германської філології в Україні та Болонський процес : матеріали Міжнар. наук. конф. (Чернівці, 24–25 листопада 2004 р.). – Чернівці : Рута, 2004. – С. 45–47.

11. Питання сполучуваності німецьких прислівників з дієсловами / Г. В. Гикова // Сучасні проблеми та перспективи дослідження романських і германських мов і літератур : матеріали Другої міжвузів. конф. молодих учених (Донецьк, 12–13 лютого 2004 р.). – Донецьк : ДонНУ, 2004. – С. 77–80.

12. Семантическая сочетаемость наречий с глаголами в современном немецком языке / Г. В. Гикова, Л. В. Гиков // Квантитативная лингвистика: Исследования и модели (КЛИМ – 2005) : материалы Всероссийской науч. конф. (6–10 июня 2005 г.). – Новосибирск : Изд-во НГПУ, 2005. – С. 232–243.

* * *

Маріан БОЖЕСКУ. Інгресія та інхоативність як кореляти зачинної фазовості у сучасній англійській мові. – Рукопис.

Роботу виконано на кафедрі англійської філології Львівського національного університету імені Івана Франка, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, доцент **Сухорольська Стефанія Михайлівна**, Львівський національний університет імені Івана Франка, доцент кафедри англійської філології.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор **Полужин Михайло Михайлович**, Закарпатський державний університет, завідувач кафедри англійської мови, проректор з навчальної роботи і міжнародних зв'язків, м. Ужгород; кандидат філологічних наук, доцент **Данилова Зоя Василівна**, Львівська комерційна академія, завідувач кафедри іноземних мов.

Захист відбувся 11 травня 2007 року. Затверджено: 13 грудня 2007 р. Із дисертацією можна ознайомитись у науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича за адресою: вул. Лесі Українки, 23, Чернівці, 58000.

Актуальність дисертаційної роботи зумовлена відсутністю сучасного дослідження аспектуально-темпоральних характеристик взагалі та фазової лексики зокрема. Використання формально орієнтованого підходу до опису мовних явищ робить виучувані факти важливими для сучасних прикладних досліджень аспектуальних способів англійського дієслова. Актуальність роботи зумовлена також необхідністю єдиного підходу до розуміння та формалізації концепту зачинності. Представлена в роботі типологія зачинних дієслів може стати певним внеском у подальшу формалізацію фазовості.

Мета і завдання дослідження. У дисертаційній роботі встановлено структуру інгресивного та інхоативного мікрополів як центру функціонально-семантичного поля (ФСР) зачинності у сучасній англійській мові, виявлено особливості сполучуваності зачинних

дієслів, уточнено семантику зачинності та розроблено типологію зачинних предикатів.

Досягнення поставленої мети передбачало виконання таких **завдань**:

- 1) визначити місце фазовості в аспектуально-темпоральній парадигмі англійської мови;
- 2) простежити зв'язок фазовості з іншими категоріями аспектуально-темпоральної парадигми;
- 3) проаналізувати семантику зачинної фази та її зв'язок із фазами продовження та завершення;
- 4) дослідити та класифікувати засоби вираження фазовості у системі сучасної англійської мови;
- 5) розробити типологію зачинних дієслів у сучасній англійській мові;
- 6) змоделювати функціонально-семантичні мікрополя інгресивних та інхоативних дієслів;
- 7) охарактеризувати синтаксичну та лексико-семантичну сполучуваність дієслів інгресивного та інхоативного мікрополів.

Об'єктом дослідження став корпус англійських інгресивних та інхоативних дієслів, фразових дієслів та ідіом, зафіксованих у лексикографічних джерелах і верифікованих у сучасній британській та американській художній літературі.

Предмет вивчення – функціонально-семантичні зв'язки інгресивних та інхоативних одиниць на рівні мікрополя, а також специфіка і закономірності сполучуваності зачинних дієслів.

Наукова новизна роботи полягла в тому, що в ній уперше здійснено комплексне дослідження семантики зачинної фази та на його основі розроблено типологію зачинних дієслів у сучасній англійській мові. Відповідно до цієї типології змодельовано структуру інгресивного та інхоативного функціонально-семантичних мікрополів.

Структура і обсяг роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів із висновками до них, загальних висновків, списку використаних джерел, списку лексикографічних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації – 234 сторінки, із них 174 сторінки основного тексту. Список використаних джерел налічує 255 публікацій. Додаток, обсяг якого 34 сторінки, містить схему центру поля зачинності у сучасній англійській мові, повний список і значення інгресивних та інхоативних дієслів, фразеологізмів та ідіоматичних виразів загальною кількістю 855 одиниць, моделі синтаксичної сполучуваності інгресивних дієслів *begin* і *start* та частотність їхнього вживання згідно з результатами вибірки, дистрибутивні моделі синтаксичної сполучуваності інгресивних дієслів і словник термінів. У тексті дисертації подано 20 таблиць.

Основні положення дисертації викладено в таких наукових працях:

1. Лексична класифікація дієслів у генеративній семантиці / М. Божеску // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць. – Вип. 114 : Германська філологія. – Чернівці : Рута, 2001. – С. 191–195.
2. Засоби вираження фазовості у системі сучасної англійської мови / М. Божеску // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць. – Вип. 168 : Германська філологія. – Чернівці : Рута, 2003. – С. 139–146.
2. Структура ЛСП інгресивних дієслів у сучасній англійській мові / М. Божеску // Філологічні студії : науковий часопис. – № 2 (26). – Луцьк : Волинський Академічний Дім, 2004. – С. 26–31.
3. Структура мікрополя інхоативних дієслів у сучасній англійській мові / М. Божеску // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць. – Вип. 206–207 : Германська філологія. – Чернівці : Рута, 2004. – С. 170–179.
4. Зачинна фаза в семантичній системі англійської мови / М. Божеску // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць. – Вип. 267 : Германська філологія. – Чернівці : Рута, 2005. – С. 151–159.
5. Транзитивні та інтранзитивні дієслова – інхоативні та каузативні значення / М. Божеску // Матеріали Першої всеукр. науково-практ. конф. „Україна наукова '2001”. – Т. 7 : Філологія. Педагогіка. Філософія. – Дніпропетровськ : Наука і освіта, 2001. – С. 4–5.
6. З'єднувальні інхоативні дієслова / М. Божеску // Матеріали V Міжнар. науково-практ. конф. „Наука і освіта – 2002”. – Т. 3 : Філологія. – Дніпропетровськ : Наука і освіта, 2002. – С. 11–12.
7. Inchoative verbs: derivational history // Нова філологія. – № 1 (12). – Запоріжжя : ЗДУ, 2002. – С. 230.
8. *Bozhesku M.* The aspect and the types of predicatives of inchoative constructions // Exploring EFL Challenges with TESOL Community. 7th TESOL National Ukrainian Conference. – Khmelnytsky : Univer, 2002. – P. 44–45.

9. Інхоативне значення ергативних дієслів / М. Божеску // Збірник тез I-ї Всеукр. міжвузів. науково-практ. конф. „Молодий філолог”. – Хмельницький : ХІУП, 2004. – С. 154–155.

10. Лексичні засоби вираження інгресії у сучасній англійській мові / М. Божеску // Актуальні проблеми філології та перекладознавства : зб. наук. праць. – Вип. 2. – Хмельницький : ХНУ, 2006. – С. 13–16.

* * *

Надія ЄСИПЕНКО. Лексико-семантичні компоненти авторського стилю і мовна картина світу (на матеріалі англомовної прози воєнної та мирної тематики). – Рукопис.

Роботу виконано на кафедрі германського, загального та порівняльного мовознавства факультету іноземних мов Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – доктор філологічних наук, професор кафедри загального і порівняльного мовознавства **Левницький Віктор Васильович**, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор **Мізецька Віра Ярославівна**, Одеська національна юридична академія, завідувач кафедри іноземних мов; кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської філології **Білинський Михайло Емільович**, Львівський національний університет імені Івана Франка.

Захист відбувся 14 червня 2007 року. Затверджено: 13 лютого 2008 р. Із дисертацією можна ознайомитися в науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича за адресою: вул. Лесі Українки, 23, Чернівці, 58000.

Актуальність дисертаційного дослідження зумовлена відсутністю комплексного лінгвостатистично аналізу авторського стилю англо-американських письменників ХХ ст. в проєкції функціонування лексичних та семантичних компонентів ідіолекту. Поява нової наукової парадигми лінгвістики тексту вимагає перегляду усталених у мовній семантиці уявлень, що імплікує залучення до аналізу мовну картину світу та її концептів.

Мета і завдання дослідження. Основною метою роботи стало дослідження авторського стилю із застосуванням квантитативної методики інтерпретації лексичного і семантичного пластів художнього твору та концептуального аналізу лексичних домінант як елементів мовної картини світу твору.

Поставлена мета визначила коло конкретних **завдань**:

1) критично розглянути та систематизувати відомі теоретичні розробки поняття стилю в лінгвістиці;

2) здійснити інвентаризацію лексико-граматичних класів іменників, дієслів, прикметників та прислівників та отримати частотні характеристики вживання кожної досліджуваної частини мови: а) у стосунку одна до одної; б) у творах різних авторів; в) у творах воєнної та мирної тематики;

3) установити індивідуально-авторські розбіжності чи подібності за розподілом частот лексико-граматичних та семантичних класів слів;

4) здійснити класифікацію семантичних класів досліджуваних частин мови та розкрити особливості їхнього вживання в стилі кожного автора;

5) визначити відмінності та подібності в реалізації семантичних класів у творах воєнної та мирної тематики;

6) простежити особливості мовної концептуалізації світу, що втілюється в ідейно-художніх домінантах лексики.

Об’єкт дослідження – авторське художнє мовлення, представлене творами англо-американських письменників.

Предмет вивчення становили: 1) лексичні компоненти авторського стилю;

2) семантичні компоненти авторського стилю; 3) мовна картина світу та ідейно-художні домінанти лексики.

Наукова новизна дисертаційного дослідження визначається його спрямованістю на інтеграцію структурно-семантичного, когнітивного та лінгвостатистичного підходів до аналізу лексичних і семантичних компонентів авторського стилю, що дає змогу виокремити ідейно-художні домінанти лексики, які в процесі дискурсивного мислення письменника утворюють парадигматично зв'язані та лінійно організовані концепти. Вперше здійснено спробу моделювання мовної картини світу на основі статистичних даних вживання лексичних та семантичних класів слів. Новою в дисертації є також запропонована класифікація семантичних класів іменників, прикметників, дієслів та прислівників у творах воєнної та мирної тематик.

Структура й обсяг роботи Дисертація складається із вступу, чотирьох розділів із висновками до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел (331 позиція), джерел ілюстративного матеріалу (в кількості 13 одиниць) та 19 додатків (обсягом 105 сторінок), де подаються таблиці, які містять кількісні показники та допоміжні цифрові дані проведених розрахунків. Загальний обсяг дисертації становить 316 сторінок машинописного тексту, з них 183 сторінки головного тексту.

Основні положення дисертації викладено в таких наукових працях:

1. Лексико-семантичні класи прикметників у творах військової та мирної тематики / Надія Єсипенко // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць. – Вип. 290 : Германська філологія. – Чернівці : Рута, 2006. – С. 68–76.

2. Лексико-семантичні особливості авторського стилю / Надія Єсипенко // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць. – Вип. 156 : Германська філологія. – Чернівці : Рута, 2003. – С. 114–125.

3. Методологічні основи аналізу індивідуального стилю / Надія Єсипенко // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць. – Вип. 319–320 : Германська філологія. – Чернівці : Рута, 2006. – С. 256–265.

4. Особливості вживання лексико-семантичних груп іменників у творах “мирної” та “військової” тематик у сучасній англійській літературі / Надія Єсипенко / Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць. – Вип. 267 : Германська філологія. – Чернівці : Рута, 2005. – С. 44–54.

5. Особливості індивідуального стилю автора в художній літературі / Надія Єсипенко // Сучасні наукові дослідження – 2006 : матеріали 2-ї міжнар. науково-практ. конф. – Том 37 : Філологічні науки. – Дніпропетровськ : Наука і освіта, 2006. – С. 60–62.

6. Особливості лінгвостилістичного аналізу художнього тексту / Надія Єсипенко // Іноземна комунікація: Здобутки та перспективи : тези допов. між нар. наук. конф. – Тернопіль, 2006. – С. 192–193.

7. Моделювання мовної картини світу в творах англомовної прози // Актуальні проблеми германської філології в Україні та Болонський процес : матеріали II міжнар. наук. конф. (20–21 квітня 2007 р.). – Чернівці : Книги–XXI, 2007. – С. 114–117.

8. Вживання семантичних класів прислівників у творах мирної та військової тематик сучасної англійської літератури / Надія Єсипенко // Актуальні проблеми філології та перекладознавства : зб. наук. праць. – Вип. 3. – Хмельницький : ХНУ, 2007. – Ч. 1. – С. 198–201.

* * *

Ірина ЧАРІКОВА. Варіативність інтонаційної моделі висловлення-подяки у мовленнєвій комунікації (експериментально-фонетичне дослідження на матеріалі англійського діалогічного мовлення). – Рукопис.

Роботу виконано на кафедрі іноземних мов факультету міжнародних відносин Волинського державного університету імені Лесі Українки, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, професор **Дворжецька Маргарита Петрівна**, Київський національний лінгвістичний університет, професор-консультант кафедри фонетики англійської мови.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор **Стеріполю Олена Іванівна**, Київський національний лінгвістичний університет, професор кафедри німецької філології; кандидат філологічних наук, доцент **Валігура Ольга Романівна**, Тернопільський національний університет імені Володимира Гнатюка, доцент кафедри англійської філології.

Захист відбувся 15 червня 2007 р. Затверджено: 13 грудня 2007 р. Із дисертацією можна ознайомитись у науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича за адресою: вул. Лесі Українки, Чернівці, 23, 58000.

Актуальність теми. Дисертація присвячена аналізу варіативності інтонаційних засобів реалізації англійського висловлення-подяки у контексті його функціонально-семантичної стратифікації. Вибір теми зумовлений по-перше, загальною спрямованістю сучасних лінгвістичних досліджень на розгляд комунікативно-функціональних особливостей мовних одиниць з використанням багатофакторної стратегії для вивчення інтонаційної варіативності висловлення, а по-друге, необхідністю отримання даних про характер і закономірності взаємодії просодичних підсистем у процесі реалізації різних функціонально-семантичних видів англійського висловлення-подяки.

Мета і завдання дослідження. У дослідження виявлено варіативність інтонаційної моделі англійського висловлення-подяки шляхом встановлення основних просодичних засобів, що диференціюють його функціонально-семантичні види у різних ситуаціях спілкування.

Аналіз стану опрацювання проблеми показав, що для досягнення мети дослідження необхідно було розв'язати такі **завдання**:

- 1) установити парадигму соціокультурних контекстів уживання висловлення-подяки в англійському діалогічному мовленні;
- 2) з'ясувати та систематизувати типові види висловлення-подяки щодо соціально зумовлених, емоційних і прагматичних ознак;
- 3) визначити набір інваріантних супрасегментних ознак, що просодично виокремлюють висловлення-подяку в окремий тип висловлення;
- 4) виявити диференційні просодичні ознаки у моделюванні та розмежуванні соціальних, емоційних і прагматичних видів англійського висловлення-подяки;
- 5) експериментально встановити особливості взаємодії просодичних підсистем на аудитивному та акустичному рівнях: підсистеми тону, інтенсивності та тривалості в інтонаційній організації досліджуваного висловлення.

Об'єктом дослідження стали багатофакторні реалізації висловлення-подяки в англійському діалогічному мовленні.

Предмет вивчення становили структурні та функціональні ознаки просодичних підсистем, що спричинюють варіативність інтонаційної моделі англійського висловлення-подяки.

Наукова новизна дослідження полягала в тому, що в ньому вперше здійснено систематизацію й класифікацію соціально зумовлених, емоційних і прагматичних видів англійського висловлення-подяки, а також визначено характер та закономірності взаємодії просодичних підсистем при реалізації у мовленні вищезазначених видів досліджуваного висловлення; експериментально визначено парадигму моделей інтонаційного оформлення висловлення-подяки, яку подано з урахуванням впливу його функціонально-семантичних властивостей; з'ясовано інваріантну інтонаційну модель англійського висловлення-подяки та варіантні диференційні просодичні ознаки його функціонально-семантичних видів в офіційних та неофіційних умовах спілкування.

Структура й обсяг роботи. Дисертація складається із вступу, трьох розділів з висновками до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел (281 позиція), переліку джерел довідкової літератури та ілюстративного матеріалу (54 позиції), додатків (59 с.). Загальний обсяг роботи становить 264 с., з яких основний текст – 174 с.

Основні положення дисертації викладено в таких наукових працях:

1. Дискурсивні особливості подяки (на матеріалі діалогічного мовлення) / І. В. Чарікова // Вісник Київського лінгвістичного університету. – К. : Видавничий центр КНЛУ, 2001. – Т. 4. – № 2. – С. 135–143. (Серія: Філологія).

2. Фоностилістичні варіанти висловлювання подяки в англійському діалогічному мовленні / І. В. Чарікова // Вісник Київського лінгвістичного університету. – К. : Видавничий центр КНЛУ, 2002. – Т. 5. – № 2. – С. 108–119. – (Серія: Філологія).

3. Комунікативно-прагматичне варіювання мовленнєвих актів подяки в англійському дискурсі / І. В. Чарікова // Філологічні студії : Науковий часопис Волинського державного університету імені Лесі Українки. – 2002. – № 2. – С. 288–298.

4. Модифікація прагматичного значення висловлювань подяки / І. В. Чарікова // Філологічні студії : Науковий часопис Волинського державного університету імені Лесі Українки. – 2004. – № 3. – С. 303–313. – (Серія: Філологія).

5. Роль інтонаційних засобів у визначенні функціонально-семантичних видів висловлення-подяки / І. В. Чарікова // Науковий вісник Волинського державного університету імені Лесі Українки. – Луцьк : Видавничий центр ВДУ „Вежа”, 2006. – № 6 – С. 68–73.

* * *

Ірина САПОЖНИК. Номінативно-когнітивні та семантико-дискурсивні характеристики термінів комерційного права в сучасній англійській мові. – Рукопис.

Роботу виконано на кафедрі англійської мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, доцент **Михайленко Валерій Васильович**, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, завідувач кафедри англійської мови.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор **Положин Михайло Михайлович**, Закарпатський державний університет, завідувач кафедри ділової іноземної мови та перекладу, проректор з навчальної роботи та міжнародних зв'язків; кандидат філологічних наук, доцент **Гладь Світлана Вікторівна**, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, завідувач кафедри англійської філології.

Захист відбувся 30 листопада 2007 року. Затверджено: 9 квітня 2008 р. Із дисертацією можна ознайомитись у науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича за адресою: вул. Лесі Українки, 23, Чернівці, 58000.

Актуальність теми дисертаційної роботи зумовлена динамікою розвитку загальної термінологічної системи та необхідністю різноаспектного її дослідження. У дисертації фактом такого розвитку є терміносистема комерційного права, яка утворилася внаслідок взаємодії терміносистем права та комерції. Аналіз терміносистеми комерційного права на матеріалі англійської мови здійснюється з урахуванням сучасних підходів до мовних фактів – у номінативному, когнітивному та семантико-дискурсивному аспектах. Стратегія такого дослідження полягає у лінгвістичному забезпеченні процесу уніфікації терміносистем права та комерції.

Мета роботи – встановити й описати закономірності утворення, уживання та функціонування термінів, що входять до сучасної терміносистеми комерційного права, визначити її склад та структуру.

Відповідно до поставленої мети визначено такі основні **завдання**:

- 1) розробити методіку виокремлення термінів комерційного права та описати їхнє місце й значення;
- 2) встановити закономірності утворення термінологічної лексики комерційного права та особливості її структури;
- 3) виявити семантичні характеристики терміносистеми комерційного права;
- 4) провести когнітивний аналіз концепту “*commerce*” як домінанти комерційного права;
- 5) здійснити зіставний аналіз функціонування термінів комерційного права у художньому та науковому дискурсах;
- 6) скласти глосарій термінів комерційного права.

Об'єкт дослідження – терміносистема комерційного права в англійській мові.

Предмет вивчення – номінативно-когнітивні та семантико-дискурсивні характеристики термінів комерційного права.

Наукова новизна одержаних результатів полягала в тому, що в дисертаційній роботі вперше здійснено дослідження терміносистеми комерційного права та побудовано сценарний концепт „*commerce*”, виявлено системні й асистемні ознаки термінів комерційного права на сучасному етапі формування терміносистеми, проведено інтегральний аналіз термінів комерційного права у системі мови та типології дискурсу, вивчено формування терміносистеми комерційного права як самостійної галузі юриспруденції. Новим є комплексний підхід до вивчення внутрішньосистемних відношень термінів комерційного права.

Структура і обсяг роботи. Робота складається зі вступу, списку умовних скорочень, трьох розділів із висновками до них, загальних висновків, списку літератури, що містить 361 позицію, переліку лексикографічних джерел (26 позицій) і додатків (15 рисунків, 22 таблиці, 21 діаграма, діахронно-семантичний аналіз термінів комерційного права та глосарій 2852 термінів комерційного права). Загальний обсяг дисертації – 403 сторінки, із них – 171 сторінка основного тексту. Обсяг додатків – 195 сторінок.

Основні положення дисертації викладено в таких наукових публікаціях:

1. Алгоритм перекладу англійських юридичних термінів українською мовою / Ірина Сапожник // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. пр. – Вип. 234 : Германська філологія. – Чернівці : Рута, 2005. – С. 143–149.

2. Семантика комерції в культурному форматі англомовної картини світу / Ірина Сапожник // Мова і культура : науковий щорічний журнал. – К. : Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2005. – Вип. 8. – Т. IV : Міжкультурна комунікація. – С. 235–239.

3. Зсуви у семантиці термінів комерційного права / Ірина Сапожник // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. пр. – Вип. 266 : Германська філологія. – Чернівці : Рута, 2005. – С. 103–111.

4. Асистемні характеристики термінів комерційного права / Ірина Сапожник // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. пр. – Вип. 289 : Германська філологія. – Чернівці : Рута, 2006. – С. 162–170.

5. Когнітивна категоризація термінів комерційного права / Ірина Сапожник // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. пр. – Вип. 319–320 : Германська філологія. – Чернівці : Рута, 2006. – С. 203–111.

6. Термінологія комерційного права: концептуальний аналіз / Ірина Сапожник // Гуманітарний вісник : Всеукр. зб. наук. пр. – Число 10 : У двох томах. – Черкаси : ЧДТУ, 2006. – Т. 2. – С. 372–374. (Серія : Іноземна філологія).

7. Концепт *Commerce* в художньому та спеціальному дискурсі / Ірина Сапожник // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. пр. – Вип. 341 : Германська філологія. – Чернівці : Рута, 2007. – С. 66–73.

8. *Semantics as a Study of Discourse in LSP Format* / Ірина Сапожник // Актуальні проблеми романо-германської філології в Україні та Болонський процес : матер. Міжнародної наук. конф. (24–25 листопада 2004 р.). – Чернівці : Рута, 2004. – С. 254–255.

9. *Typology of Legal Texts and Peculiarities of their Translation* / Ірина Сапожник // Актуальні проблеми філології та перекладознавства : зб. пр. та допов. Всеукр. наук. конф. (12–13 травня 2005 р.). – Хмельницький : ХНУ, 2005. – С. 191–192.

10. *Commercial Law Neologisms* / Ірина Сапожник // Лексико-граматичні інновації в сучасних слов'янських мовах : Матер. II Міжнародної наук. конф. (14–15 квітня 2005 р.). – Дніпропетровськ : Пороги, 2005. – С. 378–379.

11. Дискурс комерційного права: основні фактори / Ірина Сапожник // Сучасні проблеми та перспективи дослідження романських і германських мов і літератур : матер. IV Міжвузівської конф. молодих учених (1–3 лютого 2006 р.). – Частина 2. – Донецьк: ДонНУ, 2006. – С. 143–144.

15. Структура терміносистеми комерційного права / Ірина Сапожник // Актуальні проблеми романо-германської філології в Україні та Болонський процес: Матер. II Міжнародної наук. конф. (20–21 квітня 2007 р.). – Чернівці : Книги–XXI, 2007. – С. 306–309.

* * *

Антоніна КОРОЛЬ. Висловлення-звинувачення у сучасному німецькомовному художньому тексті. – Рукопис.

Роботу виконано на кафедрі германського, загального та порівняльного мовознавства Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник – доктор філологічних наук, професор **Козловський Віктор Володимирович**, Інститут філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка, професор кафедри германської філології.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор **Іщенко Ніна Григорівна**, Київський національний лінгвістичний університет, завідувач кафедри німецької філології; кандидат філологічних наук, доцент **Безугла Лілія Ростиславівна**, Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, доцент кафедри німецької філології.

Захист відбувся 30 листопада 2007 р. Затверджено: 21 травня 2008 р. Із дисертацією можна ознайомитись у науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича за адресою: вул. Лесі Українки, 23, Чернівці, 58000.

Актуальність дисертації визначалася, насамперед, тим, що її проблематика перебуває в руслі сучасних лінгвістичних студій, присвячених вивченню функціонування мови та мовлення. Вибір теми дослідження пов'язаний зі стрімким поширенням міжмовних та міжкультурних контактів, у зв'язку з чим значущості набувають питання співвідношення мови, культури, національно-культурної специфіки мовленнєвої поведінки. Актуальність роботи зумовлена й тим, що дослідження висловлення-звинувачення на матеріалі сучасної німецької мови ще не було предметом спеціальної уваги з боку німецьких та українських лінгвістів.

Метою дослідження було встановлення та визначення структурно-семантичних, когнітивно-прагматичних характеристик та лінгвокультурних особливостей висловлення-звинувачення, основних закономірностей реалізації його змісту в сучасному німецькомовному художньому дискурсі, етноспецифічності стереотипізації моделей сприйняття та поведінкової реакції, відображених у семантиці звинувачення.

Досягнення поставленої мети зумовило необхідність розв'язання конкретних **завдань**:

- 1) установити діапазон реалізації висловлення-звинувачення в німецькомовному художньому дискурсі шляхом аналізу контекстів його вживання;
- 2) вмотивувати вибір лексичних та синтаксичних засобів вираження висловлення-звинувачення залежно від форми його реалізації;
- 3) виокремити основні екстралінгвістичні фактори (рольові, статусні, тендерні відношення між комунікантами), що визначають функціонування висловлення-звинувачення;
- 4) здійснити типологічний опис висловлення-звинувачення з метою виявлення тих компонентів, яким властиві певні інваріантні відношення з мовними особливостями;
- 5) визначити основні когнітивно-прагматичні характеристики висловлення-звинувачення та його лінгвокультурні особливості.

Об'єкт дослідження – висловлення-звинувачення у сучасному німецькомовному художньому дискурсі; **предмет** – їхні структурні, семантичні, когнітивно-прагматичні характеристики, лінгвокультурні особливості та мовні засоби об'єктивації.

Наукова новизна одержаних результатів полягала в тому, що вперше на матеріалі німецькомовного художнього дискурсу було проведено комплексний аналіз висловлення-звинувачення – з урахуванням його структурних, семантичних, когнітивно-прагматичних особливостей та лінгвокультурної специфіки. Здійснено спробу встановити умови виникнення висловлення-звинувачення (перформативного, прямого експліцитного, непрямого експліцитного, імпліцитного) та способи його вираження. Новим є системний опис лексичних, синтаксичних та прагматичних особливостей висловлення-звинувачення в мовленні комуніканта як представника німецькомовного соціуму; аналіз перлокутивного

ефекту висловлення-звинувачення в німецькомовному художньому дискурсі.

Основні положення дисертації викладено в таких наукових публікаціях:

1. Акт звинувачення сучасної німецької мови (на матеріалі правового дискурсу) / А. А. Король // Мовні і концептуальні картини світу : зб. наук. пр. – Вип. 14, кн. 1. – К. : Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2004. – С. 202–205.
2. Іллокутивний акт "звинувачення": визначення та форми прояву (на матеріалі сучасної німецької мови) / А. А. Король // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. пр. – Вип. 213 : Германська філологія. – Чернівці : Рута, 2004– С. 125–134.
3. Мовленнєвий акт «звинувачення» імпліцитного типу (на матеріалі сучасної німецької мови) / А. А. Король // Мовні і концептуальні картини світу : зб. наук. пр. – Вип. 12, част. 1. – К. : ВПЦ „Київський університет”, 2004. – С. 260–264.
4. Мовленнєвий акт звинувачення в структурі фреймів взаємодії / А. А. Король // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. пр. – Вип. 267 : Германська філологія. – Чернівці : Рута, 2005. – С. 134–143.
5. Засоби об'єктивізації прямого експліцитного звинувачення / А. А. Король // Мовні і концептуальні картини світу : зб. наук. пр. – Вип. 16, кн. 1. – К. : Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2005. – С. 207–212.
6. Висловлювання звинувачення у структурі конфліктної ситуації на рівні макроконтексту // Мовні і концептуальні картини світу : зб. наук. пр. – Вип. 18, кн. 1. – К. : Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2005. – С. 236–240.
7. Розподіл частин мови у прямому та непрямому звинуваченнях / А. А. Король // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. пр. – Вип. 290: Германська філологія. – Чернівці: Рута, 2006. – С. 117–126.
8. Ефективність мовленнєвої дії з іллокутивним значенням звинувачення / А. А. Король // Мовні і концептуальні картини світу : зб. наук. пр. – Вип. 21, част. 2. – К. : ВПЦ „Київський університет”, 2007. – С. 71–78.
9. Прагматичні види іллокутивного акту звинувачення / А. А. Король // Сучасні проблеми лінгвістичних досліджень і методика викладання іноземних мов професійного спілкування у вищій школі : зб. наук. пр. – Част.1 : Лінгвістична лексика. Лексична семантика. Фразеологія. – Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2007. – С. 319–321.
10. Korol A. A. Explizite performative Formeln des Sprechaktes „Beschuldigung” // Сучасні проблеми лінгвістики та навчання іноземних мов у контексті Болонського процесу : зб. наук. пр. – Хмельницький : ХНУ, 2005. – С. 81–82.
11. Типологія висловлювань „звинувачення” у сучасній німецькій мові / А. А. Король // Актуальні проблеми філології та перекладознавства : зб. праць та доповідей Всеукраїнської наук. конференції (12–13 травня 2005 р.). – Хмельницький : ХНУ, 2005. – С. 93–94.
12. Дискурс у сучасній лінгвістиці: визначення та загальна характеристика / А. А. Король // Матеріали VII Міжнар. наук.-практ. конф. „Наука і освіта – 2004” (10–25 лютого 2004 р.). – Т. 26 : Мова, мовлення, мовна комунікація. – Дніпропетровськ : Наука і освіта, 2004. – С. 46–47.
13. Пряме перформативне висловлювання "звинувачення" в сучасній німецькій мові / А. А. Король // Матеріали VIII Міжнар. наук.-практ. конф. „Наука і освіта 2005” (7–21 лютого 2005 р.). – Т. 6: Мова, мовлення, мовна комунікація. – Дніпропетровськ : Наука і освіта, 2005. – С. 24–25.
14. Мовленнєвий акт "звинувачення": визначення та форми прояву / А. А. Король // Соціокультурні аспекти навчання іноземних мов: тези допов. Міжнар. наук.-практ. конф. – Тернопіль : ТДПУ, 2004. – С. 37–38.

* * *

Олена КУДРЯВЦЕВА. Семантика, сполучуваність і функціонування прийменників у сучасній німецькій мові (на матеріалі художнього, публіцистичного та наукового стилів сучасної німецької мови). – Рукопис.

Роботу виконано на кафедрі германського, загального та порівняльного мовознавства Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри германського, загального та порівняльного мовознавства **Левицький Віктор Васильович**, Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор **Приходько Анатолій Миколайович**, Запорізький юридичний інститут Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, завідувач кафедри іноземних мов; кандидат філологічних наук, доцент кафедри німецької мови та перекладу **Долгополова Лілія Анатоліївна**, Київський національний лінгвістичний університет.

Захист відбувся 18 січня 2008 року. Затверджено: 2 липня 2008 р. Із дисертацією можна ознайомитися в науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича за адресою: вул. Лесі Українки, 23, Чернівці, 58000.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю комплексного квантитативного та якісного аналізу системно-мовних зв'язків лексико-граматичного класу прийменників, потребою подальших досліджень лексичної, семантичної та синтаксичної сполучуваності прийменників з метою встановлення особливостей прийменникової семантики, а також мовних і позамовних чинників, що сприяють і обмежують семантичну сполучуваність; порівняння і систематизація синтагматичних і парадигматичних властивостей прийменників у трьох функціональних стилях і реконструкції окремих фрагментів мовної картини світу.

Мета і завдання дослідження. Метою роботи було комплексне дослідження синтагматичних та парадигматичних властивостей прийменників сучасної німецької мови шляхом встановлення семантичних особливостей та закономірностей сполучуваності досліджуваних лексичних одиниць у трьох функціональних стилях.

Досягнення мети зумовило вирішення таких **завдань**:

1) провести інвентаризацію прийменників сучасної німецької літературної мови та встановити їх місце як складової в цілісній лексико-граматичній системі німецької мови;

2) установити кількісно-якісні параметри вживання прийменників у текстах художнього (*дали* – ХС), публіцистичного (*дали* – ПС) та наукового (*дали* – НС) стилів;

3) виділити та проаналізувати найбільш частотні сполучення прийменників і їхніх логіко-семантичних груп (*дали* – ЛСГ) з лексико-семантичними підгрупами іменників (*дали* – ЛСП) в ХС, НС та ПС. Описати умови та фактори, які дозволяють, обмежують або забороняють реалізацію сполучувальних можливостей прийменників у різних функціональних стилях;

4) виявити “стандартні зв'язки” (найбільш інтенсивні) між окремими прийменниками і їхніми ЛСГ з ЛСП іменників у трьох функціональних стилях за допомогою статистичних методів на синтагматичній осі;

5) установити парадигматичні зв'язки між досліджуваними прийменниками (у моделях слово/ЛСГ; ЛСП/ЛСГ) у кожному функціональному стилі на основі їх синтагматичних відношень та порівняти особливості синтагматичних та парадигматичних зв'язків прийменників у текстах різних функціональних стилів.

Об'єктом дослідження послужив лексико-граматичний клас прийменників сучасної німецької мови, **предмет аналізу** – особливості сполучуваності прийменників з іменниками в різних функціональних стилях сучасної німецької мови та парадигматичні властивості прийменників, які визначаються шляхом аналізу сполук прийменників з іменниками.

Наукова новизна роботи полягає в тому, що в ній за допомогою статистичних прийомів здійснено детальний комплексний аналіз основних параметрів, що характеризують як самі прийменники сучасної німецької мови, так і їх взаємозв'язки з іменниками в трьох функціональних стилях сучасної німецької мови. У дисертації вперше виділено, проаналізовано та описано найбільш частотні сполучення прийменників з іменниками в трьох функціональних стилях, встановлено умови та чинники, які дозволяють, обмежують або забороняють реалізацію сполучувальних можливостей прийменників у різних функціональних стилях. Уперше комплексно досліджено парадигматичні зв'язки між окремими прийменниками і між ЛСГ прийменників у кожному функціональному стилі на основі їх синтагматичних відношень. Крім того, у

дисертації проведено порівняння особливостей синтагматичних та парадигматичних зв'язків приєменників у текстах різних стилів. Новою також є поділ приєменників на логіко-семантичні групи, яка ґрунтується на класифікаціях Брендаля і В.Виноградова.

Структура і обсяг роботи. Дисертація складається зі вступу, чотирьох розділів із висновками до них, загальних висновків, списку використаної літератури (260 позицій), лексикографічних та ілюстративних джерел (35 найменувань), додатків. Загальний обсяг дисертації становить 396 сторінок, з них 182 сторінки основного тексту. 189 сторінок додатків оформлено окремим томом (66 таблиць і 29 рисунків).

Основні положення дисертації викладено в таких наукових працях:

1. Уживання приєменників з підкласами іменників у публіцистичному стилі сучасної німецької мови / Олена Кудряцева // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць. – Вип. 168 : Германська філологія. – Чернівці : Рута, 2003. – С. 59–82.

2. Вживання приєменників з підкласами іменників сучасної німецької мови / Олена Кудряцева // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць. – Вип. 155 : Германська філологія. – Чернівці : Рута, 2003. – С. 159–189.

3. Вживання приєменників з підкласами іменників в науковому стилі сучасної німецької мови / Олена Кудряцева // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць. – Вип. 188–189. – Чернівці : Рута, 2004. – С. 158–188.

4. Приєменниково-іменні сполучення фразеологічного типу, функціонально еквівалентні приєменникам мови / Олена Кудряцева // Загальні питання філології : зб. наук. праць. – Дніпропетровськ, 2004. – С. 155–161.

5. Парадигматичні властивості приєменників у сучасній німецькій мові (на матеріалі текстів художнього стилю) мови / Олена Кудряцева // Науковий вісник Чернівецького університету. – Вип. 266. – Чернівці : Рута, 2005. – С. 31–43.

6. Сполучуваність приєменників з іменниками в художньому, публіцистичному та науковому стилях сучасної німецької мови у зіставному плані мови / Олена Кудряцева // Сучасні дослідження з іноземної філології : зб. наук. праць. – Ужгород, 2006. – Вип. 4. – С. 77–93.

7. Принципи логіко-семантичної класифікації приєменників німецької мови / Олена Кудряцева // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць. – Вип. 339–340 : Германська філологія. – Чернівці : Рута, 2007. – С. 101–109.

8. Інтенсивність сполучуваності приєменників з підкласами іменників сучасної німецької мови / Олена Кудряцева // Тези X міжнар. конф. з функціональної лінгвістики. – Ялта : Таврійський національний університет ім. В. Г. Вернадського, 2003. – С. 181–182.

9. Вживання приєменників з підкласами іменників сучасної німецької мови / Олена Кудряцева // Матеріали міжвуз. наук. конф. молодих учених. – Донецьк, 2003. – С. 167–169.

10. *Кудряцева О.* Сполучуваність приєменників з підкласами іменників у різних функціональних стилях // Матеріали міжнар. наук. конф. – Чернівці : ЧНУ, 2004. – С. 185–187.

11. Методика дослідження парадигматичних відношень приєменників з іменниками у сучасній німецькій мові (на матеріалі текстів художнього стилю) мови / Олена Кудряцева // Матеріали IV Міжвуз. конф. молодих учених. – Донецьк, 2006. – С. 122–125.

12. Особливості парадигматичних відношень між приєменниками в публіцистичному стилі сучасної німецької мови мови / Олена Кудряцева // Матеріали міжнар. наук. конф. – Острог, 2007. – С. 45–53.

* * *

Юлія МАЦКУЛЯК. Структура, семантика та функціонування складних іменників у сучасній німецькій мові (на матеріалі художнього, публіцистичного та наукового стилів). – Рукопис.

Роботу виконано на кафедрі германського, загального та порівняльного мовознавства Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри германського, загального та порівняльного мовознавства **Левицький Віктор Васильович**,

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор **Іщенко Ніна Григорівна**, Київський національний лінгвістичний університет, завідувач кафедри німецької філології; кандидат філологічних наук, доцент кафедри німецької філології **Каравашкін Віктор Іванович**, Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна.

Захист відбувся 18 січня 2008 року. Затверджено: 2 липня 2008 р. Із дисертацією можна ознайомитися в науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича за адресою: вул. Лесі Українки, 23, Чернівці, 58000.

Актуальність теми зумовлена спрямованістю дослідження на розкриття природи складних слів у межах структурно-семантичного підходу, а також зумовлена необхідністю виявлення найбільш характерної значущості складних іменників для художнього, публіцистичного на наукового стилів. Попри велику кількість досліджень у галузі словотвору німецької мови, до цього часу залишаються нез'ясованими чимало питань щодо особливостей вживання складних іменників у різних функціональних стилях і частоти та продуктивності різних структурних моделей складних іменників, особливостей сполучуваності та семантичної сумісності (конгруентності) їх компонентів.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертації було визначення особливостей вживання структурних моделей складних іменників у текстах різних функціональних стилів, аналіз продуктивності й активності компонентів найчастотніших моделей та чинників, що впливають на них, а також семантичних характеристик компонентів найбільш вживаних моделей та особливостей їх поєднання в семантичній моделі.

Відповідно до мети роботи було визначено такі **завдання**:

1) встановити частоту вживання складних іменників у художньому, публіцистичному та науковому стилях;

2) виявити структурні моделі досліджуваних одиниць та порівняти їх репрезентацію в різних стилях;

3) визначити найбільш продуктивні структурні моделі для кожного стилю;

4) з'ясувати продуктивність і словотвірну активність компонентів найчастотніших структурних моделей та розглянути чинники, що можуть впливати на них;

5) описати лексико-семантичні підкласи компонентів, із яких складаються найчастотніші структурні та семантичні моделі складних іменників, дослідити міру зв'язку між цими компонентами.

Об'єктом дослідження стали складні іменники сучасної німецької мови, а **предметом** – їх структурні, семантичні та функціональні особливості.

Наукова новизна роботи полягає в тому, що в ній уперше досліджено частоту вживання складних іменників у трьох функціональних стилях німецької мови (художньому, публіцистичному та науковому); визначено продуктивні та активні моделі для досліджуваних іменників та встановлено подібність між функціональними стилями залежно від вживання цих моделей; охарактеризовано словотвірну активність компонентів трьох найчастотніших структурних моделей та з'ясовано, які чинники впливають на неї; проаналізовано лексико-семантичний склад трьох найчастотніших моделей складних іменників, виявлено їх найчастотніші лексико-семантичні підкласи та способи досягнення їх високої частоти вживання; описано семантичні моделі з найсильнішим стабільним зв'язком між компонентами; здійснено порівняльний аналіз вживання лексико-семантичних підкласів іменників-детермінатів у різних структурних моделях.

Структура й обсяг роботи. Дисертація складається зі списку умовних скорочень, вступу, трьох розділів із висновками до них, загальних висновків, списку використаної літератури, що нараховує 224 найменування, списку використаних джерел (26 позицій) і додатків (39 таблиць, 63 рисунки), оформлених у вигляді окремого тому. Повний обсяг дисертації – 526 сторінок, із них – 180 сторінок основного тексту. Обсяг додатків – 325 сторінок.

Основні положення дисертації викладено в таких наукових працях:

1. Частотні характеристики структури складних іменників у німецькій мові / Юлія Мацкуляк // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. пр. – Вип. 206–207 : Германська філологія. – Чернівці : Рута, 2004. – С. 212–220.
2. Багаточленні складні іменники в сучасній німецькій мові / Юлія Мацкуляк // Актуальні проблеми романо-германської філології в Україні та Болонський процес: Матеріали Міжнар. наук. конф. (24–25 листопада 2004 р.). – Чернівці : Рута, 2004. – С. 180–182.
3. Словотвірні характеристики детермінатів складних іменників у моделях „Іменник + Іменник”, „Прикметник + Іменник”, „Дієслово + Іменник” (на матеріалі сучасної німецької художньої літератури) / Юлія Мацкуляк // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. пр. – Вип. 266 : Германська філологія. – Чернівці : Рута, 2005. – С. 111–119.
4. Словотвірні характеристики компонентів складних іменників у моделі „Іменник + Іменник” / Юлія Мацкуляк // Актуальні проблеми філології та перекладознавства : зб. пр. та допов. Всеукраїнської наук. конф. (12–13 травня 2005 р.). – Хмельницький : ХНУ, 2005. – С. 35–37.
5. Функціонування структурних моделей складних іменників (на матеріалі художнього, наукового та публіцистичного стилів німецької мови) / Юлія Мацкуляк // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. пр. – Вип. 289 : Германська філологія. – Чернівці : Рута, 2006. – С. 121–142.
6. Вживання іменників у складних конструкціях типу N + N / Юлія Мацкуляк // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. пр. – Вип. 319–320 : Германська філологія. – Чернівці : Рута, 2006. – С. 57–69.
7. Функціонування зрощень та зсувів у сучасній німецькій мові (на основі художнього, наукового та публіцистичного стилів) / Юлія Мацкуляк // Науковий потенціал світу – '2006 : Матеріали III Міжнар. науково-практ. конф. (18–29 вересня 2006 р.) – Т. 12 : Філологічні науки. – Дніпропетровськ : Наука і освіта, 2006. – С. 48–50.
8. Вживання детермінатів-прикметників у складних іменниках / Юлія Мацкуляк // Каразинськє читання: Людина. Мова. Комунікація : матеріали IV Всеукр. наук. конф. (1–3 лютого 2007 р.) – Харків : Константа, 2007. – С. 223–224.
9. Семантичні характеристики детермінатів складних іменників у моделях N + N, A + N, V + N / Юлія Мацкуляк // Актуальні проблеми романо-германської філології в Україні та Болонський процес : матеріали II Міжнар. наук. конф. (20–21 квітня 2007 р.). – Чернівці : Книги – XXI, 2007. – С. 193–196.
10. Вживання німецьких складних іменників у різних функціональних стилях / Юлія Мацкуляк // Проблеми типологічної та квантитативної лексикології : зб. наук. пр. / відпов. ред. : В. Каліущенко, Р. Кьолер, В. Левидький. – Чернівці : Рута, 2007. – С. 210–218.
11. Семантика компонентів складних іменників із моделлю “прикметник + іменник” / Юлія Мацкуляк // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. пр. – Вип. 339–340 : Германська філологія. – Чернівці : Рута, 2007. – С. 155–170.

* * *

Тетяна СУРОДЕЙКІНА. Лінгвокогнітивні та дискурсивні характеристики англomовної мистецтвознавчої термінології. – Рукопис.

Роботу виконано на кафедрі англійської мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, доцент **Михайленко Валерій Васильович**, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, завідувач кафедри англійської мови.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор **Омельченко Лариса Федорівна**, Київський міжнародний університет, професор кафедри германської філології; кандидат філологічних наук, доцент **Андрейчук Надія Іванівна**, Національний університет «Львівська політехніка», завідувач кафедри прикладної лінгвістики.

Захист відбувся 17 квітня 2008 року. Затверджено: 3 грудня 2008 р. Із дисертацією можна ознайомитись у науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича за адресою: вул. Лесі Українки, 23, Чернівці, 58000.

Актуальність роботи зумовлена відсутністю системного лінгвокогнітивного підходу до вивчення структури, динаміки й мовної реалізації концепту «мистецтво» в сучасній англійській мові, однобічністю викладення матеріалу попередніх досліджень, необхідністю формалізації термінології мистецтвознавства сучасної англійської мови, необхідністю розробки засобів вираження семантичного поля «мистецтво» в лінгвокогнітивному аспекті в художньому та науковому дискурсах та перспективою розробки структурно-семантичного компонента «мистецтво» в англомовній картині світу.

Метою дослідження стала розробка лінгвокогнітивної моделі об'єктивованого в англійській мові концепту «мистецтво», висвітлення його динамічної семантики в діахронії та синхронії, виділення етимологічних і семантичних характеристик термінів мистецтвознавства, що були представлені в системі полів, які функціонують у різних типах дискурсу, опис результатів семантичних пересувів у структурах, що залежать від регістру або типу дискурсу.

Для досягнення поставленої мети необхідно було вирішити такі **завдання**:

- 1) установити концептуальну структуру та побудувати лінгвокогнітивну модель концепту «мистецтво» в англомовній картині світу;
- 2) систематизувати базові морфологічні моделі мистецтвознавчих термінів;
- 3) простежити етимологію мистецтвознавчих термінів у синхронії;
- 4) розробити семантичну класифікацію термінів мистецтвознавства та розкрити гіперо-гіпонімічні відношення в мистецтвознавчій термінології;
- 5) виокремити ступені інтернаціоналізації термінологічних одиниць;
- 6) охарактеризувати особливості функціонування мистецтвознавчих термінів;
- 7) розкрити пересуви компонентів у структурі значення мистецтвознавчого терміну, що функціонує у художньому та науковому дискурсах.

Об'єктом дослідження слугувала мистецтвознавча термінологія в системі англійської мови, а також у художньому та мистецтвознавчому дискурсах.

Предметом дослідження обрано семантико-когнітивні та гіперонімічні зв'язки концепту «мистецтво», представлені в англійській мові та дискурсі.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що в роботі *вперше* визначено термінологію мистецтвознавства як категорію когнітивної лінгвістики; досліджено фреймову структуру вербалізованого концепту "мистецтво" в англійській мові та дискурсі; *новим* також стало визначення явища запозичення як мовного засобу заповнення лакун у мистецтвознавчому фрагменті англомовної картині світу, а також процесу інтернаціоналізації/ деінтернаціоналізації мистецтвознавчої термінології – як відображення перетину та взаємодії фрагментів мовних картин світу; *вперше* на матеріалі художнього та наукового дискурсу вивчено функціонування термінів мистецтвознавства і встановлені семантичні пересуви, які спричиняють термінологізацію/ детермінологізацію концепту «мистецтво» залежно від типів дискурсу.

Структура і обсяг роботи. Дисертація загальним обсягом 337 с. (обсяг основного тексту 185 с.) складається зі вступу, трьох розділів із висновками до кожного з них, загальних висновків, додатків обсягом 112 с., списку використаної літератури (345 позицій), списку лексикографічних джерел (21 позиція) та списку джерел ілюстративного матеріалу (18 позицій). Основний текст дисертації містить 21 таблицю, 7 рисунків та 3 схеми.

Основні положення дисертації викладено в таких наукових публікаціях:

1. On Etymology of Arts Terminological Units in English / Т. В. Суродейкіна // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць. – Вип. 71 : Германська філологія. – Чернівці : Рута, 2000. – С. 79–85.
2. До питання про дефініцію семантичного поля (на прикладі мистецької термінології сучасної англійської мови) // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць. – Вип. 98 : Германська філологія. – Чернівці : Рута, 2000. – С. 59–62.
3. Словотвірчі процеси в мистецькій терміносистемі / Т. В. Суродейкіна // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць. – Вип. 114 : Германська філологія. – Чернівці : Рута, 2001. – С. 114–118.

4. Ступені інтернаціоналізації однокомпонентних одиниць в терміносистемі мистецтва / Т. В. Суродейкіна // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць. – Вип. 168 : Германська філологія. – Чернівці : Рута, 2003. – С. 89–95.

5. Особливості функціонування слова "Art" в авторському дискурсі / Т. В. Суродейкіна // Філологічні студії : науковий часопис. – № 2 (26). – Луцьк : Вид-во Волин. держ. ун-ту імені Лесі Українки, 2004. – С. 238–243.

6. Детермінологізація в художньому тексті / Т. В. Суродейкіна // Гуманітарний вісник : Всеукр. зб. наук. пр. – Черкаси : ЧДТУ, 2005. – Число дев'яте. – С. 318–320. – (Серія : Іноземна філологія).

7. Концептосфера мистецтва у творах Ю. Федьковича / Т. В. Суродейкіна // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць. – Вип. 274–275 : Слов'янська філологія. – Чернівці : Рута, 2005. – С. 481–486.

8. Відображення наївної та наукової картини світу в мистецтві / Т. В. Суродейкіна // Гуманітарний вісник : Всеукр. зб. наук. пр. – Число 11 : У двох томах. – Т. II. – Черкаси : ЧДТУ, 2007. – С. 478–481. – (Серія : Іноземна філологія).

9. Surodeykina T. Learning Environment In Developing Communicative Skills // Матеріали 5-ї національної конференції TESOL Ukraine Classroom, Lab and Beyond (25–26 січня, 2000 р.). – Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2000. – С. 53–54.

10. Surodeykina T.V. On the Translation of International Art Terms // Матеріали конференції „Лінгвістика і вербальна комунікація у 21-му столітті: тенденції і перспективи” (16–17 травня 2000 р.). – К. : КНУ імені Тараса Шевченка, 2000. – С. 82–83.

11. Концептуальна та мовна модель семантичного поля мистецтва в англійській та українській мові / Т. В. Суродейкіна // Мовні і концептуальні картини світу : зб. наук. пр. – № 5. – К. : Логос, 2001. – С. 221–223.

12. До питання про структурні критерії термінологічних одиниць (на матеріалі мистецької термінології сучасної англійської мови) / Т. В. Суродейкіна // Нова філологія. – 2002. – № 2(13). – Запоріжжя : ЗДУ, 2002. – С. 346–347.

13. До питання про категоризацію концептосфери музики (на матеріалі англійської мови) / Т. В. Суродейкіна // Матеріали VIII міжнар. науково-практ. конф. „Наука і освіта 2005”. – Т. 6 : Мова, мовлення, мовна комунікація. – Дніпропетровськ : Наука і освіта, 2005. – С. 60–61.

14. Термінологізація та детермінологізація в мистецькій термінології (на матеріалі англомовних словників) / Т. В. Суродейкіна // Матеріали IV Міжвуз. конф. молодих учених (1–3 лютого 2006 р.). – Ч. 2 : Сучасні проблеми та перспективи дослідження романських і германських мов і літератур / ред. кол. : В.Д. Каліушенко (відп. ред.), М.Г. Сенів, І.Г. Альошина, Л.М. Ягупова, Л.Б. Ніколаєва, Ш.Р. Басиров. – Донецьк : ДонНУ, 2006. – С. 55–56.

15. Поняття мовної картини світу (на матеріалі англомовної концептосфери мистецтва) / Т. В. Суродейкіна // Актуальні проблеми філології та перекладознавства : зб. наук. праць. – Вип. 2 / ред. кол. : І.Р. Буніятова, О.П. Воробійова, В.В. Козловський та ін. – Хмельницький : ХНУ, 2006. – С. 138–141.

16. Лексеми мистецької термінології в авторському спеціальному дискурсі / Т. В. Суродейкіна // Актуальні проблеми германської філології в Україні та Болонський процес : матеріали II Міжнар. наук. конф. (20–21 квітня 2007 р.). – Чернівці : Книги – XXI, 2007. – С. 326–329.

17. Arts Glossary English-Ukrainian-Russian (Глосарій мистецьких термінів англо-українсько-російський) / Михайленко В.В., Суродейкіна Т.В. – Чернівці : Рута, 2002. – 177 с.

* * *

Мар'яна ТОМЕНЧУК. Варіантно зумовлена концептуалізація дійсності у сучасній англійській мові. – Рукопис.

Роботу виконано на кафедрі ділової іноземної мови та перекладу Закарпатського державного університету, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри ділової іноземної мови та перекладу, проректор із навчальної роботи та міжнародних зв'язків Закарпатського державного університету **Полюжин Михайло Михайлович**.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор кафедри теорії та практики перекладу з англійської мови Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка **Левницький Андрій Едуардович**; кандидат філологічних наук,

доцент кафедри англійської філології Львівського національного університету імені Івана Франка **Білинський Михайло Емільович**.

Захист відбувся 17 квітня 2008 року. Затверджено: 3 грудня 2008 р.. Із дисертацією можна ознайомитися в науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича за адресою: вул. Лесі Українки, 23, Чернівці, 58000.

Актуальність теми дисертації визначається відсутністю комплексних наукових досліджень у галузі концептуалізації дійсності як характерного явища, притаманного носіям різних варіантів сучасної англійської мови, які є одночасно і представниками новостворених самобутніх культур. Окремим лінгвокультурологічним пошуком ще не стала сукупність варіантно маркованих концептів, вербалізованих ключовими лексико-фразеологічними засобами англійської мови. Дотепер також не встановлені варіантно-особливості концептуальних картин світу та їхніх елементів. Не повною мірою відображені пріоритетні цінності носіїв англомовних варіантів, що передаються базовими лінгвокультурними концептами.

Мета і завдання дослідження. Мета дисертаційної роботи – встановлення й опис специфіки лінгвокультурологічних аспектів варіантно зумовленої концептуалізації дійсності за допомогою ключових лексико-фразеологічних засобів, регіональна маркованість яких є проєкцією формування відповідних картин світу у свідомості носіїв американського, австралійського та канадського національно-територіальних різновидів сучасної англійської мови.

Досягнення поставленої мети зумовило необхідність розв'язання таких конкретних **завдань**:

1) розробити методику проведення лінгвоконцептуального й лінгвокультурологічного дослідження національно-територіальних варіантів негомогенної мови;

2) виявити й комплексно описати базові лінгвокультурні концепти американського, австралійського та канадського варіантів сучасної англійської мови, які є результатом відгалуження від британського;

3) установити специфічні смислорозрізнавальні ознаки варіантно зумовлених лінгвокультурних концептів, вербалізованих за допомогою ключових лексико-фразеологічних засобів словникової й текстової репрезентації;

4) з'ясувати роль і призначення базових лінгвокультурних концептів у відображенні дійсності носіями зазначених варіантів під кутом зору їхніх пріоритетних цінностей;

5) змоделювати польову структуру базових концептів кожного з досліджуваних національно-територіальних варіантів;

6) здійснити порівняльно-зіставний аналіз концептуальних картин світу, характерних для носіїв основних відгалужених варіантів сучасної англійської мови;

7) визначити напрями розвитку дивергентних процесів, що позначилися на різній глибині розбіжностей у концептуалізації дійсності, типовій для кожного з розглянутих англомовних соціумів.

Об'єктом дослідження стали лексичні та фразеологічні засоби, зафіксовані в лексикографічних джерелах і текстових фрагментах, які вербалізують варіантно зумовлені лінгвокультурні концепти сучасної англійської мови як однієї з форм своєрідного й неповторного відображення дійсності її носіями.

Предмет наукового аналізу – лінгвоконцептуальний та лінгвокультурологічний аспекти ключових варіантно маркованих лексико-фразеологічних засобів, які найяскравіше відображають, поряд із універсальними, сутність, специфіку та глибину наявних відмінностей у межах різновидів сучасної англійської мови.

Наукова новизна роботи полягає в тому, що в ній уперше в такому обсязі проведено концептуальний аналіз варіантно зумовлених ключових лексико-фразеологічних засобів сучасної англійської мови, які є вербалізаторами базових лінгвокультурних концептів. Крім того, в дисертації вперше встановлено основні принципи концептуалізації дійсності, що склалися в носіїв найпоширеніших, відгалужених від автохтонного

британського, національно-територіальних варіантів негомогенної англійської мови залежно від низки специфічних позовових чинників, а також визначено притаманні тільки їм пріоритетні цінності лінгвокультурних надбань і їхніх домінант.

Структура і обсяг роботи. Дисертація складається зі вступу, чотирьох розділів із висновками до кожного з них, загальних висновків, списку використаної літератури, переліку лексикографічних джерел, додатків у вигляді п'яти таблиць і діаграм. Основний текст дисертації становить 186, а загальний її обсяг із додатками – 229 сторінок. Список використаної літератури налічує 343 бібліографічні позиції. Окремими рубриками виділено перелік 12 лексикографічних джерел і 14 електронних словників. Список джерел ілюстративного матеріалу містить 40 позицій. У тексті дисертації є також 14 рисунків та 2 таблиці.

Основні положення дисертації викладено в таких наукових працях:

1. До проблеми варіантної концептуалізації в англійській мові / М. В. Томенчук // Проблеми романо-германської філології : зб. наук. пр. – Ужгород : Патент, 2003. – С. 95–101.
2. Концепт у когнітивній взаємодії варіантно зумовленої англійської мови / М. В. Томенчук // Проблеми романо-германської філології : зб. наук. пр. – Ужгород : Патент, 2004. – С. 95–101.
3. Основні напрями дослідження варіантно маркованої лексики в англійській мові / М. В. Томенчук // Мова і культура : науковий щорічний журнал. – К. : Видавничий дім Д. Бураго, 2005. – Вип. 8. – Т. V, ч. 1 : Національні мови і культури в їх специфіці та взаємодії. – С. 142–147.
4. Когнітивна інтерпретація семантики лексичних одиниць / Пантелеймонова Л.І., Томенчук М.В. // Проблеми романо-германської філології : зб. наук. пр. – Ужгород : Ліра, 2005. – С. 136–142.
5. Про структурну репрезентацію варіантно маркованих концептів сучасної англійської мови / М. В. Томенчук // Нова філологія : зб. наук. пр. – Запоріжжя : ЗНУ, 2007. – № 28. – С. 74–77.
6. Лінгвокультурологічний підхід до вивчення варіантно зумовлених концептів сучасної англійської мови / М. В. Томенчук // Гуманітарний вісник : Всеукр. зб. наук. пр. – Число 11 : у двох томах. – Черкаси : ЧДТУ, 2007. – С. 486–490. – (Серія : Іноземна філологія).
7. Лінгвокультурологічна специфіка концепту FEAR / М. В. Томенчук // Сучасні проблеми лінгвістичних досліджень і методика викладання іноземних мов професійного спілкування у вищій школі : зб. наук. пр. / за ред. В.Т. Сулима, С.Н. Денисенко. – Ч. 1 : Лінгвістична лексична семантика. Фразеологія. – Львів Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2007. – С. 173–176.

* * *

Ольга ЛЕХ. Семантика, синтагматика, парадигматика прикметників на позначення розміру в сучасній німецькій мові. – Рукопис.

Роботу виконано на кафедрі германського, загального та порівняльного мовознавства Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри германського, загального та порівняльного мовознавства **Левицький Віктор Васильович**, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор кафедри іноземних мов для гуманітарних факультетів **Кусько Катерина Яківна**, Львівський національний університет імені Івана Франка; кандидат філологічних наук, доцент кафедри теорії і практики перекладу **Кантемір Сергій Олександрович**, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича.

Захист відбувся 18 квітня 2008 року. Затверджено: 3 грудня 2008 р. Із дисертацією можна ознайомитися в науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича за адресою: вул. Лесі Українки, 23, Чернівці, 58000.

Актуальність дисертації зумовлена тим, що сучасний етап розвитку лінгвістичної науки відзначається підвищеним інтересом до семантичних аспектів мови на всіх її рівнях. Поширення набуло вивчення лексичних одиниць шляхом виокремлення та

модельовання полів і з'ясування закономірностей та характеру відношень між елементами таких угруповань.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження було виявлення основних семантичних, синтагматичних та парадигматичних властивостей прикметників на позначення розміру шляхом аналізу текстів художньої прози і сучасних тлумачних та синонімічних словників німецької мови.

Поставлена мета передбачала розв'язання таких завдань дослідження:

- 1) інвентаризувати лексико-семантичну групу (далі – ЛСГ) прикметників на позначення розміру та визначити структуру ЛСГ – ядро, основний склад, периферію;
- 2) провести кількісний аналіз прикметників розміру для подальшого уточнення складу ЛСГ з урахуванням частотних характеристик її елементів;
- 3) дослідити парадигматичні зв'язки між елементами ЛСГ з огляду на семантичні та структурні ознаки слова, визначені за допомогою тлумачних і синонімічних словників, та з урахуванням синтагматичних зв'язків, отриманих внаслідок аналізу тексту; встановити і проаналізувати синонімічні й антонімічні відношення між елементами групи;
- 4) описати семантичне поле прикметників розміру;
- 5) виділити концептуальне поле прикметників розміру, визначити його структуру (ядро, периферійний склад);
- 6) виявити типові зв'язки між прикметниками розміру та семантичними підкласами іменників на синтагматичній осі; дослідити сполучуваність прикметників на рівні окремих слів та підкласів слів.

Об'єкт дисертаційного дослідження – лексико-семантична група (ЛСГ) прикметників на позначення розміру в сучасній німецькій мові, яка охоплює 31 лексичну одиницю.

Предметом дослідження стали семантичні, парадигматичні та синтагматичні властивості прикметників на позначення розміру в сучасній німецькій мові.

Наукова новизна одержаних результатів роботи полягає в тому, що в ній за допомогою статистичних методів здійснено детальне комплексне дослідження ЛСГ прикметників на позначення розміру; за допомогою спеціальної методики визначено структуру групи – ядро, основний склад, периферію; досліджено парадигматичні відношення між елементами групи на основі аналізу семантичних і структурних особливостей шляхом аналізу тлумачних і синонімічних словників та з урахуванням сполучувальних властивостей прикметників з семантичними підкласами іменників, установлених шляхом аналізу художніх текстів; розглянуто синонімічні й антонімічні відношення між елементами ЛСГ; проаналізовано сполучуваність досліджуваних прикметників у моделях „досліджуване слово-прикметник + підклас слів-іменників” та „досліджуване слово прикметник + слово-іменник”; за допомогою компонентно-квантитативного аналізу описано семантичне поле прикметників на позначення розміру; зроблено спробу дослідити структуру концептуального поля „розмір” у німецькій мові за допомогою якісного і кількісного аналізу.

Структура й обсяг роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів з висновками до них, загальних висновків, списку використаної літератури, лексикографічних та ілюстрованих джерел, додатків та рисунків.

Загальний обсяг дисертації становить 263 сторінок, з них 172 сторінок основного тексту, 28 сторінки списку використаних джерел (265 позицій), 64 сторінки додатків. Додатки містять 28 таблиць, 11 рисунків і одну схему.

Основні положення дисертації викладено в таких наукових працях:

1. Парадигматичні зв'язки групи прикметників на позначення розміру в німецькій мові / О. С. Лех // Науковий вісник Чернівецького університету: Зб. наук. пр. – Вип. 168: Германська філологія. – Чернівці: Рута, 2003. – С. 51–59.

2. Особливості семантичної сполучуваності групи прикметників на позначення розміру в німецькій мові / О. С. Лех // Науковий вісник Чернівецького університету: зб. наук. пр. – Вип. 188–189: Германська філологія. – Чернівці: Рута, 2004. – С. 130–151.

3. Кількісні параметри та вживання прикметників розміру в сучасній німецькій мові / О. С. Лех // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. пр. – Вип. 206–207 : Германська філологія. – Чернівці : Рута, 2004. – С. 147–162.
4. Синонімічні та антонімічні відношення в групі прикметників на позначення розміру в сучасній німецькій мові / О. С. Лех // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. пр. – Вип. 289 : Германська філологія. – Чернівці : Рута, 2006. – С. 58–71.
5. Інвентаризація лексико-семантичної групи прикметників на позначення розміру в сучасній німецькій мові / О. С. Лех // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. пр. – Вип. 339–340 : Германська філологія. – Чернівці : Рута, 2007. – С. 61–71.
6. До проблеми сполучуваності групи прикметників на позначення розміру / О. С. Лех // Сучасні проблеми та перспективи дослідження романських та германських мов і літератур : матеріали Другої міжвуз. конф. молодих учених (12–13 лютого 2004 р.) / ред. кол. : В.Д. Каліушенко (відп. ред.), М.Г. Сенів, О.Л. Бессонова, Л.М. Ягупова, Ш.Р. Басиров, І.Г. Альошина. – Донецьк : ДонНУ, 2004. – С. 176–177.
7. Кількісний вимір синтагматичних зв'язків прикметників розміру в сучасній німецькій мові / О. С. Лех // Матеріали III Міжнар. науково-практ. конф. „Динаміка наукових досліджень ‘2004” (21–30 червня 2004 р.). – Т. 19 : Проблеми дослідження мови. – Дніпропетровськ : Наука і освіта, 2004. – С. 34–36.
8. До питання аналізу парадигматичних зв'язків прикметників на позначення розміру в сучасній німецькій мові / О. С. Лех // Актуальні проблеми романо-германської філології в Україні та Болонський процес : матеріали Міжнар. наук. конф. (24–25 листопада 2004 р.). – Чернівці : Рута, 2004. – С. 155–157.
9. Сполучувальні властивості найчастотніших прикметників розміру (на матеріалі німецької мови) / О. С. Лех // Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції „Науковий потенціал світу – ‘2005” (19–30 вересня 2005 р.). – Т. 18 : Філологія. – Дніпропетровськ : Наука і освіта, 2005. – С. 25–26.
10. Лексико-семантичне поле як структурний компонент та метод його дослідження / О. С. Лех // Матеріали II Міжнар. науково-практ. конф. „Дні науки – ‘2006” (17–28 квітня 2006 р.). – Т. 18 : Філологічні науки. – Дніпропетровськ : Наука і освіта, 2006. – С. 26–28.
11. Дослідження синонімії прикметників на позначення розміру (на матеріалі німецької мови) / О. С. Лех // Матеріали VI Міжнар. наук. конф. „Каразінські читання: Людина. Мова. Комунікація” (1 лютого 2007 р.). – Харків : Константа, 2007. – С. 195–197.

* * *

Олена АНДРУШЕНКО. Реалізація функціонально-семантичної категорії інструментальності в англійській мові VII–XVII ст. – Рукопис.

Роботу виконано на кафедрі англійської філології та перекладу імені проф. Д.І.Квелевича Навчально-наукового інституту іноземної філології Житомирського державного університету імені Івана Франка, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри граматики та історії англійської мови **Буніятова Ізабелла Рафаїлівна**, Київський національний лінгвістичний університет.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор **Васько Роман Володимирович**, Київський національний лінгвістичний університет, завідувач кафедри германської і фінської філології; кандидат філологічних наук, доцент кафедри германської філології **Снісаренко Ірина Євгенівна**, Кіровоградський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка.

Захист відбувся 9 жовтня 2008 року. Затверджено: 8 липня 2000 р. Із дисертацією можна ознайомитися в науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича за адресою: вул. Лесі Українки, 23, Чернівці, 58000.

Актуальність дослідження зумовлена загальною спрямованістю новітніх лінгвістичних студій на вивчення проблем функціонування й еволюції окремих елементів мовних систем. Комплексний підхід до розгляду ФСКі в історичній перспективі

потребує всебічного аналізу становлення та розвитку різнорівневих засобів її вираження (лексичних, словотвірних, граматичних) у давньо-, середньо-, та ранньоніовоанглійській мовах, що сприятиме з'ясуванню змістової структури та визначенню місця цієї універсали в сучасній англійській мові.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження стало з'ясування змістової структури функціонально-семантичної категорії інструментальності, виявлення та аналіз різнорівневих мовних засобів її вираження й моделювання ФСП інструментальності в англійській мові VII–XVII ст.

Досягнення поставленої мети передбачало розв'язання таких **завдань**:

- 1) з'ясувати змістову структуру ФСК інструментальності;
- 2) виявити особливості функціонування мовних засобів репрезентації ФСКі в інструментальних ситуаціях висловлення;
- 3) встановити, описати та проаналізувати засоби вираження інструментальності в англійській мові VII–XVII ст.;
- 4) розкрити особливості реалізації ФСКі на окремих етапах еволюції англійської мови, дослідити вплив на їх розвиток мовних та позамовних чинників;
- 5) визначити структурні та смислові відношення між конституентами ФСПі;
- 6) окреслити місце кожного конституента у структурі поля;
- 7) шляхом моделювання окремих хронологічних зрізів ФСПі та їх зіставлення виявити структурні зміни, що відбулися в ньому у процесі еволюції англійської мови у VII–XVII ст.;
- 8) дослідити зв'язок поля інструментальності із суміжними ФСП.

Об'єктом дослідження стала функціонально-семантична категорія інструментальності, репрезентована різнорівневими мовними засобами (лексичними, словотвірними, граматичними), які утворюють функціонально-семантичне поле інструментальності в англійській мові VII–XVII ст.

Предмет вивчення – процес еволюції поля інструментальності, зміни у його структурі на різних історичних етапах розвитку англійської мови.

Наукова новизна роботи зумовлена тим, що вперше комплексний аналіз ФСК інструментальності здійснено на матеріалі англійської мови VII–XVII ст. з урахуванням теоретичних та практичних надбань сучасної лінгвістики. Інструментальність розглянуто як явище функціонально-семантичного характеру, що сприяло встановленню лексичних, словотвірних, морфологічних, синтаксичних засобів її реалізації. Виявлено ієрархічність структури семантичної варіативності ФСКі та особливості функціонування її семантичних різновидів в інструментальних ситуаціях висловлення. У межах цього дослідження вперше були висвітлені питання становлення та еволюції ФСП інструментальності в англійській мові. Здійснено моделювання низки синхронних зрізів ФСПі та їх порівняльний аналіз протягом VII–XVII ст. Визначено місце кожного з конституентів у структурі поля; розкрито вплив на їхній розвиток мовних та позамовних чинників. Окрім цього, новим є вивчення взаємозв'язків ФСП інструментальності з суміжними з ним полями у давньо-, середньо-, та ранньоніовоанглійський періоди.

Структура і обсяг роботи. Дисертація – загальним обсягом 243 сторінки (основний текст становить 183 сторінки) – складається зі вступу, списку умовних скорочень, трьох розділів, загальних висновків, 15 додатків (2 рисунка та 13 таблиць), списку використаних джерел (286 позицій) та джерел ілюстративного матеріалу (48 найменувань).

Основні положення дисертації викладено в таких наукових працях:

1. Засоби експлікації інструментальності у ранньоніовоанглійських писемних пам'ятках / О.Ю. Андрушенко // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – 2006. – № 27. – С. 145–148.

2. Мовні засоби відтворення категорії інструментальності у пам'ятках писемності середньоанглійського періоду / О.Ю. Андрушенко // Вісник Черкаського університету. – 2006. – Вип. 94. – С. 50–56. – (Серія : Філологічні науки).

3. Семантико-функціональний аналіз інструментальної ситуації при дослідженні текстів у діячій англійській мові / О.Ю. Андрущенко // Мовні і концептуальні картини світу : зб. наук. праць. – 2007. – Вип. 21, Ч. 1. – С. 14–18.

4. Словотвірні одиниці у структурі функціонально-семантичного поля інструментальності англійської мови (діахронний аспект) / О.Ю. Андрущенко // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – 2007. – № 32. – С. 196–201.

5. Непредметна інструментальність та засоби її вираження у давньоанглійських писемних пам'ятках // Сучасні дослідження з іноземної філології : зб. наук. праць / О.Ю. Андрущенко. – Ужгород, 2007. – С. 95–102.

6. Структурна репрезентація функціонально-семантичного поля інструментальності в англійській мові XII–XIII ст. / О.Ю. Андрущенко // Мовознавчий вісник : зб. наук. праць. – 2007. – Вип. 4. – С. 29–35.

7. Функціонально-семантичне поле інструментальності у давньоанглійській мові / О.Ю. Андрущенко // Нова філологія : зб. наук. праць. – 2007. – № 26. – С. 8–14.

8. Функціонально-семантичне поле інструментальності у ранньовізантійській мові / О.Ю. Андрущенко // Науковий вісник Волинського державного університету імені Лесі Українки : зб. наук. праць. – 2007. – № 3. – С. 239–244.

9. Лексико-семантична варіативність інструментальної категорії в історії англійського мови (VII–XV вв.) / Е.Ю. Андрущенко // Иноязычное образование: лингвистический и методический аспекты : междунар. науч.-практ. конф., 25–26 апр. 2007 г. : матер. докл. – Барановичи, 2007. – С. 9–11.

10. Словообразовательные средства реализации функционально-семантической категории инструментальности в истории английского языка / Е.Ю. Андрущенко // Системное и асистемное в языке и речи : междунар. науч. конф., 10–13 сент. 2007 г. : матер. докл. – Иркутск, 2007. – С. 395–400.

11. Діахронне дослідження функціонально-семантичного поля інструментальності у середньоанглійській мові / О.Ю. Андрущенко // Мова. Культура. Комунікація : І всеукр. наук.-практ. конф., 18 трав. 2007 р. : тези доп. – Чернігів, 2007. – С. 3–4.

12. Про репрезентацію функціонально-семантичної категорії інструментальності у давньоанглійській мові / О.Ю. Андрущенко // Каразинські читання: Людина. Мова. Комунікація : VI міжнар. наук. конф., 1 лют. 2007 р. : тези доп. – Х., 2007. – С. 7–8.

13. Інструментальність в функціонально-семантичному просторі давньоанглійського мови / Е.Ю. Андрущенко // Ukrainian Society for the Study of English: 4th Symposium, 10–12 Oct. 2007 : тези докл. – К., 2007. – С. 16–18.

14. Лексический компонент функционально-семантического поля инструментальности в истории английского языка (VII–XVII вв.) / Е.Ю. Андрущенко // Ars Grammatica. Грамматические исследования : 3-я междунар. науч. конф., 5–6 дек. 2007 г. : материалы докл. – Минск, 2007. – С. 31–35.

* * *

Олександр ЛОПАТЮК. Конструкції зі значенням ірреальної умови в сучасній німецькій мові: структура, семантика, прагматика. – Рукопис.

Робота виконана на кафедрі германського, загального та порівняльного мовознавства Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник – доктор філологічних наук, професор кафедри германської філології **Козловський Віктор Володимирович**, Інститут філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор **Приходько Анатолій Миколайович**, Запорізький юридичний інститут Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, завідувач кафедри іноземних мов (м. Запоріжжя); кандидат філологічних наук, доцент кафедри німецької філології **Безугла Лілія Ростиславівна**, Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна.

Захист відбувся 9 жовтня 2008 року. Затверджено: 28 квітня 2009 р. Із дисертацією можна ознайомитись у науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича за адресою: вул. Лесі Українки, 23, м. Чернівці, 58000.

Актуальність теми зумовлена загальним спрямуванням лінгвістичних досліджень

на детальний аналіз ролі індивідууму як носія суб'єктно-об'єктних відносин у процесі вербальної комунікації, а також відсутністю комплексного підходу до вивчення ірреальної умови з урахуванням структурних, семантичних та прагматичних особливостей мовних засобів її вираження, встановлення яких уможливило виявлення специфіки мислення творців комунікативного процесу.

Мета і завдання роботи. Мета дослідження полягала у випрацюванні лінгвістичної моделі репрезентації ірреальної умови в мовленні з використанням характерних для німецької мови синтаксичних конструкцій з кон'юнктивом шляхом встановлення їхніх структурних характеристик, семантичних особливостей та функціональної специфіки і передбачала вирішення таких завдань:

- 1) визначити сутність поняття «умова» у філософському та лінгвістичному аспектах;
- 2) окреслити основні підходи до проблеми класифікації умовних конструкцій у сучасній германістиці та способів вираження умовного зв'язку;
- 3) виділити індивідуальні структурні характеристики синтаксичних конструкцій з кон'юнктивом як засобів вираження ірреальної умови;
- 4) установити особливості темпоральної семантики конструкцій зі значенням ірреальної умови;
- 5) сформувати методологічну базу дослідження шляхом звернення до теоретичних положень прагмалінгвістики;
- 6) розкрити прагматичний потенціал конструкцій зі значенням ірреальної умови.

Об'єктом дослідження були синтаксичні конструкції з кон'юнктивом на позначення ірреальної умови в сучасній німецькій мові.

Предмет дослідження становили структурні, семантичні та прагматичні особливості синтаксичних конструкцій з кон'юнктивом на позначення ірреальної умови.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що в роботі вперше представлено комплекс структурних, семантичних і прагматичних характеристик синтаксичних конструкцій з кон'юнктивом на позначення ірреальної умови в німецькій мові. Встановлено моделі, які репрезентують особливості реалізації ірреальної умови в синтаксичному плані, та визначено їх системний характер. Створено концепцію багатовекторного дослідження функціонального потенціалу конструкцій зі значенням ірреальної умови.

Структура і обсяг роботи. Дисертація складається із переліку умовних скорочень, вступу, трьох розділів, висновків до них, загальних висновків, списку використаних джерел, списку джерел ілюстративного матеріалу та додатку, який містить приклади контекстів вживання ірреальних умовних конструкцій різних структурних моделей. Обсяг основного тексту дисертації – 177 с., загальний обсяг роботи – 214 с. Список використаних джерел складає 179 найменувань. У роботі наведено 13 таблиць та 22 рисунки.

Основні положення дисертації викладено в таких публікаціях:

1. Контекстуальна імплікація "ірреальної умови", вираженої членом речення (на матеріалі сучасної німецької мови) / О. В. Лопатюк // Мовні і концептуальні картини світу : зб. наук. праць. – К. : Київський університет. – 2004. – Вип. 12, ч. 1. – С. 298–302.
2. Проблема класифікації умовних речень (на матеріалі сучасної німецької мови) / О. В. Лопатюк // Мовні і концептуальні картини світу : зб. наук. праць. — К. : Видавничий Дім Дмитра Бураго. – 2004. – Вип. 14, кн. 1. – С. 260–264.
3. Умова як логічна і лінгвістична категорія (на матеріалі сучасної німецької мови) / О. В. Лопатюк // Мовні і концептуальні картини світу : зб. наук. праць / редкол.: О. І. Чердниченко (голов. ред.) [та ін.]. – К. : Видавничий Дім Дмитра Бураго. – 2005. – Вип. 16, кн. 1. – С. 243–247.
4. Темпоральна характеристика прототипічних ірреальних умовних конструкцій (на матеріалі сучасної німецької мови) / О.В. Лопатюк // Мовні і концептуальні картини світу : зб. наук. праць / редкол. : О. І. Чердниченко (голов. ред.) [та ін.]. – К. : Видавничий Дім Дмитра Бураго. – 2005. – Вип. 18, кн. 1. – С. 264–268.
5. Темпоральна характеристика непрототипічних ірреальних умовних конструкцій (на матеріалі сучасної німецької мови) / О.В. Лопатюк // Мовні і концептуальні картини світу: зб. наук. праць / відп. ред. О.І. Чердниченко. – К. : Київський університет. – 2007. – Вип. 21, ч. 2. – С. 164–170.
6. Ілюктивна спрямованість висловлювань з ірреальною умовою (на матеріалі сучасної

німецької мови) / О.В. Лопатюк // Мовні і концептуальні картини світу : зб. наук. праць / відп. ред. О. І. Чердниченко. – К. : Київський університет. – 2007. – Вип. 22, ч. 1. – С. 200–205.

7. Способи вираження ірреальної умови (на матеріалі сучасної німецької мови) / О.В. Лопатюк // Соціокультурні аспекти навчання іноземних мов : тези доповідей на міжнар. наук.-практ. конф., 25–26 берез. 2004 р. – Тернопіль : Видавничий відділ ТДПУ, 2004. – С. 50–52.

8. Типологія прагматичних умовних речень (на матеріалі сучасної німецької мови) / О.В. Лопатюк // Актуальні проблеми романо-германської філології в Україні та Болонський процес : матеріали міжнар. наук. конф., 24–25 листопада 2004 р. / редкол.: О. Д. Огуй [та ін.]. – Чернівці : Рута, 2004. — С. 163–164.

* * *

Андрій МАНЗІЙ. Емоційна лексика у сучасній німецькій мові: структура, семантика. – Рукопис.

Роботу виконано на кафедрі германського, загального та порівняльного мовознавства факультету іноземних мов Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, доцент, декан факультету іноземних мов, завідувач кафедри іноземних мов для природничих факультетів **Кушнерик Володимир Іванович**, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор **Іщенко Ніна Григорівна**, Національний технічний університет України «КПІ», професор кафедри теорії, практики та перекладу англійської мови (м. Київ); кандидат філологічних наук, доцент кафедри німецької мови **Дребет Віктор Васильович**, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка.

Захист відбувся 04 грудня 2008 року. Затверджено: 8 липня 2008 р. Із дисертацією можна ознайомитися в науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича за адресою: вул. Лесі Українки, 23, Чернівці, 58000.

Актуальність дослідження має низку підстав: постійний інтерес до емоційної лексики, до категорії оцінки, її мовленнєвої реалізації підтверджує дискусійність питання.

Емоційна лексика є основним засобом вираження людських емоцій і складає значну частину в загальному обсязі лексики. Проте, до цього часу не розглядали емоційну лексику як окремий шар у лексичній системі сучасної німецької мови. Не склалося достатньо повного уявлення про емотиви та їхній семантичний обсяг, семантичні типи, диференційні ознаки, функції, статус тощо.

Мета і завдання дослідження. Мета дослідження полягала у розгляді емоційно забарвленої лексики в різних частинах мови, з'ясуванні причин емоційної вмотивованості та простеженні можливих змін значення емотивів, у тому числі й емотивів-неологізмів, у встановленні класифікації семантичних типів емоційної лексики та виявленні засобів вираження емоційності іменників, прикметників, дієслів, у встановленні звукової символіки.

Досягнення поставленої мети передбачала виконання таких **завдань**:

- 1) висвітлити стан вивчення проблеми емотивного компонента в лінгвістиці;
- 2) здійснити інвентаризацію лексикографічного фонду емотивів (за вибірками зі словників сучасної німецької мови);
- 3) установити структурно-типологічні характеристики емоційного вокабуляра, стилістичну специфіку (композиційну структуру, образну систему, тематику, символіку та походження образів);
- 4) визначити сутність емотивів і описати їхні особливості в різних частинах мови;
- 5) виявити словотвірні засоби утворення емоційної лексики, комбінаторні можливості композитів;

6) охарактеризувати кількісно-якісні співвідношення емотивних лексичних одиниць із сучасних лексикографічних джерел, що репрезентують різні шари лексичного складу мови (літературний, розмовний, сленг, обценізм);

7) установити звукову символіку емотивів.

Об'єкт дослідження – емоційна лексика сучасної німецької мови.

Предмет дослідження – структурні, семантичні та функціональні особливості емотивів сучасної німецької мови, специфіка інтерпретації емотивно-кваліфікативних значеннєвих планів у лексикографічних джерелах.

Наукова новизна дисертаційного дослідження полягала в тому, що уперше на широкому фактичному матеріалі комплексно розглянуто проблеми семантики і функціонування емоційної лексики сучасної німецької мови; обґрунтовано теоретичні засади витлумачення основних категорій, пов'язаних з емоційністю; визначено роль конопативного, денотативного та образного макрокомпонентів у формуванні емотивних значеннєвих планів лексичних одиниць; установлено склад, межі та специфічні ознаки емотивного лексичного шару; проаналізовано основні семантичні класи емотивів на основі їхньої семантико-типологічної характеристики; виявлено звукову символіку емотивних лексем.

Структура і обсяг роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів з висновками до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел (289 позицій), переліку лексикографічних джерел (37 найменувань), додатків, у яких наведено схематичну структуру емоційної лексики сучасної німецької мови, лексико-семантичні групи, кількісно-якісне співвідношення емотивів, інструкції й анкети для проведення експериментів (17 с.). Основний текст викладено на 186 сторінках, загальний обсяг дисертації – 230 сторінок.

Основні положення дисертації викладено в таких наукових працях:

1. Аналіз емоційно забарвленої лексики німецької мови (на основі вибірки зі словника DUDEN) / В. І. Кушнерик, А. М. Манзій // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. пр. / наук. ред. В. В. Левицький. – Чернівці : Рута, 2005. – Вип. 266 : Германська філологія. – С. 159–167.

2. Емосемізми в соціокультурному спілкуванні (на прикладі нецензурної лексики німецької мови) / А. М. Манзій // Сучасні проблеми лінгвістики та навчання іноземних мов у контексті Болонського процесу : зб. наук. праць / редкол. : С. С. Денисенко [та ін.]. – Хмельницький : ХНУ, 2005. – С. 105–107.

3. Співвідношення позитивно-оцінної та негативно-оцінної лексики сучасної німецької мови / А. М. Манзій // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. В. В. Левицький. – Чернівці : Рута, 2006. – Вип. 289 : Германська філологія. – С. 170–177.

4. Метафоризація емоцій у німецькій мові / А. М. Манзій // Матеріали I Міжнарод. науч.-практ. конф. [“Новості наукової думки – 2006”], (Днепропетровськ, 1–15 листопада 2006 г.). – Т. 2 : Філологічні науки. Психологія і соціологія. – Днепропетровськ : Наука і освіта, 2006. – С. 79–81.

5. Концептуалізація емоцій у німецькій мові / Андрій Манзій // Буковинський журнал. – 2007. – № 1. – Чернівці, 2007. – С. 202–206.

6. Способи експлікації емоційно-забарвленої лексики у сучасній німецькій мові / Андрій Манзій // Буковинський журнал. – 2007. – № 2–3. – С. 205–211.

7. Класифікація емоційно-оцінної лексики сучасної німецької мови / А. М. Манзій // Матеріали II Міжнарод. науч.-практ. конф. [“Стратегічні питання світової науки – 2007”], (Днепропетровськ, 15–28 лютого 2007 г.). – Т. 2 : Філологічні науки. Психологія і соціологія. – Днепропетровськ : Наука і освіта, 2007. – С. 77–79.

8. Способи експлікації емотивно-ціннісних іменників у сучасній німецькій мові / А. М. Манзій // Матеріали II Міжнар. науч. конф. [“Актуальні проблеми германської філології в Україні та Болонський процес”], (Чернівці, 20–21 квітня 2007 р.) / МОН України, Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. – Чернівці : Книги – ХХІ, 2007. – С. 189–193.

9. До проблеми експресивності та емоційності лексики сучасної німецької мови / Андрій Манзій // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. В. В. Левицький. – Чернівці : Рута, 2008. – Вип. 407 : Германська філологія. – С. 30–38.

* * *

Жанна ЧЕРСЬКА. Прикметники зі значеннями «еґоїстичний» – «альтруїстичний»: системно-квантитативні аспекти функціонування в німецькомовній картині світу. – Рукопис.

Роботу виконано на кафедрі германського, загального і порівняльного мовознавства факультету іноземних мов Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник — доктор філологічних наук, професор **Оґуй Олександр Дмитрович**, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, професор кафедри германського, загального та порівняльного мовознавства, завідувач кафедри іноземних мов для гуманітарних факультетів.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор **Кусько Катерина Яківна**, Львівський національний університет імені Івана Франка, професор кафедри іноземних мов для гуманітарних факультетів; кандидат філологічних наук, доцент **Ягупова Лариса Миколаївна**, Донецький національний університет, доцент кафедри германської філології.

Захист відбувся 6 грудня 2008 року. Затверджено: 8 липня 2009 р. Із дисертацією можна ознайомитися в науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича за адресою: вул. Лесі Українки, 23, Чернівці, 58000.

Актуальність дослідження полягає в тому, що для розв'язання нових завдань вивчення лексичних одиниць необхідне комплексне поєднання ономазіологічного та семасіологічного аспектів. Актуальним є не тільки розгляд становлення взаємопротиставлених концептів “ЕґОЇЗМ” – “АЛЬТРУЇЗМ” у загальному понятійному розвитку мовної картини світу та в німецькомовній картині світу зокрема, а й діахронічно-синхронічний підхід до аналізу концептів, який дає змогу оптимально описати їхнє мовне вираження від початку формування і до сьогодення. Тому вивчення вербалізації концептів ще не дослідженими до цього часу прикметниками зі значеннями “еґоїстичний” – “альтруїстичний”, які оптимально виражають сигніфікативний аспект значення, має нові перспективи дослідження типів відношень у лексико-семантичній системі мови.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційного дослідження було системно-квантитативне вивчення прикметників зі значеннями “еґоїстичний” – “альтруїстичний” як фрагментарного покриття взаємопротиставлених концептів “ЕґОЇЗМ” – “АЛЬТРУЇЗМ”, виділених на лексикографічному та текстовому матеріалі VIII – поч. XXI ст., що вимагає аналізу становлення концептосистеми “ЕґОЇЗМ” – “АЛЬТРУЇЗМ” у німецькій мові, інвентаризації прикметників, а також опису їхніх синтагматичних, парадигматичних та епідигматичних характеристик.

Мета дослідження, з урахуванням результатів теоретичних пошуків щодо лексичної системи та мовної картини світу, зумовила головні **завдання** роботи:

- 1) вивчити вербалізацію концептосистеми “ЕґОЇЗМ” – АЛЬТРУЇЗМ” у німецькій мові в діхронічно-синхронічному аспекті;
- 2) установити прикметники ЛСГ зі значеннями “еґоїстичний” – альтруїстичний” у складі концептосистеми “ЕґОЇЗМ” – “АЛЬТРУЇЗМ” за матеріалами 10 словників;
- 3) інтерпретувати частотні характеристики досліджуваних прикметників у публіцистичних і художніх текстах;
- 4) виявити особливості синтагматичних зв'язків прикметників;
- 5) проаналізувати парадигматичні відношення між прикметниками;
- 6) визначити епідигматичні характеристики виділених прикметників як засобу вербалізації концептосистеми “ЕґОЇЗМ – АЛЬТРУЇЗМ”.

Об'єктом вивчення стали німецькі прикметники зі значенням “еґоїстичний” (9 компонентів) та 14 прикметників зі значенням “альтруїстичний” у складі концептосистеми “ЕґОЇЗМ – АЛЬТРУЇЗМ”.

Предмет аналізу – семасіологічні системно-квантитативні характеристики прикметників

(синтагматичні зв'язки, парадигматичні відношення та епідигматика) у межах онома-сіологічної вербалізації концептосистеми взаємопротиставлених концептів “ЕГОЇЗМ” – “АЛЬТРУЇЗМ”.

Наукова новизна дисертації полягає в тому, що в ній уперше: досліджено процес становлення концептосистеми “ЕГОЇЗМ” – “АЛЬТРУЇЗМ” у діахронічно-синхронічному аспекті як характерного фрагмента мовної картини світу; встановлено різночастининомовні компоненти мозаїчного (за Й. Тріром) покриття взаємопротиставлених концептів “ЕГОЇЗМ” – “АЛЬТРУЇЗМ”, серед яких провідними стали прикметники зі значеннями “егоїстичний” – “альтруїстичний” завдяки їхній здатності оптимально виражати сигніфікативний зміст досліджуваних значень; здійснено статистичний аналіз синтагматичних зв'язків і парадигматичних відношень у сучасних публіцистичних та художній текстах; описано епідигматичні характеристики прикметників зі значеннями “егоїстичний” – “альтруїстичний” на основі встановлених комплексів сем.

Структура і обсяг роботи. Дисертація (основний обсяг – 189 с., загальний обсяг – 239 с.) складається зі вступу, 4-х розділів із висновками до кожного з них, загальних висновків, списків використаних наукових джерел, текстів художньої літератури (всього – 294 позиції), переліку умовних скорочень, додатків, які ілюструють дослідження (32 таблиці і 2 рисунки).

Основні положення дисертації викладено в таких публікаціях:

1. Місце прикметників у мовних картинах світу / Ж. Черська // Мовні і концептуальні картини світу : зб. наук. праць / гол. ред. Чердиченко О.І. – К. : Логос, 2002. – № 7. – С. 518–522.

2. Принципи виділення лексико-семантичної групи прикметників, які позначають характеристики ставлення до інших (концепт “егоїзм – альтруїзм”) / Черська Ж.Б. // Мова і культура : наук. щорічний журнал / гол. ред. Д.С. Бурого. – К. : Видавничий дім Дмитра Бурого, 2003. – Т. 3, ч. 1 : Лінгвокультурологічна інтерпретація тексту. – Вип. 6. – С. 374–381. – (Серія “Філологія”).

3. Концепти “егоїзм” – “альтруїзм” у лінгвокультурологічному аспекті (на матеріалі німецької мови) / Черська Ж.Б. // Мова і культура : наук. щорічний журнал / гол. ред. Д.С. Бурого. – К. : Видавничий дім Дмитра Бурого, 2004. – Т. 4, ч. 1 : Лінгвокультурологічна інтерпретація тексту. – Вип. 7. – С. 307–311. – (Серія “Філологія”).

4. Парадигматичні зв'язки в лексико-семантичній групі прикметників зі значеннями “егоїстичний – альтруїстичний” / Ж.Черська // Мовні і концептуальні картини світу : зб. наук. праць / редкол. : Чердиченко О.І. (голов. ред.) [та ін.] – К. : Видавничий дім Дмитра Бурого, 2004. – Вип. 11, кн. 2. – С. 196–201.

5. Становлення концептів “егоїзм” – “альтруїзм” (на матеріалі німецької мови) / Черська Ж.Б. // Мова і культура : наук. щорічний журнал / гол. ред. Д.С. Бурого. – К. : Видавничий дім Дмитра Бурого, 2005. – Т. 3, ч. 2 : Лінгвокультурологічна інтерпретація тексту. Теорія і практика перекладу. – Вип. 8. – С. 88–92. – (Серія “Філологія”).

6. Сполучуваність прикметників зі значеннями “егоїстичний” – “альтруїстичний” у німецькій мові (на матеріалі художньої прози) / Ж.Черська // Мовні і концептуальні картини світу: (до 90-річчя від дня народження професора Ю.О. Жлуктенка): зб. наук. праць / гол. редколегії О.І. Чердиченко. – К. : ВПЦ “Київський університет”, 2006. – Вип. 17. – С. 401–405. – (Серія “Бібліотека інституту філології”).

7. Семантична сполучуваність прикметників зі значеннями “егоїстичний” – “альтруїстичний” у німецькій мові (на матеріалі публіцистичних текстів) / Жанна Черська // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. Левицький В.В. – Вип. 289 : Германська філологія. – Чернівці : Рута, 2006. – С. 72–82.

8. Сполучуваність і парадигматичні зв'язки прикметників зі значеннями “егоїстичний” – “альтруїстичний” у німецькій мові / Ж.Б. Черська // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка : наук. журнал / гол. ред. П.Ю. Саук. – Житомир : РВВ Житомирського держ. ун-ту ім. І. Франка, 2006. – Випуск 27. – С. 224–228. – (Серія “Філологічні науки”).

9. Формування концептів “егоїзм” – “альтруїзм” у німецькій мові / Черська Ж.Б. // Мова і культура : наук. щорічний журнал / гол. ред. Д.С. Бурого. – К. : Видавничий дім Дмитра Бурого, 2008. – Т. VIII (108). – Вип. 10. – С. 48–53.

10. Епідигматичні характеристики прикметника зі значенням “егоїстичний” у німецькій мові / Ж.Б. Черська // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки: наук. журнал / гол. ред. Коцан І.Я. – Луцьк : РВВ “Вежа” ВНУ ім. Лесі Українки, 2008. – № 4. – С. 86–90. –

(Серія "Філологічні науки").

11. Визначення найменш досліджених груп прикметників у німецькій мові / Жанна Черська // Прикладна лінгвістика у XXI столітті: лінгводидактичні та культурологічні стратегії: праці міжнар. наук. конф., 29 січ. – 1 лют. 2003 р., Львів: тези доп. / відп. ред. К.Я. Кусько. – Львів : Українська технологія, 2003. – С. 46.

12. Лексико-семантичні особливості художнього та публіцистичного стилів / Ж.Б. Черська // Матеріали VII Міжнар. наук.-практ. конф. ["Наука і освіта 2004"], (Дніпропетровськ, 10 – 25 лютого 2004 р.) / гол. ред. Шепель Ю.О. – Т. 22 : Проблеми дослідження мови. – Дніпропетровськ : Наука і освіта, 2004. – С. 73–75.

13. Проблема добору лексики в художньому та публіцистичному стилях (на матеріалі сучасної німецької мови) / Ж.Б. Черська // Сучасні проблеми та перспективи дослідження романських і германських мов і літератур : матеріали другої міжвуз. конф. молодих учених, 12–13 лютого 2004 р. / відп. ред. В.Д. Калішченко. – Донецьк, 2004. – С. 335–337.

14. Лексична сполучуваність прикметників зі значенням "еґоїстичний" у німецькій мові (на матеріалі публіцистичних текстів) / Черська Ж. // Актуальні проблеми германської філології в Україні та Болонський процес: матеріали II міжнар. наук. конф., 20 – 21 квітня 2007 р. / наук. ред. Михайленко В.В. – Чернівці : Книги – ХХІ, 2007. – С. 359–363.

* * *

Андріана АНДРУСЬ. Концептуальний простір англійських прикметників *big* і *large*. – Рукопис.

Робота виконана на кафедрі ділової іноземної мови та перекладу Закарпатського державного університету, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – доктор філологічних наук, професор **Полюжин Михайло Михайлович**, Закарпатський державний університет, завідувач кафедри ділової іноземної мови та перекладу, проректор із науково-методичної роботи, м. Ужгород.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор **Мартинюк Алла Петрівна**, Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, професор кафедри теорії та практики перекладу з англійської мови; кандидат філологічних наук, доцент **Михайленко Валерій Васильович**, Буковинська державна фінансова академія, завідувач кафедри іноземних мов, м. Чернівці.

Захист відбувся 25 червня 2009 р. Затверджено: 18 листопада 2009 р. Із дисертацією можна ознайомитися в Науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича за адресою: вул. Лесі Українки, 23, Чернівці, 58000.

Актуальність теми дисертації зумовлена загальною спрямованістю сучасних лінгво-когнітивних студій на випрацювання ефективних способів експлікації концептуального простору, репрезентованого мовленнєвою діяльністю людини, та моделювання структур знання вербалізованих і невербалізованих концептів. До них належать і ті, на перший погляд, недистинктивні змістові ознаки зазначених ад'єктивних одиниць, які ще не стали предметом окремого лінгвоконцептуального пошуку. Різноманітні способи репрезентації і структуризації квантів знання носіїв англійської мови про специфіку їх мовленнєвої реалізації, які у своїй цілісності визначають глибинний концептуальний простір, ще не знайшли належного висвітлення на сторінках ні вітчизняної, ні зарубіжної літератури.

Мета дисертаційної роботи – виявити й різнобічно описати концептуальний простір синонімічних прикметників *big* і *large* за допомогою когнітивного моделювання структур знання про їх ситуативно зумовлені змістові ознаки в англомовній комунікації. Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких конкретних завдань:

- 1) дослідити семантичну репрезентацію англійських синонімічних прикметників *big* і *large* шляхом аналізу словникових дефініцій;
- 2) виявити структуру їх концептуального простору;
- 3) розробити методику аналізу концептуального простору, характерного для досліджуваних ад'єктивних одиниць;

4) установити синонімічні відношення в концептуальному просторі *big* і *large* та уточнити обсяг подібностей і глибину відмінностей між ними;

5) визначити дистинктивні ознаки модусів проаналізованих прикметників як складників концептуального простору;

6) зіставити й порівняти сукупність виявлених концептів і їх змістових ознак зі значеннями *big* і *large*, які зафіксовано в лексикографічних джерелах;

7) запропонувати модель репрезентації модусів концептуального простору з участю названих прикметників у сучасній англійській мові.

Об'єктом дослідження є концептуальний простір часто вживаних синонімічних прикметників *big* (12 концептів) і *large* (10 концептів) у сучасній англійській мові.

Предметом наукового аналізу роботи є особливості та порівняльно-зіставна характеристика модусів концептуального простору близьких за значенням синонімів *big* і *large*, які дозволяють простежити сутність і глибину подібностей та відмінностей між значеннями, зафіксованими в англомовних лексикографічних джерелах, і контекстно зумовленими змістовими ознаками.

Наукова новизна дисертації визначається тим, що в ній уперше: а) на основі аналізу семантичного простору виявлено образні, поняттєві та ціннісні компоненти, притаманні синонімічним прикметникам *big* і *large*; б) запропоновано методіку дослідження модусів структури концептуального простору зазначених ад'єктивних одиниць; в) здійснено їх концептуальний аналіз; г) виявлено глибину відмінностей концептуального простору, характерного для кожного з проаналізованих прикметників у їх реальному функціонуванні, від сукупності значень, зафіксованих у лексикографічних джерелах; г) вибудовано модель репрезентації модусів концептуального простору *big* і *large*.

Структура і обсяг. Робота складається зі вступу, чотирьох розділів із висновками до кожного з них, загальних висновків, списку використаної літератури, переліку лексикографічних джерел, додатків у вигляді таблиць. Основний текст дисертації становить 182, а загальний її обсяг із 15 рисунками і 10 таблицями, бібліографією та додатками – 224 сторінки. Список використаної літератури налічує 303 бібліографічні позиції. Окремими рубриками виділено перелік 12 лексикографічних джерел. Список джерел ілюстративного матеріалу містить 33 найменування.

Основні положення дисертації викладено у таких публікаціях:

1. Проблеми синонімії прикметників, що позначають величину в англійській мові / А.Ф. Андрусь // Проблеми романо-германської філології : зб. наук. праць / редкол.: М.М. Полужин [та ін.]. – Ужгород : ЛІРА, 2003. – С. 35–45.

2. Роль параметричних прикметників із просторовою семантикою у формуванні лінгвального образу світу / А.Ф. Андрусь // Проблеми романо-германської філології : зб. наук. праць / редкол.: М.М. Полужин [та ін.]. – Ужгород : ЛІРА, 2004. – С. 33–43.

3. Параметричні прикметники *big*, *large*, *great* з когнітивної точки зору / А.Ф. Андрусь // Матеріали II Міжнар. наук. конф. [„Актуальні проблеми романо-германської філології в Україні та Болонський процес”], (Чернівці, 24–25 листопада 2004р.) / М-во освіти і науки, Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. – Чернівці : Рута, 2004. – С. 7–8.

4. Концептуальний аналіз семантики прикметника *big* в англійській мові / А.Ф. Андрусь // Проблеми романо-германської філології : зб. наук. праць / редкол.: М.М. Полужин [та ін.]. – Ужгород : ЛІРА, 2006. – С. 37–52.

5. Визначення концептуальної моделі прикметника *large* в англійській мові / А.Ф. Андрусь // Гуманітарний вісник : зб. наук. праць / редкол.: В.Шпак [та ін.]. – Черкаси : ЧДТУ, 2007. – Т. 2, Вип. 11 : Іноземна філологія. – С. 267–272.

6. Когнітивна інтерпретація семантики прикметників *big*, *large*, *great* / А. Андрусь // Нова філологія : зб. наук. праць / редкол.: В.М. Манакін [та ін.]. – Запоріжжя : ЗНУ, 2007. – С. 11–15.

7. Деякі аспекти концептуального аналізу мовних одиниць / Андріана Андрусь // Буковинський журнал. – 2008. – № 2. – С. 254–262.

8. Вербалізація аксіологічного компонента в концептуальному просторі англійських прикметників *big* і *large* / А.Ф. Андрусь // Культура народів Причорномор'я. – 2008. – Т. 1, № 142. – С. 21–23.

Олена ГНАТКОВСЬКА. Комунікативні інтенції „Я-висловлень” у сучасному англомовному дискурсі : лінгвокогнітивний та прагматичний аспекти. – Рукопис.

Роботу виконано на кафедрі англійської мови факультету іноземних мов Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, доцент **Михайленко Валерій Васильович**, Буковинська державна фінансова академія, завідувач кафедри сучасних європейських мов (м. Чернівці).

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор **Воробійова Ольга Петрівна**, Київський національний лінгвістичний університет, завідувач кафедри лексикології та стилістики англійської мови; кандидат філологічних наук, доцент **Данилова Зоя Василівна**, Львівська комерційна академія, завідувач кафедри іноземних мов.

Захист відбувся 26 червня 2009 р. Затверджено: 18 листопада 2009 р. Із дисертацією можна ознайомитися в Науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича за адресою: вул. Лесі Українки, 23, Чернівці, 58000.

Актуальність дисертаційної роботи зумовлена антропоцентричним спрямуванням сучасної лінгвістики, необхідністю вивчення когнітивних та дискурсивних закономірностей актуалізації інтенцій мовної особистості адресанта на ґрунті дослідження мовних одиниць, які знаходять своє вираження в мовній семантиці та прагматиці. Важливим напрямом у поясненні феномену інтенції є моделювання її концептуалізації, когнітивних механізмів її формування та реалізації, виокремлення, аналіз і типологізація інтенцій адресанта та засобів їх вираження в авторському дискурсі.

Мета дослідження. Метою дисертаційного дослідження було виявити закономірності концептуалізації інтенцій у картині світу носія англійської мови та засоби актуалізації інтенцій „Я-висловлень” художнього, газетного та наукового дискурсів сучасної англійської мови.

Досягнення поставленої мети передбачало вирішення таких **завдань**:

- 1) визначити комунікативні, когнітивні та дискурсивні характеристики мовної особистості адресанта, що беруть участь у формуванні та реалізації інтенцій;
- 2) з'ясувати ступінь суб'єктивності художнього, газетного та наукового авторських дискурсів сучасної англійської мови;
- 3) змоделювати концепт INTENTION та фрейми його актуалізації;
- 4) класифікувати інтенції, які адресант реалізує в „Я-висловленнях”;
- 5) формалізувати комунікативно-семантичні групи „Я-висловлень”, які виражають певні інтенції;
- 6) встановити кореляцію різних типів інтенцій „Я-висловлень” у зазначених дискурсах.

Об'єктом дослідження стала інтенція мовної особистості адресанта в англомовній картині світу та „Я-висловленнях” художнього, газетного та наукового дискурсів сучасної англійської мови.

Предметом вивчення – когнітивно-дискурсивні характеристики інтенцій у структурі мовної особистості адресанта та структурно-семантичні особливості засобів їх вербалізації у сучасному англомовному дискурсі.

Наукова новизна роботи полягає у тому, що в ній *уперше* описано залежність процесів формування, вербалізації та реалізації інтенції від комунікативних, дискурсивних та когнітивних характеристик мовної особистості адресанта; встановлено

структуру концепту INTENTION та побудовано фрейм актуалізації інтенції в англomовній картині світу; виявлено типи інтенцій адресанта в „Я-висловленнях” у трьох дискурсах – художньому, газетному та науковому; проведено комплексний аналіз засобів вербалізації інтенцій з урахуванням їх семантичних, граматичних та прагматичних особливостей; представлено кількісні та якісні характеристики проявів „Я” адресанта та дієслів, що виражають певну інтенцію, на ґрунті чого встановлено домінантні інтенції та засоби їх вираження у різних зазначених типах дискурсів.

Структура і обсяг роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів із висновками до них, загальних висновків, списку використаних джерел, списку лексикографічних джерел та джерел ілюстративного матеріалу і додатків, у яких подано таблиці, що узагальнюють вихідні положення розділів дисертації. Загальний обсяг дисертації становить 286 сторінок, з них 187 сторінок основного тексту. Список використаних джерел налічує 394 публікації. У тексті дисертації подано 17 таблиць, 13 рисунків, у *Додатках* – 77 таблиць та 2 рисунки.

Основні положення дисертації викладено в таких публікаціях:

1. Взаємодія особових займенників у художньому тексті (на матеріалі творів О.Кобилянської) / Олена Гнатковська // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць. – Чернівці : Книги XXI, 2004. – Вип. 216–217 : Слов'янська філологія. – С. 334–338.
2. Темпоральна локалізація Я-адресанта у художньому дискурсі / Олена Гнатковська // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць. – Чернівці : Рута, 2006. – Вип. 319–320 : Германська філологія. – С. 158–167.
3. Вербалізація інтенції у Я-висловленнях сучасного наукового дискурсу / О.М. Гнатковська // Актуальні проблеми германської філології : матеріали III Міжнар. наук. конф., присвяченої 70-річчю від дня народження професора, доктора філологічних наук Левицького В.В., 10–12 квіт. 2008 р. – Чернівці : Книги – XXI, 2008. – С. 70–72.
4. Взаємодія комунікантів : когнітивний аспект / О.М. Гнатковська // Сучасні проблеми та перспективи дослідження романських і германських мов і літератур – матеріали III Міжвуз. конф. молодих учених, 15–16 лют. 2005 р. – Донецьк : ДонНУ, 2005. – С. 165–166.
5. Займенники звертання в англomовному художньому дискурсі / О.М. Гнатковська // Актуальні проблеми романо-германської філології в Україні та Болонський процес : матеріали Міжнар. наук. конф., 24–25 лист. 2004 р. – Чернівці : Рута, 2004. – С. 49–51.
6. Інтенції у структурі мовної особистості / О.М. Гнатковська // Каразінські читання : Людина. Мова. Комунікація : матеріали VI міжнар. наук. конф., 1 лют. 2007 р. – Харків : Константа, 2007. – С. 85–86.
7. Інтенціональність дієслова “say” в англomовному художньому дискурсі / О.М. Гнатковська // Гуманітарний вісник : зб. наук. праць. – Черкаси : ЧДТУ, 2006. – Вип. 10 : Іноземна філологія. – Т. II. – С. 229–232.
8. Інтерпретація та переклад дейктичних “I” та “You” / О.М. Гнатковська // Вісник СумДУ : зб. наук. праць. – Суми : СумДУ, 2004. – Вип. № 3(62) : Філологічні науки. – С. 119–124.
9. Комунікативна парадигма мовця / О.М. Гнатковська // Треті Каразінські читання : методика і лінгвістика – на шляху до інтеграції : матеріали міжнар. наук.-метод. конф., 28 жовт. 2003 р. – Харків : ХНУ, 2003. – С. 54–55.
10. Комунікативна парадигма мовця в авторському дискурсі / О.М. Гнатковська // Вісник ЗНУ. Філологічні науки. – Запоріжжя : ЗНУ, 2005. – С. 38–42.
11. Комунікативний антропоцентр дискурсу / О.М. Гнатковська // Актуальні проблеми філології та перекладознавства : зб. наук. пр. – Вип. 2. – Хмельницький : ХНУ, 2006. – С. 24–27.
12. Концептуалізація інтенцій / О.М. Гнатковська // Гуманітарний вісник : зб. наук. праць. – Черкаси : ЧДТУ, 2007. – Вип. 11 : Іноземна філологія. – Т. II. – С. 302–306.
13. Кореляція авторських “Я” у художньому дискурсі / О.М. Гнатковська // Сучасні проблеми та перспективи дослідження романських і германських мов і літератур : матеріали IV Міжвуз. конф. молодих учених, 1–3 лют. 2006 р. – Част. 2. – Донецьк : ДонНУ, 2006. – С. 76–78.
14. Лінгвопрагматичні засоби вираження інтенції у Я-висловлюваннях (на матеріалі газетного інтерв'ю) / О.М. Гнатковська // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць. – Чернівці : Рута, 2007. – Вип. 341 : Германська філологія. – С. 82–91.
15. Перформативне дієслово “promise” у комунікативних стратегіях мовця / О.М. Гнатковська // Дні науки 2006 : матеріали II міжнар. наук.-практ. конф., 17–28 квіт. 2006 р. – Том 19. Філологічні науки. – Дніпропетровськ : Наука і освіта, 2006. – С. 12–14.
16. Референція та прагматичні значення займенника “ми” у дискурсі / О.М. Гнатковська // Наука

і освіта 2004 : Матеріали VII наук.-практ. конф., 10–25 лют. 2004 р. – Том 26. Мова, мовлення, мовна комунікація. – Дніпропетровськ : Наука і освіта, 2004. – С. 31–32.

17. Hnatkovska O. The Speaker's Factor in Deictic Format / Olena Hnatkovska // Сучасні проблеми та перспективи дослідження романських і германських мов і літератур : Матеріали II Міжвуз. конф. молодих учених, 12–13 лют. 2004 р. – Донецьк : ДонНУ, 2004. – С. 102–104.

* * *

Олена МАНЮТИНА. Лексико-семантичні та функціональні особливості евфемізмів у сучасній англійській мові (на матеріалі бульварної жіночої прози XX – XXI ст.). – Рукопис.

Робота виконана на кафедрі германського, загального та порівняльного мовознавства Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, доцент **Кушнерик Володимир Іванович**, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, завідувач кафедри іноземних мов для природничих факультетів, декан факультету іноземних мов.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор **Положин Михайло Михайлович**, Закарпатський державний університет, завідувач кафедри ділової іноземної мови та перекладу, проректор із науково-методичної роботи, м. Ужгород; кандидат філологічних наук, **Крайняк Людмила Костянтинівна**, доцент, завідувач кафедри іноземних мов при факультеті економіки та управління, Тернопільський національний економічний університет, Міністерство освіти і науки України.

Захист відбувся 25 червня 2009 р. Затверджено: 18 листопада 2009 р. Із дисертацією можна ознайомитися в Науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича за адресою: вул. Лесі Українки, 23, Чернівці, 58000.

Актуальність дисертації полягає в тому, що вивчення західноукраїнських видань кінця XIX – початку XX ст., у яких відображено функціонування української мови у сфері офіційно-ділових стосунків, сприятиме об'єктивному з'ясуванню ролі галицько-буковинського культурного середовища кінця XIX – початку XX ст. у стильовому розвитку української літературної мови, а також забезпечить введення до сучасного мовознавчого обігу багатого фактичного матеріалу з досліджуваних джерел, що становить необхідну аргументаційну основу для вироблення досконалішої періодизації української літературної мови.

Мета роботи – встановити вплив історичної традиції та суспільно-політичних умов функціонування української мови в Галичині й на Буковині кінця XIX – початку XX ст. на розвиток офіційно-ділового стилю західноукраїнського варіанта літературної мови цього періоду та сучасної української літературної мови.

Для досягнення названої мети передбачено виконати такі **завдання**:

1) подати тематичну, структурну та жанрово-стилістичну характеристику західноукраїнських видань кінця XIX – початку XX ст. в контексті суспільно-історичних обставин функціонування української мови у сфері офіційно-ділових стосунків на землях Галичини і Буковини за часів Австро-Угорщини;

2) встановити корпус лексичних та фразеологічних одиниць, що їх можна кваліфікувати як стилістично марковані засоби офіційно-ділового стилю;

3) виявити зв'язок таких засобів із культурно-писемною традицією української мови;

4) висвітлити вплив соціокультурних чинників (контактування української мови з польською та німецькою мовами у комунікативному середовищі Галичини і Буковини кінця XIX – початку XX ст., вплив мов культурної орієнтації – церковнослов'янської, російської) на формування корпусу стилістично маркованих засобів, уживаних у сфері офіційно-ділових стосунків;

5) проаналізувати засоби офіційно-ділового стилю західноукраїнського варіанта літературної мови кінця XIX – початку XX ст. з погляду норм сучасної української літературної мови.

Об'єктом дослідження є офіційно-діловий стиль західноукраїнського варіанта літературної мови кінця XIX – початку XX ст.

Предметом аналізу стали лексичні та фразеологічні засоби цього стилю, представлені у збірниках законів; у статутах українських громадсько-культурних товариств Буковини, у періодичних та популярних виданнях на теми громадського життя; у художній та епістолярній спадщині письменників.

Наукова новизна результатів дослідження зумовлена тим, що завдяки залученню західноукраїнських видань кінця XIX – початку XX ст. уперше в українському мовознавстві: 1) розширено межі дослідження історії офіційно-ділового стилю української літературної мови; 2) у науковий обіг уведено значний перелік і обсяг джерел, що досі не були об'єктом спеціального мовознавчого аналізу; 3) здійснено їх комплексний аналіз у соціолінгвістичному та стилістичному аспектах; 4) виявлено традиційно-історичний ґрунт лексичних засобів офіційно-ділового стилю, ступінь їх синхронного проникнення в мову періодики та художніх творів західноукраїнських письменників, що може служити показником засвоєності цих лексичних засобів у щоденній мовній практиці якнайширших верств населення.

Структура дисертації. Дисертаційне дослідження складається зі вступу, трьох розділів, висновків до них, загальних висновків, списку використаних джерел (303 позиції), джерел ілюстративного матеріалу (68), переліку лексикографічних джерел (29) та додатків у вигляді таблиць (5), схем (8), інструкцій (2). Основний текст дисертації становить 180 с., загальний обсяг дисертації із додатками – 237 с.

Основні положення дисертації висвітлено в таких публікаціях автора:

1. Сучасні евфемізми: понятійний та власне лінгвістичний аспекти / О. І. Манютіна // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. В. В. Левицький. – Чернівці : Рута, 1997. – Вип. 12 (3): Германська філологія. – С. 73–77.

2. Прагматика та семантика сучасної евфемістичної лексики / О. І. Манютіна // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. В. В. Левицький. – Чернівці : Рута, 1998. – Вип. 41(6): Германська філологія. – С. 115–119.

3. До проблеми евфемії у сучасній англомовній літературі / Олена Манютіна // Науковий вісник Чернівецького національного університету : зб. наук. праць / наук. ред. В. В. Левицький. – Чернівці : Рута, 2003. – Вип. 155: Германська філологія. – С. 63–72.

4. Евфемізація та дисфемізація мовленнєвого акту / О. Манютіна // Проблеми романо-германської філології : зб. наук. праць / відп. ред. М. М. Полюжин. – Ужгород : Ліра, 2005. – С. 107–111.

5. Евфемізми: гендерний аспект дослідження у бульварній жіночій прозі / О. І. Манютіна // Типологія мовних значень у діахронічному та зіставному аспектах : зб. наук. праць / відп. ред. В. Д. Калущенко. – Донецьк : ДонУ, 2006. – С. 172–179.

6. Семантико-прагматичний аспект вивчення евфемістичної лексики / О. І. Манютіна // Семантика мови і тексту: тези доповідей на міжнар. наук.-практ. конф., 28–29 листопада 1996 р. – Івано-Франківськ : Плай, 1996. – Ч. 2. – С. 121.

7. До проблеми визначення понятійно-лінгвістичних параметрів сучасної евфемії / О. І. Манютіна // Іноземна філологія на межі тисячоліть : тези доповідей на міжнар. наук.-практ. конф., присвяченій 70-річчю факультету іноземних мов Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна, квітень 2000 р. – Харків : Константа, 2000. – С. 173–174.

8. Евфемія та політична коректність / О. І. Манютіна // Актуальні проблеми філології та перекладознавства : збірник праць та доповідей всеукр. наук. конф., 12–13 травня 2005 р. – Хмельницький : ХНУ, 2005. – С. 34–35.

9. Засоби евфемізації та дисфемізації експлетивів у сучасній англійській мові / О. І. Манютіна // Сучасні наукові дослідження – 2006 : матеріали II міжнар. наук.-практ. конф., 20–28 лютого 2006 р. / відп. ред. К. О. Біла. – Дніпропетровськ : Наука і освіта, 2006. – Т. 39: Філологічні науки. С. 30–34.

10. Функціонування сучасного евфемізму в межах психолінгвістичних концептів / О. І. Манютіна // Динаміка наукових досліджень 2004 : матеріали III міжнар. наук.-практ. конф., 21–30 червня 2004 р. / гол. ред. М. Лазарук. – Дніпропетровськ : Наука і освіта, 2004. – Т. 22 : Мова, мовлення, мовна

комунікація. – С. 48–50.

11. Лексико-стилістична класифікація евфемізмів та засобів евфемізації сучасної англійської мови / О. І. Манюгіна // Буковинський журнал. – 2008. – № 1. – С. 233–239.

* * *

Оксана ЧЕРНЯК. Структурно-семантичні та комунікативно-прагматичні особливості висловлень осуду (на матеріалі англомовного художнього дискурсу). – Рукопис.

Роботу виконано на кафедрі практики англійської мови Волинського національного університету імені Лесі Українки, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, доцент кафедри практики англійської мови **Коляда Еліна Калениківна**, Волинський національний університет імені Лесі Українки.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор **Швачко Світлана Олексіївна**, Сумський державний університет, завідувач кафедри перекладу; кандидат філологічних наук, доцент кафедри германського, загального і порівняльного мовознавства **Осовська Ірина Миколаївна**, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича.

Захист відбувся 10 вересня 2009 р. Затверджено: 26 травня 2010 р. Із дисертацією можна ознайомитися в Науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича за адресою: вул. Лесі Українки, 23, м. Чернівці, 58000.

Актуальність дослідження зумовлена спрямованістю сучасної лінгвістики на вивчення комунікативно-функціонального аспекту мови, потребою детального аналізу ролі емотивних висловлень негативної оцінки в комунікації. На часі є вивчення висловлень осуду, мовних та позамовних чинників, які обумовлюють їх функціонування, виокремлення репертуару вербальних і невербальних засобів вираження осуду в англомовному дискурсі. Дослідження осуду як комунікативного феномена важливе для виявлення дискурсивної специфіки стратегій і тактик вираження форм міжособистісної конфронтативної взаємодії.

Мета і завдання дослідження. У дисертації виявлено та здійснено комплексний аналіз структурно-семантичних та комунікативно-прагматичних особливостей висловлень осуду в англомовному художньому дискурсі. Досягнення мети передбачало розв'язання таких завдань:

- 1) уточнити зміст феномену осуду крізь призму аксіології, етики та психології в площині міжособистісної комунікативної взаємодії;
- 2) установити місце висловлень осуду в системі висловлень негативної оцінки;
- 3) визначити й описати основні екстралінгвістичні чинники (рольові, статусні, гендерні), що визначають функціонування висловлень осуду;
- 4) виокремити вербальні засоби репрезентації осуду в англомовному художньому дискурсі;
- 5) систематизувати способи номінацій невербальних компонентів комунікації на позначення осуду;
- 6) з'ясувати прагматичну специфіку висловлень осуду;
- 7) виявити особливості стратегій і тактик вираження осуду в англомовному художньому дискурсі.

Об'єктом дисертаційного дослідження був англомовний художній дискурс, який містить висловлення осуду.

Предмет вивчення становили структурні, семантичні та комунікативно-прагматичні параметри висловлень осуду англомовного художнього дискурсу.

Наукова новизна роботи полягала у тому, що в ній уперше на матеріалі англomовної художньої прози здійснено комплексний аналіз висловлень осуду у структурно-семантичному та прагматичному аспектах; виокремлено лексичні одиниці сучасної англійської мови, що їх використовують для позначення і вираження осуду; визначено структурно-семантичні особливості висловлень осуду в мовленні англomовних комунікантів. Новим є системний опис висловлень осуду як окремого типу прагматичних висловлень, визначення їх місця серед інших засобів негативної оцінки. Вперше на матеріалі англomовного художнього дискурсу проведено дискурсивний аналіз стратегій і тактик мовленнєвої поведінки комунікантів у процесі вираження осуду.

Структура і обсяг роботи. Дисертація – загальним обсягом 253 сторінки (основний текст становить 194 сторінки) – складається зі вступу, трьох розділів та висновків до кожного з них, загальних висновків, додатків, списків використаної літератури (287 позицій) лексикографічних джерел (19 позицій) та джерел ілюстративного матеріалу (58 найменувань). У дисертації представлено 9 таблиць та 19 рисунків.

Основні положення дисертації викладено в таких наукових працях:

1. Лексичні засоби вираження осуду в сучасній англійській мові / О. П. Черняк // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. – К.: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2007. – Вип. 2. – С. 257–261. – (Серія № 9: Сучасні тенденції розвитку мов).

2. Місце мовленнєвого акту осуду серед оцінних мовленнєвих актів / О. П. Черняк // Науковий вісник Волинського державного університету. – Луцьк: Вежа, 2007. – Вип. 3. – С. 88–93. (Філологічні науки).

3. Мовленнєвий акт осуду і його перлокутивний ефект / О. П. Черняк // Нова філологія: зб. наук. пр. – Запоріжжя: ЗНУ, 2007. – № 26. – С. 190–194.

4. Особливості номінацій невербальних засобів позначення осуду в сучасній англійській мові / О. П. Черняк // Наукові записки. – Острозьк: Видавництво НаУ "Острозька академія", 2007. – Вип. 8. – С. 321–329. – (Серія: Філологічна).

5. Гендерний аспект висловлень осуду / О. П. Черняк // Науковий вісник Волинського національного університету. – Луцьк: Вежа, 2008. – Вип. 5. – С. 263–267. – (Серія: Філологічна).

6. Деструктивні форми мовленнєвої взаємодії у комунікативному акті осуду / О. П. Черняк // Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики: зб. наук. пр. – К.: Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка / відп. ред. Н. М. Корбозерова. – К.: Логос, 2008. – Вип. 13. – С. 380–386.

7. Осуд як засіб маніпулятивного впливу / О. Черняк // Нова філологія: зб. наук. пр. – Запоріжжя: ЗНУ, 2008. – № 32. – С. 284–288.

8. Вираження осуду в межах основних принципів міжособистісного спілкування / О. П. Черняк // Проблеми сучасного перекладознавства: матеріали міжвузівського наукового семінару (Луцьк, 22 берез. 2006 р.). – Луцьк: ПВД „Твердиня”, 2006. – С. 52.

9. Осуд як оцінне висловлення в англійській мові / О. П. Черняк // Інземномовна комунікація: здобутки та перспективи: тези доповідей Міжнародної наукової конференції, присвяченої 40-річчю Тернопільського державного економічного університету (Тернопіль, 25–26 трав. 2006 р.). – Тернопіль, 2006. – С. 60–61.

10. Осуд як мовленнєвий акт, що несе загрозу „обличчю” / О. П. Черняк // Проблеми сучасного перекладознавства: матеріали міжвузівського наукового семінару (Луцьк, 26 берез. 2007 р.). – Т. 2. – Луцьк: ПВД „Твердиня”, 2007. – С. 61–62.

11. Самоосуд як мовленнєвий акт негативної самооцінки / О. П. Черняк // Волинь очима молодих науковців: минуле, сучасне, майбутнє: матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції аспірантів і студентів (Луцьк, 18–19 квіт. 2007 р.). – Т. 2. – Луцьк: Вежа, 2007. – С. 221–222.

12. Роль мовчання у вираженні емоційної реакції осуду / О. П. Черняк // Волинь очима молодих науковців: минуле, сучасне, майбутнє: матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції аспірантів і студентів (Луцьк, 16–17 квіт. 2008 р.). – Т. 2. – Луцьк: Вежа, 2008. – С. 59–60.

13. Фразеологічні засоби на позначення осуду в сучасній англійській мові / О. П. Черняк // Сучасні проблеми та перспективи дослідження романських і германських мов і літератур: матеріали VI Міжвузівської конференції молодих учених (Донецьк, 28–29 січня 2008 р.). – Т. 2. / відп. ред. В. Д. Калішченко. – Донецьк: ДонНУ, 2008. – С. 126–129.

* * *

Олена КРУГЛІЙ. Лінгвокогнітивні параметри комбінувальних форм у сучасній англійській мові. – Рукопис.

Роботу виконано на кафедрі практики англійської мови Волинського національного університету імені Лесі Українки, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, професор кафедри практики англійської мови **Гороть Євгенія Іванівна**, Волинський національний університет імені Лесі Українки.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор **Зацний Юрій Антонович**, Запорізький національний університет, завідувач кафедри теорії та практики перекладу з англійської мови; кандидат філологічних наук, доцент кафедри ділової іноземної мови **Врабель Томаш Томашович**, Закарпатський державний університет (м. Ужгород).

Захист відбувся 10 вересня 2009 р. Затверджено: 10 березня 2010 р. Із дисертацією можна ознайомитися в Науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича за адресою: вул. Лесі Українки, 23, м. Чернівці, 58000.

Актуальність дослідження у світлі найновіших тенденцій розвитку лінгвістичної науки зумовлена її орієнтацією на цілісне вивчення системних зв'язків, закономірностей розвитку та функціонування об'єктів мови. У цьому контексті набуває важливості поглиблене дослідження системних характеристик комбінувальних форм у сучасній англійській мові. Своєчасність визначення когнітивної сутності цих дериваційних елементів спричинена увагою лінгвістів до проблем вербалізації концептів, формування на їх ґрунті нових концептуальних систем і когнітивних категорій у різних мовах. Потреба в такому дослідженні зумовлена, крім того, підвищеним інтересом лінгвістів до когнітивної системи людини, законів її формування, ролі та призначення мови в цьому процесі.

Мета і завдання дослідження. У дисертації здійснено комплексний аналіз системних характеристик і лінгвоконцептуальних параметрів комбінувальних форм у сучасній англійській мові.

Реалізація поставленої мети передбачала розв'язання таких **завдань**:

- 1) уточнити інвентар комбінувальних форм;
- 2) визначити місце комбінувальних форм у словотвірній та лексико-семантичній системах сучасної англійської мови;
- 3) з'ясувати джерела та шляхи запозичення комбінувальних форм;
- 4) дослідити дистрибутивні, структурні та валентні характеристики комбінувальних форм;
- 5) типологізувати комбінувальні форми та деривати з цими формантами щодо когнітивних категорій і концептів;
- 6) виявити питому вагу досліджуваних дериваційних формантів і термінодериватів із комбінувальними формами в межах кожної з когнітивних категорій.

Об'єктом дисертаційного дослідження були комбінувальні форми та термінодеривати з цими формантами, зафіксовані в тлумачних словниках сучасної англійської мови.

Предмет вивчення становили лінгвокогнітивні параметри комбінувальних форм як складників мовної картини світу.

Наукова новизна роботи полягала в тому, що в ній уперше проведено комплексне вивчення системних характеристик і лінгвокогнітивних параметрів комбінувальних форм; встановлено номенклатуру дериваційних формантів перехідного типу та словотвірних моделей дериватів у сучасній англійській мові; виявлено валентність, дистрибутивні класи цих елементів; розкрито їхні структурні, генетичні, семантичні особливості; типологізовано комбінувальні форми та деривати з цими формантами щодо когнітивних категорій і концептів; визначено ядерні та периферійні зони репрезентації знань і відповідних їм концептуальних структур у межах виділених когнітивних категорій.

Структура і обсяг роботи. Дисертація складається зі вступу, списку умовних скорочень, трьох розділів із висновками до кожного, загальних висновків, десяти

додатків, списку використаних джерел (293 позиції), переліку лексикографічних видань (19 позицій). Основний текст дисертації – 171 с., загальний обсяг роботи – 343 с.

Основні положення дисертації викладено в таких наукових працях:

1. До питання системних характеристик комбінуючих форм у сучасній англійській мові / О. Р. Круглій // Науковий вісник Волинського державного університету імені Лесі Українки. – Луцьк : РВВ “Вежа” Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2001. – Вип. 13. – С. 59–62. – (Серія „Філологічні науки”).

2. Дистрибутивні властивості деяких комбінуючих форм у сучасній англійській мові / О. Р. Круглій // Науковий вісник Волинського державного університету імені Лесі Українки. – Луцьк : РВВ “Вежа” Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2003. – Вип. 8. – С. 186–189. – (Серія „Філологічні науки”).

3. Генетичні характеристики комбінованих форм у сучасній англійській мові / О. Р. Круглій // Вісник Міжнародного слов’янського університету: науково-теоретичний журнал / гол. ред. Московкін В. М. – Харків : Міжнародний Слов’янський університет, 2003. – Т. VI. – № 3. – С. 35–37.

4. Про статус комбінованих форм у сучасній англійській мові / О. Р. Круглій // Науковий вісник Волинського державного університету імені Лесі Українки. Серія „Філологічні науки”. – Луцьк : РВВ “Вежа” Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2004. – Вип. 3. – С. 183–187.

5. Утворення термінологічних ланцюжків і парадигм комбінованими формами / О. Р. Круглій // Науковий вісник Волинського державного університету імені Лесі Українки. – Луцьк : РВВ “Вежа” Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2005. – Вип. 4. – С. 42–45. – (Серія „Філологічні науки”).

6. Комбіновані форми як когнітивно-термінологічний код / О. Р. Круглій // Філологічні студії : наук. часопис / гол. ред. В. С. Зубович. – Луцьк : Волинський академічний дім, 2005. – № 3–4. – Вип. 31–32. – С. 83–90.

7. Комбіновані форми та концептуальна картина світу / О. Р. Круглій // Науковий вісник Волинського державного університету імені Лесі Українки. Серія „Філологічні науки”. – Луцьк : РВВ “Вежа” Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2007. – Вип. 3. – С. 261–266.

8. Роль комбінованих форм у категоризації та класифікації понять / О. Р. Круглій // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. – Луцьк : РВВ “Вежа” Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2008. – Вип. 5. – С. 305–309. – (Серія „Філологічні науки”).

9. Kruhlij O. R. On the Problem of the Distributive Properties of Combining Forms in Modern English / Olena Kruhlij // Матеріали VII Міжнар.-техн. конф. CADSM 2003 [„Досвід розробки та застосування приладо-технологічних САПР в мікроелектроніці”], 18–22 лютого 2003 р. / відп. ред. В. М. Теслюк. – Львів : Вид-во. Нац. ун-ту „Львівська політехніка”, 2003. – С. 117.

10. Класичні терміноелементи у мовній картині світу (на прикладі англійської мови) / О. Р. Круглій // Актуальні проблеми філології : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. молодих вчених, 15 квітня 2003 р. / гол. ред. О. В. Родний. – Дніпропетровськ : Наука і освіта, 2003. – С. 109–110.

11. Біфункціональні класичні терміноелементи кореневого типу / О. Р. Круглій // Актуальні проблеми романо-германської філології в Україні та Болонський процес : матеріали Міжнар. наук. конф., 24–25 листопада 2004 р. / наук. ред. О. Д. Огуй. – Чернівці : Рута, 2004. – С. 139–140.

12. Структурні характеристики комбінованих форм у сучасній англійській мові / О. Р. Круглій // Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. [„Дні науки ’2005”], 15–27 квітня 2005 р. / гол. ред. Ю. О. Шпель. – Т. 41 : Теоретичні та методологічні проблеми досліджень мови. – Дніпропетровськ : Наука і освіта, 2005. – С. 16–18.

* * *

ЛЮДМИЛА ГРИЖАК. Категорія означеності/неозначеності в різних типах англійського дискурсу. – Рукопис.

Роботу виконано на кафедрі англійської мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов **Михайленко Валерій Васильович**, Буковинська державна фінансова академія, завідувач кафедри.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор **Швачко Світлана Олексіївна**, Сумський державний університет, завідувач кафедри перекладу, професор і

кандидат філологічних наук, доцент **Сррякова Ірина Іванівна**, Київський національний лінгвістичний університет, кафедра граматики та історії англійської мови, професор.

Захист відбувся 11 вересня 2009 р. Затверджено: 10 березня 2010 р. Із дисертацією можна ознайомитися в Науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича за адресою: вул. Лесі Українки, 23, м. Чернівці, 58000.

Актуальність дослідження визначається тим, що розглянуті в ньому питання пов'язані з пріоритетними напрямками наукових досліджень сучасного мовознавства, в яких основна увага лінгвістів звернена до проблем мовлення, до когнітивно-дискурсних і комунікативно-прагматичних аспектів семантики номінативних одиниць, актуалізованих у мовленні. Розгляд категорії означеності/неозначеності саме з таких теоретичних позицій є одним з найбільш перспективних шляхів її вивчення, оскільки в категорії означеності/неозначеності знаходять відображення різні складники мовленнєвого акту: суб'єкти спілкування, предмети мовлення, номінативні одиниці мови, а також різні мовні та позамовні чинники, які забезпечують семіологічний зв'язок між предметами мовлення та номінативними одиницями, що їх позначають.

Мета і завдання дослідження. У дисертації здійснено системний аналіз мовних засобів вираження означеності/неозначеності в англійській мові та їх лінгвостилістичних функцій у різних типах дискурсу.

Реалізація поставленої мети передбачала виконання таких **завдань**:

- 1) з'ясувати генетичні витоки категорійних понять означеності та неозначеності;
- 2) узагальнити погляди мовознавців на питання означеності/неозначеності іменника в мовленні і, спираючись на результати аналізу, розкрити лінгвістичну проблематику категорії означеності/неозначеності в англійському мовознавстві;
- 3) розробити комплексний підхід до висвітлення структурно-понятійного змісту категорії означеності/неозначеності в англійській мові;
- 4) визначити частиномовний статус, кількісний та якісний склад означених/неозначених детермінативів у системі сучасної англійської мови й охарактеризувати особливості їхнього лінгвального функціонування;
- 5) виявити та описати стилістичні функції, що їх виконують детермінативи англійської мови в різних типах дискурсу;
- 6) розкрити роль детермінативів англійської мови як стиле- та текстотвірних чинників.

Об'єктом дисертаційного дослідження була граматична категорія означеності/неозначеності позначеного іменником предмета мовлення та засоби її вираження в англійській мові.

Предмет вивчення становили структурно-семантичні та лінгвостилістичні особливості функціонування детермінативів як виразників категорійних значень означеності/неозначеності в різних типах дискурсу.

Наукова новизна роботи полягала у тому, що текстотвірна функція детермінативів іменника, їх вплив на формування стильових відмінностей дискурсів досі не були предметом системного аналізу в англістиці. У роботі вперше розкрито структурно-понятійний зміст категорії означеності/неозначеності не як окремої понятійної дефініції, а в сукупності мовних чинників, які беруть участь в її творенні і практичній реалізації як важливого інформативно-сміслового компонента акту мовлення. Системний підхід до аналізу змісту цієї категорії дав змогу інтерпретувати її не на ґрунті окремо вибраних прикладів, а в контексті дискурсу. У дослідженні вперше висвітлено стиле- та текстотвірну властивість детермінативів та здійснено їх детальний порівняльно-статистичний аналіз у художньому, публіцистичному та науковому дискурсах.

Структура і обсяг роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів із висновками до кожного з них, загальних висновків, додатків, списку використаної літератури та джерел ілюстративного матеріалу. Загальний обсяг дисертації – 246 сторінок, обсяг основного тексту – 187 сторінок. Список використаної літератури

містить 227 позицій, у тому числі 97 англійською мовою. Список джерел ілюстративного матеріалу налічує 30 позицій. У додатках наведено таблиці, діаграми та результати проведеного статистичного аналізу функціонування детермінативів, що складає аргументну базу на підтвердження сформульованих у дослідженні положень.

Основні положення дисертації викладено в таких наукових працях:

1. Деякі особливості використання артиклів у творах Ф. С. Фінджеральда / Людмила Грижак // Літературознавчі студії : зб. наук. пр. – К. : Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2004. – Вип. 7. – С. 75–79.
2. Ознаки авторського стилю у способі вживання неозначеного артикля у романі Джейн Остін „Pride and Prejudice” / Л. М. Грижак // Актуальні проблеми романо-германської філології в Україні та Болонський процес : матеріали міжнар. наук. конф., 24–25 листопада 2004 р. / відп. за вип. О. Д. Оргуй. – Чернівці : Рута, 2004. – С. 62–64.
3. Gryzhak L. Linguistic Means of Expressing Definiteness in the English Language / L. Gryzhak // Messages, Sages, Ages : proceedings of the first international conference on British and American studies / ed. E. Graur [and others]. – Suceava : Editura Universitatii din Suceava, 2004. – P. 367–378.
4. Артикль при референтних іменникових повторах / Людмила Грижак // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць. – Чернівці : Рута, 2005. – Випуск 266 : Германська філологія. – С. 167–178.
5. Означеність/неозначеність англійського посесива / Л. М. Грижак // Гуманітарний вісник : Всеукр. зб. наук. пр. – Черкаси : ЧДТУ, 2006. – С. 246–249. – (Серія : Іноземна філологія : у двох томах. – Т. 2 : Проблеми сучасної лінгвістики ; Число 10).
6. Понятійно-предметна означеність/неозначеність англійських особових займенників як дискурсних одиниць / Людмила Грижак // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. пр. – Чернівці : Рута, 2007. – Випуск 341 : Германська філологія. – С. 58–66.
7. Означеність/неозначеність іменних груп у темо-ремактичних відношеннях / Л. М. Грижак // Гуманітарний вісник : Всеукр. зб. наук. пр. – Черкаси : ЧДТУ, 2007. – С. 312–316. – (Серія : Іноземна філологія : у двох томах. Том 2 : Проблеми сучасної лінгвістики ; Число 11).
8. Мовно-прагматичні чинники категорії означеності/неозначеності в англійській мові / Людмила Грижак // Наукові записки. – Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2008. – Вип. 75 (2). – С. 51–54. – (Серія: Філологічні науки (мовознавство) : у 5 ч.).
9. Функціонально-семантична роль квантифікаторів у вираженні означеності/неозначеності іменних груп (на матеріалі англійської мови) / Л. М. Грижак // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. – Харків, 2008. – № 811. – С. 113–118. – (Серія : Романо-германська філологія. Методика викладання іноземних мов ; вип. 55).
10. Англійські артиклі у категоріальному вимірі означеності/ неозначеності / Людмила Грижак // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. пр. – Вип. 407 : Германська філологія. – Чернівці : Рута, 2008. – С. 120–128.
11. Вказівні детермінативи як маркери означеності номінатива / Л. М. Грижак // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. пр. – Чернівці : ЧНУ, 2009. – Вип. 439–440 : Германська філологія. – С. 99–103.
12. Деякі особливості вживання означених та неозначених детермінативів в англомовному дискурсі / Л. М. Грижак // Мова. Культура. Комунікація : матеріали III Всеукр. наук.-практ. конф., 15 травня 2009 р. / відп. за вип. О. С. Колесник. – Чернігів : ВіТ-сервіс, 2009. – С. 24–26.

* * *

Андрій ВОРНАЧЕВ. Взаємодія лексико-семантичного, синтаксичного, фонетичного та прагматичного рівнів у текстах реклами автомобілів (на матеріалі англійської мови). – Рукопис.

Роботу виконано на кафедрі германської філології Інституту лінгвістики Київського міжнародного університету, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – доктор філологічних наук, професор **Прокопенко Лариса Іванівна**, Національний політехнічний університет України „Київський політехнічний інститут”, професор кафедри теорії, практики та перекладу німецької мови.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор **Левицький Андрій Едуардович**, Інститут філології Київського національного університету імені Тараса

Шевченка професор кафедри теорії, практики та перекладу англійської мови; кандидат філологічних наук, доцент **Микитюк Ірина Михайлівна**, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, доцент кафедри теорії і практики перекладу.

Захист відбувся 11 вересня 2009 р. Затверджено: 10 березня 2010 року. Із дисертацією можна ознайомитися в Науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича за адресою: вул. Лесі Українки, 23, м. Чернівці, 58000.

Актуальність дисертаційного дослідження зумовлена вагомістю розв'язання проблеми взаємодії граматичного, лексико-стилістичного та фонетичного рівнів текстів англомовної реклами, необхідністю подальшого вивчення текстів масової комунікації, відповідністю комунікативно-функціональній спрямованості сучасної лінгвістики та важливістю всебічного аналізу текстів; формуванням системи дослідження рекламних текстів, яка здатна поєднати граматичний, прагматичний та фонетичний рівні аналізу. Завдяки мовній специфіці реклама функціонує в комунікативному просторі суспільства, здобуваючи нові риси й стаючи більш дієвою. Новітні граматичні, лексичні, стилістичні та фонетичні засоби, а також технології потребують подальшого комплексного вивчення.

Мета дослідження полягає у вивченні й системному описі граматичних, лексико-семантичних і фонетичних особливостей рекламної мови, встановленні закономірностей їхньої взаємодії у прагматичному аспекті.

Ця мета передбачає необхідність розв'язання наступних **завдань**:

1) розглянути рекламний текст як особливий вид тексту з максимальним прагматичним потенціалом;

2) описати особливості композиційної структури рекламного тексту і з'ясувати взаємозв'язок його вербальних і невербальних компонентів;

3) дослідити типологію заголовків реклами автомобілів з позиції теорії мовленнєвих актів і прагматичного ефекту та проаналізувати мовні засоби, характерні для заголовків;

4) висвітлити зв'язок текстово-граматичного й тематичного рівнів основного рекламного тексту;

5) розглянути лексичні, синтаксичні та стилістичні особливості основного тексту реклами автомобілів, а також розкрити принципи їхнього функціонування й взаємодії;

6) вивчити лінгвістичні особливості слоганів у рекламі автомобілів;

7) дослідити особливості просодичної організації, а також обґрунтувати взаємозв'язок фонетичного, граматичного та лексичного рівнів в озвучених текстах реклами автомобілів.

Об'єкт дослідження – друкована журнальна та озвучена телевізійна англомовна реклама автомобілів.

Предмет дослідження – синтаксичний, лексико-семантичний, фонетичний та прагматичний рівні текстів англомовної автомобільної реклами.

Наукова новизна дисертаційної праці полягає в тому, що вперше для дослідження текстів англомовної реклами застосовано комплексний аналіз, за якого синтаксичні, лексико-семантичні та фонетичні особливості рекламної мови розглянуто в світлі її комунікативно-функціональних характеристик, що дає змогу розкрити механізм взаємодії всіх рівнів тексту й дослідити мовні засоби в єдності їхньої форми та змісту. Новизна дослідження визначається також тим, що фонетичні засоби мови англомовної реклами загалом і реклами автомобілів зокрема раніше не досліджувалися.

Структура й обсяг роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів із висновками до них, загальних висновків, списку використаних джерел (248 позицій), ілюстративного матеріалу (39 позицій), додатків (33 с.). Основний текст викладено на 180 сторінках, загальний обсяг дисертації – 241 сторінка. Додатки містять повідомлення журнальної реклами автомобілів мовою оригіналу.

Основні положення дисертації викладено в таких публікаціях:

1. Лінгвістичний аналіз механізмів дослідження рекламного тексту (на матеріалі американської реклами автомобілів) / А. О. Ворначев // Теоретичні і прикладні проблеми психології: зб. наук. пр. /

- редкол.: В. П. Казмиренко [та ін.]. – Луганськ : Видавництво СНУ ім. В. Даля, 2004. – № 3 (8). – С. 147–156.
2. Аналіз рекламного повідомлення в аспекті лінгвістичної теорії тексту / А. О. Ворначев // Сучасні тенденції комп'ютеризації процесу навчання іноземних мов : зб. наук. праць / редкол.: В. Е. Краснопольский [та ін.]. – Луганськ : Видавництво СНУ ім. В. Даля, 2005. – № 3. – С. 61–70.
3. Спроба комплексного аналізу особливостей рекламного тексту (на матеріалі англомовної реклами автомобілів) / А. О. Ворначев // Вісник Київського міжнародного університету: зб. наук. ст. / редкол.: Т. А. Комова [та ін.]. – К.: Правові джерела, 2005. – Вип. 3 : Іноземна філологія. – С. 33–41.
4. Композиційна організація текстів реклами автомобілів (на основі англомовної реклами авто) / Андрій Ворначев // Матеріали VII Всеукраїнської наук.-практ. конф. „Гуманітарні проблеми становлення сучасного фахівця”]. (Київ, 29–31 березня 2006 р.), Т. 3. – К.: Національний авіаційний університет, 2006. – С. 111–113.
5. Анафоричні процеси, як прояв зв'язності текстів реклами автомобілів і їх інтерпретації / А. О. Ворначев // Матеріали II Міжнарод. наук.-практ. конф. „Сучасні наукові дослідження – 2006”], (Дніпропетровськ, 20–28 лютого 2006 р.), Т. 37. : Філологічні науки. – Дніпропетровськ : Наука і освіта, 2006. – С. 107–110.
6. Питальні конструкції як синтаксичний засіб створення експресії у текстах англомовної реклами автомобілів / А. О. Ворначев // Матеріали міжвуз. наук.-практ. конф., присвяч. 90-літтю сторення ЧДПУ „Мова. Культура. Комунікація”], (Чернігів, 2006), Вип. 2. – Чернігів: Чернігівський державний педагогічний університет імені Т.Г. Шевченка, 2006. – С. 15–18.
7. Когезія і когерентність в автомобільному рекламному дискурсі та їх роль у створенні зв'язного тексту / А. О. Ворначев // Гуманітарна освіта в технічних вищих навчальних закладах: зб. наук. праць / редкол.: О. М. Акмалдінова [та ін.]. – К.: ІВЦ Держкомстату України, 2006. – Вип. 12. – С. 86–92.
8. Застосування методу лінгвостилістичного аналізу до рекламних текстів / А. О. Ворначев // Нова філологія: зб. наук. праць / редкол.: В. М. Манакін [та ін.]. – Запоріжжя: ЗНУ, 2007. – № 26. – С. 226–232.
9. Тематична текстова структура й розвиток тем в англомовній рекламі автомобілів / А. О. Ворначев // Філологічні студії. Науковий часопис. – Луцьк, 2007. – № 39–40. – С. 230–235.
10. Роль термінології в текстах реклами автомобілей / Андрей Ворначев // Матеріали VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції [“Гуманітарні проблеми становлення сучасного фахівця”]. (Київ, 22–23 березня 2007 р.), Т. 2. : – К.: Національний авіаційний університет, 2007. – С. 135–136.
11. Прагматична функція рекламних текстів / А. О. Ворначев // Вісник Київського національного лінгвістичного університету: зб. наук. ст. / редкол.: І. Р. Буніятова [та ін.]. – К.: Видавничий центр КНЛУ, 2007. – Т. 10. – № 2 : Філологія. – С. 125–130.
12. Можливості застосування методу лінгвістичного аналізу текстів у рекламному дослідженні / А. О. Ворначев // Вісник Київського міжнародного університету: зб. наук. ст. / редкол.: Т. А. Комова [та ін.]. – К.: Правові джерела, 2007. – Вип. IV: Іноземна філологія. – С. 9–15.
13. Основні типи мелодійних контурів у рекламі і їхня роль у рекламному впливі (на матеріалі телевізійної англомовної реклами автомобілів) / А. О. Ворначев // Культура народів Причорномор'я : науч. журнал. – Межвузовський центр «Крым», 2007. – № 110. – Т. 1. – С. 90–92.
14. Особливості слоганів автомобільної реклами в аспекті категорій лінгвістики тексту / А. О. Ворначев // Нова філологія : зб. наук. праць / редкол.: В. М. Манакін [та ін.]. – Запоріжжя : ЗНУ, 2008. – № 30. – С. 20–23.

* * *

Ольга НАЙДЕШ. Символічні властивості початкових сполучень приголосних у сучасній німецькій мові. – Рукопис.

Роботу виконано на кафедрі германського, загального і порівняльного мовознавства факультету іноземних мов Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, доцент, декан факультету іноземних мов, завідувач кафедри іноземних мов для природничих факультетів **Кушнерик Володимир Іванович**, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор **Петренко Олександр Дем'янович**, Таврійський національний університет ім. В.І. Вернадського, декан факуль-

тету іноземної філології, завідувач кафедри теорії і практики перекладу і соціолінгвістики; кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри англійської мови **Львова Надія Леонідівна**, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича.

Захист відбувся 19 жовтня 2009 р. Затверджено 26 травня 2010 р. Із дисертацією можна ознайомитися в Науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича за адресою: вул. Лесі Українки, 23, м. Чернівці 58000.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю комплексного аналізу методики суб'єктивного та об'єктивного вивчення звукообразального процесу, розробки достовірних даних про символічні значення початкових сполучень приголосних у сучасній німецькій мові, отриманих за допомогою лінгво-статистичних методів і з урахуванням сучасного рівня вивчення фоносемантики; подальшого ґрунтовного дослідження фонестем і приналежності слова до одного із семантичних, стилістичних, морфологічних і частотних підкласів у німецькій мові; вивчення фонестемного складу різномотивних (мінорних/мажорних за тональністю) творів німецькомовної літератури в порівняльному аспекті.

Мета і завдання дослідження. Мета дослідження полягала у встановленні символічних властивостей початкових сполучень приголосних звуків німецької мови шляхом аналізу текстів художньої літератури і сучасних тлумачних словників німецької мови, а також у проведенні експериментальних (психолінгвістичних) досліджень.

Досягнення поставленої мети передбачало розв'язання таких **завдань**:

1) проаналізувати ступінь вивченості фоносемантичних явищ у мовознавчій літературі;
2) експериментально довести символічні значення початкових приголосних сполучень німецької мови;

3) дослідити фонемні сполучення при символізації різних шкал і полюсів шкал та визначити символічні властивості досліджуваних початкових сполучень приголосних із певними поняттями („полюсами шкал”);

4) установити набір семантичних компонентів, які можуть позначати певні фонемні комплекси;

5) здійснити розподіл фонестемної лексики (слів із досліджуваними початковими сполученнями приголосних) за частотними, морфологічними, стилістичними, семантичними підкласами;

6) виявити і порівняти об'єктивні та суб'єктивні символічні значення початкових сполучень приголосних у сучасній німецькій мові;

7) проаналізувати функціонування початкових приголосних фонестем у різномотивних („мінорних”, „мажорних”) творах (поетичних, прозових) німецькомовної літератури та встановити певні закономірності вживання фонестемної лексики.

Об'єкт дослідження – 29 початкових сполучень приголосних сучасної німецької мови.

Предмет дослідження – фоносемантичні (символічні) властивості німецьких початкових звукосполучень.

Наукова новизна дисертаційної роботи полягала у вдосконаленні методики отримання та обробки даних щодо функціонування об'єктивного та суб'єктивного звукового символізму. У роботі *вперше* здійснено аналіз лексичної звукообразальності (фонетичної мотивованості лексем з початковими сполученнями приголосних) в німецькій мові на основі суцільної вибірки із тлумачних словників німецької мови, внаслідок чого отримані вагомі результати стосовно об'єктивних символічних значень початкових приголосних сполук німецької мови; проведено комплексний розподіл фонестемної лексики за семантичними, стилістичними, морфологічними та частотними підкласами; досліджено функціонування початкових приголосних фонестем у прозових і поетичних творах мінорної/мажорної тональності німецької та австрійської літератури; отримано нові статистичні дані щодо кількісної та якісної оцінки досліджуваних фонемних сполучень за шкалою *оцінки* (неприємний–приємний) у різномотивних творах,

а також щодо суб'єктивних символічних значень досліджуваних звукосполучень німецької мови; з'ясовано символічні властивості досліджуваних сполучень приголосних за шкалами *сили, активності, оцінки* та здійснено комплексний порівняльний аналіз отриманих узагальнень та експериментальних результатів.

Особистий внесок дисертанта полягав у проведенні комплексного фоносемантичного аналізу початкових сполучень приголосних німецької мови, визначенні семантики кожної фонестеми, розробці власного підходу у встановленні мінорно/мажорних фонестемних рядів у поетичних і прозових текстах німецькомовної літератури. У двох статтях, що їх підготовлено у співавторстві з науковим керівником, дисертантові належить як загальна постановка, так і конкретна розробка проблем, опрацювання фактичного матеріалу на основі методик компонентного, структурного, статистичного аналізу та обґрунтування висновків.

Структура і обсяг роботи. Дисертація (основний обсяг – 179 с., загальний обсяг – 222 с.) складається зі вступу, трьох розділів із висновками до кожного з них, загальних висновків, списків використаних джерел (333 позиції), лексикографічних (11 позицій) та ілюстративних (32 позиції) джерел, 11 с. додатків. У додатках подано 8 зведених таблиць.

Основні положення дисертації викладено в таких публікаціях:

1. До проблеми фонетичного значення в сучасному мовознавстві / О. В. Найдеш // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. Левицький В. В. – Вип. 2 : Германська філологія. – Чернівці : ЧДУ, 1996. – С. 32–33.

2. До проблеми фоносемантизму у сучасній німецькомовній літературі / О. В. Найдеш // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. Левицький В. В. – Вип. 27 : Германська філологія. – Чернівці : ЧДУ, 1998. – С. 26–32.

3. Явище фоносемантизму в німецькомовній поезії / О. В. Найдеш // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. Левицький В. В. – Вип. 41 : Германська філологія. – Чернівці : ЧДУ, 1998. – С. 14–25.

4. Об'єктивна фонетична вмотивованість початкових фонестем німецької мови / Володимир Кушнерик, Ольга Найдеш // Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету ім. Володимира Винниченка / відп. ред. Лучик В. В. – Вип. 26 : Філологічні науки (Мовознавство). – Кіровоград : КДПУ, 2000. – С. 119–129.

5. Суб'єктивні тенденції у вивченні символіки початкових фонемних сполучень німецької мови / О. В. Найдеш // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. Левицький В. В. – Вип. 71 : Германська філологія. – Чернівці : ЧДУ, 2000. – С. 131–138.

6. До проблеми фоносемантичної значимості фонестем у сучасній німецькій мові / В. І. Кушнерик, О. В. Найдеш // Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції [„Наука і освіта 2002”], (Дніпропетровськ, 5–7 березня 2002 р.) / гол. ред. Шепель Ю. О. – Т. 3 : Філологія. – Дніпропетровськ : Наука і освіта, 2002. – С. 20–21.

7. До проблеми понять „мажорності” та „мінорності” у мові та літературі / Володимир Кушнерик, Ольга Найдеш // Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету ім. Володимира Винниченка / відп. ред. Лучик В. В. – Вип. 48 : Філологічні науки (мовознавство). – Кіровоград : КДПУ, 2003. – С. 108–114.

8. Явище фоносемантики в німецькій поезії / О. В. Найдеш // Сучасні проблеми та перспективи дослідження романських і германських мов і літератур: матер. II Міжвузів. конф. молодих учених, 12–13 лютого 2004 р. / відп. ред. Каліушенко В. Д. – Донецьк : ДонНУ, 2004. – С. 229–230.

9. До проблеми зв'язку між формою та змістом / О. В. Найдеш // Нова філологія : зб. наук. праць / гол. ред. Манакін В. М. – Вип. 2 (22). – Запоріжжя : ЗНУ, 2005. – С. 81–91.

10. Звукосимволічна значимість мовного знака / О. В. Найдеш // Матер. II Міжнар. наук.-практ. конф. [„Научный потенциал мира – 2005”], (Дніпропетровськ, 19–30 вересня 2005 р.: тези допов.) / відп. ред. Біла К. О. – Т. 18 : Філологія. – Дніпропетровськ : Наука і освіта, 2005. – С. 29–32.

11. Значимість звука: звуки дитячого лєлету / О. В. Найдеш // Матеріали Підсумкової міжнародної наук.-практ. конф. [„Наука: теорія і практика”], (Дніпропетровськ, 20 липня – 5 серпня 2005 р.: тези допов.) / відп. ред. Ворошилов А. С. – Т. 31 : Філологічні науки. – Дніпропетровськ : Наука і освіта, 2005. – С. 43–46.

12. Значимість звука у музиці, літературі, поезії / О. В. Найдеш // Мови у відкритому суспільстві: матеріали I Всеукраїнської наук.-практ. конференції, 14–15 жовтня 2005 р.: тези допов. / відп. ред. Колесник О. С. – Чернівці : Віт-сервіс. – 2005. – С. 31–33.

13. Об'єктивні і суб'єктивні тенденції у вивченні звукообразності / О. В. Найдеш // Матер. IV Міжнар. наук.-практ. конф. [„Динаміка наукових досліджень – 2005”], (Дніпропетровськ, 20–30 червня 2005 р.: тези допов.) / гол. ред. Шепель Ю. О. – Т. 58 : Теоретичні та методологічні проблеми дослідження мови. – Дніпропетровськ : Наука і освіта, 2005. – С. 36–38.
14. Ретроспективний погляд на основні методи дослідження мови й одиниць мовної системи / О. В. Найдеш // Матеріали II Міжнародної наук.-практ. конф. [„Образование и наука без границ 2005”], (Дніпропетровськ, 19–27 грудня 2005 р.: тези допов.) / відп. ред. Біла Є. А. – Т. 22 : Філологічні науки. – Дніпропетровськ : Наука і освіта, 2005. – С. 24–26.
15. Фоносемантичні властивості початкових сполучень фонем в німецькій мові / О. В. Найдеш // Мова і культура : наук. щорічний журнал / гол. ред. Д. С. Бурого. – К. : Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2005. – Т. 3, ч. 2 : Національні мови і культури в їх специфіці та взаємодії. – Вип. 8. – С. 96–99.
16. Явище фоносемантизму в поетичних творах / О. В. Найдеш // Актуальні проблеми філології та перекладознавства : збірник праць та допов. Всеукраїнської наукової конф., 12–13 травня 2005 р. / відп. ред. Каплун В. Г. – Хмельницький : ХНУ, 2005. – С. 42–45.
17. Явище фоносемантизму в прозових творах / О. В. Найдеш // Сучасні проблеми лінгвістики та навчання іноземних мов у контексті Болонського процесу : збірник наук. праць / гол. ред. Денисенко С. Н. – Хмельницький : ХНУ, 2005. – С. 133–134.
18. Явище фоносемантизму в сучасній німецькій мові (на матеріалі консонантних сполучень) / О. В. Найдеш // Функціоналізм як основа лінгвістичних досліджень : матер. XII Міжнародної конференції з функціональної лінгвістики, 3–7 жовтня 2005 р. : збірник наук. доп. / відп. ред. Рудяков А. Н. – Ялта, 2005. – С. 232–233.
19. Звукообразність мови: звуконаслідування, звуко символізм, синестезія / О. В. Найдеш // Матеріали II Міжнародної наук.-практ. конф. [„Дні науки 2006”], (Дніпропетровськ, 17–28 квітня 2006 р.: тези допов.) / відп. ред. Біла К. О. – Т. 18 : Філологічні науки. – Дніпропетровськ : Наука і освіта, 2006. – С. 30–32.
20. Фонетико-семантичні особливості німецької мови (на матеріалі початкових фонемних сполучень) / Ольга Найдеш // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. Левицький В. В. – Вип. 290 : Германська філологія. – Чернівці : Рута, 2006. – С. 21–34.
21. Фонетична вмотивованість і семантичний потенціал фонемної лексики німецької мови / Ольга Найдеш // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. Левицький В. В. – Вип. 339–340 : Германська філологія. – Чернівці : Рута, 2007. – С. 207–222.
22. Фонетична вмотивованість і стилістичний статус фонемної лексики / О. Найдеш // Актуальні проблеми германської філології в Україні та Болонський процес : матер. II міжнар. наукової конф., 20–21 квітня 2007 р. / гол. ред. Михайленко В. В. – Чернівці : Книги – XXI, 2007. – С. 239–242.
23. Фонетична вмотивованість і частотність фонемної лексики / О. В. Найдеш // Каразинські читання: Людина. Мова. Комунікація : матеріали VI міжнародної наук. конф., 1 лютого 2007р.: тези допов. / гол. ред. В. Г. Пасинок. – Харків : Константа, 2007. – С. 236–238.
24. Розподіл фонемної лексики за морфологічними підкласами / Ольга Найдеш // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. Левицький В. В. – Вип. 407 : Германська філологія. – Чернівці : Рута, 2008. – С. 154–162.
25. Фонетико-семантичні зв'язки початкових приголосних сполучень [fl-fr] в німецькій мові / О. Найдеш, Ю. Костюк // Матеріали IV Міжнародної наук.-практ. конф. [„Науковий простір Європи 2008”], (Дніпропетровськ, 15–30 квітня 2008 р.: тези допов.) / гол. ред. Милко Тодоров Петров. – Т. 15 : Філологічні науки. – Дніпропетровськ : Софія: „Бял ГРАД – БГ” ООД, 2008. – С. 70–74.
26. Фонетична вмотивованість та частотно-стилістичний і морфологічний статуси слів з фонемними [fl-fr] / О. Найдеш, Ю. Костюк // Матеріали IV Міжнародної наук.-практ. конф. [„Efektivni Nastroje Modernich VED – 2008”], (Дніпропетровськ, 3–15 квітня 2008 р.: тези допов.) / гол. ред. Зденек Чернак – Т. 11 : Філологічні науки. – Дніпропетровськ : Praha: Nauka i osvita, 2008. – С. 27–30.
27. Об'єктивний звуко символізм фонемної лексики німецької мови / Ольга Найдеш // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. Левицький В. В. – Вип. 431 : Германська філологія. – Чернівці : Рута, 2009. – С. 94–111.

* * *

Тамара БЕХТА. Лінгвокогнітивне моделювання англomовного детективного дискурсу. – Рукопис.

Роботу виконано на кафедрі іноземних мов факультету міжнародних відносин Львівського національного університету імені Івана Франка, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – доктор філологічних наук, професор, професор кафедри іноземних мов для гуманітарних факультетів **Кусько Катерина Яківна**, Львівський національний університет імені Івана Франка.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, доцент **Ніконова Віра Григорівна**, завідувач кафедри іноземних мов Дніпропетровського університету економіки та права, директор Інституту міжнародної комунікації; кандидат філологічних наук, доцент **Андрейчук Надія Іванівна**, Національний університет „Львівська політехніка”, провідний науковий співробітник.

Захист відбувся 19 жовтня 2009 р. Затверджено 26 травня 2010 року. Із дисертацією можна ознайомитися в Науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича за адресою: вул. Лесі Українки, 23, м. Чернівці 58000.

Актуальність праці полягає в когнітивно-дискурсивному підході до тексту як концепту – цілісного об'єкта аналізу, що домінує в сучасній науці, у встановленні ієрархії фреймових структур для інтерпретації стереотипних літературно-художніх текстів на прикладі англomовного класичного детективу. Поглибленого вивчення потребують проблеми прототипних нарративних схем, які забезпечують композиційне, логіко-смісловне членування детективного тексту, функціонування та взаємодія ментальних моделей загального знання і текстоспецифічних ментальних структур у ході інтерпретації детективного дискурсу.

Мета дослідження полягає в побудові інваріантної моделі інтерпретації англomовного класичного детективу (фрейму-сценарію) з використанням ієрархії підпорядкованих фреймів. Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких конкретних завдань:

1) визначити місце і роль класичного детективу в системі жанрів популярної літератури;

2) висвітлити особливості моделювання творення англomовного детективного тексту та інтерпретації його дискурсу як синергетичних процесів, що відбуваються з опертям на однакові ментальні моделі;

3) виокремити спільні та відмінні характеристики когнітивних структур (схем, скриптів, сценаріїв, планів, фреймів, ментальних моделей), показати принцип їхнього функціонування;

4) установити функції текстоспецифічних ментальних структур і фреймів загального знання;

5) обґрунтувати інваріантну модель декодування смислу детективної нарації;

6) з'ясувати специфіку фреймів репрезентації та фреймів інтерпретації на рівні поверхневої та глибинної структури – детективного тексту і дискурсу.

Об'єктом дослідження є англomовний детективний дискурс (далі – АДД).

Предмет дослідження – лінгвокогнітивне моделювання та фреймова архітектоніка англomовного детективного дискурсу.

Наукова новизна отриманих результатів і висновків полягає у тому, що в дисертації *вперше* проведено когнітивне моделювання англomовного класичного детективу, з використанням нарративних і тематичних фреймових структур, запропоновано цілісну модель для його інтерпретації. З'ясовано, що когнітивна модель „фрейм-сценарій” є інваріантною для інтерпретації текстів стереотипного жанру. У роботі проведено систематизацію когнітивних моделей для пояснення процесів подання та збереження знань, визначено функції фреймів загального знання та текстоспецифічних фреймів. Новою є запропонована методика моделювання концептосфери тексту англomовного

класичного детективу через взаємодію фрейму репрезентації детективного тексту та інтерпретації його дискурсу.

Обсяг і структура роботи. Обсяг тексту дисертації – 174 с., загальний обсяг – 235 с. Дисертація складається зі списку скорочень, вступу, трьох розділів з висновками, загальних висновків, списків використаної наукової (323 позиції) й довідкової (5 позицій) літератури, джерел ілюстративного матеріалу (13 позицій) та 4 додатків, які містять результати класифікації англомовного класичного детективу, прикладову базу для формування фреймів, фрейми репрезентації детективів та повний фрейм інтерпретації класичного детективу А. Крісті “The Pale Horse”. У дисертації 18 рисунків.

Основні положення дисертації викладено в таких публікаціях:

1. Генезис та еволюція англійського детективного жанру / Т. О. Бехта // Науковий вісник Львівського національного університету : зб. наук. праць / відпов. ред. Мальський М. З. – Вип. 2 : Міжнародні відносини, 2000. – С. 584–591.

2. Жанр англійського детективу: генезис, категоріальні та дискурсні особливості / Т. О. Бехта // Дискурс іноземномовної комунікації : колективна монографія (наук. ред. проф. Кусько К. Я.) – Львів : Видавничий центр Львівського національного університету імені Івана Франка, 2002. – С. 283–293.

3. Фреймова структура композиційної організації детективного дискурсу / Т. О. Бехта // Науковий часопис Волинського державного університету імені Лесі Українки : зб. наук. праць / наук. ред. Зубович В. С. – Вип. №3 : Філологічні студії. – Луцьк : Волинський Академічний Дім, 2002. – С. 73–79.

4. Лінгвістична модель інтерпретації дискурсу / Т. О. Бехта // Науковий вісник Запорізького державного університету : зб. наук. праць / наук. ред. Савін В. В. – Вип. № 2 : Філологічні науки. – Запоріжжя : Вид-во Запорізького державного університету, 2004. – С. 29–34.

5. Принцип дії фреймів – основа сучасного моделювання когнітивної інтерпретації дискурсу / Т. О. Бехта // Мовні і концептуальні картини світу : зб. наук. праць / гол. ред. Чередищенко О. І. – Вип. 11. – Книга 1. – К. : Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2004. – С. 41–44.

6. Ментальні моделі як основа репрезентації знань та інтерпретації дискурсу / Т. О. Бехта // Науковий вісник Сумського державного університету : зб. наук. праць / наук. ред. Швачко С. О. – Вип. – № 3 (62) : Філологічні науки. – Суми : Вид-во Сумського державного університету, 2004. – С. 32–37.

7. Фреймове вираження концептів детективного дискурсу / Т. О. Бехта // Науковий вісник Сумського державного університету : зб. наук. праць / наук. ред. Швачко С. О. – Вип. – № 5 (77) : Філологічні науки. – Суми : Вид-во Сумського державного університету, 2005. – С. 28–34.

8. Роль текстово-специфічних ментальних структур в інтерпретації детективного дискурсу / Т. О. Бехта // Наукове видання Луганського національного університету імені Тараса Шевченка : зб. наук. пр. / голов. ред. Ужченко В. Д. – Вип. – № 1 (16) : Лінгвістика. – Луганськ : Державний заклад „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка”, 2009. – С. 113–122.

9. Bekhta T. O. Genre: Definition and Study / Bekhta T.O. // 6th National TESOL Ukrainian Conference [“The Way Forward to English Language and ESP Teaching in the Third Millennium”] – Vynnytsja, 2001. – P. 8–10.

* * *

Марія ПОПОВА. Семантичний розвиток прикметників оцінки в німецькій мові VIII–XVII століть. – Рукопис.

Роботу виконано на кафедрі германського, загального і порівняльного мовознавства факультету іноземних мов Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – доктор філологічних наук, професор **Левицький Віктор Васильович**, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, професор кафедри германського, загального і порівняльного мовознавства, завідувач кафедри германського, загального і порівняльного мовознавства.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор **Іщенко Ніна Григорівна**, Національний технічний університет України «КПІ», факультет лінгвістики, професор кафедри теорії, практики та перекладу англійської мови; кандидат філологічних наук, доцент **Ягунова Лариса Миколаївна**, Донецький національний університет, професор кафедри германської філології.

Захист відбувся 10 грудня 2009 р. Затверджено: 26 травня 2010 р. Із дисертацією можна ознайомитися в Науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича за адресою: вул. Лесі Українки, 23, Чернівці, 58000.

Актуальність дослідження зумовлена потребою комплексного вивчення прикметників загальної позитивної та негативної оцінки в діячості як вираження ціннісних морально-етичних та естетичних канонів носіями німецької мови на різних етапах її розвитку. Постає необхідність установлення причин семантичного розвитку прикметників оцінки упродовж їхнього функціонування в давньоверхньонімецькому, середньовісньонімецькому та ранньонісньонімецькому періодах, що дасть змогу встановити зовнішні чинники впливу на семантичну еволюцію цілої групи лексичних одиниць, які знайшли своє відображення в мовних семантичних зсувах.

Метою дисертаційного дослідження було виявлення семантичних, структурних і функціональних характеристик прикметників оцінки на кожному з етапів розвитку німецької мови та встановлення особливостей семантичного розвитку прикметників оцінки в німецькій мові на основі зіставлення трьох мовних періодів (давньоверхньонімецького, середньовісньонімецького, ранньонісньонімецького).

Досягнення поставленої мети зумовило розв'язання низки конкретних **завдань**:

1) провести інвентаризацію лексичних одиниць, які покривають поняттєву сферу позитивної та негативної оцінки в трьох часових зрізах німецької мови;

2) визначити найтиповіші контекстуальні набори прикметників оцінки та дослідити їх на синтагматичному рівні [досліджуваний прикметник оцінки] + [семантичний підклас іменників];

3) виявити парадигматичні зв'язки в межах спостережуваної групи лексичних одиниць та описати відношення елементів обраної парадигми слів на основі їхньої семантичної подібності;

4) зіставити одержані результати дослідження прикметників оцінки кожного мовного етапу з попереднім і з'ясувати основні причини семантичної стабільності чи мінливості лексичних одиниць на позначення загальної оцінки;

5) порівняти варіативність складу лексико-семантичного поля прикметників позитивної та негативної оцінки впродовж трьох періодів розвитку німецької мови;

6) встановити наявність / відсутність взаємозв'язку між окремими кількісними характеристиками спостережуваного корпусу слів;

7) проаналізувати екстралінгвальні та інтралінгвальні чинники семантичного розвитку прикметників оцінки в німецькій мові на основі комплексного вивчення їхніх синтагматичних і парадигматичних зв'язків упродовж трьох мовних етапів.

Об'єктом вивчення стали прикметники зі значенням загальної позитивної та негативної оцінки в давньоверхньонімецькому, середньовісньонімецькому та ранньонісньонімецькому періодах німецької мови.

Предмет аналізу – особливості семантичного розвитку прикметників оцінки в німецькій мові на основі їхніх семантичних, структурних, функціональних та етимологічних характеристик на різних етапах розвитку німецької мови.

Наукова новизна дисертації полягає в тому, що в ній *утраше*: здійснено комплексне вивчення групи слів зі значенням загальної позитивної та негативної оцінки в трьох періодах розвитку німецької мови; змодельовано лексико-семантичне поле з ієрархічними відношеннями ядро–периферія для кожного окремого етапу становлення німецької мови; з'ясовано семантичні та функціональні особливості прикметників оцінки в окремих часових зрізах та виявлено їхні відмінності порівняно з іншими мовними періодами; встановлено й проаналізовано загальні тенденції та окремі випадки семантичного розвитку лексичних одиниць загальної оцінки. Принципово важливим критерієм новизни роботи є застосування низки лінгвостатистичних методів, що підвищує рівень об'єктивності дослідження та надає достовірності одержаним результатам.

Структура і обсяг роботи. Дисертація (основний обсяг – 178 с., загальний обсяг – 285 с.) складається з переліку скорочень, вступу, 4-х розділів із висновками до кожного з них, загальних висновків, шести додатків, списку використаних джерел (усього – 282 позиції), списку джерел ілюстративного матеріалу. У додатках (107 с.) подано 24 таблиці, 5 рисунків, а також інвентаризаційні списки лексичних одиниць.

Основні положення дисертації викладено в таких публікаціях:

1. Параметри сполучуваності прикметників оцінки давньовірхньонімецької мови з підкласами іменників / Марія Попова // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. Левицький В. В. – Чернівці : Рута, 2004. – Вип. 206–207 : Германська філологія. – С. 84–97.

2. Парадигматичні зв'язки прикметників позитивної оцінки давньовірхньонімецької мови / Марія Попова // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. Левицький В. В. – Чернівці : Рута, 2005. – Вип. 266 : Германська філологія. – С. 179–190.

3. Парадигматичні зв'язки прикметників негативної оцінки давньовірхньонімецької мови / Марія Попова // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. Левицький В. В. – Чернівці : Рута, 2006. – Вип. 289 : Германська філологія. – С. 198–207.

4. Семантичне поле прикметників позитивної оцінки середньовірхньонімецької мови / Марія Попова // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. Левицький В. В. – Чернівці : Рута, 2006. – Вип. 319–320 : Германська філологія. – С. 31–46.

5. Парадигматичні зв'язки прикметників ядерної групи в межах семантичного поля позитивної оцінки середньовірхньонімецької мови / Марія Попова // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. Левицький В. В. – Чернівці : Рута, 2008. – Вип. 370–371 : Германська філологія. – С. 195–204.

6. Лексико-семантичне поле прикметників негативної оцінки середньовірхньонімецької мови / Марія Попова // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. Левицький В. В. – Чернівці : Рута, 2008. – Вип. 407 : Германська філологія. – С. 59–73.

7. Парадигматичні відношення в межах лексико-семантичного поля прикметників негативної оцінки середньовірхньонімецької мови / Марія Попова // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. Левицький В. В. – Чернівці : Рута, 2009. – Вип. 430 : Германська філологія. – С. 75–85.

8. Чинники семантичного розвитку прикметників оцінки в німецькій мові / М. П. Попова // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць за матеріалами IV міжнар. наук. конф. [„Актуальні проблеми германської філології“], (Чернівці 24–25 квітня 2009 р.) / відп. ред. Левицький В. В. – Чернівці : ЧНУ, 2009. – Вип. 206–207 : Германська філологія. – С. 175–178.

9. Вивчення парадигматичних зв'язків прикметників позитивної оцінки давньовірхньонімецької мови за даними лексикографічних джерел / М. П. Попова // Матеріали всеукр. наук. конф. [„Актуальні проблеми філології та перекладознавства“], (Хмельницький 12–13 травня 2005 р.) / відп. ред. Каплун В. Г. – Хмельницький : ХНУ, 2005. – С. 49–51.

10. Взаємний вплив кількісних характеристик прикметників позитивної оцінки давньовірхньонімецької мови / М. П. Попова // Матеріали III міжнар. наук.-практ. конф. [„Науковий потенціал світу – 2006“], (Дніпропетровськ 18–29 вересня 2006 р.) / відп. ред. Біла К. О. – Дніпропетровськ : Наука і освіта, 2006. – Т. 12 : Філологічні науки. – С. 53–55.

11. Характеристика давньовірхньонімецького прикметника „ubi“ / М. П. Попова // Матеріали міжнар. наук.-практ. конф. [„Європейська наука XXI століття: стратегія і перспективи розвитку 2006“], (Дніпропетровськ 22–31 травня 2006 р.) / відп. ред. Біла К. О. – Дніпропетровськ : Наука і освіта, 2006. – Т. 24 : Філологічні науки. – С. 54–56.

12. Контекстуальні зв'язки прикметника „guot“ у давньовірхньонімецькій мові / Марія Попова // Матеріали міжнар. наук. конф. [„Актуальні проблеми романо-германської філології в Україні та Болонський процес“], (Чернівці 24–25 листопада 2004 р.) / наук. ред. Огуй О. Д. – Чернівці : Рута, 2004. – С. 240–241.

13. Кількісні параметри прикметників негативної оцінки давньовірхньонімецької мови / Марія Попова // Матеріали II міжнар. наук. конф. [„Актуальні проблеми германської філології в Україні та Болонський процес“], (Чернівці 20–21 квітня 2007 р.) / відп. ред. Михайленко В. В. – Чернівці : Книги–XXI, 2007. – С. 274–275.

14. Квантитативна процедура інвентаризації ЛСГ прикметників позитивної оцінки (на матеріалі середньовірхньонімецької мови) / М. П. Попова // Современные проблемы и пути их решения в науке, транспорте, производстве и образовании '2007 : сб. науч. трудов по материалам междунар. научно-практ. конф., 15–25 декабря 2007 г. / М-во образования и науки Украины, Одесский национальный морской университет. – Одесса : Черноморье, 2007. – Т. 8 : Юридические и

политические науки. Философия и филология. – С. 94–97.

15. Виділення ядерного складу прикметників семантичного поля негативної оцінки (на матеріалі середньовіснійнімецької мови) / Марія Попова // Матеріали III міжнар. наук. конф., присвяченої 70-річчю від дня народження професора, доктора філологічних наук Левицького В. В. [„Актуальні проблеми германської філології“], (Чернівці 10–12 квітня 2008 р.) / відп. ред. Кушнерик В. І. – Чернівці : Книги–XXI, 2008. – С. 229–231.

* * *

Наталія ГОЛОВАЦЬКА. Становлення та розвиток сенсорних дієслів в англійській мові: функціональний і когнітивний аспекти. – Рукопис.

Роботу виконано на кафедрі англійської мови факультету іноземних мов Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, доцент **Михайленко Валерій Васильович**, Буковинська державна фінансова академія, доцент кафедри сучасних європейських мов, завідувач кафедри сучасних європейських мов.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор **Буніятова Ізабелла Рафаїлівна**, Київський національний лінгвістичний університет, завідувач кафедри граматики та історії англійської мови; кандидат філологічних наук, доцент **Колесник Олександр Сергійович**, Чернігівський державний педагогічний університет імені Т. Г. Шевченка, доцент кафедри германської філології.

Захист відбувся 10 грудня 2009 р. Затверджено: 26 травня 2010 р. Із дисертацією можна ознайомитися в Науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича за адресою: вул. Лесі Українки, 23, Чернівці, 58000.

Актуальність теми дисертації зумовлюють загальне спрямування та посилені інтереси до діахронно-синхронного підходу в лінгвістичних дослідженнях, до вивчення різної природи концептів, лексико-семантичних прошарків англійської мови у часовому зрізі та, зокрема, відсутність комплексного підходу до вивчення СД в історії англійської мови й всебічного аналізу їх становлення і розвитку як підсистеми *чуттєвого сприйняття*.

Мета дисертаційного дослідження – визначення шляхів становлення та напрямів розвитку сенсорних дієслів у системі дієслова англійської мови VII – XX ст.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**:

1) установити етимологію кожного англійського сенсорного дієслова та змоделювати його вихідні праформи;

2) виокремити підсистему англійських сенсорних дієслів у системі дієслова англійської мови чотирьох історичних періодів і виявити структуру їх лексико-семантичних полів (далі – ЛСП), лексико-семантичних груп (далі – ЛСГ), синонімічних рядів;

3) простежити процеси розвитку сенсорних дієслів, властиві їхній підсистемі, та систематизувати кількісно-якісні зміни в їх значеннях від давньоанглійського до сучасного періоду англійської мови;

4) дослідити функціонально-семантичні особливості сенсорних дієслів окремо в системі дієслова англійської мови та структурі тексту в кожному періоді її розвитку;

5) описати комбінаторні властивості сенсорних дієслів і розробити типологію їх комплементарності;

6) окреслити межі семантичного розширення англійських сенсорних дієслів у когнітивній концептосфері „чуттєвого сприйняття”.

Об’єктом дослідження є сенсорні дієслова чотирьох історичних періодів англійської мови, верифіковані в лексикографічних джерелах і різних за жанром текстах англійської мови VII – XX ст.

Предмет – динаміка підсистеми англійських СД, їх структурні відношення, кількісно-якісні зміни, особливості становлення та функціонування цих дієслів у різні історичні періоди англійської мови з урахуванням взаємодії внутрішніх і зовнішніх чинників її розвитку.

Наукова новизна роботи полягає в тому, що в ній уперше досліджено етимологію сенсорних дієслів англійської мови двома шляхами: у ретроспективі – змодельовано їхні висхідні праформи, що мають сенсорний компонент чуттєвого сприйняття, у перспективі – уявлено джерела походження сенсорних дієслів на кожному синхронному відрізку їх розвитку. Створено етимологічний словник, що відтворює закономірності еволюції кожного сенсорного дієслова, зображено його етимологічні зв'язки. Систематизовано та структуризовано ЛСП сенсорних дієслів у кожному періоді розвитку англійської мови, побудовано матриці їх морфолого-граматичних характеристик у системі давньоанглійських дієслів. Відстежено та систематизовано якісні та кількісні зміни, що відбулися у словнику англійських сенсорних дієслів, встановлено співвідношення між вернакулярними та запозиченими СД, визначено етимологічний характер англійського сенсорного словника в чотирьох історичних періодах. Здійснено аналіз лексико-семантичних полів сенсорних дієслів у системі дієслів англійської мови та у структурі англійського тексту в діахронному, синхронному та когнітивному аспектах з урахуванням теоретичних і практичних надбань сучасної лінгвістики. Створено типологію сполучуваності та комплементарності сенсорних дієслів у діахронній і синхронній площині. Досліджено семантичне розширення та виокремлено когнітивні категорії СД англійської мови.

Загальний обсяг і структура дисертації. Дисертація складається з переліку умовних скорочень, вступу, чотирьох розділів, висновків до них, загальних висновків, списків використаних джерел, довідкової літератури, ілюстративних джерел. Другий том – додатки з 45 таблицями, 10 матрицями й етимологічним словником. Обсяг основного тексту – 183 сторінки, загальний обсяг роботи – 230 сторінок. Список використаних джерел складає 407 найменувань. У роботі наведено 20 таблиць, 10 рисунків, 9 схем і 6 діаграм.

Основні положення дисертації викладено в таких публікаціях:

1. Сенсорні дієслова : типи сприйняття та види комплементів / Н.Г. Головацька // Гуманітарний вісник : всеукр. зб. наук. пр. / наук. ред. В. Шпак. – Черкаси : ЧДТУ, 2006. – Число 10. – С. 232–237. – (Серія: Іноземна філологія: у 2 т. Т. II: Проблеми сучасної лінгвістики).
2. Англійські сенсорні дієслова у функції квазікопули / Н.Г. Головацька // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. пр. / наук. ред. В.В. Левицький. – Чернівці : Рута, 2006. – Вип. 319–320 : Германська філологія. – С. 192–203.
3. Концептосфера сенсорних дієслів англійської мови / Н.Г. Головацька // Ученые записки Таврического национального университета / наук. ред. М. Багров. – Симферополь : ТНУ ім. В.И. Вернадского, 2006. – Т. 19 (58), № 4. – С. 110–114. – (Серія „Филологія”).
4. Семантична динаміка сенсорного дієслова англійської мови / Н.Г. Головацька // Гуманітарний вісник : всеукр. зб. наук. пр. / наук. ред. В. Шпак. – Черкаси : ЧДТУ, 2007. – Число 11. – С. 307–312. – (Серія: Іноземна філологія: у 2 т. Т. II: Проблеми сучасної лінгвістики).
5. Семантична сполучуваність сенсорних дієслів у давньоанглійській мові / Н.Г. Головацька // Нова філологія: зб. наук. пр. / наук. ред. В. Манакін. – Запоріжжя : ЗНУ, 2008. – № 31. – С. 37–43 – (Серія : Розвиток словникового складу германських та романських мов).
6. Семантика сенсорних дієслів у давньоанглійському тексті / Н.Г. Головацька // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. пр. / наук. ред. В.В. Левицький. – Чернівці : Рута, 2008. – Вип. 370–371 : Германська філологія. – С. 241–249.
7. Лексико-синтаксична сполучуваність сенсорних дієслів у давньоанглійській мові / Н.Г. Головацька // Гуманітарний вісник : всеукр. зб. наук. пр. / наук. ред. В. Шпак. – Черкаси : ЧДТУ, 2008. – Число 12. – С. 39–43. – (Серія: Іноземна філологія: у 2 т. Т. II: Проблеми сучасної лінгвістики).
8. Концептосфера „зорового сприйняття” сенсорних дієслів у давньоанглійській мові / Н.Г. Головацька // Наукові записки / наук. ред. В. Ожоган. – Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В Винниченка, 2008. – №75 (1). – С. 100–105. – (Серія: Філологічні науки (мовознавство): у 5 ч.).
9. Етимологічна структура словникового пласту сенсорних дієслів у середньоанглійській мові /

Н.Г. Головацька // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. пр. / наук. ред. В.В. Левицький. – Чернівці : Рута, 2009. – Вип. 439–440 : Германська філологія. – С. 92–96.

10. Семантика сенсорного дієслова “See” в англійській мові / Н.Г. Головацька // Наука і освіта ‘2004 : VII міжнар. наук.-практ. конф., 10 – 25 лют. 2004 р. : матеріали / відп. за вип. К.О. Біла. – Дніпропетровськ : Наука і освіта, 2004. – Т. 23. – С. 8–11. – (Синтаксис: структура, семантика, функція).

11. Динаміка семантики сенсорного дієслова “Touch” в англійській мові / Н.Г. Головацька // Загальні питання філології : I міжнар. наук.-практ. конф., 18 – 19 бер. 2004 р. : матеріали / відп. за вип. К.О. Біла. – Дніпродзержинськ : Наука і освіта, 2004. – Т. II. – С. 77–80.

12. Семантична парадигма фазової сенсорики / Н.Г. Головацька // Динаміка наукових досліджень 2004 : III міжнар. наук.-практ. конф., 21 – 30 черв. 2004 р. : матеріали / відп. за вип. К.О. Біла. – Дніпропетровськ : Наука і освіта, 2004. – Т. 22. – С. 21–23. – (Мова, мовлення, мовна комунікація).

13. Семантика сенсорних дієслів “Hear” – “Listen” / Н.Г. Головацька // Мови у відкритому суспільстві : V Region. наук.-практ. конф., 24 – 25 вер., 2004 р. : матеріали / відп. за вип. О.С. Колесник. – Чернівці : Віст-сервіс, 2004. – С. 15–17.

14. Синонімічний ряд у когезій тексту / Н.Г. Головацька // Актуальні проблеми романо-германської філології в Україні та Болонський процес : міжнар. наук. конф., 24 – 25 листоп. 2004 р. : матеріали / відп. за вип. О.Д. Огуй. – Чернівці : Рута, 2004. – С. 53–54.

15. Етимологія сенсорних дієслів у спеціальному тексті / Н.Г. Головацька // Стратегії та методи навчання мовам для спеціальних цілей : VII міжнар. конф., 7 – 8 квіт. 2005 р. : наук.-метод. матеріали / відп. за вип. В. Дайнеко. – К. : ІМВ, 2005. – С. 30–32.

16. Сполучуваність англійських сенсорних дієслів “touch”, “smell”, “taste” у дискурсі / Н.Г. Головацька // Актуальні проблеми германської філології в Україні та Болонський процес : II міжнар. наук. конф., 20 – 21 квіт. 2007 р. : матеріали / відп. за вип. В.В. Михайленко. – Чернівці : Книги-XXI, 2007. – С. 93–96.

17. Концептуальна семантика сенсоризмів / Н.Г. Головацька // Лингвистические основы межкультурной коммуникации : сб. материалов междунар. науч. конф., 20 – 21 сент. 2007 г. / отв. за вип. М.С. Ретунская. – Нижний Новгород : НГЛУ, 2007. – С. 78–80.

18. Кореляція фазових сенсорних дієслів у художньому тексті / Н.Г. Головацька // Актуальні проблеми германської філології : III міжнар. наук. конф., 10 – 12 квіт. 2008 р. : матеріали / відп. за вип. В.І. Кушнерик. – Чернівці : Книги XXI, 2008. – С. 72–75. – (Спецвип.: до 70-річчя від дня народження проф., д.філол.н. В. В. Левицького).

* * *

Світлана БАЛАНЮК. Прикметники зі значенням „особливий” в англійській мові: парадигматика, синтагматика, епідигматика. – Рукопис.

Роботу виконано на кафедрі германського, загального і порівняльного мовознавства Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник – доктор філологічних наук, професор **Огуй Олександр Дмитрович**, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, завідувач кафедри теорії та практики перекладу.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, доцент **Ніконова Віра Григорівна**, Дніпропетровський університет економіки та права, завідувач кафедри іноземної філології, директор Інституту міжнародної комунікації; кандидат філологічних наук, доцент **Бабелюк Оксана Андріївна**, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, доцент кафедри англійської філології.

Захист відбувся 12 грудня 2009 р. Затверджено: 26 травня 2010 р. Із дисертацією можна ознайомитися в Науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича за адресою: вул. Лесі Українки, 23, Чернівці, 58000.

Актуальність роботи зумовлена потребою комплексного дослідження багатозначних прикметників загально оцінної природи як окремого лексико-семантичного угруповання в сучасній англійській мові. Важливість розгляду такого об’єднання слів обґрунтована тим, що дотепер не визначено їхній лінгвістичний статус, відсутні точні дані про особли-

вості їхньої семантики, не виявлені чинники, які впливають на спосіб реалізації в мовленні.

Мета дослідження – виявити семантичні властивості англійських прикметників узагальненої оцінки зі значенням „особливий” як фрагмента мовної картини світу на ґрунті інвентаризації цих прикметників та опису їхніх синтагматичних, парадигматичних та епідигматичних характеристик (з урахуванням екстралінгвальних і мовних чинників, які зумовлюють особливості їхнього вживання).

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**:

1) уточнити зміст лінгвістичних категорій значення, необхідних для подальшого їх використання в дослідженні; проаналізувати логіко-філософський і психологічний аспекти впливу на семантику описуваних прикметників;

2) класифікувати досліджувану групу слів та визначити їхню оцінну специфіку;

3) виокремити ЛСГ прикметників зі значенням „особливий” на основі статистичного опрацювання лексикографічних джерел;

4) з’ясувати характер парадигматичних відношень між досліджуваними прикметниками;

5) дослідити синтагматичні властивості складників ЛСГ для визначення характеру лексичної, семантичної та синтаксичної сполучуваності;

6) проаналізувати епідигматичні характеристики прикметників зі значенням „особливий” і на цій основі схарактеризувати їхні функціональні властивості.

Об’єктом дослідження є ЛСГ загально оцінних прикметників зі значенням „особливий” у сучасній англійській мові.

Предметом дослідження є структурно-семантичні властивості (парадигматика, синтагматика, епідигматика) прикметників узагальненої оцінки з урахуванням логіко-філософських та психологічних чинників.

Наукова новизна дисертаційного дослідження полягає в тому, що вперше за допомогою комплексного семантичного аналізу прикметників узагальненої оцінки зроблено спробу охопити найсуттєвіші аспекти вияву значення „особливий” щодо таких категорій, як оцінка *особливий*, а також визначити фрагмент мовної картини світу, репрезентований відповідними прикметниками. Уперше виокремлено на ґрунті об’єктивної формалізованої методики ЛСГ цих оцінних слів та за допомогою квантитативно-графічного способу встановлено їхні ключові парадигми, описано синтагматичні зв’язки й епідигматичні особливості.

Структура роботи. Дисертація складається зі вступу, 3-х розділів із висновками до кожного з них і загальних висновків. Обсяг основного тексту дисертації – 184 сторінки. Загальний обсяг роботи – 232 сторінки. Бібліографія налічує 425 позицій, 37 з яких – використані лексикографічні джерела й 12 – ілюстративний матеріал (художня література). Додатки містять 2 рисунки й 17 таблиць.

Основні положення дисертації викладено в таких публікаціях:

1. Інвентаризація прикметників лексико-семантичної групи із значенням „*particular*” та їх особливості / С.С. Баланюк // Нова філологія / гол. ред. Науменко А.М. – Запоріжжя : ЗДУ, 2003. – Вип. 3 (18). – С. 19–28.

2. Парадигматичний аналіз семантичних зв’язків прикметників зі значенням „особливий” в англійській мові / С.С. Баланюк // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. Левицький В.В. – Чернівці : Рута, 2004. – Вип. 206-207 : Германська філологія. – С. 120–129.

3. Сполучуваність прикметників ЛСГ зі значенням „особливий” / С.С. Баланюк // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. Левицький В. В. – Чернівці : Рута, 2005. – Вип. 231 : Германська філологія. – С. 28–41.

4. Синтаксична сполучуваність прикметників ЛСГ зі значенням „особливий” у сучасній англійській мові / С.С. Баланюк // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. Левицький В. В. – Чернівці : Рута, 2005. – Вип. 267 : Германська філологія. – С. 62–71.

5. Спроба структурно-епідигматичного аналізу прикметника з широкою семантикою *particular* в англомовних тлумачних словниках / С.С. Баланюк // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. Левицький В. В. – Чернівці : Рута, 2007. – Вип. 339–340 : Германська філологія. – С. 72–82.

6. Філософсько-психологічні аспекти поняття „особливий” / С.С. Баланюк // Мова і культура :

наук. журнал / гол. ред. Бураго Д.С. – К. : Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2007. – Вип. 9. – Т. IV (92). – С. 91–99.

7. Шляхи реалізації семних комплексів прикметника *particular* („особливий”) у текстах англійської художньої літератури / С.С. Баланюк // Буковинський журнал / гол. ред. Лазарук М. – 2008. – № 1. – С. 254–261.

8. Концептуальна репрезентація поняття „особливий” та його типологічна характеристика / С.С. Баланюк // Науковий вісник Волинського національного університету : зб. наук. праць / відп. ред. Гороть Є. І. – Вип. 5 : Філологічні науки. – Луцьк : ВНУ, 2008. – С. 268–272.

9. Епідигматичний потенціал прикметника *super* в англійській мові / С.С. Баланюк // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. Левицький В. В. – Чернівці : Рута, 2009. – Вип. 430 : Германська філологія. – С. 66–74.

10. Особливості інвентаризації лексико-семантичної групи прикметників зі значенням „особливий” / С.С. Баланюк // Другі Каразінські читання : Два століття Харківської лінгвістичної школи : матеріали Всеукр. конф., 5 лютого 2003 р. / відп. ред. Дмитренко В.О. – Харків : ХНУ, 2003 р. – Т. 8 : Філологія. – С. 17–18.

11. рикметники зі значенням „особливий” та їх шкалювання / С.С. Баланюк // Україна наукова 2003 : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 16-20 червня 2003 р. / відп. ред. Біла К.О. – Дніпропетровськ : Наука і освіта, 2003. – Т. 8 : Філологія. – С. 36–38.

12. Градаційні властивості прикметників лексико-семантичної групи зі значенням „особливий” (*particular*) / С.С. Баланюк // Сучасні проблеми та перспективи дослідження романських і германських мов і літератур : матеріали II міжвузівської конф. молод. уч., 12–13 лютого 2004 р. / відп. ред. Каліущенко В. Д. – Донецьк : ДНУ, 2004. – С. 23–24.

13. Дослідження категорії „особливий” (*particular*): лінгвістичні та філософсько-психологічні аспекти / С.С. Баланюк // Актуальні проблеми романо-германської філології в Україні та Болонський процес : матеріали міжнар. наук. конф. / наук. ред. Огуй О.Д. – Чернівці : Рута, 2004. – С. 10–11.

14. Поняття „особливий” і когнітивно-комунікативний процес / С.С. Баланюк // Каразінські читання: Людина. Мова. Комунікація : матеріали VI Міжнар. наук. конф. / відп. ред. Оніщенко Н. А. – Харків : Константа, 2007. – С. 25–26.

15. Епідигматичні характеристики прикметника *exceptional* у сучасній англійській мові / С.С. Баланюк // Актуальні проблеми германської філології : матеріали III Міжнар. наук. конф., 10–12 квітня 2008 р. / наук. ред. Кушнерик В. І. – Чернівці : Книги – XXI, 2008. – С. 42–44.

* * *

Ольга СОЛОВЙОВА. Семантична еволюція прикметників розміру в англійській мові. – Рукопис.

Роботу виконано на кафедрі германського, загального і порівняльного мовознавства факультету іноземних мов Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – доктор філологічних наук, професор **Левицький Віктор Васильович**, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, професор кафедри германського, загального і порівняльного мовознавства, завідувач кафедри германського, загального і порівняльного мовознавства.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор **Буніятова Ізабелла Рафаїлівна**, Київський національний лінгвістичний університет, завідувач граматики та історії англійської мови; кандидат філологічних наук, доцент **Білинський Михайло Емільович**, Львівський національний університет імені Івана Франка, доцент кафедри англійської філології.

Захист відбувся 12 березня 2010 р. Затверджено: 10 листопада 2010 р. Із дисертацією можна ознайомитися в Науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича за адресою: вул. Лесі Українки, 23, Чернівці, 58000.

Актуальність дослідження зумовлена передовсім важливістю категорії розміру, як однієї з основних у мовній картині світу, необхідністю дослідження зв'язку між розвитком свідомості людини та становленням семантики групи, складністю відношень між

прикметниками розміру та між ними й рештою мовних одиниць. Усе це вимагає вивчення даної категорії прикметників, їхніх синонімічних і антонімічних зв'язків, сполучуваності, конотативного навантаження, звуко-символічних властивостей та інших характеристик.

Мета і завдання дослідження. Мета дисертаційного дослідження полягає у визначенні основних засад семантичної еволюції прикметників розміру в англійській мові шляхом аналізу словників і англословних художніх текстів.

Досягнення мети передбачає виконання таких **завдань**:

1) інвентаризувати лексико-семантичну групу розміру в різні періоди розвитку англійської мови на основі словників, установити внутрішню організацію цієї групи слів на основі текстів;

2) визначити семантичну структуру всіх елементів лексико-семантичної групи з урахуванням різних хронологічних чинників, установити ієрархію всередині структури та порівняти її динаміку в діяхронії;

3) провести кількісний аналіз основних парадигматичних, синтагматичних та епідигматичних властивостей прикметників розміру на всіх етапах їхнього розвитку від давньоанглійського періоду до сучасності;

4) дослідити причини семантичних змін прикметників на позначення розміру, встановити певні закономірності процесів семантичної еволюції та її результатів;

5) виокремити семантичне поле розміру, встановивши його основні константи, а також виявити особливості його розвитку та функціонування в англійській мові.

Об'єктом вивчення стали прикметники, що належать до лексико-семантичної групи розміру в англійській мові.

Предмет аналізу є семантична еволюція прикметників розміру, зміна їхніх синтагматичних, парадигматичних та епідигматичних властивостей у процесі розвитку англійської мови.

Наукова новизна дисертації одержаних результатів дисертаційної роботи полягає насамперед у комплексному аналізі лексико-семантичної групи прикметників розміру в діяхронії, який проведено на основі квантитативних методів; встановлено також структуру групи в діяхронії та еволюцію кожного окремого її члена шляхом дослідження словникових дефініцій і вживання прикметників у текстах. У дисертації проаналізовано сполучуваність прикметників розміру з урахуванням хронологічного чинника в межах конструкцій «прикметник» + «група іменників», «прикметник» + «іменник», «прикметник» + «підгрупа прикметників», «прикметник» + «прикметник»; виділено основні напрями семантичної деривації прикметників розміру, їхні причини та наслідки з урахуванням інтра- та екстралінгвальних факторів; а також досліджено функціонування семантичного поля розміру, представленого відповідними прикметниками англійської мови в діяхронічному розрізі.

Структура і обсяг роботи. Дисертаційна праця складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних науково-теоретичних, лексикографічних та літературних джерел (402 одиниці) та трьох додатків (А – Парадигматичні та синтагматичні відношення в ЛСГ розміру в діяхронії; Б – Перелік основних прикладів з перекладами; В – Структура прикметників розміру в діяхронічному аспекті). Дисертація містить 40 таблиць, 13 рисунків і 17 моделей. Загальний обсяг роботи 276 сторінок (із них – 181 сторінка основного тексту).

Основні положення дисертації викладено в таких публікаціях:

1. Лексико-семантична група прикметників розміру в давньоанглійській мові / Ольга Соловйова // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. Левицький В.В. – Чернівці : Рута, 2006. – Вип. 289 : Германська філологія. – С. 209–216.

2. Зміни парадигматичних зв'язків у лексико-семантичній групі прикметників розміру в давньоанглійському та середньоанглійському періодах / Ольга Соловйова // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. Левицький В.В. – Чернівці : Рута, 2006. – Вип. 319–320 : Германська філологія. – С. 47–56.

3. Парадигматичні зв'язки підгрупи прикметників розміру в середньоанглійському періоді / Ольга Соловйова // Науковий вісник Чернівецького університету: зб. наук. праць / наук. ред. Левицький В. В. – Чернівці : ЧНУ, 2007. – Вип. 339–340 : Германська філологія. – С. 197–206.

4. Синонімія прикметників лексико-семантичної групи розміру в давньоанглійській мові / О. В. Соловйова // Наукові записки / [ред. колегія : Гнатюк М. І. та ін.]. – Острог : Видавництво Національного університету „Острозька академія”, 2008. – Вип. 9. – С. 293–299. – (Серія: Філологічна).

5. Семантика прикметників розміру в ранньонорманнському періоді / Ольга Соловйова // Науковий вісник Чернівецького університету: зб. наук. праць. / наук. ред. Левицький В. В. – Вип. 370–371 : Германська філологія. – Чернівці : ЧНУ, 2008. – С. 218–228.

6. Особливості функціонування лексико-семантичної групи прикметників розміру в ранньонорманнському періоді / О. В. Соловйова // Вісник студ. товариства Горлівського ДППМ. – Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих учених [„Мовна комунікація і сучасні технології у форматі різнорівневих систем”], (Горлівка, 16 травня 2008 р.) / гол. ред. Текрулов В. І. – Горлівка : Видавництво ГДППМ, 2008. – Вип. 10. – С. 37–40.

7. Сполучуваність прикметника розміру в давньоанглійському періоді / О. В. Соловйова // матер. III Міжнар. наукової конф., присвяченої 70-річчю від дня народження професора, доктора філологічних наук Левицького В. В. [„Актуальні проблеми германської філології”], (Чернівці, 10–12 квітня 2008 р.) / відп. ред. Кушнерик В. І. – Чернівці: Книги – XXI, 2008. – С. 251–260.

8. Семантика прикметників загального розміру в сучасній англійській мові / Ольга Соловйова // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. Левицький В. В. – Чернівці : Рута, 2009. – Вип. 430 : Германська філологія. – С. 38–54.

9. Семантична категорія розміру в англійській мові / О. В. Соловйова // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка : зб. наук. праць / гол. ред. Саух П. Ю. – Житомир : Вид-во Житомирського державного університету імені І. Франка, 2009. – Вип. 36. – С. 222–226.

10. Семантичні зміни прикметників зі значенням „великий” в англійській мові / О. В. Соловйова // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки : зб. наук. праць / ред. рада : Коцан І. Я. та ін.]. – Вип. 16. – Луцьк : Вежа, 2009. – С. 150–156. – (Філологічні науки. Мовознавство).

11. Синестезія в семантичній еволюції прикметників в англійській мові / О. В. Соловйова // Матер. III Всеукраїн. наук.-практ. конф [„Мова. Культура. Комунікація”], (Чернівці, 15 травня 2009 р.) / відп. ред. Колесник О. С. – Чернівці : ВіТ-сервіс, 2009. – С. 121–123.

12. Семантичні особливості категорій розміру в англійській мові / О. В. Соловйова // Матер. III Міжнар. наукового форуму [„Сучасна англістика: мова в контексті культури”], (Харків, 25–26 червня 2009 р.) / гол. ред. Самохіна (Дмитренко) В. О. – Х. : Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2009. – С. 48–50.

* * *

Ірина ГУМЕНЮК. Структурні та лексико-семантичні особливості фразеологічних одиниць із колоративами в англійській мові. – Рукопис.

Роботу виконано на кафедрі германського, загального та порівняльного мовознавства факультету іноземних мов Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – доктор філологічних наук, доцент **Кушнерик Володимир Іванович**, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, декан факультету іноземних мов, завідувач кафедри іноземних мов для природничих факультетів Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор кафедри теорії, практики та перекладу з англійської мови **Шенко Ніна Григорівна**, Київський національний політехнічний університет „КПІ”; кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської філології **Білінський Михайло Емільович**, Львівський національний університет імені Івана Франка.

Захист відбувся 4 червня 2010 р. Затверджено: 26 січня 2011 р. Із дисертацією можна ознайомитися в Науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича за адресою: вул. Лесі Українки, 23, м. Чернівці, 58000.

Актуальність дослідження обґрунтовано важливістю отримання достовірної інформації про сучасні тенденції у розвитку мови і мовлення, пов'язані насамперед з надзвичайно багатогранною і нерідко суперечливою природою особливих мовних знаків – фразеологізмів.

Мета і завдання дослідження. У дисертації досліджено лексико-семантичні (у тому числі конотативні) та структурні особливості фразеологічних одиниць (далі ФО) з колоративами (далі КТ) в англійській мові, що вимагало також вивчення сполучуваності КТ у складі фразеологізмів, вплив КТ на семантику ФО, виявлення лінгвістичних та екстра-лінгвістичних чинників, які зумовлюють особливості вживання цих КТ у межах ФО.

Реалізація поставленої мети передбачала розв'язання таких **завдань**:

1. Визначено частотні характеристики КТ у фразеології англійської мови (на матеріалі лексикографічних джерел і художніх текстів).

2. Досліджено вплив КТ на семантику та конотацію (на основі психолінгвістичного експерименту) фразеологізму.

3. Проаналізовано структурні особливості ФО з компонентом КТ.

4. Установлено типи переосмислення ФО з колоративами та проаналізовано їхні особливості.

5. Досліджено лексичну та семантичну сполучуваність аналізованих КТ та виявлено їхні типові поєднання з іншими лексемами у межах ФО.

Об'єктом дослідження виступили ФО англійської мови, у складі яких наявні КТ, а предметом – лексико-семантичні та структурні особливості цих ФО.

Наукова новизна дисертації полягала в тому, що в роботі вперше комплексно досліджені лексико-семантичні (у тому числі конотативні) й структурні особливості ФО із КТ в англійській мові: визначена фразеологічність лексико-семантичних підкласів колоративів та умовна конотація окремих КТ і ФО з ними; скласифіковані ФО з колоративами за типом переосмислення; описана лексична й семантична сполучуваність англійських КТ у складі ФО. У роботі запропонований глосарій фразеологічних одиниць з колоративами (на основі лексикографічних джерел) і частотний глосарій ФО із КТ (на основі художніх текстів).

Структура і обсяг роботи. Дисертаційне дослідження складається із двох частин. Перша частина містить вступ, п'ять розділів із висновками до них, загальні висновки, список використаних джерел (240 позицій) і список джерел ілюстративного матеріалу (203 позиції). Друга частина складається з додатків (206 сторінок). Загальний обсяг роботи – 535 сторінок (із них – 180 сторінок основного тексту).

Основні положення дисертації викладено в таких наукових працях:

1. Кольористика у фразеології – ключ до культурної інтерпретації (на матеріалі англійської та української мов) / І. І. Гуменюк // Наукові праці Кам'янець-Подільського державного університету / [ред. кол. : М. Ф. Гетьманець, Л. О. Іванова та ін.]. – Кам'янець-Подільський : Абетка-НОВА, 2005. – Вип. 11. – Т. 1. – С. 211–218. – (Філологічні науки).

2. Синтагматичні та парадигматичні зв'язки у фразеологічних одиницях англійської та української мов / І. І. Гуменюк // Проблеми романо-германської філології : зб. наук. праць / [ред. кол. : М. М. Положин, В. В. Левицький та ін.]. – Ужгород : Ліра, 2005. – С. 74–81.

3. Гендерний аспект англійських фразеологізмів з компонентом кольоропозначення / І. І. Гуменюк // Наукові праці Кам'янець-Подільського державного університету / [ред. кол. : Л. О. Іванова, М. Ф. Гетьманець та ін.]. – Кам'янець-Подільський : Абетка-Нова, 2006. – Вип. 12. – Т. 1. – С. 87–96. – (Філологічні науки).

4. Використання фразеологічних одиниць в публіцистичних творах (за матеріалами англо- та російськомовних видань) / І. І. Гуменюк // Типологія мовних значень у діахронічному та зіставному аспектах : зб. наук. праць ; [ред. кол. : В. Д. Каліушенко, М. Г. Сенів та ін.]. – Донецьк : ДонГУ, 2006. – Вип. 13. – С. 154–162.

5. Символіка кольоропозначень у складі фразеологічних одиниць для вираження концепту емоцій та почуттів (на матеріалі англійської мови) / І. І. Гуменюк // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / [ред. кол. : В. В. Левицький, А. Д. Белова та ін.]. – Чернівці : Чернівецький національний університет, 2008. – Вип. 370–371. – С. 30–35. (Германська філологія).

6. Лексико-граматичні особливості фразеологічних одиниць із компонентом кольоропозначення в англійській мові / І. І. Гуменюк // Буковинський журнал. Громадсько-політичний, літературно-мистецький і науково-освітній часопис / [ред. : М. Лазарук]. – Чернівці, 2008. – № 1. – С. 266–274.

7. Фразеологічність колоративів (на матеріалі фразеологізмів англійської мови) / І. І. Гуменюк // Нова філологія / [ред. кол. : В. М. Манакін, А. Я. Алексєєв та ін.]. – Запоріжжя : Запорізький національний університет. – 2010. – Вип. 38. – С. 171–178.

8. Лінгвістичні та екстралінгвістичні дослідження номінації жовтого кольору (на матеріалі фразеології англійської та української мов) / І. І. Гуменюк // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка / [ред. кол. : П.Ю. Саюх, О.А. Дубасенюк та ін.]. – Житомир, 2007. – Вип. 33. – С. 193–197.

9. Лінгвістичні та екстралінгвістичні дослідження червоного кольору (на матеріалі фразеології англійської та української мов) / І. І. Гуменюк // Актуальні проблеми філології та перекладознавства : зб. наук. праць / [ред. кол. : В. В. Левицький, Л. І. Белєхова та ін.]. – Хмельницький : Хмельницький національний університет, 2007. – Вип. 3. – Ч. 1. – С. 146–148.

10. Використання фразеологічних одиниць в публіцистичних творах (за матеріалами англо- та російськомовних видань) / І. І. Гуменюк // Актуальні проблеми романо-германської філології в Україні та Болонський процес : матеріали міжнародної наукової конференції, 24–25 листопада 2004 року / [ред. кол. : О. Д. Огуй, О. Г. Ушенко та ін.]. – Чернівці: Рута, 2004. – С. 69–71.

11. Функціонування фразеологічних одиниць з колоронімами у сучасній англійській та українській мовах / І. І. Гуменюк // Германістика в Україні та закордоном. Стан і перспективи : матер. міжнародної наукової конференції, 13 травня 2005 року / [ред. кол. : Т. Р. Кияк, М. В. Гамзюк та ін.]. – Київ : Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2005. – С. 80–88.

12. Психологічні та лінгвістичні аспекти вживання фразеологізмів у мовленні / І. І. Гуменюк // Актуальні проблеми філології та перекладознавства : зб. праць та доповідей всеукраїнської наукової конф., 12–13 травня 2005 р. / [ред. кол. : В. Г. Каплун, В. В. Третько та ін.]. – Хмельницький : Хмельницький національний університет, 2005. – С. 14–16.

13. Копірна епідигматика у фразеології (на матеріалі англійської та української мов) / І. І. Гуменюк // Шевченківська весна. Сучасний стан науки: досягнення, проблеми та перспективи розвитку : матеріали 4 Міжнародної науково-практичної конференції, 2–3 березня, 2006 р. / [ред. кол. : В. А. Бугров, Д. Б. Буй та ін.]. – Київ : Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2006. – С. 387–389.

14. Класифікація фразеологічних одиниць за типами переосмислення / І. І. Гуменюк // Актуальні проблеми германської філології : матеріали III Міжнародної наукової конференції, присвяченої 70-річчю від дня народження професора, доктора філологічних наук В. В. Левицького, 10–12 квітня 2008 року / [ред. кол. : О.Г. Ушенко, В. І. Кушнерик та ін.]. – Чернівці : Книги – ХХІ, 2008. – С. 290–294.

* * *

Євгенія ЛПІСЬКА. Перформативні висловлення в сучасній німецькій мові: семантичний і когнітивно-прагматичний аспекти. – Рукопис.

Роботу виконано на кафедрі німецької філології Київського національного лінгвістичного університету, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – доктор філологічних наук, професор кафедри германської філології **Козловський Віктор Володимирович**, Інститут філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор кафедри німецької філології і перекладу **Безугла Лілія Ростиславівна**, Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна; кандидат філологічних наук, доцент **Прутчикова Валентина Василівна**, Національна Металургійна академія України (м. Дніпропетровськ), завідувач кафедри перекладу та іноземних мов.

Захист відбувся 4 червня 2010 р. Затверджено: 22 грудня 2010 р. Із дисертацією можна ознайомитися в науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича за адресою: вул. Лесі Українки, 23, м. Чернівці, 58000.

Актуальність дослідження зумовлена тим, що її проблематика перебуває в руслі сучасних когнітивно-прагматичних досліджень, спрямованих на різноаспектне вивчення функціонування у дискурсі різних типів висловлень, зокрема й перформативних, що як

особливі комунікативні одиниці, відіграють важливу роль у спілкуванні, сприяють кращому розумінню мовленнєвих дій комунікантів та усвідомленню специфіки національної лінгвокультури. Відсутність інтегрального підходу до вивчення перформативності та засобів її вираження зумовлює необхідність дослідження структурно-семантичних, когнітивно-прагматичних та національно-культурних особливостей перформативних висловлень у сучасній німецькій мові.

Мета і завдання дослідження. У дисертації встановлено структурно-семантичні, когнітивно-прагматичні характеристики та національно-культурні особливості перформативних висловлень у сучасній німецькій мові, а також проведено їх комплексну інтерпретацію. Досягнення цієї мети передбачало вирішення таких завдань:

1) з'ясувати основні підходи до вивчення перформативності; проаналізувати її становлення як семантико-прагматичної категорії;

2) конкретизувати сутність поняття „перформативне висловлення“; визначити структурно-семантичні та комунікативно-прагматичні особливості, різновиди й модифікації перформативних висловлень;

3) висвітлити характерні ознаки перформативних дієслів; виявити і класифікувати потенційно вживані перформативні дієслова німецької мови;

4) описати структуру перформативного мовленнєвого акту та інвентар мовних засобів, що їх вживають комуніканти для його реалізації;

5) установити інтенційну спрямованість та іллокутивну силу перформативних висловлень у різних класах мовленнєвих актів;

6) виявити екстралінгвальні чинники, які обумовлюють вибір семантико-синтаксичної структури перформативного висловлення у процесі комунікації;

7) визначити основні когнітивно-прагматичні характеристики перформативних висловлень та національно-культурні особливості їхнього вживання у сучасному німецькомовному дискурсі.

Об'єктом дослідження виступили дискурсивні фрагменти, що містять перформативні висловлення, відібрані методом суцільної вибірки з художніх творів німецькомовних авторів другої половини XX – початку XXI ст.

Предметом вивчення слугували структурно-семантичні, когнітивно-прагматичні характеристики та національно-культурні особливості вживання перформативних висловлень.

Наукова новизна дисертації полягала у тому, що в ній уперше в німецькому мовознавстві проведено комплексне дослідження структурно-семантичних, когнітивно-прагматичних та національно-культурних особливостей перформативних висловлень з урахуванням сучасних підходів до мови та мовлення у лінгвістиці, соціології та культурології. Конкретизовано сутність поняття „перформативне висловлення“; розроблено класифікацію потенційних перформативних дієслів сучасної німецької мови; виявлено множину іллокутивних потенціалів перформативних висловлень; проаналізовано засоби інтенсифікації та мітигації іллокутивної сили різних класів перформативних висловлень та причини їхнього застосування; побудовано інваріантну когнітивну модель перформативного мовленнєвого акту; проаналізовано фреймову організацію перформативних висловлень; висвітлено національно-культурну специфіку їхнього вживання в німецькому лінгвокультурному просторі.

Структура і обсяг роботи. Дисертація загальним обсягом 228 сторінок (обсяг основного тексту дисертації становить 190 сторінок) складається зі вступу, трьох розділів із висновками до кожного з них, загальних висновків, двох додатків (А – Список потенційних перформативних дієслів сучасної німецької мови; Б – Частотність вживання перформативних висловлень у сучасному німецькомовному діалогічному дискурсі), списків використаної літератури (254 позиції, з них – 75 іноземними мовами), лексикографічних джерел (13 позицій) та джерел ілюстративного матеріалу (48 найменувань). У дисертації представлено 2 таблиці та 9 рисунків.

Основні положення дисертації викладено в таких наукових працях:

1. Різні підходи до визначення поняття "Performativität" (перформативність) у сучасній лінгвістичній науці / Є. Л. Ліпська // *Культура народів Причорномор'я: научний журнал / гл. ред. Ю.А. Кагулин. – Симферополь : Межвузовський центр "Крым", 2007. – Т. 2, № 110. – С. 8–11.*
2. Особливості перформативних висловлень у сучасній німецькій мові / Є. Л. Ліпська // *Науковий вісник Волинського державного університету імені Лесі Українки / відп. ред. Є.І. Гороть. – Луцьк : ВДУ ім. Л. Українки, 2007. – № 4. – С. 30–34. – (Філологічні науки).*
3. Інтерпретація поняття "перформативне дієслово" ("performatives Verb") / Є.Л. Ліпська // *Мовні і концептуальні картини світу / відп. ред. О. І. Чердніченко. – К. : КНУ ім. Т. Шевченка, 2008. – Вип. 24. Ч. 2. – С. 200–206.*
4. Лінгвокультурний аспект привітання і побажання у сучасній німецькій мові / Є.Л. Ліпська // *Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики : зб. наук. праць / відп. ред. Н. М. Корбозерова. – К. : Логос, 2008. – Вип. 14. – С. 291–298.*
5. Перформативний акт подяки в сучасній німецькій мові / Є. Л. Ліпська // *Наукові записки / відп. ред. В. Ожоган. – Кіровоград : КДПУ ім. В.Винниченка, 2008. – Вип. 75 (3). – С. 368–372. – (Філологічні науки: мовознавство).*
6. Модальні дієслова як засіб інтенсифікації та мігигації ілюкутивної сили перформативних висловлень / Є.Л. Ліпська // *Мова і культура: науковий журнал / відп. за випуск О. Бохан. – К. : Вид. Дім Дмитра Бурого, 2008. – Вип. 10, Т. XII. – С. 138–144.*
7. Етикетні перформативні мовленнєві акти (на матеріалі сучасної німецької мови) / Є. Л. Ліпська // *Мовні і концептуальні картини світу / відп. ред. О.І. Чердніченко. – К. : КНУ ім. Т. Шевченка, 2009. – Вип. 25, Ч. 2. – С. 164–168.*
8. Національно-культурна специфіка вживання перформативних висловлень у сучасній німецькій мові / Є. Л. Ліпська // *Мовні і концептуальні картини світу / відп. ред. О.І. Чердніченко. – К. : КНУ ім. Т. Шевченка, 2009. – Вип. 26, Ч. 2. – С. 157–162.*
9. Соціокультурна функція перформативних висловлень / Є.Л. Ліпська // *Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. В.В. Левицький. – Чернівці : ЧНУ, 2009. – Вип. 441–443 : Германська філологія. – С. 85–89.*
10. Фреймове моделювання перформативних мовленнєвих актів / Є.Л. Ліпська // *Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики : зб. наук. праць / відп. ред. Н. М. Корбозерова. – К. : Логос, 2009. – Вип. 15. – С. 238–247.*
11. Форми вираження антропокомпонентів та пропозиційного змісту в експліцитному перформативному мовленнєвому акті / Є.Л. Ліпська // *Людина. Комп'ютер. Комунікація : зб. наук. пр./ відп. за випуск Н.І. Андрейчук. – Львів : Нац. ун-т "Львівська політехніка", 2008. – С.69–70.*
12. Визначення перформативу в сучасній лінгвістичній науці / Є. Л. Ліпська // *Лінгвістика та лінгводидактика у сучасному інформаційному суспільстві : матеріали наук.-практ. конф., 4–6 квітня 2007 р. – К. : Вид. центр КНЛУ, 2007. – С. 165–168.*
13. Семантичні та прагматичні ознаки перформативних дієслів у сучасній німецькій мові / Є. Л. Ліпська // *Проблеми та перспективи лінгвістичних досліджень в умовах глобалізаційних процесів : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 30–31 жовтня 2007 р. – Ч. 1. – Тернопіль : Економічна думка, 2007. – С. 123–126.*
14. Експліцитні та імпліцитні форми вираження перформативних висловлень (на матеріалі сучасної німецької мови) / Є. Л. Ліпська // *Мова, освіта, культура в контексті Болонських реалій : матеріали наук.-практ. конф., 2–4 квіт. 2008 р. – К. : Вид. центр КНЛУ, 2008. – С. 90–93.*
15. Модалізовані перформативні висловлення в сучасній німецькій мові / Є.Л. Ліпська // *Іноземні мови у вищому навчальному закладі: теоретичні засади та прикладні аспекти : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., 9 квітня 2010 р. – Вінниця : Вид-во ВДПУ, 2010. – С. 76–78.*

* * *

Ірина ГРІЛЬ. Прикметники зі значенням „сильний” у давньоверхньо-німецькій та середньоверхньо-німецькій мові (історико-семасіологічне дослідження). – Рукопис.

Робота виконана на кафедрі германського, загального та порівняльного мовознавства факультету іноземних мов Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор філологічних наук, професор **Огуй Олександр Дмитрович**, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, завідувач кафедри теорії та практики перекладу.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, доцент **Ягупова Лариса Миколаївна**, Донецький національний університет, професор кафедри германської філології; кандидат філологічних наук, доцент **Коваленко Валентина Михайлівна**, Горлівський державний педагогічний інститут іноземних мов, завідувач кафедри німецької мови.

Захист дисертації відбувся 6 листопада 2010 р. Затверджено: 23 лютого 2011 р. Із дисертацією можна ознайомитися в Науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (58000, м. Чернівці, вул. Лесі Українки, 23).

Актуальність теми дослідження зумовлена тим, що функціонування лексико-семантичних груп прикметників з погляду діяхронного розвитку німецької мови вивчене ще недостатньо і сучасні методика, які дають об'єктивно точні результати, застосовуються дл аналізу такої ЛСГ вперше. Дослідження виконано із застосуванням сучасних, мало апробованих для діяхронії *кількісних, математичних методик* до великого обсягу *об'єктивно* описаного історичного мовного матеріалу (близько 3.900.000 слів). Поставлена в центр уваги лексико-семантична група зі значенням „*сильний*” відігравала важливу роль у світосприйнятті людини двн. та свн. періоді розвитку мови, тому вивчення парадигматики, синтагматики і, як наслідок, семантики та епідигматики цієї групи становить значний інтерес як для історичної, так і для сучасної лінгвістики.

Метою роботи є системне вивчення та опис прикметників, які виражають у німецькій мові поняття „*сильний*”, динаміку його семантичних змін на різних етапах розвитку мови від VIII до XIV ст. За отриманими результатами можна простежити розвиток семантико-епідигматичних характеристик прикметників зі значенням „*сильний*”, які є наслідком синтагматичних зв'язків та парадигматичних відношень і впливають з епідигматично-дериваційних характеристик прикметників досліджуваної групи.

Завданнями дисертаційного дослідження є:

1) висвітлити ступінь вивчення проблеми, ключових категорій і методик, необхідних для здійснення дослідження;

2) установити шляхом суцільної вибірки з лексикографічних джерел двн. та свн. мови вихідний список прикметників, що входять до досліджуваної групи, здійснити їхню інвентаризацію;

3) вивчити на основі зібраного з писемних пам'яток матеріалу парадигматичні відношення між досліджуваними одиницями за допомогою формули Я. Чекановського та коефіцієнта кореляції для об'єктивного встановлення їхніх семантико-епідигматичних характеристик;

4) проаналізувати синтагматичні зв'язки досліджуваних одиниць з іншими частинами мови, вивчити та описати типові для різних синхронних зрізів у діяхронії словосполучення;

5) установити на основі проведеного аналізу парадигматичних відношень та синтагматичних зв'язків епідигматичні характеристики, з'ясувати семантику прикметників зі значенням „*сильний*”;

6) провести аналіз змін у ЛСГ на рівні компонентів групи, а також на рівні семантики прикметників, що зберігаються в групі протягом дослідженого періоду.

Об'єктом дисертаційного дослідження є ЛСГ прикметників зі значенням „*сильний*” у діяхронному аспекті вивчення німецької мови, що складається зі стрижня (близько 15 компонентів), який змінюється на різних синхронних зрізах (двн. мова VIII–XI ст., а також свн. мова XII, XIII та XIV ст.), і сформована на основі 13 лексикографічних джерел, а також уточнена за джерелами різножанрової літератури.

Предметом дослідження є парадигматичні відношення, синтагматичні зв'язки, семантика та епідигматичні характеристики прикметників ЛСГ зі значенням „*сильний*”, їхні зміни та порівняльний аналіз протягом розвитку мови у VIII–XIV ст. (давньо-

верхньонімецька та середньверхньонімецька мова).

Наукова новизна роботи полягає у тому, що в дослідженні вперше:

– вивченні парадигматичні відношення у ЛСГ прикметників зі значенням „сильний” на різних синхронних зрізах німецької мови;

– проаналізовані синтагматичні зв’язки компонентів досліджуваної групи з позицій діакронії, підтверджені статистичними експериментами;

– вивчена семантика, а також епідигматично-дериваційні характеристики слів у діакронному аспекті німецької мови, починаючи від VIII до XIV ст., із використанням описових, кількісних, математичних методик;

– досліджене функціонування ЛСГ „сильний” у діакронії з урахуванням часової відстані між синхронними зрізами, які не перевищують 100 років;

– проведений розгорнутий епідигматичний аналіз на основі отриманих після проведеного дослідження даних парадигматики та синтагматики.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, чотирьох розділів (одного теоретичного та трьох практичних), висновків, додатків у формі таблиць і рисунків, списку наукових та лексикографічних джерел, списку використаних першоджерел. Повний обсяг дисертації складає 294 сторінки, з яких 178 с. – основного тексту, 82 с. – додатки у вигляді таблиць та малюнків репрезентують математичні підрахунки, які проводяться у різних розділах та підрозділах роботи, 34 с. – список використаних джерел.

Основні положення дисертації викладено в таких наукових працях:

1. Дослідження парадигматико-епідигматичних відносин між давньверхньонімецькими прикметниками лексико-семантичної групи зі значенням “сильний” / Ірина Іваніна // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. Левицький В. В. – Чернівці : Рута, 2008. – Вип. 370–371 : Германська філологія. – С. 204–218.

2. Дослідження парадигматичних відносин та епідигматики прикметників лексико-семантичної групи зі значенням „сильний” у клерикальних текстах середньверхньонімецької мови / Ірина Іваніна // Наукові записки / МОН України ; Кіровоградський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка / [ред. колегія : Василь Ожоган (відп. ред.) та ін.]. – Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2008. – У 5 ч. – Вип. 75 (4). – С. 189–192. – (Філологічні науки : мовознавство).

3. Інвентаризація лексико-семантичної групи прикметників зі значенням „сильний” у давньверхньонімецькій мові / Ірина Іваніна // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. пр. / наук. ред. Левицький В. В. – Чернівці : Рута, 2006. – Вип. 289 : Германська філологія. – С.188–197.

4. Інвентаризація лексико-семантичної групи прикметників середньверхньонімецької мови зі значенням „сильний” як одна з методик історикомовних досліджень / Ірина Іваніна // Мовознавчий вісник : зб. наук. праць / МОН України ; Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького / [ред. колегія : Г.І. Мартинова (відп. ред.) та ін.]. – Черкаси, 2008. –Вип. 6. – С.223–228.

5. Міра семантичної подібності прикметників зі значенням „швидкий” у давньверхньонімецькій мові / Іваніна І. О. // Матеріали Міжнар. наук. конф. [„Актуальні проблеми романо-германської філології в Україні та Болонський процес”], (Чернівці, 24—25 листопада 2004 р.) / [ред. колегія : Огуй О. Д. (наук. ред.) та ін.]. –Чернівці : Рута, 2004. – С. 95–97.

6. Парадигматичні та синтагматичні зв’язки прикметників зі значенням “швидкий” у середньверхньонімецькій мові / Ірина Іваніна // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. Левицький В. В. – Чернівці : Рута, 2005. – Вип. 232 : Германська філологія. – С. 74–82.

7. Синтагматичні зв’язки середньверхньонімецьких прикметників зі значенням „сильний” у лицарському епосі XIII ст. / Ірина Іваніна // Наукові записки / Кіровоградський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка / [ред. колегія : Василь Ожоган (відп. ред.) та ін.]. – Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2009. –У 4 ч. – Вип. 81 (1). – С. 83–89. .

8. Спроба формалізації історикомовних досліджень / І. Іваніна / Мовні і концептуальні картини світу : зб. наук. праць / гол. ред. Чередниченко О. І. – К. : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2004. – Вип.11, кн. 1. – С. 146–150.

9. Дослідження парадигматичних відносин та епідигматики середньверхньонімецьких прикметників лексико-семантичної групи зі значенням “сильний” у лицарському епосі XII століття / І. О. Іваніна // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки : зб. наук. праць / [ред. колегія : Горюх Є. І. (відп. ред.) та ін.]. – № 4. – Луцьк : Вежа, 2008. – С. 35–39. – (Філологічні науки).

* * *

ВІДОМОСТІ

**про захисти докторських та кандидатських дисертацій
зі спеціальності 10.02.04 – „Германські мови”,
захищені у спеціалізованій вченій раді Д 76.051.07
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
у 2011–2013 рр.**

*Спеціалізована вчена рада Д 76.051.07
у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича
вул. Коцюбинського, 2, V корпус., ауд. 230, м. Чернівці, 58012, Україна,
тел. (0372) 584832, email: ksum-dpt@chnu.edu.ua
тел. (0372) 584735, email: clg-mel@chnu.edu.ua*

**Андрій ПАНАСЬКОВ. Функціональна семантика номінацій судочинства
в англійській мові. – Рукопис.**

Роботу виконано на кафедрі англійської мови факультету іноземних мов Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України.

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, доцент **Михайленко Валерій Васильович**, Буковинська державна фінансова академія, завідувач кафедри сучасних європейських мов (м. Чернівці).

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор кафедри германської філології **Омельченко Лариса Федорівна**, Київський міжнародний університет; кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов **Гнаповська Людмила Вадимівна**, ДВНЗ „Українська академія банківської справи НБУ” (м. Суми).

Захист відбувся 24 червня 2011 р. Затверджено: 11 листопада 2011 р. Із дисертацією можна ознайомитися в Науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича за адресою: вул. Лесі Українки, 23, м. Чернівці, 58000.

Актуальність дослідження номінацій цивільного процесуального права (далі – НЦПП) полягала передусім у необхідності виокремлення субконцепту судочинства та шляхів його вербалізації у зв'язку зі зростаючою роллю юридичної термінології як інструменту правового знання і правової комунікації в сучасному суспільстві. Система НЦПП – важливий складник мови права в англійській мові. Процесуальна мова має на меті передавати інформацію, необхідну для розв'язання конфліктних ситуацій. Вона стала привертати до себе пильну увагу з впровадженням численних новацій у галузі тактики і техніки проведення судових процесів. НЦПП дотепер не розглядали як об'єкт варіантологічного дослідження. Установлення структурно-синтаксичних, лексичних і функціональних особливостей номінацій судочинства важливе для вивчення концептуалізації судочинства та розвитку семантики номінацій судочинства. Актуальність теми дисертації також зумовлена необхідністю дії правових норм і законів у системі міжнародних зв'язків, адекватної мовної реалізації цих зв'язків, укладанням лексикографічних видань.

Мета і завдання дослідження. У дисертації встановлено з позицій когнітивної семантики структурних, синтаксичних, семантичних і функціональних особливостей номінацій судочинства у британському, американському, канадському й австралійському варіантах англійської мови, онтогенезу номінацій судочинства в англійській мові у типології дискурсу (офіційному, публіцистичному і художньому) та їх семантичної еволюції у процесі міграції в інший контекст.

Досягнення поставленої мети передбачало розв'язання таких **завдань**:

1) формування методологічної парадигми дослідження номінацій судочинства в

англійській мові;

2) виокремлення підсистеми номінацій судочинства в англійському лексиконі;

3) дослідження концептуального простору „TRIAL” у загальному просторі „LAW” як домінанти цивільного процесуального права та його семантизації;

4) побудова структури лексико-семантичного поля судочинства в загальній англійській мові та її національних варіантах, виявлення парадигматичних відношень (полісемі, гіперо- та гіпонімії) між номінаціями судочинства всередині лексико-семантичного поля;

5) визначення функціонально-семантичної сполучуваності номінацій судочинства в типології дискурсу та національних варіантах англійської мови для встановлення їх спільних і відмінних рис;

6) укладання етимологічного словника, варіантологічного словника та англо-українського словника цивільного процесуального права.

Об’єктом дослідження виступили номінації судочинства в британському, американському, канадському й австралійському варіантах англійської мови.

Предметом аналізу в роботі слугували синтаксичні, лексико-семантичні та функціональні особливості номінацій судочинства в системі англійської мови та її національних варіантах, а також у структурі дискурсу.

Наукова новизна дисертації полягала в тому, що в роботі на основі дослідження великого масиву комп’ютеризованого корпусу текстів уперше виокремлено концептосферу судочинства в мегаконцептосфері права в англійській мові; отримано підсистему НЦПП у словнику глобальної англійської мови; побудовано лексико-семантичні поля номінацій судочинства в національних варіантах англійської мови; визначено за допомогою дистрибутивного та фреймового аналізів функціональну семантику номінацій судочинства у типології дискурсу; окреслено характерні особливості сполучуваності номінацій судочинства в національних варіантах англійської мови та загальній англійській мові; досліджено варіантологічний аспект номінацій судочинства в англійській мові.

Структура і обсяг роботи. Дисертаційне дослідження складається зі вступу, трьох розділів із висновками до них, загальних висновків, списку використаних джерел, списку лексикографічних джерел і джерел ілюстративного матеріалу та додатків, у яких подано таблиці, що узагальнюють вихідні положення розділів дисертації. Загальний обсяг дисертації – 238 с., з них 181 с. основного тексту. Список джерел налічує 415 найменувань. У тексті дисертації подано 36 таблиць, 26 схем, у Додатках – 8 таблиць і 9 схем.

Основні положення дисертації викладено в таких наукових працях:

1. Когнітивний компонент міжкультурної комунікації / А.В. Панаськов // Гуманітарний вісник: Всеукр. зб. наук. пр. / ред. колегія : Валерій Шпак (голов. ред.) [та ін.]. – Черкаси : ЧДТУ, 2007. – С. 244–247. – (Серія : Іноземна філологія : у двох томах. Том 1 : Проблеми сучасної світової літератури, Проблеми сучасного перекладознавства ; Число 11).

2. The Pragmatic Aspect of Courtroom Discourse / A. Panaskov // *Нова філологія* : зб. наук. пр. / ред. колегія : В.М. Манакін (голов. ред.) [та ін.]. – Запоріжжя : ЗНУ, 2008. – №30. – С. 104–108.

3. Концепт „СУД” в англійській мові / А.В. Панаськов // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки : зб. наук. пр. / ред. колегія : Є.І. Горюх (відп. ред.) [та ін.]. – Луцьк : Вежа, 2008. – №5 : Філологічні науки. – С. 327–330.

4. Комунікативна модель „TRIAL” / Андрій Панаськов // Буковинський журнал / ред. кол. : Мирослав Лазарук (голов. ред.) [та ін.]. – Чернівці, 2009. – №1–2. – С. 244–248.

5. Концепт „TRIAL” в онтологічному аспекті / А.В. Панаськов // Науковий часопис Національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова : зб. наук. праць / відп. ред. А.М. Корольова. – К. : Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2009. – Вип. 3. – С. 229–234. – (Серія 9 : Сучасні тенденції розвитку мови).

6. Conceptualizing Courtroom Interaction / А.В. Панаськов // *Мова і культура : науковий журнал* / ред. колегія : Д.С. Бурого (голов. ред.) [та ін.]. – К. : Видавничий Дім Дмитра Бурого, 2009. – Вип. 11. – Т. II (114). – С. 132–136.

7. Лексико-семантичне поле номінацій судочинства в англійській мові / А.В. Панаськов // *Наукові записки : матеріали міжнародної науково-практичної конференції „Міжнародна комунікація : мова – культура – особистість”*, 22–23 квітня 2010 р. / ред. колегія : М.І. Гнатюк [та ін.]. – Острог :

Видавництво Національного університету „Острозька академія”, 2010. – Вип. 14. – С. 56–59.

8. Діахронія англійських номінацій судочинства / А.В. Панаськов // Мовознавчий вісник : зб. наук. пр. / МОН України. Черкаський нац. ун-т імені Богдана Хмельницького / відп. ред. Г.І. Мартинова. – Черкаси : Чабаненко Ю.А., 2010. – Вип. 11. – С. 110–114.

9. Парадигматичні відносини номінацій судочинства в англійській мові / А.В. Панаськов // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка / відп. ред. Л.М. Марчук. – Чернівці : Книги-XXI, 2010. – Вип. 22. – С. 76–80. – (Філологічні науки; Том 2).

10. Розширення функціонального статусу юридичних термінів у різних фреймах / А.В. Панаськов // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції „Наука і освіта 2003” / ред. колегія : Ю.О. Шепель (голов. ред.) [та ін.]. – Дніпропетровськ : Наука і освіта, 2003. – С. 58–60. – (Філологія. Том 13).

11. Semantic transformations of civil law terms / А.В. Панаськов // Актуальні проблеми романо-германської філології в Україні та Болонський процес : матеріали міжнародної наукової конференції, 24–25 листопада 2004 р. / відп. за вип. О.Д. Огуй. – Чернівці : Рута, 2004. – С. 220–222.

12. Statistic Analysis of Semantic Components / А.В. Панаськов // Сучасні проблеми та перспективи дослідження романських і германських мов і літератур : матеріали II міжвузівської конференції молодих учених, 12–13 лютого 2004 р. / В.Д. Каліушенко (відп. ред.). – Донецьк : ДонГУ 2004. – С. 263–265.

13. Семантика лексеми „Law” / А.В. Панаськов // Мови у відкритому суспільстві : матеріали I Всеукраїнської науково-практичної конференції, 14–15 жовтня 2005 р. / відп. за вип. О.С. Колесник. – Чернівці : ВіТ-сервіс, 2005. – С. 33–35.

14. Терміносполучення у фреймовій структурі фахового тексту / А.В. Панаськов // Дні Науки – 2006 : матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції / відп. ред. К.О. Біла. – Дніпропетровськ : Наука і освіта, 2006. – С. 63–66. – (Філологічні науки. Том 18).

15. Semantic Correlations in Special Discourse: The Problem of Their Retaining In Translation / А.В. Панаськов // Messages, Sages and Ages : proceedings of the 2nd international conference on British and American Studies, October 19–21, 2006 / ed. E. Graur [and others]. – Suceava: Editura Universitatii Suceava. – P. 741–745.

16. The Pragmatics of Courtroom Interaction / А.В. Панаськов // Актуальні проблеми германської філології : матеріали II міжнародної наукової конференції, присвяченої 70-річчю від дня народження професора, доктора філологічних наук Левицького В.В., 10–12 квітня 2008 р. / відп. ред. І.М. Осовська. – Чернівці : Книги-XXI, 2008. – С. 219–221.

17. Онтогенез номінацій судочинства в англійській мові / А.В. Панаськов // Новые направления в изучении лексикологии, словообразования и грамматики начала XXI века : материалы международного симпозиума, 4–5 мая, 2009 г., Самара / отв. ред. Р.И. Тихонова. – Самара : Изд-во Поволжской государственной социально-гуманитарной академии, 2009. – С. 68–72.

* * *

Юрій КОВАЛЮК. Семантика та функції фразеологізмів з онімним компонентом у національних варіантах англійської мови. – Рукопис.

Роботу виконано на кафедрі англійської мови факультету іноземних мов Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України.

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, доцент **Михайленко Валерій Васильович**, Буковинський державний фінансово-економічний університет, завідувач кафедри сучасних європейських мов.

Офіційні опоненти: академік Академії ВО України, професор, доктор філологічних наук, професор кафедри іноземних мов для природничих факультетів **Денисенко Софія Никифорівна**, Львівський національний університет імені Івана Франка; кандидат філологічних наук, доцент кафедри мовознавства **Нагорна Ольга Олександрівна**, Хмельницький університет управління та права.

Захист відбувся 24 червня 2011 р. Затверджено: 11 листопада 2011 р. Із дисертацією можна ознайомитися в науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича за адресою: вул. Лесі Українки, 23, м. Чернівці, 58000.

Актуальність дисертації в тому, що дослідження семантичних і функціональних характеристик фразеологізмів з онімним компонентом у варіантологічному аспекті ще не

отримало інтегрального опису у вітчизняній і зарубіжній англістиці. Лінгвокогнітивний підхід уможливив реконструкцію концептів, вербалізованих фразеологізмами з онімним компонентом. Контекстуальний аналіз фразеологізмів з онімним компонентом на матеріалі текстових фрагментів і корпусів дав змогу простежити взаємозв'язок між етнокультурним компонентом семантики мовної одиниці та відповідним національним варіантом.

Мета і завдання дослідження. У дисертації здійснено комплексний аналіз семантико-функціональних властивостей фразеологізмів із онімним компонентом у національних варіантах сучасної англійської мови.

Реалізація поставленої мети передбачала розв'язання таких завдань:

1) визначити структурні моделі творення фразеологізмів із онімним компонентом в англійській мові;

2) реконструювати концепти та фрейми, вербалізовані фразеологізмами із онімним компонентом;

3) здійснити семантичну класифікацію фразеологізмів із онімним компонентом;

4) вирізнити семантику загальноанглійських, британських, американських, канадських та австралійських фразеологізмів із онімним компонентом;

5) проаналізувати дистрибуцію фразеологізмів із онімним компонентом;

6) установити функціональні властивості загальноанглійських, британських, американських, канадських і австралійських фразеологізмів із онімним компонентом;

7) виокремити основні типи модифікацій фразеологізмів із онімним компонентом.

Об'єктом дослідження виступили загальноанглійські, британські, американські, канадські й австралійські фразеологізми з онімним компонентом.

Предметом аналізу в роботі слугували семантичні та функціональні властивості фразеологізмів із онімним компонентом у національних варіантах сучасної англійської мови.

Наукова новизна дисертації полягала в тому, що в ній уперше в складі фразеологічного фонду англійської мови виділена група фразеологізмів із онімним компонентом завдяки типологічному підходу до аналізу її основних варіантів – австралійського, американського, британського та канадського. Запропоновано комплексний критерій аналізу семантики фразеологізмів із онімним компонентом: лінгвокогнітивний (реконструйовано типи фразеологічних концептів); варіантологічний (аналіз семантики фразеологізмів із онімним компонентом у національних варіантах англійської мови); контекстуальний (виокремлення й опис основних типів дистрибуції фразеологізмів із онімним компонентом); функціональний (дослідження прагматичних і стилістичних функцій фразеологізмів у мінімальній одиниці тексту – висловленні та встановлення взаємодії авторської інтенції й контекстуальних модифікацій фразеологізмів із онімним компонентом).

Структура і обсяг роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів із висновками до них, загальних висновків, додатків, списку використаних джерел, списку лексикографічних джерел і джерел ілюстративного матеріалу. Загальний обсяг дисертації складає 286 с., обсяг основного тексту – 184 с. Список використаних джерел налічує 355 позицій. У тексті дисертації подано 15 таблиць, 3 рисунки, у Додатках – 9 таблиць та 2 рисунки.

Основні положення дисертації викладено в таких наукових працях:

1. Антропоцентричні фразеологізми в англомовній картині світу: варіантологічний аспект / Ю.В. Ковалюк // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки : зб. наук. праць / редкол. : Є.І. Горюх [та ін.]. – Луцьк: Волинський нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2008. – № 4. – С. 226–229.

2. Антропоцентричний підхід до вивчення фразеологізмів із онімним компонентом / Ю.В. Ковалюк // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки : зб. наук. праць / редкол. : Є.І. Горюх [та ін.]. – Луцьк: Волинський нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2009. – № 6. – С. 517–520.

3. Визначення фразеологізму в сучасній лінгвістиці / Ю. В. Ковалюк // Гуманітарний вісник : всеукр. зб. наук. праць / редкол. : Людмила Білик [та ін.]. – Черкаси : ЧДТУ, 2009. – Число 13 : Іноземна філологія. – С. 136–140.

4. Внутрішня форма і символ у семантиці англійських фразеологізмів із топонімним компонентом / Ю. В. Ковалюк // Вісник Житомирського державного університету : всеукр. зб. наук.

- праць / редкол. : П. Ю. Саух [та ін.]. – Житомир : Вид. ЖДУ ім. І. Франка, 2009. – Вип. 47. – С. 233–236.
5. Дискурс-аналіз фразеологізмів з іменами власними (британський варіант) / Ю. В. Ковалюк // *МОВА і КУЛЬТУРА* : науковий журнал / редкол. П.П. Алексєєв [та ін.]. – К. : Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2009. – Вип.12. – Т. V (130). – С. 146–150.
6. Коннотація фразеологізмів с іменем собственним: вариантологічний підход / Ю.В. Ковалюк // *Матеріали Міжнародного научного симпозиума „Фразеологізм в тексті і текст в фразеологізмі (Четвертє Жуківські читання)”, (Великий Новгород, 4–6 мая 2009 г.)*. – Великий Новгород : НовГУ ім. Ярослава Мудрого, 2009. – С. 178–181.
7. Контекстуальна семантика фразеологізмів із власними назвами / Ю. Ковалюк // *Матеріали за 6-а міжнародна научна практична конференція [„Новини за модерна наука”]*, (Софія, 17–25 май 2010 г.). – Т. 17. : Філологічні науки. Політика. – Софія : Бял ГРАД-БГ, 2010. – С. 23–27.
8. Концептосфера „Людина” в австралійській англомовній картині світу / Ю.В. Ковалюк // *МОВА і КУЛЬТУРА* : науковий журнал / редкол. П. П. Алексєєв [та ін.]. – К. : Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2009. – Вип.11. – Т. II (114). – С. 151–154.
9. Лексико-семантична сполучуваність оніма у структурі фразеологізму / Ю.В. Ковалюк // *Науковий вісник Чернівецького університету* : зб. наук. праць / редкол. : В.В. Левицький [та ін.]. – Чернівці : ЧНУ, 2009. – Вип. 441–443 : Германська філологія. – С. 48–51.
10. Лінгвокультурний аспект фразеологізмів з антропонімічним компонентом / Ю.В. Ковалюк // *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова* : зб. наук. праць / за ред. А.В. Корольової. – К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2009. – Вип. 3. – С. 106–110. – (Сучасні тенденції розвитку мов).
11. Оцінний параметр концепту ЛЮДИНА / Ю. В. Ковалюк // *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка* / редкол. : М.Ф. Гетьманець [та ін.]. – Чернівці : Книги – ХХІ, 2010. – Вип. 22. – Т. 1. – С. 188–192. – (Філологічні науки).
12. Репрезентація образного складника концепту ЛЮДИНА / Ю. В. Ковалюк // *Наукові записки : матеріали міжнарод. наук.-практ. конф. [„Міжкультурна комунікація: мова – культура – особистість”]*, (Острого, 22–23 квітня 2010 р.). – Острого : Видавництво Національного університету „Острозька академія”, 2010. – Вип. 13. – С. 311–317. – (Серія „Філологічна”).
13. Семантика антропоніму в англійській фразеології у вариантологічному аспекті / Ю.В. Ковалюк // *Studia Linguistica* : зб. наук. праць / редкол. : М.А. Собуцький [та ін.]. – К. : Вид-поліграф. центр „Київський університет”, 2009. – Вип.2. – С.182–187.
14. Семантика денотативно мотивованих антропонімів в структурі англійських фразеологізмів: вариантологічний підход / Ю.В. Ковалюк // *Вестник Самарской гуманитарной академии* / редкол. : А.И. Алешин [и др.]. – Самара : Самарская гуманитарная академия, 2008. – № 2 (4) : Философия. Филология. – С. 225–230.
15. Функціональна семантика онімних фразеологізмів у британському варіанті англійської мови / Ю. В. Ковалюк // *Науковий вісник* : зб. наук. праць / Міністерство фінансів України : Буковинська державна фінансова академія / редкол. : В.К. Євдокименко [та ін.]. – Чернівці : Технодрук, 2010. – Вип 2 (3). – С. 82–89. – (Гуманітарні науки).
16. Функціональні та комунікативні особливості фразеологізмів із власним ім'ям / Ю. В. Ковалюк // *Матеріали III Міжнародної наукової конференції, присвяченої 70-річчю від дня народження професора, доктора філологічних наук Левицького В.В. [„Актуальні проблеми германської філології”]*, (Чернівці, 10–12 квітня 2008 р.). – Чернівці : Книги – ХХІ, 2008. – С.140–143.

* * *

Оксана ДАНИЛОВИЧ. Сполучуваність прикметників з іменниками в сучасній англійській мові (на матеріалі публіцистичного, наукового та художнього стилів). – Рукопис.

Роботу виконано на кафедрі германського, загального та порівняльного мовознавства факультету іноземних мов Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, доцент **Кійко Світлана Василівна**, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор кафедри англійської

філології **Бехта Іван Антонович**, Львівський національний університет імені Івана Франка; кандидат філологічних наук, доцент кафедри німецької філології **Ткачівська Марія Романівна**, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника.

Захист відбувся 23 вересня 2011 р. Затверджено: 26 вересня 2012 р. Із дисертацією можна ознайомитися в науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича за адресою: вул. Лесі Українки, 23, м. Чернівці, 58000.

Актуальність теми дисертації визначається загальною спрямованістю сучасних міждисциплінарних досліджень, пріоритетним напрямом яких є аналіз сполучуваності слів. Вивчення закономірностей сполучуваності слів у текстах та чинників, які впливають на неї, потребує наукового розв'язання. Актуальність теми зумовлена також потребою комплексного вивчення системно-мовних зв'язків лексико-граматичного класу прикметників, а також подальшими студіями лексичної, семантичної та синтаксичної сполучуваності прикметників.

Мета дослідження – вивчення сполучуваності прикметників з іменниками в публіцистичному (далі – ПС), науковому (НС) та художньому (ХС) стилях сучасної англійської мови на матеріалі англійських та американських текстів; виявлення синтагматичних та парадигматичних властивостей сполучуваності прикметників з іменниками у різних стилях; установлення загальних закономірностей сполучуваності та вивчення чинників впливу на неї, аналіз сильних зв'язків у різних функціональних стилях сучасної англійської мови.

Досягнення мети зумовило розв'язання таких **завдань** дослідження:

1) виявити лексико-семантичний склад досліджуваного матеріалу, виокремити ЛСГ прикметників та іменників як контекстуальних партнерів у текстах різних функціональних стилів сучасної англійської мови;

2) здійснити кількісно-якісний аналіз параметрів уживання прикметників з іменниками, встановити частотні характеристики й порівняти реалізацію ЛСГ прикметників у ПС, ХС і НС з урахуванням частоти вживання, широти, обсягу ЛСГ;

3) виокремити найчастотніші сполучення прикметників з іменниками в ПС, НС і ХС сучасної англійської мови та описати умови й чинники актуалізації сполучувальних можливостей прикметників у різних функціональних стилях;

4) виявити чинники частоти вживання, широти та обсягу ЛСГ прикметників і утворення сильних зв'язків з ЛСГ іменників;

5) диференціювати сильні, середні та слабкі зв'язки за допомогою статистичних методів;

6) порівняти сполучуваність прикметників з іменниками в трьох стилях та встановити їхні загальні й специфічні особливості;

7) визначити парадигматичні зв'язки між досліджуваними прикметниками в кожному функціональному стилі на основі їхніх синтагматичних відношень та порівняти їх.

Об'єкт дисертаційного дослідження – прикметники сучасної англійської мови.

Предмет дослідження – сполучуваність прикметників з іменниками на трьох рівнях сполучуваності та парадигматичні особливості прикметників у ПС, НС і ХС.

Наукова новизна роботи полягає в тому, що в ній уперше здійснено комплексний аналіз лексичної, семантичної та синтаксичної сполучуваності прикметників з іменниками у ПС, НС і ХС сучасної англійської мови і встановлено статистичні параметри їхнього вживання, здійснено порівняльну характеристику синтагматичних і парадигматичних зв'язків у трьох функціональних стилях, визначено чинники впливу на сполучуваність прикметників з іменниками, описано реалізацію сполучувальних можливостей прикметників у певній стильовій сфері й виявлено умови, які уможливають, обмежують або виключають реалізацію сполучувальних можливостей прикметників у трьох функціональних стилях.

Структура й обсяг роботи. Дисертаційна праця складається з переліку скорочень, вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних

науково-теоретичних джерел (287 позицій, із них 26 лексикографічних найменувань), списку джерел ілюстративного матеріалу (192) та додатків (33). Дисертація містить 55 таблиць, 13 рисунків. Загальний обсяг роботи 342 с. (із них – 198 с. основного тексту).

Основні положення дисертації викладено в таких наукових працях:

1. Кількісні параметри сполучуваності прикметників з іменниками в англійській пресі / Оксана Данилович // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. Левицький В.В. – Чернівці : Рута, 2004. – Вип. 206–207 : Германська філологія. – С. 98–112.
2. Статистичні характеристики сполучуваності лексико-семантичних груп прикметників з іменниками в англійській та американській пресі / Оксана Данилович // Вісник Житомирського державного університету: наук. журнал / голов. ред. Саух П.Ю. – Житомир : ЖДУ імені Івана Франка, 2006. – Вип. 27. – С. 170–174.
3. Інтенсивність сполучуваності лексико-семантичних груп прикметників з лексико-семантичними групами іменників у публіцистичному стилі англійської мови / Оксана Данилович // Нова філологія : зб. наук. праць / голов. ред. Манакин В.М. – Запоріжжя : ЗНУ, 2007. – № 26: Функціональне та лінгвопрагматичне вивчення мовних одиниць. Актуальні питання лінгвістики тексту та дискурсології. – С. 36–43.
4. Сполучуваність окремих прикметників з підкласами іменників у публіцистичному стилі / Оксана Данилович // Наукові записки. Серія „Філологічна“ : зб. наук. праць / наук. ред. Гнатюк М.І. та інші. – Острог : Вид-во НУ„Острозька академія“, 2007. – Вип. 8. – С. 140–149.
5. Семантична сполучуваність ЛСГ прикметників з ЛСГ іменників у науковому стилі / Оксана Данилович // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. Левицький В.В. – Чернівці : ЧНУ, 2008. – Вип. 370–371 : Германська філологія. – С. 109–121.
6. Лексична сполучуваність прикметників з іменниками в газетно-публіцистичному стилі / Оксана Данилович // Нова філологія : зб. наук. праць / голов. ред. Манакин В.М. – Запоріжжя : ЗНУ, 2008. – № 31 : Розвиток словникового складу германських та романських мов. – С. 53–57.
7. Аналіз іменної групи в англійській мові / Оксана Данилович // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. Левицький В.В. – Чернівці : ЧНУ, 2009. – Вип. 430 : Германська філологія. – С. 55–66.
8. Семантика іменників в іменній групі / Оксана Данилович // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки / голов. ред. Аркушин Г.Л. – Луцьк : ВНУ імені Лесі Українки, 2010. – Вип. 8. – С. 156–161.
9. Статистичні характеристики семантичної сполучуваності прикметників з іменниками у науковому стилі / Оксана Данилович // Вісник Житомирського державного університету: наук. журнал / голов. ред. Саух П.Ю. – Житомир : ЖДУ імені Івана Франка, 2010. – Вип. 51 – С. 100–103.
10. Особливості сполучуваності ЛСГ прикметників із ЛСГ іменників у художньому стилі сучасної англійської мови / Оксана Данилович // Науковий вісник Чернівецького університету: зб. наук. праць / наук. ред. Левицький В.В. – Чернівці : ЧНУ, 2010. – Вип. 531 : Германська філологія. – С. 109–122.
11. Парадигматичні відношення ЛСГ прикметників у публіцистичному стилі / Оксана Данилович // Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені В.Винниченка / ред. кол. : В. Ожоган (відп. ред.) та ін. – Кіровоград : РВВ КДПУ ім. Винниченка, 2011. – Вип. 95 (2). – С. 193–198.
12. Взаємозв'язок широти сполучуваності та частоти вживання прикметників з іменниками / О.Д. Данилович // Динаміка наукових досліджень „2003“ : матер. II міжнар. наук.-практ. конф. (Дніпропетровськ, 20–27 жовтня 2003 р.) / голов. ред. Шепель Ю.О. – Дніпропетровськ : Наука і освіта, 2003. – Т. 19. – С. 7–8.
13. Статистично значущі зв'язки прикметників з іменниками в англійській пресі / О.Д. Данилович // Наука і освіта „2005“ : матер. 8 міжнар. наук.-практ. конф. (Дніпропетровськ, 7–21 лютого 2005 р.) / голов. ред. Шепель Ю.О. – Дніпропетровськ : Наука і освіта, 2005. – Т. 4. – С. 20–21.
14. Взаємозв'язок між вживаністю та широтою сполучуваності ЛСГ прикметників з іменниками в англійській пресі / О.Д. Данилович // Розвиток наукових досліджень „2005“ : матер. міжнар. наук.-практ. конф. (Полтава, 7–9 листопада 2005 р.) / голов. ред. Бабич С.І. – Полтава : ІнтерГрафіка, 2005. – Т. 4. – С. 95–96.
15. Взаємозалежність між кількістю статистично значущих зв'язків та кількістю прикладів / О.Д. Данилович // Сучасні проблеми та перспективи дослідження романських і германських мов і літератур : матер. IV міжзв. конф. молодих учених (Донецьк, 1–3 лютого 2006 р.) / відп. ред. Каліушенко В.Д. – Донецьк : ДонНУ, 2006. – Ч. 1. – С. 100.
16. Сильні та слабкі зв'язки у газетно-публіцистичному стилі / О.Д. Данилович // Вісник

студентського наукового товариства Горлівського державного педагогічного інституту іноземних мов / голов. ред. Теркулов В.І. – Горлівка : Вид-во ГДПШМ, 2008. – Вип. 10 : матер. всеукр. наук.-практ. конф. молодих учених [„Мовна комунікація і сучасні технології у форматі різнорівневих систем”] (Горлівка, травень 2008 р.). – С. 7–10.

17. Типологія зв'язків прикметників з іменниками у газетно-публіцистичному стилі / О.Д. Данилович // Сучасні проблеми та перспективи дослідження романських і германських мов і літератур : матер. міжвуз. конф. молодих учених (Донецьк, 27–28 січня 2009 р.) / відп. ред. Каліушенко В.Д. та ін. – Донецьк: ДонНУ, 2009. – С. 66–68.

18. Сильні та слабкі зв'язки в іменній групі англійської мови / О.Д. Данилович // Сучасні стратегії та методи навчання іноземних мов у контексті європеїзації освіти : матер. всеукр. конф. (Горлівка, 28 квітня 2009 р.) / відп. ред. Семенова О.В. – Горлівка: Вид-во ГДПШМ, 2009. – С. 26–27.

19. Семантика іменників в іменній групі / О.Д. Данилович // Образование и наука на 21 век – 2009 : матер. за V междунар. науч. практ. конф. (София, 17–27 октомври 2009) / відп. ред. Милко Т.П. – София : «Бял ГРАД-БГ» ООД, 2009. – Т. 8 : Филологічні науки. Психологія и социология. Философия. – С. 29–34.

20. Парадигматичні зв'язки лексико-семантичних груп прикметників у різних стилях сучасної англійської мови / О.Д. Данилович // Nastoleni moderni vedy – 2010 : Nastoleni moderni vedy – 2010 : матер. за 6 mezinár. vědecko-prakt. konf. (Praha, 27.09.2010–05.10.2010) / red. Zdeněk Černák. – Praha : Education and Science, 2010. – Dil. 4. – С. 26–28.

* * *

Леся ГЛАДКОСКОК. Прикметники зі значеннями „світлий” і „темний” у сучасній англійській мові: семантика, синтагматика, парадигматика. – Рукопис.

Роботу виконано на кафедрі германського, загального і порівняльного мовознавства факультету іноземних Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України.

Науковий керівник – доктор філологічних наук, професор **Левицький Віктор Васильович**, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, завідувач кафедри германського, загального і порівняльного мовознавства.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор **Приходько Анатолій Миколайович**, Запорізький юридичний інститут Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, завідувач кафедри іноземних мов; кандидат філологічних наук, доцент **Білінський Михайло Емільович**, Львівський національний університет імені Івана Франка, завідувач кафедри англійської філології.

Захист відбувся 23 вересня 2011 р. Затверджено: 17 травня 2012 р. Із дисертацією можна ознайомитися в Науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича за адресою: вул. Лесі Українки, 23, м. Чернівці, 58000.

Актуальність дисертаційного дослідження була зумовлена двома основними чинниками: збільшенням інтересом сучасного мовознавства до змістового аспекту мови та недостатнім вивченням прикметників зі значеннями „світлий” і „темний” у сучасній англійській мові.

Мета дослідження. У дисертації визначено семантичні, синтагматичні і парадигматичні властивості прикметників зі значеннями „світлий” і „темний” в англійській мові шляхом аналізу текстів художньої прози, а також тлумачних і синонімічних словників; розроблено методи переходу від семантики слова та

структури лексико-семантичної групи до змісту концептів і їх моделювання.

Поставлена мета передбачала розв'язання таких завдань:

1) інвентаризувати за допомогою компонентно-квантитативної методики ЛСГ прикметників зі значеннями „світлий“ і „темний“ у сучасній англійській мові та визначити структуру кожної з підгруп („світлий“ і „темний“) – ядро, центр (основний склад), периферію; уточнити склад груп за допомогою кількісного аналізу вживання прикметників у текстах художньої прози;

2) визначити синтагматичні властивості прикметників зі значеннями „світлий“ і „темний“ за допомогою контекстологічного та квантитативного аналізу в моделях [слово] + [слово] та [слово] + [семантичний підклас слів];

3) установити семантичні підкласи слів-супровідників центрального слова (тобто кожного з досліджуваних прикметників) у моделі [центральне слово] + [слово-супровідник] + [іменник];

4) проаналізувати та описати на основі синтагматичних зв'язків досліджуваних прикметників їхні парадигматичні властивості, побудувати поле „світлий“ і поле „темний“, визначити структуру полів, інтерпретувати синонімічні та антонімічні відношення між прикметниками обох мікросистем;

5) здійснити перехід від семантичного аналізу ЛСГ до концептуального аналізу концептів СВІТЛИЙ і ТЕМНИЙ; побудувати доменосфери обох концептів, описати процедуру виявлення когнітивних чинників, засоби їхньої об'єктивації.

Об'єктом дослідження виступила лексико-семантична група прикметників „світлий – темний“ у сучасній англійській мові.

Предметом аналізу в роботі слугували семантичні, синтагматичні та парадигматичні властивості прикметників зі значеннями „світлий“ і „темний“ в англійській мові.

Наукова новизна дисертації полягала в тому, що за допомогою лінгвістичних методів уперше проведено комплексний аналіз семантичних, синтагматичних і парадигматичних властивостей прикметників, які входять до складу ЛСГ „світлий – темний“ в англійській мові; досліджено лексичну та семантичну сполучуваність прикметників на рівні слова та підкласу слів; уперше детально розглянуто семантичні підкласи прикметників, які вживаються з досліджуваними словами в одній синтагмі, тобто в моделі $A_1 + A_2 + N$, де A_1 – спостережуваний прикметник, A_2 – слово-супровідник. Уперше побудовано лексичні поля з урахуванням сполучуваності прикметників у моделі $A_1 + N$ і $A_1 + A_2 + N$.

Структура та обсяг роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного з них, загальних висновків, додатків (обсягом 55 сторінок), списку використаних джерел (259 позицій, з них 19 найменувань лексикографічних джерел), списку джерел (22) ілюстративного матеріалу. Загальний обсяг дисертації становить 253 сторінки, з них 172 сторінки основного тексту. Дисертація вміщує 8 таблиць, 2 рисунки, 11 схем і 2 фрейми; у додатках до дисертації подано 27 таблиць.

Основні положення дисертації викладено в таких публікаціях:

1. Лексична сполучуваність прикметника *dark* у сучасній англійській мові / Леся Гладкоско // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. В. В. Левицький. – Чернівці : Рута, 2007. – Вип. 339–340 : Германська філологія. – С. 83–91.

2. Предмет и основные направления прикладной лингвистики / Л. Г. Гладкоско // Гуманітарні проблеми становлення сучасного фахівця : матер. VIII Міжнар. наук.–практ. конф. (Київ, 22–23

березня 2007 року) / МОН України, Національний авіаційний університет / гол. оргкомітету проф. А.Г. Гудманян. – К. : НАУ, 2007. – Т. 2. – С. 137–138.

3. Інвентаризація лексико-семантичної групи прикметників зі значеннями „темний” та „світлий” на основі одномовних тлумачних словників / Леся Гладкосок // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. В. В. Левицький. – Чернівці : Рута, 2008. – Вип. 407 : Германська філологія. – С. 52–59.

4. Смысловая структура прикметников освітлення / Л.Г.Гладкосок // Актуальні проблеми германської філології : матер. III міжнар. наук. конф., присвяченої 70-річчю від дня народження проф., докт. філол. наук Левицького В.В. (Чернівці, 10–12 квітня 2008 року) / наук. ред. В.І.Кушнерик. – Чернівці : Книги–XXI, 2008. – С. 68–69.

5. Інвентаризація лексичної мікросистеми „світлий-темний” в англійській мові / Л. Г. Гладкосок // Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна : зб. наук. праць / гол. ред. І.С. Шевченко. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2010. – Вип. 64. – № 930 : Романо-германська філологія. Методика викладання іноземних мов. – С. 141–146.

6. Парадигматичні відношення в лексичній мікросистемі „світлий” в англійській мові / Л.Г. Гладкосок // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка : наук. журнал / гол. ред. П. Ю. Саух. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2010. – Вип. 54. – С. 218–222.

7. Сполучуваність прикметників зі значенням „світлий” в англійській мові / Л. Г. Гладкосок // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. В. В. Левицький. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2010. – Вип. 531 : Германська філологія. – С. 95–108.

8. Лексична сполучуваність прикметників зі значенням „світлий” у сучасній англійській мові / Л. Г. Гладкосок // Zprávy vědecké ideje – 2010. – Díl 12. Filologické vědy. Hudba a život : Materiály VI mezinárodní vědecko – praktická konference (Praha, 27.10.2010 – 05.11.2010) / Šéfredaktor : Prof. JUDr Zdeněk Černák. – Praha, Publishing House “Education and Science” s.r.o., 2010. – С. 6–7.

9. Способи дослідження міжлексемних парадигматичних відношень / Л. Г. Гладкосок // Проблеми та перспективи розвитку української науки на початку третього тисячоліття : матер. II Всеукр. наук.-практ. інтернет-конференції (Переяслав-Хмельницький, 14–16 грудня 2010 року) / гол. ред. В. П. Кокур. – Переяслав-Хмельницький : Переяслав-Хмельницький пед. ун-т імені Григорія Сковороди, 2010. – С. 194–197.

10. Сполучуваність прикметників зі значенням „темний” в англійській мові / Леся Гладкосок // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. В. В. Левицький. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2011. – Вип. 532 : Германська філологія. – С. 26–43.

11. Співвідношення параметрів сполучуваності прикметників зі значенням „світлий” у сучасній англійській мові / Л. Г. Гладкосок // Сучасні напрямки досліджень міжкультурної комунікації та методики викладання іноземних мов : матер. III Всеукр. наук.-практ. конф. студентів та молодих науковців (Житомир, 25 лютого 2011 року) / за заг. ред. В. В. Жуковської. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. – С. 83–85.

* * *

Альона БОШТАН. Функціонально-семантичне поле атрибутивності в сучасній німецькій мові (на матеріалі художнього, публіцистичного та наукового стилів). – Рукопис.

Роботу виконано на кафедрі германського, загального і порівняльного мовознавства факультету іноземних мов Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України.

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, доцент **Кійко Світлана Василівна**, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, доцент кафедри германського, загального і порівняльного мовознавства.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, доцент **Долгополова Лілія Анатоліївна**, Київський національний лінгвістичний університет, завідувач кафедри німецької мови і перекладу; кандидат філологічних наук, доцент **Панчишина Тетяна Анатоліївна**, Подільський державний аграрно-технічний університет, завідувач кафедри іноземних мов.

Захист відбувся 24 листопада 2011 р. Затверджено: 17 травня 2012 р. Із дисертацією можна ознайомитися в науковій бібліотеці Чернівецького національного університету

імені Юрія Федьковича за адресою: вул. Лесі Українки, 23, м. Чернівці, 58000.

Актуальність дослідження зумовлена загальною спрямованістю сучасних лінгвістичних досліджень із теоретичної та практичної граматики на виявлення основних семантичних, структурних та функціональних особливостей членів речення. У роботі запропоноване комплексне вивчення системно-мовних зв'язків розряду атрибутів та побудова ФСП атрибутивності в німецькій мові.

Мета і завдання дослідження. У дисертації виявлено системну організацію атрибутів, з'ясовано їхні семантичні характеристики і функції, побудовано та описано ФСП атрибутивності сучасної німецької мови. Поставлена мета передбачала розв'язання таких завдань:

1. Методом суцільної вибірки з художніх творів німецькомовних авторів, статей із сучасних німецьких газет і журналів та різнопрофільних наукових статей сформувати інвентар атрибутів у сучасній німецькій мові.

2. Випрацювати структурну і семантичну класифікації атрибутів сучасної німецької мови.

3. Установити особливості зв'язку між різними видами атрибута та іменниками.

4. Визначити комунікативні функції та семантичні типи атрибута в атрибутивних сполученнях.

5. Здійснити за допомогою статистичних прийомів комплексний кількісний аналіз різних видів атрибутивних конструкцій, виявити та описати їхні синтагматичні і парадигматичні властивості.

6. Порівняти особливості функціонування атрибутивних конструкцій у німецькомовних художніх, публіцистичних та наукових текстах.

7. Виявити та проаналізувати закономірності вживання атрибутивних конструкцій різного виду в авторському стилі.

8. Побудувати за допомогою отриманих даних про синтагматичні та парадигматичні зв'язки атрибутів ФСП атрибутивності у сучасній німецькій мові та описати його.

Об'єктом дослідження виступило ФСП атрибутивності в сучасній німецькій мові, **предметом** – системні, семантичні та функціональні характеристики атрибутивних конструкцій як складників ФСП.

Наукова новизна роботи полягала в тому, що в ній розглянуто атрибутивний зв'язок з позиції теорії поля на матеріалі художнього, публіцистичного та наукового стилів сучасної німецької мови. Уперше за допомогою статистичних методів здійснено комплексний аналіз взаємозв'язків атрибутів з іменниками в трьох функціональних стилях сучасної німецької мови. На основі отриманих даних про синтагматичні і парадигматичні зв'язки кожного виду атрибута та іменника уперше побудовано й описано ФСП атрибутивності. Функції атрибутів досліджено в порівняльному аспекті в текстах художнього, публіцистичного та наукового стилів, що дає підстави зробити узагальнювальні висновки про атрибути як статистичні параметри певного стилю.

Структура і обсяг роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів із висновками до кожного з них, загальних висновків, додатків, списку використаної літератури (280 позицій) та списку джерел ілюстративного матеріалу (30 найменувань). У тексті роботи подано 10 таблиць та 8 рисунків. Загальний обсяг дисертації становить 268 сторінок, з них 190 сторінок основного тексту, 49 сторінок додатків.

Основні положення дисертації викладено в таких наукових працях:

1. Деякі семантико-синтаксичні особливості атрибута як члена речення у сучасній німецькій мові / А.В. Боштан // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки / відп. ред. Є.І. Гороть. – Луцьк : Вежа, 2008. – Вип. 4 : Філологічні науки. – С. 102–105.

2. Семантичні типи та комунікативні функції атрибутів у сучасній німецькій мові / А.В. Боштан // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. В.В. Левицький. – Чернівці : Рута, 2008. – Вип. 370–371 : Германська філологія. – С. 163–170.

3. Вживання атрибутів різного виду в авторському стилі / А.В. Боштан // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. В.В. Левицький. – Чернівці : Рута, 2009. – Вип. 431 : Германська філологія. – С. 102–108.

4. Загальна характеристика функціонально-семантичного поля атрибутивності сучасної

німецької мови / А.В. Боштан // Науковий вісник Чернівецького університету: зб. наук. праць / наук. ред. В.В. Левицький. – Чернівці : ЧНУ, 2009. – Вип. 439–440 : Германська філологія. – С. 56–59.

5. Особливості функціонування атрибутивних сполучень у текстах публіцистичного стилю / А.В.Боштан // Наукові записки : зб. наук. праць / гол. ред. І.Д. Пасічник. – Острого : Вид-во НУ „Острозька академія”, 2010. – Вип. 13. – С. 59–64. – (Серія : Філологічна).

6. Gebrauch verschiedener Attributklassen in den Werken gegenwärtiger deutscher Schriftsteller / A.W. Boschtan // Гуманітарний вісник Черкаського університету : зб. наук. праць / гол. ред. Л.І. Білик. – Черкаси : ЧДТУ, 2010. – Вип. 16. – С. 159–165. – (Серія : Іноземна філологія).

7. Семантико-синтаксична класифікація атрибутів сучасної німецької мови / А.В. Боштан // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка / гол. ред. В.С. Курило. – Луганськ : ЛНУ імені Тараса Шевченка, 2011. – Вип. 16 (227). – С. 126–131. – (Серія : Філологічні науки).

8. Функціонально-семантичне поле атрибутивності в науковому стилі сучасної німецької мови / А.В.Боштан // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки / гол. ред. Г.Л. Аркушин. – Луцьк : ВНУ ім. Лесі Українки, 2011. – Вип. 6. – С. 15–21. – (Серія : Філологічні науки).

9. Функціонально-семантичне поле атрибутивності у сучасній німецькій мові / А.В. Боштан // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. В.В. Левицький. – Чернівці : Рута, 2011. – Вип. 551–552 : Германська філологія. – С. 246–258.

10. Види атрибутів у німецькій мові (на матеріалі твору Г.Граса „Бляшаний барабан”) / А.В.Боштан // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка : наук. журн. / гол. ред. П.Ю. Саух. – Житомир : Вид-во Житомир. держ. ун-ту імені Івана Франка, 2007. – Вип. 32. – С. 163–168.

11. Класифікація атрибутів сучасної німецької мови / А.В. Боштан // Молодь, освіта, наука, культура і національна самосвідомість в умовах європейської інтеграції : матеріали X Всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 16–18 травня 2007 р.) / відп. ред. І.І. Тимошенко. – Київ : Видавництво Європейського університету, 2007. – Том 1. – С. 63–65.

12. Семантичні типи та комунікативні функції атрибута у сучасній німецькій мові / А.В.Боштан // Сучасні проблеми та перспективи дослідження романських і германських мов і літератур : матеріали VI Міжвуз. конф. молодих учених (Донецьк, 28–29 січня 2008 р.) / відп. ред. В.Д. Каліушенко. – Донецьк : ДонНУ, 2008. – Том 1. – С. 35–39.

13. До питання про семантико-синтаксичні особливості атрибута у сучасній німецькій мові / А.В.Боштан // Сучасні тенденції розвитку та дослідження германських мов : матеріали I Всеукр. наук.-практ. конф. (Мелітополь, 19 вересня 2008 р.) / ред. колегія : І.П. Аносов [та ін.]. – Мелітополь : ТОВ „Видавничий будинок ММД”, 2008. – С. 22–24.

14. Особливості детермінативних композитів як складової функціонально-семантичного поля атрибутивності сучасної німецької мови / А.В.Боштан // Новини от добрата наука : матеріали V Междунар. науч. практ. конф. (Софія, 17–25 травня 2009 р.) / ред. М.Т. Петков. – Софія : „Бял ГРАД-БГ ООД”, 2009. – Том 14. – С. 75–78.

15. Структура функціонально-семантичного поля атрибутивності сучасної німецької мови / А.В. Боштан // Германістика XXI століття: Традиційні й новітні аспекти дослідження та викладання : матеріали Міжнар. наук. конф. (Горлівка, 22–23 квітня 2010 р.) / гол. ред. В.І. Теркулов. – Горлівка : Видавництво ГДПШМ, 2010. – С. 7–10.

16. Розподіл частот атрибутів у різних функціональних стилях сучасної німецької мови / А.В. Боштан // Проблеми та перспективи лінгвістичних досліджень в умовах глобалізаційних процесів : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. (Тернопіль, 7–8 квітня 2011 р.) / ред. колегія : Н.С. Лиса [та ін.] – Тернопіль : Економічна думка, 2011. – С. 21–23.

* * *

Світлана ШКВАРЧУК. Епоніми Й.В. Гете: системно-функціональний та лінгвокультурологічний аспекти. – Рукопис.

Роботу виконано на кафедрі германського, загального та порівняльного мовознавства факультету іноземних мов Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України.

Науковий керівник – доктор філологічних наук, професор **Огуй Олександр Дмитрович**, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, завідувач

кафедри іноземних мов для гуманітарних факультетів.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор кафедри іноземних мов **Іваненко Світлана Мар'янівна**, Інститут природничо-географічної освіти та екології Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (м. Київ); кандидат філологічних наук, доцент кафедри німецької філології і перекладу **Онїщенко Наталія Анатоліївна**, Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна.

Захист відбувся 24 листопада 2011 р. Затверджено: 29 березня 2012 р. Із дисертацією можна ознайомитися в Науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича за адресою: вул. Лесі Українки, 23, м. Чернівці, 58000.

Актуальність дослідження була зумовлена необхідністю проведення комплексного аналізу епонімної спадщини Й.В. Гете – одного з найвизначніших і найпродуктивніших творців крилатих висловів німецької мови; потребою мінімізувати диспропорцію, яка виникла між рівнем мовознавчого опису та широтою функціонування й лінгвокультурною значущістю епонімів класика. Крім того, актуальність дисертації була зумовлена завданням установлення авторського „епонімного мінімуму” та виявлення прагматичних характеристик його актуалізації в сучасній німецькій лінгвокультурі, а також нагальністю вивчення проблеми в нових аспектах з урахуванням набутих в сучасній когнітивно-дискурсивній парадигми мовознавчих досліджень.

Мета дослідження – системно проаналізувати епоніми німецького класика Й.В. Гете, зважаючи на їхню індивідуально-авторську детермінованість та специфіку дискурсивної реалізації в сучасному німецькому лінгвосоціумі.

Поставлена мета передбачала розв’язання таких **завдань**:

1) схарактеризувати специфіку епонімів як особливого типу фразеологічних одиниць з урахуванням традиційних та сучасних теоретичних підходів і випрацювати об’єктивну методику їх аналізу;

2) описати прецедентність особистості Й.В. Гете та його вплив на формування епонімного фонду німецької мови;

3) розглянути цитатно-афористичний масив Й.В. Гете, описати на його основі авторську картину світу та визначити її основні концептуальні домінуючі;

4) провести інвентаризацію цитат письменника, використовуючи дані лексикографічних джерел та результати психолінгвістичного експерименту серед носіїв мови;

5) з’ясувати основні чинники та формально-семантичні процеси, які сприяли закріпленню цитат класика в ментальному лексиконі носіїв мови та їх входженню в загальнонімецьку фразеологію;

6) розкрити специфіку мовленнєвої реалізації епонімів Й.В. Гете, виявити їхнє функціонально-прагматичне навантаження;

7) установити шляхом опитування респондентів критерії епонімності досліджуваних крилатих висловів – ступеня ознайомленості з ними носіїв мови (*Bekanntheitsgrad*, за П. Гржибеком) та наявності зв’язку з першоджерелом, а також чинники, які зумовлюють ці характеристики.

Об’єктом дослідження послужили різноструктурні одиниці цитатного походження (крилаті вислови, або епоніми) Й.В. Гете.

Предмет дослідження – онтологічні, системно-функціональні та лінгвокультурологічні особливості одиниць цитатного походження.

Наукова новизна дисертації полягала в комплексному підході до феномену крилатих висловів з урахуванням їхньої культурологічної та індивідуально-авторської детермінованості, у застосуванні до опису епонімів сучасних теорій прецедентності та інтертекстуальності. Уперше на основі афористично-цитатного масиву описано авторську картину світу Й.В. Гете, а також визначено корпус епонімів письменника, які стали прецедентними в німецькій лінгвокультурі. У роботі доповнено й розширено загальні теоретичні положення щодо функціонування крилатих висловів у мовленні.

Структура і обсяг роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів із висновками до кожного з них, загальних висновків, додатків, переліку використаної літератури (315 бібліографічних позицій) та списку умовних позначень текстових і лексикографічних джерел (57 найменувань). У тексті роботи подано 13 таблиць та 9 рисунків. Загальний обсяг роботи становить 289 с., текстова частина – 170 с., додатки до роботи – 74 с.

Основні положення дисертації викладено в таких наукових працях:

1. Національна особистість як об'єкт дослідження в лінгвокультурології / С.С. Шкварчук // Мовні і концептуальні картини світу : зб. наук. праць / відп. ред. О.І. Чередниченко. – К. : ВПЦ „Київський університет”, 2007. – Вип. 22. – Ч. II. – С. 199–202.

2. Авторська картина світу Й.В. Гете (на матеріалі афористично-цитатного масиву) / С.С. Шкварчук // Мова і культура : наук. журн. / гол. ред. Бураго Д.С. – К. : Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2009. – Вип. 12. – Т. I (126). – С. 107–114.

3. Афоризми Й.В. Гете та Ф. Шіллера в лінгвокультурному вимірі / С.С. Шкварчук // Мова і культура : наук. журн. / гол. ред. Д.С. Бураго. – К. : Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2009. – Вип. 11. – Т. III (115). – С. 122–127.

4. Крилаті слова чи епоніми як об'єкт сучасних лінгвістичних досліджень (огляд теоретичних напрацювань) / С.С. Шкварчук // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки / відп. ред. Горьч. Є.І. – Луцьк : ВНУ ім. Лесі Українки, 2009. – С. 533–536. – (Серія: Філологічні науки).

5. Епоніми Й.В. Гете в німецькій фразеологічній картині світу: лексикографічний аспект / С. Шкварчук // Наукові записки : зб. наук. праць / відп. ред. О. Семенюк. – Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2010. – Вип. 89 (2). – С. 115–119. – (Серія: Філологічні науки).

6. Епоніми Й.В. Гете в культурно-мовній компетенції рідномовців (статистичний аналіз результатів експерименту) / С.С. Шкварчук // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка / гол. ред. Л.М. Марчук. – Чернівці : Книги – XXI, 2010. – Вип. 22 : Філологічні науки. – Т. 2. – С. 188–194.

7. Психолого-когнітивні фактори епонімізації цитат Й.В. Гете та їх прецедентний статус / С.С. Шкварчук // Мова і культура : наук. журн. / гол. ред. Д.С. Бураго. – К. : Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2010. – Вип. 13. – Т. VII (143). – С. 99–105.

8. Функціонування модифікованих епонімів Й.В. Гете у німецькомовному публіцистичному дискурсі / С. Шкварчук // Актуальні проблеми романо-германської філології та прикладної лінгвістики : журн. / гол. ред. Кушнерик В.І. – Чернівці : Книги XXI, 2010. – Вип. 1. – С. 179–190.

9. Формалізована інвентаризація епонімів Й.В. Гете (на матеріалі лексикографічних джерел) / С.С. Шкварчук // Загальні проблеми фразеології : матеріали міжнар. конф. (Горлівка, 15 жовт. 2009 р.) / гол. ред. С.П. Волосевич. – Горлівка : Вид-во ГДППМ, 2009. – С. 216–219.

10. Место эпонимов в формировании языковой картины мира (на примере творчества Й.В. Гете) / С.С. Шкварчук // Фразеология и познание : сб. докл. 2-й Междунар. науч. конф. (Белгород, 7–9 сентября 2010 г.) / отв. ред. Н.Ф. Алефиренко. – Белгород : Изд-во БелГУ, 2010. – Т. 1. – С. 283–286.

11. Національно-культурна специфіка епонімів як об'єкта лінгвокультурологічних студій / С.Шкварчук // Лінгвістичні проблеми та інноваційні підходи до викладання чужоземних мов у вищих навчальних закладах : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. (Львів, 8–30 жовтня 2010 р.) / гол. ред. М.М. Козяр. – Львів : ЛДУ БЖД, 2010. – С. 82.

12. Geflügelte Worte als kulturspezifische Phraseologismen: theoretisch-praktische Ansätze zur Vermittlung von kultursprachlicher Kompetenz / S.S. Schkwartschuk // Лінгвістичні та методичні проблеми навчання мови як іноземної : матеріали VIII Міжнар. наук.-практ. конф. (Полтава, 14–15 травня, 2010 р.) / ред. В.К. Зернова. – Полтава, 2010. – С. 536–538.

* * *

Ангеліна ГОЯН. Фразеологізми в сучасній німецькомовній пресі: структурно-семантичний та функціональний аспекти. – Рукопис.

Роботу виконано на кафедрі германського, загального та порівняльного мовознавства факультету іноземних мов Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України.

Науковий керівник – доктор філологічних наук, професор **Огуй Олександр Дмитрович**, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, завідувач кафедри іноземних мов для гуманітарних факультетів.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, доцент, завідувач кафедри германської філології **Школяренко Віра Іванівна**, Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка; кандидат філологічних наук, доцент **Остапович Олег Ярославич**, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, доцент кафедри німецької філології.

Захист відбувся 23 грудня 2011 р. Затверджено: 26 вересня 2012 р. Із дисертацією можна ознайомитися в Науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича за адресою: вул. Лесі Українки, 23, м.Чернівці, 58000.

Актуальність дослідження була зумовлена необхідністю детальнішого вивчення ролі фразеологічних засобів у побудові МКС та особливостей конструювання фразеологічного фрагменту МКС у текстах засобів масової інформації, де вони посідають особливо важливе місце. Актуальним є застосування сучасних методів дослідження та поєднання когнітивного й лінгвостатистичного аналізу для виявлення особливостей реалізації фразеологічної картини світу (ФКС) в мові періодичної преси і публіцистики. Значну увагу сучасного мовознавства привертають також особливості прагматичного впливу (ФО) на читача. Вибір саме газетно-журнальних текстів для аналізу пояснюємо тим, що преса є найдинамічнішою сферою суспільства і залишається потужним джерелом поширення інформації, впливу на суспільство і формування громадської думки. У цьому аспекті вивчення фразеології періодичної преси є нині одним з найактуальніших напрямів мовознавства, адже цілком очевидно, що саме в засобах масової комунікації формуються основні тенденції розвитку сучасної мови, основу якої становить специфічна лексика і фразеологія, відома широкому загалу.

Мета і завдання дослідження. У дисертації схарактеризовано структурно-семантичні та функціональні аспекти фразеологізмів і виявлено особливості репрезентації фразеологічного фрагменту МКС в сучасній німецькій пресі.

Поставлена мета передбачала розв'язання таких **завдань**:

- 1) інвентаризувати фразеологізми досліджуваних текстів та систематизувати їх за інтегрованою структурно-семантичною класифікацією;
- 2) з'ясувати особливості використання фразеологізмів у суспільно-політичному та економічному дискурсах;
- 3) установити корпус оказіонального вживання фразеологізмів, а також класифікувати модифіковані вживання ФО;
- 4) виявити звороти, не кодифіковані у фразеологічних словниках, та за допомогою психолінгвістичного експерименту встановити їхній мовний статус;
- 5) розподілити корпус ФО за трьома концептосферами: «Світ людини», «Об'єктивний світ», «Детермінанти» та визначити основні концепти ФКС як фрагменту МКС;
- 6) проаналізувати відмінності у вербалізації окремих концептів з огляду на тематику журнально-газетних рубрик;
- 7) характеризувати співвідношення концептів ФКС із способами модифікування фразеологізмів.

Об'єкт дослідження – фразеологічні одиниці, що їх уживають у сучасній німецькомовній періодичній пресі.

Предметом аналізу в роботі слугували структурно-семантичні і функціональні особливості ФО та їхня роль у репрезентації МКС у німецькомовній пресі.

Наукова новизна дисертації полягала в тому, що в ній на основі емпіричних даних *вперше* було описано фразеологічний фрагмент МКС сучасної німецької преси на матеріалі як узувальних, так і модифікованих ФО, проведено їх кількісний (зокрема

статистичний), якісний та порівняльний аналізи. *Уперше* визначено релевантні концепти, репрезентовані фразеологізмами преси; виявлено звороти, некодифіковані у фразеологічних словниках, та за допомогою психолінгвістичного експерименту доведено правомірність їх майбутньої кодифікації у лексикографічних працях. Новим у роботі є також дослідження співвідношень концептів ФКС із способами модифікування фразеологізмів.

Структура і обсяг роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів із висновками до кожного з них, загальних висновків, списку використаної літератури (326 бібліографічних позицій), переліку джерел ілюстративного матеріалу (5), лексикографічних джерел (13) та додатків. Загальний обсяг роботи становить 358 сторінок, основний зміст викладено на 171 сторінці.

Основні положення дисертації викладено в таких наукових працях:

1. Фразеологічні сполучення в німецькій мові: структурно-семантична організація та спроби класифікації / А.І. Чаглей // *Studia Romanica et Germanica*. – Іноземні мови. Зарубіжна література. Методика викладання : наук. журнал / гол. ред. В.Д. Каліушенко. – Т. 3. – № 1 (7). – Донецьк : Дон НУ, 2006. – С. 66–74.

2. Сучасна структурно-семантична класифікація фразеологічних одиниць на матеріалі публіцистичного тексту / А.І. Чаглей // *Науковий вісник Чернівецького національного університету* : зб. наук. пр. / наук. ред. В.В. Левицький. – Чернівці : Рута, 2006. – Вип. 289 : Германська філологія. – С. 114–121.

3. Роль фразеологізмів у політичному дискурсі (на матеріалі німецької преси) / А.І. Чаглей // *Науковий вісник Чернівецького національного університету*: зб. наук. пр. / наук. ред. В.В. Левицький та ін. – Чернівці : Рута, 2008. – Вип. 408–409 : Германська філологія. – С. 32–39.

4. Реалізація фразеологічної картини світу в німецькій пресі (на матеріалі газети „Die Zeit“) / А.І. Чаглей // *Науковий вісник Чернівецького національного університету* : зб. наук. пр. / наук. ред. В.В. Левицький та ін. – Чернівці : Рута, 2009. – Вип. 441–443 : Германська філологія. – С. 273–276.

5. Оказійні образні порівняння як джерело збагачення фразеологічного фонду мови / А.І. Чаглей // *Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка* / В.М. Ожоган (відп. ред.) та ін. – Кіровоград : РВВ КДПУ, 2009. – Вип. 81 (1). – С. 148–151. – (Серія : Філологічні науки (мовознавство)).

6. Людина та фразеологічна репрезентація світу (на матеріалі німецької преси) / А.І. Чаглей // *Науковий вісник Волинського національного університету* : зб. наук. пр. / ред. Г.Л. Аркушин. – Луцьк, 2010. – Вип. 9 : Філологічні науки. – С. 404–407.

7. Неологізми в німецькій фразеології / А.І. Чаглей // *Мовні і концептуальні картини світу* : зб. наук. пр. / гол. ред. : О.І. Чердниченко. – Київ, 2007. – Вип. 24. – Ч. 4. – С. 44–48.

8. Вживання фразеологізмів у сучасній німецькій публіцистиці / А.І. Чаглей // *Матеріали III конференції молодих учених : Сучасні проблеми та перспективи дослідження романських і германських мов (Донецьк, 15–16 лютого 2005 року)*. – Донецьк : ДонНУ, 2005. – С. 105–106.

9. Neologismen in der Phraseologie / Anhelina Chahley // *Tribüne : Zeitschrift für Sprache und Schreibung*. – № 4. – ВМУК. – Wien : Infotek, 2007. – S. 14–16.

10. Функціональний аспект фразеологізмів у дискурсі економічних рубрик сучасної німецької преси / А.І. Гоян // *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету* : зб. наук. пр. / відповід. ред. О.М. Образцова. – Одеса, 2011. – Вип. 2. – С. 8–11. – (Серія : Філологія).

* * *

Ольга ВІЗНЮК. Дериваційно-ономасіологічний аспект розвитку префіксального словотворення в англійській мові. – Рукопис.

Роботу виконано на кафедрі англійської мови факультету іноземних мов Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України.

Науковий керівник – доктор філологічних наук, професор **Положин Михайло Михайлович**, Закарпатський державний університет, завідувач кафедри ділової

іноземної мови та перекладу.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор **Зацний Юрій Антонович**, Запорізький національний університет, завідувач кафедри теорії та практики перекладу з англійської мови; кандидат філологічних наук, професор **Горють Євгенія Іванівна**, Волинський національний університет імені Лесі Українки, завідувач кафедри практики англійської мови.

Захист відбувся 23 грудня 2011 р. Затверджено: 17 травня 2012 р. Із дисертацією можна ознайомитися в Науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича за адресою: вул. Лесі Українки, 23, м. Чернівці, 58000.

Актуальність теми дисертаційної роботи зумовлена потребою досліджень, які висвітлювали б в інтегрованому вигляді структурно-семантичну й номінативну динаміку префіксальних похідних і їхніх моделей, характерних для різних ономасіологічних категорій упродовж усіх письмово зафіксованих етапів розвитку англійської мови як переходу від одного якісного стану до іншого, вищого. Хоча окремі проблеми префіксального словотворення вже були предметом неодноразових лінгвістичних розвідок, однак цілісного й несуперечливого уявлення, що репрезентувало б динаміку тих дериваційно-ономасіологічних механізмів, які привели систему префіксації англійської мови до формування сучасного її стану й обсягу номінативних ресурсів, максимально адаптованих до потреб адекватного позначення предметів і явищ навколишньої дійсності, ще не створено. Тому виникає назріла потреба в поглибленому вивченні різноспрямованих еволюційних змін, пов'язаних зі становленням і подальшим розвитком сукупності номінативних процесів, що відбувалися в історії розвитку англійського префіксального словотворення.

У суто лінгвістичному плані актуальність запропонованого діахронного дослідження визначається також і тим, що подальше наукове напрацювання проблем розвитку префіксальної системи у різних мовах зумовлено також необхідністю створення несуперечливої теорії історичного словотвору, дериваційної ономасіології, номінації, історичної семантики поряд із розробкою нових методичних прийомів наукового аналізу конкретного емпіричного матеріалу.

Мета роботи – різнобічно дослідити дериваційно-ономасіологічний аспект віддіслівного й відіменникового префіксального словотворення за весь письмово зафіксований період розвитку англійської мови.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких основних **завдань**:

1) установити структурно-семантичні моделі віддіслівних і відіменникових префіксальних похідних у межах ОК упродовж чотирьох письмово зафіксованих періодів розвитку англійської мови;

2) виокремити лексико-семантичні групи (далі – ЛСГ) твірних основ, що беруть безпосередню участь у формуванні префіксальних ОК;

3) описати сполучувальні особливості префіксів і твірних основ (далі – ТО) різних ЛСГ як невід'ємних компонентів моделей, характерних для кожної з досліджуваних ОК;

4) виявити градацію категоріально зумовленої продуктивності структурно-семантичних моделей англійських префіксальних похідних;

5) простежити динаміку дериваційно-ономасіологічних змін, які відбулися у віддіслівних і відіменникових префіксальних похідних;

6) порівняти дериваційно-ономасіологічні особливості розвитку префіксального словотворення, що впливають із дієслівної, іменникової, а всередині них і лексико-семантичної належності ТО як компонентів досліджуваних моделей.

Об'єкт дослідження – англійські префіксальні похідні, що були носіями ОК упродовж чотирьох періодів розвитку англійської мови.

Предметом дослідження є структурні, структурно-семантичні та номінативні особливості префіксальних похідних, які брали участь у формуванні ОК упродовж усіх

письмово зафіксованих періодів розвитку англійської мови.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що у дисертації вперше здійснено комплексне діахронне дослідження англійських префіксальних похідних під кутом зору реалізації їхнього словотвірного потенціалу в межах ОК упродовж чотирьох періодів розвитку англійської мови, яке дало змогу описати різнохарактерні зміни у семантичних й ономасіологічних структурах та їхню взаємну зумовленість. Новизна дисертації полягає і в тому, що історія кожної префіксальної одиниці, ТО, моделі та ОК розглядається на тлі інших, отримуючи свою інтерпретацію з позиції всієї системи, що розвивається. В англістиці вперше на матеріалі префіксального способу словотворення продемонстровано різноманітність шляхів і способів формування мисленнєвої та номінативної діяльності, притаманної реальним носіям англійської мови на кожному з указаних етапів її розвитку, з одного боку, та як, на перший погляд, розрізнені предмети і явища навколишньої дійсності класифікувалися, узагальнювалися й підводилися англomовною свідомістю під певні ОК, реалізовані специфічною структурою префіксальних похідних і моделей, – з іншого.

Уперше проведений у дисертації різнобічний опис дериваційно-ономасіологічних етапів розвитку префіксального словотворення в англійській мові в усьому обсязі її гетерогенного й гетерохронного варіювання, що ґрунтується на найновіших досягненнях теорії номінації, уможливив простеження й інтерпретацію таких процесів їхньої еволюції, які ще взагалі не привертали до себе уваги дослідників.

Структура і обсяг роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів із висновками до кожного з них, загальних висновків, бібліографії, списку лексикографічних джерел, додатків. Загальний обсяг роботи складає 293 сторінки, обсяг основного тексту – 187 сторінок. Бібліографія містить 252 найменування, з них праці вітчизняних і зарубіжних авторів – 240 позицій, лексикографічних джерел – 12 назв.

Основні положення дисертації викладено в таких наукових працях:

1. Комбінаторика англійських префіксів ономасіологічної категорії оцінки (діахронний аспект) / О.В. Візнюк // Науковий вісник Чернівецького університету: зб. наук. праць / ред. Левицький В.В. – Чернівці : Рута, 2008. – Вип. 407 : Германська філологія – С. 73 – 86.
2. Динамічні характеристики ядрових ЛСГ похідних іменників префіксальної ономасіологічної категорії асоціативності в англійській мові / О.В. Візнюк // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки / відп. ред. Горюх Є.І. – Луцьк : ВНУ ім. Лесі Українки, 2009. – № 16. – С. 69–75. – (Серія : Філологічні науки).
3. Теоретичні аспекти ономасіології як лінгвістичної науки / О.В. Візнюк // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки / відп. ред. Горюх Є.І. – Луцьк: ВНУ ім. Лесі Українки, 2010. – № 9. – С. 179–181. – (Серія : Філологічні науки).
4. Динамічні характеристики дієслівних похідних префіксальної ономасіологічної категорії локативності в англійській мові / О.В. Візнюк // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка / відп. ред. Л.М. Марчук. – Чернівці : Книги – ХХІ, 2010. – Вип. 22 : Філологічні науки. – Т. 1. – С. 250–254.
5. Динаміка префіксальних моделей ономасіологічної категорії локативності в англійській мові / О.В. Візнюк // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки / відп. ред. Горюх Є.І. – Луцьк : ВНУ ім. Лесі Українки, 2011. – № 3. – Ч. 2. – С. 77–82. – (Серія : Філологічні науки).
6. Діахронно-квантитативні характеристики англійських префіксів ономасіологічної категорії оцінки (пейоративний різновид) / О.В. Візнюк // Лінгвістичні аспекти мовної комунікації : функціонально-прагматичний, семантичний та когнітивний параметри досліджень : матер. міжнар. конф. (Горлівка, 27 жовт. 2008 р.) / відп. ред. Федотова О.І. – Горлівка : Вид-во ГДШІМ, 2008. – С.23 – 25.
7. Семантичні особливості ад'єктивних твірних основ префіксальної ономасіологічної категорії соціативності у діахронії / О.В. Візнюк // Мова. Культура. Комунікація : матер. III-ї Всеукр. наук-практ. конф. (Чернівці, 15 травня 2009 р.) / відп. ред. Колесник О.С. – Чернівці : ВіТ-сервіс, 2009. – С. 10 – 12.
8. Основні аспекти ономасіології як лінгвістичної науки / О.В. Візнюк // Мова. Культура. Комунікація : матер. I-ї Міжнар. наук. конф. (Чернівці, 16 квітня 2010 р.) / відп. ред. Колесник О.С. – Чернівці : Чернівецький національний педагогічний університет ім. Т.Г. Шевченка, 2010. – С. 15 – 16.
9. Загальні характеристики ономасіологічної структури префіксальних похідних 4 періодів

розвитку англійської мови / О.В. Візнюк // Теоретичні та прикладні питання філології : матер. Всеукр. наук. конф. (Чернівці, 29 – 30 квітня 2010 р.) / відп. ред. Біла К.О. – Дніпродзержинськ : Біла К.О., 2010. – С. 163–165.

10. Словотвірно-ономасіологічний аспект відад'єктивних префіксальних похідних у давньоанглійській мові / О.В. Візнюк // Мова. Культура. Комунікація : Семіосфера у динаміці : матер. II-ї Міжнар. наук. конф. (Чернівці, 28 квітня 2011 р.) / відп. ред. Колесник О.С. – Чернівці : Чернівецький національний педагогічний університет ім. Т.Г. Шевченка, 2011. – С. 27 – 29.

* * *

Тетяна ГРОШКО. Англомовні номінації банківської справи (лексико-семантичний та функціонально-дискурсивний аспекти). – Рукопис.

Роботу виконано на кафедрі англійської філології факультету української й іноземної філології та мистецтвознавства Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара, Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України.

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, доцент **Тетеріна Лілія Михайлівна**, Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор кафедри германських мов і перекладознавства **Бабелюк Оксана Андріївна**, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка; кандидат філологічних наук, доцент кафедри теорії і практики перекладу **Микитюк Ірина Михайлівна**, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича.

Захист відбувся 02 березня 2012 року. Затверджено: 17 травня 2012 р. Із дисертацією можна ознайомитися в науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича за адресою: вул. Лесі Українки, 23, м.Чернівці, 58000.

Актуальність дослідження зумовлена інтегральним аналізом банківських номінативних одиниць у типології фахового, публіцистичного та художнього дискурсів, поглибленням теорії первинної та вторинної лексичної номінації, аспектизації дискурс-аналізу, функціональної семантики номінативних одиниць. Необхідність вивчення англомовних банківських номінацій викликана потребою виокремлення когнітивного потенціалу лексико-семантичних систем мови. Такий аспект акцентовано в сучасній лінгвістиці у зв'язку з інтенсивним розвитком когнітивно-дискурсивного напрямку, в центрі уваги якого перебувають відображені в мові процеси та результати концептуалізації знань, що їх отримує мовець.

Мета дослідження. Мета дисертаційного дослідження полягає в системному описі закономірностей вживання банківських номінативних ланцюжків, їх семантики, використання та дистрибуції у фаховому, публіцистичному та художньому дискурсах, виокремленні спільних і відмінних рис функціональної семантики банківських номінацій у трьох типах дискурсу.

Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких основних завдань:

- 1) установити парадигму методів аналізу банківських номінацій;
- 2) змоделювати концептосферу „BANK” у сучасній англійській мові та вербалізувати її;
- 3) виокремити компонентну структуру значення лексеми BANK та побудувати лексико-семантичне поле (далі – ЛСП) банківських номінацій;
- 4) вирізнити типи лексичної номінації у структурі банківського номінативного ланцюжка;
- 5) установити закономірності взаємодії первинної та вторинної банківської номінації у структурі ланцюжка у трьох типах дискурсу;
- 6) дослідити лексико-семантичну сполучуваність банківських номінацій у фаховому, публіцистичному та художньому дискурсах;
- 7) виявити спільні та відмінні риси функціональної семантики англомовних банківських номінацій у структурі фахового, публіцистичного та художнього дискурсів;

8) здійснити кількісний аналіз із використанням елементів статистичного аналізу функціонування одиниць вторинної номінації у типології фахового, публіцистичного та художнього дискурсу для верифікації частоти вживання банківських номінативних одиниць.

Об'єктом дослідження – первинні та вторинні банківські номінації у складі номінативного ланцюжка, що функціонують у структурі фахового, публіцистичного та художнього дискурсів.

Предметом аналізу дослідження є лексико-семантичні характеристики та функціонально-дискурсивні взаємовідношення банківських номінацій у структурі номінативних ланцюжків фахового, художнього та публіцистичного дискурсів.

Наукова новизна дисертації полягає в тому, що вперше в англістиці: на основі виокремленої парадигми методів та комплексного аналізу, досліджено банківські номінації для системного представлення об'єкта, оскільки кожен із наведених методів показує принципово новий результат, який не можна логічно вивести з уже відомих теорій; проведено інтегральний опис, що вирізняє лексичну, функціональну, когнітивну та дискурсивну семантику банківських номінацій у фаховому, публіцистичному та художньому дискурсах; виокремлено концепт BANK і змодельовано його концептосферу в англомовній картині світу та ЛСП; вирізняє компонентну структуру лексеми BANK. Виділено лексико-семантичну сполучуваність банківських номінацій на рівні слова і поля у фаховому, публіцистичному та художньому дискурсах; встановлено кореляцію первинної та вторинної номінації у структурі ланцюжка та виділено закономірності вираження вторинної номінації у структурі ланцюжка та дискурсів; описано зміни позицій компонентів у лексичній семантиці та виокремлено дистрибутивні моделі, які функціонують у трьох типах дискурсу. Доповнено теорію дистрибуції – сполучуваності на рівні слова, ланцюжка та поля, що сприяє внутрішньому зіставному аналізу функціональної семантики банківських номінацій у структурі різних типів дискурсу, а також розкрито функціональну семантику банківських номінативних ланцюжків фахового, публіцистичного та художнього дискурсів.

Структура і обсяг роботи. Робота складається зі списку умовних позначень та скорочень, вступу, трьох розділів із короткими висновками до них, загальних висновків, бібліографії, що містить 212 позицій, переліку лексикографічних джерел (23 позиції), списку літературних джерел (67 позицій) і 4 додатки (33 рисунки та 8 таблиць). Загальний обсяг дисертації – 254 сторінки, із них 184 сторінок основного тексту. Додатки, обсягом 38 сторінок, містять понятійну структуру банківської справи, концептуальний аналіз конститuentів, що входять до концептосфери „BANK” (33 поля), моделі номінативних ланцюжків у фаховому, художньому та публіцистичному дискурсах.

Основні положення дисертації викладено в таких наукових працях:

1. Типологія номінативних ланцюжків у банківському та художньому дискурсі / Т.В. Грошко // Вісник Дніпропетровського університету : зб. наук. праць / відп. ред. Т.С. Пристайко. – Дніпропетровськ : Вид-во Дніпропетровського національного університету, 2006. – № 4. – С. 61–66. .

2. Спільний компонент номінативного ланцюжка / Т.В. Грошко // Сучасні дослідження з іноземної філології. зб. наук. праць / відп. ред. М.П. Фабіан. – Ужгород : ПП Підголіцин П.Ю., 2006. – Вип. 4. – С. 121–127.

3. Типологія одиниць вторинної номінації в різножанрових текстах / Т.В. Грошко // Сучасні дослідження з іноземної філології : зб. наук. праць / відп. ред. М.П. Фабіан. – Ужгород : ПП Обручар В. В., 2007. – Вип. 5. – С. 323–328.

4. Вторинна номінація в структурі банківського дискурсу / Т. В. Грошко // Мова і культура : [Новий журнал]. – К. : Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2007. – Вип. 9. – Т. 3 (91) : Лінгвокультурологічна інтерпретація тексту. – С. 282–285.

5. Типи номінації в спеціальному дискурсі / Т. В. Грошко // Мова і культура : [Новий журнал]. – К. : Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2008. – Вип. 10. – Т. 5 (105). – С. 196–199.

6. Розкриття поняття стилю та функціонування в ньому вторинної номінації / Т. В. Грошко // Сучасні дослідження з іноземної філології : зб. наук. праць / відп. ред. М.П. Фабіан. – Ужгород : ТЗОВ „Папірус-Ф”, 2008. – Вип. 6. – С. 460–464.

7. Функціонування одиниць вторинної номінації в публіцистичному дискурсі / Т. В. Грошко //

Буковинський журнал / голов. ред. Мирослав Лазарук. – Вип. 1–2. – 2009. – С. 287–291.

8. Диференційні риси банківського дискурсу / Т. В. Грошко // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. В. В. Левицький. – Чернівці : ЧНУ, 2009. – Вип. 439-440 : Германська філологія. – С. 103–107.

9. Когнітивний аспект вторинної номінацій у спеціальному дискурсі / Т. В. Грошко // Науковий часопис національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова : зб. наук. праць / за ред. А. В. Корольової. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – Вип. 3. – С. 24–28.

10. Семантична функція номінативних ланцюжків банківських номінацій у фаховому дискурсі / Т. В. Грошко // Наукові записки / відп. ред. Олег Семенюк. – Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2010. – Вип. 89 (5). – С. 363–366.

11. Дискурсивний аналіз банківських номінативних одиниць / Т. В. Грошко // Наукові записки : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (22–23 квітня 2010 р.) / голов. ред. І. Д. Пасичник. – Острогор : Видавництво Національного університету „Острозька академія”. – Вип. 14. – 2010. – С. 333–337.

12. Спільні та відмінні риси банківських номінацій у структурі номінативного ланцюжка у різних дискурсах / Т. В. Грошко // Англістика та американістика : зб. наук. праць. / відп. ред. А. І. Анісімова. – Дніпропетровськ : Вид-во ДНУ, 2011. – Вип. 8. – С. 38–42.

Інші публікації:

13. Закономірності перекладу ланцюжків вторинної номінації у фаховому тексті / Т. В. Грошко // Актуальні проблеми філології та перекладознавства : зб. праць та допов. Всеукр. наук. конф. (12–13 травня 2005 р.) / голов. ред. В. Г. Каплун. – Хмельницький : ХНУ, 2005. – С. 147–148.

14. Дискурсивний аналіз банківського тексту / Т. В. Грошко // Мови у відкритому суспільстві : матеріали I Всеукр. наук.-практ. конф. (14–15 жовтня 2005 р.) / відп. ред. О. С. Колесник. – Чернівці : ВіТ-сервіс. – 2005. – С. 44–45.

15. Взаємодія семантики банківського терміна і структури дискурсу / Т. В. Грошко // Науковий потенціал України : матеріали Першої Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. (1–5 березня 2005 р.) / відп. ред. Е. Е. Амурський. – К. : ТОВ „ТК „Меганом”, 2005. – Ч. 3. – С. 48–50.

16. Вторинна номінація (оказіональна) в структурі спеціального дискурсу / Т. В. Грошко // Сучасність, наука, час. Взаємодія та вплив : матеріали Другої Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. (22–24 листопада 2006 р.) / відп. ред. Е. Е. Амурський. – К. : ТОВ „ТК „Меганом”, 2006. – Ч. 2. – С. 39–40.

17. Ідентифікуюча функція номінацій / Т. В. Грошко // Образование и наука без границ – 2006 : матеріали II Міжнарод. научно-практ. конф. (18–28 грудня 2006 г.) / отв. ред. С. В. Екимов. – Дніпропетровськ : Наука і образование, 2006. – Т. 7. – С. 29–31.

18. Функціонування одиниць вторинної номінації в публіцистичному стилі на прикладах газет / Т. В. Грошко // Váda: teorie a praxe – 2008 : materiály IV Mezinárodní vědecko-praktická konference (16–31 srpna 2008 roku). – Díl Filologické vědy. Hudba a život : Praha. Publishing House „Education and Science”, 2008. – S. 43–46.

19. Функціонування терміна у вторинній номінації на основі банківського дискурсу / Т. В. Грошко // Стратегії та методи навчання мовам для спеціальних цілей : матеріали ІХ Міжнар. наук.-метод. конф. (10 квітня 2009 р.) / відп. ред. В. В. Дайнеко. – К. : ІМБ, 2009. – С. 38–40.

20. Лексико-семантичне поле „BANK”: центр і периферія / Т. В. Грошко // Актуальні проблеми філологічної науки та педагогічної практики: матеріали VII Всеукр. наук.-практ. конф. (Дніпропетровськ, 8–9 грудня 2011 р.) / відп. ред. А. І. Анісімова. – Дніпропетровськ : Інновація, 2011. – С. 41–43.

21. Номінативні ланцюжки у системі мовлення / Т. В. Грошко // Наука і життя: сучасні тенденції, інтеграція у світову наукову думку : матеріали VII Міжнар. наук.-практ. конф. (19–21 травня 2011 р.) / відп. ред. Е. Е. Амурський. – К. : ТОВ „ТК „Меганом”, 2011. – С. 31–32.

22. Номінація як спосіб референції / Т. В. Грошко // Сучасна освіта і наука в Україні: традиції та інновації : матеріали XI Всеукр. наук.-практ. заочної конф. (27–29 жовтня 2011 р.) / Всеукраїнське громадське об'єднання „Нова Освіта”. – Харків : „Сору Art”, 2011. – С. 106–108.

23. Грошко Т. В. Семантизація концепту „BANK” / Т. В. Грошко // Сучасні напрями досліджень міжкультурної комунікації та методики викладання іноземних мов : зб. наук. праць (25 лютого 2011 р.) / за заг. ред. В. В. Жуковської та ін.. – Житомир : Вид-во ЖДУ, 2011. – С. 100–102.

* * *

Юлія ПРЕДІЙ. Мовна специфіка текстів-оголошень інтернет-дискурсу (когнітивно-прагматичний аспект). – Рукопис.

Роботу виконано на кафедрі іноземних мов для гуманітарних факультетів

Львівського національного університету імені Івана Франка, Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України.

Науковий керівник кандидат філологічних наук, доцент **Максимук Валентина Максимівна**, Львівський національний університет імені Івана Франка.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор **Приходько Анатолій Миколайович**, Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара, кандидат філологічних наук, доцент **Марчишина Алла Анатоліївна**, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка.

Захист відбувся 02 березня 2012 року. Затверджено 17 травня 2012 р. Із дисертацією можна ознайомитися в науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича за адресою: вул. Лесі Українки, 23, м. Чернівці, 58000.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю ґрунтовного вивчення комунікації в умовах компресії форми та змісту, характерних для віртуального середовища, дослідження способів реалізації інформативного складника оголошень як семантичної лінгвістичної фреймової мережі, визначення меж пристосування комунікації до потреб користувача на рівні когнітивно-прагматичної організації тексту.

Мета дослідження – виявлення та системний опис лексичних, композиційних, когнітивно-прагматичних характеристик текстів оголошень в інтернет-дискурсі, визначення фреймової структури оголошень різноматематичного спрямування як ідгрунтя для об'єднання оголошень за буттєво-онтологічним лінгвістичним складником та аналізом її експлікації мовними засобами. Мета роботи передбачає розв'язання таких **завдань**:

1. Узагальнити теоретичні та практичні розвідки у галузі лінгвістики гіпертексту, визначити складники гіпертексту, призначені для філологічного дослідження.

2. Аргументувати добір лінгвістичного інструментарію, релевантного для аналізу інтернет-дискурсу.

3. Розкрити особливості реалізації, функціонування та сприйняття тексту малого формату в мережі інтернет.

4. Обґрунтувати доцільність обрання текстів різноматематичних оголошень як експериментального матеріалу.

5. Установити критерії відмежування текстів оголошень від рекламних текстів; розкрити семантичні та композиційні характеристики текстів оголошень шляхом фреймового аналізу.

6. На підґрунті фреймового аналізу розкрити вербалізовану буттєво-онтологічну основу оголошень різноматематичного спрямування.

7. Визначити та проаналізувати домінантні комунікативні функції, у процесі реалізації яких вербалізуються прагматичні настанови, притаманні кожній групі оголошень різноматематичного спрямування.

Об'єкт дослідження – тексти малої форми (малоформатні оголошення різноматематичного спрямування) в мережі інтернет.

Предмет дослідження – лексичні, композиційні, когнітивно-прагматичні особливості різноматематичних оголошень як текстів зі спільною екзистенційною основою.

Наукова новизна дисертації полягає у тому, що в ній: *вперше* виокремлено критерії лінгвістичного дослідження інтернет-дискурсу як гіпертексту з погляду лінгвістики; комплексно проаналізовано тексти оголошень різноматематичного спрямування з огляду на наявність об'єднувальної, притаманної дискурсу як текстотвірному чиннику основи – буттєво-онтологічної; тексти оголошень різноматематичного спрямування досліджено як семантичну фреймову мережу у складі інтернет-дискурсу, з урахуванням їх композиційних, соціолінгвістичних та комунікативних характеристик. У межах дослідження використано когнітивно-прагматичний підхід до вивчення мовних явищ, що становить найновішу перспективу в мовознавчих розвідках.

Структура та обсяг дисертації. Робота складається зі вступу, чотирьох розділів,

висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел (211 бібліографічних позицій), джерел ілюстративного матеріалу (90), лексикографічних джерел (9) та сімох додатків. Обсяг роботи загалом складає 222 сторінки, основний текст викладено на 170 сторінках.

Основні положення дисертації викладено в таких наукових працях:

1. The specific character and prospects for research of telematic texts / Yulia Prediй // Сучасні проблеми та перспективи дослідження романських і германських мов і літератур : матеріали VI Міжвуз. конф. молодих учених (Донецьк, 28 – 29 січня 2008 р.) / укл.: В.Д. Каліушенко. – Донецьк : Норд-Компьютер, 2008. – С. 20–21.

2. Часовий дейксіс в текстах оголошень про роботу (на матеріалі англомовних Інтернет-оголошень) / Юлія Предіій // Актуальні проблеми германської філології : матеріали III Міжнар. наук. конф. (Чернівці, 10–12 квітня 2008 р.) / укл.: В.І. Кушнерик. – Чернівці : Книги - XXI, 2008. – С. 235–237.

3. Англомовні тексти газетних оголошень в сучасних електронних мас-медіа / Юлія Предіій // Мовні і концептуальні картини світу : зб. наук. праць / наук. ред.: О.І. Чередниченко. – К.: ВПЦ “Київський університет”. – 2008. – Вип. 24. – С. 141–145.

4. Рольовий дейксіс в Інтернет-комунікації (на матеріалі англомовних публіцистичних Інтернет-оголошень) / Юлія Предіій // Нова філологія : зб. наук. праць / голов. ред.: В.М. Манакін. – Запоріжжя : ЗНУ, 2008. – Вип. 30. – С. 119 – 122.

5. Гендерные эталоны и стереотипы в текстах интернет-объявлений о знакомстве / Юлия Предий // Культура народов Причерноморья : зб. наук. праць / голов. ред.: Ю.А. Катунін. – Сімферополь : Міжвузівський центр «Крим». – 2008. – № 132. – С. 84 – 86.

6. Структурні та функціональні особливості телематичних текстів-повідомлень про смерть (на матеріалі сучасних англомовних засобів масової інформації) / Юлія Предіій // Науковий вісник Волинського національного університету : зб. наук. праць / голов. ред.: І.Я. Коцан. – Луцьк : Вид-во ВНУ ім. Лесі Українки, 2008. – № 5. – С. 198 – 201.

7. Термінологічні одиниці в електронних текстах оголошень про роботу / Юлія Предіій // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред.: В.В. Левицький. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2009. – Вип. 441 – 443: Германська філологія. – С. 183 – 187.

8. Жанрові особливості текстів Інтернет-оголошень (на матеріалі англомовних текстів оголошень про роботу, знайомство, смерть) / Юлія Предіій // Науковий вісник Волинського національного університету : зб. наук. праць / голов. ред.: Г.Л. Аркушин. – Луцьк : Вид-во ВНУ ім. Лесі Українки, 2009. – № 6. – С. 54 – 57.

9. Специфіка малоформатного тексту як об'єкту лінгвістичного дослідження (на матеріалі англомовних текстів Інтернет-оголошень у сучасних ЗМІ) / Юлія Предіій // Мовні і концептуальні картини світу : зб. наук. праць / наук. ред.: О.І. Чередниченко. – К.: ВПЦ “Київський університет”, 2010. – Вип. 29. – С. 221 – 225.

10. Комунікативно-прагматичний аспект дослідження текстів Інтернет-оголошень (на матеріалі англомовних текстів оголошень про роботу) / Юлія Предіій // Науковий вісник Житомирського державного університету : зб. наук. праць / голов. ред.: П.Ю. Саух. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2010. – Вип. 49. – С. 198 – 202.

11. Лексичні особливості дискурсу оголошень про роботу) / Юлія Предіій // Науковий вісник Волинського національного університету : зб. наук. праць / голов. ред.: Г.Л. Аркушин. – Луцьк : Вид-во ВНУ ім. Лесі Українки, 2010. – № 7. – С. 148 – 151.

12. Концепт «РОБОТА» у дискурсі оголошень різнопланового жанрового спрямування (на матеріалі текстів оголошень англомовних сучасних мас-медіа Мережід Інтернет) / Юлія Предіій // Наукові записки : зб. наук. праць / відпов. ред.: О.Семенюк. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім.В.Винниченка, 2011. – Вип.: 95 (1) : Філологічні науки (мовознавство). – С. 258 – 261.

* * *

Роман ДУДОК. Проблеми значення терміна в гуманітарній сфері. – Рукопис.

Робота виконана на кафедрі іноземних мов для гуманітарних факультетів Львівського національного університету імені Івана Франка, Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України.

Науковий консультант – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри

французької філології **Помірко Роман Семенович**, Львівський національний університет імені Івана Франка.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор кафедри германської та фінської філології **Валігура Ольга Романівна**, Київський національний університет; доктор філологічних наук, професор **Зацний Юрій Антонович**, Запорізький національний університет, завідувач кафедри теорії та практики перекладу з англійської мови; доктор філологічних наук, професор кафедри германських мов і перекладознавства Кошуба Зоряна Григорівна, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка.

Захист відбувся 15 червня 2012 р. Затверджено: 26 вересня 2012 р. Із дисертацією можна ознайомитися в Науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича за адресою: вул. Лесі Українки, 23, м. Чернівці, 58000.

Актуальність теми дисертації полягає в необхідності з'ясування внутрішньомовної сутності власне знакового інваріантного терміна в системі мови і його вживання в гуманітарній сфері.

Гіпотеза дослідження – інваріантне значення будь-якого слова виконує функцію семантичного диференціала як комунікативно-релевантної ознаки (КРО) терміна. Проілюстровано механізм як узагальнений компонент номінативи з'єднується зі своїм значенням та як мовний знак функціонує в гуманітарній сфері.

Мета дисертації – комплексне дослідження семантичної структури гуманітарного терміна та закономірностей їх функціонування у фахових текстах гуманітарної сфери; висвітлення еволюційних процесів інваріанта; встановлення його семантичної сутності в „породженні” різних смислів.

Реалізація цієї мети передбачається розв'язання таких **завдань**:

– простежити еволюцію поглядів на значення термінів у мовознавчій традиції та випрацювати концепцію дослідження семантики термінів гуманітарної сфери;

– виявити загальні ознаки, які складають стабільне інваріантне значення терміна та проаналізувати семантичні особливості гуманітарних термінів, визначити їхню роль у формуванні різних смислів і творенні фахових текстів;

– простежити лінгвальний механізм співвідношення того самого терміна з різними позамовними об'єктами у гуманітарній сфері.

– обґрунтувати за допомогою методики „значення – смисл” нову модель утворення гуманітарного терміна з використанням наносмислів;

– здійснити аналіз і розмежувати інваріантне значення терміна у лексикографічних описах мови і його мовленнєвих смислів у фахових текстах;

– охарактеризувати семантичні відношення у структурі термінів гуманітарних наук та визначити основні типи смислів;

– з'ясувати семантичні контамінації та семантичні атракції термінів у процесах міжкультурної комунікації;

– визначити роль та динаміку іншомовних запозичення у систему гуманітарних термінів англійської мови-реципієнта;

– з'ясувати основні джерела поповнення англійської гуманітарної термінології на етапах її зародження та інтенсифікації мовних взаємин та їх семантику як результат міжмовних контактів.

Об'єктом дослідження – проблеми визначення терміна в гуманітарній сфері, його функціонування та когнітивні особливості.

Предметом дослідження – лексикографічні описи словникових статей, ключових міжгалузевих термінів (200 з кожної гуманітарної науки: права, економіки, історії, філософії, філології та журналістики), семантична структура термінів, їхні функційні, лінгвокогнітивні та наносмислові взаємозв'язки.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що вперше в германському мовознавстві запропоновано системне, комплексне дослідження гуманітарних

терміносистем, здійснене в трьох площинах: лексикографічній, структурно-семантичній та функційно-когнітивній; на основі аналізу лексикографічних джерел та фахових текстів визначено критерії опису численних смислів того самого терміна; виявлено його семантичні стрижні – інваріант і семантичний диференціал; запропоновано структурно-семантичні моделі, які дають змогу прогнозувати процес прагматизації нових диференціальних сем / смислів; розглянуто значення термінів із позицій ієрархічності: домінанти та периферійні ознаки, розщеплення семи на дрібніші фрагменти, нанос мисли, у спеціальних текстах.

Структура й обсяг роботи. Дисертація складається зі вступу, п'яти розділів, поділених на підрозділи, загальних висновків, списку використаних джерел (764 позиції). У шести додатках до дисертації наведено кількісну репрезentaцію досліджуваної гуманітарної термінології за частинами мови, перелік досліджуваних термінів за галузями гуманітарних наук, динаміку кількісного зростання терміна та їхні стовпчикові діаграми, частотність опрацьованих англomовних термінів за електронними корпусами NBC та COCA за під жанрами гуманітарних наук; семантичну парадигму гуманітарного терміна. Загальний обсяг роботи становить 444 с., із них 364 с. основного тексту.

Основні положення дисертації викладено в таких публікаціях:

1. Проблема значення та смислу терміна в гуманітарних науках : монографія / Р.І. Дудок. – Львів, 2009. – 358 с.
2. Основні напрями розвитку концепції значення слова / Роман Дудок // Вісник Львівського університету. – Львів, 2002. – Вип. 10. – С. 48–52. – (Серія „Іноземні мови”).
3. Семантичний диференціал та когнітивний потенціал сегментів дискурсу / Р.І.Дудок // Дискурс іноземномовної комунікації. – Львів, 2002. – С. 95–100.
4. Значення слова як семантичний диференціал / Роман Дудок // Вісник Львівського університету, 2003. – Вип. № 11. – С. 53–62. – (Серія „Іноземні мови”).
5. Новий підхід до укладання англійського глумачного словника / Р.І. Дудок // Науковий вісник Чернівецького університету. – Чернівці, 2003. – Вип. № 168 : Германська філологія. – С. 82–89.
6. Семасологічне пояснення фахового терміна: екстра / інтралінгвальні фактори / Р.І. Дудок // Наукові записки. – Кіровоград, 2007. – Вип. 73. – Ч. 1. – С. 273–281. – (Серія “Мовознавство”).
7. Мовний знак, його властивості та значення / Р.І. Дудок // Збірник наукових праць. – К., 2003. – Вип. 7 : Гуманітарна освіта в технічних вищих навчальних закладах. – С. 30–36.
8. Роль інваріантного значення у породженні змістів дієслова / Р.І. Дудок // Філологічні студії : зб. наук. праць Волинського ун-ту ім. Лесі Українки. – Луцьк, 2003. – № 2 (22). – С. 40–46.
9. Інваріантне значення та структура полісемантичного слова / Р.І. Дудок // Наукові записки. – Тернопіль, 2003. – С. 86–88. – (Серія “Мовознавство”).
10. Матеріальність/ідеальність мовного знака / Р.І. Дудок // Вісник Запорізького державного університету. “Нова Філологія”. – Запоріжжя, 2003. – № 2 (17) – С. 53–62.
11. Системність та структурність мови / Р.І. Дудок // Мовознавство / Інститут мовознавства імені О.О. Потебні НАН України. – К., 2003. – № 5. – С. 26–33.
12. Конотативний аспект переносного значення слова / Р.І. Дудок // Типологія мовних значень у діахронічному та зіставному аспектах : зб. наук. праць. – Донецьк, 2004. – Вип. 9. – С. 126–131.
13. Семантична парадигма полісеманта та його ієрархія смислів / Р.І. Дудок // Мовознавство : зб. наук. праць / Дніпропетровський національний університет. – Дніпропетровськ, 2006. – С. 26–31.
14. Термін та його структурно-семантичний потенціал / Р.І.Дудок // Вісник Сумського державного університету ім. А.С.Макаренка : зб. наук. праць. – Суми, 2006. – № 3 (87). – С. 119–123.
15. Феномен полісемії у сучасних семантичних теоріях / Р.І. Дудок // Вісник Черкаського державного університету імені Б. Хмельницького. – Черкаси, 2006. – № 94. – С. 97–106. – (Серія: Філологічні науки (Мовознавство).
16. Стилїстичні фігури та їх смислотвірна функція / Р.І. Дудок // Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. – Х., 2006. – Вип. № 48. – С.129–134.
17. Семантичний диференціал як фактор утворення терміна / Р.І. Дудок // Вісник Житомирського державного університету. – Житомир, 2006. – С. 175–176.
18. Структурно-семантичні особливості значення слова / Р.І. Дудок // Сучасні дослідження з іноземної філології : зб. наук. праць / Ужгородський національний університет. – Ужгород, 2006. – С. 20–28.
19. Функціонування мовного знака / Р.І. Дудок // Слав'янський вісник : зб. наук. праць. – Рівне, 2004. – № 5. – С. 87–92. – (Серія філологічних наук).

20. Концепція “значення-смысл” у сучасній лінгвістиці / Р.І. Дудок // Лінгвістика : зб. наук. праць.– Луганськ, 2006. – № 1 (7). – С. 24–29.

21. Семасіологічне трактування слова в ракурсі його структурних та синонімічно-антонімічних відношень / Р.І. Дудок // Новітня філологія. – Миколаїв, 2006. – № 4 (24). – С. 12–18.

22. Семасіологічна функція диференційних та ізоморфних ознак / Р.І. Дудок // Мова і культура. – К., 2006. – Т. IV. – Вип. 9. – С. 161–167.

23. The problem of meaning / Roman Dudok // Культура народів причорномор'я. – Симферополь, 2003. № 37 – С. 149–152.

24. Узагальнююча природа та функціонування семантичного інваріанта / Р.І. Дудок // Іноземна філологія. – Львів, 2008. – С. 48–56.

25. Лексико-семантичні параметри англійських фахових терміносистем (на матеріалі гуманітарних текстів) / Р.І. Дудок. – Львів: “Світ”. – 2008. – 304 с.

* * *

Оксана МЕЛЬНИЧУК. Концептосфера НЕВЕРБАЛЬНА КОМУНІКАЦІЯ в англійській художній прозі 90-х рр. ХХ ст. – Рукопис.

Робота виконана на кафедрі англійської філології факультету іноземних мов Львівського національного університету імені Івана Франка, Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України.

Науковий керівник – доктор філологічних наук, доцент кафедри англійської філології **Бехта Іван Антонович**, Львівський національний університет імені Івана Франка.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор кафедри граматики англійської мови **Морозова Ірина Борисівна**, Одеський національний університет імені І.І. Мечникова; кандидат філологічних наук, доцент кафедри прикладної лінгвістики **Андрейчук Надія Іванівна**, Національний університет „Львівська політехніка”.

Захист відбувся 8 травня 2012 року. Із дисертацією можна ознайомитися в Науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича за адресою: вул. Лесі Українки, 23, м.Чернівці, 58000.

Актуальність дисертаційного дослідження зумовлена загальною спрямованістю сучасних лінгвокогнітивних студій на моделювання структур знання, які стоять за мовними одиницями, а також необхідністю вивчення способів структуризації та мовного втілення наявного у свідомості носіїв сучасної англійської мови знання про невербальну комунікацію, що детермінує семантику лексем на позначення невербального комунікативного складника.

Мета дослідження – дослідити структуру концептосфери НЕВЕРБАЛЬНА КОМУНІКАЦІЯ згідно із статичним та динамічним модусами; виявити особливості її реалізації в англійській художній прозі.

Мета дослідження передбачає розв’язання таких **завдань**:

– висвітлити теоретико-методологічні засади вивчення структурної організації й текстового втілення концептосфери НЕВЕРБАЛЬНА КОМУНІКАЦІЯ та випрацювати методiku її аналізу;

– визначити статус концептосфери НЕВЕРБАЛЬНА КОМУНІКАЦІЯ з позицій когнітивно-комунікативного підходу;

– з’ясувати структуру концептосфери НЕВЕРБАЛЬНА КОМУНІКАЦІЯ шляхом когнітивної інтерпретації значення номінативних одиниць сучасної англійської мови, що містять відповідну сему;

– випрацювати методiku аналізу текстового втілення концептосфери НЕВЕРБАЛЬНА КОМУНІКАЦІЯ в єдності з номінаціями, що її репрезентують;

– розкрити особливості актуалізації складників концептосфери НЕВЕРБАЛЬНА КОМУНІКАЦІЯ в англomовних художніх текстах;

– схарактеризувати особливості текстової реалізації концептосфери НЕВЕРБАЛЬНА КОМУНІКАЦІЯ та пояснити отримані кількісні дані;

– установити типи семантичного опису номінацій невербальних елементів, що відображають змістові зв'язки мовлення наратора і персонажа.

Об'єктом дослідження є концептосфера НЕВЕРБАЛЬНА КОМУНІКАЦІЯ, об'єктивована на мовному та мовленнєвому рівнях.

Предметом вивчення є структура концептосфери НЕВЕРБАЛЬНА КОМУНІКАЦІЯ та особливості її реалізації в англomовних художніх текстах.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що у праці вперше випрацьовано модусну модель концептосфери НЕВЕРБАЛЬНА КОМУНІКАЦІЯ, згідно з якою вона постає у статичному (класифікаційному) та динамічному (ідентифікаційному) виявах, установлено її структурну організацію. Новим є запропоноване розмежування процедур, що розкривають сутність ідентифікаційного модусу концептосфери (селекція, інтеграція, інтерпретація), а також з'ясування якісних і кількісних особливостей реалізації концептосфери НЕВЕРБАЛЬНА КОМУНІКАЦІЯ в художніх текстах.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація загальним обсягом 272 сторінки (обсяг основного тексту – 180 сторінок) складається зі вступу, чотирьох розділів з висновками до кожного з них, загальних висновків, списку бібліографічних джерел (375 позицій), списку довідкової літератури (23 позиції), списку джерел ілюстративного матеріалу (15 позицій) та додатків (47 сторінок). У *додатках* А, Б, В, Г подано номінації невербальних елементів, відібраних і класифікованих згідно з контекстом уживання в художніх текстах. *Додаток* Д містить таблиці та схеми, які унаочнюють структуру та кількісні показники концептосфери НК.

Основні положення дисертації викладено в таких публікаціях:

1. Текстова реалізація концептів кінетики / О.Д. Крет // Сучасні проблеми лінгвістики та навчання іноземних мов у контексті Болонського процесу : зб. наук. пр. / гол. ред. С.Н. Денисенко. – Хмельницький : ХНУ, 2005. – С. 87–89.

2. Вербалізація як спосіб презентації концепту (на прикладі концепту BODY LANGUAGE) / О.Д.Крет // Текст – текстолінгвістика, дискурс – дискурсознавство у світлі когнітології : зб. наук. пр. / наук. ред. К.Я. Кусько – Львів : ПП „Араг”, 2005. – С. 151–155.

3. Невербальні концепти та невербальна комунікація (до проблеми визначення термінів) / О.Д.Крет // Вісник Сумського державного університету : зб. наук. пр. / ред. С.О. Швачко. – Суми : СумДУ, 2005. – № 6(78). – С. 16–23. – (Серія „Філологічні науки”).

4. Концепти як елементи семантики тексту / О.Д. Мельничук // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка : зб. наук. пр. / гол. ред. П.Ю. Саух. – Житомир : ЖДУ ім. І. Франка, 2006. – Вип. 29. – С. 207–210.

5. Динаміка концепту невербальної комунікації / О.Д. Мельничук // Сучасні дослідження з іноземної філології: зб. наук. пр. / відп. ред. М.П. Фабіан. – Ужгород : ПП Підголіцин П.Ю., 2006. – Вип. 4. – С. 244–251.

6. Синтаксична реалізація невербальної комунікації (на матеріалі англійської мови) / О.Д.Мельничук // Гуманітарний вісник : зб. наук. пр. / гол. ред. В.К. Шпак. – Черкаси : ЧДТУ, 2006. – № 10. – С. 329–332. – (Серія „Іноземна філологія”).

7. Когнітивний напрям у вивченні невербальної текстової комунікації / О.Д. Мельничук // Англїстика та американїстика : зб. наук. пр. / гол. ред. Т.М. Потніцева. – Дніпропетровськ : Пороги, 2006. – Вип. 3. – С. 51–55.

8. Концепт невербальної комунікації у системі тексту / О.Д. Мельничук // Слов'янський вісник : зб. наук. пр. / гол. ред. О.В. Тищенко. – Рівне : РІСКСУ, 2006. – Вип. 6. – С. 185–190. – (Серія „Філологічні науки”).

9. Ольфакція як концепт невербальної комунікації в англійському постмодерністському романі О.Д. Мельничук // Лінгвістика : зб. наук. пр. / гол. ред. В.Д. Ужченко. – Луганськ : Альма-матер, 2007. – № 2 (12). – С. 124–133.

10. Невербальна комунікація як розумова сутність / О.Д. Мельничук // Наукові праці Кам'янець-Подільського університету імені Івана Огієнка / відп. ред. Л.М. Марчук. – Кам'янець-Подільський :

Надія САДОВНИК-ЧУЧВАГА. Функціонування категорії роду в англійських міфопоетичних текстах VII–X та XX–XXI ст.: квантитативний та когнітивний аспекти. – Рукопис.

Робота виконана на кафедрі германського, загального і порівняльного мовознавства Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України.

Науковий керівник – доктор філологічних наук, професор кафедри германського, загального і порівняльного мовознавства **Левицький Віктор Васильович**, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри германської та романської філології **Буніятова Ізабелла Рафаїлівна**, Київський університет імені Бориса Грінченка; кандидат філологічних наук, доцент кафедри германської філології **Снісаренко Ірина Євгенівна**, Кіровоградський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка.

Захист відбувся 30 листопада 2012 року. Із дисертацією можна ознайомитися в Науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича за адресою: вул. Лесі Українки, 23, м.Чернівці, 58000.

Актуальність запропонованого дослідження зумовлена інтересом до історичних проблем граматики та семантики англійської мови та їх розгляду в діахронічному аспекті з погляду когнітивної лінгвістики; спробою моделювання цілісної концептуальної та мовної картин світу й необхідністю комплексного квантитативного аналізу зв'язків між філологічним складником ККС та її відображенням у мовних категоріях, зокрема категорії роду.

Мета дослідження – установлення специфіки мовного й мовленнєвого відображення в категорії роду картини світу двох історичних періодів розвитку англійської мови шляхом аналізу зв'язків між семантичним наповненням номінацій міфопоетичних текстів і родовими характеристиками зазначених номінацій та ролі цих зв'язків у експлікації МККС та ККУС.

Відповідно до визначеної мети передбачено розв'язання наступних **завдань**:

1) з'ясувати лінгвокогнітивні аспекти функціонування мовних одиниць у міфопоетичних текстах;

2) описати особливості діахронічного розвитку категорії роду в англійській мові;

3) визначити специфіку відображення МККС у давньоанглійських текстах чотирьох епічних жанрів та ККУС у сучасних англійських міфопоетичних текстах трьох авторів;

4) установити за допомогою квантитативних методів наявність / відсутність зв'язку між родом іменників та їх семантикою, а також концептуальним наповненням понять, які вони виражають у міфопоетичних текстах VII–X та XX– XXI ст.;

4) порівняти встановлені зв'язки в давньо- та сучасному англійському періодах, встановити їхні подібності та відмінності;

5) визначити закономірності функціонування категорії роду в сучасних міфопоетичних текстах за способами її вираження.

Об'єктом дослідження є відображення родової концептосфери в концептах-міфологемах англійської ККС різних історичних періодів.

Предметом дослідження є мовні засоби вираження роду номінацій, що вербалізують концепти-міфологеми в англійських міфопоетичних текстах VII–X та XX– XXI ст.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що вперше в германському мовознавстві здійснено порівняння семантичних, структурних і функціональних особливостей номінативних одиниць, що вербалізують концептуальну категорію роду в

англійських міфопоетичних текстах у діахронічному розрізі; уперше змодельовано сегментну структуру родової концептосфери МККС та ККУС; встановлено закономірності діахронічного варіювання змістових характеристик мовної категорії роду, виявлено її сталі й динамічні характеристики; проаналізовано роль цих характеристик у вербалізації концептів-міфологем. Принципово важливим критерієм новизни роботи є застосування лінгвостатистичних методів, що підвищує рівень об'єктивності дослідження та надає достовірності одержаним результатам.

Структура і обсяг роботи. Робота складається зі змісту, списку умовних позначень та скорочень, вступу, чотирьох розділів із висновками до них, загальних висновків, бібліографії (267 позицій, із них у переліку лексикографічних джерел – 6 позицій, списку літературних джерел – 28 позицій) і 6 додатків (16 таблиць). Загальний обсяг дисертації – 211 сторінок, із них 169 сторінок основного тексту. Додатки містять кількісні підрахунки, проведені в різних розділах та підрозділах роботи.

Основні положення дисертації викладено в таких публікаціях:

1. Модель концептуалізації жіночого роду в давньоанглійській картині світу / Н. В. Садовник // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. В. В. Левицький. – Чернівці : Рута, 2008. – Вип. 370–371 : Германська філологія. – С. 231–241.

2. Pronominal Transposition in Mithopoetic Texts / Н. В. Садовник // Наукові записки : зб. наук. праць / гол. ред. І. Д. Пасічник. – Острого : Видавництво Національного університету „Острозька академія”, 2008. – Вип. 9. – С. 380–388. – (Серія „Філологічна”).

3. Вербалізація концепту ВОРОЖІСТЬ як складової концептосфери чоловічого роду давньоанглійської епічної поезії / Надія Садовник-Чучвага // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. В. В. Левицький. – Чернівці : ЧНУ, 2009. – Вип. 441–443 : Германська філологія. – С. 210–213.

4. Вербалізація концептуального сегменту СІМЕЙНО-РОДИННІ СТОСУНКИ як складової концептосфери чоловічого роду британських міфопоетичних текстів (на матеріалі давньоанглійської героїчної поезії та сучасних британських творах жанру фентезі) / Н. В. Садовник-Чучвага // Наукові записки : зб. наук. праць / гол. ред. І. Д. Пасічник. – Острого : Видавництво Національного університету „Острозька академія”, 2011. – Вип. 19. – С. 342–347. – (Серія „Філологічна”).

5. Відображення родової концептосфери давньоанглійської героїчної поезії в номінаційних концептуальних сегментах ЖИТТЯ та СМЕРТЬ / Надія Садовник-Чучвага // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. В. В. Левицький. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2011. – Вип. 551–552 : Германська філологія. – С. 61–71.

6. Жанрова специфіка сегментної структури родової концептосфери давньоанглійської епічної поезії (квантитативний аспект) / Н. В. Садовник-Чучвага // Наукові записки : зб. наук. праць / гол. ред. І. Д. Пасічник. – Острого : Видавництво Національного університету „Острозька академія”, 2012. – Вип. 23. – С. 148–150. – (Серія „Філологічна”).

7. Концепт ВОІН як складова концептосфери чоловічого роду в епічній картині світу / Н. В. Садовник-Чучвага // Наукові записки : зб. наук. праць / гол. ред. І. Д. Пасічник. – Острого : Видавництво Національного університету „Острозька академія”, 2009. – Вип. 11. – С. 339–346. – (Серія „Філологічна”).

8. Міжособистісні концепти ДРУЖБА та ВОРОЖІСТЬ як складові концептосфери чоловічого роду в епічній картині світу / Н. В. Садовник-Чучвага // Гуманітарний вісник : всеукр. зб. наук. праць / гол. ред. Л. І. Білик, В. К. Шпак. – Черкаси : ЧДТУ, 2009. – Число 13. – С. 166–171. – (Серія „Іноземна філологія”).

9. Номінації сакральної сфери як складова концептосфери чоловічого роду давньоанглійської героїчної поезії / Н. В. Садовник-Чучвага // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки : науковий журнал / гол. ред. І. Я. Коцан. – Луцьк : ВНУ ім. Лесі Українки, 2010. – Вип. 8 : Філологічні науки. Мовознавство. – С. 119–124.

10. Особливості поєднання концептуальних ознак номінацій чоловіка в давньоанглійській епічній картині світу / Н. В. Садовник-Чучвага // Гуманітарний вісник : всеукр. зб. наук. праць / гол. ред. Л. І. Білик, В. К. Шпак. – Черкаси : ЧДТУ, 2010. – Число 16. – С. 179–184. – (Серія „Іноземна філологія”).

11. Особливості сегментної структури родової концептосфери у сучасних британських творах жанру фентезі (квантитативний аспект) / Н. В. Садовник-Чучвага // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки : науковий журнал / гол. ред. Н. О. Данилюк. – Луцьк : ВНУ ім. Лесі Українки, 2012. – Вип. 23 (248) : Філологічні науки. Мовознавство. – С. 127–130. .

12. Походження концепту роду та шляхи його вербалізації у мовній категорії / Н. В. Садовник-Чучага // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка / наук. ред. В. С. Курило. – Луганськ : ЛНУ, 2011. – № 16 (227) : Філологічні науки. Частина II. – С. 104–109.

13. Реконструкція концептосфери чоловічого роду епічного фентезі / Н. В. Садовник-Чучага // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка : науковий журнал / гол. ред. П. Ю. Саух. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2010. – Вип. 49. – С. 202–206.

14. Реконструкція концептосфери чоловічого роду у давньоанглійській епічній поезії (на матеріалі епічної поеми *Beowulf*) / Надія Садовник-Чучага // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. В. В. Левицький. – Чернівці : ЧНУ, 2009. – Вип. 430 : Германська філологія. – С. 174–187.

15. Сегмент КОРОЛІВСЬКА ВЛАДА як складова концептосфери чоловічого роду давньоанглійської героїчної поезії / Н. В. Садовник-Чучага // Наукові записки : зб. наук. праць / гол. ред. І. Д. Пасічник. – Острого : Видавництво Національного університету „Острозька академія”, 2010. – Вип. 14. – С. 155–159. – (Серія „Філологічна”).

16. Специфіка сегментної структури концептосфери середнього роду давньоанглійської епічної поезії (квантитативний аспект) / Н. В. Садовник-Чучага // Нова філологія : зб. наук. праць / гол. ред. В. М. Манакин. – Запоріжжя : ЗНУ, 2012. – № 52. – С. 163–166.

Праці апробаційного характеру:

1. Відображення концепту роду в авторському дискурсі (на матеріалі творів фентезі) / Н. В. Садовник // Матеріали I Всеукраїнської науково-практичної конференції „Мови у відкритому суспільстві” (Чернівці, 12–13 жовтня 2007 р.) / відп. ред. О. С. Колесник. – Чернівці : ВІТ-сервіс, 2007. – С. 25–27.

2. Концептосфера роду в дискурсі фентезі (на матеріалі творів Дж. Р. Р. Толкіна та К. С. Льюїса) / Н. В. Садовник // Матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції „Научная индустрия европейского континента – 2006” (Днепропетровск, 14–15 декабря 2006 г.) / отв. ред. С. В. Екимов. – Днепропетровск : Наука и образование, 2006. – Том 4. – С. 28–32.

3. Функціонування займенників як синтаксичних виразників роду (на матеріалі тексту поеми „Беовульф” та його підстроковому перекладі) / Н. В. Садовник // Матеріали III міжнародної наукової конференції, присвяченої 70-річчю від дня народження професора, доктора філологічних наук Левицького В. В. „Актуальні проблеми германської філології” (Чернівці, 10–12 квітня 2008 р.) / відп. ред. В. І. Кушнерик. – Чернівці : Книги–XXI, 2008. – С. 247–249.

4. Author’s Intention in Gender Use in Mythopoetic Texts / Н. В. Садовник // Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції „Мова. Культура. Комунікація” (Чернівці, 16 травня 2008 р.) / відп. ред. О. С. Колесник. – Чернівці : ВіТ-сервіс, 2008. – С. 96–98.

5. Відображення родової концептосфери давньоанглійської героїчної поезії в номінаціях родинних концептів / Н. В. Садовник-Чучага // Зб. наук. праць за матеріалами III Всеукраїнського науково-практичного семінару „Концептологія в системі гуманітарних наук” (Полтава, 24 березня 2011 р.) / ред. М. І. Степаненко та ін. – Полтава : ПНПУ, 2011. – С. 38–43.

6. Дихотомія БОГ : ДІЯВОЛ як складова давньоанглійської героїчної релігійної поезії / Н. В. Садовник-Чучага // Матеріали II Міжнародної наукової конференції „Мова. Культура. Комунікація : Семіосфера у динаміці” (Чернівці, 28 квітня 2011 р.) / відп. ред. О. С. Колесник. – Чернівці : Чернівецький національний педагогічний університет імені Т. Г. Шевченка, 2011. – С. 124–127.

7. Квантитативний аспект дослідження родової концептосфери давньоанглійської епічної поезії / Н. В. Садовник-Чучага // Матеріали III Міжнародної наукової конференції „Мова. Культура. Комунікація : На перехресті світів” (Чернівці, 26 квітня 2012 р.) / відп. ред. О. С. Колесник. – Чернівці : Чернівецький національний педагогічний університет імені Тараса Шевченка, 2012. – С. 109–112.

8. Концепт ОСУД як складова концептосфери чоловічого роду в картині світу епічного фентезі / Н. В. Садовник-Чучага // Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції „Мова. Культура. Комунікація” (Чернівці, 15 травня 2009 р.) / відп. ред. О. С. Колесник. – Чернівці : ВІТ-сервіс, 2009. – С. 112–114.

9. Концепти ПОДРОЖ, МАГІЯ та МІФІЧНА ІСТОТА як складові сегменти концептосфери чоловічого роду в картині світу епічного фентезі / Н. В. Садовник-Чучага // Вісник наукового товариства Горлівського державного педагогічного інституту іноземних мов : Матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. молодих учених „Мовна комунікація і сучасні технології у форматі різномовних систем” (Горлівка, 14 травня 2009 р.) / гол. ред. В. І. Теркулов. – Горлівка : Вид-во ГДПШМ, 2009. – Вип. 17. – С. 233–237.

10. Сегмент РІД ЗАНЯТЬ як складова концептосфери чоловічого роду в епічній картині світу / Н. В. Садовник-Чучага // Матеріали I Міжнародної наукової конференції „Мова. Культура. Комунікація” (Чернівці, 16 квітня 2010 р.) / відп. ред. О. С. Колесник. – Чернівці : Чернівецький національний педагогічний університет імені Т. Г. Шевченка, 2010. – С. 115–118.

Оксана ГУРАЛЬ. Лінгвальна реалізація концепту ПЕРСОНАЖ у романах Мартіна Аміса. – Рукопис.

Роботу виконано на кафедрі англійської філології факультету іноземних мов Львівського національного університету імені Івана Франка Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України.

Науковий керівник: доктор філологічних наук, професор **Бехта Іван Антонович**, Львівський національний університет імені Івана Франка, професор кафедри англійської філології.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор **Морозова Ірина Борисівна**, Одеський національний університет імені І.І. Мечникова, професор кафедри граматики англійської мови; кандидат філологічних наук, доцент **Яхонтова Тетяна Вадимівна**, Львівський національний університет імені Івана Франка, доцент кафедри іноземних мов для природничих факультетів.

Захист відбувся 30 листопада 2012 р. Із дисертацією можна ознайомитися в Науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича за адресою: 58000, м. Чернівці, вул. Лесі Українки, 23.

Актуальність праці зумовлена перспективністю дослідження сучасних художніх творів у руслі новітніх тенденцій когнітивної поетики, що ґрунтується на застосуванні інструментарію когнітивної науки до вивчення художніх текстів; складністю й суперечливістю постмодерністської парадигми, в межах якої написані романи Мартіна Аміса. Дослідження зумовлене потребою напрацювання комплексної методики реконструкції концептів художнього твору з урахуванням чинника читача, а також значущістю концепту ПЕРСОНАЖ як утілення людини постмодерної доби для сучасної світової культури і постмодерністської літератури зокрема.

Мета дослідження – дослідити структуру концепту ПЕРСОНАЖ на засадах лінгвоконцептуального аранжування його лінгвального втілення в англійськомовних постмодерністських художніх творах Мартіна Аміса.

Мета дослідження передбачає розв'язання таких **завдань**:

- 1) обґрунтувати риси і статус концепту ПЕРСОНАЖ у тексті англійськомовного постмодерністського роману на основі теоретичного узагальнення напрямків філологічного вивчення проблеми персонажа;
- 2) запропонувати візуалізацію когнітивної моделі концепту ПЕРСОНАЖ;
- 3) окреслити процес формування схем-складників текстових реалізацій концепту ПЕРСОНАЖ у романах Мартіна Аміса;
- 4) дослідити способи компресії інформації та атрибуції імен схем-складників за реконструкції текстових реалізацій концепту ПЕРСОНАЖ;
- 5) здійснити класифікацію текстових реалізацій концепту ПЕРСОНАЖ у тексті англійськомовного постмодерністського роману;
- 6) виявити особливості механізму реконструкції, мовленнєвого втілення та концептуального наповнення текстових реалізацій концепту ПЕРСОНАЖ у романах Мартіна Аміса.

Об'єктом дослідження є концепт ПЕРСОНАЖ, вербалізований у текстах романів британського письменника-постмодерніста Мартіна Аміса.

Предмет вивчення – лінгвокогнітивні механізми реконструкції концепту ПЕРСОНАЖ та їх мовна об'єктивація.

Наукова новизна одержаних результатів та висновків полягає в тому, що в дисертації вперше втілено когнітивно-комунікативний підхід до аналізу концепту ПЕРСОНАЖ на матеріалі англійськомовного постмодерністського роману; побудовано

концептуальну модель ПЕРСОНАЖ, визначено її статус та особливості в тексті англійськомовного постмодернізму; виокремлено структурні, смислові та композиційні особливості побудови концептуальної моделі ПЕРСОНАЖ; визначено спектр засобів мовленнєвого втілення концепту ПЕРСОНАЖ, властивих для постмодерністського роману, в процесі його поетапної реконструкції; досліджено способи компресії інформації та атрибуції імен схем-складників, здійснено класифікацію всіх текстових реалізацій концепту ПЕРСОНАЖ у романах Мартіна Аміса.

Практична цінність праці зумовлена можливістю використання її результатів, теоретичних положень та ілюстративного матеріалу в курсах стилістики сучасної англійської мови (розділи „Стилїстика декодування”, „Контекстологія”, „Стилїстика тексту”); когнітивної лінгвістики (розділи „Теорія образів-схем”, „Теорія концептуальної метафори”, „Теорія схем”); для складання спецкурсів з когнітивної поетики, наратології, інтерпретації тексту.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація загальним обсягом 317 сторінок (обсяг основного тексту – 180 сторінок) складається зі списку скорочень, вступу, чотирьох розділів з висновками до кожного з них, загальних висновків, списку бібліографічних джерел (258 позицій), списку джерел ілюстративного матеріалу (12 позицій), термінологічного глосарію та додатків (109 сторінок). У додатках подано моделі текстових реалізацій концепту ПЕРСОНАЖ (додатки А–Д), кількісні підрахунки (додаток Ж), випадки профілізації схем-складників (додаток К), ілюстративні таблиці (додатки Л–Н).

Основні положення дисертації викладено в таких публікаціях:

1. Концепт „персонаж” : спроба когнітивного аналізу / О.Ю. Гураль // Вісник Сумського державного університету : зб. наук. пр. / ред. С.О. Швачко. – Суми : СумДУ, 2005. – № 5 (77). – С.109–114. – (Серія „Філологічні науки”).
2. Концептуальна схема персонажного дискурсу у постмодерністському творі / О.Ю. Гураль // Слов’янський вісник : зб. наук. пр. / гол. ред. О.В. Тищенко. – Рівне : РІСКСУ, 2006. – Вип. 6. – С. 73–80. – (Серія „Філологічні науки”).
3. Типологія персонажа постмодерністського твору: прагматичний аспект / О.Ю. Гураль // Наукові записки : зб. наук. пр. / відп. ред. В.М. Жоган. – Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2009. – Вип. 81 (2). – С. 169–175. – (Серія „Філологічні науки (мовознавство)”).
4. Концепт персонажа постмодерністського твору: структура і комбінаторика / О.Ю. Гураль // Мовознавчий вісник : зб. наук. пр. / відп. ред. Г.І. Мартинова. – Черкаси : ПП Чабаненко Ю.А., 2010. – Вип. 11. – С. 267–273.
5. Засоби об’єктивації складників концепту ПЕРСОНАЖ у постмодерністських романах М. Аміса / О.Ю. Гураль // Сучасні дослідження з іноземної філології : зб. наук. пр. / відп. ред. М.П. Фабіан. – Ужгород: ПП „Графіка”, 2011. – Вип. 9. – С.121–131.
6. Композиційно-мовленнєві засоби екстеріоризації концепту ПОСТМОДЕРНІСТСЬКИЙ ПЕРСОНАЖ у постмодерністському романі М. Аміса / І.А. Бехта, О.Ю. Гураль // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. пр. / наук. ред. В.В. Левицький. – Чернівці, 2011. – Вип. 551–552 : Германська філологія. – С. 3–10.
7. Особливості наративних стратегій та засобів конструювання постмодерністського тексту / О.Ю. Гураль // Сучасні проблеми лінгвістики та навчання іноземних мов у контексті Болонського процесу : зб. наук. пр. / гол. ред. С.Н. Денисенко. – Хмельницький : ХНУ, 2005. – С. 46–48.
8. До проблеми реконструкції концепту ПЕРСОНАЖ / О.Ю. Гураль // Вісник Львівського університету : зб. наук. пр. / відп. ред. М.З. Маськівський. – 2011. – Вип. 28. – С. 298–309. – (Серія „Міжнародні відносини”).
9. Концепт ПЕРСОНАЖ як соціально зумовлена ментальна модель / О.Ю. Гураль // Мова і суспільство : зб. наук. пр. / гол. ред. Г.П. Мацюк. – Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2012. – Вип. 3. – С. 295–307.

* * *

Микола ОНЧУЛЕНКО. Дієслова із семантичним компонентом „арреал” в англomовному політичному дискурсі. – Рукопис.

Роботу виконано на кафедрі англійської англійської мови факультету іноземних мов

Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України.

Науковий керівник – доктор філологічних наук, професор **Михайленко Валерій Васильович**, завідувач кафедри сучасних європейських мов Буковинського державного фінансово-економічного університету.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор **Огуй Олександр Дмитрович**, завідувач кафедри іноземних мов для гуманітарних факультетів Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича; кандидат філологічних наук, доцент кафедри прикладної лінгвістики **Андрейчук Надія Іванівна**, Національний університет „Львівська політехніка”.

Захист відбувся 20 грудня 2012 року. Із дисертацією можна ознайомитися в науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича за адресою: вул. Лесі Українки, 23, м.Чернівці, 58000.

Актуальність дослідження полягає в поглибленні теорії лексичної, функціональної та когнітивної семантики. Відсутність фундаментальних досліджень дієслівних лексем із семантичним компонентом „arreal” з лінгво-когнітивного та функціонально-дискурсивного дів зумовлює висвітлення взаємодії виокремлених дієслівних лексем та контексту їх функціонування. Нагальна необхідність вивчення значення дієслова в системі мови та структурі політичного дискурсу для виявлення пересувів у структурі складників поля, зумовлених авторською інтенцією, жанром політичного дискурсу та варіантом англійської мови. Розгляд дієслів із семантичним компонентом „arreal” із зазначених теоретичних позицій – один із найперспективніших шляхів дослідження семантики дієслова, що дає змогу встановити особливості комунікативного акту „arreal” (адресат, адресант, мовні та позамовні чинники), з’ясувати дискурсні, ідіолектичні, жанрові та варіантологічні характеристики досліджуваних дієслівних лексем.

Мета дослідження. Мета роботи полягає в інтегральному аналізі семантики та функцій дієслівних лексем із семантичним компонентом „arreal” в англійській мові, їх варіантологічних, жанрових та ідіолектичних особливостей у політичному дискурсі національних варіантів англійської мови.

Досягнення поставленої мети передбачає розв’язання таких основних **завдань**:

1) сформувати парадигму методів та методикою дослідження дієслівних лексем із семантичним компонентом „arreal”;

2) змоделювати концептосферу APPEAL та вирізнити шляхи її семантизації в англомовній картині світу;

3) виокремити клас дієслівних лексем із семантичним компонентом „arreal” у системі англійської мови та структурі політичного дискурсу як засіб вербалізації концепту APPEAL;

4) вирізнити компонентну структуру домінантної лексики „arreal” і побудувати лексико-семантичне поле (далі – ЛСП) „arreal” у системі англійської мови та у структурі англомовного політичного дискурсу;

5) прослідкувати етимологію дієслів із семантичним компонентом „arreal” у системі англійської мови та структурі її національних варіантів;

6) проаналізувати синтаксичну та лексико-семантичну сполучуваність дієслів із семантичним компонентом „arreal” у структурі політичного дискурсу трьох національних варіантів англійської мови;

7) дослідити прагматичні та функціонально-семантичні особливості дієслів із семантичним компонентом „arreal” у політичному дискурсі національних варіантів англійської мови;

8) охарактеризувати ідіолекти, жанрові та варіантологічні особливості вживання дієслів із семантичним компонентом „arreal” у політичному дискурсі британського, американського і канадського національних варіантів англійської мови, встановити

спільні й відмінні риси.

Об'єктом дослідження – дієслова із семантичним компонентом „arreal”, що функціонують у політичному дискурсі британського, американського та канадського варіантів англійської мови.

Предметом аналізу дослідження є лексико-семантичні, функціональні, прагматичні та варіантологічні відношення дієслів із семантичним компонентом „arreal” у системі англійської мови та у структурі політичного дискурсу (британського, американського, канадського варіантів).

Наукова новизна дисертації полягає в тому, що вперше здійснено цілісний, багатоаспектний аналіз функцій та семантики дієслів із семантичним компонентом „arreal” у системі англійської мови та у структурі англомовного політичного дискурсу. Новим у роботі є розкриття ідіолектних, жанрових та варіантологічних особливостей функціонування дієслів із семантичним компонентом „arreal” в англомовному політичному дискурсі та інтерпретація взаємозв'язку „arreal” із суміжними явищами – „advise”, „command”, „plead”, „request”. Уперше встановлено парадигматичні та синтагматичні особливості дієслів із семантичним компонентом „arreal” у структурі політичного дискурсу трьох національних варіантів англійської мови (британському, американському, канадському).

Структура і обсяг роботи. Дисертація складається зі вступу, чотирьох розділів із висновками до кожного з них, загальних висновків, додатків, списку використаних джерел та джерел ілюстративного матеріалу. Загальний обсяг дисертації – 255 сторінок, обсяг основного тексту – 181 сторінка. Список використаних джерел містить 385 позицій, у тому числі 57 англійською мовою. Список лексикографічних джерел налічує 39 позицій, а список джерел ілюстративного матеріалу – 17 позицій. У тексті дисертації подано 10 таблиць, 18 рисунків, у додатках – 40 таблиць. Додатки В, Ж, З містять кількісні показники вживання дієслів із семантичним компонентом „arreal”, які відображають їхні ідіолектичні, жанрові та варіантологічні характеристики у національних варіантах англійської мови.

Особліві положення дисертації викладено в таких наукових працях:

1. Функціональна семантика політичного дискурсу / М. І. Ончуленко // Гуманітарний вісник : всеукр. зб. наук. пр. / відп. ред. Горюх Є.І. – Черкаси : ЧДТУ, 2006. – С. 344–346. – (Серія: Іноземна філологія).
2. Переклад перформативної матриці "прохання" у політичному дискурсі / М. І. Ончуленко // Вісник Сумського державного університету / відп. ред. Л.М. Марчук. – Суми : СДУ, 2007. – Т. 2, № 1. – С. 145–149. – (Серія: Філологічні науки).
3. Адресованість дієслів заклику в політичному дискурсі / М. І. Ончуленко // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка / ред. кол.: М.Ф. Гетьманець, О.В. Кеба та ін. – Чернівці : Книги – XXI, 2010. – Вип. 22. – Т. 2. – С. 55–59. – (Серія: Філологічні науки).
4. Вербалізація концепту “ARREAL” у політичному дискурсі / М.І. Ончуленко // Гуманітарний вісник : всеукр. зб. наук. пр. / Черкас. держ. технол. ун-т. / відп. ред. С.А. Жаботинська. – Черкаси : ЧДТУ, 2010. – Ч. 1: Проблеми сучасної лінгвістики. – С. 190–196. – (Серія: Іноземна філологія).
5. До етимології дієслів заклику в англійській мові / М. І. Ончуленко // Нова філологія : зб. наук. пр. / відп. ред. Манакін В.М. – Запоріжжя : ЗНУ, 2010. – № 41. – С. 95–103.
5. Заклик у концептосфері спонування / М. І. Ончуленко // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки / ред. кол.: Г. Л. Аркушин, Є. І. Горюх. – Луцьк : Вид-во Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2010. – № 8. – С. 111–115. – (Серія: Філологічні науки: мовознавство).
7. Функціональна семантика сполучуваності дієслів “arreal” / М.І. Ончуленко // Наукові записки: матеріали міжнар. науково-практичної конф. (22–23 квітня 2010 р.), „Міжкультурна комунікація: мова – культура – особистість” / ред. кол.: М. І. Гнатюк, В. В. Грещук. – Острого: Видавництво Національного університету „Острозька академія”, 2010. – Вип. 14. – С. 28–33. – (Серія: Філологічна).
8. Політичний дискурс у соціокультурному просторі / М. І. Ончуленко // Сучасний соціокультурний простір 2004 : матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф. (20–25 грудня 2004 р.) / ред. Абрамович Н. Л. – К. : Меганон, 2004. – Ч. III. – С. 57–59.
9. Перформативи у політичному дискурсі / М. І. Ончуленко // Актуальні проблеми філології та

перекладознавства : зб. пр. та допов. Всеукраїнської наук. конф. (12–13 травня 2005 р.) / відп. ред. Каплун В.Г. – Хмельницький : ХНУ, 2005. – С.107–108.

10. Speaker's Factor in the Political Discourse / М. І. Ончуленко // Іноземна комунікація: здобутки та перспективи : матеріали міжнар. наук. конф., присвяченої 40-річчю Тернопільського державного економічного університету (25–26 травня 2006 р.) : тези доп. / відп. ред. Черник Ю.С. – Тернопіль : Еліком, 2006. – С. 40–41.

11. Співвідношення перформативного та інформативного компонентів дієслова "say" у політичному дискурсі / М. І. Ончуленко // Дні науки – 2006 : матеріали II міжнар. наук.-практ. конф. / відп. ред. Біла К.О. – Д. : Наука і освіта, 2006. – Т. 19. – С. 27–29. – (Серія: Філологічні науки).

12. Концептуальна модель політичного дискурсу в англійській мові / М. І. Ончуленко // Актуальні проблеми менталінгвістики: зб. наук. статей за матеріалами V міжнар. наук. конф. / відп. ред. Корновенко Л. В. – Черкаси : Ант, 2007. – С. 234–236.

13. Типи перформатива у політичному дискурсі / М. І. Ончуленко // Актуальні проблеми філології та перекладознавства : зб. наук. пр. / ред. кол.: В. В. Левицький, Л. І. Белехова та ін. – Хмельницький : ХНУ, 2007. – Вип. 3, Ч. II. – С. 99–101.

14. Ядро і периферія лексико-семантичного поля дієслів прохання / М. І. Ончуленко // Актуальні проблеми германської філології в Україні та Болонський процес : матеріали II міжнар. наук. конф. (20–21 квітня 2007 р.) / ред. кол.: В. В. Михайленко, В. І. Кушнерик та ін. – Чернівці : Книги XXI, 2007. – С. 250–253.

15. Семантика адресата у політичній промові / М. І. Ончуленко // Актуальні проблеми германської філології : матеріали III міжнар. наук. конф., присвяченої 70-річчю від дня народження професора, доктора філологічних наук Левицького В. В., (10–12 квітня 2008 р.) / ред. кол.: О.Г. Ушенко, В.І. Кушнерик та ін. – Чернівці : Книги XXI, 2008. – С. 202–205.

16. Concept "Appeal" in the English World View / М. І. Ончуленко // Европейская ментальность сквозь призму языка : междунар. сб. науч. тр. по лингвокультурологии / отв. ред. Е. Е. Стефанский. – Самара : Самар. гуманит. акад., 2010. – С. 41–47.

17. Концептуальний та семантичний аналіз лексеми «заклик» в англійській мові / М. І. Ончуленко // Журнал: Актуальні проблеми романо-германської філології та прикладної лінгвістики : зб. наук. пр. / ред. кол.: В. І. Кушнерик, О. Д. Огуй та ін. – Чернівці : Книги-XXI, 2010. – С. 99–105.

18. Жанрові особливості політичного дискурсу / М. І. Ончуленко // Новини на научния прогресс : материали за 7-а международна научна практична конференция (17–25 августа 2011 г.) / відп. ред. Милко Тодоров Петков. – София : «Бял ГРАД-БГ» ООД, 2011. – Т. 6: Филологични науки. – С. 13–17.

19. Особовий дейксис у зверненнях Б. Обама / М. І. Ончуленко // Англїстика та американїстика : [зб. наук. пр.] / ред. кол.: А. І. Анїсімова (голов. ред.), Т. М. Потїцева (заст. голов. ред.) [та ін.]. – Дніпропетровськ : Вид-во Дніпропетр. нац. ун-ту, 2011. – Вип. 8. – С. 63–67.

* * *

Ліліана МОЙСЕЙ. Становлення родових кореляцій в англійській мові VII–XVII століть. – Рукопис.

Роботу виконано на кафедрі англійської мови факультету іноземних мов Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України.

Науковий керівник – доктор філологічних наук, доцент **Михайленко Валерій Васильович**, Буковинський державний фінансово-економічний університет.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри ділової іноземної мови та перекладу **Шевченко Ірина Семенівна**, Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна; кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської філології **Ікалок Леся Михайлівна**, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника.

Захист відбувся 20 грудня 2012 року. Із дисертацією можна ознайомитися в науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича за адресою: вул. Лесі Українки, 23, м.Чернівці, 58000.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю системного вивчення засобів

вираження категорії роду іменників у синхронному та діахронному планах: у текстах давньоанглійського – VII–XI ст., середньоанглійського – XII–XV ст. і ранньонівоанглійського – XV–XVII ст. періодів, а також тим, що порушені в ній питання відображають пріоритетні напрями наукових досліджень сучасного мовознавства, у яких основна увага лінгвістів звернена до когнітивних аспектів семантики номінативних одиниць, актуалізованих у структурі тексту.

Метою дисертаційного дослідження є системний аналіз мовних засобів вираження роду іменників, виокремлення родових парадигм та визначення динаміки родових кореляцій у текстах англійської мови VII–XVII століть.

Досягнення поставленої мети зумовило необхідність виконання таких завдань:

- 1) провести критичний аналіз теоретичних досліджень лінгвістичного статусу категорії роду;
- 2) випрацювати комплексний підхід до висвітлення структурно-понятійного змісту категорії роду в історії англійської мови;
- 3) змоделувати концептуальний простір роду на синхронному зрізі трьох історичних періодів (VII–XVII ст.);
- 4) установити типи родових парадигм і виявити їхні семантичні та граматичні засоби в системі мови кожного періоду;
- 5) виокремити домінуючий та периферійні рівні вираження роду в текстах VII–XVII ст.;
- 6) вирізнити динаміку родових кореляцій від давньоанглійського до ранньонівоанглійського періоду англійської мови за допомогою контекстуально-фреймового аналізу;
- 7) установити міжпарадигматичні родові зсуви на кожному етапі розвитку англійської мови.

Об'єктом дослідження в роботі є родові номінації англійської мови в текстах VII–XVII століть.

Предметом наукового аналізу є становлення й розвиток морфологічних, лексико-семантичних і синтаксичних маркерів родових номінацій у системі мови та структурі текстів VII–XVII ст.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що рід витлумачено не тільки як мовну категорію, але і як частину концептосфери англомовної картини світу. У роботі вперше здійснено комплексний аналіз граматичних і семантичних засобів вербалізації роду в синхронному та діахронному аспектах. Визначено домінуючий та периферійні рівні вираження роду в трьох періодах розвитку мови. У текстах VII–XVII століть уперше виокремлено фреймову мережу родових кореляцій та обґрунтовано вирізнені міжпарадигматичні родові зсуви. За допомогою етимологічного аналізу іменників та їхнього родового показника доведено історичність роду в англомовній картині світу.

Структура та обсяг дисертації. Робота складається зі вступу, чотирьох розділів із висновками до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел (227 бібліографічних позицій), списку довідкової літератури (18), джерел ілюстративного матеріалу (31), додатків. Загальний обсяг роботи складає 255 сторінок, основний текст викладено на 183 сторінках. У тексті дисертації подано 14 таблиць, 8 рисунків, у Додатках – 9 таблиць, 3 рисунки, 2 діаграми. Додатки 3, К містять вибірку текстових фрагментів з іменниками спільного й середнього родів та їхніми корелятами.

Основні положення дисертації викладено в таких публікаціях:

1. Вербалізація концепту роду у давньоанглійській мові / Л. Т. Мойсей // Гуманітарний вісник : всеукр. зб. наук. праць / гол. ред. Білик Л. І. – Черкаси : ЧДТУ, 2010. – Число 16 : Проблеми сучасної лінгвістики. – Ч. 1. – С. 196 – 201. – (Серія : Іноземна філологія).
2. Транзитивні родові маркери / Л. Т. Мойсей // Наукові записки : матеріали міжнародної науково-практичної конференції „Міжкультурна комунікація: мова-культура-особистість” (Острого, 22–23 квітня 2010 р.) / гол. ред. Пасічник І. Д. – Острого : Видавництво Національного університету

„Острозька академія”, 2010. – Вип. 13. – С. 492–497. – (Серія : Філологічна).

3. Система родового розрізнення у ранньоновангліській період / Л. Т. Мойсей // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка : у 2 т. / відп. ред. Л. М. Марчук. – Чернівці : Книги – ХХІ, 2010. – Випуск 22 : Філологічні науки. – Т. 2. – С. 25–29.

4. Структура значення лексеми “Gender” / Л. Т. Мойсей // Наукові записки : зб. наук. пр. / гол. ред. Пасічник І. Д. – Острого : Видавництво Національного університету „Острозька академія”, 2011. – Вип. 19. – С. 277–282. – (Серія : Філологічна).

5. Концептосфера чоловічого роду давньоанглійського періоду / Л. Т. Мойсей // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки / гол. ред. Аркушин Г. Л. – Луцьк : ВНУ ім. Лесі Українки, 2011. – № 3. – Ч. 1. – С. 115–120. – (Серія : Філологічні науки).

6. Морфологічна вербалізація роду у давньоанглійській мові / Л. Т. Мойсей // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка / відп. ред. Л. М. Марчук. – Кам'янець-Подільський : ПП „Медобори-2006”, 2011. – Вип. 26 : Філологічні науки. – С. 230–234.

7. Контекстуальна інтерпретація роду давньоанглійського іменника / Мойсей Л. Т. // Наукові записки : у 2 ч. / відп. ред. Олег Семенюк. – Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2011. – Випуск 96(2). – С. 181–185. – (Серія : Філологічні науки (мовознавство)).

8. Родовий простір поеми Беовульф / Л. Т. Мойсей // Англістика та американістика : зб. наук. пр. / гол. ред. Аннісімова А. І. – Дніпропетровськ : Вид-во Дніпропетр. нац. ун-ту, 2011. – Вип. 8. – С. 52–57.

9. Контрастивне дослідження концептосфер жіночого та чоловічого родів у давньоанглійській мові / Л. Т. Мойсей // Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики : зб. наук. пр. / відп. ред. Н. М. Корбозерова. – К. : Логос, 2011. – Вип. 20. – С. 326–332.

10. Контекстуальна інтерпретація давньоанглійських поліродових іменників / Л. Т. Мойсей // Нова філологія : зб. наук. праць / гол. ред. Манакин В. М. – Запоріжжя : ЗНУ, 2012. – Вип. 54. – С. 74–79.

11. Парадигматичні пересуви роду іменника у середньоанглійській мові / Л. Т. Мойсей // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. Левицький В. В. – Чернівці : Чернівецький національний університет, 2012. – Вип. 595–596 : Германська філологія. – С. 121–127.

12. До формування парадигми роду у дискурсі / Л. Т. Мазуряк // Актуальні дослідження іноземних мов і літератур : матеріали міжвузівської наукової конференції молодих учених (Донецьк, 13–14 лютого 2003 р.) / відп. ред. Калущенко В. Д. – Донецьк : ДонДУ, 2003. – С. 189–191.

13. Родовий дуалізм іменника в англійській мові / Л. Т. Мазуряк // Сучасні проблеми та перспективи дослідження романських і германських мов і літератур : матеріали II міжвузівської наукової конференції молодих учених (Донецьк, 12–13 лютого 2004 р.) / відп. ред. Калущенко В. Д. – Донецьк : ДонДУ, 2004. – С. 193–195.

14. Способи вираження категоріальних ознак роду у художньому дискурсі / Л. Т. Мойсей // Наука та інновації : матеріали науково-практичної конференції – ‘2005 (Дніпропетровськ, 17–31 жовтня 2005 р.) / відп. ред. Біла К. О. – Дніпропетровськ : Наука і освіта, 2005. – Т. 18. – С. 43–46. – (Серія : Філологічні науки).

15. Родове оформлення давньоанглійських складних іменників / Л. Т. Мойсей // Инновационные научные исследования : материалы Международной научно-практической конференции по философским, филологическим, юридическим и педагогическим наукам (Горловка, 8 сентября, 2010 г.). – Горловка, 2010. – С. 30–31.

16. Родове вираження іменника відмінковими флексіями займенників та числівника an у давньоанглійській мові / Л. Т. Мойсей // Україна наукова : матеріали восьмої міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 21–23 грудня. – К. : ТОВ „ТК Меганом”, 2011. – Ч. 8. – С. 50–52.

17. Лексична вербалізація мікрополя середнього роду давньоанглійської мови / Л. Т. Мойсей // Лінгвістичні проблеми та інноваційні підходи до викладання чужоземних мов у вищих навчальних закладах : матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції (Львів, 19–21 квітня 2012 р.) / гол. ред. Козьяр М. М. – Львів : ЛДУ БЖД, 2012. – С. 135.

* * *

Надія ЄСИПЕНКО. „Базові англосаксонські лінгвокультурні концепти: когнітивний і квантитативний підходи (на матеріалі англосаксонської прози XVIII–XX століть)”. – Рукопис.

Роботу виконано на кафедрі германського, загального та порівняльного

мовознавства факультету іноземних мов Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України.

Науковий консультант – доктор філологічних наук, професор **Левицький Віктор Васильович**

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри англійської філології **Бессонова Ольга Леонідівна**, Донецький національний університет; доктор філологічних наук, професор кафедри теорії та практики перекладу з англійської мови **Левицький Андрій Едуардович**, Київський національний університет імені Тараса Шевченка; доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри германської філології **Приходько Анатолій Миколайович**, Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара.

Захист відбувся 22 січня 2013 року. Із дисертацією можна ознайомитися в науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича за адресою: вул. Лесі Українки, 23, м. Чернівці, 58000.

Актуальність роботи зумовлена відсутністю комплексного аналізу актуалізації лінгвокультурних концептів у прецедентних художніх текстах під впливом перцептивно-когнітивно-афективного досвіду письменника, його знань, етнокультурних орієнтирів та мовної компетенції. На часі інтерпретація концептів через звернення до фонового знання, що структуроване в домені (безпосередні сфери профілювання концептів) і матриці доменів (сукупність доменів), які через тісний взаємозв'язок концептуального і лінгвального можна визначити на основі сполучуваності лексеми – імені концепту зі словами-консоціатами (від латинського „consociatus” – асоціюватись, поєднуватись) чи супровідними словами (термін В. Левицького) в ситуаційному мікроконтексті художнього твору. Сучасна когнітивна лінгвістика потребує нових підходів до вивчення лінгвокультурних концептів, що дають змогу відійти від суто логіко-інтуїтивного опису концептів і дійти висновків на основі верифікованих, статистично підтверджених відомостей. Лінгвоквантитативні методи, використані в роботі, спираються на теоретично-практичні розвідки В. Левицького та чернівецької школи квантитативної лінгвістики (О. Огуй, В. Кушнерик, В. Козловський та ін.).

Актуальними залишаються також проблеми динамічних процесів еволюції та інволюції лінгвокультурних концептів впродовж XVIII–XX ст. під впливом культурно-історичних чинників та змін в індивідуально-авторській рефлексії концептів.

Мета дослідження полягає у виявленні когнітивного змісту базових лінгвокультурних концептів HOME, FREEDOM, PRIVACY, GENTLEMANLINESS, COMMON SENSE за умов їхньої актуалізації у художніх текстах англомовної літератури XVIII–XX ст. з використанням квантитативних методів.

Реалізація поставленої мети передбачає розв'язання таких **завдань**:

1) визначити теоретико-методологічні засади вивчення структур репрезентацій знань та лінгвокультурних концептів;

2) обґрунтувати доцільність поєднання когнітивного та квантитативного підходів до аналізу лінгвокультурних концептів;

3) розробити комплексну методику визначення сфер профілювання базових лінгвокультурних концептів, актуалізованих у текстовому просторі, у стосунку до яких характеризувати семантичні структури, що є елементами складних концептуальних структур;

4) установити зміст і поняттєві ознаки вербалізованих в англійській мові лінгвокультурних концептів шляхом дефініційного та компонентного аналізів семантики номінативних лексем концептів;

5) проаналізувати вербальні портрети лінгвокультурних концептів на основі фактичної реалізації лексеми – імені концепту та її супровідних слів у творах письменників XVIII–XX ст.;

6) простежити включення лінгвокультурного концепту в структури вищого порядку

(домени) за сполучуваністю імені концепту й слів-консоціатів на основі асоціативних зв'язків на рівні „слово + слово” та виміряти широту й інтенсивність сполучуваності;

7) визначити організацію максимальної царини концепту (матриці доменів) за сполучуваністю на рівні „ім'я концепту + лексико-семантичний клас (ЛСК) супровідних лексем” і кореляційними зв'язками між ЛСК та здійснити кластерування структурних елементів матриці;

8) виявити динаміку концептуальних структур лінгвокультурних концептів у діахронічному зрізі XVIII–XX ст.

Об'єкт дослідження – базові лінгвокультурні концепти англосаксонської концептосфери, окреслені через призму структурованих фонових знань, культурного досвіду і мовної компетенції письменників XVIII–XX ст.

Предметом аналізу є вербальне наповнення та концептуальний зміст лінгвокультурних концептів, що визначається когнітивними моделями.

Наукова новизна одержаних результатів дослідження полягає в тому, що в ньому *вперше* запропоновано концепцію дослідження лінгвокультурних концептів у сферах їх профілювання – доменах і матрицях доменів, що у прецедентних художніх текстах виявляються у семантичних фонах актуалізації концептів; апробовано когнітивно-квантитативну методичку аналізу концептуальних структур з їх якісним і кількісним описом; окреслено динаміку сфер профілювання лінгвокультурних концептів у зрізі XVIII–XX ст.

Витлумачення мікроконтекстуальної сполучуваності на основі асоціативних, ситуаційних і семантичних зв'язків імені концепту зі словами-консоціатами у текстовому фрагменті дає змогу відтворити семантичні фони вираження лінгвокультурних концептів HOME, FREEDOM, PRIVACY, GENTLEMANLINESS, COMMON SENSE. *Новою* у роботі є комплексна методика аналізу вербального портрету концептів та сфер їх профілювання. *Новизною* відзначене моделювання безпосередньої (домен) і максимальної (матриця доменів) царини концептів, що репрезентують як окремий контекст певної галузі фонових знань, так і весь обсяг знань автора, необхідний для профілювання концепту. *Вперше* лінгвостатистичні методи визначають міру та взаємозалежність між елементами матриці. На підставі актуалізації лінгвокультурних концептів HOME, FREEDOM, PRIVACY, GENTLEMANLINESS, COMMON SENSE в прецедентних текстах XVIII–XX ст. уперше відстежено їх еволюцію та інволюцію в часі.

Структура й обсяг дисертації. Дослідження складається зі вступу, семи розділів із висновками до кожного з них, загальних висновків, списків використаної літератури (676 позицій), основних лексикографічних праць та їх умовних скорочень (31 позиція) і списку джерел (36 найменувань). У додатках до дисертації, що складають окремий том (317 сторінок), наведено таблиці кількісних та статистичних розрахунків емпіричних фактів реалізації досліджуваних концептів. Повний обсяг реферованої роботи – 774 сторінки, із них 398 основного тексту.

Основні положення дисертації викладено в таких наукових працях:

1. Вербальний профіль і концептуальна структура англосаксонських культурних концептів: когнітивно-квантитативний підхід: монографія / Н.Г. Єсипенко. – Чернівці: Золоті литаври, 2012. – 320 с.

2. Концептуальний потенціал іменників і прикметників (на матеріалі англійської прози XX століття) / Н.Г. Єсипенко // Науковий вісник Чернівецького університету: зб. наук. праць / відп. ред. В. В. Левицький. – Чернівці: Рута, 2008. – Вип. 407: Германська філологія. – С. 11–21.

3. Вербальна репрезентація загальнокультурних концептів у художньому тексті / Н.Г. Єсипенко // Вісник Київського національного лінгвістичного університету: зб. наук. праць / гол. ред. І.Р. Буніятова. – К.: КНЛУ, 2008. – Т. 11, № 2. – С. 55–65. – (Серія „Філологія”).

4. Термін „концепт” у сучасному теоретичному узусі / Н.Г. Єсипенко // Науковий вісник Чернівецького університету: зб. наук. праць / відп. ред. В. В. Левицький. – Чернівці: ЧНУ, 2009. – Вип. 439–440: Германська філологія. – С. 159–163.

5. Текстові концепти та методи їх аналізу / Н.Г. Єсипенко // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки: зб. наук. праць / гол. ред. Г.Л. Аркушин. – Луцьк: ВНУ, 2009. – Вип. 5: Філологічні науки. – С. 253–257. – (Серія „Мовознавство”).

6. Концептуальна структура художнього тексту / Н.Г. Єсипенко // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка : зб. наук. праць / відп. ред. С.І. Покутній. – Житомир : ЖДУ, 2009. – Вип. 45. – С. 84–89.
7. Об'єктивація художніх концептів у пригодницькому романі / Н.Г. Єсипенко // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / відп. ред. В.В. Левицький. – Чернівці : ЧНУ, 2009. – Вип. 430 : Германська філологія. – С. 162–174.
8. A Lexical Semantic Approach to the Concept Realization in Literary Text / Н.Г. Єсипенко // Актуальні проблеми філології та перекладознавства : матеріали IV Міжнародної наукової конференції [„Актуальні проблеми філології та перекладознавства”], (Хмельницький, 2–3 квітня 2009 року) / відп. ред. Ю.П. Мельник. – Хмельницький : ХНУ, 2009. – С. 276–280.
9. Лінгвостатистичний підхід до аналізу вербалізації концептів / Н.Г. Єсипенко // Гуманітарний вісник : всеукр. зб. наук. праць : матеріали 13 Всеукраїнської філологічної конференції [„Світова література, лінгвістика та перекладознавство”], (Черкаси, 8–9 жовтня 2009 року) / відп. ред. Л.І. Білик. – Черкаси : ЧДТУ, 2009. – Число 13. – С. 89–94. – (Серія „Іноземна філологія”).
10. An Integral Qualitative-Quantitative Approach to the Study of Concept Realization in the Text / Н.Г. Єсипенко // Методи аналізу тексту : зб. наук. праць / відп. ред. В.В. Левицький. – Чернівці : ЧНУ, 2009. – С. 308–327.
11. Культурний концепт Freedom у мовній картині світу англіців / Н.Г. Єсипенко // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка : зб. наук. праць / відп. ред. О.А. Дубасенюк. – Житомир : ЖДУ, 2010. – Вип. 51. – С. 39–44.
12. Концепт Номе в англійській літературі XVIII століття / Н.Г. Єсипенко // Наукові записки : зб. наук. праць : у 5 ч. / відп. ред. О. Семенюк. – Кіровоград : РВВ КДПУ імені Володимира Винниченка, 2010. – Вип. 89 (1). – С. 296–300. – (Серія „Філологічні науки”).
13. Об'єктивація абстрактного культурного концепту Freedom у художньому тексті / Н.Г. Єсипенко // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки : зб. наук. праць / гол. ред. Г. Л. Аркушин. – Луцьк : ВНУ, 2010. – Вип. 8 : Філологічні науки. – С. 79–83.
14. Особливості мовної репрезентації культурних концептів / Н. Г. Єсипенко // Гуманітарний вісник : всеукр. зб. наук. праць / відп. ред. С. А. Жаботинська. – Черкаси : ЧДТУ, 2010. – Ч. 1. – С. 50–55. – (Серія „Іноземна філологія”).
15. Lexical Concept and Construction of its Network / Н.Г. Єсипенко // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка : зб. наук. праць / відп. ред. Л.М. Марчук. – Чернівці: Книги –XXI, 2010. – Вип. 22, Том 1. – С. 141–145. – (Серія „Філологічні науки”).
16. Синергетика культурного концепту і мовного знаку / Н. Г. Єсипенко // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / відп. ред. В. В. Левицький. – Чернівці : ЧНУ, 2010. – Вип. 531 : Германська філологія. – С. 10–22.
17. Концепт Freedom як одиниця лінгвокультурного коду британців і американців / Н.Г. Єсипенко // Держава та регіони : зб. наук. праць / гол. ред. В.Д. Буряк. – Запоріжжя : Вид-во Класич. приват. ун-ту, 2010. – С. 69–73. – (Серія „Гуманітарні науки”).
18. Культурний концепт Номе у мовній картині світу британців та американців / Н. Г. Єсипенко // Лінгвістичні та методичні проблеми навчання мови як іноземної : матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції [„Лінгвістичні та методичні проблеми навчання мови як іноземної”], (Полтава, 14–15 травня 2010 року) / за ред. В. К. Зернової. – Полтава : Полтавський літератор, 2010. – С. 166–169.
19. Концепт Common Sense в англомовній літературі XIX століття / Н. Г. Єсипенко // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / відп. ред. В. В. Левицький. – Чернівці : ЧНУ, 2011. – Вип. 551–552 : Германська філологія. – С. 36–49.
20. Концепт, концептуалізація, концептуальний аналіз / Н. Г. Єсипенко // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка : зб. наук. праць / відп. ред. Н. А. Сейко. – Житомир : ЖДУ, 2011. – Вип. 56. – С. 77–80.
21. Концепт „Приватність” та шляхи його вербалізації в тексті / Н. Г. Єсипенко // Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики : зб. наук. праць / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Київ, нац. ун-т імені Тараса Шевченка / відп. ред. Н. М. Корбозерова. – К. : ЛЮГОС, 2011. – Вип. 20. – С. 184–193.
22. Вербалізований концепт та слова-консоціати / Н.Г. Єсипенко // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка : зб. наук. праць / відп. ред. Л.М. Марчук. – Кам'янець-Подільський : Медобори-2006, 2011. – С.103–107. – (Серія „Філологічні науки”).
23. Лінгвокультурний концепт Common Sense у художній літературі XX століття / Н. Г. Єсипенко // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки : матеріали V Міжнародної наукової конференції [„Пріоритети германського та романського мовознавства”]

(Луцьк, 3–5 червня 2011 року) / гол. ред. Г. Л. Аркушин. – Луцьк: ВНУ, 2011. – Вип.3. – С. 54–59.

24. Концепт як оперативна одиниця лінгвокультурології / Н.Г. Єсипенко // Наукові записки : матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції [„Міжкультурна комунікація : мова – культура – особистість”] (Острого, 24–25 березня 2011 року) / відп. ред. І.Д. Пасічник. – Острого : Вид-во Національного університету „Острозька академія”, 2011. – Вип. 19. – С. 25-30. – (Серія „Філологічна”).

25. PRIVACY як лінгвокультурний концепт / Н. Г. Єсипенко // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету : матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції пам’яті д.ф.н., професора А. К. Корсакова [„Лінгвістична теорія і практика: історичні надбання, актуальні проблеми та перспективи розвитку”] (Одеса, 3–4 листопада 2011 року) / відп. ред. О. М. Образцова. – Одеса : Фенікс, 2011. – Вип. 3. – С. 9–13. – (Серія „Філологія”).

26. Еволюція концепту "Джентльменство" в англосаксонській культурі / Н.Г. Єсипенко // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка : зб. наук. праць / відп. ред. Л.М. Марчук. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2012. – Вип. 29, Том 2. – С. 140–143. – (Серія „Філологічні науки”).

27. Культурний концепт і прецедентний текст як елементи англосаксонської культури / Н.Г. Єсипенко // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки : зб. наук. праць / відп. ред. Н. О. Данилюк. – Луцьк : ВНУ, 2012. – Вип. 23 : Філологічні науки. – С. 44–48. – (Серія „Мовознавство”).

28. Образні ознаки концепту "Джентльменство" в англійській літературі XVIII століття / Н.Г. Єсипенко // Нова філологія : зб. наук. праць / відп. ред. В. М. Манакін. – Запоріжжя : ЗНУ, 2012. – С.84–87.

29. Принципи структурування культурного концепту і текстова реалізація його компонентів / Н.Г. Єсипенко // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / відп. ред. В.В. Левицький. – Чернівці : ЧНУ, 2012. – Вип. 630–631 Германська філологія. – С. 203–213.

30. Роль сполучуваності у вивченні текстових концептів / Н. Г. Єсипенко // Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції [„Лінгвістичні проблеми та інноваційні підходи до викладання чужоземних мов у вищих навчальних закладах”] (Львів, 19–21 квітня, 2012 року) / відп. ред. Б. І. Шуневич. – Львів : ЛДУ БЖД, 2012. – С. 70–71.

31. Поняттєвий елемент структури концепту "джентльменство" / Н.Г. Єсипенко // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка : матеріали Всеукраїнської наукової конференції пам’яті д. філол. наук, проф. Д.І. Квеселевича [„Сучасний стан і перспективи лінгвістичних досліджень та проблеми перекладу”] (Житомир, 20 квітня 2012 року) / відп. ред. Н.А. Сейко. – Житомир : ЖДУ, 2012. – Вип. 62. – С. 59–63.

32. Лінгвокультурний концепт „Джентльменство” в творах англійської літератури XVIII століття / Н.Г. Єсипенко // Наукові записки : матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції [„Міжкультурна комунікація : мова – культура – особистість”] (Острого, 26–27 квітня 2012) / відп. ред. І. Д. Пасічник. – Острого : Вид-во Національного у-ту „Острозька академія”, 2012. – Вип. 24. – С. 71–74. – (Серія „Філологічна”).

33. Асоціативно-вербальна структура концепту / Н. Г. Єсипенко // Наукові записки : матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції [„Мови і світ: дослідження та викладання”] (Кіровоград, 29–30 березня 2012) / відп. ред. О. Семенюк. – Кіровоград : РВВ КДПУ імені В.Винниченка, 2012. – Вип. 104 (2). – С. 113–117. – (Серія „Філологічні науки” (мовознавство)).

34. Профілювання лінгвокультурних концептів / Н. Г. Єсипенко // I Міжнародна науково-практична заочна конференція [„Лінгвокогнітивні та соціокультурні аспекти комунікації”] (Острого, 18 жовтня 2012 р.) / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://naub.ua.edu.ua/2012/profiluvannya-linghovokulturnyh-kontseptiv/>

35. Writer's Voice in the Texts of „Peace” and „War” Themes / N. H. Yesyenko // Glottometrics / ed. G. Altmann. – Ludenscheid : RAM-VERLAG, 2008. – P. 17–26.

36. Cognitive Semantics and the Corpus-based Approach to Concept Structure / Nadia Yesyenko // Studies in Quantitative Linguistics / ed. E. Kelih. – Ludenscheid : RAM-Verlag, 2011. – P. 1–22.

* * *

Світлана ЩЕРБИНА. Вербалізація концептів SUCCESS і FAILURE у сучасному англомовному дискурсі. – Рукопис.

Роботу виконано на кафедрі англійської філології Національного педагогічного

університету імені М.П. Драгоманова, Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України.

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, доцент **Титаренко Олена Юрївна**, Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор **Левницький Андрій Едуардович**, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, професор кафедри теорії та практики перекладу з англійської мови; кандидат філологічних наук, доцент **Бялик Василь Дмитрович**, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, завідувач кафедри теорії та практики перекладу.

Захист відбувся 23 січня, 2013 року. Із дисертацією можна ознайомитися в Науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича за адресою: вул. Лесі Українки, 23, м. Чернівці, 58000.

Актуальність дисертації зумовлена спрямуванням лінгвокогнітивних праць на вивчення інформації, закодованої в концептах, яка, вербалізуючись у мові, розкриває зафіксовані у свідомості людини стереотипні уявлення про навколишню дійсність. Дослідження засобів вербалізації концептів SUCCESS та FAILURE є необхідним для виявлення специфіки цих ментальних утворень, які сформувалися у свідомості носіїв англійської мови, з одного боку, як онтологічно протилежні, а з іншого, – як змістовно взаємопов'язані.

Мета дослідження полягає у виявленні засобів вербалізації концептів SUCCESS та FAILURE у сучасному англomовному дискурсі.

Поставлена мета передбачає розв'язання таких **завдань**:

1) висвітлити теоретичні засади дослідження концептів SUCCESS та FAILURE у сучасній англійській мові;

2) розробити комплексну методiku аналізу концептів SUCCESS та FAILURE у сучасному англomовному дискурсі;

3) виявити особливості прототипної організації (за принципом ядро / дифузна периферія) засобів вербалізації концептів SUCCESS та FAILURE на когнітивно-семантичному рівні;

4) представити модель зчеплення значень ядерних лексем і лексем-вербалізаторів концептів SUCCESS та FAILURE за радіальним принципом;

5) проаналізувати асоціативне поле концептів SUCCESS та FAILURE з урахуванням гендерних та вікових показників;

6) охарактеризувати потенційні можливості засобів вербалізації концептів SUCCESS та FAILURE у художньому і газетному типах англomовного дискурсу на основі опозиційно-маркованих зв'язків їх бінарності.

Об'єктом дослідження є концепти SUCCESS та FAILURE у сучасному англomовному дискурсі.

Предметом дослідження є прототипна структура концептів SUCCESS і FAILURE та засоби їхньої вербалізації у сучасному англomовному дискурсі.

Наукова новизна одержаних результатів визначається тим, що в роботі вперше з урахуванням когнітивно-дискурсивного підходу проведено дослідження концепту SUCCESS в рамках опозиції до концепту FAILURE; визначено засоби вербалізації цих концептів у художньому та газетному типах англomовного дискурсу із верифікацією даних асоціативного експерименту; встановлено дискурсно-детерміновані опозиційно-марковані зв'язки бінарності концептів SUCCESS та FAILURE; структуровано асоціативне поле концептів SUCCESS та FAILURE за результатами експериментальних досліджень. Вперше аналіз засобів вербалізації концептів SUCCESS та FAILURE здійснено з урахуванням гендерно-вікових чинників параметризації цих концептів.

Практичне значення одержаних результатів полягає в можливості використання теоретичних положень, висновків та ілюстративного матеріалу дисертації у курсах лексикології (розділи „Лексична семантика”, „Синонімія”), стилістики сучасної

англійської мови (розділ „Стилістика тексту”), у підготовці спецкурсів із когнітивної семантики, психолінгвістики, лінгвокультурології, лінгвістичного аналізу тексту, у науково-дослідній роботі студентів та аспірантів. Матеріали дослідження можуть бути корисними у написанні навчальних підручників, посібників та методичних рекомендацій для викладання теоретичних і практичних курсів з англійської мови.

Структура й обсяг дисертації. Дисертація загальним обсягом 208 сторінок (обсяг основного тексту – 169 сторінок) складається зі вступу, чотирьох розділів з висновками до кожного з них, загальних висновків, списку бібліографічних джерел (230 позицій), списку лексикографічних джерел (16 позицій), списку джерел ілюстративного матеріалу (15 позицій) та додатків (13 сторінок).

Основні положення дисертації відображено в таких публікаціях:

1. Онтологічний вимір лінгвістичного концепту / С.М. Щербина // Наукові записки Національного університету „Острозька академія”: зб. наук. пр. / редкол.: Гнатюк М.І. [та ін.]. – Острог: Національний університет „Острозька академія”, 2010. – Вип. 16. – С. 354–361..

2. Мовна та концептуальна картини світу: до питання про шляхи взаємодії / С.М. Щербина // Мова і культура (науковий журнал) / гол. ред. Д. С. Бурого. – К.: Видавничий дім Дмитра Бурого, 2010. – Вип. 13, т. II (138). – С. 162–168.

3. Досвід експериментального дослідження англійської лінгвосвідомості (на прикладі опису бінарної опозиції концептів SUCCESS<>FAILURE) / С.М. Щербина // Буковинський журнал / гол. ред. Мирослав Лазарук. – 2010. – № 3/4. – С. 258–265.

4. Концепти SUCCESS:FAILURE в англійській пареміології / С. М. Щербина // Наукові праці Кам’янець-Подільського університету імені Івана Огієнка / відп. ред. Л. М. Марчук. – Чернівці: Книги – XXI, 2010. – Вип. 22, т. 2: Філологічні науки. – С.199–203.

5. Метафорична репрезентація образного складника концептів SUCCESS та FAILURE в англомовній картині світу / С. М. Щербина // Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского / гол. ред. Багров Н. В. – Симферополь: ТНУ ім. В.І. Вернадського, 2010. – Т. 23 (62), № 3. – С. 178–185. – Серія Філологія. Соціальні комунікації.

6. Фразеологічна вербалізація концептів SUCCESS та FAILURE в англійській мові / С.М. Щербина // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки : зб. наук. пр. / гол. ред. Аркушин Г. Л. – Луцьк: ВНУ, 2011. – № 3 (Ч. 1): Філологічні науки. – С. 213–218.

7. Роль метафори в передачі образного складника концептів SUCCESS<>FAILURE / С.М. Щербина // Буковинський журнал / гол. ред. Мирослав Лазарук. – 2011. – № 1. – С. 160–166.

8. Семантичний простір лексем success / failure в сучасній англійській мові / С.М. Щербина // Мова і культура (науковий журнал) / гол. ред. Д.С. Бурого. – К.: Видавничий дім Дмитра Бурого, 2011. – Вип. 14, т. IV (150). – С. 181–190.

9. Концепти SUCCESS<>FAILURE у системі типологізації лінгвоконцептів / С.М. Щербина // Наукові праці Кам’янець-Подільського університету імені Івана Огієнка / відп. ред. Л.М. Марчук. – Кам’янець-Подільський: ПП „Медобори 2006”, 2011. – Вип. 26: Філологічні науки. – С. 388–391.

10. Концепти SUCCESS та FAILURE в асоціативно-образній системі англомовних паремійних одиниць / С.М. Щербина // Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка: зб. наук. пр. / редкол.: Олег Семенюк [та ін.]. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2012. – Вип. 104 (2). – С. 294–298.

11. Когнітивно-семантичні особливості вербалізації концептів SUCCESS та FAILURE у різних видах сучасного англомовного дискурсу / С.М. Щербина // Наукові праці Кам’янець-Подільського університету імені Івана Огієнка / відп. ред. Л.М. Марчук. – Кам’янець-Подільський: „Аксіома”, 2012. – Вип. 29: Філологічні науки. – С. 313–317.

12. Роль гендерного аспекту у сприйнятті концептів SUCCESS<>FAILURE / С.М. Щербина // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка: зб. наук. пр. / гол. ред. П.Ю. Саух. – Вип. 65. – Житомир: ЖДУ ім. І. Франка, 2012. – С. 202 – 205.

* * *

Наталя ГОЦА. Лінгвістичні ознаки романів Тоні Моррісон: соціокультурний та гендерний аспекти. – Рукопис.

Роботу виконано на кафедрі іноземних мов для гуманітарних факультетів Львівського національного університету імені Івана Франка, Міністерство освіти і науки,

молоді та спорту України.

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, доцент **Максимук Валентина Максимівна**, Львівський національний університет імені Івана Франка, доцент кафедри іноземних мов для гуманітарних факультетів.

Офіційні опоненти – доктор філологічних наук, професор **Мартинюк Алла Петрівна**, Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, професор кафедри теорії та практики перекладу англійської мови; кандидат філологічних наук, доцент **Микитюк Ірина Михайлівна**, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, доцент кафедри теорії і практики перекладу.

Захист відбувся 23 січня 2013 року. Із дисертацією можна ознайомитися в науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича за адресою: вул. Лесі Українки, 23, м. Чернівці, 58000.

Актуальність проблематики дослідження. В Україні афро-американська література тільки стає об'єктом дослідження, а афро-американський жіночий роман є, безперечно, одним із найважливіших складників світового літературного та мовного процесу. Його лінгвостилістичні особливості з урахуванням соціокультурних та гендерних виявів усе ще не достатньо вивчені в зарубіжній та вітчизняній науці, а багатогранна творчість Тоні Моррісон заслуговує на дослідження з позицій лінгвостилістики.

Мета дослідження – здійснити комплексний аналіз основних лінгвостилістичних засобів вираження соціокультурної та гендерної спрямованості романів Тоні Моррісон.

Мета роботи передбачає розв'язання таких **завдань**:

1) проаналізувати та узагальнити погляди вчених на становлення та функціонування мовних традицій афро-американської жіночої прози;

2) сформулювати методико-методологічні засади дослідження мовних аспектів соціокультурної та гендерної спрямованості романів Тоні Моррісон;

3) з'ясувати та описати основні лінгвостилістичні ознаки вираження соціокультурних особливостей афроамериканців у романах письменниці на структурно-семантичному та лексико-граматичному рівнях;

4) визначити та проаналізувати домінантні лінгвостилістичні засоби актуалізації гендерних параметрів творів Тоні Моррісон;

5) порівняти лінгвостилістичні параметри в текстах письменниці із текстами письменників-чоловіків, визначивши ті, що є вираженням гендерності.

Об'єктом дослідження є соціокультурний та гендерний аспекти романів Тоні Моррісон.

Предметом вивчення є лінгвостилістичні засоби вираження соціокультурної та гендерної спрямованості романів письменниці.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у тому, що у роботі вперше комплексно проаналізовано основні соціолінгвістичні чинники формування афро-американської жіночої прози. У дослідженні здійснено аналіз основних лінгвостилістичних ознак соціокультурних особливостей афроамериканців у текстах Тоні Моррісон. Уперше системно визначено та досліджено мовні засоби реалізації хронологічної структури і типів оповіді як структурно-семантичних рис соціокультурної спрямованості творів письменниці. Проаналізовано лексико-граматичні особливості персонажного мовлення афроамериканців, зокрема, слів зниженого стилістичного забарвлення в художньому прозовому творі. Виокремлено домінантні лінгвостилістичні засоби репрезентації гендерної спрямованості романів Тоні Моррісон у порівнянні із афро-американськими чоловіками-письменниками.

Структура і обсяг роботи. Дисертація складається зі вступу, основної частини, що має чотири розділи та висновки до кожного з них, загальних висновків, списку використаної літератури (341 найменування) та 5 додатків. У *додатку А* подано словник стилістично зниженої лексики, вжитої у романах Тоні Моррісон. У *додатку Б* наводиться кількісний та якісний склад епістемічних модальностей у романах Тоні Моррісон,

Омара Тайрі та Ральфа Еллісона. У *додатку В* проілюстровано особливості вживання зооморфізмів у романах Тоні Моррісон на позначення концептів „фемінність” та „маскулінність”. У *додатку Г* запропоновано порівняльний аналіз кількісного та якісного складу зооморфізмів на позначення концептів „фемінність” та „маскулінність” у творах усіх трьох авторів. У *додатку Д* запропоновано типологічний аналіз вживання колоративів у романах Тоні Моррісон, Омара Тайрі та Ральфа Еллісона.

Загальний обсяг дисертаційного дослідження з додатками – 243 стор., загальний обсяг тексту – 214 стор., основна частина – 181 стор., додатки – 22 стор.

Основні положення дисертації викладено в таких наукових працях:

1. Етнічні та расові фактори у формуванні афро-американської мови та проблеми її розуміння мовцями іншої раси та культури / Н. М. Гоца // Науковий часопис Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова : зб. наукових праць / за ред. А. В. Корольової. – К. : Видавництво НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – Вип. 3. – С. 31–35. – (Серія № 9).

2. Проблематика прозових творів сучасних афро-американських письменниць (На прикладі романів Тоні Моррісон) / Н.М. Гоца // Наукові записки національного університету „Острозька академія”: зб. наукових праць / за ред. М.І. Гнатюка, В.В. Грещука. – Острогор: Видавництво Національного університету „Острозька академія”, 2009. – Вип. 11. – С. 600–607. – (Серія „Філологічна”).

3. Особливості жіночого розмовного стилю: вживання слів та фраз типу “like”, “you know”, “I guess” та їх функції у мовленні / Н.М. Гоца // Нова філологія : зб. наукових праць / за ред. В. М. Манакіна. – Запоріжжя : ЗНУ, 2009. – № 36. – С. 190–194.

4. Особливості розвитку та становлення афро-американської жіночої прози / Н.М. Гоца // Мандрівець: всеукраїнський науковий журнал / за ред. Б. Фенюка, В. Моренця. – Тернопіль : Мандрівець, 2009. – № 1. – С. 70–74.

5. Мотив будинку / дому як важливий елемент хронотопної організації романів Тоні Моррісон / Н. М. Гоца // Studia methodologica: науковий альманах / за ред. Р. Гром'яка. – Тернопіль : Редакційно-видавничий відділ ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2009. – Вип. 29. – С. 89–93.

6. Лексичні засоби вираження позитивної / негативної оцінки сучасного жіночого афро-американського роману / Н. М. Гоца // Нова філологія : зб. наукових праць / за ред. В.М. Манакіна. – Запоріжжя : ЗНУ, 2010. – № 37. – С. 148–153.

7. Граматичні риси афро-американської розмовної мови / Н.М. Гоца // Мандрівець : всеукраїнський науковий журнал / за ред. Б. Фенюка, В. Моренця. – Тернопіль : Мандрівець, 2010. – № 2. – С. 64–67.

8. Семантико-стилістичні властивості колоративів у романах Тоні Моррісон / Н. М. Гоца // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка : зб. наукових праць / за ред. Л. М. Марчук. – Чернівці : Книги ХХІ, 2010. – Вип. 22. – Т. 1. – С. 96–100. – (Серія „Філологічна”).

9. Гендер у перекладі: історичний розвиток, основні аспекти та особливості вивчення / Н. М. Гоца // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка: зб. наукових праць / за ред. П. Ю. Сауха. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, 2009. – № 45. – С. 168–171.

10. Гендерний чинник стилотворення: колірні епітети в жіночому мовленні та їх переклад на українську мову / Н. М. Гоца // Науковий вісник Волинського національного університету ім. Лесі Українки: зб. наукових праць / за ред. Г. О. Дробота.– Луцьк : Вид-во ВНУ, 2009. – № 17. – С. 19–23. – (Філологічні науки. Мовознавство).

11. Адекватність та еквівалентність перекладу при передачі розмовної лексики на українську мову / Н. М. Гоца // Мандрівець: всеукраїнський науковий журнал / за ред. Б. Фенюка, В. Моренця.– Тернопіль : Мандрівець, 2009. – №6. – С. 52–57.

Інші публікації:

12. Способи вираження інтертекстуальності у творчості Тоні Моррісон / Н. М. Гоца // Актуальні проблеми філології: мовознавство, літературознавство, методика викладання філологічних дисциплін: зб. статей І Міжнародної науково-практичної конференції (23 квітня 2010 р.) / за ред. І. В. Соколовой, Н. І. Панасенка. – Маріуполь : МДГУ, 2010. – С. 41–46.

13. Емотивний простір у лінгвістично-стилістичному аналізі художнього тексту: образ персонажа та образ автора / Гоца Н. // Naukowym progress na rubiezy tysiacleci – 2008 : materialy IV Miedzynarodowej naukowi-praktycznej konferencji (1–15 czerwca 2008 roku). – Tým 9 : Filologiczne nauki. – Przemysl : Nauka I studia, 2008. – С. 35–37.

14. Linguistic peculiarities of African-American vernacular English and their influence on the content of a literary text / Н. М. Гоца // Aktualne problemy nowoczesnych nauk – 2008 : materialy IV Miedzynarodowej naukowi-praktycznej konferencji (16–31 czerwca 2008 roku). – Tým 11 : Filologiczne

науки. – Przemysl : Nauka I studia, 2008. – С. 18–20.

15. Авторська мова в художньому прозовому тексті та її функції / Н. М. Гоца // Veda: Teorie a prax : materialy IV Mezinarodni vedecko-prakticka conference (16–31 srpna 2008 roku). – Dil 7 : Filologicke vedy. Hudba a zivot. – Praha : Publishing House „Education and Science”, 2008. – С. 10–12.

16. Текст як лінгвостилістична єдність та основні аспекти і методи його аналізу / Н. М. Гоца // Динамика изследвания – 2008 : материалы за IV Международна научна практична конференция (16–31 юли 2008 година). – София : „Бял ГРАД-БГ” ООД, 2008. – С. 25–28. – (Филологични науки).

17. Засоби реалізації інтертекстуальних зв'язків у романах Тоні Моррісон / Н. М. Гоца // Інтеграційні процеси у викладанні іноземних мов: теоретичні засади та прикладні аспекти : матеріали міжнародної конференції (4–6 грудня 2009 р.) / за ред. – Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2009. – С. 89–90.

18. Афро-американська жіноча проза: розвиток, становлення та визначальні риси (на прикладі роману „Пісня Соломона” Тоні Моррісон) / Н.М. Гоца // Зміст професійної підготовки учителя іноземної мови у контексті Болонського процесу : матеріали Всеукраїнської наукової конференції (28–29 квітня 2009 р.) / за ред. М. М. Сосяк – Дрогобич : Оперативна поліграфія А4, 2009. – С. 198–211.

19. Використання та функції сленгу у афро-американському жіночому романі та його переклад на українську мову / Н. М. Гоца // Лінгвістичні дослідження. Актуальні проблеми художнього і галузевого перекладу: матеріали II Міжнародного науково-методичного семінару (26 квітня 2009р.) / за ред. А. П. Загнітка. – Вип. 8. – Горлівка : Видавництво ГДПНМ, 2009. – С. 64–71.

20. Особливості дискурсного аналізу в науках про мову та гендер / Н. М. Гоца // Семантика мови і тексту : матеріали X Міжнародної наукової конференції (21–23 вересня 2009 р.) / за ред. В. І. Кононенко, П. Ю. Грищенко. – Івано-Франківськ : ПНУ ім. Василя Стефаника, 2009. – Част. II. – С. 55–57.

21. Вживання метафоричних слів у жіночому мовленні та способи їх перекладу на українську мову / Н. М. Гоца // Актуальні проблеми менталінгвістики: матеріали VI Міжнародної наукової конференції (21–22 травня 2009 р.) / за ред. Л. В. Корновенко. – Черкаси : Ант, 2009. – С. 132–133.

22. Вербальне вираження емотивності у романах Тоні Моррісон / Н. М. Гоца / Наукові записки національного університету „Острозька академія”. Міжкультурна комунікація; мова – культура – особистість: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (22-23 квітня 2010р.) / За ред. М.І. Гнатюка, В. В. Грешука. – Острого : Видавництво Національного університету „Острозька академія”, 2010. – Вип. 13. – С. 143–148. – (Серія „Філологічна”).

* * *

Ірина БУЯР. Лексико-семантичне поле оцінки в англійській мові: лінгвокультурний і гендерний аспекти. – Рукопис.

Роботу виконано на кафедрі германського, загального і порівняльного мовознавства Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – доктор філологічних наук, професор **Огуй Олександр Дмитрович**, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, завідувач кафедри англійської мови.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор **Бессонова Ольга Леонідівна**, Донецький національний університет, завідувач кафедри англійської філології; кандидат філологічних наук, доцент **Білинський Михайло Емільович**, Львівський національний університет імені Івана Франка, завідувач кафедри англійської філології.

Захист відбувся 25 лютого 2013 р. Із дисертацією можна ознайомитися в науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича за адресою: вул. Лесі Українки, 23, м. Чернівці, 58000.

Актуальність дослідження зумовлена базовим характером категорії оцінки, а отже, потребою комплексного вивчення різночастининомовної оцінної лексики в сучасній англійській мові. Врахування етнокультурної та гендерної приналежності мовців уможливить установлення особливостей міжстатевого й міжкультурного спілкування на прикладі цієї мовної категорії.

Мета і завдання дослідження. У дисертації виявлено особливості вербалізації оцінки мовцями різних статей у британському й американському національних варіантах

сучасної англійської мови. Досягнення цієї мети передбачало вирішення таких завдань:

1) розгляд основних семасіологічних характеристик слова як мовної й аксіологічної одиниці, визначення ступеня дослідження питання;

2) проведення формалізованої процедури інвентаризації окремо за британськими й американськими лексикографічними джерелами для виокремлення масиву різночастиномовних лексичних одиниць оцінки для подальшого дослідження;

3) установлення синтагматичних та парадигматичних характеристик досліджуваних одиниць на матеріалі словників;

4) визначення семантичної структури домінант-полісемантів за даними лексикографічних джерел через авторську формалізовану процедуру зворотного рангування;

5) виявлення та опис синтагматичних і парадигматичних характеристик для оцінних лексем, отриманих методом структурної вибірки з художніх і публіцистичних джерел;

6) установлення епідигматичної ієрархії оцінних домінант на основі дискурсу та зіставлення зі словниковими даними;

7) визначення структури лексико-семантичного поля оцінки в сучасній англійській мові з урахуванням лінгвокультурного та гендерного чинників.

Об'єктом дослідження в дисертації є лексико-семантичне поле гендерної оцінки в британському та американському національних варіантах сучасної англійської мови.

Предметом вивчення слугували особливості його реалізації на лексикографічному матеріалі та в мовленні представників обох статей досліджуваних мовних соціумів.

Наукова новизна дисертації полягає в тому, що вперше здійснено моделювання ЛСП оцінки в сучасній англійській мові із залученням усіх чотирьох номінативних частин мови та встановлено вплив лінгвокультурного і гендерного чинників на склад і структуру цього ЛСП. Також вперше визначено склад та семантичну структуру домінант-полісемантів через авторську формалізовану процедуру зворотного рангування. Робота містить оригінальну семантичну класифікацію різночастиномовної оцінної лексики англійської мови. Застосування статистичних методів на всіх етапах дослідження сприяє достовірності отриманих даних.

Структура і обсяг роботи. Дисертація складається зі вступу, якому передує перелік умовних скорочень, чотирьох розділів, висновків до кожного з них, загальних висновків, списку використаної літератури (314 найменувань), списку джерел ілюстративного матеріалу (262 найменування) та додатків (інвентаризаційні списки оцінних лексем, функціональні парадигми, семантичні ієрархії домінант, 302 таблиці, 64 рисунка). Загальний обсяг дисертації з додатками становить 780 сторінок, загальний обсяг тексту – 244 с., основна частина – 188 с., додатки – 536 с.

Основні положення дисертації викладено в таких наукових працях:

1. Гендерна лінгвістика : здобутки та перспективи / І. С. Буяр // Науковий вісник Волинського державного університету. – Луцьк : Вежа, 2007. – № 4. – С. 287–291. – (Філологічні науки).

2. Лінгвістична категорія оцінки : оцінювання досягнутого у вітчизняній лінгвістиці / І. С. Буяр // Наукові записки. – Острого : Видавництво Національного університету „Острозька академія”, 2009. – Вип. 11. – С. 145–149. – (Серія „Філологічна”).

3. Інвентаризація лексико-семантичної групи дієслів оцінки в англійській мові / Ірина Буяр // Наукові записки. – Вип. 89 (3). – Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2010. – С. 114–119. – (Серія : Філологічні науки (мовознавство): у 5 ч.).

4. Інвентаризація лексико-семантичної групи іменників оцінки в англійській мові / Ірина Буяр // Мовознавчий збірник : зб. наук. пр. / МОН України; Черкаський нац. у-нт ім. Б. Хмельницького / відп. ред. Г. І. Мартинова. – Черкаси : Видавець Чабаненко Ю. – 2010. – Вип. 10. – С. 29–34.

5. Інвентаризація лексико-семантичної групи прикметників оцінки в англійській мові / Ірина Буяр // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка / відп. ред. Л. М. Марчук. – Чернівці : Книги – ХХІ, 2010. – Вип. 22 : Філологічні науки. – Т. 1. – С. 48–51.

6. Інвентаризація лексико-семантичного поля оцінки в британському та американському варіантах англійської мови / Буяр І. С. // Мовні і концептуальні картини світу : наукове видання. – Вип. 33. – К. : ВПЦ „Київський університет”, 2011. – С. 106–110.

7. Семантична класифікація оцінної лексики сучасної англійської мови / І. С. Буяр // Наукові праці

Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка / відп. ред. Л. М. Марчук. – Кам'янець-Подільський : ПП „Медобори-2006”, 2011. – Вип. 26 : Філологічні науки. – С. 51–54.

8. Визначення епідігматичної ієрархії оцінного полісеманта GOOD (на основі англомовних лексикографічних джерел) / Ірина Буяр, Олександр Огуй // Науковий вісник Чернівецького національного університету : зб. наук. праць / наук. ред. Левицький В. В. – Чернівці : ЧНУ, 2012. – Вип. 595–596 : Германська філологія. – С. 9–19.

9. Гендерні та лінгвокультурні особливості семантичної сполучуваності прикметників негативної оцінки в сучасній англійській мові (на матеріалі британських і американських романів) / Ірина Буяр // Науковий вісник Чернівецького національного університету : зб. наук. праць / наук. ред. Левицький В. В. – Чернівці : ЧНУ, 2012. – Вип. 630–631 : Германська філологія. – С. 35–45.

10. Paradigmatic Relations in Lexico-Semantic Group of Positive Evaluative Adjectives in English: Linguocultural and Gender Aspects / Iryna Buyar // European Applied Sciences. – 2012. – № 1. – Pp. 340–343.

* * *

Надія ГРИШКОВА. Етнолінгвальні особливості англійської обрядової весільної лексики та фраземіки. – Рукопис.

Роботу виконано на кафедрі романських мов та інтерлінгвістики Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки, Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України.

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, доцент кафедри прикладної лінгвістики, декан Інституту іноземних мов Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки **Рогоць Оксана Олексіївна**.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор **Єнікєєва Санія Маратівна** Запорізький національний університет, завідувач кафедри англійської філології; кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської філології **Оршинська Тетяна Захарівна**, Львівський національний університет імені Івана Франка.

Захист відбувся 25 лютого 2013 р. Із дисертацією можна ознайомитися в науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича за адресою: вул. Лесі Українки, 23, м. Чернівці, 58000.

Актуальність дослідження полягає в лінгвоносеологічній потребі дослідження номінативних одиниць англійської мови, які позначають важливі віхи родинного життя в етнокультурних контекстах, на тлі традиційних моделей етнокультурної поведінки англійців, що сприятиме глибшому розумінню концептуальних особливостей лексики і фразеології у національно- мовній картині світу англійців.

У дисертації проаналізовано лексико-семантичну і структурну специфіку, образні та ритуально-символічні значення весільної лексики і фраземіки сучасної англійської мови.

Досягнення мети передбачало розв'язання таких завдань:

1) на основі опрацювання теоретичних і практичних джерел з'ясувати етапи формування та особливості національно-мовної картини світу англійців, визначити у ній місце традиційного весільного обряду;

2) залучивши відповідну методіку дослідження, проаналізувати номінативні особливості обрядової лексики та фраземіки;

3) окреслити склад та виділити лексико-тематичні групи англійських весільних обрядових найменувань;

4) установити дериваційні можливості обрядових лексем;

5) проаналізувати семантику мовних засобів вираження базових концептів MARRIAGE, WEDDING, MAN, WOMAN, BRIDEGROOM, BRIDE, HUSBAND, WIFE;

6) розкрити образні та ритуально-символічні значення обрядових лексем і фразеологізмів;

7) виявити структурні особливості обрядової лексики та фраземіки, установити

найуживаніші та найпродуктивніші мовні одиниці через визначення їхньої частотності.

Об'єктом дослідження була обрядова весільна лексика та фраземіка сучасної англійської мови.

Предметом вивчення обрано етнокультурну та лінгвальну специфіку англійської обрядової весільної лексики і фраземіки.

Наукова новизна полягала у вивченні англійської лексики та фраземіки традиційного весільного обряду в їх тісному зв'язку з етнокультурним простором народу. У роботі вперше представлено й проаналізовано склад весільних обрядових лексем і фразеологізмів з урахуванням особливостей мовної картини світу англійців. Було також виокремлено обрядову весільну лексику та фраземіку англійської мови, з'ясовано її етнолінгвальний зміст, визначено тематичні групи, лексико-семантичну й лексико-граматичну специфіку.

Обсяг і структура роботи. Дисертація складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків до них, загальних висновків, списку використаної літератури та інтернет-джерел, списку лексикографічних джерел, списку джерел ілюстративного матеріалу. Загальний обсяг роботи становить 226 сторінок, із них основний текст – 193 сторінки, список використаної літератури нараховує 331 позицію, додатки – 108 сторінок. У додатку А вміщено список лексем і фразем з обрядовою семантикою, проаналізованих у роботі. Додаток Б містить дві таблиці: „Частотні параметри лексем на позначення базових концептів весільного обряду англійців” і „Частотні параметри похідних обрядових лексем”. У додатку В наведено таблицю „Семна структура лексем на позначення базових концептів весільного обряду англійців”. Додаток Г – „Елементи значень лексем на позначення базових концептів весільного обряду англійців”. У додатку Д схематично представлено структуру базових концептів MAN і WOMAN.

Основні положення дисертації відображені в таких публікаціях:

1. Національна мова та культура в їхній взаємодії / Н.В. Гришкова // Мова і культура: науковий журнал / голов. ред. Д.С. Бурого. – К. : Вид. Дім Дмитра Бурого, 2007. – Вип. 9. – Т. XI (99) : Культурологічний підхід до викладання мови і літератури. – С. 231–237.

2. До проблеми мовної картини світу / Н. В. Гришкова // Наук. вісн. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки / голов. ред. І. Я. Коцан. – Луцьк : РВВ „Вежа” Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2008. – № 5 : Філологічні науки. – С. 289–291.

3. Концепт як мовно-культурний феномен / Н.В. Гришкова // Наукові записки : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. (2–3 квіт. 2009 р.) / голов. ред. І. Д. Пасічник. – Острого: Вид-во Нац. ун-ту „Острозька академія”. – Вип. 11. – С. 187–193. – (Серія „Філологічна”).

4. Особливості перекладу фразеологічних одиниць на позначення елементів дошлюбних стосунків / Н. В. Гришкова // Соціокультурні та етнолінгвістичні проблеми галузевого перекладу в парадигмі сворінтеграції : матеріали II Всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 3 квіт. 2009 р.) / за заг. ред. А. Г. Гудманяна, С. І. Сидоренка. – К. : Вид-во Нац. авіац. ун-ту “НАУ-друк”, 2009. – С. 55–66.

5. Семантичні особливості англійських фразем на позначення залицяння / Н. В. Гришкова // Наукові записки : матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф. (Острого, 24–25 берез. 2011 р.) / гол. ред. І. Д. Пасічник. – Острого: Вид-во Нац. ун-ту „Острозька академія”, 2011. – Вип. 19. – С. 235–240. – (Серія „Філологічна”).

6. До проблеми концепту / Н. В. Гришкова // Вісн. Житомир. держ. ун-ту ім. І. Франка / голов. ред. П. Ю. Саух. – Житомир : Вид-во Житомир. держ. ун-ту ім. І. Франка, 2011. – № 59. – С. 178–181.

7. Вербалізація концепту MAN у лексико-фразеологічній системі англійської мови / Н. В. Гришкова // Актуальні проблеми романо-германської філології та прикладної лінгвістики : наук. журн. / голов. ред. В. І. Кушнерик. – Чернівці : Чернівці. нац. ун-т, 2012. – № 4. – С. 40–47.

8. Слова-символи весільної обрядності в англійській національно-язиковій картині мира / Н.В. Гришкова // В мире науки и искусства: вопросы филологии, искусствоведения и культурологии : материалы Междунар. науч.-практ. конф. (Новосибирск, 10 дек. 2012 г.) / [в авт. ред.]. – Новосибирск : СибАК, 2012. – С. 47–54.

* * *

ДОДАТКИ

Додаток А

ВИЩА АТЕСТАЦІЙНА КОМІСІЯ УКРАЇНИ Н А К А З

“05” липня 2004 р.
№ 483

Про створення спеціалізованої вченої ради

На підставі постанови президії Вищої атестаційної комісії України за № 5–06/7 від “30” серпня 2004 р.

Н А К А З У Ю

1. Створити в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки України спеціалізовану вчену раду К 76.051.07, з правом прийняття до розгляду та проведення захистів дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук зі спеціальності

10.02.01 – українська мова.

2. Призначити головою спеціалізованої вченої ради доктора філологічних наук, професора Ніну Василівну Гуйванюк, завідувача кафедри сучасної української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки України, спеціальність 10.02.01 – українська мова.

3. Призначити заступником голови спеціалізованої вченої ради доктора філологічних наук Скаба Мар’яна Стефановича, професора Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки України, спеціальність 10.02.01 – українська мова.

4. Призначити вченим секретарем спеціалізованої вченої ради кандидата філологічних наук Ткач Людмилу Олександрівну, доцента Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки України, спеціальність 10.02.01 – українська мова.

5. Затвердити персональний склад спеціалізованої вченої ради Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки України:

– доктор філологічних наук Герман Костянтин Федорович, професор Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки України, спеціальність 10.02.01 – українська мова;

– доктор філологічних наук Шинкарук Василь Дмитрович, професор Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки України, спеціальність 10.02.01 – українська мова;

– кандидат філологічних наук, професор Бабиц Надія Денисівна, професор, завідувач кафедри історії та культури української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки України, спеціальність 10.02.01 – українська мова;

– доктор філологічних наук Голянич Марія Іванівна, професор Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника Міністерства освіти і науки України, спеціальність 10.02.01 – українська мова;

– доктор філологічних наук, професор Сологуб Надія Миколаївна, провідний співробітник Інституту української мови НАН України, спеціальність 10.02.01 – українська мова;

– доктор філологічних наук Статєєва Валентина Іванівна, професор Ужгородського національного університету Міністерства освіти і науки України, спеціальність 10.02.01 – українська мова;

– кандидат філологічних наук Колесник Наталія Степанівна, доцент Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки України, спеціальність 10.02.01 – українська мова;

– кандидат філологічних наук Редьква Ярослав Петрович, доцент Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки України, спеціальність 10.02.01 – українська мова;

– кандидат філологічних наук Кульбабська Олена Валентинівна, доцент Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки України, спеціальність 10.02.01 – українська мова;

– кандидат філологічних наук Гуцуляк Тетяна Євгенівна, доцент Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки України, спеціальність 10.02.01 – українська мова.

6. Установити термін повноважень спеціалізованої вченої ради К 76.051.07 Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки України з “30” червня 2004 р по „30” червня 2006 р.

Голова ВАК України

В. Мачулін

ВИЩА АТЕСТАЦІЙНА КОМІСІЯ УКРАЇНИ

Н А К А З

“29” серпня 2005 р.
№ 454

Про часткові зміни у складі
спеціалізованої вченої ради

На підставі клопотання ректора Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки України професора Мельничука С. В. та рекомендації експертної ради ВАК України з мовознавства

Н А К А З У Ю

1. Увільнити від обов’язків ученого секретаря спеціалізованої вченої ради К 76.051.07 Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки України к.філол.н. Ткач Л. О.

2. Призначити вченим секретарем спеціалізованої вченої ради К 76.051.07 Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки України к.філол.н. Кульбабську О. В.

Голова ВАК України

В. Мачулін

ВИЩА АТЕСТАЦІЙНА КОМІСІЯ УКРАЇНИ

Н А К А З

„20” грудня 2006 р.
№ 703

Про створення спеціалізованої вченої ради

На виконання постанови президії ВАК України від “14” грудня 2006 р. за № 3-06/11

Н А К А З У Ю

1. Створити в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки України спеціалізовану вчену раду К 76.051.07, з правом прийняття до розгляду та проведення захистів дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук за спеціальностями:

10.02.01– українська мова

10.02.04 – германські мови.

2. Призначити головою спеціалізованої вченої ради К 76.051.07 Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки України доктора філологічних наук, професора Гуйванюк Ніну Василівну, завідувача кафедри сучасної української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки України, спеціальність 10.02.01 – українська мова.

3. Призначити заступником голови спеціалізованої вченої ради К 76.051.07 Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки України доктора філологічних наук, професора Левицького Віктора Васильовича, завідувача кафедри германського, загального і порівняльного мовознавства Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки України, спеціальність 10.02.04 – германські мови.

4. Призначити вченим секретарем спеціалізованої вченої ради К 76.051.07 Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки України кандидата філологічних наук, доцента Кульбабську Олену Валентинівну, доцента кафедри сучасної української мови Чернівецького національного університету

імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки України, спеціальність 10.02.01 – українська мова.

5. Затвердити персональний склад спеціалізованої вченої ради ради К 76.051.07 Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки України:

– кандидат філологічних наук, професор Бабич Надія Денисівна, професор кафедри історії та культури української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки України, спеціальність 10.02.01 – українська мова;

– доктор філологічних наук, професор Герман Костянтин Федорович, фахівець міжнародного відділу Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки України (0,5 ставки), спеціальність 10.02.01 – українська мова;

– доктор філологічних наук, професор Голянич Марія Іванівна, професор кафедри української мови Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника Міністерства освіти і науки України, спеціальність 10.02.01 – українська мова;

– доктор філологічних наук, професор Козловський Віктор Володимирович, професор кафедри германського, загального і порівняльного мовознавства Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки України (0,5 ставки), спеціальність 10.02.04 – германські мови;

– кандидат філологічних наук, доцент Кушнерик Володимир Іванович, завідувач кафедри іноземних мов для природознавчих факультетів Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки України, спеціальність 10.02.04 – германські мови;

– кандидат філологічних наук, доцент Михайленко Валерій Васильович, завідувач кафедри англійської мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки України, спеціальність 10.02.04 – германські мови;

– доктор філологічних наук, професор Огуй Олександр Дмитрович, завідувач кафедри англійської мови для неспеціальних факультетів Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки України, спеціальність 10.02.04 – германські мови;

– доктор філологічних наук, професор Полужин Михайло Михайлович, професор кафедри англійської мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки України (0,5 ставки), спеціальність 10.02.04 – германські мови;

– кандидат філологічних наук, доцент Редьква Ярослав Петрович, доцент кафедри історії та культури української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки України, спеціальність 10.02.01 – українська мова;

– доктор філологічних наук, професор Скаб Мар'ян Стефанович, завідувач кафедри історії та культури української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки України, спеціальність 10.02.01 – українська мова;

– доктор філологічних наук Статєєва Валентина Іванівна, професор кафедри української мови Ужгородського національного університету Міністерства освіти і науки України, спеціальність 10.02.01 – українська мова;

– доктор філологічних наук, професор Стеріополо Олена Іванівна, професор кафедри німецької філології Київського національного лінгвістичного університету Міністерства освіти і науки України, спеціальність 10.02.04 – германські мови;

– кандидат філологічних наук, доцент Ткач Людмила Олександрівна, доцент кафедри сучасної української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки України, спеціальність 10.02.01 – українська мова;

– доктор філологічних наук, професор Шинкарук Василь Дмитрович, професор кафедри сучасної української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки України (0,5 ставки), спеціальність 10.02.01 – українська мова.

6. Установити термін повноважень спеціалізованої вченої ради К 76.051.07 Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки України з „18” грудня 2006 року до „18” грудня 2008 року.

Голова ВАК України

В. Ф. Мачулін

ВИЩА АТЕСТАЦІЙНА КОМІСІЯ УКРАЇНИ

НАКАЗ

„12” грудня 2008 р.
№ 774

Про створення спеціалізованої вченої ради

На підставі постанови президії ВАК України від “3” грудня 2008 р.
за № 34-06/9

НАКАЗУЮ

1. Створити в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки України спеціалізовану вчену раду К 76.051.07, з правом прийняття до розгляду та проведення захистів дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук за спеціальностями:

10.02.01 – *українська мова*

10.02.04 – *германські мови*.

2. Призначити головою спеціалізованої вченої ради К 76.051.07 Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки України доктора філологічних наук, професора Гуйванюк Ніну Василівну, завідувача кафедри сучасної української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки України, спеціальність 10.02.01 – українська мова.

3. Призначити заступником голови спеціалізованої вченої ради К 76.051.07 Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки України доктора філологічних наук, професора Левицького Віктора Васильовича, завідувача кафедри германського, загального і порівняльного мовознавства Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки України, спеціальність 10.02.04 – германські мови.

4. Призначити вченим секретарем спеціалізованої вченої ради К 76.051.07 Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки України кандидата філологічних наук, доцента Кульбабську Олену Валентинівну, доцента кафедри сучасної української мови Чернівецького національного

університету імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки України, спеціальність 10.02.01 – українська мова.

5. Затвердити персональний склад спеціалізованої вченої ради К 76.051.07 Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки України:

– кандидат філологічних наук, професор Бабич Надія Денисівна, професор кафедри історії та культури української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки України, спеціальність 10.02.01 – українська мова;

– кандидат філологічних наук, доцент Бялик Василь Дмитрович, завідувач кафедри ТПП Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки України, спеціальність 10.02.04 – германські мови;

– доктор філологічних наук, професор Васько Роман Володимирович, завідувач кафедри германської і фінської філології Київського національного лінгвістичного університету Міністерства освіти і науки України, спеціальність 10.02.04 – германські мови;

– доктор філологічних наук Герман Костянтин Федорович, професор сучасної української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки України (0,5 ставки), спеціальність 10.02.01 – українська мова;

– доктор філологічних наук Голянич Марія Іванівна, професор кафедри української мови Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника Міністерства освіти і науки України, спеціальність 10.02.01 – українська мова;

– доктор філологічних наук Козловський Віктор Володимирович, професор кафедри германського, загального і порівняльного мовознавства Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки України (0,5 ставки), спеціальність 10.02.04 – германські мови;

– кандидат філологічних наук, доцент Кушнерик Володимир Іванович, завідувач кафедри іноземних мов для природознавчих факультетів Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки України, спеціальність 10.02.04 – германські мови;

– доктор філологічних наук Мартинюк Алла Петрівна, професор кафедри ТПП англійської мови Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна Міністерства освіти і науки України, спеціальність 10.02.04 – германські мови;

– доктор філологічних наук, професор Огуй Олександр Дмитрович, завідувач кафедри англійської мови для неспеціальних факультетів

Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки України, спеціальність 10.02.04 – германські мови;

– доктор філологічних наук Полюжин Михайло Михайлович, професор кафедри англійської мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки України (0,5 ставки), спеціальність 10.02.04 – германські мови;

– кандидат філологічних наук, доцент Редьквa Ярослав Петрович, доцент кафедри історії та культури української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки України, спеціальність 10.02.01 – українська мова;

– доктор філологічних наук, професор Скаб Мар'ян Стефанович, завідувач кафедри історії та культури української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки України, спеціальність 10.02.01 – українська мова;

– кандидат філологічних наук, доцент Скаб Марія Василівна, доцент кафедри історії та культури української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки України, спеціальність 10.02.01 – українська мова;

– доктор філологічних наук Статєєва Валентина Іванівна, професор кафедри української мови Ужгородського національного університету Міністерства освіти і науки України, спеціальність 10.02.01 – українська мова;

– доктор філологічних наук, професор Стеріополо Олена Іванівна, професор кафедри німецької філології Київського національного лінгвістичного університету Міністерства освіти і науки України, спеціальність 10.02.04 – германські мови;

– доктор філологічних наук, доцент Ткач Людмила Олександрівна, доцент кафедри сучасної української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки України, спеціальність 10.02.01 – українська мова;

6. Установити термін повноважень спеціалізованої вченої ради К 76.051.07 Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки України – 2 (два) роки.

Голова ВАК

В. Ф. Мачулін

ВИЩА АТЕСТАЦІЙНА КОМІСІЯ УКРАЇНИ

Н А К А З

„01” березня 2011 р.
№ 202

Про створення спеціалізованої вченої ради

На виконання постанови президії ВАК України від „7” лютого 2011 р. № 6-06/2

Н А К А З У Ю

1. Створити в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки України спеціалізовану вчену раду Д 76.051.07, з правом прийняття до розгляду та проведення захистів дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата філологічних наук за спеціальностями:

10.02.01 – українська мова

10.02.04 – германські мови.

2. Призначити головою спеціалізованої вченої ради Д 76.051.07 Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки України доктора філологічних наук, професора Гуйванюк Ніну Василівну, завідувача кафедри сучасної української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки України, спеціальність 10.02.01 – українська мова.

3. Призначити заступником голови спеціалізованої вченої ради Д 76.051.07 Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки України доктора філологічних наук, доцента Кушнерика Володимира Івановича, завідувача кафедри іноземних мов для природничих факультетів Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки України, спеціальність 10.02.04 – германські мови.

4. Призначити вченим секретарем спеціалізованої вченої ради Д 76.051.07 Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки України кандидата філологічних наук, доцента Кульбаську Олену Валентинівну, доцента кафедри сучасної української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки України, спеціальність 10.02.01 – українська мова.

5. Затвердити персональний склад спеціалізованої вченої ради Д 76.051.07 Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки України:

– доктор філологічних наук, доцент Бехта Іван Антонович, професор кафедри англійської філології Львівського національного університету імені Івана Франка Міністерства освіти і науки України, спеціальність 10.02.04 – германські мови;

– доктор філологічних наук, професор Васько Роман Володимирович, завідувач кафедри германської і фінської філології Київського національного лінгвістичного університету Міністерства освіти і науки України, спеціальність 10.02.04 – германські мови;

– доктор філологічних наук, професор Герман Костянтин Федорович, професор кафедри сучасної української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки України (0,5 ставки), спеціальність 10.02.01 – українська мова;

– доктор філологічних наук, професор Голянич Марія Іванівна, професор кафедри української мови Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника Міністерства освіти і науки України, спеціальність 10.02.01 – українська мова;

– доктор філологічних наук, професор Козловський Віктор Володимирович, професор кафедри іноземних мов для природничих факультетів Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки України (0,5 ставки), спеціальність 10.02.04 – германські мови;

– доктор філологічних наук, професор Левицький Віктор Васильович, завідувач кафедри германського, загального та порівняльного мовознавства Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки України, спеціальність 10.02.04 – германські мови;

– доктор філологічних наук, професор Мартинюк Алла Петрівна, професор кафедри іноземних мов для природничих факультетів Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки України (0,5 ставки), спеціальність 10.02.04 – германські мови;

– доктор філологічних наук, професор Марчук Людмила Миколаївна, завідувач кафедри української мови Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка Міністерства освіти і науки України, спеціальність 10.02.01 – українська мова;

– доктор філологічних наук, доцент Морозова Ірина Борисівна, доцент кафедри граматики англійської мови Одеського національного університету імені І. І. Мечникова Міністерства освіти і науки України,

спеціальність 10.02.04 – германські мови;

– доктор філологічних наук, професор Огуй Олександр Дмитрович, завідувач кафедри англійської мови для гуманітарних факультетів Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки України, спеціальність 10.02.04 – германські мови;

– доктор філологічних наук, професор Скаб Мар'ян Стефанович, завідувач кафедри історії та культури української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки України, спеціальність 10.02.01 – українська мова;

– доктор філологічних наук, доцент Скаб Марія Василівна, професор кафедри історії та культури української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки України, спеціальність 10.02.01 – українська мова;

– доктор філологічних наук, професор Статєєва Валентина Іванівна, професор кафедри української мови Ужгородського національного університету Міністерства освіти і науки України, спеціальність 10.02.01 – українська мова;

– доктор філологічних наук, професор Стеріополо Олена Іванівна, професор кафедри германського, загального та порівняльного мовознавства, Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки України (0,5 ставки), спеціальність 10.02.04 – германські мови.

6. Установити термін повноважень спеціалізованої вченої ради К 76.051.07 Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки України – 2 (два) роки.

Голова ВАК

В. Ф. Мачулін

**Звіт про роботу
спеціалізованої вченої ради
у Чернівецькому національному університеті
імені Юрія Федьковича
Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України
у 2004–2013 році**

Спеціалізована вчена рада **К 76.051.07** у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки України була створена відповідно до Наказу ВАК України від „5” липня 2004 р. № 483 на період до „30” червня 2006 р. із правом прийняття до розгляду та проведення захистів дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук зі спеціальності:

10.02.01 – *українська мова*.

Головою спеціалізованої вченої ради було призначено доктора філологічних наук, професора Гуйванюк Ніну Василівну, завідувача кафедри сучасної української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки України, спеціальність 10.02.01; заступником голови – доктора філологічних наук, професора Скаба Мар'яна Стефановича, завідувача кафедри історії та культури української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Міністерства освіти і науки України, спеціальність 10.02.01; вченим секретарем спеціалізованої вченої ради кандидата філологічних наук, доцента Кульбабську Олену Валентинівну, доцента кафедри сучасної української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки України, спеціальність 10.02.01.

До складу спецради увійшло **13** членів, з яких **7** докторів філологічних наук зі спеціальності 10.02.01 (Гуйванюк Н.В., Герман К.Ф., Голянич М.І., Скаб М.С., Сологуб Н.М., Статєєва В.І., Шинкарук В.Д.) та **6** кандидатів філологічних наук зі спеціальності 10.02.01 (Бабич Н.Д., Гуцуляк Т.Є., Колесник Н. С., Кульбабська О.В., Редьква Я.П., Ткач Л.О.).

У **2005 р.** спеціалізована вчена рада провела 2 засідання, на яких проведено захист **4** кандидатських (10.02.01 – українська мова) дисертацій (з них 4 кандидатських дисертацій написано українською мовою), проведено переатестацію кандидатських дисертацій – 0, розглянуто

апеляцій – 0, проведено колективне рецензування дисертацій, надісланих ВАК України, – 0, проведено разових захистів дисертацій – 0, прийнято до захисту – 0.

Відхилених кандидатських дисертацій – 0.

У 2006 р. спеціалізована вчена рада провела 3 засідання, на яких проведено захист **6** кандидатських (10.02.01 – українська мова) дисертацій (з них 6 кандидатських дисертацій написано українською мовою), проведено переатестацію кандидатських дисертацій – 0, розглянуто апеляцій – 0, проведено колективне рецензування дисертацій, надісланих ВАК України, – 0, проведено разових захистів дисертацій – 0, прийнято до захисту – 0.

Відхилених кандидатських дисертацій – 0.

РАЗОМ ЗА ЧАС ПЕРШОЇ КАДЕНЦІЇ СПЕЦРАДИ було проведено захисти:

10 кандидатських дисертацій зі спеціальності 10.02.01 – *українська мова* (з них **8** – аспірантами та здобувачами ЧНУ, **1** – Ужгородського національного університету; **1** – Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка; див. табл. „Інформація про захисти”).

Спеціалізована вчена рада К 76.051.07 у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки України була створена відповідно до Наказу ВАК України від „20” грудня 2006 р. № 703 на період до „18” грудня 2008 р. із правом прийняття до розгляду та проведення захистів дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук зі спеціальностей:

10.02.01 – *українська мова*;

10.02.04 – *германські мови*.

Головою спеціалізованої вченої ради було призначено доктора філологічних наук, професора Гуйванюк Ніну Василівну, завідувача кафедри сучасної української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки України, спеціальність 10.02.01; заступником голови – доктора філологічних наук, професора Левицького Віктора Васильовича, завідувача кафедри германського, загального та порівняльного мовознавства Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Міністерства освіти і науки України, спеціальність 10.02.15 – загальне мовознавство; ученим секретарем спеціалізованої вченої ради кандидата філологічних наук, доцента Кульбабську Олену Валентинівну, доцента кафедри

сучасної української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки України, спеціальність 10.02.01.

До складу спецради увійшло **17** членів, з яких **6** докторів філологічних наук зі спеціальності 10.02.01 (Гуйванюк Н.В., Герман К.Ф., Голяннич М.І., Скаб М.С., Статєєва В.І., Шинкарук В.Д.) та **5** докторів філологічних наук зі спеціальності 10.02.04 (Левицький В.В., Козловський В.В., Огуй О.Д., Полюжин М.М., Стеріополо О.І.).

У **2007 р.** спеціалізована вчена рада К 76.051.07 провела **5** засідань, на яких проведено захист **9** кандидатських дисертацій, а саме: **7** – зі спеціальності 10.02.04 – германські мови; **2** – зі спеціальності 10.02.01 – українська мова (із них 9 кандидатських дисертацій написано українською мовою); проведено переатестацію кандидатських дисертацій – **0**; розглянуто апеляцій – **0**; проведено колективне рецензування дисертацій, надісланих ВАК України, – **0**; проведено разових захистів дисертацій – **0**; прийнято до захисту – **2** кандидатські дисертації: зі спеціальності 10.02.04 – германські мови.

Відхилених кандидатських дисертацій – **0**.

У **2008 р.** спеціалізована вчена рада К 76.051.07 провела **9** засідань, на яких проведено захист **15** кандидатських дисертацій, а саме: **9** – зі спеціальності 10.02.04 – германські мови; **5** – зі спеціальності 10.02.01 – українська мова та **разовий захист** зі спеціальності 10.02.14 – класичні мови, окремі індоєвропейські (із них 15 кандидатських дисертацій написано українською мовою); проведено переатестацію кандидатських дисертацій – **0**; розглянуто апеляцій – **0**; проведено колективне рецензування дисертацій, надісланих ВАК України, – **0**; проведено разових захистів дисертацій – **1**; прийнято до захисту – 1 кандидатська дисертація (Манютіна О. І. – захист перенесено через хворобу).

Відхилених кандидатських дисертацій – **0**.

РАЗОМ ЗА ЧАС ДРУГОЇ КАДЕНЦІЇ СПЕЦРАДИ було проведено захисти:

24 кандидатських дисертацій:

7 дисертацій зі спеціальності 10.02.01 – *українська мова* (з них **5** – аспірантами та здобувачами ЧНУ, **1** – Ужгородського національного університету; **1** – Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка);

16 дисертацій зі спеціальності 10.02.04 – *германські мови* (з них **12** – аспірантами та здобувачами ЧНУ, **1** – Львівського національного

університету імені Івана Франка; **1** – Волинського державного університету імені Лесі Українки; **1** – Закарпатського державного університету; **1** – Житомирського національного університету імені Івана Франка).

До того ж було проведено **разовий захист** кандидатської дисертації зі спеціальності 10.02.14 – *класичні мови, окремі індоєвропейські мови*;

Наказом ВАК України від „12” грудня 2008 р. № 774 спеціалізованій вченій раді було продовжено повноваження та надано право на період до „10” грудня 2010 р. проводити захист кандидатських дисертацій за спеціальностями: 10.02.01 – *українська мова*; 10.02.04 – *германські мови*.

Головою спеціалізованої вченої ради було призначено доктора філологічних наук, професора Гуйванюк Ніну Василівну, завідувача кафедри сучасної української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки України, спеціальність 10.02.01; заступником голови – доктора філологічних наук, професора Левицького Віктора Васильовича, завідувача кафедри германського, загального та порівняльного мовознавства Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Міністерства освіти і науки України, спеціальність 10.02.19 – загальне мовознавство; вченим секретарем спеціалізованої вченої ради кандидата філологічних наук, доцента Кульбаську Олену Валентинівну, доцента кафедри сучасної української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки України, спеціальність 10.02.01.

До складу спецради увійшло **19** членів, з яких **6** докторів філологічних наук зі спеціальності 10.02.01 (Гуйванюк Н. В., Герман К. Ф., Голянич М.І., Скаб М.С., Статєєва В.І., Ткач Л.О.) та **7** докторів філологічних наук зі спеціальності 10.02.04 (Левицький В.В., Васько Р.В., Козловський В.В., Мартинюк А.П., Огуй О.Д., Полужин М.М., Стеріополо О.І.).

У **2009** р. спеціалізована вчена рада К 76.051.07 провела **7** засідань, на яких проведено захист **14** кандидатських дисертацій, а саме: **12** – зі спеціальності 10.02.04 – германські мови; **2** – зі спеціальності 10.02.01 – українська мова (із них 14 кандидатських дисертацій написано українською мовою); проведено переатестацію кандидатських дисертацій – **0**; розглянуто апеляцій – **0**; проведено колективне рецензування дисертацій, надісланих ВАК України, – **0**; проведено разових захистів дисертацій – **0**; прийнято до захисту – **2** кандидатські дисертації (Кацімон О. А., Соловійова О. В.).

Відхилених кандидатських дисертацій – 0.

У **2010 р.** спеціалізована вчена рада К 76.051.07 провела **5** засідань, на яких проведено захист **8** кандидатських дисертацій, а саме: **4** – зі спеціальності 10.02.01 – українська мова; **4** – зі спеціальності 10.02.04 – германські мови (із них 8 кандидатських дисертацій написано українською мовою); проведено переатестацію кандидатських дисертацій – **0**; розглянуто апеляцій – **0**; проведено колективне рецензування дисертацій, надісланих ВАК України, – **0**; проведено разових захистів дисертацій – **0**; прийнято до захисту кандидатських дисертацій – **0**.

Відхилених кандидатських дисертацій – **0**.

РАЗОМ ЗА ЧАС ТРЕТЬОЇ КАДЕНЦІЇ СПЕЦРАДИ було проведено захисти:

22 кандидатських дисертацій:

6 дисертацій зі спеціальності 10.02.01 – *українська мова* (з них **5** – аспірантами та здобувачами ЧНУ, **1** – Національного університету „Києво-Могилянська академія”).

16 дисертацій зі спеціальності 10.02.04 – *германські мови* (з них **10** – аспірантами та здобувачами ЧНУ, **2** – Волинського державного університету імені Лесі Українки; **1** – Львівського національного університету імені Івана Франка; **1** – Закарпатського державного університету; **1** – Київського лінгвістичного університету; **1** – Київського міжнародного університету);

Наказом МОНмолодьспорту України від „01” березня 2011 р. № 202 у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича було створено спеціалізовану вчену раду Д **76.051.07**, якій надано право на період до „01” березня 2013 р. приймати до розгляду та проводити захисти дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора та кандидата філологічних наук зі спеціальностей:

10.02.01 – *українська мова*;

10.02.04 – *германські мови*.

Головою спеціалізованої вченої ради було призначено доктора філологічних наук, професора Гуйванюк Ніну Василівну, завідувача кафедри сучасної української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, спеціальність 10.02.01; заступником голови – доктора філологічних наук, доцента Кушнерика Володимира Івановича, декана факультету іноземних мов, завідувача кафедри іноземних мов для природознавчих факультетів Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, спеціальність 10.02.04 – германські мови; вченим секретарем спеціалізованої вченої

ради кандидата філологічних наук, доцента Кульбабську Олену Валентинівну, доцента кафедри сучасної української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, спеціальність 10.02.01.

До складу спецради увійшло **17** членів, з яких **7** докторів філологічних наук зі спеціальності 10.02.01 (Гуйванюк Н. В., Герман К. Ф., Голянич М.І., Марчук Л.М., Скаб М.В., Скаб М.С., Статєєва В.І.) та **9** докторів філологічних наук зі спеціальності 10.02.04 (Кушнерик В.І., Бехта І.А., Васько Р.В., Козловський В.В., Левицький В.В., Мартинюк А.П., Морозова І.Б., Огуй О.Д., Стеріополо О.І.).

Утім, упродовж зазначеного терміну у складі спецради відбулися певні зміни: виведено з персонального складу (у зв'язку зі смертю) Германа К.Ф. (10.02.01) та Левицького В.В. (10.02.04); включено до складу спецради доктора філологічних наук, доцента Руснак Н.О. (10.02.01); Кульбабській О.В. після захисту дисертації присуджено науковий ступінь доктора філологічних наук (10.02.01).

У **2011 р.** спеціалізована вчена рада Д 76.051.07 провела **6** засідань, на яких проведено захист **1** докторської (**1** – зі спеціальності 10.02.01 – українська мова) та **11** кандидатських (**3** – зі спеціальності 10.02.01 – українська мова; **8** – зі спеціальності 10.02.04 – германські мови) дисертацій (з них докторських **1** та кандидатських **11** дисертацій написано українською мовою), проведено переатестацію **0** докторських та **0** кандидатських дисертацій, розглянуто **0** апеляцій, проведено колективне рецензування **0**, проведено **0** разових захистів дисертацій, прийнято до захисту **1** докторську (зі спеціальності 10.02.04 – германські мови) та **4** кандидатських дисертацій (1 – зі спеціальності 10.02.01 – українська мова; **3** – зі спеціальності 10.02.04 – германські мови) дисертації.

Кількість відхилених докторських і кандидатських дисертацій, причини відхилення на всіх етапах їх розгляду – **0**.

У **2012 р.** спеціалізована вчена рада Д 76.051.07 провела **8** засідань, на яких проведено захист **2** докторських (**1** – зі спеціальності 10.02.01 – українська мова; **1** – зі спеціальності 10.02.04 – германські мови) та **13** кандидатських (**6** – зі спеціальності 10.02.01 – українська мова; **7** – зі спеціальності 10.02.04 – германські мови) дисертацій (з них докторських **2** та кандидатських **13** дисертацій написано українською мовою), проведено переатестацію **0** докторських та **0** кандидатських дисертацій, розглянуто **0** апеляцій, проведено колективне рецензування **1** кандидатської дисертації (зі спеціальності 10.02.01 – українська мова),

проведено **0** разових захистів дисертацій, прийнято до захисту **1** докторську (зі спеціальності 10.02.04 – германські мови) та **7** кандидатських дисертацій (**3** – зі спеціальності 10.02.01 – українська мова; **4** – зі спеціальності 10.02.04 – германські мови) дисертацій.

Кількість відхилених докторських і кандидатських дисертацій, причини відхилення на всіх етапах їх розгляду – **0**.

У **2013 р.** спеціалізована вчена рада Д 76.051.07 провела **4** засідання, на яких проведено захист **1** докторської (**1** – зі спеціальності 10.02.04 – германські мови) та **7** кандидатських (**3** – зі спеціальності 10.02.01 – українська мова; **4** – зі спеціальності 10.02.04 – германські мови) дисертацій (з них докторських **1** та кандидатських **7** дисертацій написано українською мовою), проведено переатестацію **0** докторських та **0** кандидатських дисертацій, розглянуто **0** апеляцій, проведено колективне рецензування **1** кандидатської дисертації (зі спеціальності 10.02.04 – германські мови), проведено **0** разових захистів дисертацій, прийнято до захисту **0** докторську та **0** кандидатських дисертацій

ЗА ЧАС ЧЕТВЕРТОЇ КАДЕНЦІЇ СПЕЦРАДИ було проведено захисти:

4 докторських (**2** – зі спеціальності 10.02.01 – українська мова; **2** – зі спеціальності 10.02.04 – германські мови). До того ж **2** дисертації успішно захистили докторанти ЧНУ – Кульбаська О.В., Єсипенко Н.Г., а **2** – здобувачі інших ВНЗ України, зокрема: Дудок Р.І. (Львівський національний університет імені Івана Франка), Попова І.С. (Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара);

31 кандидатської (**12** – зі спеціальності 10.02.01 – українська мова; **19** – зі спеціальності 10.02.04 – германські мови) дисертації.

Важливо, що з них **7** здобувачів-україністів та **12** здобувачів-германістів навчалися в аспірантурі або були прикріплені до відповідних кафедр Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

У результаті нашої плідної роботи в 2011–2013 рр. здобули науковий ступінь кандидата філологічних наук **4** здобувачі Львівського національного університету імені Івана Франка; **2** – Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка; **2** – Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка; **1** – ДВНЗ „Ужгородський національний університет”; **1** – Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова; **1** – Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара **1** – Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки;

2 кандидатські роботи були надіслані ДАК України для додаткового розгляду (колективного рецензування).

Отже, починаючи з 2004 року й донині, було захищено **4** докторські дисертації (**2** – спец. 10.02.01 та **2** – 10.02.04) та **87** кандидатських дисертацій (**33** – спец. 10.02.01; **51** – спец. 10.02.04; **1** – спец. 10.02.14 – класичні мови, окремі індоєвропейські мови).

До того ж **26** (10.02.01) і **35** (10.02.04) – дисертації, виконані в межах докторантури й аспірантури Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

СТАТИСТИЧНИЙ ЗВІТ
про результати діяльності спеціалізованої вченої ради К 76.051.07
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича
впродовж 2005–2010 рр.

Спеціальність 10.02.01 – українська мова

№	Прізвище, ім'я, по батькові здобувача	Назва установи, де виконано дисертацію	Рік захисту	Науковий керівник
1	Мельничук О. М.	ЧНУ	2005	проф. Гуйванюк Н. В.
2	Бичкова Т. С.	ЧНУ	2005	проф. Бабич Н. Д.
3	Гуцуляк І. Г.	ЧНУ	2005	проф. Бабич Н. Д.
4	Романюк М. І.	УжНУ	2005	проф. Белей Л. О.
5	Максим'юк О. В.	ЧНУ	2006	проф. Гуйванюк Н. В.
6	Грималовський І. С.	ЧНУ	2006	проф. Скаб М. С.
7	Даскалюк О. Л.	ЧНУ	2006	проф. Скаб М. С.
8	Криштанович О. В.	ЧНУ	2006	проф. Бабич Н. Д.
9	Пацаранюк Ю. М.	ЧНУ	2006	проф. Гуйванюк Н. В.
10	Свистун Н. О.	ТНПУ імені В. Гнатюка	2006	доц. Панцьо С. Є.
11	Мороз Т. В.	ЧНУ	2007	проф. Ткач Л. О.
12	Лисенко А. В.	КДПУ імені В. Винниченка	2007	проф. Лучик В. В.
13	Шебестян Я. М.	УжНУ	2008	проф. Белей Л. О.
14	Черкез І. Б.	ЧНУ	2008	проф. Ткач Л. О.
15	Івасюта М. І.	ЧНУ	2008	проф. Скаб М. С.
16	Дзись Р. П.	ЧНУ	2008	проф. Скаб М. С.
17	Федунович-Швед О. Т.	ЧНУ	2008	проф. Ткач Л. О.
18	Трач Н. С.	НУ „Кієво-Могилянська академія”	2009	проф. Масенко Л. Т.
19	Гажук-Котик Л. Г.	ЧНУ	2009	проф. Герман К. Ф.
20	Кацімон О. А.	ЧНУ	2010	проф. Ткач Л. О.
21	Заїць В. Г.	ЧНУ	2010	проф. Бабич Н. Д.
22	Марко І. В.	ЧНУ	2010	проф. Ткач Л. О.
23	Руснак Ю. М.	ЧНУ	2010	проф. Гуйванюк Н. В.

Спеціальність 10.02.14 – класичні мови, окремі індоєвропейські мови (разовий захист)

1	Загайська Г. М.	ЛНУ імені Івана Франка	2008	проф. Содомора А. О.

СТАТИСТИЧНИЙ ЗВІТ
про результати діяльності спеціалізованої вченої ради Д 76.051.07
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича
впродовж 2011–2013 рр.

Спеціальність 10.02.01 – українська мова

	Прізвище, ім'я, по батькові здобувача	Назва установи, де виконано дисертацію	Рік захисту	Науковий консультант
I. Дисертації на здобуття наукового ступеня <i>доктора філологічних наук</i>				
1.	Кульбабська О. В.	ЧНУ	2011	проф. Гуйванок Н. В.
2.	Попова І. С.	ДНУ імені Олеся Гончара	2012	проф. Баранник Д.Г.
II. Дисертації на здобуття наукового ступеня <i>кандидата філологічних наук</i>				
2.1	Шатілова Н. О.	ЧНУ	2011	доц. Кульбабська О. В.
2.2	Яцук О. В.	Тернопіл. нац. пед. ун-т імені Володимира Гнатюка	2011	доц. Гузар О. В.
2.3	Гудима Н. В.	Кам'янець- Подільський НУ імені Івана Огієнка	2011	проф. Марчук Л. М.
2.4	Бицко Н. І.	ЧНУ	2012	доц. Редьква Я. П.
2.5	Шаркань В. В.	ДВНЗ „Ужгород. нац. ун-т ”	2012	проф. Статєєва В. І.
2.6	Головач Н. М.	ЧНУ	2012	проф. Ткач Л. О.
2.7	Новікова Т. В.	ЧНУ	2012	проф. Скаб М. В.
2.8	Стрілець І. В.	ЧНУ	2012	проф. Скаб М. С.
2.9	Максимюк М. В.	ЧНУ	2012	доц. Колесник Н. С.
2.10	Вітрук Н. Л.	ЧНУ	2013	проф. Скаб М. С.
2.11	Сірант А. М.	Кам'янець- Подільський НУ імені Івана Огієнка	2013	проф. Марчук Л. М.
2.12	Петрашик Ю. М.	Тернопіл. нац. пед. ун-т імені Володимира Гнатюка	2013	проф. Бучко Д. Г.

СТАТИСТИЧНИЙ ЗВІТ
про результати діяльності спеціалізованої вченої ради К 76.051.07
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
впродовж 2007–2010 рр.

Спеціальність 10.02.04 – германські мови

№	Прізвище, ім'я, по батькові здобувача	Назва установи, де виконано дисертацію	Рік захисту	Науковий керівник
1	Бухінська Т. В.	ЧНУ	2007	проф. Левицький В. В.
2	Гікова Г. В.	ЧНУ	2007	проф. Левицький В. В.
3	Божеску М. Г.	ЛНУ імені І. Франка	2007	доц. Сухорольська С. М.
4	Єсипенко Н. Г.	ЧНУ	2007	проф. Левицький В. В.
5	Чарікова І. В.	Волинський ДУ імені Лесі Українки	2007	проф. Дворжецька М.П.
6	Король А. А.	ЧНУ	2007	проф. Козловський В.В.
7	Сапожник І. В.	ЧНУ	2007	доц. Михайленко В. В.
8	Кудрявцева О. Д.	ЧНУ	2008	проф. Левицький В. В.
9	Мацкуляк Ю. Й.	ЧНУ	2008	проф. Левицький В. В.
10	Суродейкіна Т. В.	ЧНУ	2008	доц. Михайленко В. В.
11	Томенчук М. В.	Закарпатський ДУ	2008	проф. Положин М. М.
12	Лех О. С.	ЧНУ	2008	проф. Левицький В. В.
13	Андрушенко О. Ю.	Житомирський НУ імені І.Франка	2008	проф. Буніятова І. Р.
14	Лопатюк О. В.	ЧНУ	2008	проф. Козловський В.В.
15	Манзій А. М.	ЧНУ	2008	доц. Кушнерик В. І.
16	Черська Ж. П.	ЧНУ	2008	проф. Огуй О. Д.
17	Андрусь А. Ф.	Закарпатський ДУ	2009	проф. Положин М. М.
18	Гнатковська О. М.	ЧНУ	2009	доц. Михайленко В. В.
19	Манютіна О. І.	ЧНУ	2009	доц. Кушнерик В. І.
20	Грижак Л. М.	ЧНУ	2009	доц. Михайленко В. В.
21	Ворначев А. О.	Київ. міжнарод. ун-т	2009	проф. Прокопова Л. І.
22	Черняк О. П.	Волинський НУ імені Лесі Українки	2009	доц. Коляда Е. К.
23	Круглій О. Р.	Волинський НУ імені Лесі Українки	2009	проф. Гороть С. І.
24	Найдеш О. В.	ЧНУ	2009	доц. Кушнерик В. І.
25	Бехта Т. О.	ЛНУ імені І.Франка	2010	проф. Кусько К. Я.
26	Попова М. П.	ЧНУ	2009	проф. Левицький В. В.
27	Головацька Н. Г.	ЧНУ	2009	доц. Михайленко В. В.
28	Баланок С. С.	ЧНУ	2009	проф. Огуй О. Д.
29	Соловйова О. В.	ЧНУ	2010	проф. Левицький В. В.
30	Гуменюк І. І.	ЧНУ	2010	доц. Кушнерик В. І.
31	Ліпська Є. Л.	КНЛУ	2010	проф. Козловський В.В.
32	Гріль І. О.	ЧНУ	2010	проф. Огуй О. Д.

СТАТИСТИЧНИЙ ЗВІТ
про результати діяльності спеціалізованої вченої ради Д 76.051.07
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
впродовж 2011–2013 рр.

Спеціальність 10.02.04 – германські мови

№	Прізвище, ім'я, по батькові здобувача	Назва установи, де виконано дисертацію	Рік захисту	Науковий консультант
I. Дисертації на здобуття наукового ступеня <i>доктора філологічних наук</i>				
1.1	Дудок Р. І.	ЛНУ імені І.Франка	2012	проф. Помірко Р. С.
1.2	Єсипенко Н. Г.	ЧНУ	2013	проф. Левицький В. В.
II. Дисертації на здобуття наукового ступеня <i>кандидата філологічних наук</i>				
2.1	Панаськов А. В.	ЧНУ	2011	доц. Михайленко В. В.
2.2	Ковалюк Ю. В.	ЧНУ	2011	доц. Михайленко В. В.
2.3	Данилович О. Д.	ЧНУ	2011	доц. Кійко С. В.
2.4	Гладкоскок Л. Г.	ЧНУ	2011	проф. Левицький В. В.
2.5	Боштан А. В.	ЧНУ	2011	доц. Кійко С. В.
2.6	Шкварчук С. С.	ЧНУ	2011	доц. Кійко С. В.
2.7	Гоян А. І.	ЧНУ	2011	проф. Огуй О. Д.
2.8	Візнюк О. В.	ЧНУ	2011	проф. Положин М. М.
2.9	Грошко Т. В.	ДНУ імені Олеся Гончара	2012	доц. Тетеріна Л. М.
2.10	Предій Ю. Д.	ЛНУ імені І.Франка	2012	доц. Максимук В. М.
2.11	Мельничук О. Д.	ЛНУ імені І.Франка	2012	проф. Бехта І. А.
2.12	Садовник-Чучвага Н.В.	ЧНУ	2012	проф. Левицький В. В.
2.13	Гураль О. Ю.	ЛНУ імені І.Франка	2012	проф. Бехта І. А.
2.14	Ончуленко М. І.	ЧНУ	2012	доц. Михайленко В. В.
2.15	Мойсей Л. Т.	ЧНУ	2012	доц. Михайленко В. В.
2.16	Щербина С. М.	НПУ імені М.П. Драгоманова	2013	доц. Титаренко О. Ю.
2.17	Гоца Н. М.	ЛНУ імені І.Франка	2013	доц. Максимук В. М.
2.18	Буяр І. Є.	ЧНУ	2013	проф. Огуй О. Д.
2.19	Гришкова Н. В.	Східноєвропейський нац. ун-т імені Лесі Українки	2013	доц. Рогач О. О.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	3
З ІСТОРІЇ СТВОРЕННЯ СПЕЦРАДИ в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича.....	5
Члени спеціалізованої вченої ради для захисту дисертацій зі спеціальностей: 10.02.01 – „Українська мова” та 10.02.04 – „Германські мови”.....	17
Відомості про захисти кандидатських дисертацій зі спеціальності 10.02.01 – „Українська мова”: у 2005–2010 рр.....	64
у 2011–2013 рр.....	108
Відомості про захисти кандидатських дисертацій зі спеціальності 10.02.04 – „Германські мови”: у 2006–2010 рр.....	143
у 2011–2013 рр.....	207
ДОДАТКИ	256
<i>Додаток А.</i> Наказ ВАК України від 05 липня 2004 р. № 483.....	256
<i>Додаток Б.</i> Наказ ВАК України від 29 серпня 2005 р. № 454.....	258
<i>Додаток В.</i> Наказ ВАК України від 20 грудня 2006 р. № 703.....	259
<i>Додаток Д.</i> Наказ ВАК України від 12 грудня 2008 р. № 774.....	262
<i>Додаток Е.</i> Наказ ВАК України від 01 березня 2011 р. № 202.....	265
<i>Додаток Ж.</i> Звіт про роботу спеціалізованої вченої ради (2004–2013 рр.).....	268
<i>Додаток З.</i> Статистичний звіт про результати діяльності спецради зі спеціальностей 10.02.01 – „Українська мова” та 10.02.04 – „Германські мови”.....	279

Наукове видання

**Ніна Василівна Гуйванюк, Володимир Іванович Кушнерик,
Олена Валентинівна Кульбабська**

**Діяльність спеціалізованої вченої ради зі спеціальностей 10.02.01 –
„Українська мова” та 10.02.04 – „Германські мови”
в Чернівецькому національному університеті імені Юрія
Федьковича за період з 2004 р. до 2013 р.**

Відповідальна за випуск проф. *Гуйванюк Н.В.*

Підписано до друку 04.04.2013. Формат 60x84/16.

Умов. друк. арк. 15,69.

Обл.-вид. арк. 16,85. Замовлення 13-41. Наклад 300 прим.

ПІП Видавничий дім „Родовід”

58000, м. Чернівці, вул. Заводська, 26-а

Друк ПП Валь І. Д.